TEMPLUL PÃRÃSIT

Erwin Wickert

ERWIN WICKERT

TEMPLUL PĂRĂSIT

Roman

Traducere de MIHAI ISBĂŞESCU

ERWIN WICKERT

DER VERLASSENE TEMPEL

Editura UNIVERS

Bucureşti, 1989

Erwin Otto Humin Wickert (n. 7 ianuarie 1915, Bralitz - d. 26 martie 2008, Remagen) a fost un diplomat și scriitor german.

Între 1960-1968 a fost responsabil pentru statele Pactului de la Varșovia ca șef de referat în Ministerul de Externe al RFG. Din 1971 până în 1976 a fost ambasadorul Republicii Federale Germania la București, iar între 1976-1980 ambasador la Peking.

În volumul de memorii intitulat "Die glücklichen Augen" (în trad. "Ochii fericiți"), Stuttgart 2001, a dedicat un întreg capitol amintirilor sale din timpul în care a fost amabasador în România. Între altele a descris modul în care Nicolae Ceaușescu aproba personal emigrarea etnicilor germani contra unor sume de bani.

Erwin Wickert a fost discipolul lui Karl Jaspers. Erwin Wickert este unul dintre scriitorii de marca ai culturii germane contemporane, cunoscut la noi pentru romanele sale: „O iarna pe muntele Fuji" si „Purpura". „Templul parasit" intregeste imaginea scriitorului care isi identifica sursa placerii in meditatia profunda asupra destinului uman.

Întrucât acum suntem descumpăniţi, ceea ce vreţi să spuneţi de fapt ne apare destul de lămurit dacă folosiţi cuvântul „fiind”; căci pare-se că ştiţi de multă vreme limpede despre că e vorba. Noi, dimpotrivă, credeam cândva că înţelegem, dar acum suntem în încurcătură.

PLATON, *SOFISTUL,* 244a

Aşadar, ce e timpul? Dacă nimeni nu mă întreabă, ştiu ce e; dar dacă cineva mă întreabă, şi eu trebuie să-i explic, atunci nu ştiu.

AUGUSTINUS, *CONFESIUNI,* XI, 14

Despre un zeu cu barbă roşcată

Doi oameni mergeau, fără vreo presimţire, pe poteca îngustă ce ducea pe colină în sus. Omul era bătrân, femeia mult mai tânără.

Soarele tocmai scăpătase în mare, dar vremea era încă foarte caldă. Când să treacă pe lângă micuţul templu părăsit, auziră din cella[1] sunete de fluier, o melodie simplă, melancolică; dar ştiau bine că era doar o iluzie şi că melodia venea, de fapt, purtată de vânt, de pe altă colină, unde păstorii îşi păzeau oile şi caprele. Omul mergea ţeapăn şi cu trupul înclinat înainte, ca oamenii de la ţară, care toată viaţa fuseseră nevoiţi să stea aplecaţi asupra pământului. Avea părul cărunt şi tuns scurt, cărunte îi erau şi tuleiele bărbii. Femeia îşi făcuse o cărare oblică în părul pieptănat într-o parte şi aparent sălbăticit. Pielea ei, oacheşă ca a străinilor, avea o nuanţă măslinie caldă; chipul îi era prelung şi regulat, iar buzele uşor răsfrânte.

Se grăbiră să treacă de templu. Când însă, urcând uşor, ajunseră la cei trei pini de lângă zidul oraşului aflat pe culmea unui lanţ de coline, se opriră pentru a-şi trage sufletul. Se aşezară pe stânca cea mare din sus de templu, îşi şterseră sudoarea de pe faţă şi ceafă şi priviră în urmă.

Lanţul de coline se termina spre soare-apune într-un şir de măguri mici, care pătrundea adânc în mare; acolo, pe acropolă, se înălţa marele templu al Atenei, cu coloanele lui albe, cu ţiglele acoperişului într-o

[1] Altar al unui templu.

nuanţă caldă, galben-roşietică şi cu marile reliefuri de teracotă roşie de pe fronton şi de pe timpanul din spate.

În stânga, la picioarele celor doi drumeţi, se întindea oraşul Velia cu portul, iar în dreapta colinei se zărea mai puţin importantul port din miazănoapte, în care corăbiile intrau doar când sufla vânt puternic dinspre miazăzi şi soare-apune. Astăzi era gol, dacă nu ţinem seama de câteva luntre de pescar.

Micul templu, aşezat imediat sub pini, era vechi şi părăginit, căci rareori mai venea cineva din oraş până aici sus. Doar flăcăii mai obişnuiau să pască turmele de capre pe povârniş, cu toate că nu era îngăduit; căci caprelor le plăcea să se strecoare prin gardul viu în grădini, unde mizdreau coaja măslinilor. De lângă pini se putea vedea, de sus, acoperişul templului părăsit; lipseau deja o mulţime de ţigle roşietice şi multe din cele rămase erau crăpate în două; pesemne că tinerii păstori încercaseră să arunce pietre peste acoperiş, şi cu acest prilej, unele dăduseră greş. Nimeni nu mai reparase acoperişul.

În rosturile treptelor templului şi pe esplanada din faţa altarului, chiar şi pe lespedea dreptunghiulară a altarului, creştea muşeţel, iar pe povârnişul din faţă tufe de grozamă cu un iz pătrunzător.

Un nor plutea sus pe cer ca un văl diafan. Bătea în roşu aprins. Încă nu se lăsase înserarea, mai era destulă lumină pentru a putea desluşi totul. Fluierul din templu sau de pe măgurile din depărtare nu se mai auzea. Se lăsase liniştea, nu mai bătea nici vântul.

Atunci s-a întâmplat.

Cei doi oameni, bărbatul şi femeia, săriră în sus

înspăimântaţi, nu mai erau în stare nici să răsufle, nici să strige. Un cârd de ciori îşi luă zborul în grabă, dar cu o clipă mai târziu, de parcă şi ele ar fi fost paralizate de aceeaşi, spaimă şi ar fi trebuit mai întâi s-o învingă. Zbucniră din vârful unui pin, croncănind speriate şi agitate, şi zburară spre oraş, ocolind pe departe acoperişul templului. O turmă de capre, ce odihnea pare-se mai jos de esplanada templului şi a altarului, păru să fi simţit şi ea ceva: după o scurtă spaimă o zbughi învălmăşindu-se la vale.

Dar bărbatul şi femeia încă mai stăteau lipiţi locului, fără să se clintească. Femeia cu mâna dusă la gură. Se priveau unul pe altul cu ochii holbaţi.

Căci, de fapt, nu văzuseră şi nici nu auziseră nimic, Vremea era încă liniştită şi nu bătea nici vântul. Cerul, marea, acropola de pe colina din faţă, oraşul - toate erau ca înainte.

Părea, aşadar, că nu se petrecuse nimic. Şi totuşi, aveau senzaţia că ceva ţâşnise ca un fulger pe lângă ei, într-un timp mai scurt decât ai clipi din ochi.

Dar ce?

Oricum, timp de o clipă totul fusese altcum. Nici nu văzuseră, nici nu auziseră sau simţiseră ce şi cum - putuseră doar să bănuiască şi săriseră în sus, pentru a fi gata de fugă şi pentru a nu cădea în vreo prăpastie sau a fi nimiciţi.

Dar dacă ar fi trebuit să dea seama, cu mintea limpede şi trează, primarului Iulius Longus, în cursul unei cercetări despre cele întâmplate, nu le-ar fi rămas altceva de făcut decât să recunoască pe faţă că nici nu văzuseră, nici nu auziseră, nici nu simţiseră nimic.

Cu toate acestea, nu se putea spune că bărbatul şi femeia, ce adăstau lângă pini, nu trăiseră nimic; se

petrecuse mai curând altceva cu ei: ceva neobişnuit, ceva anume, care-l făcuse chiar şi pe bărbat să tragă o spaimă soră cu moartea, fără a putea găsi un nume pentru acel ceva.

Femeia şi-a dat numaidecât seama că-i fusese dat să trăiască ceva nemaipomenit, ceva despre care aveau să mai vorbească şi generaţiile viitoare. Era ceva ce se întâmplase şi altora înaintea lor şi despre care se povestea uneori, de pildă copiilor, înainte de-a adormi, sau când oamenii mari vorbeau pe întuneric sau la lumina opaiţului, încetişor şi mai mult prin aluzii, despre trecutul îndepărtat.

De aceea, tânăra femeie putea înţelege, iar bărbatul bătrân bănuia măcar ce le fusese dat să trăiască: un zeu trecuse pe lângă ei. Femeia se înfricoşase, şi nici bărbatului nu-i era tocmai bine.

Când, după o vreme, putură răsufla din nou uşor şi când dădură să-şi continue drumul, îl văzură.

Omul se opri locului şi ridică braţul a prevenire. Se traseră, domol şi fără vreun zgomot, câţiva paşi înapoi şi se ascunseră îndărătul trunchiului gros al pinului.

Şedea în faţa lor pe treptele micului templu părăginit, era uriaş de statură, avea o barbă roşcată şi ţinea mâna la ochi.

Se numea Walter Carow.

Se simţea ameţit. Dacă n-ar fi fost ameţit, ar fi luat dintr-un raft al bibliotecii, care acoperea pereţii, şi unde se aflau şi discurile de patefon, sticla de coniac şi şi-ar fi turnat un pahar. Inima îi bătea puternic şi îl durea capul, pentru prima oară de multă vreme. În jur mirosea a muşeţel, dar mai era o aromă, parcă de iasomie, ce adia înspre el.

Nu cuteză să-şi ia mâna de la ochi. Să fi fost oare un început de leşin? Sau poate ceva mai serios? Criza îl lovise violent şi cu o durere sfredelitoare în creier. De fapt cam prea devreme pentru un bărbat aflat la jumătatea drumului între patruzeci şi cincizeci de ani.

Încă din copilărie, ai săi îşi făcuseră griji din pricina deselor lui ameţeli. Tatăl său era medic şi îl supraveghea cu îngrijorare, ba chiar o dată l-a chemat la consult şi pe colegul său pediatru dr. Burger. Dar n-au putut stabili nici un diagnostic limpede. În discuţiile dintre părinţi a fost pomenit chiar şi cuvântul epilepsie, însă numai o dată; ulterior n-a mai fost rostit, dar se gândeau necontenit la el.

Nici copiii neobişnuit de înzestraţi de la natură nu trebuie solicitaţi excesiv, spunea tatăl său. Îşi imagina creierul ca pe un fel de cutie, în care nu încăpea decât o anumită cantitate de gânduri şi idei. În cutia unui creier de copil încăpeau mai puţine, în cea a unui adult mai multe. Dacă introduceai prea multe în cutia craniană a unui copil, consecinţele erau crize de ameţeală, ba dacă procedai fără cumpătare şi făceai excese în înmagazinarea gândurilor, se putea ajunge la catastrofă: era posibil să nu se mai poată închide capacul cutiei. Rămânea deschis şi exista astfel pericolul ca gândurile şi amintirile să se învălmăşească şi - foarte posibil - chiar să se evapore, ceea ce ducea inevitabil la internarea într-un ospiciu.

De aceea părintele luă şi ascunse cartea de matematică a fiului pe atunci în vârstă de şapte ani; dar micul Walter îşi imagină după aceea singur problemele şi umplu cu ele caiete întregi. La început căută să afle dacă putea să obţină alte rezultate, folosind, în locul sistemului zecimal, unul duodecimal,

cincinal sau binar; apoi încercă să experimenteze noi serii numerice mistice, de pildă unul din care lipsea cifra unu şi începea, deci, cu doi, sau altul în care zero era o cifră cu valoare proprie.

Pentru a-l împiedica de la asemenea speculaţii nefolositoare asupra cărora micul Walter se adâncea chiar şi în timpul mesei, tatăl său îi restitui cartea de matematică.

Ulterior, Walter începu să-i dea părintelui său o mână de ajutor la cabinet, vădind interes şi înzestrare pentru ştiinţa vindecării bolilor; pentru părinţi, lumea gândirii matematice în care se adâncea băiatul lor era în continuare suspectă. Izbutiră, aşadar, să-l convingă să studieze medicina. Dar după semestrul al doilea preclinic, Walter Carow schimbă studiul, trecând la matematică.

Mai avea încă în ureche bătăile clopotului de la biserica din apropiere. Bătuse de şapte şi era vremea să asculte ştirile la televizor. Totuşi nu se ridică. Trebuia să-şi vină mai întâi în fire.

Aerul era cald. De unde venea parfumul? Nu mai era aşezat la biroul său? Pipăi după scaun, dar simţi o treaptă de piatră aspră. Era caldă, de parcă ar fi fost scăldată de soare. Luă mâna de la ochi şi privi la ceasul de la mână. Era puţin după şapte.

Ridică privirea şi văzu un oraş cu acoperişuri de ţiglă roşcată şi cu case albe. Dincolo de el începea marea. Un om într-o barcă vâslea îndreptându-se spre port. Carena luntrei lăsa o dâră lungă pe marea calmă ce scânteia roşietic, în lumina soarelui care scăpăta în spatele unui nor.

Era asta cumva Elea? Şi anume în ce vreme?

O adevărată catastrofă! Abia acum îşi dădu seama.

Se înspăimântă şi simţi o durere tăioasă în şira spinării, de parcă era în primejdie să se rupă în două. Broboane de sudoare îi năpădiră fruntea. Văzu lângă el, pe o treaptă, cele două valize şi maşina de scris. Peste valize se afla impermeabilul împreună cu umeraşul pentru haină. Ce să facă el aici cu umeraşul?!

Nu vru să mai vadă şi altceva, duse mâna la ochi şi-i închise. Dacă, după o vreme, ar îndepărta mâinile şi ar deschide ochii, s-ar vedea iarăşi aşezat la birou în Heidelberg, în stânga cu filele cu calcule, şi în dreapta cu computerul. Atunci s-ar putea scula de pe scaun, şi-ar turna un coniac, s-ar duce la fereastră şi ar privi la ploaia de afară care nu mai voia să contenească. Ploua deja de o săptămână.

Atunci s-ar lămuri deîndată ciudata trăire de adineauri, apariţia oraşului cu casele lui albe şi cu acoperişurile roşcate. I l-ar descrie lui Jule, care cu siguranţă ieşise să-i aducă ţigări.

Dar nu aşteptă mult: luă iar mâna de la ochi: dar în faţa lui se ivi din nou oraşul cu acoperişuri roşcate. Un zid de cetate din blocuri de stâncă cenuşii se întindea peste colină şi se termina cu un turn înălţat chiar în mare. Dar nu era un oraş din trecut. Îşi putea da seama: era un oraş care trăia, un oraş de azi.

Se ridică în picioare şi atunci văzu peste vârfurile copacilor acoperişul de ţiglă roşietică de pe marele templu al Atenei zidit pe acropola din Velia.

Meyer-Proske îşi aminteşte de vizita lui Jule la Redlich

Redlich pretindea şi de data aceasta că ştie el mai bine decât ceilalţi.

— Nu vă înţeleg, spuse el, asta e *Science-fiction.* Aveţi în privinţa asta fie şi numai o umbră de îndoială?

— Dar diapozitivele pe care le-a adus cu el? am întrebat eu.

Redlich nu luă act de asta.

— În plus, continuă el, tema a fost tratată de mii de ori. Or ţelul cel mai nobil al revistei *diese woche* este să ofere cititorilor în fiecare săptămână ceva nou.

Se lăsă pe spate în fotoliul dindărătul biroului. Trebuia să reţină neapărat această formulare, pentru că era vorba în ea de un ţel „nobil” al revistei noastre ilustrate.

— Şi diapozitivele? întrebai încă o dată.

— Trucate. E limpede. De pildă tipul cu cap de cal.

— O să râdeţi, i-am spus, dar este un instantaneu al împăratului roman.

— Al împăratului? Redlich râse cu adevărat. Eram atât de furios că i-aş fi sfărâmat ochelarii.

— Da’ ăsta e - cum îi spunea - Fernandel care şi-a pus pe cap o cunună de lauri. Şi pe celălalt diapozitiv, acela grasu’ cu un dinte lipsă - Charles Laughton în ultimii lui ani de viaţă. Dar unde sunt diapozitivele?

— Am trimis-o pe Renate cu ele jos în laborator. Să-i facă după ele măriri în alb-negru, ca să avem o bază

pentru discuţia cu doctorul Sommerfeld.

— *Trebuie,* aşadar, să dau ochii cu el?

— Trebuie.

— Atunci cu Dumnezeu înainte. Ştii ce cred? Tipul a lucrat cândva mai demult în Italia sau altundeva ca figurant de film, când au turnat „Spartacus” sau „Aventurile lui Hercule”, şi a făcut în timpul liber pozele astea din antichitate. Se vede pe loc că toţi cei din fotografii sunt oameni ca toţi cei care umblă azi pe străzi, numai că şi-au pus costume antice.

L-am chemat pe Jule înăuntru. Era mărunţel, dar trupeş şi lat în umeri. Nu-i era niciodată frică de Redlich.

— Domnul doctor Sommerfeld, am spus eu.

Redlich se ridică un pic din fotoliu, se aplecă cât putu mai mult peste tăblia biroului şi îi întinse mâna lui Jule. Apoi se lăsă îndărăt pe spate, până când atinse cu capul fotografia ce acoperea jumătate din peretele din fund al biroului său, şi asta însemna ceva, căci biroul redactorului-şef al revistei *diese woche* era imens, iar pereţii, pe măsură.

Pe fotografia de pe perete se vedea un rinocer, care se repezea cu capul plecat în jos spre vizitatorii lui Redlich, o masă de came colosală, de doi metri înălţime, fotografiată oarecum de jos în sus. Îndărătul bestiei totul era praf cenuşiu. A fost ultimul instantaneu al fotografului: lăsat moştenire posterităţii ca o mărturie frumoasă şi emoţionantă a etosului profesional care îi animă pe colaboratorii revistei *diese woche.*

Redlich obişnuia să privească fotografia înainte de-a apăsa pe buton pentru a chema înăuntru următorul vizitator. Se simţea întărit. Pe de altă parte, fotografia

trebuia să-i intimideze pe vizitatori. Să creadă toţi că rinocerul era, de fapt, o proiecţie a personalităţii sale şi că era lipsită de sens orice tentativă de a i se opune.

Redlich îl privi pe Jule prin lentilele ochelarilor săi cu ramă de nichel. Dar Jule nu era omul să se lase intimidat, nici de rinocer, nici de Redlich. Întrebă doar:

— Aţi citit manuscrisul lui Carow?

Lui Redlich nici prin gând nu-i trecuse s-o facă, dar spuse:

— Bineînţeles şi, în afară de asta, sinteza lui Meyer-Proske.

În ochii lui Jule nu puteai desluşi dacă îl credea pe Redlich sau nu, spuse doar foarte calm:

— Este cea mai grozavă *story*[1] din toate timpurile.

— Desigur, ripostă Redlich, asta şi sperăm. Căci alt fel de manuscrise n-au nici o şansă la noi.

Era mândru de răspunsul său şi mă privi insistent, aşteptând aplauze. Am râs, dar abia schiţat.

— În orice caz, continuă Redlich, şi cuvintele lui aveau un ton categoric, e *science-fiction,* iar genul ăsta noi îl lăsăm cu totul pe seama altora. Mai încercaţi, poate, la *„haupt-sache”.* Ei publică uneori astfel de lucruri. Cititorii noştri aşteaptă ca *diese woche* să rămână o revistă serioasă. Şi pe bună dreptate.

— Serioasă?, întrebă Jule.

Înainte că Redlich să se poată interesa ce voia să spună Jule, am intervenit:

— Am mai privit o dată diapozitivele. Sunt printre ele multe foarte bune.

— Mda, câteva dintre ele sunt utilizabile, mă corectă Redlich, dacă ţii seama că e vorba de poze făcute de

[1] Poveste (engl.). În continuare autorul foloseşte o seamă de anglicisme, cu intenţii, evident, ironice. (N. tr.)

un amator. Ar trebui să fim însă siguri că nu e vorba de trucaje, ci că sunt autentice.

— Sunt autentice, spuse Jule.

Redlich îşi potrivi ochelarii pe nas şi îl examină atent pe Jule. Dar Jule nu-i ocoli privirea.

— Sunt autentice şi sunt unice, ca şi primele fotografii de pe lună. De aceea nu le-am remis domnului Meyer-Proske decât atunci când mi-a comunicat că redacţia dumneavoastră le asigură, pentru suma de un milion. Desigur că valorează mai mult: sunt nepreţuite.

— Un milion! exclamă Redlich şi vocea i se înălţase cu o terţă. Să rămânem cu picioarele pe pământ! Dar unde-s fotografiile de fapt?

Totdeauna când se vorbea de sume mari, Redlich devenea nervos. Se gândea atunci numaidecât la revizori şi la comisia de cenzori.

— V-am spus doar că Renate a dus diapozitivele şi instantaneele la laborator, i-am răspuns. Aşteaptă acolo la uşă până când sunt gata copiile alb-negru şi apoi aduce totul încoace. Nu înţeleg unde întârzie. Ar fi trebuit să fie de mult aici.

Dar Redlich nu spuse nimic împotriva Renatei. Era, de fapt, secretara mea, dar îl însoţea pe Redlich în călătoriile de serviciu şi uneori în excursii la sfârşit de săptămână, când nu-i poruncea Herta să poftească să mai stea şi acasă.

— Nu trebuie s-o aşteptăm pe Renata, spuse Redlich, eu am văzut deja fotografiile. N-am prea mult timp. Trebuie să ne hotărâm acum - într-un fel sau altul. Povestea e autentică sau nu? MP, puteţi pune mâna în foc pentru ea?

Voia să arunce răspunderea asupra mea. De aceea

am zis:

— N-avem decât să nu ne pronunţăm.

Redlich respinse ideea cu braţul întins.

— Exclus! Asta cel mult în numărul de 1 aprilie. În toate numerele celelalte, cititorii revistei *diese woche* aşteaptă să ne luăm răspunderea pentru ceea ce publicăm. Dacă prezentăm povestea, cititorii noştri presupun, pe bună dreptate, că noi o considerăm autentică. Şi dacă este autentică, atunci constituie senzaţia numărul unu şi aşa trebuie s-o vindem. Dacă însă o publicăm şi se dovedeşte că am scos-o din burtă - şi în acest moment îl privi pe Jule insistent -, atunci o să se strâmbe de râs toată breasla. Nici nu vreau să mă mai gândesc la editor. Sau la public.

Avea fireşte dreptate; dar mutra lui mă incită totdeauna să-l contrazic. Aşa că m-am încăpăţânat:

— S-ar putea scrie în subtextul fotografiilor: „Portret al unui împărat roman de prof. W. Carow” sau „Profesor Carow: Vedere a portului antic din Velia”.

— Da' unde se află de fapt Velia? întrebă Redlich. Habar n-am.

— Undeva în Italia, i-am răspuns.

— Velia era numele roman, explică Jule, accentuat pe silabă a doua, Velía; italienii spun azi Vélia. Oraşul a fost întemeiat ca o colonie de emigranţi greci în secolul al şaselea înainte de Christos. Grecii îi spuneau Eléa. Parmenide - cu accentul pe silabă a doua - a trăit şi a propovăduit acolo ideile sale.

— Parmenide, repetă Redlich gânditor.

— Filosoful grec, întemeietorul doctrinei eleate. Pe la cinci sute înaintea lui Christos.

— Da, bine, făcu Redlich de parcă ar fi ştiut perfect toate lucrurile astea, dar la urma urmei unde se află

Velia exact?

— În linii mari cam la o sută cincizeci de kilometri la sud de Neapole.

Vedeam cum ne vom pierde în chestiuni de detaliu şi de aceea am revenit la propunerea mea:

— Dar, fără a ne lua răspunderea pentru ele, putem publica povestea şi fotografiile cu explicaţiile domnului dr. Sommerfeld şi să punem alături opinia unui arheolog de renume. În felul acesta scăpăm *noi* de bucluc.

— Dar atunci înseamnă că lăsăm totul în suspensie şi nu mai putem s-o oferim ca pe o *story* senzaţională. Or, ca să fim sinceri, tocmai lucrurile senzaţionale ne aduc cititori.

Colac peste pupăză, acum începu şi Jule să ridice obiecţii la propunerea mea.

— Arheologii care dezgroapă Velia, spuse el, nu ştiu nici cât negru sub unghie. În publicaţiile lor, ei s-au fixat, încă de mult, asupra unor interpretări eronate cu privire la cele dezgropate şi le apără cu ghearele şi cu dinţii. Şi în afară de asta, mă mai urmăresc pentru că am dezgropat şi am luat manuscrisul şi diapozitivele lui Carow fără voia lor. Când ei tot nu le-ar fi descoperit niciodată, fiindcă nici nu ştiau unde fuseseră zidite. Şi dacă le-ar fi găsit cumva, le-ar fi îngropat numaidecât la loc, de spaimă, căci asemenea descoperire nici nu poate fi adevărată. Dar cu o publicare care lasă totul în suspensie nu facem nimic pentru meritele lui Carow. Poate că de aceea ar fi într-adevăr mai bine dacă aş vorbi mai întii cu redacţia *revistei haupt-sache.*

Am ridicat mâna şi am fluturat-o în chip de protest.

— Uşurel, uşurel! strigă Redlich, care în realitate nu voia nici el, fireşte, ca Jule să se ducă la concurenţă.

Sunteţi prea susceptibil. Noi v-am prezentat deschis rezervele noastre. Asta e de datoria noastră, căci şi cititorii noştri vor avea desigur îndoieli. Văzută din punctul de vedere al neiniţiatului, povestea dumneavoastră nu pare adevărată şi este plină de contradicţii.

— Cum aşa? întrebă Jule. Contradicţia nu există decât cel mult într-o singură privinţă şi anume referitor la timp, dar şi atunci numai dacă îl privim din punctul dumneavoastră de vedere.

— Puteţi însă oare să le explicaţi cititorilor punctul *dumneavoastră* de vedere, din care se rezolvă toate contradicţiile?

— Principial pot să-l explic oricui înţelege suficientă matematică, întrucât nu poate fi reprezentat decât matematic; dar Carow nu m-a împuternicit să fac asemenea lucru.

— Aveţi nevoie de împuternicirea lui pentru fiecare prezentare ştiinţifică?

— Nu pentru fiecare, dar pentru asta da. Ăsta de-aici e manuscrisul lui.

— Din câte am auzit, aţi fost asistentul lui?

— Da, pe vremea când preda la Heidelberg.

— Când a fost asta?

Redlich o ştia prea bine, îi povestisem eu; dar voia să audă şi personal din gura lui Jule.

— Acum douăzeci de ani.

— Şi ce vârstă aveţi astăzi?

— Nu prea ştiu de fapt ce legătură are asta cu manuscrisul, dar pot s-o spun, fireşte: m-am născut acum patruzeci şi şapte de ani.

Redlich îşi potrivi ochelarii pe nas şi îl privi pe Jule, aşa cum te uiţi la o stridie, de care nu eşti prea sigur

dacă mai poate fi mâncată.

— Te-aş fi crezut mult mai tânăr. Dumneata nu, MP?

— Da, am răspuns, pare mai tânăr.

Jule nu făcu nici un comentariu.

Redlich se roti cu fotoliul pe jumătate spre dreapta, îşi reîmprospătă forţele uitându-se la rinocer. În cele din urmă spuse decis:

— Nu putem publica povestea decât dacă daţi informaţii cu privire la felul în care a ajuns Carow în Velia antică: exact, precis, verificabil, repetabil. Aveţi o fotografie a maşinii timpului pe care a folosit-o?

— Nu există asemenea maşină, râse Jule Sommerfeld.

Pe fruntea lui Redlich se ivi o cută verticală.

— Fireşte că există! Încă n-am avut în mână o carte de *Science-fiction* în care să nu apară.

— Ridicol, făcu Jule. Nu există nici o maşină a timpului.

Redlich bătu cu palma în rezemătoarea fotoliului său.

— Pur şi simplu n-aveţi habar de nimic! strigă el. Autori ca H. G. Wells şi marile autorităţi ale literaturii ştiinţifico-fantastice o amintesc. Fără o maşină a timpului, toată specia asta de literatură se duce de râpă, şi acu’ veniţi dumneavoastră cu povestea asta fantezistă...

— Nu, nu! am strigat vâslind disperat cu braţele în spatele lui Jule Sommerfeld şi am făcut o mutră schimonosită, întrucât Redlich era pe calea cea mai bună să se înfurie vorbind, şi atunci, adio stăpânire de sine.

Lui Jule Sommerfeld i se roşiră urechile. M-am gândit că acum se va scula neîntârziat şi-i va arunca lui Redlich scaunul în cap. De fapt mi-ar fi plăcut să văd

una ca asta, dar atunci ne spălam pe bot de povestire.

În mod excepţional, Redlich ţinu seama de gesturile mele de avertisment.

— ...cu povestea dumneavoastră care, la prima vedere, poate părea cititorului cam fantezistă, se corectă el, fără a şti mai departe cum să încheie fraza. Oricum, continuă el, dacă profesorul Carow n-a folosit nici o maşină a timpului, atunci cum s-a putut transpune în trecut? N-aţi putea să-mi destăinuiţi asta?

— A făcut-o cu capul, ripostă Jule, numai cu capul şi cu calcule interminabile.

— Cunoaşteţi calculele?

— Da.

— Şi aţi putea, la nevoie, să vă deplasaţi sau să vă lăsaţi deplasat în Velia antică?

— Da, dar nici nu mă gândesc la asta. Iar alte informaţii în legătură cu problemele astea nu dau. Îmi pare rău.

— Şi mie, făcu Redlich. Din pricina asta va eşua, de bună seamă, colaborarea noastră; căci povestea dumneavoastră nu este credibilă decât dacă îl lămurim precis pe cititor cu privire la modalităţile călătoriei dumneavoastră.

— V-am mai spus: alte informaţii nu dau, răspunse Jule tăios.

— Este cumva o problemă de onorariu? V-ar fi de folos un acont?

Urechile lui Jule se făcură din nou roşii şi i-am citit în ochi ce gândea. Se gândea: nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să le dau un picior în fund. Şi trebui - pare-se - să facă o mare sforţare ca să înghită cuvintele acestea.

Respiră adânc şi răspunse apoi calm, dar îndârjit:

— Nu se pune câtuşi de puţin problema onorariului ci a răspunderii pe care o am faţă de timp.

Cuvintele astea nu-i făcură nici o impresie lui Redlich, şi nici mie. Jule îşi dădu seama.

— Văd că încă nu ştiţi ce e cu timpul, spuse el în cele din urmă, ca o explicaţie.

— Care timp? întrebă Redlich.

— *Timpul.* Dacă aş da numai un cuvânt în vileag asupra felului cum a ajuns Carow la Velia, *timpul* ar interveni, şi pot să vă asigur: nu e de glumit cu el.

— Daţi-mi un exemplu! interveni Redlich.

— Mda, ar putea să provoace orice, explozia unei bombe sub biroul dumneavoastră sau distrugerea manuscrisului cu fotografii cu tot, să le prefacă în pulbere sau să le ardă. Are nenumărate posibilităţi, folosindu-se de întâmplare.

Redlich îmi aruncă o privire scurtă şi pe chipul său se vedea limpede ce gândea.

— Vă gândiţi poate că aiurez, spuse Jule.

— Cum vă închipuiţi una ca asta! răspunse Redlich şi râse, dar puţin cam tare, şi am citit pe faţa lui că se gândea întruna cum poate scăpa cât mai repede de Jule. Bătu cu degetul pe manuscrisul aflat în faţa lui pe birou şi întrebă:

— De bună seamă că acesta nu e originalul manuscrisului lui Carow, nu-i aşa?

— Fireşte că nu. Aceasta e o copie a primelor şaizeci de pagini - mai departe n-am ajuns încă. Originalul îl port totdeauna cu mine, oriunde mă duc. Noaptea se află sub perna mea, deşi ştiu bine că la nevoie tot nu mi-ar folosi la nimic. Împreună cu fotografiile, este singura dovadă incontestabilă pentru povestea lui Carow.

Secretara din anticamera lui Redlich intră peste noi şi îmi şopti la ureche să vin repede afară. Voia să-mi vorbească urgent Renate. M-am, ridicat şi am strigat din uşă:

— Mă-ntorc numaidecât.

Redlich mă strigă însă atât de jalnic şi implorând ajutor, încât din pură bonomie mă întorsei, dar nu mă aşezai.

Redlich i se adresă lui Jule cu o politeţe aleasă şi neobişnuită, pesemne pentru că îşi spunea că pe nebuni nu trebuie să-i întărâţi:

— Aţi putea între timpuri să-mi arătaţi şi mie o dată manuscrisul original pe care îl purtaţi totdeauna la dumneavoastră?

A spus „între timpuri” în loc de „între timp”.

Jule puse pe birou servieta tocită, care se afla lângă scaunul său, şi scoase manuscrisul, îl despachetă din husa de plastic şi i-l întinse lui Redlich pe deasupra biroului.

— Scrisul nu mai poate fi descifrat bine, spuse el, mai ales la sfârşit. Dar asta datorită faptului că panglica maşinii de scris a lui Carow a devenit tot mai slabă cu vremea.

Redlich îşi scoase ochelarii şi se aplecă asupra manuscrisului. Amuţise.

— Dumnezeule! exclamă el în cele din urmă surprins. E într-adevăr vechi! Parcă stă să se descompună, iar hârtia a putrezit de tot.

Îl atinse uşor cu vârful degetelor şi-l răsfoi cu precauţie.

— Trebuie cercetat desigur sub aspectul vechimii.

— Dacă doriţi - cu plăcere, spuse Jule. Nu-i nevoie pentru asta decât de un colţişor; dar cercetarea va

dovedi oricum că hârtia are peste douăzeci de ani. Căci nu provine din Velia; pe vremea aceea încă nu exista hârtie. Carow a cumpărat hârtia asta la Heidelberg, înainte de dispariţia sa. Este hârtie normală de maşină de scris.

Redlich fu de acord cu asta. Duse manuscrisul la nas, îl mirosi şi îmi spuse:

— Are un miros autentic şi vechi, miroase ca un manuscris din care am putea face o carte.

— Dar bine, Redlich, i-am spus nerăbdător. Doar tocmai ai auzit că nu e vechi. Nici nu poate fi vechi.

— Ei, da, concedă el într-un târziu, dar a fost totuşi o dată la vechii romani. Aşa că vom face cartea, MP. În principiu, adăugă el după o scurtă pauză.

Puse manuscrisul jos şi se adresă lui Jule:

— Depinde, aşadar, de fotografii. Vom pune să le examineze cei mai de seamă specialişti ai lumii. De asta vom condiţiona achiziţionarea manuscrisului dumneavoastră.

Am ieşit apoi repede în anticameră unde aştepta Renate, palidă de tot. Îmi povesti ce se întâmplase. Era o catastrofă.

N-am putut rosti nimic inteligibil; mi-am prins doar capul cu amândouă mâinile şi am scos un jalnic sunet surd la adresa prostiei neamului omenesc. M-a uşurat întrucâtva.

— Vino înăuntru, i-am spus, să le povesteşti chiar dumneata celor dinăuntru.

Dar nu era în stare. S-a prăbuşit pe scaunul de lângă maşina de scris.

Am intrat deci în biroul lui Redlich şi am strigat chiar din uşă:

— Aşezaţi-vă numaidecât! deşi Jule şi Redlich şedeau

pe scaune. Diapozitivele şi fotografiile s-au dus pe copcă.

— Nu te-am înţeles, îngăimă Redlich.

Rostind asta, nu avea o mutră deosebit de inteligentă. Apoi îşi scoase şi ochelarii. Îţi făcea milă.

Aveam sentimentul că el şi Jule voiau să afle ceva mai precis. De aceea le-am dat amănunte.

Renate predase diapozitivele la laborator şi spusese să facă numaidecât măriri alb-negru, fiindcă aveam nevoie de ele pentru discuţia noastră. Dar o vacă tâmpită, pe care o angajasem de curând, a aruncat diapozitivele şi fotografiile Polaroid într-o cuvă cu cine ştie ce soluţie tâmpită care a dizolvat pelicula color a tuturor diapozitivelor şi fotografiilor Polaroid.

Redlich şi-a pus ochelarii din nou şi m-a străpuns întâi pe mine apoi pe Jule cu privirea, de parcă noi am fi avut ceva a face cu toată tărăşenia. Rămăsese cu gura căscată. O ţuguie, dar abia la a treia încercare, ieşiră cuvinte. Spuse clătinând din cap şi mai mult ca pentru sine.

— S-ar putea totuşi să fi fost o întâmplare.

Spera să fie contrazis, căci era superstiţios şi, în fond, credea în minuni.

— *Asta,* spuse Jule Sommerfeld, cu siguranţă că n-a fost o întâmplare.

De ce n-a fost trimis Jule înainte

Walter Carow şedea acum pe treptele calde de piatră de-acolo. Erau din gresie roşcată şi pe suprafaţa lor muşchiul închipuia pete albastre-verzui şi negre. Dincolo, pe măgurile de la poalele munţilor, care se întindeau până în mare, se ridica un templu imens. Dar Carow închise ochii din nou, nădăjduind că are în faţă doar o apariţie care va pieri dacă va ţine ochii închişi mai multă vreme concentrându-se asupra camerei sale de lucru din Heidelberg. N-avea nici o poftă să se scoale de pe trepte şi să stabilească unde se afla de fapt.

De fapt Jule voise să întreprindă el primul călătoria în trecut. Când, cu câteva săptămâni în urmă, şezuseră seara laolaltă lucrând, el a fost de părere că lumea de specialitate nu va lua act de teoria inversiunii a lui Carow decât atunci când va demonstra concret că timpul este reversibil şi că nu curge doar într-un singur sens. Prin concret înţelegea o călătorie în trecut.

— Mai întâi însă, teoria mea trebuie să stea în picioare, ripostase Carow, şi încă nu suntem atât de departe. Nici măcar nu m-aş mira, dacă în ultima fază a calculelor noastre ne vom trezi înaintea unui zid pe care să-l fi înălţat timpul însuşi şi care să ne închidă drumul, astfel încât să nu mai putem avansa nici noi, nici vreo altă fiinţă cugetătoare. Poate că ne-a făcut să ne avântăm într-o fundătură şi că abia în clipa când vom fi convinşi că avem soluţia în buzunar, ne va arăta că teoria noastră era greşită încă de la premisele ei.

De atâtea ori am avut impresia că timpul, sau cine o fi fost, priveşte peste umărul nostru, trimiţându-ne pe căi greşite sau ajutându-ne să facem câte un salt înainte, pe scurt: că cineva glumeşte cu noi. De câteva zile însă, am sentimentul că ne paşte ceva. Dar ce anume? Ne vom afla cu paşii următori în faţa unui zid de netrecut? Atunci putem publica lucrările noastre: dovada este în principiu imposibilă din punct de vedere logic.

— Asta i-ar bucura pe colegi, spuse Jule.

— Da şi nu. În privinţa încercării de-a dovedi că timpul este reversibil, vom fi dat greş, de bună seamă; pe de altă parte însă, nici unul dintre colegi n-a putut însă dovedi de ce timpul trebuie să curgă în mod necesar numai în linie dreaptă spre viitor şi de ce nu poate descrie o curbă.

— Dar dacă noi găsim dovada că teoria inversiunii este justă şi că timpul este reversibil?

— Atunci o să ne bucurăm de această dovadă. Dar dacă din ea rezultă cumva *cum* poţi face timpul să curgă în sens invers, trebuie să distrugem numaidecât dovezile noastre.

— Ai înnebunit, sări Jule. Acu' iar începi cu asta! Atunci ceilalţi vor avea ultimul cuvânt şi noi nici nu putem să-i combatem.

— Poate că totuşi da, şi anume în modul concret pe care l-ai amintit adineauri, adică eu dispărând pe una din curbele calculate de mine în trecutul unui vechi popor, care să nu-i taie numaidecât beregata străinului ce-şi face apariţia acolo - să zicem, aşadar: la vechii greci. Atunci le-aş trimite salutări de acolo colegilor, ca să vadă că nu m-am deplasat undeva în prezent.

— Uiţi, zise Jule, că legăturile poştale din antichitate

sunt foarte nesigure. În felul acesta s-au pierdut multe comunicări de neînlocuit pentru noi. Şi, în afară de asta: Unde e în definitiv locul meu în planul tău? La urma urmei am contribuit şi eu cu ceva la lucrarea ta.

— Ceva? Mult !

— Atunci ai putea să mă trimiţi ca avangardă în trecut, să zicem la Atena. Aş pune sub o piatră a Partenonului, pe care o putem preciza de pe-acum, un raport asupra experienţei făcute şi ţi-aş scrie câte toate trebuie să aduci cu tine, când mă vei urma.

— Jule, răspunse Carow, asta nu se poate.

— De ce?

— Prea îţi trec multe prin cap. Nu vezi pericolele. Eşti prea cutezător.

Jule tăcu. Într-un târziu întrebă:

— Şi dacă am porni amândoi împreună la drum?

— Asta ar fi mai curând posibil, spuse Carow, dar nu se decise.

După această convorbire, Carow lucrase mai mult singur şi nu-l mai informase pe Jule de progresele sale sau o făcuse doar superficial.

Dar criza intervenită în colaborarea lor începuse cu o lună înainte, când Jule îi prezentase capitolul principal şi finalul tezei sale de doctorat. Carow le citise şi-i spusese a doua zi:

— Sunt excelente: dar totodată atât de bune încât nu trebuie să le publici în nici un caz.

La aceasta Jule întrebase cum altfel se poate califica ştiinţific, dacă Carow nu-i permite nici măcar să-şi publice rezultatele cercetărilor. La care Carow îi răspunsese:

— În privinţa asta să nu-ţi faci nici un fel de griji. Am să te fac doctor docent chiar dacă ai să scoţi capitolul

ăsta din lucrarea ta.

Dar asta nu-i convenea lui Jule, care deveni îndărătnic şi supărăcios.

— Dar cum e posibil progresul ştiinţific dacă interzici publicarea noilor rezultate ale cercetării!?

— Oricum se publică azi mult prea multe, răspunse Carow nu tocmai prietenos. Avem nevoie, întocmai ca filosofii antichităţii, de o ştiinţă pentru *profanum vulgus,* pe care îl lăsăm să stea afară, înaintea templului cercetării, când ştiinţa se apropie de zone primejdioase, şi de o altă ştiinţă pentru ordinul iniţiaţilor.

— Punctul tău de vedere e fals, fiindcă prin el faci imposibil un progres al ştiinţei.

— Aşa e, spuse Carow, în orice caz, un progres care duce de-a dreptul în prăpastie.

— Vorbeşti ca un reacţionar înrăit, râse Jule, dar într-ascuns lucrezi în laboratorul tău din subsol ca un anarhist la o bombă.

— Dar bomba n-o să explodeze. Dacă am găsit soluţia şi teoria mea stă în picioare, voi arunca lucrarea în tocătorul de hârtii.

— Da, asta o spui numai aşa! Dar să presupunem că soluţia am s-o găsesc *eu* şi că o voi da publicităţii.

— Dacă văd că acest lucru devine iminent, nu-mi rămâne altceva de făcut decât să te omor, răspunse Carow.

Râseră amândoi.

— Dar trebuie să recunoşti şi tu că e greu să înţelegi una ca asta, continuă Jule. Eşti obsedat de o soluţie, dar când o găseşti vrei s-o nimiceşti numaidecât.

— E chiar atât de greu de înţeles? Ai început să rezolvi un joc de cuvinte încrucişate fără prea mult

interes, apoi vezi cu tot mai multă satisfacţie cum pătrăţelele se umplu rând pe rând; iar până la urmă te înnebuneşte complet faptul că mai lipsesc doar câteva cuvinte. Şi asta nu-ţi dă pace şi nu conteneşte până ce n-ai găsit şi cele câteva cuvinte ce mai lipseau. Dar după aceea? Ce faci după aceea? Arunci ziarul cu cuvintele încrucişate. Că doar e rezolvat. De ce lucrez eu la problema asta? Din pură curiozitate.

Carow încă mai şedea pe treptele de piatră. Deschise ochii şi privi ceasul. Era şapte şi jumătate.

Acum s-a întors probabil Jule cu ţigările; va găsi pe masă şi pe podea fâşiile de hârtie de la computer şi notiţele ultimelor calcule decisive. Problema dacă soluţia avea să rămână un secret sau dacă, trâmbiţată în largul lumii, va dezlănţui marele haos, era acum în mâinile lui.

Carow nu avea certitudinea că Jule era la înălţimea situaţiei. Şi, cu toate astea, azi după-amiază îl mai şi apărase când Rebekka îşi formulase rezervele în privinţa lui.

Carow răscolise anticariatele aflate între contraforţii bisericii Sf. Duh, mersese pe strada principală până la piaţa Universităţii şi trecuse pe lângă cafeneaua Scheu.

La fereastră şedea Rebekka şi era prea târziu acum ca s-o mai ia pe partea cealaltă a străzii: îl şi văzuse. Aşa că a intrat în cofetărie.

Profesor Rebekka Carow preda sociologia la Universitatea Heidelberg, iar fratele ei n-o socotea din această pricină om de ştiinţă.

— Cu sociologia, spunea el, poţi dovedi orice, chiar şi contrariul. Vouă şi filosofilor, nu poate să vă dovedească nimeni în ce punct opiniile voastre sunt

alături cu drumul. Dar, întrucât, după cum se ştie, nu poate fi vorba de ştiinţă decât acolo unde aserţiunile false pot fi recunoscute ca atare şi combătute cu precizie, sociologia ta este o pseudo-ştiinţă.

— Da, riposta Rebekka, cunoscutul argument al posibilităţii falsificării, care este şi el neştiinţific, pentru că opusul lui nu poate fi dovedit ca fiind fals. În afară de asta, după teoria ta, şi astrologia ar fi o ştiinţă strictă: căci e uşor să dovedeşti unui astrolog că a afirmat ceva fals.

Dar Walter Carow considera această concluzie ca nepermisă:

— Căci nu noi suntem aceia care îi iau în nume de rău astrologiei prezicerile neîmplinite, ci timpul însuşi, care descoperă aceste greşeli, şi despre timp n-ar trebui să vorbeşti, Rebekka. Nu intră în domeniul tău şi nu-l înţelegi câtuşi de puţin.

Dar şi Rebekka avea câteva argumente bune, de pildă atunci când se întreba dacă cineva, care pune sub semnul întrebării rectiliniaritatea timpului, poate fi de fapt considerat om de ştiinţă. Ar fi avut argumente şi mai bune; dacă fratele Carow i-ar fi povestit mai multe despre munca sa; dar el tăcea cu înţelepciune.

Rebekka şedea la fereastra cafenelei, iar fratele ei se aşeză alături. Clienţii care veniseră după ei alegeau de cele mai multe ori mese mai în fund, lângă perete, dacă nu cumva se urcau în „Cuibul berzei” de sus; acolo unde şedeau cei doi, cafeneaua avea - cum spun marinarii - „banda”, îţi dădea adică senzaţia că s-ar putea răsturna dacă ar mai lua loc doar un singur client la masa de la fereastră; căci profesoara Rebekka Carow avea un metru şi nouăzeci înălţime, iar profesorul Walter Carow peste doi metri; iar amândoi

laolaltă atingeau pe cântar două sute cincizeci de kilograme.

— Iar ai ochii roşii, constată Rebekka Carow. E din cauza fumului. Iartă-mă că ţi-o spun aşa, deschis!

— La urma urmei eşti sora mea mai mare, răspunse el îngânând-o pe Rebekka.

Ea nu mai fuma de cinci ani şi lăsa adesea să se înţeleagă că numai din cauza asta se cam „împlinise oarecum”.

— Am o conjunctivită, răspunse fratele ei, deoarece aseară am lucrat până târziu la ecranul computerului. La fumat am renunţat şi eu.

— Ei, nu! exclamă Rebekka. Iar? De când?

— Chiar de acum. Am făcu un jurământ când am intrat în cafenea.

— Nu zău.

— Da, m-am jurat să nu fumez azi nici o ţigară în cafenea întrucât nicotina şi derivatele gudronice sunt nocive pentru inimă şi plămâni.

Carow îşi comandă un espresso.

— Cât de târziu ai lucrat ieri la ecranul computerului? îl întrebă ea.

— Până la două noaptea.

— Nu-mi mai istoriseşti nimic despre munca ta. Mai demult era altfel. Progresezi cu lucrul? Ai să termini curând?

— Sper. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi al lui Jule.

— Of, Doamne!

— Ce vrei să spui cu asta?

— Nu mă gândeam la ajutorul lui Dumnezeu, ci la cel al lui Jule. E adevărat că, din greşeală, printr-o simplă apăsare de buton, a şters din memoria maşinii sale de scris electronice ultimul şi cel mai important capitol al

tezei sale de doctorat?

— Da, răspunse Walter râzând, zice că a fost o întâmplare idioată; dar în primul rând n-a fost o întâmplare şi, chiar dacă ar fi fost, băiatul s-a dovedit înţelept şi prevăzător. Nu sunt nemângâiat din pricina asta. Pot să renunţ foarte bine la acest capitol. Jule este un geniu.

— Dar născut în zodie nenorocoasă. Cine porneşte în cursele de motociclete cu rezervorul de benzină gol? Bineînţeles, Jule.

— Asta a fost vina garajului.

— O fi, dar numai lui i se întâmplă asemenea lucruri. Undeva pe autostradă este o pată infimă de ulei. Mii de oameni trec peste ea, dar cine derapează cu motocicleta pe ea? Jule, şi apoi luni întregi în spital. S-a refăcut?

— De mult; în afară de migrene ocazionale.

— Am auzit că deunăzi, în seminar, a avut un acces de furie.

— Prostii! N-a urlat deloc, aşa cum se afirmă, ci a ieşit calm afară. Or asta e cu siguranţă din cauza accidentului.

— Şi tu aveai mai demult crize de furie. Mai ţii minte?

— Eu? strigă Carow.

— Tata îţi zicea *furor teutonicus*.

— Daa, dar numai pentru că eram atât de înalt şi pentru că toţi fugeau de mine, când ne alegeam ca să jucăm hoţii şi vardiştii.

— Eroare! Îţi zicea aşa încă pe când erai mic de tot. Odată, când te operam eu, ai sărit în sus, deşi încă nu terminasem cusăturile, şi m-ai muşcat de braţ aşa de tare, că mai am şi azi cicatricea.

— Pe bună dreptate! Îmi lăsaseşi foarfeca în burtă. Cum să nu turbezi de furie pentru una ca asta?!

— Dar asta ţi-o spusesem doar aşa, ca să bag spaima în tine, şi la urma urmei nu era decât un joc. Te-ai mai îngrăşat în ultima vreme?

— Da, răspunse Carow, de când am renunţat la fumat. Aş vrea să fac plata.

— Totul împreună? întrebă chelneriţa. Un espresso, o cănuţă de cafea şi două torturi cu cremă şi frişcă la doamna.

În drum spre casă ploua cu găleata, dar tutungeria îi era în drum; şi pe vreme cu soare rareori trecea pe lângă ea fără să intre.

Cumpără trei cartuşe de ţigarete Gauloises, cu care se obişnuise pe când era student la Paris, şi o duzină de brichete din cele ieftine, care funcţionează totdeauna şi care se aruncă la terminarea gazului din ele. Le-ar putea folosi cândva şi drept cadou în loc de flori.

Ajuns acasă, puse totul într-una din cele două valize care se aflau totdeauna lângă masa sa de lucru, pentru orice eventualitate.

Ploaia nu mai contenea.

Munca lui mergea astăzi peste orice aşteptări de bine; ba chiar, cu cât problema devenea mai dificilă cu atât lucrul se accelera, iar la urmă de tot se desfăşură cu impetuozitate. Erau inspiraţii furtunoase care îl purtau mai departe, tot mai departe, fără a-i lăsa timp să se întrebe de unde îi veneau.

Dintr-o veche deprindere de conştiinciozitate, se sili să reţină în scris fiecare pas făcut. Şi se sili din răsputeri, căci era purtat atât de furtunos înainte, încât creionul abia putea ţine pas cu ideile. Parcă ar fi fost

conectat la computerul său de birou, care astăzi lucra mai repede ca altădată, ceea ce, fireşte, nu era cazul. Cu toate acestea, Carow avea impresia că aparatul îi ghiceşte întrebările şi caută împreună cu el soluţiile. Banda de calcul ieşea neîntrerupt şi se încolăcise ca un şarpe pe podea. Era ceva necurat la mijloc.

Către ora şase avea soluţia gata. Se lăsă pe spate în fotoliu.

Cu unsprezece ani în urmă scrisese într-un asalt asemănător prima schiţă de proiect pentru „Principiile generale”. Credea atunci că va putea rezolva problema într-o săptămână.

După o săptămână ajunsese la o rezolvare. Cucerise vârful printr-un marş forţat; dar de acolo de sus văzu un alt lanţ de munţi, mai înalţi, în faţa sa şi, după câteva luni, când urcase şi până în vârful acestora, următorul lanţ. Unsprezece ani în şir tot urcase mereu alţi munţi ce i se iveau în cale. Adesea pusese deoparte descurajat pioletul, pixul, coarda şi hârtia, dar le reluase după câteva săptămâni. Acum, după unsprezece ani, ajunsese la ţintă.

Îşi luă un coniac din dulăpiorul aflat printre rafturile de cărţi, se aşeză din nou la masa de lucru şi mai parcurse o dată rezultatele. Formula îi părea, acum când o recitea, prea lungă şi forţată. Trebuia să mai lucreze la ea măcar din motive estetice, dar şi altcum. Aşa cum se prezenta, nu putea fi exactă decât pe jumătate. Toate marile formule ale lumii sunt frumoase pentru că sunt simple.

Dar perspectiva acestei corecturi nu-l nelinişte a. În faţa lui nu se mai aflau şiruri înalte de munţi, ci doar coline domoale.

Deschise fereastra şi privi pe deasupra Neckarului

oraşul vechi şi castelul. Încă mai ploua şi măgura Königstuhl era învăluită de nori. Carow îl chemă la telefon pe Jule, care lucra sus, la observatorul astronomic.

— Nu prea am poftă să scot maşina din garaj pe ploaia asta. N-ai putea, când cobori mai pe urmă în oraş, să treci pe la institut şi să-mi aduci din dulapul mare de-acolo cutia cu ţigări pentru tropice?

— Cutia cu ţigări pentru tropice? făcu Jule.

— Da, e o cutie de tablă lipită cu cositor. O cutie pentru tropice, normală, cum poate fi comandată la angrosişti.

— Nu se poate amâna până luni? Tocmai voiam să plec cu motocicleta la Baden-Baden şi să petrec acolo sfârşitul de săptămână. Am acolo o întâlnire.

— Dar plouă şi acolo.

— Nu face nimic. Nici n-aveam de gând să ieşim în oraş. Este foarte urgent?

Carow avu o ezitare:

— Greu de spus: dar mă ştii, îmi place să am totul la îndemână, pentru orice eventualitate.

— I-ai dat de capăt? întrebă Jule numaidecât.

— Jule, întrebi totdeauna prea multe.

— Să las mai bine baltă întâlnirea?

— Ar însemna să-ţi cer prea mult. Nu, du-te! Lucrul principal se pare că încă îmi mai lipseşte.

— Aşadar i-ai dat totuşi de capăt! Într-o oră sunt la tine. Cel mai târziu la opt.

— Bine, dar nu uita ţigările! Poţi să pleci şi după aceea la Baden-Baden.

— E-n regulă!

Jule avea să-şi strângă acum toate hârtiile de pe birou şi să vină jos în oraş, fiindcă voia să ştie dacă îi

dăduse totuşi de capăt sau nu. Era curios şi voia, dacă nu avea să fie trimis înainte, măcar să-l însoţească. Nu voia să rămână singur în urmă şi să fie exclus de la minunea cea mare.

Carow puse telefonul în furcă, apoi îi veni *Ideea.*

Îi veni atât de neaşteptat, încât o notă îndată pe dosul unui plic mare aflat pe colţul biroului. În turnul bisericii Sf. Duh bătu de şapte.

Înregistră noua formulă în computer şi în timp ce aparatul zumzăia se pregătea să rânduiască maldărul de hârtii de pe birou, să adune fâşiile de calc de pe jos şi să le treacă prin tocătorul de hârtii, când îl cuprinse o criză cu o durere de cap abia suportabilă şi îl învârteji prin spaţiu şi timp.

Câtă vreme? Nimeni nu ştie. El însuşi se exprima totdeauna vag în privinţa asta, şi când colaboratorii pholé-ei, anume cei doi filosofi bărboşi, îl întrebară mai târziu de asta, nu le dădu nici lor un răspuns precis, susţinând că se pot da cu siguranţă diferite răspunsuri, dintre care fiecare poate fi corect. Ar fi putut fi secunde, zile sau ani.

— Sau poate chiar secole? întrebară filosofii cu ochii căscaţi.

— Nu e imposibil, le ripostă Carow. Fireşte că s-ar putea susţine cu aceeaşi îndreptăţire şi că n-a trecut absolut nici un timp.

Se vedea că nici el nu ştia ceva precis.

Când se ducea cu gândul îndărăt, îi revenea în minte vremea petrecută în spital cu mulţi ani în urmă, când avusese o ruptură de muşchi la ridicarea halterelor şi trebuise să fie operat din pricina asta.

— Acum o să adormiţi numaidecât şi n-o să mai simţiţi nimic, îi spusese sora după cei făcuse injecţia

intravenoasă. Vedea în oglinda reflectorului cum operatorul se aplecă deasupra mesei şi cum întinsese deja mâna spre spate pentru a i se da bisturiul.

Voise să-i mai răspundă surorii: Şi dacă o să am noroc, mă şi trezesc.

Dar înainte de-a putea exprima gândul, a văzut chipul surorii deasupra lui. Vorbea blând, şi glasul ei răzbătea ca de la mare depărtare până la urechea lui:

— Mai mult de două ore i-au trebuit şefului; dar acum totul este în perfectă ordine, iar azi după-masă o să dăm picioarele jos din pat, iar mâine o să putem face primele încercări de mers.

Cam aşa, ca atunci în starea aceea de inconştienţă, era şi rămânea pentru el sentimentul timpului în perioada ce-a urmat după criza din Heidelberg. *Cam aşa,* căci uneori i se părea că în acest răstimp fusese cu totul şi cu totul în afara timpului, chiar mai radical decât în leşinul unei anestezii totale din cursul unei operaţii.

Acum se punea întrebarea ce fel de stare este aceasta, în care te afli în afara timpului, şi dacă există vreun cuvânt pentru ea. Dar în clipa de faţă, când şedea pe trepte, cuvântul acesta nu voia să-i vină în minte, poate pentru că exprima ceva atât de definitiv şi irevocabil şi fiindcă el, Carow, excludea şi gândul că acest cuvânt ar putea fi aplicat la persoana lui şi la starea lui actuală. Dar în curând nu mai fu atât de sigur.

Şedea acum aici, pe treptele de piatră şi îşi dusese din nou mâinile la ochi.

Nu putea să evite pe durată acest cuvânt. Dar dacă se potrivea *totuşi* stării în care se găsea acum? Neplăcut gând! Asta nu putea decât să însemne că i se

strecurase o eroare fatală în calcule. Şi tocmai acest rezultat nu-l voia - ba chiar dimpotrivă.

Dar fu numaidecât de părere că această îndoială supărătoare putea fi uşor infirmată: nu putea el oare să vadă templul de colo de pe colină, să audă ţipetele păsărilor răpitoare, să simtă mireasma muşeţelului, să simtă căldura treptelor de piatră? Existau, aşadar, dovezi din belşug. De fapt, n-ar fi rezistat ele unei logici stricte, dar prin mulţimea şi varietatea lor îi arătau că se mai putea număra printre cei care există şi nu căzuse în situaţia de-a nu mai exista.

Dar trebuia oare ca această bănuială absurdă să fie infirmată prin logică strictă? Şi anume bănuiala că, şezând aici, auzind, văzând, mirosind şi pipăind, era de fapt mort şi nimic altceva decât o stafie, care se deplasează plutind, prin care probabil că poţi vedea şi care nu apăruse aici decât pentru a înspăimânta oamenii şi animalele, în timp ce corpul său, acuma neînsufleţit şi ieşit irevocabil în afara timpului, zăcea prăbuşit, după o criză, în fotoliul său din biroul din Heidelberg, cu capul şi braţele căzute pe tăblia mesei de lucru, alături de computerul care încă mai zumzăia, unde avea să-l găsească Jule în clipa aceasta?

Jule! Abia acum îi apărură limpede adevăratele proporţii ale catastrofei. Jule adusese cu siguranţă ambalajul pentru tropice cu douăzeci şi cinci de cartuşe de ţigări, de care Carow avea neapărată nevoie pentru a rezista în răstimpul ce trebuia să-l petreacă aici. Se bătu uşor pe buzunarele vestonului şi găsi în cel din stânga un pachet început. Mai erau cinci ţigări în el.

Deschise cu oarecare grabă prima valiză; dar era cea în care se aflau împachetate computerul, bateriile

aparatului de filmat şi filme. Puse în funcţiune computerul, dioda luminoasă scânteia, bine, şi ţigările?

Le găsi în valiza a doua: raţia de fier pe care o cumpărase încă de acum câţiva ani şi cele trei cartuşe cumpărate azi după-masă. Dacă se restrângea mult, aveau să-i ajungă pentru săptămânile următoare, fără a include în calcul eventuale desfăşurări critice, care-l constrângeau de regulă la un consum sporit.

Dar rezerva modestă de ţigări nu-i oferea timp suficient pentru a aduna dovezile cu care să-i poată convinge pe colegii critici de acasă că fusese cu adevărat în trecut. Trebuia deci să facă economie şi începu deîndată s-o facă. Vârî pachetul început îndărăt în buzunar.

Se ridică în picioare. Nu se mai simţea ameţit, dar cu toate acestea nu-şi regăsi numaidecât echilibrul. Nu îndrăzni să păşească înainte. Rămase pe loc.

În faţa lui se afla o piaţă netedă, cam de cincizeci de paşi lungime şi tot atât de lată. Era pavată cu dale pătrate mari de cărămidă roşie, dintre care unele erau fireşte sparte.

După ce îşi regăsi echilibrul, coborî încet treptele şi merse până la marginea pieţei. Avea impresia că merge mai uşor decât înainte, că abia atinge pământul şi că pluteşte prin aer,

Un drum pavat cu pietre mici rotunde ducea în jos, mai întâi printre tufişuri ce păreau a fi leandri şi lauri, apoi pe lângă livezi de măslini, până la casele oraşului. Privi îndărăt: şezuse pe una din cele trei trepte ce înconjurau un templu, un templu mic, cu numai patru coloane nu prea înalte şi cu aspect cam grosolan la

faţadă, şi cu câte nouă coloane pe laturi. Pe timpan[1] era înfăţişată o scenă mitologică pe care Carow nu o înţelese. În plus mai căzuse şi una din figuri.

Templul era într-o stare jalnică. Cu siguranţă că era închinat unui zeu mărunt, probabil unuia local, pesemne unuia care nu avea un cuvânt de spus decât aici printre coline şi pe care locuitorii oraşului credeau că-l pot neglija fără să fie pedepsiţi. Sau poate că timpul în care se afla Carow acum nu era stăpânit de pioşenie? Uitase oare de zei?

Tencuiala albă căzuse pe porţiuni mari de pe coloane, astfel încât dedesubt îşi făcuse apariţia o gresie cu granulaţie mare, şi ea fireşte cu caneluri şi cu muchii ascuţite. În pronaos, îndărătul coloanelor de la faţadă, în faţa vechii cella, adică a încăperii unde trona statuia zeului, stucatura zăcea împrăştiată pe jos. Căzuse de pe tavanul care, atât cât se putea desluşi în lumina palidă a amurgului, era zugrăvit cu figuri geometrice roşii-cafenii.

Uşa spre cella, din lemn, era cenuşie şi stricată de vreme. Şi ea fusese zugrăvită cândva, demult. Unul din canaturile ei atârna strâmb, de parcă se rupsese balamaua, nu ieri sau anul trecut, ci cu multă vreme în urmă. Şiruri de cuie groase de bronz împărţeau panoul uşii în câmpuri pătrate.

Cella era deja întunecată şi nu se făcu mai multă lumină înăuntru nici când Carow deschise larg canatul strâmb al uşii şi îl propti cu un fragment de stuc pentru a nu se putea închide la loc.

Pe un soclu, se înălţa o statuie îngustă, dar depăşind

[1] (Arhit.) Suprafaţă de zidărie netedă sau ornamentată cu sculpturi, situată între o grindă orizontală şi un arc de deasupra golului unei uşi sau al unei ferestre.

mărimea naturală. Purta un veşmânt ce semăna cu o cămaşă. Marginea de jos a veşmântului era zdrenţuită. Bustul şi capul statuii se aflau în întuneric şi Carow nu putu recunoaşte dacă reprezenta un zeu sau o zeiţă. În orice caz, nu era una dintre mărimile cereşti care locuiau în Olimp. Pe aceia nu e de presupus că localnicii ar fi cutezat să-i trateze atât de ruşinos.

Ciocăni cu încheietura degetului arătător în statuie: era de lemn.

De perete se rezemau două greble, cărora le lipseau deja câţiva dinţi, şi ele tot de lemn. Alături mai era un coş de purtat în spate, care nu mai avea fund.

Carow îşi aduse valizele înăuntru şi le puse îndărătul statuii zeului, se înclină în faţa lui cu un gest exagerat şi încredinţă catrafusele sale divinei paze, cu care prilej era cam în dubiu dacă asemenea valori pot fi încredinţate acestei divinităţi cereşti scăpătate. Dar îndoiala lui era neîntemeiată, aşa cum avea să se vădească mai târziu.

Se aşeză din nou pe treapta cea mai de sus a templului, se rezemă de o coloană şi privi în jos spre oraş. Din case şi străzi se înălţa fum, care se aşternea peste acoperişuri, era purtat de vânt spre înalturi şi i se putea simţi mirosul chiar şi aici sus la templu: era fumul unor focuri de lemne. Oamenii se îndeletniceau, aşadar, cu pusul la foc al oalelor şi tigăilor pentru masa de seară. Şi cerul se întuneca acum.

Carow se întrebă dacă economia excesivă nu duce la înăsprirea sufletului şi la aplecarea caracterului spre zgârcenie, şi ajunse la concluzia că aşa era. De aceea scoase o ţigară din pachetul început şi o aprinse cu bricheta sa cu gaz.

Da, funcţiona şi aici.

Dar în acelaşi timp auzi ţipete de spaimă repede înăbuşite dinspre cei trei pini din faţă, care se conturau întunecaţi pe cerul crepuscular. De văzut însă nu se vedea nimic. În josul templului se rostogoli ceva prin tufişuri şi grohotiş şi se auziră paşi ca de copii, care alergau şi săreau, pare-se desculţi, pe drumul ce cobora spre oraş.

Apoi se lăsă iar liniştea şi îndărătul pinilor imenşi strălucea argintie o lună nouă culcată. Vremea era încă blândă. Carow fumă ţigara până la capăt, apoi o stinse strivind-o şi băgă chiştocul în buzunarul de la piept al cămăşii.

Ostenit, se rezemă de coloană şi închise ochii. Era foarte bucuros că se întuneca şi că nu mai era nevoit să întreprindă astăzi drumul până în oraş. Căci se temea de el.

Cum aveau să-l întâmpine oamenii?

Cu câteva luni în urmă îl întrebase pe colegul Fassbender, care de ani de zile nu mai ţinea prelegeri decât despre Tucidide, dacă ar putea să discute cu un filosof presocratic.

— Nici gând! îi răspunsese Fassbender. Pronunţia de azi a vechii limbi greceşti este o invenţie a lui *Erasmus* din Rotterdam şi se deosebeşte de vechea greacă cu siguranţă tot atât de mult ca neogreaca. De pildă, Parmenide n-ar înţelege o iotă dacă i-aş citi din poemul său didactic şi s-ar strâmba de râs - presupunând că totuşi ştia să râdă - dacă i-aş spune că am declamat în greacă ceva din opera lui.

— Dar nu se vorbea şi latineşte în Elea?

— Pe vremea lui Parmenide? Nu. Latina era vorbită pe-atunci, socotind în mare şi cu aproximaţie, de vreo sută de mii de oameni la Roma şi în împrejurimile

imediate. La Neapole, ca şi în Paestum, Elea, Kroton şi în celelalte colonii greceşti se vorbea doar greceşte, la ţară însă limba oscă.

— N-aţi putea să vă faceţi înţeles de Parmenide prin scris?

— Anevoie şi, oricum, cu litere majuscule greceşti, dintre care va recunoaşte cele mai multe, dar nu pe toate. Căci în vremea lui scrierea literelor nu era unitară.

— Hai să presupunem, a continuat Carow, că ajungeţi la Elea şi căutaţi casa lui Parmenide, pentru a-i face o vizită. Cum veţi scrie această dorinţă ca s-o înţeleagă un cetăţean al oraşului?

— Mi-e prea greu, spuse Fassbender râzând. Asta n-o pot scoate aşa cu una cu două.

Câteva zile mai târziu îi trimise un cartonaş pe care era scrisă cu litere din inscripţiile greceşti ale secolului al cincilea precreştin întrebarea unde se află casa lui Parmenide. Iar pe verso schiţase, ca în imaginile de pe vasele antice, caricatura unui Carow uriaş, gol ca un atlet, dar cu frunză de viţă. Cu o mână, Carow ridica o halteră grea, în cealaltă ţinea cartonaşul şi îl prezenta unui tânăr cu ochi holbaţi şi tâmpi, care se scărpina în cap şi nu prea ştia, pare-se, ce să facă cu el.

„*Te rog*”, mai adăugase colegul Fassbender, „*dacă vei fi găsit casa lui Parmenide să-mi dai şi mie de ştire şi să-mi aduci un exemplar complet al operei sale, din care nu cunoaştem decât fragmente. Cu salutări cordiale - al dumitale F.*”

Cartonaşul ar trebui să fie, de fapt, în portofel. Carow îl căută şi era într-adevăr încă acolo, chiar dacă oarecum şifonat.

Am să i-l dau mâine, se gândi el, primului om întâlnit

pe stradă. Da, ia te uită! Îl ţine cu susul în jos. Nu ştie să citească. Dar iată că iese un cizmar din atelierul lui. Amândoi examinează cartonaşul cu atenţie; dar cizmarul nu cunoaşte decât câteva litere şi le arată cu degetele mânjite de smoală, citindu-le cu glas tare. Venise fuga din atelierul său pentru a arăta străzii că era ceva mai mult decât un burtă-verde lipsit de cultură.

Dar mai apoi vine un tânăr însoţit de un bătrân. Se uită la Carow cu ochii săi bazedovieni. I se par foarte stranii pantalonii şi cămaşa sport. Încă n-a văzut aşa ceva. Pune o întrebare, bâlbâindu-se, dar Carow nu pricepe nici un cuvânt; totuşi îi arată tânărului cartonaşul lui Fassbender, fireşte, cu faţa, cu literele greceşti.

De la toate uşile ies oameni, iar Carow este înconjurat de gloată. Toţi vor să vadă ce scrie pe hârtie. Apucă cu degetele pantalonii şi cămaşa lui Carow, pipăie materialul. Apoi râd.

Bătrânul, însoţitorul tânărului, pesemne un sclav, a descifrat între timp scrisul. Rosteşte câteva cuvinte către cei din jur şi acum veselia nu mai are margini. Se bat unii pe alţii pe umăr, repetă vorbele bătrânului, nechează şi nu mai sunt de strunit.

Da, fireşte: Carow visa.

Despre copiii din Velia şi de ce s-au culcat devreme în seara aceea

Doi copii coborau pe colină. Coborau? Nu, veneau în goană prin desişul tufişurilor de pe coasta micii terase a templului, săreau peste grohotiş de se rostogoleau după ei pietrele; când ajunseră pe drumul pavat, alergară mai departe la vale, spre oraş, cât îi ţineau picioarele. Erau desculţi.

Ultimul dintre cei doi căzu cât era de lung. Altădată şi-ar fi ţinut cu mâna genunchii şi coatele julite, s-ar fi aşezat jos şi ar fi plâns; de rândul acesta nici nu se gândi la aşa ceva. Se ridică la fel de repede precum căzuse şi nu rămase decât la câţiva paşi în urma celuilalt.

Goniră, mânaţi de frică şi groază, până ce, la primele case ale oraşului, o cotiră pe o uliţă strâmtă, unde văzură oameni. Acolo se opriră locului şi mai întâi îşi traseră sufletul; apoi alergară din nou, dar nu la fel de repede, spre casele părinţilor lor.

În fruntea administraţiei oraşului Velia se aflau, cu acelaşi rang, doi primari: duumvirii Marcus Pilonius Honoratus şi Iulius Longus.

Iulius Longus, reîntors abia de doi ani de la Roma în patria sa şi ales duumvir, se afla la cină împreună cu soţia sa şi cu o pereche romană, care stăpâniseră cândva mult pământ pe râul Hales şi se aflau acum în vizită. Şeful de birou Titus Gelo îi trimisese înăuntru o însemnare pe o tablă cerată. Dar Gelo, măcelarul

Sossius Celer, pescarul Flavius Priscus şi cei doi copilandri, Marcus şi Quintus, trebuiră să aştepte mult până se termină ospăţul.

Abia atunci veni Iulius Longus afară la ei, se îndreptă spre biroul său împreună cu cei ce aşteptau şi se aşeză într-un fotoliu; ceilalţi rămaseră în picioare. Îl întrebă pe şeful de birou dacă problema nu ar mai fi putut aştepta până a doua zi, dar nu-l lăsă să răspundă, că îi făcu semn să înceapă cu raportul, se rezemă comod şi spuse:

— Ascult.

Iulius Longus avea o frunte lată cât un pat, buzele îi erau subţiri şi, cum şi le strângea necontenit, ai fi putut crede că nici nu are.

Titus Gelo începu:

— De la lăsarea serii umblă prin oraş un zvon cum că sus, la vechiul templu lucan, ar fi fost văzută o făptură stranie. În legătură cu asta se vorbeşte de apariţii neobişnuite, care neliniştesc oamenii din oraş.

— Ce fel de apariţii? întrebă duumvirul, care nu punea mare preţ pe apariţii şi nici nu credea în ele.

Dar Titus Gelo continuă:

— Am stabilit că zvonurile pornesc de la aceşti doi flăcăi, feciorii lui Sossius Celer şi Flavius Priscus. Dacă doriţi, pot să relateze băieţii ce au văzut.

Cei doi îşi frecară palmele umede de coapse şi nu cutezară să grăiască în faţa magistratului.

— Hai, daţi-i drumu’! se răsti duumvirul.

Dar ei tăceau şi se trăgeau mai aproape de taţii lor.

Şeful de birou Gelo îi întrebă:

— Doar aţi păzit caprele acolo sus.

— Da, îndrăzni Marcus, dar nu chiar sus la templu, că acolo n-avem voie, ci mai jos, unde nu pot da iama în

grădini. Şi, în afară de asta, mai erau şi alţii acolo. Erau cu noi şi Lucius şi Publius.

— Dar ăia au luat-o numaidecât la fugă, când caprele au fost cuprinse de panică. Voi doi însă aţi văzut între timp ce era. Ce aţi văzut?

— La început mai nimic, spuse Quintus, numai că deodată caprele s-au speriat tare şi au dat buzna îndărăt spre oraş. Nu le puteam struni.

— De ce s-au speriat? întrebă Gelo.

— De *nimic* - nu te poţi speria, preciză Iulius Longus, asta să vă intre bine în cap. Caprele se sperie totdeauna de *ceva,* nu de *nimic.*

— Poate că erau atât de speriate fiindcă îl văzuseră şi ele, răspunse Marcus.

— Pe cine?

— Mda, nici noi nu ştim cine era. L-am văzut abia când ne-am urcat niţel mai sus prin tufişuri. Şedea pe treptele templului. Avea o barbă roşie şi un păr roşu-aprins.

— Şi n-aţi auzit nimic? întrebă Titus Gelo.

— Nu, nimic. Era linişte adâncă, spuse Marcus.

Quintus voi să spună ceva, dar fu nevoit să se opintească de două ori, apoi se auzi limpede:

— A şuierat şi a vuit prin văzduh.

— Ei, va să zică a şuierat şi a vuit? întrebă duumvirul, căruia această informaţie îi părea cam prea literară. Trebuie să vă hotărâţi, dacă nu se auzea nimic sau dacă a şuierat şi a vuit prin văzduh.

O clipă băieţii tăcură mâlc, fiindcă nu ştiau ce urmări ar fi putut avea dacă se hotărau pentru o versiune sau alta. Marcus se eliberă de această dilemă cu informaţia:

— A stat îndelung pe trepte - *aşa* - cu mâinile la ochi

- de parcă ar fi dormit; apoi deodată a ridicat mâna în sus şi a fulgerat.

— Aha? făcu Iulius Longus şi repetă adresându-se tuturor celor prezenţi: Şi apoi făptura a fulgerat! A auzit cumva vreunul din voi şi tunetul?

— Eu eram în timpul ăsta cu barca în larg, ripostă Flavius Priscus şi era bucuros că are această scuză.

— Fulgerul a fost atât de luminos, continuă Quintus, încât am fost orbiţi şi n-am mai putut vedea nimic. Iar apoi i-au ieşit flăcări şi fum din gură.

— Flăcări şi fum din gura lui.

— Flăcări şi fum din gura lui! Pe Hercule!

De data aceasta interveni Marcus.

— Da, completă el, *atât* de lungi! Şi întinse ambele braţe în lături.

— Şi cât de înalt era omul? întrebă Gelo.

— Ăla nu era om, spuse Marcus, iar Quintus rosti după o nouă opinteală:

— Capul lui ajungea până la acoperişul templului.

Marcus observă că ochii duumvirului priveau sumbru şi că fruntea lui lată se înnegurase.

— Ajungea *aproape* până la acoperiş, îl corectă Marcus, care îşi dăduse seama că Quintus mersese prea departe, nu *chiar* până la acoperiş, dar *aproape.*

— Atât a fost de ajuns, spuse duumvirul Iulius Longus şi, întorcându-se spre şeful său de birou, adăugă: Prostia asta ar fi putut să aştepte până mâine dimineaţă! Daţi poruncă tuturor vigilantes[1], să ia seama la un sclav pesemne fugit, cu părul şi barbă roşie, şi, dacă se va arăta cumva, să pună mâna pe el şi să-l ducă mâine înainte de prânz în faţa primarului

[1] *Vigiles urbani* = cetăţeni romani desemnaţi să combată incendiile, să reţină sclavii fugari şi cerşetorii.

pentru cercetare.

Părinţilor celor doi băieţi, primarul le recomandă să se intereseze apoi dacă relatarea celor doi fii era adevărată. Dacă nu, îi sfătuieşte să-i chelfănească zdravăn pe cei doi băieţi şi în numele lui, pentru că furaseră timp preţios unui duumvir hărţuit.

Apoi îi trimise acasă şi se duse îndărăt la oaspeţii săi.

Totuşi zvonul umbla mai departe pe uliţe, adăugându-i-se între timp unele şi altele. Pe seară toţi cetăţenii din Velia şi din mahalalele aflate în afara zidurilor de apărare ştiau că sus, la micul templu, îşi făcuse apariţia o făptură uriaşă cu barbă roşie ca focul şi că probabil sălăşluieşte şi acum acolo, o făptură care poate să arunce fulgere, să provoace tunete şi să scuipe foc şi fum şi care cu siguranţă nu e om. Se vorbea atât de insistent despre acest lucru, încât şi şeful de birou Titus Gelo se întreba dacă duumvirul nu luase chestiunea prea uşor. Iar cei doi părinţi se abţinură pe moment să le tragă feciorilor lor o mamă de bătaie.

Copiii din Velia se culcară în seara aceasta mai devreme şi fără împotrivire şi erau mai liniştiţi ca de obicei; şi nici adulţii nu vorbeau prea tare. Când discutau despre eveniment, erau - e drept - mândri de faptul că minunea aceasta se întâmplase chiar în oraşul lor; căci era o distincţie faţă de toate celelalte oraşe. Pretutindeni oamenii erau dornici de minuni. Totuşi, când se gândeau la ziua următoare, şovăiau între frică şi speranţă.

Mulţi juruiră în seara aceea să ducă de-acum înainte o viaţă mai bună şi mulţi merseră la culcare cu o înfiorare evlavioasă.

Meyer-Proske îşi aminteşte o convorbire cu Redlich asupra credibilităţii lui Jule

După ce l-am condus pe Jule şi am revenit în cameră, l-am găsit pe Redlich şezând la birou şi mângâindu-şi gânditor barba.

— Ce-a vrut să zică, de fapt, când a susţinut că toată povestea n-a fost o întâmplare? mă întrebă el de parcă tot timpul nu s-ar fi gândit decât la asta.

— Cred că e vorba de un sabotaj. Că cineva urmăreşte diapozitivele. Probabil o formă benignă de mania persecuţiei. S-ar putea, fireşte, să vrea să ne reproşeze că noi i-am fi distrus cu intenţie fotografiile.

— Nu, ripostă Redlich, se ascundea mai mult îndărătul spuselor lui.

— Ce să se ascundă?

— Nu ştiu. Dar am tot timpul sentimentul ăsta. Crede-mă, se ascunde mai mult îndărătul spuselor lui. Miros totdeauna asemenea lucruri.

— O *story?*

— Poate.

— Redlich, văd eu: credeţi că e cine ştie ce poveste la mijloc.

— Nu cred nimic. Iar asta o ştii prea bine.

Fireşte, credea în ceva - în bani.

— L-ai calmat? mă întrebă el.

— Am încercat, dar nu e atât de uşor de calmat. Mă tem că o să ne mai facă dificultăţi.

— Renate, strigă Redlich, n-are nici o vină. Dar vaca aia neroadă, care a porcăit diapozitivele, e concediată.

— Am să vorbesc cu şeful personalului, să văd dacă se poate!

— Fireşte că se poate! strigă Redlich şi ridică glasul. *Este concediată! Fără preaviz!*

— Am înţeles, i-am răspuns. N-aţi vrea mai bine să vorbiţi dumneavoastră cu şeful cadrelor? S-ar putea să vrea să se consulte mai întâi cu consiliul de întreprindere, dacă e juridic posibilă concedierea. Închipuiţi-vă, de pildă, că tânăra aşteaptă un copil. Încercaţi numai s-o daţi afară!

— Pe când mai lucram la radiodifuziune, răspunse Redlich, o tehniciană, care a lăsat să-i cadă o bandă în timpul emisiunii şi a încurcat în aşa hal benzile încât a trebuit să fie întreruptă emisiunea, *a fost concediată fără preaviz*. Atunci n-a întrebat nimeni, dacă aştepta sau nu un copil.

— Asta a fost, vezi bine, în epoca de piatră, i-am spus eu.

Dar Redlich coborâse deja cu picioarele pe pământ. Asemenea accese nu durau mult la el. Trebuia doar să-i dai numaidecât o ripostă. Întrebă:

— Ce facem acum cu dr. Sonnenfeld?

— Îl cheamă Sommerfeld. În primul rând, vrea un milion de mărci pentru diapozitivele stricate.

— Ei da, sunt doară asigurate.

— Bineînţeles că *nu* sunt asigurate.

— Aa, pentru numele cerului! strigă el îngrozit. Dar de ce nu?

— Doar n-am făcut asta niciodată.

— N-am făcut-o niciodată? - am făcut totdeauna aşa - atunci poate veni oricine: maximele de bază ale funcţionarului german. Omule, MP, lucrezi la o revistă, care le pretinde redactorilor săi să poată gândi.

Aş vrea să ştiu ce-ar fi spus Redlich dacă aş fi venit atunci cu propunerea de-a asigura diapozitivele la o sumă atât de mare! Tot nu mai contenea:

— Ar fi trebuit să-i scrii atunci numaidecât să asigure el însuşi diapozitivele sau să şi le păstreze.

— Da, poate; dar acum e prea târziu.

— O să te facă răspunzător pentru despăgubiri.

— Nu pe mine, ci revista *diese woche*. Dumneavoastră n-aveţi decât să mă urmăriţi pe mine şi o să vedeţi dacă va fi posibil să recuperaţi milionul de la mine. Dar şansele nu sunt prea mari.

Redlich îşi răsuci fotoliul şi privi în ochii rinocerului, care se repezea la mine de pe perete, parcă să mă ia în corn în clipa următoare, să mă azvârle în aer şi să mă zdrobească în picioare. Acest gând i-a redat echilibrul.

— Nu te frământa! spuse foarte amuzat. Banii n-o să-i capete niciodată. Imaginează-ţi că se duce cu isteria lui la tribunal. Judecătorii o să aibă impresia că vrea să-i ia peste picior. În afară de asta, fotografiile nu erau, din punct de vedere profesional, prea strălucite, iar sub aspectul culorii erau foarte slabe. Pe cele mai multe n-am fi putut să le publicăm decât în alb-negru.

— Sigur, dar dacă ne gândim la vechime!

— Ce vechime? Aa, vrei să spui că aveau o vechime de două mii de ani.

— Nu vreau să spun nimic; numai că vreo câteva fotografii se puteau folosi foarte bine, de pildă cea cu grasul în biblioteca lui, cealaltă cu sclavul care suflă sticlă sau cu cei doi bărboşi care joacă cărţi. Toate astea păreau a fi din antichitate: *Şi chipuri de marmură stau şi te privesc.* De Goethe.

— Bine, spuse Redlich, vreo câteva fotografii

mergeau; dar la cele mai multe cititorii revistei ar spune că le-a făcut în Maroc sau Tunis. Acolo întâlneşti asemenea mutre pe toate drumurile. Toată lumea ştie. Nu, mai interesante erau pozele de la luptele de gladiatori şi de la cursele de care. În ele era *action,* mişcare.

— Neclare sau mişcate, am spus.

— Ei da, ripostă Redlich, cele din „Ben Hur” erau mai bune; dar alea erau, vezi bine, făcute de profesionişti.

— Dar în Ben Hur nu aveau decât reconstituiri, în timp ce fotografiile lui Jule Sommerfeld erau autentice.

— Adevărat! făcu Redlich. La asta se mai adaugă şi faptul că reconstituirile fac totdeauna o impresie mai autentică. Doamne, de-ai fi pus măcar să facă vreo câteva copii în alb-negru!

— Eram tocmai pe cale s-o facem, şi cu ocazia asta s-a întâmplat.

— Vreau să zic, ai fi putut să faci numaidecât câteva de rezervă, pentru orice eventualitate.

Am gemut ca o scroafă sălbatică rănită; atunci şi-a dat seama singur că bătea câmpii şi reveni în sfârşit la obiect:

— Şi acu’ ce vrei să faci?

— Trebuie să ajungem la un compromis cu el. Dar asta n-o realizăm decât dacă-i publicăm povestea.

— Nu în *diese woche.* Cititorii n-o să înghită una ca asta. Nici nu încape discuţie.

Asta era Redlich. Mai întâi îi miroase atât de frumos un manuscris că îşi iese din minţi şi vrea să dea numaidecât un avans. După o oră îi pute şi nu mai vrea să ştie nimic de el.

— Dar cartea în Editură Woche? îl întreb.

— Ar putea să fie o idee, răspunse Redlich. În

colecţia *science-fiction.* Atunci n-au decât să hotărască cititorii ce vor să creadă din ea şi ce nu. Dar e-n stare s-o scrie?

— E om de ştiinţă, i-am răspuns. Matematician. O fi ştiind să socotească. De scris? Prea puţin probabil. Dar poate să-mi povestească mie istoria lui şi eu pot să scot o carte din ea. Daţi-mi timp opt săptămâni!

— Patru, preciză Redlich.

Cum a fost primit Carow de primar la primăria din Velia

Când deschise ochii, Carow văzu o slabă mijire de lumină prin uşa întredeschisă. Era culcat în templu, nu departe de statuia zeului, pe crengi şi ace de pin mirosind a răşină. Adormise seara pe trepte afară şi se trezise aici înăuntru. Intrase cumva înăuntru în stare de somnambulism, poate fiindcă i se făcuse frig peste noapte? Căci era improbabil ca cineva să-l fi ridicat, să-l fi adus în cella şi să-l fi culcat pe frunziş moale. La greutatea lui!

Se sculă, îşi întinse mădularele şi alergă în jurul pieţei altarului pentru a-şi dezmorţi încheieturile şi a se încălzi. Lângă balustrada scundă se opri şi privi pe deasupra oraşului.

Casele erau aşezate în semicercul colinelor precum spectatorii într-un teatru antic. În rangurile de sus, rândurile erau încă goale; acolo se aflau livezi de măslini. Coborând devale livezile se transformau în grădini ce aparţineau unor vile cu porticuri, terase şi curţi interioare. Mai în jos însă, casele se înghesuiau unele într-altele; iar acolo, unde în teatru trebuia să se afle orchestra, locul rotund dinaintea spectatorilor, se afla, aici, oraşul interior, zidit dens şi adunat laolaltă, cu ziduri albe sub ţiglele cărămizii. În dreapta, deasupra lui, pe colina ce pătrundea adânc în mare, se întindea oraşul de sus, acropola. Dar lipsea un fundal, asemănător cu cel care închidea teatrul spre partea din fund şi prin care corul şi actorii obişnuiau să intre în

scenă. Semicercul se deschidea larg spre marea ce urca, către orizont, în tonalităţi ciudat de negre spre azuriul palid al cerului.

Era încă prea devreme să meargă în oraş, Carow era nespus de bucuros de asta. Se întoarse îndărăt în templu să vadă de bagaje. Cu acest prilej descoperi îndărătul statuii, chiar în soclul ei, o nişă adâncă. Împinse valizele şi maşina de scris în ea, puse impermeabilul peste ele şi puse deasupra umeraşul, de vreme ce tot îl luase cu el. Tocmai când voia să pună coşul desfundat în faţa nişei, ieşi din gaura întunecoasă, târându-se fără zgomot, un şarpe negru strălucind ca mătasea, îşi înălţă capul, de parcă ar fi vrut să vadă ce se petrece acolo, apoi se trase îndărăt în nişă.

Lumina zorilor pătrunse acum mai intens prin uşa deschisă şi Carow îşi putu da seama că statuia nu reprezenta o zeiţă ci un zeu. Avea, pictată cu negru, o barbă îngustă care încadra faţa şi care se aduna ascuţit în bărbie. Ochii mari, şi ei zugrăviţi, erau căprui. Colţurile gurii se ridicau brusc în sus într-un zâmbet; era totuşi greu de spus dacă acest zâmbet făcea parte din însăşi firea zeului sau era o trăsătură aşternută pentru evlavioşii care se roagă.

Zeul ce stătea acolo era rigid şi formalist, lipsit de orice eleganţă ori graţie citadină. Veşmântul nu era nici măcar o cămaşă, ci doar un fel de şorţ, cenuşiu şi uzat, legat îndărătul grumazului zeului şi ajungându-i doar până la şolduri.

Lui Carow îi fu milă de el şi, când ieşi din nou afară, îi făcu semn cu mâna. Zeul privea în urma lui cu ochii săi mari, zugrăviţi căprui, îi zâmbi cu colţurile gurii ridicate brusc în sus, dar nu se clinti.

Din scara ce duce din piaţa templului la vale fuseseră smulse deja unele dale late. Apoi scara se prefăcu într-un drum.

La dreapta şi stânga drumului se înălţau ziduri văruite în alb. Împiedicau drumeţii să vadă ce e dincolo în grădini şi curţi. Când ajunse la primele case ale oraşului, auzi pe o uliţă o căruţă zdroncănind pe pavajul cu hârtoape şi un căruţaş înjurând. În apropiere bătea cineva fierul. Carow zări şi oameni, dar pentru scurtă vreme; dispăreau numaidecât în case sau după colţuri. Acolo, unde tocmai auzise bătaie de ciocan, se făcu linişte când trecu el prin dreptul locului.

Un bărbier, într-o dugheană deschisă spre stradă, tocmai ţinea mâna cu briciul în sus, fiindcă-i istorisea clientului o poveste cu gesturile de rigoare, când îl zări afară pe Carow. Îndată dădu fuga în odaia din fund fără a lăsa briciul din mână şi fără a-şi preveni clientul. Acesta, la început uimit, strigă speriat când capul cu barbă roşie al lui Carow se ivi sub arcada dughenii. Apoi sări ars de pe scaun şi o luă în mare grabă, cu şervetul încă la gât, pe urma bărbierului.

Doi băieţi veneau în goană de pe o uliţă lăturalnică. Cel dinainte avea o panglică galbenă îngustă în jurul braţului: era calul. Băiatul din urmă ţinea hăţurile calului, plesnea dintr-un bici şi striga. Era vizitiul. Când Carow le apăru deodată în faţă, înalt cât un turn, calul şi vizitiul se opriră locului încremeniţi, apoi făcură stânga-mprejur şi porniră amândoi în galop, ţipând, îndărăt pe uliţa pe care veniseră.

Uliţele erau pustii, dar oamenii adăstau îndărătul uşilor întredeschise sau îndărătul perdelelor de mărgele şi priveau pe furiş după el. Carow îşi dădea seama şi nu se simţea bine deloc. Lumea îi apărea

altfel decât mai înainte, culorile lucrurilor păreau mai palide şi avea impresia că până şi lumina era mai cenuşie şi mai rece.

Prin gând i se furişă, încă periferică şi învăluită, o bănuială care nu se lăsa alungată, ci se înstăpânea tot mai mult. Era o bănuială neplăcută care întreba dacă aceasta era de fapt lumea celor vii. Oare, Carow străbătea acum străzile pustii ale unui oraş visat, iar oamenii, care nu voiau să se lase văzuţi şi se ascundeau, erau doar fantome? Nu era cumva şi el însuşi numai un vis pe care doar îl visa?

Uliţa dădea în agora, piaţa primăriei, care era aşternută cu dale de marmoră şi era înconjurată pe trei laturi cu colonade. Printre coloane îşi instalaseră neguţătorii tarabele şi făceau reclamă zgomotoasă mărfurilor, iar în faţa tarabei de carne şi peşte aştepta o coadă lungă.

Când oamenii dădură însă cu ochii de Carow amuţiră. Cozile se destrămară la iuţeală; oamenii se trăgeau îndărăt şi se îngrămădeau în întunericul porticurilor. Agora rămase goală.

Doar doi bărbaţi de vârstă greu de precizat, cu toiege de drumeţie groase şi solide în mână, traversară piaţa. Aveau bărbi mari albe-gălbui, neîngrijite, iar părul lung unsuros le atârna pe umerii veşmintelor cenuşii asemănătoare cu nişte cămăşi. Carow scoase portofelul şi voia să le arate cartonaşul cu întrebarea despre casa lui Parmenide când aveau să treacă pe lângă el târşâindu-şi picioarele.

— Iertaţi-mă! O clipă vă rog! spuse el şi căuta cuvântul grecesc de salut, care-i veni în minte abia când ajunseseră lângă el.

— *Chaire!* strigă el.

Dar cei doi nici măcar nu se opriră, îl priviră pieziş, dar observându-l atent dintr-o parte, şi întinseră mâna dreaptă spre el a apărare, de parcă ar fi avut o privire rea şi cei doi n-ar fi vrut să-l vadă ori să-l audă sau să aibă ceva de-a face cu el. Îşi întoarseră feţele de la el şi porniră grăbit, cu paşi târşâiţi, mai departe, lovind cu toiegele puternic în dale. Când ajunseră la marginea agorei, se opriră locului şi priviră curioşi înspre el.

O clădire la care nu se făcuse economie nici de marmură, nici de aur sau vopsele, închidea latura frontală a agorei. Era primăria. O scară neacoperită ducea la un portal pe care tocmai ieşeau doi bărbaţi ce coborâră scara şi continuară să meargă alături în acelaşi pas cadenţat. Se opriră în faţa lui Carow şi îl întrebară ceva. Unul era un individ grosolan şi masiv, cu păr blond şi cu pistrui pe pielea roşcovană; celălalt avea părul negru şi era scurt şi îndesat. Purtau veşminte dintr-o ţesătură grosolană, pe care, dacă n-ar fi fost latele chimire de piele, le-ai fi putut lua drept cămăşi de noapte. Amândoi oamenii miroseau a nespălat.

Carow le prezentă cartonaşul lui Fassbender cu scrisul în sus, la vedere. Îl luară în mână, îl pipăiră, dar păreau să nu poată citi scrisul. Ba aveai chiar impresia că nici nu ştiau să scrie. Îi dădură cartonaşul îndărăt şi îi făcură semn să-i urmeze.

Oamenii dindărătul colonadelor scoaseră capetele şi cătară îngrijoraţi la cei trei cum urcau scara exterioară a primăriei.

În clădire mirosea a sudoare şi a oameni mulţi. Merseră pe un coridor întunecos. La capătul lui, însoţitorii lui Carow traseră o draperie într-o parte şi îl împinseră într-o odăiţă. Primul lucru pe care îl văzu

Carow fu, într-o mică nişă, bustul de marmură al unui bărbat cu o bărbie imensă, cu ochi mici şi gură mică. Pe cap purta o cunună de lauri. Sub bust, însă, şedea la o măsuţă gingaşă duumvirul Iulius Longus.

Carow puse cartonaşul colegului Fassbender pe masă - cu caricatura în jos şi cu scrisul în sus. În primul moment primarul nici n-o luă în seamă. Se lăsă pe spate pentru a-l putea cuprinde cu privirea în întregime pe acest uriaş ce stătea în faţa lui. Oricât păreau de imobile şi severe, trăsăturile chipului său vădeau oarecare satisfacţie. Îl întrebă unde a trăit până acum, ce acte de legitimare poate înfăţişa sau ce chezaşi poate numi. Unde şi la cine slujise, dacă era deprins cu sportul armelor sau frecventase vreo şcoală de gladiatori.

Carow nu înţelese nici un cuvânt; avea doar impresia că omul din faţa lui nu vorbea greceşte, ci vreo limbă romanică oarecare. Clătină din cap, arătă cu degetele spre urechi, flutură mâinile şi nădăjdui să fi dat în felul ăsta limpede de înţeles că nu pricepuse absolut nimic.

Duumvirul luă acum cartonaşul în mână. Mai întâi privi cu o mutră serioasă desenul de pe dosul lui, dar nu izbuti să-l tălmăcească. Părea să fie un episod din mitul zeilor şi eroilor, şi anume în prezentarea caricaturizantă a unei comedii, a unui mim sau a unei piese satirice. Dar, în domeniul acestor genuri literare neserioase, Iulius Longus nu prea se simţea la largul său. Îl întrebă pe Carow, care îi răspunse doar cu nişte gesturi neajutorate, fiindcă din nou nu pricepuse nimic. Îi arătă doar cu mâna spre cealaltă faţă a cartonaşului, spre scris.

Duumvirul întoarse cartonaşul pe partea cealaltă şi se apecă asupra lui. Buchisi cu glas tare, urmărind cu

degetul pe text şi rostind fiecare literă în parte, apoi fiecare cuvânt în întregime. În cele din urmă păru să fi înţeles întrebarea lui Fassbender; dar răspunsul lui rămase din nou nedesluşit pentru Carow, cu toate că Iulius Longus folosise, din câte ghicea el, cuvinte foarte simple, obişnuite.

Primarul îl măsură de sus până jos pe uriaşul străin cu straiele lui exotice. Pantaloni purtau doar germanii şi celţii. Longus întrebă:

— *Nomen tuum?*

Asta era simplu, chiar şi pentru latineasca lui Carow.

— Carow.

— Carus, repetă primarul, apoi arătă cu degetul spre pieptul lui Carow şi continuă în aceeaşi limbă rudimentară:

— *Tu* - *germanus* - *esne?*

Carow aprobă din cap cu bucurie.

— *Si, si!* rosti el arătând deopotrivă cu degetul spre pieptul său. Eu - neamţ. *I am German, Germanus* - da!

Iulius Longus se gândi puţin, apoi le dădu celor doi însoţitori ai lui Carow, ce păreau a fi soldaţi sau poliţişti citadini, o dispoziţie după care amândoi luară poziţie de drepţi şi repetară cu glas tare, pe scurt, în câteva cuvinte, ordinul primit.

Îl scoaseră afară pe Carow care credea că acum avea să fie condus la casa lui Parmenide. Dar nu era câtuşi de puţin casa acestuia.

Carow trebui să coboare o scară de piatră. Intrară într-o încăpere mică. Amândoi poliţiştii îl invitară pe Carow, prin gesturi, să se dezbrace.

Trebui să scoată tot de pe el şi să pună lucrurile pe o masă şchioapă, cioplită cam din topor. Apoi cei doi temniceri îl duseră la lumina ce răzbătea de sus printr-

o fereastră zăbrelită. Îl examinară atent şi îl percheziţionară. Asta e - îşi zise Carow - din motive medicale şi pesemne că aşa e obiceiul la Velia faţă de străini.

Dar manierele grosolane ale celor doi poliţişti nu-i plăceau câtuşi de puţin şi trebui să se stăpânească pentru a putea înăbuşi acel *furor teutonicus* care începea să clocotească în el. Cei doi îi examinară cu atenţie fruntea, mâinile, picioarele, labele picioarelor şi braţele; dar nu găsiră ceea ce căutau; adică nişte urme de arsură cu fierul roşu, care să dovedească statutul lui de sclav, sau niscaiva cicatrici rămase în urma înlăturării înfierării prin operaţie sau alifii.

Îi percheziţionară hainele, în timp ce el adăsta lângă ei gol puşcă. Tot ce găsiră prin buzunare depuseră cu bună rânduială pe masă. Carow observă totuşi că cel mai mărunţel dintre cei doi subtilizase cu o îndemânare de prestidigitator câteva monede de o marcă. Cel mai voinic, blondul, îi flutură ceasul pe dinaintea nasului şi întrebă ceva; de bună seamă voia să ştie ce anume este.

Dar Carow nu înţelese nimic, ba nici măcar nu observase că zbirul vorbise limba germanică; era desigur un grai alemanic, pe care nici chiar vecinii lor hermundurii nu-l înţelegeau. Individul îl întrebă acum cu un sarcasm ostentativ în latina primitivă de care se slujise şi duumvirul:

— *Germanus esne?*

Spunând aceasta râse dezgustător şi scuipă pe podea pe lângă nasul lui Carow.

Carow închise ochii şi se gândi la spusele Rebekkăi cu privire la irascibilitatea lui. Îşi lipi cu putere de coapse pumnii strânşi. Haidamacul blond îi puse acum

alte întrebări, şi acestea în limba germanică; dar Carow nici măcar nu-l mai asculta. Când poliţistul stărui totuşi cu întrebările sale, Carow nu se mai putu stăpâni. Îl întrerupse zicându-i:

— Şi mai pupă-mă-n cur!

De obicei, Carow nu folosea asemenea expresie, dar înfrânarea ce şi-o impusese, pentru a nu-i trage ticălosului un ghiont năprasnic în coaste, îl enervase la culme. Şi în afară de asta, se gândea el, ăsta oricum n-o să ştie ce însemnau cuvintele lui.

Dar Carow se înşela amarnic. Căci şi numai tonul cu care le rostise trăda ce anume voise Carow să exprime.

Zbirul îl lovi cu pumnul în faţă, pe cel care era tot cu ochii închişi şi cu pumnii strâns lipiţi de coapse; şi cum pusese întreaga forţă şi greutate a umărului în pumnul aplicat, Carow fu proiectat în perete, deşi nu era chiar atât de uşor să-l clinteşti din loc. Îşi duse mâna la gură şi nas care începură numaidecât să sângereze abundent.

Dar mai înainte de a-şi fi recăpătat echilibrul, cei doi îl împinseră cu forţe reunite pe coridor şi-l aruncară într-o încăpere întunecoasă, unde căzu la pământ. Apoi îi azvârliră pe rând obiectele de îmbrăcăminte, la urmă de tot pantofii, Apoi se închise o uşă grea; pe dinafară fu tras un zăvor şi o cheie fu răsucită în broască.

Puţea ca într-o groapă de bălegar. Încăperea nu avea decât o fereastră cam de mărimea unei cărămizi. Carow se lăsă pe vine şi căută prin haine batista, pentru a o duce la nasul ce-i sângera. Dar n-o găsi şi se folosi de cămaşă.

Îşi pipăi dinţii. Păreau să fie încă în ordine, doar proteza caninilor de jos îl cam apăsa şi poate că era

îndoită. O scoase şi o cercetă la lumina mizerabilă ce răzbătea prin minuscula gură de fereastră: dar nu i se întâmplase nimic.

După ce-o puse la loc în gură, auzi în fundul camerei un zornăit metalic: erau lanţurile cu care fusese ferecat de un belciug din perete tovarăşul său de temniţă.

— *Quid est nomen tuus*? întrebă Carow sperând că se exprima corect, dar se înşela fără doar şi poate. Celălalt, tot un străin a cărui latinească nu era cu mult mai brează, îi înţelese totuşi şi răspunse:

— Olipor.

Meyer-Proske îşi aminteşte de seara când a băut bruderşaft cu Jule şi Jeannette

Jule locuia în Baden-Baden la Jeannette. Fixasem întâlnirea cu el pentru şase şi jumătate, dar a trebuit să aştept, fiindcă nu se întorsese încă de la Heidelberg. Jeannette îmi ţinea tovărăşie. Era neliniştită. Veşnic îngrijorată.

— Merge totdeauna prea repede, spuse ea, şi azi voia să facă proba noii sale motociclete Yamaha.

Eram tare bucuros că trebuia să-l aştept; căci între timp Jeannette avea să-mi vorbească despre el. Obţinuse un mărunt contract de proiectare cu SPUN - Societatea pentru uzine nucleare - din Karlsruhe; de aceea se ducea adesea la Heidelberg unde, vinerea după-masa şi sâmbăta, putea să lucreze cu computerul Institutului de matematică; şi nimeni nu-l întreba dacă lucra numai pentru contractul de proiectare sau mai punea computerului şi alte întrebări.

— Dar a fost cândva asistent la Institut. Nu vrea să-şi reia vechiul post?

— N-are nici o şansă! răspunse Jeannette. Când le-a povestit celor de acolo despre Carow, i-au făcut numaidecât vânt.

— Aşadar, îşi închipuie că a luat-o razna?

Jeannette aprobă din cap.

Cred că avea în jur de treizeci de ani, era deja puţin cam durdulie, dar drăguţă şi îngrijorată din cauza lui Jule. Tip: prietenă mămoasă. Lucra la redacţia ştiinţifică a Radiodifuziunii.

Cu câteva luni în urmă, Jule venise la Baden-Baden fără o leţcaie, dar cu manuscrisul lui Carow, şi încercase să plaseze istoria la radio. Nimeni nu voise să audă de el. Ea a fost singura care a crezut în povestea lui.

— Şi chiar o credeţi? am întrebat-o.

A reflectat îndelung, apoi a spus:

— Întrebarea asta e prea grea pentru mine. Aţi citit manuscrisul lui Carow?

— Nu în întregime, doar primele două capitole.

— Atunci hai să mai vorbim o dată despre asta cândva mai târziu. Oricum, i-am dat atunci lui Jule un avans pentru istoria lui, dar apoi am scris textul în cea mai mare parte eu însămi.

— De ce? Nu ştie să scrie?

— Ba da, răspunse Jeannette, cifre.

Îl luase la ea acasă şi de atunci Jule trăia cu ea. Din câte am auzit printre cei de la Radiodifuziune, Jeannette avusese o perioadă mai grea: prietenia cu un coleg de la „Cuvântul cultural” abia se destrămase. Aşa că Jule apăruse tocmai la ţanc.

Avea nevoie de cineva căruia să-i poarte de grijă. Îţi dădeai îndată seama: el era ţelul vieţii ei, pentru care trăia.

— Uite-l! spuse ea, ridicându-se, şi se duse la fereastră. Auzise zgomotul motocicletei lui. Cred că îl putea distinge dintre sute de altele asemenea.

Jeannette rezervase o masă la „Împăratul roman” pentru că acolo poţi şedea comod şi poţi discuta nestingherit.

Pe când cercetam lista, Jule spuse:

— Hai s-o facem lată. Azi sunteţi invitaţii mei. Căci presupun că domnul Meyer-Proske a adus suma de

asigurare.

Am făcut doar:

— Ha-ha!

Nu mi-a venit altceva mai bun în minte. Mi-era ruşine. Doar ştia că n-are să vadă în vecii vecilor banii. Jeannette a simţit că remarca lipsită de tact a lui Jule mă punea în încurcătură. Îi atrase atenţia asupra bogatului asortiment de aperitive. După ce am comandat, mi-am zis că ar putea să interpreteze acel „ha-ha!” ca pe un răspuns prea laconic, or voiam şi eu ceva de la el. De aceea am adăugat:

— Din păcate, redacţia n-a reuşit la momentul respectiv să asigure fotografiile. Acum, spre regretul nostru al tuturor, ele nu mai există, şi va fi greu de stabilit din punct de vedere juridic cine poate fi tras la răspundere pentru asta.

— Eu fac răspunzătoare revista *diese woche,* declară Jule imperturbabil, şi mi-e perfect indiferent cui va imputa revista acest lucru. Probabil că dumneata vei fi declarat responsabil. Iar dumneata n-ai decât s-o dai în judecată pe gâsca aia neroadă, pe care o utilizezi în laboratorul fotografic.

— Haha! am icnit eu şi eram deprimat, pentru că iarăşi nu-mi trecuse altceva prin cap.

Dar după ce comandă vinul - pentru început un riesling de Neuweier, iar pentru friptura de viţel un Château La Mission Haut Brion vechi - am reluat:

— Fără fotografii e de la sine înţeles că nu putem prezenta istoria dumitale într-o revistă ilustrată, dar vă pot face o ofertă în numele redactorului-şef al nostru, domnul Redlich: am fi dispuşi să publicăm materialul lui Carow ca volum în editura „Das Wochenbuch”.

— Nu e tocmai o editură cu faimă ştiinţifică.

— Admitem. Dar nici *diese woche,* căreia i-aţi oferit mai întâi manuscrisul şi fotografiile lui Carow, nu contează în general ca o revistă ştiinţifică. Credeţi că aţi putea găsi o editură ştiinţifică pentru povestea lui Carow?

— Fireşte că aş putea găsi o editură ştiinţifică, răspunse Jule, poate nu chiar pentru manuscris, dar pentru o descriere precisă a drumului în trecut. Ar deveni astfel o lucrare foarte scurtă, nu mai mare decât cea despre electrodinamica corpurilor în mişcare cu care Einstein a întemeiat teoria specială a relativităţii. Aş putea multiplica lucrarea chiar eu prin procedeul, foarte ieftin al fotocopierii. Ar cuprinde în primul rând cifre, simboluri, formule şi câteva explicaţii; dar specialistul şi-ar da numaidecât seama despre ce e vorba. Această lucrare ar trebui să-mi aducă, *de jurae,* un post de profesor universitar, iar lui Carow, postum, premiul Nobel.

— Postum? am întrebat eu, dar Jule a continuat.

— Dar nu cumva să dai în vileag nici cea mai mică aluzie la formulele lui Carow şi la drumul lui. Niciodată!

— De ce?

— De ce? Pentru că prin asta aş declanşa un imens haos. Se tot vorbeşte despre o etică a cercetării, şi tot felul de *conscientious scientists* se asociază şi fac declaraţii măreţe: dar când *eu* ţin seama cu stricteţe de limitele etice ale ştiinţei şi refuz să public rezultatele cercetărilor lui Carow şi ale mele, nu sunt luat în serios. Pot să şi mor de foame.

— Nu, strigă Jeannette, nu trebuie să mori de foame. Uite că vine homarul.

— Te înţeleg, l-am asigurat eu. Sau aproape! Numai că mă întreb de ce nu păstrezi povestea asta pentru

dumneata? De ce vii la noi? De ce vrei să dai publicităţii atât de urgent manuscrisul lui Carow?

— Problema *cum* şi *în ce mod* s-a deplasat în trecut n-am s-o dau publicităţii; dar faptul că a izbutit trebuie să-l afle toată lumea! Cu asta vreau să le închid botul tuturor firoscoşilor ăstora flecari din rândurile matematicienilor, care ne-au tratat pe Carow şi pe mine cu o aroganţă insuportabilă şi nu ne-au luat niciodată în serios. Dacă nu public manuscrisul, nu va afla niciodată nimeni despre nemaipomenita descoperire a lui Carow. Eu sunt singurul care pot dovedi că întreg cuprinsul manuscrisului nu este *science-fiction.*

— Dar cum vrei să dovedeşti asta? Doar ai văzut că nimeni nu-ţi acceptă povestea.

— Afară de Jeannette, răspunse Jule. Însuşi manuscrisul este o dovadă incontestabilă, palpabilă. De aceea nici nu-l dau din mână. Îl am totdeauna la mine.

— Şi aici? l-am întrebat. Unde?

— Fireşte că nu aici în restaurant, ci afară în maşina Jeannettei. Doar n-o să intru seara aici cu o servietă cât un geamantan.

— Hm!

Altceva n-am mai spus; dar asta l-a neliniştit oarecum. Jeannette pusese jos cleştele homarului şi vru să iasă numaidecât afară să aducă manuscrisul; dar Jule spuse:

— Dacă trebuie să-l aducă cineva încoace, atunci eu sunt acela.

Vinul de Neuweier era cam nou, dar se putea bea. Am mai comandat o sticlă.

— E foarte greu în ziua de azi să convingi un public

critic că asemenea manuscris este autentic, am spus eu. Nici măcar fotografiile şi fotocopiile nu-i conving pe toţi cititorii. Prea li s-au băgat multe pe gât până acum cu fotomontajele. Trebuie procedat mai temeinic şi mai detaliat.

— Cum? întrebă Jule.

Atunci i-am servit propunerea mea:

— Carow trebuie prezentat viu, ca persoană, şi trebuie să devină credibil, pentru ca publicul să-i înţeleagă motivele şi să le aprobe. Nu te poţi limita doar la câteva fapte concrete, ci trebuie să descrii ambianţa şi oamenii cu care a avut de-a face. Ăsta e principalul.

— Da' eu nu sunt scriitor, obiectă Jule.

— Asta n-are nici o importanţă; dar poţi să povesteşti.

— Da, confirmă Jeannette convinsă, şi când povesteşte crezi orice cuvânt.

În continuare i-am explicat că aş fi dispus să-l ajut la scrierea cărţii. În privinţa asta, manuscrisul lui Carow avea să fie firul roşu care să ne conducă. Dar Jule nu voia cu nici un chip să accepte una ca asta; atunci - pretindea, el - prezentarea n-ar mai fi fost autentică, iar cititorul n-ar mai fi ştiut ce-i aparţinea lui Carow şi ce adăugasem noi. Încăpăţânat ca Luther: *Cuvântul să-l lăsaţi precum e!*

— Dar povestea noastră, am obiectat eu, va trezi în public curiozitatea pentru manuscrisul original; atunci îl vom putea publica şi pe acesta. Acum nu l-ar citi absolut nimeni.

Jeannette m-a sprijinit, iar când am ajuns la friptura de viţel şi am băut primul pahar de Château la Mission Haut Brion, Jule era de acord cu noi. L-am întrebat:

— Ce fel de om era Carow? Cum arăta? Ia descrie-mi-l! Arăta, de pildă, aşa ca mine?

Jule avu un acces de râs şi se înecă, făcând atât de mult zgomot încât clienţii de la mesele învecinate îl priviră iritaţi. După ce îi trecu şi îşi regăsi suflarea, spuse:

— Nu, dimpotrivă! Ce greutate ai?

— Şaizeci şi trei de kilograme.

— Mda, atunci el trebuie să fi cântărit de două ori cât dumneata. Era cât un turn, înalt de peste doi metri. Când era tânăr a câştigat pentru noi medalia de bronz la haltere în cadrul Jocurilor Olimpice. Credeam că asta o ştie tot omul.

— Numai bronz! am intervenit.

Jule a cătat lung spre mine şi parcă voia să spună ceva. De fapt, eu n-am o siluetă atletică, ce să-i fac. Ceea ce a vrut natura să-mi repartizeze există în cap. Din păcate.

— Dumneata porţi ochelari cu lentile groase, porţi cioc şi ciocul are o culoare tare nedefinită. Aproape că-ţi vine să crezi că s-ar fi cuibărit cândva moliile în el.

— Jule! interveni Jeannette ca o dojană; dar Jule părea tare ofensat, pentru că nu luasem în serios medalia de bronz. Era dureros pentru mine, dar am îndurat în tăcere.

— Carow nu purta ochelari. Nici n-avea un piept scofâlcit ca de pui de găină, avea un torace cât un butoi. Avea părul roşu şi barbă roşie.

— Barbă mare? Ca a lui Karl Marx?

— Nu, nu. Doar pe maxilare şi sub bărbie. În faţă, bărbia era oarecum fără păr. Jeannette, acum câteva zile aveai într-o carte un tablou despre care am zis că-i seamănă leit lui Carow.

Ea nici măcar n-a avut nevoie să se gândească:

— Papa Inocenţiu al X-lea de Velásquez. Expus la Roma, răspunse ea cu promptitudine.

— Doamne Isuse! am exclamat - copleşit de asemenea cultură, dar Jule m-a liniştit numaidecât.

— A studiat istoria artei, a spus el, dar Carow avea un nas mai mare decât papa; nasul lui Carow nu era nas, era un adevărat adulmecător, un organ al flerului. Când intra într-o cameră, era în stare să recunoască după miros cine fusese înaintea lui în ea. Pe unii nu-i putea suporta sau - cum zice neamţul - nu putea să-i miroasă, asta în adevăratul înţeles al cuvântului. Cu nasul lui ar fi putut să devină câine.

— Avea miros fin şi pentru cărţi? Putea să spună după miros dacă un manuscris era bun sau prost?

— Nu, nu-mi aduc aminte. Cum adică?

— Cunosc eu unul, care pretinde asta despre sine.

— Carow era mare, continuă Jule, dar era şi ciudat de sensibil: odată, când la sărbătorirea adventului[1], o colegă de facultate a cântat *In dulci jubilo*, i-au dat lacrimile.

— N-aş da prea multă importanţă acestui fapt, i-am ripostat eu. Când am văzut filmul „Pe aripile vântului”, Redlich a udat batista sa şi pe-a nevesti-sii de cât a plâns; dar când s-a aflat din nou aşezat la biroul lui, mi-a dat printr-o singură remarcă o asemenea lovitură, de-ai fi zis că e copita unui catâr. Or fi mai având ăştia o sticlă ca asta în pivniţă?

Şi aveau.

— Mai am o întrebare, am spus. Era cumva un om religios?

Jule m-a privit surprins. A rămas cu gura căscată.

[1] *Postul Crăciunului*, numit şi *Postul Sfântului Martin* ori *Postul Ignatului*.

Apoi nu s-a mai putut abţine şi l-a apucat o nouă criză de râs, mai cumplită decât prima. S-a înecat cu un miez de anghinare şi nu se mai putea opri din râs.

Jeannette şi cu mine ne jenam. L-am bătut pe spate, dar fără nici un rezultat.

Oamenii din jurul nostru au încetat să mai vorbească. Un domn de la masa de-alături îl privi pe Jule prin lentilele sale scânteietoare cu severitate şi cu o expresie de dezaprobare. Spuse către însoţitoarea sa: „Nemaipomenit”, şi asta pentru că ne credea beţi. M-am scuzat faţă de el şi i-am explicat că prietenul nostru se înecase cu un miez de anghinare. O să-i treacă numaidecât. Dar m-a privit de parcă eram un păduche şi şi-a întors capul cu dezgust.

— Este un critic literar temut, îmi şopti Jeannette. Nu înţelege ce găsim de râs.

Dar Jule îşi revenise între timp şi ne contrazise:

— Poate că nu râde el de orice rahat; dar dacă ar fi auzit întrebarea lui Meyer-Proske, nu s-ar fi putut abţine nici el. Un om religios! Doamne Dumnezeule!

— Cum aşa? am vrut eu să ştiu. Dar ce-i aşa de comic în întrebarea mea?

Jule era cât pe-aci să izbucnească din nou, dar Jeannette răspunse în locul lui.

— Se vede că n-ai citit până acum decât primele şaizeci de pagini ale manuscrisului. Dacă l-ai fi parcurs pe tot, atunci l-ai fi înţeles mai curând pe Jule. Ar trebui să i-l dai să-l citească, Jule!

— Nu, nu originalul, întoarse vorba Jule. Pe-ăla nu-l dau din mână. De altfel se şi citeşte nespus de greu, deoarece panglica maşinii devenise tot mai ştearsă şi mai sărea şi litera *r*. Mă duc repede la maşină să-l aduc.

Dar tocmai atunci veni sticla nouă din pivniţă.

L-am întrebat pe Jule unde se afla acum maşina de scris.

— Habar n-am. Poate or s-o găsească arheologii la Velia.

— Carow a scris tot manuscrisul cu maşina asta?

— Bineînţeles.

— Cine are de fapt *copyright*-ul?

Jule nu mă înţelese:

— Ce fel de *copyright?*

— Vreau să spun cine are drepturile de autor asupra manuscrisului?

— Eu, răspunse Jule, cine altul? Cine a dezgropat manuscrisul? Cine altul ştia măcar unde era ascuns? În afară de asta, Carow însuşi mi-a dat începutul manuscrisului ca să i-l public.

— Ai autorizaţia în scris?

Jule îşi cam pierdu răbdarea.

— Nu înţeleg, domnule Meyer-Proske, ce anume urmăreşti?

— Vreau doar să ştiu cine are drepturile asupra manuscrisului. Mie chestiunea asta nu mi se pare atât de limpede şi fără echivoc, cum presupui dumneata. Carow are moştenitori? Rude?

— Nu, răspunse Jule, dar Jeannette îi aminti de sora lui Carow.

— Rebekka Carow, fireşte. Uitasem cu totul. Trăieşte încă la Heidelberg. Şi are să pună beţe-n roate publicării. O cunosc eu. A fost totdeauna geloasă pe fratele ei.

— Cu atât mai rău, i-am explicat eu lui Jule. Trebuie să cădem la înţelegere cu ea.

În clipa aceea sosi măsuţa cu rotile pe care oberul

nostru voia să ne pregătească *crêpes Suzette,* iar şampania fu turnată în pahare.

Apoi a început cearta cine pe cine a invitat la masă, cu toate că era oarecum perfect egal, căci Jeannette putea să deconteze totul la radio, iar eu puteam să scot banii de la redacţia revistei *diese woche.* Jule ridică şi el glasul vrând să plătească, dar Jeannette şi cu mine am strigat şi mai tare până i-am acoperit vocea şi am mai comandat, după *crêpes Suzette,* ca încheiere, încă trei coniacuri Courvoisier. Jeannette, care era foarte bine dispusă, şi-a mai comandat şi o sticlă de apă minerală, întrucât trebuia să conducă maşina.

Am mai discutat multe în seara aceea, dar nu-mi pot aduce aminte de toate. Ştiu doar că le-am relatat, pe larg toate suferinţele mele sub Redlich. Jule pretindea ulterior că aş fi şi plâns, povestind; dar mi-a dovedit doar că fantezia lui o ia uneori razna şi că istorisirile lui nu trebuie acceptate decât cu oarecare rezervă.

Jeannettei i s-a făcut milă de mine şi, pentru a mă consola, mi-a mai comandat un Courvoisier, apoi şi pentru Jule unul şi a băut cu el dintr-un pahar.

Amândoi îmi păreau nespus de simpatici şi am propus să ne tutuim. Atunci au vrut neapărat să afle prenumele meu; dar le-am spus că este atât de îngrozitor încât nu pot să-l dezvălui. Toată lumea îmi spune MP, pronunţat englezeşte EmPi, întocmai ca şi prescurtarea lui *Member of Parliament.*

Aşa că am băut bruderşaft şi ne-am privit solemn în ochi. Eu le-am spus Jule şi Jeannette, iar ei mă strigau MP ca *Member of Parliament.* Am rămas ultimii care au plecat din restaurant.

Când am ieşit afară, n-am mai găsit BMW-ul cel nou

al Jeannettei şi ne-am zis că pesemne e din cauza ultimei runde de Courvoisier. Dar nu l-a văzut nici Jeannette care băuse apă minerală Apollinaris. Stătea la marginea străzii şi repeta întruna:

— Aici l-am parcat. Aici era.

Jule putu să confirme acest fapt.

Dar ce folos! Maşina dispăruse.

De ce se bucură prizonierul Olipor de vizita împăratului

Carow îşi scosese din nou proteza din gură, pentru că se înţepenea, şi o examină la lumina firavă ce pătrundea în temniţă prin mica ferestruică. Cu siguranţă că putea fi îndoită la loc în poziţia corectă.

— Hei! strigă Olipor din întuneric.

Carow se duse spre el pentru a-l cerceta, deoarece Olipor nu putea veni singur: lanţul era prea scurt.

Olipor căscă gura mare, îndepărtă buzele cu degetele şi-i arătă că pe maxilarul inferior nu mai avea nici un incisiv, iar pe cel superior doar doi. Îi făcu semn lui Carow să se apropie şi întinse mâna cu palma deschisă ca să-i pună proteza în mână. Carow i-o înmână cu oarecare reţinere. Olipor o răsuci pe toate feţele ca o maimuţă şi râse cuprins de uimire.

— *Aurum?* întrebă el, arătând spre cadrul şi dosul protezei.

— Da, răspunse Carow, aur - *aurum.*

— *Aurum!* repetă Olipor profund impresionat.

Înainte de a-l putea împiedica Carow, Olipor o vârî în gură şi rânji la el. Fireşte că nu i se potrivea. Carow îi indică printr-un semn cu mâna că vrea s-o recapete şi, spre uşurarea sa, Olipor o scoase şi i-o restitui, deşi se cam codea. Tare i-ar mai fi plăcut să păstreze dinţii de aur.

Ochii i se deprinseră cu întunericul. Olipor zăcea într-un ungher, lungit pe un strat de paie. Era un bărbat tânăr, voinic, cu părul vâlvoi şi barba sălbăticită, căruia

îi plăcea grozav să sporovăiască, dar nu putea fi înţeles decât cu greutate, ceea ce se datora nu atât faptului că îi lipseau dinţii, cât celui că omul nostru de ştiinţă aproape uitase latina învăţată la şcoală, iar celălalt părea să vorbească o limbă cu totul specială.

Carow îşi îmbrăcă din nou hainele, adună paiele ce zăceau risipite peste tot locul şi îşi făcu un aşternut în imediata apropiere a ferestrei, pentru că acolo tot mai venea un pic de aer proaspăt. Nu departe de Olipor se afla un hârdău pentru nevoile fireşti ale ambilor deţinuţi. Era aproape plin, iar de hârtie, fireşte, nici urmă. Colegul Fassbender zugrăvise Atena din vremea lui Pericle ca pe o epocă în care trebuie să fi fost o plăcere să trăieşti; dar nu vorbise niciodată despre asemenea lucruri, nici despre purecii care-l chinuiau pe Carow zi şi noapte sau despre ploşniţele cu orar numai de noapte.

După-amiază veni un om care aduse fiecăruia un blid cu terci şi o cană cu apă. În terciul făcut dintr-un fel de uruială, uşor sărat, stătea înfiptă o lingură de lemn. Carow mâncă tot, dar, când termină, încă îi mai era foame. Olipor linse blidul cu limba, iar Carow se luă după el.

În zilele următoare Carow învăţă să-l înţeleagă mai bine pe tovarăşul său de temniţă, întrucât vocabularul său era restrâns, dar suficient pentru ceea ce voia să povestească. Era de fel din Britania. La început spuse că tatăl său a trebuit să-l vândă pentru a-şi plăti datoriile; mai târziu Olipor aminti alt motiv: părintele său jucase zaruri cu un neguţător, oferindu-l pe fiul său contra unei sclave siriene. Şi părintele pierduse.

În felul acesta, povestea Olipor, ajunsese la Roma şi acolo fusese cumpărat la licitaţie de un om bogat din

Tarentum, care îi dăduse numele Olipor. Un nume frumos - găsea el.

Dinţii din faţă, de sus, în afară de doi, îi pierduse când vorbise odată neîntrebat în faţa stăpânului său, iar cei de jos când îl prinseseră şi-l aduseseră îndărăt după fuga sa. Dar a doua oară nu mai puseseră mâna pe el, fiindcă putuse răzbate până la tâlharii din munţii Alburnus.

De fapt ar fi vrut să se reîntoarcă în Britania, luând-o pe jos, dar desigur n-ar fi ajuns departe, pentru că are înfierat pe frunte stigmatul *fugitivus,* chiar dacă părul îi crescuse mare şi-l acoperea.

— Dar dacă ai fi ajuns îndărăt la tatăl tău, poate că te-ar fi vândut sau pierdut iar la zaruri cu prima ocazie.

— Tot ce se poate, răspunse Olipor, dar mai neplăcut e că mă bate mereu. Ca miză la joc sau pe piaţa de sclavi nu mai am mare valoare cu stigmatul meu. Cel mult o să mă mai joace la zaruri după ce le-o pierde mai întâi pe surorile mele, mai înainte însă nu.

Carow îşi dădu cu părerea că Olipor ar fi fost scutit de multe neajunsuri dacă părintele lui nu l-ar fi pus ca miză în schimbul sclavei siriene.

— Tot ce se poate, întoarse vorba Olipor, dar poate că sclava era foarte frumoasă.

Nu admitea nici un reproş la adresa tatălui său.

El însuşi fusese prins în munţii de la soare-răsare de Velia cu prilejul unui jaf încercat la conacul unei moşii. Dar a fost bucuros de asta, pentru că la tâlhari avea prea puţin de mâncare. Trebuia să se ascundă prin peşteri umede şi reci sau în bordeie de munte, să stea de strajă noaptea, pe vânt sau ploaie, şi să ia parte la jafuri. Şi, în afară de toate astea, mereu erau zâzanii şi ciocniri între diferitele bande. Aici capătă totdeauna de

mâncare şi şi-a găsit liniştea.

S-a împotrivit să dezvăluie numele stăpânului său din Tarentum.

— De ce?

— De ce? râse Olipor. M-ar răstigni sau m-ar înfige într-o furcă de fân şi m-ar lăsa acolo până aş muri. Oare voi în Germania vă purtaţi altfel cu sclavii voştri romani?

De altfel şi duumvirul Iulius Longus nu-l întrebase decât o singură dată de numele fostului său stăpân. El însă refuzase să-l dea în vileag şi se oferise îndată *ad bestias.* Acum nu mai cercetează nimeni când şi de la cine a fugit. L-au trecut degrabă pe lista luptătorilor la jocurile pe care duumvirul le organizează cu prilejul vizitei din toamnă a împăratului.

— Dar atunci o să pieri în luptă cu cine ştie ce fiară sălbatică sau gladiator.

— Tot ce se poate, dar în faţa împăratului şi a mii de spectatori. Acuma măresc arena. O să fie un spectacol măreţ şi poate că, mai înainte, mă vor trimite pentru antrenare şi la şcoala de gladiatori din Capua. Nu trebuie să spui în nici un caz de la cine ai fugit! Duumvirul n-o să te întrebe de altfel decât de formă. O să se bucure, fără greş, dacă te împotriveşti să-i dezvălui numele. Sunt sigur că o să fie bucuros de tine, fiindcă eşti atât de înalt şi pari voinic. Caută asemenea oameni pentru arenă.

Cum deliberează cei doi primari cu privire la neobişnuitul caz

— O adevărată pedeapsă să umbli pe caldarâmul ăsta de pietroaie, spuse Lassia. Era împreună cu soţul ei în drum spre Marcus Pilonius, celălalt duumvir sau primar. Iulius Longus nu se lăsă impresionat de tânguiala Lassiei.

— De secole umblă oamenii pe caldarâmul ăsta. Ar fi trebuit să-ţi pui încălţări mai zdravene.

— Poppaea Corinna o să ne invite la masă, spuse Lassia.

— Mă tem că aşa se va întâmpla.

— E tot atât de plicticoasă ca şi el.

Iulius Longus nu voia s-o contrazică în privinţa asta.

Marcus Pilonius şi Poppaea Corinna erau sexagenari şi de mai multe ori bunici, în timp ce copiii Lassiei şi ai lui Iulius Longus abia învăţau să citească şi să scrie.

Marcus Pilonius, cu porecla Honoratus, nu trebuia să-şi facă nici un fel de griji în privinţa realegerii sale în primăvara viitoare. Familia sa era cea mai veche printre notabilităţile urbei, în timp ce Iulius Longus provenea din condiţii modeste şi datora intrarea sa în cariera funcţiilor eligibile doar adoptării sale de către tatăl Lassiei şi averii acestuia. Aparţinea generaţiei tinere mai luminate. Voia să câştige viitoarele alegeri şi apoi să pună capăt debandadei din Velia şi să conducă urbea într-o epocă nouă.

— Cazul e neobişnuit, începu el, pe când şedea împreună cu colegul mai vârstnic în camera de primire

- tablinum[1] - a acestuia, în timp ce cele două matroane se duseseră în grădină. Pretinde că e german; dar când Mannus a vorbit cu el în germanică habar n-avea despre ce e vorba.

— L-ai întrebat cum a ajuns aici?

— Încă nu. Nici nu te poţi înţelege cu el. Deocamdată l-am băgat la carceră, ca să nu ne scape.

— În cătuşe? Schingiuit ?

— Nu. Voiam să mă sfătuiesc cu dumneata în privinţa asta; căci poate că, în lunga dumitale experienţă, ai mai întâlnit vreodată un asemenea caz.

— Ei, scumpule! Glumeşti ! Dumneata ai trăit la Roma, ai studiat la Atena: acolo se pot întâlni mai curând asemenea cazuri - dar aici în Velia? Cum ai de gând să procedezi în continuare?

— Nu mă îndoiesc că avem de-a face cu un sclav fugar. Bănuiesc că nici nu este de prin părţile noastre, ci de mai departe, probabil fugit de pe vreo corabie.

— Dar dacă nu e reclamat de nimeni? întrebă Marcus Pilonius.

— Aş zice să aşteptăm cu răbdare. Poate că se oferă voluntar *ad bestias.* Ar putea să fie o senzaţie la jocurile în cinstea împăratului.

La asta Marcus Pilonius tăcu.

— Cred că am fost niţel cam pripit, spuse Iulius Longus, când m-am oferit să organizez jocurile astea. Cheltuielile sunt imense, iar mijloacele mele materiale nu sunt nelimitate. Abia de mai pot fi plătite fiarele; şi un om de statura sclavului ăstuia te-ar costa o avere ca să-l închiriezi pentru jocuri de la cămătarii ăia din Capua.

---

[1] În cadrul unei case romane aceasta era zona de primire a oaspeţilor şi zona în care se amplasau imagini ale strămoşilor sau alte lucruri sacre ale familiei.

Marcus Pilonius îşi masă umărul drept, căci îl chinuia reumatismul. Iulius Longus îl mai rugă o dată să-şi spună părerea.

— Se zice că are tot felul de lucruri ciudate la el.

— Mda, făcu Iulius Longus, dar nu ne pricepem la ce servesc. Am să ţi le arăt mâine.

— Sunt cumva obiecte de magie? întrebă Pilonius. Iartă-mă, ştiu că nu crezi în magie; dar nu poţi nega că există obiecte ce pot fi utilizate pentru scopuri magice.

Longus surâse, vădind astfel cât de luminat şi independent gândea:

— Nu cred nici în magie nici în obiecte cu care se poate exercita magia. Pot să spun doar atât: nu ştim la ce pot folosi obiectele acelea.

— Străinii aduc întotdeauna frământare, spuse Marcus Pilonius. În principiu sunt împotriva aşezării străinilor în Velia. Cu cât scăpăm de el mai repede cu atât mai bine pentru urbe. Dacă avem de-a face cu un sclav fugit, trebuie să-l declarăm centrului militar din Buxentum, mai ales că s-ar putea să facă parte din banda de tâlhari din munţii Alburus, ca şi celălalt prins din temniţă.

— Trebuie oare? întrebă duumvirul Iulius Longus.

— Conform principiului juridic *qui fugitivum celavist fur est* o să ne fie greu să evităm asta. Dacă, totuşi, nu e decât un turist inofensiv care călătoreşte în straie bătătoare la ochi şi care vrea să viziteze casa memorială a lui Parmenide, ar trebui să-l predăm folarhului, dar şi să-l înştiinţăm pe pretorul din Roma pentru problemele străinilor, căci s-ar putea ca străinul să fie *nullius civitatis civis* şi să nu fie înregistrat. S-ar putea ca, după asta, pretorul să ceară să-i fie trimis; şi atunci am scăpat şi noi de el. Dar e inadmisibil să-l

lăsăm să zacă în temniţă şi să aşteptăm ca el să se ofere voluntar pentru arenă sau chiar convins de pumnii temnicerilor noştri - şi se ştie cum procedează când sunt doar ei singuri. Dar mai există, dacă mă întrebi, şi alte motive care ne constrâng să fim cât se poate de prudenţi.

— De pildă?

— Starea de spirit din oraş. Oamenii care l-au văzut pe străin în agora răspândesc zvonul că este de-o statură supraomenească.

— Prostii! Pardon ! Să tot fie cu un cap mai înalt decât noi. Asta s-a mai văzut. Gladiatorul Mercurius din Roma era cel puţin tot atât de înalt. Dar fandacsiile astea au început încă din prima seară. Mi s-a relatat că poate atrage fulgerele, poate scuipa foc şi scoate fum pe gură. Erau copii cei care şi-au imaginat asemenea lucruri şi, fireşte, că nu le-am luat în serios.

— Dar oamenii care ne aleg le iau în serios.

— Din păcate.

— Mai îndemn şi dintr-o altă pricină la precauţie, continuă Marcus Pilonius. Folarhul a trimis azi pe cineva la mine să se intereseze dacă nu cumva s-au purtat rău cu el.

Iulius Longus simţi o apăsare dureroasă în adâncul ochilor. De ce oare - se întreba el - Phokas, folarhul, s-a interesat la Marcus Pilonius, care nici măcar nu-l interogase pe sclav? De ce n-a trimis la mine?

Se ridică în curând de pe scaun, îi mulţumi colegului său mai bătrân pentru preţioasele sfaturi, asupra cărora vă chibzui până a doua zi dimineaţă, şi îşi luă rămas-bun. Nu fu formulată nici o invitaţie la cină. Pe când mergea îndărăt spre casă, cu Lassia, pe caldarâmul cu hârtoape, simţi simptomele care

obişnuiau să premeargă crizele sale de migrenă.

Meyer-Proske îşi aminteşte de vizita sa la profesor Rebekka Carow

A doua zi în zori sună Jeannette la telefon, anunţând că BMW-ul fusese găsit.

— Slavă domnului! am spus. Vă felicit! Paradit ?

— Nuu! *Ciao !*

— Stai! am strigat. Nu închide! Manuscrisul ! L-aţi regăsit?

— Care manuscris? Aaa, manuscrisul lui Jule - da, s-a găsit totul.

M-am mirat că vorbea despre manuscrisul lui Jule. Doar era al lui Carow, din câte ştiam.

După-amiază m-am dus cu maşina la sora lui Carow, Rebekka, deşi Jule voia să mă împiedice s-o fac. Spunea că e inutil, întrucât tot nu avea să iasă nimic din asta.

Rebekka era profesoară de sociologie, acum la pensie, şi locuia într-un modern bloc de apartamente din Heidelberg-Neuheim. Era cu o jumătate de cap mai înaltă decât mine, iar pe coridor trebuise să mă subţiez ca să pot trece pe lângă ea. Dacă halterele ar fi o disciplină olimpică pentru femei, ar fi obţinut cu siguranţă o medalie de bronz. Fireşte: pe vremea când mai era tânără.

M-a condus în biroul ei: cărţi pe toţi pereţii, dar totul într-o ordine ireproşabilă, chiar şi biroul la care tocmai citise nişte corecturi. Mie îmi pare foarte enigmatic cum poate lucra cineva într-o asemenea ordine. La

mine domneşte totdeauna un haos creator.

Mi-a spus că mă aşteptase de fapt la ora patru. Am îngăimat ceva despre un ambuteiaj pe autostradă şi că la Karlsruhe nu vor mai termina în veci cu lucrările de reconstrucţie. M-a servit cu ceai şi cu nişte biscuiţi, cărora noi le spunem acasă „nisip de bărăgan”: mici pachete de calorii alcătuite practic numai din zahăr şi unt.

Am povestit în linii mari despre manuscrisul fratelui ei şi despre ghinionul ce-l avusesem cu fotografiile lui. Nu m-a întrerupt, ci a continuat să mănânce biscuiţi. Nu puteam desluşi pe chipul ei cum privea spusele mele.

La sfârşit am întrebat-o dacă avea intenţia să reclame, ca moştenitoare prezumtivă a profesorului Walter Carow, drepturi de autor asupra manuscrisului menţionat şi dacă, în cazul când renunţa la ele, putea să-mi confirme asta în scris.

— Ce-i cu toată povestea asta? mi-a răspuns ea. E-un *gag,* o glumă proastă? Nu-ţi poţi imagina că ceea ce dumneata prezinţi aici ca o povestire fantastică, mai trezeşte şi azi în mine amintiri dureroase legate de dispariţia neelucidată a fratelui meu? Indiferent dacă îţi poţi imagina sau nu acest lucru, te rog oricum să respecţi aceste sentimente. Pentru tâmpenia despre care mi-ai vorbit, n-am să-ţi dau nici un cuvânt în scris, bineînţeles. De altfel presupun, tinere, că nici dumneata singur nu crezi o iotă din tot ce mi-ai povestit şi că nu vrei decât să scrii o istorie senzaţională pentru magazinul dumitale ilustrat.

Am ridicat mâinile şi am protestat, dar n-a admis să fie întreruptă.

— Când a reapărut domnul Sommerfeld?

— Cam acum un sfert de an, din câte ştiu.

— Îl cunoşti mai bine?

— Nu, am răspuns, nu-l cunosc decât de câteva săptămâni. Credeţi că e un escroc?

N-a reacţionat la întrebarea mea, ci a spus:

— Toată povestea se năruieşte dacă o să comparăm grafia manuscrisului, care trebuie să fie aceea a domnului Sommerfeld, cu scrisul fratelui meu şi dacă vom constata că sunt întru totul diferite. Am acolo, pe raftul bibliotecii, toate schiţele manuscrise ale fratelui meu pentru articole şi prelegeri, în parte legate, în parte adunate în dosare. Aş putea multiplica câteva pagini, pentru comparaţie.

Dacă, după publicarea istoriei dumitale, publicul va constata că totul n-a fost decât o farsă şi că el a căzut în plasă, ai să te faci indiscutabil de râs. Sau poate că, în redacţia dumneavoastră, priviţi lucrurile altfel?

Nu m-am lăsat provocat, ci am răspuns că manuscrisul aflat în posesia lui Jule este scris la maşină de la un capăt la altul, şi anume la vechea maşină a fratelui ei.

— La vechea lui maşină?

Deveni gânditoare.

— Şi asta s-ar putea verifica, prin compararea cu tiposcriptele autentice ale fratelui meu. Dacă afirmaţia dumitale se verifică, atunci trebuie, fireşte, înştiinţată poliţia judiciară.

— Socotiţi că maşina a fost furată?

— Domnul Sommerfeld a fost ultimul care l-a vizitat pe fratele meu în seara respectivă. A fost anchetat atunci în repetate rânduri, dar a negat cu înverşunare să-l mai fi întâlnit. Nu i s-a putut dovedi contrariul. Tot atunci au mai dispărut, o dată cu fratele meu, două

valize şi o maşină de scris. Nu s-a găsit niciodată vreo urmă a lor. De aceea este de mare însemnătate ceea ce tocmai ai spus: căci în valizele pe care Walter le avea permanent în camera sa de lucru se afla aproape întreaga sa avere, între altele o colecţie de monede antice, pe care o cumpărase la o licitaţie cu puţin înaintea dispariţiei sale şi care cuprindea şi un număr impresionant de monede de aur moderne, în primul rând monede Krüger şi ducaţi Franz Joseph. Am aflat asta abia după dispariţia lui. Dar domnul Sommerfeld ştiuse asta încă înainte, *nimeni altcineva în afară de domnul Sommerfeld.* Te las să apreciezi singur ce concluzii vrei să tragi din asta. Domnului Sommerfeld nu i s-a putut dovedi nimic. Dar mai apoi, când a fost convocat din nou pentru cercetări, s-a făcut deodată nevăzut şi n-a mai fost de găsit.

— Nu l-au căutat?

— Bineînţeles, dar dispăruse.

— Ar fi putut să-l urmărească prin Interpol.

— S-a făcut şi asta, dar n-a putut fi găsit nicăieri.

Când i-am povestit asta lui Jule la cină, a râs de nu se mai putea opri şi s-a înecat iarăşi ca în timpul mesei de la „Împăratul roman”.

— Acolo unde mă aflam, Interpolul n-avea nici un cuvânt de spus şi nici o putere, răspunse el în cele din urmă.

— Dar poate că te vor aresta acum?

— Prostii, a răspuns atât de prompt, de parcă avocatul său analizase chestiunea asta. Toate astea s-au prescris.

Cum pune Carow toate neplăcerile pe seama unei mici erori de calcul

Putea spune că avusese noroc aterizând în Velia şi nu undeva în Africa printre pigmei, în mijlocul pustiului arab sau chiar în Siberia cea mai depărtată. Epoca lui Parmenide, când urbea se chema Tucà Elea şi era o colonie greacă, părea să fi trecut de mult şi tot aşa trebuie să fi fost depăşită şi vremea republicii romane, căci Olipor voia să înfrunte leii sau urşii în faţa cezarului August.

Cunoştinţele lui Carow asupra istoriei romane nu depăşeau cu mult ceea ce învăţase cândva la şcoală, dar ştia totuşi că Olipor nu se putea referi la Gaius Iulius Cezar şi cu atât mai puţin la împăratul Augustus; căci, la întrebarea cine fusese predecesorul actualului cezar, Olipor răspunsese că şi acela purtase numele de Caesarus Augustus, iar cel dinaintea lui aşijderea. Împăraţii se numeau toţi, vezi bine, cezari. Olipor nu înţelegea întrebarea lui Carow. Era dincolo de timp şi istorie.

În calculele din ultima seară de la Heidelberg, Carow făcuse pare-se o eroare, şi în turbulenţa gândurilor ce-l copleşeau scrisese probabil doar o singură cifră greşit; dar eroarea aceasta îl deviase de pe orbită şi nu-l transmutase în secolul al cincilea înainte de Christos, ci în imperiul roman.

Dacă ar fi fost de faţă, Jule fireşte că ar fi observat numaidecât greşeala. Dar Carow îl ţinuse în ultima

vreme cu atât mai mult la distanţă, cu cât se simţea mai aproape de rezolvarea problemei. Se temea să împărtăşească cu cineva cunoaşterea căii pe care putea să înşele timpul. Jule era fireşte de încredere şi precis în muncă, dar nu era destul de lucid şi înclina spre planuri şi experimente temerare.

În putoarea temniţei de la subsolul primăriei din Velia, lui Carow i se părea că ar fi fost bine să fi avut mai puţine scrupule; şi ar fi fost şi mai bine inspirat dacă l-ar fi cooptat pe Jule la calcule. Căci el, personal, era slab la calculele aritmetice, în timp ce Jule socotea cu o precizie absolută. Jule care nimerea necontenit în încurcături, accidente şi catastrofe mărunte ori mijlocii şi care totdeauna ieşea cu faţa curată, - Jule devenea, când calcula, un geniu al preciziei şi un fenomen al vitezei de calcul.

Formula pe care o găsise Carow era, aşadar, corectă în principiu; dar acum nu mai putea dovedi asta nimănui. Zăcea aici în temniţă, şi peste puţine luni avea să-l salute împreună cu Olipor pe împărat în loja sa înainte de-a fi asmuţite fiarele asupra lor.

Carow reflectă. La început n-a fost decât o bănuială, dar cu cât cugeta mai mult asupra acestui fapt cu atât devenea mai sigur: nu făcuse o greşeală din neatenţie şi nici nu fusese o simplă întâmplare, cineva îi pusese cu intenţie acest pietroi în cale şi îşi putea imagina şi de ce; pentru că voise să înşele timpul şi îl luase prea direct în antrepriză. Iar timpului, lucrul acesta i se păruse inadmisibil.

Şi acum era imobilizat aici. Pare-se că timpul alegea pedepsele groteşti pentru cei care voiau să-i dea de capăt. Atât de ridicol sfârşea încercarea de-a investiga esenţa timpului.

Acum nu mai avea decât o singură speranţă, şi anume că Jale va îi lăsat pe loc hârţoagele şi benzile de hârtie ale computerului şi că doamna Ey le va fi adunat cu mătura a doua zi şi le va fi aruncat în coşul de gunoi.

Spre seară, disperarea lui Carow deveni sumbră şi depăşi orice limite. Îl durea; dar nu era o durere pe care s-o poată localiza: era în adâncul său doar durere; parcă paralizase şi era, tot, numai o rană. Zăcea într-un puţ adânc, şi nici măcar în gând nu putea ieşi la lumină; de altfel nici nu voia. Voia doar să zacă şi să sufere. Nimeni nu-l putea ajuta. Dăduse greş.

Poate că o ţigară i-ar fi fost de ajutor. Dar se aflau toate în valizele de la picioarele statuii zeului părăsit. Niciodată nu fusese tare în rugăciuni şi, din fragedă tinereţe, nici nu se exersase în această direcţie. Dar acum se gândea ca în orice rugăciune: dacă acest zeu părăsit mă scapă de-aici, am să-i aduc o jertfă, poate un pui sau un miel sau orice altă vieţuitoare îmi pot permite şi care să-i placă.

După rugăciune se simţi mai uşurat, şi, puţin după aceea, veni un paznic care-i aruncă o pătură de pâslă, pe care se putea culca sau cu care se putea înveli noaptea.

Despre birocraţia romană şi despre „furor teutonicus”

Duumvirul Iulius Longus se dusese la moşia lui situată la miazăzi de Velia, pe calea spre Palinurus. Încă mai suferea de migrenă şi, pentru acest motiv, şeful academiei de medicină îi prescrisese odihnă absolută şi aer campestru. Între timp Marcus Pilonius Honoratus conducea treburile primăriei.

Cam după zece zile de la arestarea lui Carow sosi un mesager al comandantului din Buxentum cu ordinul de a-l aduce neîntârziat pe scalvul Carus la staţiunea militară şi anume cu cătuşe la picioare. Era bănuit că fugise de la un conac de ţară din Potentia şi că ar fi participat la un atac banditesc asupra unei vile de lângă Blanda. Duumvirul Marcus Pilonius puse scrisoarea în coşul pe care scria *Rezolvate* şi în rest nu întreprinse nimic.

În ziua următoare primi o adresă din Roma în aceeaşi privinţă: pretorul pentru problemele străinilor ordona Consiliului municipal din Velia să-l expedieze pe Carus neîntârziat la Roma, pentru că acolo să se poată stabili idealitatea sa şi hotăra măsurile ce urmau să fie luate.

O zi mai târziu sosi de la Roma o dispoziţie a pretorului municipal, care atrăgea atenţia că problema sclavului fugar Carus, asupra căruia îl informase duumvirul Iulius Longus, intra în competenţa pretorului municipal şi nu a oficiului pentru problemele străinilor. Numitul Carus urma să fie transferat numaidecât la Roma, unde avea să fie vândut în folosul fiscului la

licitaţia de toamnă, ca *fugitivus* fără stăpân, dacă nu se va fi prezentat până atunci proprietarul lui de drept. Primăriei din Velia i se poruncea să refere asupra vârstei, înălţimii, greutăţii, eventualelor boli suferite, infirmităţilor, stigmatelor şi altor semne distinctive ale celui fugit.

Duumvirul Marcus Pilonius puse şi această adresă în coşul de *Rezolvate.*

Despre toate astea Carow habar n-avea. Era tot în temniţă. Ciubărul îl pusese lângă uşă, întrucât gazul metan, care se forma în el, nu numai că puţea, dar mai şi producea dureri de cap. Nu poseda decât o pătură de dimie, dar aceasta nu-l ferea de purecii şi ploşniţele care-l canoneau cumplit, în timp ce Olipor nici nu-i simţea: era obişnuit din copilărie cu asemenea gângănii. Erau fireşti pentru un om viu.

Olipor era ca un copil. Ori de câte ori venea vreun temnicer, începea să le depene povestea lui. De cele mai multe ori aceştia nici nu-i luau în seamă sporovăiala, întrucât, oricum, aproape că nu puteau înţelege nimic din vorbăria lui nedesluşită. Dar când i-a vorbit o dată laudativ germanului cel blond Mannus despre dinţii de aur ai iui Carow, acesta a ciulit urechea.

Aur?

Îi adusese lui Olipor strachina cu terci şi oala cu apă, apoi aduse strachina şi oala pentru Carow, se proţăpi în faţa lui, deschise gura şi îi făcu semne să-şi arate dinţii. Carow, care nu-l putea suferi pe individul ăsta, îi răspunse cu aceleaşi vorbe care iscaseră furia lui Mannus.

Carow era aşezat. Acum însă, se ridică în picioare, iar Mannus simţi că nu ar fi tocmai potrivit să-l lovească

din nou pe Carow. Râse încurcat, apoi întoarse strachina şi oala vărsând pe jos terciul şi apa, ieşi afară ca fulgerul şi împinse zăvorul greu al uşii. Carow fu copleşit de acel *furor teutonicus*. Se aruncă asupra uşii, bătu darabana cu pumnii în lemnul ei şi strigă de furie. Dar uşa era destul de solidă ca să reziste chiar şi crizelor de furie teutonică. Olipor se tânguia ţipând şi nu mai contenea să-i facă reproşuri amarnice lui Carow. Acum aveau să rămână zile în şir fără mâncare, se jeluia el, şi nimeni nu va mai goli hârdăul care se umpluse iar. Nici măcar apă n-o să le aducă. De ce, pe Hercule, nu-i arătase Carow dinţii săi de aur lui Mannus? Ar fi avut numai de câştigat de pe urma acestui gest. Doar el însuşi îi ţinuse în mână şi îi avusese în gură. Niciodată n-o să uite senzaţia aceea.

Olipor vru să ştie ce vorbe fuseseră acelea care-l înfuriaseră pe Mannus în asemenea hal, cum sunau în limba lui şi ce însemnau în limba latină.

Olipor avu dreptate; în următoarele două zile n-au căpătat nici terci nici apă. Dar în ziua a treia veniră Mannus şi camaradul său mai scurt şi îndesat. Pentru mai multă siguranţă mai aduseseră şi pe un al treilea. Îl conduseră pe Carow în mica încăpere oficială în care mai fusese interogat o dată.

De rândul acesta, în faţa lui şedea duumvirul Marcus Pilonius Honoratus. A fost mai uşor să se înţeleagă cu el decât cu Iulius Longus, chiar dacă uneori Carow chema în ajutor germana sau alte limbi moderne, pe care le stăpânea mai bine decât latina; şi asta deoarece era de părere că putea să-şi facă răspunsurile mai inteligibile cu ajutorul lor.

Duumvirul Marcus Pilonius avea o înfăţişare prietenoasă; îi amintea lui Carow de un unchi de la

ţară, unde pe vremuri avusese voie să-şi petreacă vacanţa. Primarul îl pofti pe Carow să ia loc pe scăunelul fără rezemătoare. Mannus şi cu ceilalţi doi sclavi ai oraşului rămaseră în picioare în jurul lui. Marcus Pilonius îl asigură pe Carow că acesta nu era un interogatoriu, ci că voia mai curând să discute cu el, iar la sfârşit avea şi o mică surpriză.

Sclavul-funcţionar Mannus pretinde că întemniţatul Carow ar avea dinţi de aur, pe care poate să şi-i scoată din gură. E adevărat, şi ar vrea Carow să-i arate?

Carow răspunse că e adevărat, dar nu voia să-i arate. În ţara lui nu există asemenea obicei.

Sclavul-funcţionar Mannus privi acest răspuns că pe o neruşinare; de asemenea se gândi că în prezenţa primarului nu i se poate întâmpla cine ştie ce. Îl apucă pe Carow de reverul hainei şi în acelaşi timp Carow fu încolţit şi de celălalt zbir.

Atunci Carow uită toate bunele intenţii, mai ales că, ridicând privirea, văzu zâmbetul pe faţa lui Mannus. Se sculă cu o agilitate la care ceilalţi nu se aşteptaseră, îl nimeri pe Mannus cu un croşeu de stânga scurt sub bărbie, încât capul îi zbură într-o parte, apoi urmă cu dreapta, lovind cu toată greutatea, de bună seamă cam tare, căci simţi pumnul afundându-se în faţa lui Mannus. În afară de asta, nici n-ar mai fi trebuit să răspundă repede şi puternic cu un genunchi la pasul făcut de Mannus, care fu repezit în sus şi proiectat în perete.

Duumvirul se ridicase şi el. Strigă o comandă scurtă care însemna fără îndoială „stai” şi pe care ceilalţi doi o ascultară nu fără plăcere; oricum se trăseseră îndărăt, iar acum se aplecară spre Mannus şi îl ridicară.

Când îşi luă mâna de pe faţă, se putu vedea că nasul

îi era turtit şi strâmbat. Scuipă doi dinţi în palmă, îi privi, duse iar mâna la gură şi mai scoase un dinte la iveală. Acum îi lipseau cei mai mulţi incisivi de sus.

— *Pardon! Excusez-moi!* Iertare! M-am lăsat iar stârnit, spuse Carow.

Ridică mâinile a regret, sperând că măcar duumvirul va înţelege acest gest. Totuşi nu era chinuit de remuşcări; ba chiar îi făcea bine să vadă chipul lui Mannus de pe care dispăruse în sfârşit dezgustătorul rânjet.

Marcus Pilonius făcu o scurtă mişcare cu mâna. Mannus fu scos afară de camarazii săi, iar Carow rămase singur cu primarul. Se aşezară, iar duumvirul aşteptă până ce Carow luă loc.

El fu acum cel care se scuză pentru neruşinarea lui Mannus şi adăugă că omul va fi pedepsit: el, primarul, îl înţelege întru totul pe Carow, dacă nu vrea să arate dinţii de aur. Nici nu se gândeşte să-l silească cumva, ba nici măcar să-i facă neplăceri. Vrea mai curând să-l ajute şi are de gând să-i redea libertatea. Numai că mai erau de rezolvat câteva formalităţi. Oare Carow înţelesese totul bine?

Carow aprobă din cap.

Duumvirul voia doar să ştie de la Carus, dacă era liber şi născut liber sau dacă era sclav şi de unde venea.

Răspunsurile şi le pregătise Carow încă din carceră, Răspunse:

— Sunt liber, nu sunt sclav, n-am fost niciodată, şi nu vin din nici o ţară a acestei vremi.

— Din nici o ţară a acestei vremi? Un străin? Dar atunci din ce regiune şi ce parte a lumii?

— Din Germania, dar nu din Germania voastră, ci din

cea a viitorului.

— A viitorului? întrebă Marcus Pilonius. Era aici o neînţelegere la mijloc? Şi unde se află Germania viitoare?

— Cam pe acolo pe unde se află şi azi.

— Nu te înţeleg întru totul. Poţi, te rog, să-mi explici?

— Nu, răspunse Carow.

Primarul nu ştia ce să mai întrebe. De aceea trecu la lucruri concrete, la obiectele ce se aflau pe masă: îi restitui batista, stiloul şi cartonul lui Fassbender cu caricatura şi cu întrebarea despre casa lui Parmenide; apoi luă ceasul şi privi spre Carow întrebător.

— Un ceas, lămuri Carow, un ceas-brăţară.

Îi întoarse arcul, întrucât se oprise, şi îi arătă duumvirului cum putea să-i asculte mersul. Marcus Pilonius trase cu urechea apoi i-l restitui repede. Îi părea înfricoşător. Oare avea un gândac în el?

— Un ceas, repetă Carow. Cu el se poate măsura timpul.

— Timpul? Cu chestia asta mică? Din viitor până acum?

— Nu, ripostă Carow râzând, dar orice timp care se scurge pe lângă noi.

Primarul clătină din cap. Nu înţelegea asta. El nu era decât un om al administraţiei. Poate că obiectul următor, pe care i-l înmână lui Carow, era mai uşor de explicat.

Carow luă bricheta, apăsă pe buton. Dar cineva se jucase cu rotiţa zimţată de reglare a gazului, căci el însuşi tresări speriat de flacăra imensă care ţâşni.

Duumvirul Marcus Pilonius, însă, sări înspăimântat în sus şi înapoi, răsturnând scaunul. Dar Carow întrerupsese imediat apăsarea pe buton. Vârî bricheta

în buzunar şi se strădui să-l liniştească pe primar, care părea să-şi mai fi revenit, deşi în realitate era încă înfricoşat.

Ştia şi el că există oameni, zeităţi, făcători de minuni şi oameni cu puteri magice. Carus, e drept, se înfăţişa ca un om; dar era uşor să-ţi dai seama că apăruse intenţionat cu înfăţişarea asta şi că, dacă ar fi vrut, s-ar fi putut elibera din temniţă printr-o minune măruntă.

Duumvirul nu se simţea tocmai bine în prezenţa lui Carow.

Renunţă apoi de a-l mai întreba pe Carow pe ce cale venise aici. Voia să termine cât mai curând. Voia să scape de el.

— Eşti liber şi poţi să mergi unde vrei. Folarhul m-a rugat totuşi să-ţi comunic că te aşteaptă şi că eşti bineînţeles oaspetele lui. Sau - duumvirul îşi ţinu capul aplecat într-o parte - poate vrei să te întorci iar în viitor?

— Pentru moment nu, răspunse Carow, dar cine este folarhul?

Marcus Pilonius zâmbi.

— E greu să-ţi explic cu un cuvânt. Trebuie să cuget. Este, în primul rând, conducătorul unei pholé. Filosoful Zenon, iubitul lui Parmenide, a fost primul folarh şi de la el porneşte o serie neîntreruptă de folarhi până la al nostru, care se numeşte de fapt Phokas, dar nimeni nu-i spune aşa. Această solie din partea folarhului către dumneata este mica surpriză de care am amintit la început. Să-i trimit acum un mesager, cum că vei veni îndată?

— Spuneţi că sunt liber? întrebă Carow. Bine, atunci vizita mea la el poate să mai aştepte până mâine. Acum nu doresc altceva decât o baie fierbinte şi o

masă care să fie bună şi îmbelşugată.

O ţigară sau două. Dar despre asta nu scoase nici un cuvânt.

— Cu plăcere, răspunse primarul. Am să te însoţesc până la termele municipale şi am să trimit un mesager înainte ca să-ţi pregătească salonul de baie particular şi mica suită, unde poţi rămâne şi peste noapte, dacă doreşti. Nu vrei să-mi faci plăcerea de-a fi oaspetele meu la cină şi peste noapte?

Carow refuză invitaţia mulţumind frumos. Duumvirul se simţi uşurat şi îl conduse la splendidele terme ale oraşului.

Dar, când ajunse acasă, Marcus Pilonius povesti că este absolut sigur că nu au de-a face cu un om obişnuit.

— Se zvonesc prin oraş câte şi mai câte, că poate să fulgere şi să facă să-i ţâşnească foc şi flăcări din mână, spuse Poppaea Corinna.

— Chiar aşa şi este, îi răspunse soţul. A făcut-o pe când vorbeam cu el în birou. În afară de asta, are dinţi de aur.

— De aur? I-ai văzut?

— Nu, n-a vrut să-i arate; dar, după cât se pare, poate să şi-i scoată din gură, când n-are nevoie de ei, şi apoi să-i pună la loc pentru a mânca.

— Nu e cu putinţă! izbucni Poppaea Corinna; aşa ceva încă nu auzise.

— Ei, Pitagora avea chiar un şold întreg din aur, ripostă Marcus Pilonius.

— Da, ăsta e lucru cunoscut, dar Pitagora era şi un om divin!

Până ce Carow se îmbăiase şi mâncase pe săturate,

se făcuse deja întuneric, dar luna, la sosirea sa în Velia încă o seceră îngustă, era acum plină. Era destulă lumină ca să meargă până la templu şi să-şi ia ţigările.

Uliţele erau pustii, oamenii în case, la cină. Într-o tavernă, pe lângă care trecu, se cânta. O luă în susul colinei, şi când ajunse în piaţeta din faţa templului, se simţi în sfârşit acasă.

Vremea era blajină, iar luna strălucea prin coroanele pinilor.

Carow intră în templu. Statuia zeului stătea mută şi singuratică în întuneric. Ocoli pe după soclu şi dădu deoparte coşul care se afla încă aşa cum îl pusese el atunci, ca să mascheze adânca nişă în care îşi pusese valizele. Aprinse bricheta şi lumină în interior.

Nişa era goală.

Meyer-Proske zugrăveşte printr-un exemplu cât a avut de suferit sub Redlich

Redlich mi-a telefonat ieri la Baden-Baden, vrând să ştie când voi binevoi să-mi mai fac apariţia la birou. Chiar aşa s-a exprimat. Zicând că e sarcastic. I-am amintit că din cele patru săptămâni, pe care în mărinimia să mi le acordase pentru această *stroy,* nu trecuseră decât patru zile. În afară de asta, aveam bănuiala, după cum l-am asigurat, că s-ar putea să fie vorba mai puţin de *science-fiction* cât mai curând de o istorie poliţistă. Când m-a întrebat: cum aşa, i-am relatat că, o dată cu Carow, dispăruse şi preţioasa sa colecţie de monede antice împreună cu un număr nu tocmai insignifiant de monede de aur Krüger şi ducaţi Franz Joseph.

Redlich a vrut să ştie cam cât valorau toate laolaltă. Or, de unde să ştiu eu una ca asta! Şi atunci a început:

— Mda, doar eşti ziarist! Iar acesta e, de bună seamă, primul lucru de care întrebi. Cititorul vrea să ştie despre Carow: pusese deoparte monede în valoare de o mie, o sută de mii sau un milion de mărci.

— Un milion cu siguranţă că n-a fost.

— De unde ştii atât de sigur?

— Pentru că un profesor de matematică n-ajunge niciodată în viaţă, din salariul lui, la un milion.

Dar n-a vrut să renunţe la ideea lui.

— Dragă MP, ştii doar că nu pun mare preţ pe asemenea combinaţii. S-ar putea să se fi pomenit cu o moştenire. Ca matematician desigur că ştia să

calculeze, şi a recunoaşte din timp tendinţele bursei sau sistemul unui cazinou este pentru asemenea oameni un simplu joc de copii. Şi atunci, cum poţi afirma că un milion, cu siguranţă, nu era!

Suntem o revistă serioasă, care nu-şi poate îngădui să prezinte presupuneri: Ceea ce ne trebuie nouă sunt fapte. Eu sunt un fanatic al preciziei.

Am tuşit cu tâlc şi i-am spus apoi: Scuzaţi-mă!

Nu se mai putea opri; avea din nou o zi proastă. Pesemne că se certase cu Herta, bătrâna lui. L-am lăsat să vorbească, apoi am închis pur şi simplu telefonul şi am pus receptorul lângă aparat, ca să sune ocupat.

După aceea am chemat-o la telefon pe profesoara Rebekka Carow, care însă nu voia să dea informaţii la telefon şi nici nu avea timp pentru o nouă convorbire cu mine. A fi jurnalist înseamnă să duci o viaţă de câine.

Cum întâlneşte Carow un individ care îl consolează

Nişa era goală.

Carow o mai lumină o dată cu bricheta pentru a vedea dacă nu cumva hoţul pierduse în grabă un pachet de ţigări; dar în fundul ei, într-un ungher, nu se afla decât şarpele strâns colac. Ridică încet capul şi îl privi pe Carow.

Acesta gândi:

Două cartuşe de ţigări sacrific dacă zeul mă ajută să-mi regăsesc bagajul.

Şarpele lăsă capul din nou în jos.

Carow ieşi din templu, se aşeză pe treapta de sus a scării şi se rezemă cu spatele de o coloană. Luna lumina acoperişurile oraşului şi micul port. Nu era pic de vânt şi încă se mai simţea mireasma grozamei şi muşeţelului.

Era neplăcut că nu mai avea nici o ţigară. Dar tot atât de rău, ba chiar, luând lucrurile în serios, mult mai rău era faptul că pierduse computerul, fără de care nu putea calcula curbele pentru reîntoarcerea la Heidelberg. Dacă nu-l recăpăta, rămânea prizonier în acest timp şi nu mai dispunea decât de ceea ce avea pe el. În toată lumea asta largă n-avea nici o rudă, nici un prieten. Era singur cuc, ca pe o altă stea. Singurul lui cunoscut era sclavul Olipor.

Norul negru, care îl învăluise şi îl apăsase încă din închisoare, reveni şi Carow simţea cum se aşterne peste el. Deodată avu senzaţia că nu mai este singur.

Carow îşi simţi pielea ca de găină, iar perii de pe antebraţe se zbârliră.

Şedea la celălalt capăt al treptei şi se rezema de o coloană ca şi Carow. Şi el îşi ţinea picioarele strânse şi îşi cuprinsese genunchii cu braţele. Şedeau ca două statui de pază la cele două capete ale treptei. Celălalt privea spre Carow.

— Eşti de multă vreme aici sus? întrebă Carow.

— Da.

— Şi m-ai studiat?

— Da.

— Eu nu te-am observat când am venit şi m-am aşezat aici.

Celălalt nu răspunse nimic. Nu prea era vorbăreţ.

— Faci parte din administraţia urbei?

Râse uşor; după o vreme răspunse: Nu.

Priviră amândoi în jos, spre mare. Apoi celălalt vorbi de la sine:

— Te-am observat vreme mai îndelungată, te-am văzut de fapt chiar în seara când te-ai ivit aici pe neaşteptate şi când caprele au fost cuprinse deodată de o asemenea spaimă încât au luat-o la goană devale. A fost grozav.

— Aa? Încă de-atunci am avut bănuiala că mă observă cineva, iar la un moment dat mi s-a părut că am auzit de-acolo de sus, dinspre pini, un sunet ca de om surprins. Aşadar, erau capre care alergau în goană în josul măgurii, cuprinse de o spaimă panică. Aş fi zis că aud şi paşi de oameni, poate de copii desculţi.

Celălalt îl întrebă cu pronunţia sa aspră şi noduroasă:

— Ce vrei să spui prin „panică”?

— Am vrut să spun prin asta că parcă ar fi fost

înspăimântate de Pan. Noi vorbim în limba noastră despre „spaimă panică”. Presupun că acest cuvânt provine de la zeul Pan.

— Tot ce se poate. Pe aici abia dacă ştie cineva cine este Pan. Eşti, aşadar, grec?

— Nu, răspunse Carow, sunt din Germania.

— Mi-am închipuit eu numaidecât! Există şi acolo temple ale lui Pan?

— Nu, fireşte că nu.

— Dar atunci poate că oamenii îl venerează în patria dumitale fără temple? Poate prin coloane de piatră? Poate la păstorii din munţi?

— Nu, întoarse Carow vorba. Folosim cuvântul „panică” dar acesta nu e decât un fel de-a se exprima, o vorbă preluată din mitologia greacă, în care fireşte că nu mai crede nimeni.

— Hm, mormăi el. Ce mai vorbă! Se părea că nu este mulţumit. Noi, aici, nu punem mare preţ pe Pan. Umbla, cum desigur ştii, nu numai după nimfe, ci şi după păstorii tineri. Se istorisesc în privinţa asta unele lucruri nu tocmai îmbucurătoare. Aici, în Italia, nu s-au petrecut asemenea tărăşenii; aici păstorii au fost întotdeauna siguri dinspre partea asta. Poate femeile lor, ei - dar acesta e un domeniu vast. De altfel se povesteşte că Pan a murit. Ai auzit despre asta?

— Nu, răspunse Carow. Dar sunt aici numai de câteva zile.

— Corăbieri, care au trecut pe lângă o insulă, pretind că ar fi auzit strigându-se „Pan a murit”.

— Nu ştiu nimic despre asta.

— Mda, atunci poate că nu e decât un zvon, ca atâtea altele. Dar pentru un german care e doar de curând aici vorbeşti foarte bine latineşte.

— Mulţumesc! Dar sentimentul că înţeleg şi pot exprima totul îl am acum pentru prima oară, stând de vorbă cu dumneata. Cuvintele îmi vin de la sine.

— Adevărat?

— Da, dar şi dumneata vorbeşti altfel decât oamenii din oraş.

— Daa? Încă se mai aude? Vezi, eu vin de fapt din munţi, unde mai sunt mulţi oameni care nu vorbesc latineşte, ci doar osca. Ca să ştii şi dumneata: sunt oinotrii sau lucanii[1], cărora le-au aparţinut mai demult toate ţinuturile astea, până când au venit grecii care le-au luat oraşul de acolo de jos; şi apoi au urmat romanii, iar aceştia le-au luat tot.

— N-am înţeles adineaori numele dumitale, spuse Carow.

— Dar nici nu l-am rostit, răspunse el.

— La dumneavoastră este nepoliticos să întrebi de nume?

— Nu.

Voia, pare-se, să închidă discuţia aici, dar Carow nu se declară mulţumit.

— Atunci, cum te numeşti?

— Suntem o familie mare, care o dată e numită aşa, altădată altfel. Poate ştii povestea cu numele romane: deunăzi am auzit de unul care avea treizeci de nume şi a pus să fie toate săpate în piatră pe o stelă votivă, dar

---

[1] Lucanii au fost un popor antic din Italia vorbitor de limbă oscană, membră a familiei de limbi italice.
Potrivit unei teorii neconfirmate, numele lor ar deriva din cuvântul grecesc *λυκος* (adică lup), făcând referire la faptul că Sabellii utilizau un animal totemic ca ghid în timpul migraţiilor lor. Potrivit altor cercetători, numele ar proveni din latinescul *lucus* (lemn sacru).
După *Naturalis Historia*, III, 98. de Plinius cel Bătrân, numele triburile lor erau *Atinati, Bantini, Eburini, Grumentini, Numestrani, Potentini, Sontini, Sirini, Tergilani, Ursentini, Volcentani*.

printre ele nu era şi numele cu care îl strigau zi de zi. Totuşi n-am nici un motiv să-ţi refuz răspunsul la întrebarea pusă: poţi să-mi spui Inuus. Aşa îmi zic oamenii de aici din munţi şi din cauza asta numele ăsta mi-este aici cel mai drag. Nu găseşti că locul acesta de-aici de sus e foarte singuratic?

— Nu, ripostă Carow. Iubesc singurătatea şi îmi place aici. E atât de frumoasă priveliştea asupra oraşului, asupra acropolei, a celor două porturi din dreapta şi din stânga pintenului muntos ce pătrunde în mare şi asupra mării! Iar în spatele nostru pinii bătrâni şi vechiul templu!

— Eeh, templul! O să se năruie în curând.

După o vreme îl întrebă pe Carow:

— Dumneata pari să fii cam abătut!?

Când Carow nu-i dădu nici un răspuns, continuă:

— Cred că pot ghici motivul: îţi lipseşte bagajul pe care l-ai ascuns în fundul templului. Se aflau în el lucruri de preţ? Poate cumva monede?

— Monede de aur, da, dar mai de preţ îmi erau alte lucruri din el.

— De pildă?

— Cel mai mult sunt lipsa unor beţişoare mici, pentru care nu există nici un cuvânt latinesc. Noi le numim ţigări.

— Beţişoare pe care le arunci oracolului?

— Nu. Dacă le aprinzi scot un fum pe care îl inspiri şi tare te mai obişnuieşti cu el.

— Aa, strigă el, acu’ ştiu! Fumul pe care îl suflai aici pe treptele templului, în prima seară pe când amurgea. Un miros *foarte* plăcut!

— Gauloises.

— Cum, mă rog?

— Aşa le spun galii acestor beţişoare pe care le-am fumat.

— Anumite soiuri de lemn din Arabia au de asemenea un parfum foarte plăcut; dar parfumul beţişoarelor dumitale era ca mirosna unor buruieni rare, viguroasă, picantă şi cu o aromă pe care un nas fin n-o mai poate uita niciodată.

Adulmecă de parcă ar fi putut evoca aroma.

— Mai există doar un singur miros, continuă el, pe care îl situez mai presus de el.

— Daa? Mai presus? întrebă Carow cu vădit scepticism.

— Desigur! Ia imaginează-ţi: un berbec fript la frigare, seul picură în foc şi acest miros împlinit, picant şi uşor înţepător din pricina tăciunilor de mangal îţi pătrunde în nas! Nici un alt miros nu-l întrece.

În timp ce descria acestea, se aplecă spre Carow şi cu acest prilej, chipul îi fu luminat de lună. Surâdea transfigurat, cu colţurile gurii arcuite în sus.

— Trebuie să te contrazic, din păcate, reluă Carow. Mirosul beţişoarelor, pe care tocmai le-am amintit, trebuie să-l pun, din păcate, mai presus, şi apoi încă un altul. Ia gândeşte-te bine!

— Nu-mi pot da seama la ce parfum te gândeşti.

— Gâscă.

— Cum adică?

— Am spus: gâscă!

— Gâştele răspândesc vreo aromă? întrebă celălalt.

— Bineînţeles, dar când sunt fripte.

— Nu! strigă el îngrozit. Vrei să frigi *gâşte* şi apoi să le mănânci? Nişte animale care umblă în două picioare ca noi, ca oamenii?

— Da’ ce, oamenii din Velia nu mănâncă gâşte?

— Oamenii de colo de jos, din oraş - da. Dar eu niciodată!

— Nu înţeleg câtuşi de puţin refuzul dumitale, întoarse vorba Carow şi vocea îi suna strident. N-am nimic împotriva batalului. Un *gigot* frumos cu un sos în care să se concentreze aroma berbecelui...

— Şi cu usturoi?

— Fireşte, continuă Carow, şi în cazul ăsta, condimentat îndestul, recunosc că este ceva minunat. Sunt de acord. Dar o gâscă friptă la tavă - de altfel nu trebuie să fie prea grasă; gâştele poloneze sunt cum nu se poate mai potrivite. Dar şi ea trebuie mai întâi prăjită înăbuşit pe plită ca să lase grăsimea; apoi, într-o tavă neacoperită, o bagi în cuptorul încins şi o coci în propria ei grăsime. Nu trebuie uitat s-o uzi des şi să scoţi cu lingura grăsimea! Iar la urmă trebuie s-o umezeşti bineînţeles cu apă sărată pentru ca pielea să devină crocantă. Şi să sperăm că n-am uitat să-i punem înăuntru o legăturică de peliniţă. Cu garnitură de mere umplute, castane glasate, conopidă - simt deja în nas mireasma îmbătătoare. Nici nu se compară cu aroma batalului!

— Ba da! strigă celălalt cu convingere şi indignat de părerile eronate ale lui Carow. De fapt nu ştiu ce este o gâscă poloneză, dar îmi închipui că are şi ea pene. Şi... să mănânci un animal cu pene pe trup? ! Iartă-mă, te rog!

— Dar gâsca e jumulită.

Celălalt ridică mâna în semn că respinge spusele lui Carow.

— Destul! Te rog, nici un cuvânt în plus! În punctul acesta vederile noastre se deosebesc fundamental şi nu-mi pot ascunde dezamăgirea. O să mai discutăm

altădată, poate la o pulpă sau spinare de berbec, pe teme mai puţin controversate.

Se ridică - intenţia lui era limpede - deoarece nu voia să împingă disputa prea departe.

— Trebuie să plec acum. Mai am o întâlnire. Nu-ţi face griji din pricina bagajului, o să-l recapeţi, e în mâini bune. Iar când îl vei fi regăsit, nu uita să-mi dăruieşti câteva dintre beţişoarele alea cu nume galic. Mi-ar plăcea să le încerc. Noapte bună!

Carow deschise ochii, dar lângă coloana cealaltă nu mai şedea nimeni.

Meyer-Proske îşi aminteşte de un tânăr filfizon de la procuratură

Întrucât profesoara Rebekka Carow nu voia să dea ochii cu mine, m-am dus cu maşina la procuratura din Heidelberg şi am pierdut aproape toată ziua pentru a găsi acolo pe cineva care să-mi poată da informaţii. Într-un târziu am nimerit la un tânăr, care nu putea nici el să-mi dea informaţiile necesare, dar pretindea în schimb că el ar fi omul în măsură să mi le furnizeze.

M-a informat că este referendar şi că tocmai îşi face stagiul pentru a deveni asesor la procuratură. Mi-a mai spus că e dispus să cerceteze cazul respectiv, deşi a trecut atâta vreme de-atunci. Pentru asta trebuie însă mai întâi să trimită un referent la arhiva din pivniţă, ca să vadă dacă mai existau actele. Să vin din nou la el peste o săptămână. Fireşte că încă nu ştie dacă va fi autorizat să mă informeze în cazul în speţă.

I-am spus că nu pot aştepta atât de mult. Eu nu lucrez, la urma urmei, pentru o autoritate, ci pentru presă. N-ar putea să coboare personal la pivniţă şi să cerceteze? A ieşit la iveală că asesorii în devenire nu pot să coboare în pivniţă, deoarece au studiat prea multă vreme pentru a o face. Dar referenţii, în schimb, pot coborî la pivniţă, singuri sau însoţiţi de un aprod care să poarte actele, întrucât pentru referent este destul că poartă răspunderea.

Asesorul-stagiar voia să ştie de ce o chestiune, care a fost dată uitării vreme de douăzeci şi unu de ani, a devenit deodată atât de urgentă. Pe scurt, din vorbă în

vorbă, i-am spus tânărului filfizon că o să mai audă el de mine. Îmi place să le arunc în faţă oamenilor care m-au supărat cuvinte ca acestea, rostite pe un ton ameninţător, în speranţa că se vor reculege şi îşi vor da seama de comportarea lor idioată faţă de mine şi că o vor regreta.

În arhiva ziarului *Rhein-Neckar* am găsit trei articole mai mici asupra dispariţiei lui Carow şi a cercetărilor ce-au urmat; dar colegii de acum douăzeci de ani fuseseră oameni prevăzători. Nu scriseseră nici un cuvânt care să le poată fi interpretat ca amestec într-o procedură pendinte. Poate că erau doar leneşi şi dezinteresaţi. Dacă ar fi tratat Redlich şi *diese woche* acest caz, ar fi ţâşnit în toate părţile suspiciuni şi condamnări prealabile.

Într-un articol scria că avocatul Eberhard Vogt ar fi reprezentat interesele familiei Carow. Era în cartea de telefon, dar când am telefonat, anunţând în ce problemă voiam să-i vorbesc, o voce spartă de femeie bătrână mi-a răspuns că îşi încetase activitatea cu opt ani în urmă. I-am ripostat că totuşi aş vrea să-l văd; dar vocea mi-a răspuns că nu e posibil, întrucât răposase întru Domnul acum patru luni.

De ce n-a spus asta numaidecât, am răbufnit eu?

Era ca un blestem şi nu vedeam altă ieşire decât să-l interoghez pe Jule personal.

Cum îşi regăseşte Carow ţigările

— Pst! făcu cineva, apoi după o vreme încă o dată: pst!

Era întuneric. Carow se ridică în capul oaselor. Nu mai şedea rezemat de o coloană, afară pe treptele templului, ci era lungit din nou pe frunziş, în cella, îndărătul statuii zeului. Nici de rândul acesta nu-şi putea aminti cum intrase în templu.

În cadrul uşii întredeschise zări lumina slabă a cerului înstelat. Deodată desluşi o umbră, care intră înăuntru, furişându-se fără zgomot şi dispăru îndată în bezna cellei.

Trebuie să fie, îşi dădu Carow cu presupusul, hoţii care au furat valizele şi care vor să vadă acum dacă mai e rost de ceva. Sau ar putea să fie Mannus cu ai lui care voiau să-i plătească loviturile de azi.

Trase cu urechea. Era linişte, doar frunzişul aşternutului său foşni când se ridică şi se îndreptă cu precauţie spre uşă. De văzut şi auzit nu era chip, dar putea mirosi. Adulmecă o mireasmă delicată, proaspătă ca cea a florilor de câmp sau de măr. Nu, Mannus nici gând să miroasă astfel. Merse aplecat, sări în direcţia miresmei şi se aruncă asupra ei.

Era o fiinţă. Putea s-o şi pipăie acum. Ea însă nu opuse nici o rezistenţă, ci se prăbuşi, atârnând moale şi greu în braţele sale, şi începu să plângă cu sughiţuri.

La asta, Carow nu se aştepta. Scoase bricheta din buzunar şi îi lumină chipul. Dar atunci ea ţipă, ochii i se holbară de spaimă şi Carow stinse numaidecât flacăra.

Ea vru să se smulgă din braţele lui, dar el o ţinu strâns.
Auzi o voce bărbătească în faţa uşii, afară.

— Suntem prieteni, spunea cineva, te rugăm să nu ne sperii! Vrem să te ajutăm. Vino, te rugăm, cu noi.

— Numai dacă îmi recapăt ţigările, răspunse Carow.

— Bagajele dumitale? Le-am pus la păstrare. Sunt toate în siguranţă. Te rugăm, vino cu noi!

— Vino! îi spuse femeia.

Carow îi dădu drumul. Palmele sale aromeau a flori; le duse la nas.

Luna apusese de mult şi era întuneric, drumul abia putea fi ghicit. Bărbatul mergea înainte şi femeia venea în urma lui. Îl prinse pe Carow de mână şi îl conduse pe poteca îngustă, pe scări, prin hăţiş. Urcară pe zidul oraşului, care spre interior era înalt doar cât omul, se lăsară să lunece pieziş de partea cealaltă şi coborâră povârnişul până ajunseră pe o şosea pavată.

Acolo adăsta, îndărătul unui tufiş, legat de un măslin, un catâr, pe care trebui să se aşeze Carow, cu ajutorul bărbatului.

Şoseaua ducea spre miazănoapte de Velia, pe la poala măgurii. Cam după vreo jumătate de oră cotiră spre stânga pe o potecă ce ducea printre ogoare. Stelele păleau şi prima lucire a zorilor mijea spre soare-răsare, abia ghicit, când ajunseră pe o alee ce ducea spre un conac.

În faţa scării de la intrarea casei de locuit, omul opri catârul. Carow sări pe o lespede de piatră, gândită pesemne că laviţă pentru încălecat şi descălecat; şi, în timp ce omul ducea catârul de-acolo, femeia îl îmbia pe Carow în casă.

Tinda şi atriumul erau în beznă. Printr-o uşă deschisă, Carow putea vedea în bucătăria unde ardea

un opaiţ. În faţa vetrei stătea ciucită o fată care sufla în spuză. Voia să aprindă focul cu ajutorul câtorva vreascuri uscate. Când se întoarse cu faţa, Carow zări un chip uscăţiv cu nişte ochi mari, înspăimântaţi.

Fu condus într-o odaie mică. Femeia deschise obloanele şi mai aduse şi opaiţul din bucătărie. Pe podea se aflau valizele şi maşina de scris. Valizele erau deschise, iar hainele fuseseră puse pe patul scund de lângă perete. Într-una din valize găsi ţigările.

Carow ridică braţele în sus, fredonă primele măsuri din „Valurile Dunării”, o cuprinse pe tânăra femeie - sau poate era fată? - în braţe şi se învârti cu ea, dar trebui fireşte s-o salte în braţe, căci era prea înfricoşată şi, de altfel, nici nu dansase vals vreodată în viaţă. Nici măcar nu dansase vreodată, fie chiar şi pe furiş, cu toate că fosta ei stăpână avea experienţă chiar şi în această artă deşănţată. Când Carow îi dădu drumul, femeia se simţi uşurată.

Carow trase o ţigară din pachet; când scoase însă bricheta, ea fugi repede afară din odaie, dar nu închise uşa de tot, ci privi prin crăpătură cu ochi înspăimântaţi, cu gura pe jumătate deschisă, înfiorată de flacăra ce scăpăra din pumnul său şi de Carow care îşi aprinse ţigara mai pe îndelete ca de obicei.

Meyer-Proske îşi aminteşte de vizita lui la doamna Ey

După ce dădusem greş cu filfizonul de la procuratură, hotărâsem să-l interoghez pe Jule Sommerfeld, dar când am ajuns ieri din nou la Baden-Baden şi am căutat un loc de parcare în faţa casei Jeannettei, tocmai pleca la drum cu noua sa Yamaha. La spatele lui, într-un costum de sport negru, şedea Jeannette şi îşi punea casca de motociclist.

— Poţi să parchezi în faţa garajului meu, strigă ea.

— Dar voiam să viu la voi. Am ceva de discutat cu Jule.

— N-avem timp. Suntem în drum spre Elveţia. În trei-patru zile suntem îndărăt. Dă-ne neîntârziat un telefon!

— Să nu uiţi! strigă Jeannette şi făcu din mâna în semn de rămas-bun, în timp ce Jule accelera.

Aşadar, m-am dus încă în aceeaşi zi îndărăt la Heidelberg.

De data aceasta n-am vorbit cu asesorul în devenire, ci cu un aprod bătrân, care mi-a dat o idee.

— Ia duceţi-vă o dată la doamna Ey, Plöck 66! spuse el. Numaidecât la stânga în jos până la Biblioteca Universităţii, şi acolo mai întrebaţi o dată.

Un bărbat înalt şi cam corpolent a deschis uşa.

— Vorbesc cu domnul Ey?

— Nu, mi-a răspuns, a strigat pe coridor „Marta!” şi a dispărut în fund. Marta m-a lăsat să aştept un minut. Părea să fie oarecum încurcată.

— Vă rog să mă iertaţi dacă deranjez, am spus.

— Nu deranjaţi deloc. Veniţi desigur pentru cameră, spuse ea şi îşi netezi părul cu mâna.

— Pentru care cameră?

— Ei, doar am dat un anunţ!

I-am explicat că vin de la revista ilustrată *diese woche* şi că aş vrea să-i iau un interviu.

Şi-a închipuit că e un truc ieftin şi că în realitate sunt un comis-voiajor care vrea să-i vândă cine ştie ce. A trebuit să tratez îndelung cu ea până când mi-a dat voie să intru. Ne-am aşezat la masa din bucătărie. Dădu ziarul la o parte şi îndepărtă un prosop întins la uscat pe spătarul unui scaun. Totul în bucătărie sclipea de curăţenie.

Avea păr castaniu cu ape aurii şi buze cărnoase, era cam durdulie, dar arăta încă bine.

— Aţi lucrat cândva la Carow. Acum mai bine de douăzeci de ani. E adevărat?

— Doamne, profesorul! exclamă ea.

— Şi aţi fost ultima care l-aţi văzut.

Era prevăzătoare.

— Poate că da. Dar poate şi că nu.

Am întrebat:

— Cine l-a văzut ultimul după părerea dumneavoastră?

— Nu vreau să spun nimic în privinţa asta. Domnul dr. Sommerfeld a fost în apartament după mine, dar a pretins că profesorul plecase deja. Valizele, aurul - totul dispăruse.

— Aur? am întrebat.

— Da, profesorul ţinea întotdeauna valiza lui cu aurul lângă birou. Îmi spunea să am grijă de ea. Dar eu îi spuneam mereu că mai bine ar face să ducă aurul la

bancă.

— Puteţi să-mi povestiţi ce aţi văzut în ultima seară?

La început nu prea voia. Doar trecuse atâta vreme de atunci. Avea o sticlă de coniac în dulapul din bucătărie şi mi-a oferit un pahar, iar mai apoi încă unul.

— Aşadar, ce-am văzut eu era perfect normal. Am trecut pe acolo aşa pe la vreo şase şi am aşternut masa pentru cină - gustări reci. Căci seara profesorul mânca totdeauna numai rece, dar bine. Îi plăcea să mănânce mult, dacă pot să spun asta. Ce să fi fost atunci? Cârnaţi subţiri de porc, salam, şuncă, piftie, salată de cartofi, caş de ficat, rosbif, chiftele, brânză. Un bărbat de talia lui trebuia să mănânce ca lumea, nu?

— Dar l-aţi văzut în seara aceea de fapt pe profesorul Carow?

— L-am văzut, fireşte. Când masa a fost pusă, am intrat la el; şedea pe scaun şi calcula. I-am spus: Domule profesor, masa e gata şi puteţi veni oricând. Dar mi-a făcut doar semn cu mâna să nu-l mai deranjez. Când calcula, nu vedea şi nu auzea absolut nimic. În jurul biroului erau numai hârtii pe jos. Ştiţi, de-alea de care ies din computer. Ce rămânea pe jos aruncam dimineaţa la gunoi. Dar dacă rămâneau hârtii pe birou, alea trebuia să le las locului.

— Şi după ce aţi pus masa?

— M-am dus acasă. Dar după aia a mai venit domnul dr. Sommerfeld la domnul profesor. Asta am mai spus-o. Poate după vreo jumătate de oră.

— Dumneavoastră l-aţi văzut?

— Eu nu, dar alde Halbe, care locuiesc deasupra profesorului. De fapt, *de văzut* nu l-au văzut nici ei, dar

l-au auzit când a venit cu motocicleta. Şi apoi s-a dus sus şi după puţin a coborât iar.

— Credeţi că are ceva de-a face cu dispariţia lui Carow?

— Fireşte, răspunse ea, într-un fel e şi el amestecat.

— Cum aşa, doar nu l-o fi - cum să spun? - nu i-o fi făcut de petrecanie?

— Ei, na! spuse ea revoltată. Asta n-o mai cred. Dar aveau ei amândoi ceva de gând. Da’ n-o s-o scrieţi la revistă ce v-am spus acum, nu-i aşa?

— Fireşte că nu cuvânt cu cuvânt şi, dacă doriţi, putem să nici nu pomenim numele dumneavoastră.

— Aa, ba da, puteţi să-l pomeniţi liniştit. Scrieţi liniştit: doamna Ey a spus asta şi aia. Marta Ey. Cu i-grec.

— Ei, o să vedem. Aşadar, către şapte v-aţi dus acasă? Şi după aceea?

— M-da, când am ajuns acolo a doua zi - mă duceam totdeauna dimineaţa pentru două ore, dormitorul, baia, biroul, spălatul vaselor. Şi apoi din nou după-masa, ca să pregătesc cina.

— Când aţi ajuns a doua zi, profesorul nu mai era acolo?

— Da, nu mai era acolo. Camera arăta îngrozitor.

— Cum aşa?

— Pentru că era făcută curăţenie, chiar şi pe birou. Nu mai era nici o hârtie pe nicăieri. Şi când am intrat în sufragerie am văzut că nici nu mâncase. Nici măcar nu băuse o bere. Am ştiut de-ndată: s-a întâmplat ceva!

— Şi atunci i-aţi telefonat numaidecât surorii lui?

— Doamna profesor Carow? Nu, am alarmat poliţia.

— Şi ce a spus poliţia?

— Nici n-a venit. Să mai aşteptăm! au zis ăia şi au

râs. Ştim noi cum vine asta. Mâine îl vezi că apare din nou, au zis ăia.

Despre Serena

— Nu ştiu dacă am făcut bine, spuse Ollius Rufus, şi asta voia să zică: N-am făcut bine.

— Fireşte că am făcut bine, răspunse Serena. N-or să-l găsească, dacă totul se face aşa cum am spus eu: cele trei odăi din aripa lui devin un domeniu sfinţit, sacru, în care nu intrăm decât eu şi Tertia; la poarta dinspre livada de pomi se pune un lacăt. Şi acolo trebuie să pui să sape o groapă şi să construiască deasupra o *latrină*; căci n-o poate folosi pe cea din faţa bucătăriei.

— De ce nu?

— Pentru că poate fi văzut de toţi sclavii şi neguţătorii care vin în bucătărie.

Serena şedea pe o bancă din grădina interioară, la o masă pe care desenase cu cretă planul pentru domeniul sacru şi grădină. Bărbatul ei stătea în picioare alături, cu tunica lui de lucru murdară şi fără mâneci. Era osos, costeliv şi gheboşat de anii mulţi cât muncise pe ogoare; dar muşchii braţelor încă se bolteau puternici.

— Să aibă oare nevoie de-o latrină un om divin ca el?

Ce putea ea să răspundă la asemenea întrebare!

— Când vorbeşti cu el, continuă Ollius Rufus, ai putea zice că e un om cu totul obişnuit, ca mine şi ca tine.

— Dar ai văzut tu cu ochii tăi cum a apărut din neant în faţa noastră. O să aducă în casa noastră o

binecuvântare fără margini.

— Deocamdată, obiectă Rufus, nu văd altceva decât cheltuieli.

— Aşa? întrebă Serena. Şi galbenul de aur, care a căzut pe jos şi s-a rostogolit în ungher, când am deschis lădiţele lui de călătorie - crezi că n-am văzut unde-a dispărut?

— Nu vorbi aşa de tare! Nu ştiu ce vrei să spui!

— Trebuie să fi băgat el de seamă. Dacă vrea, n-are decât să plesnească din degete şi te trezeşti fără galben.

Ollius Rufus pipăi pe ascuns umflătura tunicii sale. Moneda era încă acolo. O cususe el însuşi în ea. Îşi trecu mâna peste ţeastă. Părul era cărunt, fusese tuns la piele, dar crescuse iar. Stătea ţepos în sus ca o perie. Şi pe faţă avea tuleie de barbă cenuşie.

Ollius Rufus era mai bătrân, mult mai bătrân decât Serena, ceea ce explică multe. Începuse ca un mic arendaş de pământ, doar cu cinci sclavi. El şi soţia lui Petacia Rufilla trudiseră din greu vreme de douăzeci şi cinci de ani în ogradă şi pe ogoare. Apoi, ea murise. Iar el se obişnuise curând să fie singur.

Cu doi ani în urmă, patronul său, care locuia mai mult la Roma, trăind acolo în chefuri şi petreceri şi fiind mereu în lipsă de bani, fusese nevoit să vândă moşia. Ollius tare ar fi mai vrut s-o cumpere; şi-o dorea din toată inima, dar era prea scumpă pentru el. Dar iată că soţia patronului avea o sclavă tânăra şi drăguţă care îi coafa părul şi îi îngrijea veşmintele şi în camera căreia patronul obişnuia să mâie peste noapte mai adesea decât în dormitorul conjugal. Patroana a oferit-o pe sclavă prietenelor ei la un preţ ca pentru prietene; dar s-a vădit că acestea n-ar fi luat-o nici dacă le-o dăruia,

căci se temeau de complicaţii asemănătoare.

Atunci patroana i-a făcut o propunere lui Ollius Rufus: dacă ea o eliberează pe sclavă şi el o ia de nevastă, atunci îl va convinge pe soţul ei să dea moşia în condiţii mai avantajoase. Şi Rufus primise propunerea. Asta fusese acum patru ani.

Sclava se numea Serena.

În după-amiaza în care Carow le apăruse pe treptele templului, plătiseră ultima rată patronului şi patroanei, care veniseră în vizită la Velia cu iahtul lor cu vele. Moşia îi aparţinea acum lui Ollius Rufus.

Ţinea foarte mult la bani, şi când îşi făcea socotelile mai bine, se întreba uneori dacă făcuse într-adevăr o afacere bună, preluând-o, o dată cu moşia, şi pe Serena, care era de fapt, în felul ei, harnică şi se pricepea să conducă gospodăria, dar care nu voia să pună bani deoparte, ci făcea necontenit propuneri pentru înfrumuseţarea casei sau pentru proiecte nesăbuite, ca de pildă noua latrină.

Domeniul sacru al casei trebuia să devină acum pământ interzis pentru toţi în afară de Serena şi de Tertia, sclava pe care Carow o văzuse lângă vatră în dimineaţa sosirii sale.

El ceruse o masă mai mare. Serena şi Tertia au cărat-o, dar înainte de-a ajunge la uşa lui Carow, Tertia o lăsase jos, se oprise şi refuzase să mai facă vreun pas, apoi dusese degetul la gură şi prinsese să scâncească de frică.

Serena o strigă pe nume pe înfundate şi bătu din picior; însă Tertia nu se clinti din loc. Dar Carow auzise ceva în faţa uşii. A ieşit afară, a văzut-o pe Serena cu masa şi i-a dat o mână de ajutor s-o ducă în cameră.

Serena ieşi însă neîntârziat din cameră şi se opri în

pragul uşii.

Serena era subţirică şi era o încântare pentru ochii lui Carow cum mergea şi cum se mişca. Avea sprâncene înalte şi arcuite, desigur desenate cu antimoniu; ochii priveau mari şi întunecaţi din umbrele albastre-verzui ale pleoapelor. Părul îi era totdeauna minunat coafat, cu o cărare piezişă şi periat într-o parte, ceea ce-i dădea un aer de sălbăticie îndrăzneaţă. Doar învăţase să coafeze! Tatăl ei venea din Mauretania. De la el avea şi pielea, de bună seamă, strălucirea argintie bătând în verde a frunzelor de măslini. Nu era câtuşi de puţin o ţărancă şi nici nu voia să fie.

— Aveţi acum o masă mai mare, fotoliu, scăunel, măsuţă, o cană cu apă şi un lighean de spălat, spuse ea de la uşă. Dacă mai aveţi nevoie de ceva, spuneţi-mi vă rog! Şi dacă nu sunt aici puteţi suna. Clopotul stă colo pe prichiciul ferestrei. Sunteţi mulţumit de pat? Este patul nostru cel mai frumos, dar sunteţi atât de înalt şi greu.

— E puţin cam scurt, şi plapuma la fel; dar acum, vara, nu-i nimic. Cred că o să meargă, dacă stau culcat liniştit.

Nu răspunse nimic la asta.

Carow se aşeză pe pat, care trosni sub greutatea lui, şi spuse că acum avea de gând să despacheteze şi să-şi verifice lucrurile; apoi i-ar plăcea să viziteze curtea şi să meargă în oraş.

— Imposibil! strigă ea înspăimântată şi făcu un pas înapoi în semiîntunericul tindei. Tocmai am auzit cu sunteţi căutat de primărie. Sclavii administraţiei mişună pretutindeni. Oamenii din oraş râd, de bună seamă, de asemenea măsuri; căci ştim doar cu toţii că

puteţi oricând pleca de la noi, aşa cum v-aţi ivit; dar am dori, totuşi, să rămâneţi la noi.

Îndoi un genunchi şi îngenunche pe pragul uşii, ridicând mâinile a implorare.

— Ne-am dat seama numaidecât, când v-aţi ivit deodată pe treptele templului. Vă venerăm. Vă implorăm binecuvântarea.

Glasul îi era răguşit de emoţie când spuse acestea. Dar Carow făcu o mişcare de nerăbdare din mână.

— Scoală-te! Mi-e penibil ceea ce faceţi. Nu ştiu drept cine mă luaţi; dar oricine ar fi, eu nu sunt acela. Mă confundaţi. Iar dacă aş fi acela care presupuneţi că sunt, n-ar fi nevoie să mă îngrijorez câtuşi de puţin cu privire la dispoziţiile primăriei.

— Lucrul cel mai rău este, răspunse ea, că şi cei doi filosofi ai Pholé-ei vă caută, din însărcinarea folarkului.

— Ei, cine mai e şi folarhul! icni Carow.

— Oo, cum puteţi spune una ca asta!

— Scoală-te acum odată şi lasă mâinile în jos! Ştii, nu-mi place să fiu adorat, nici de dumneata nici de vreun alt om.

Dar nu izbuti să rostească vorbele acestea pe un ton aspru; ea ascultă totuşi, se ridică în picioare, îşi potrivi tunica şi se retrase spre uşă în semiîntunericul tindei.

— Ştiu bine că nu vreţi să fiţi recunoscut, dar faptul că v-aţi ivit din neant, pe acesta nu puteţi să-l negaţi. Eu însămi am fost martoră. Şi dacă mă rog în faţa dumneavoastră, o fac doar aici într-ascuns, unde nu mă vede nimeni în afară de dumneavoastră.

— Mă tem că o să te decepţionez foarte tare, în curând, îi răspunse Carow.

Se sculă şi scoase din valiză claviatura, magazia disculeţelor şi memoratorul, imprimatorul şi ecranul

computerului său şi puse totul pe masă.

— N-o să ne decepţionaţi niciodată, vorbi Serena dinspre uşă, fiindcă eu ştiu cine sunteţi.

Plecă închizând uşa. Carow se aşeză pe pat şi mai întâi fumă o ţigară, apoi se duse iar la masă, verifică legăturile şi apăsă pe butonul de conectare, dar dioda luminoasă rămase întunecată. Căuta defectul, când o auzi pe Serena în faţa uşii.

Pur şi simplu nu cuteza să intre. Îngenunchease şi se ruga, abia după aceea deschise uşa. Aducea o stofă împăturită pe care i-o oferi lui Carow cu ambele mâini, ca prinos.

— În orice caz, vorbi ea, puteţi trece o dată prin curte deseară când o fi întuneric şi sclavii vor fi încuiaţi; dar ar fi mai potrivit să îmbrăcaţi straie de-ale noastre, de-ale oamenilor, pentru cazul când ar fi să vă iasă în cale vreun sclav de-al casei sau chiar vreun străin. Aceasta este o tunică de vară din pânză de in, care a aparţinut fostului proprietar al casei. E mai înalt decât Ollius Rufus, a cărui tunică nu vi s-ar potrivi în nici un caz, de altfel nici nu are decât una.

— Bine, mulţumesc. Pune-o, te rog, pe pat!

— Nu vreţi s-o încercaţi?

Tunica era făcută din doi clini de pânză cusuţi împreună pe margine şi, când Carow o despături şi o ţinu în faţa sa, semăna cu o cămaşă de noapte. Nu se încheia cu nasturi. Serena îi arătă cum trebuie s-o bage pe cap.

Apoi se retrase în cadrul uşii şi îl privi cum se căznea să-i dea de rost. Zadarnic însă, întrucât mai avea pe el vestonul şi cămaşa. Dezbrăcă de-aceea vestonul şi îşi scoase cămaşa.

— Oo! făcu Serena din uşă; suna pe jumătate a

spaimă, pe jumătate a oftat.

— Ce este?

Serena se ruşină.

— Mi-a scăpat aşa din gură - pentru că aveţi atâta păr pe piept, chiar şi pe braţe şi pentru că părul e roşu.

— N-aţi mai văzut aşa ceva?

— Nu, spuse ea şi chipul i se făcu măsliniu întunecat.

— Ar fi frumos din partea dumitale dacă m-ai ajuta fie să trag tunica pe umeri, fie să-mi vâr capul prin blestemata asta de gaură.

Serena veni şi trase, dar atât de sfios, că nu-l ajută mai deloc. Carow făcu el însuşi un efort - şi iată-l cu tunica pe el; dar cusătura fireşte că plesnise.

Serena stătea în pragul uşii şi râdea pe faţă; părea să-şi fi pierdut orice sfială faţă de caracterul divin al lui Carow.

— Nu! vorbi ea, vă ajunge doar până la genunchi! Şi, în afară de asta, vă este şi mult prea strâmtă, fiindcă aveţi un piept - of, cât un butoi!

— Vă place să exageraţi, ripostă Carow. N-aţi vrea să mă ajutaţi să şi ies din veşmântul ăsta?

Ea îl ajută oarecum, dar Carow, nerăbdător cum era şi umflându-şi pieptul, rupse cusătura de tot, aşa că putu ieşi fără dificultate din tunică.

— Am să vă croiesc şi să vă cos una potrivită. Am să vă iau măsura, mai pe urmă.

— Acum am şi eu treabă cu lucrurile astea de aici. Se pare că ceva nu e în regulă.

— Ce nu e în regulă?

— Încă nu ştiu nici eu ce. Ferestruica asta mică de aici nu mai luminează. Poate că s-o fi defectat.

— Ciudat! făcu Serena.

Se apropiară unul de altul şi, mai înainte de-a o

putea opri, Serena apăsă butonul de conectare al aparatului, dar dioda luminoasă rămase moartă.

— Ciudat! repetă ea dezamăgită. Că doar a luminat toată noaptea!

Carow apăsă pe butonul de control al bateriilor. Dar limba indicatorului nu se clinti; bateriile erau epuizate.

Atunci îl cuprinse din nou furia.

O apucă pe Serena de umeri, o zgâlţâi şi ţipă la ea întrebând cine i-a dat voie să se joace cu computerul.

Tot sângele îi fugise din obraji, ochii îi erau plini de frică. Voia să se roage, dar Carow o zguduia. Serena aştepta moartea în clipa următoare.

O împinse pe uşă afară.

— Nu vreau să mai văd nimic, nu vreau să mai aud nimic! Vreau să fiu singur! strigă el.

Strigă pe nemţeşte, dar ea îl înţelese totuşi. Căzu la pământ afară în faţa uşii, sughiţând de plâns.

Spaima lui Carow la vederea Ursei Mari şi Ursei Mici

Carow se aşeză pe pat şi îşi duse mâinile la ochi ca atunci când abia sosise pe treptele micului templu. Voia să fie singur. Şi *era* cu adevărat singur. Era prizonier definitiv în această lume şi vreme. Nu se mai putea întoarce îndărăt.

Datele şi curbele necesare pentru reîntoarcere nu le-ar fi putut determina decât cu ajutorul computerului. Dar, într-o vreme care nu cunoştea electricitatea, îi era imposibil să reîncarce bateriile.

Eşuase acum definitiv, dar nu pentru că ipotezele, formulele şi calculele sale erau principial greşite, ci pentru că o inconştientă se jucase cu computerul şi nu-l mai deconectase. Se bucurase de mica diodă luminoasă verde!

O întâmplare? Cu cât reflecta mai mult cu atât mai mult se îndoia de asta. Mai curând îl cuprindea convingerea că aici era în acţiune o voinţă conştientă şi decisă, care se va fi servit de inocenţa neştiutoare a Serenei. Poate că exista în spaţiu sau chiar şi în afara lui, deci în non-spaţiu, cineva - fireşte nici om nici zeu care să semene unui om şi nici un individ cu barbă lungă şi albă, sau unul care să arunce fulgere, ci o voinţă imaterială care striga: „Stop!”

„Stop! Lucrurile au luat o întorsătură nedorită! Încercarea profesorului Carow de-a arunca o privire sub fustele veşniciei, adică a timpului, a fost un joc

amuzant. O vreme l-am lăsat să-şi facă mendrele, dar cândva trebuia să punem capăt acestui lucru. Altfel avea să vadă prea multe.”

Şi acum ce era de făcut? Era prizonier în timpul acesta. Experienţa lui dăduse greş, îl aruncase la mal pe ţărmul Veliei ca pe un monstru pe care nu-l putea înţelege nimeni şi care nu se putea face înţeles.

Patul era tare. N-avea saltea, nici măcar un sac de paie. Peste o împletitură de chingi, cenuşii şi putrede de bătrâneţe, era aşternută o pătură de dimie, iar pe ea o învelitoare de lână.

Când se trezi, era întuneric, dar avea totuşi impresia că o negură luminând cenuşiu-argintiu trece prin cameră şi preschimbă totul. Se ridică în capul oaselor şi privi în jur. Deodată totul îi păru străin. Asta îl zăpăci; încercă să se liniştească zicându-şi că totul trebuie să fie o amăgire a simţurilor. Căci ce s-ar fi putut modifica! Nu se modificase nimic. Totul era la locul lui. Ceea ce i se părea străin îşi avea oricum cauza într-o alterare subită a sufletului, într-o teamă care îl apăsase prin somn vreme doar de câteva secunde, ca un coşmar, şi care putea să aibă cauze fiziologice cu totul banale. Senzaţia asta o să treacă numaidecât - se gândi el.

Dar nu trecu chiar atât de repede. Inima îi bătea mai repede şi fruntea i se brobonă de sudoare. Se duse la fereastră, ca să dea drumul să intre aer proaspăt; dar când dădu în lături obloanele de lemn, sări ca ars înapoi.

I se părea că stătuse cineva în dreptul ferestrei şi îl spionase. Se aplecă precaut în afară, dar nu văzu decât pomii roditori din livadă. Nu era nimeni acolo şi, totuşi, simţise o privire.

Îndărătul uşii o auzi pe Serena, care nu mai sughiţa de plâns, dar părea să-şi continue, încet şi stăruitor, dialogul cu zeul ei. Acesta însă n-o înţelegea, căci se aşezase pe prichiciul ferestrei şi privea afară.

Stelele de deasupra pomilor luminau ca nişte puncte şi nu clipeau defel, ci trimiteau raze străpungătoare. Calea Lactee descria un arc pe cer şi se sprijinea cu un capăt pe muncelele Veliei. Sus deasupra munţilor, de cealaltă parte a largii văi, se aflau Ursa Mare şi Ursa Mică.

O imagine familiară. Dar când Carow privi mai atent într-acolo, i se păru ceva ciudat în aspectul constelaţiilor; numai că nu ştia ce. Cu cât privea mai mult într-acolo, cu atât luceau mai neobişnuit.

Ce era ciudat la ele? Luminau acolo sus şi parcă îl întrebau:

„Eşti oare orb?"

Simţea că-i pun o întrebare şi că întrebarea asta se afla în faţa lui, dar că el n-o putea vedea. Fu de câteva ori pe punctul de-a o realiza; dar, de fiecare dată; când gândul voia s-o sesizeze, ea se retrăgea. Carow se impacientă; renunţă. Dar tocmai în clipa aceea ceva îi sări brusc în ochi şi îl înspăimântă.

Mai privi o dată într-acolo. Nu putea să fie o amăgire.

Carow se duse repede la uşă şi o prinse de mână pe Serena, care se feri temătoare, o trase în cameră şi spre fereastră, pentru a avea o martoră, care să-i poată confirma.

Se aplecă în jos spre ea şi indică, o linie de la ochii ei spre cerul de la miazănoapte.

— Steaua polară? întrebă ea.

— Mai spre dreapta!

Îi ţinu braţul întins în direcţia aceea. Simţi miros de

flori de măr şi de pajişte.

— Ursa maior - Ursa Mare.

— Da, şi nu-ţi pare nimic ciudat la ea?

— Nu, răspunse ea. Dacă prelungeşti linia ce trece prin picioarele din spate, dai de Steaua polară.

— Dar nu vezi că sunt puse greşit?

— Cum adică?

— Sunt puse invers, ca imaginea din oglindă: Ursa Mare priveşte în direcţia asta, cea mică în cealaltă. De fapt trebuie să fie invers.

Serena nu-l înţelegea. Nu văzuse stelele niciodată altfel.

Carow era descumpănit şi din nou nu se simţi în apele lui.

— Când am deschis adineaori obloanele, reluă el, mi s-a părut că m-ar fi observat cineva de-afară; totuşi nu era nimeni.

Serena era alarmată.

— Atunci închide repede obloanele! Repede !

Le trase ea însăşi numaidecât la loc şi împinse zăvorul.

— A fost cu siguranţă folarhul sau unul din oamenii săi. Te caută. Poate că te-au şi văzut.

Îngenunche înaintea lui şi îi cuprinse genunchii.

— Nu trebuie să te expui cu atâta uşurinţă primejdiei! Ar vrea să te ia la el în Pholé, ca să-i slujeşti acolo asemeni celor doi filosofi ai lui; dar te implor nu pleca de la noi! Rămâi la noi!

— Ţi-am mai spus de-atâtea ori că nu vreau să fiu adorat ca un zeu. Mi-e nespus de penibil.

— Ştiu bine, dar aici nu ne vede nimeni. Uşa şi ferestrele sunt închise. Am stins şi am stricat luminiţa verde din bagajul dumitale. Te rog iartă-mi vina!

Ea nu se sinchisea de protestele lui, ci continuă să-i îmbrăţişeze genunchii şi îşi rezemă capul de ei. Carow se aplecă supărat spre ea şi îi desprinse mâinile cu forţa, dar blând; însă când o ridică în sus spre el şi inspiră parfumul ei, deveni slab şi se simţi din nou răscolit; de data aceasta însă, nu de *furor teutonicus.*

Chingile şubrezite ale patului se rupseră repede, una după alta.

Meyer-Proske deplânge pierderile sale la cazinoul din Baden-Baden

Jule Sommerfeld şi Jeannette erau în Elveţia; de aceea am profitat de timpul liber pe care îl aveam şi m-am dus în fiecare dimineaţă la baia Friedrich, supunându-mă la întreg programul de baie irlandezo-roman: duş, baie de aer cald I şi II, masaj cu peria, baia de aburi şi cele trei bazine cu apă la temperaturi diferite, unde poţi sta lungit şi contempla coloanele, tavanele casetate, amoraşii, atlanţii şi stucaturile, care, construite cu o sută de ani în urmă, arată după renovare din nou splendid. Când stai aşa în apă, te simţi ca un împărat roman.

Şi înţelegeam foarte bine de ce vechii romani, care făceau băi încă acum două mii de ani, s-au moleşit şi până la urmă n-au mai vrut să meargă la război, ceea ce a dus, aşa cum am învăţat în şcoală, la năruirea Imperiului roman.

După ce adăstam destul de mult în bazinul cu apă caldă şi mă dedam la asemenea consideraţii de istorie universală, săream în bazinul cu apă rece, apoi eram înfăşurat de către băieşii îmbrăcaţi în alb cu cearşafuri scrobite şi încălzite, eram condus în sala de odihnă, aşezat acolo pe un pat şi învelit bine. De obicei, adormeam numaidecât, şi când mă trezeam, eram un om nou.

După-amiaza o petreceam la cafeneaua Rumpelmeyer şi le scriam colegilor de redacţie

ilustrate, în care era vorba mult de istovitoarea mea activitate pentru *diese vcoche.* Serile erau, fireşte, o problemă. Mă suiam în pat - la Baden-Baden - singur, întrucât făpturile feminine din hotel erau toate în mâini solide.

În cea de-a treia seară m-am dus la Cazinou şi am cerut să mi se explice cum se poate juca şi câştiga. O englezoaică tânără cu păr blond, ce avea de la natură o sclipire roşietică, cu pistrui şi cu cei mai frumoşi dinţi, pe care i-am văzut vreodată, a fost deosebit de binevoitoare şi mi-a atras atenţia asupra unor greşeli cu adevărat îngrozitoare ale începătorilor. Avea un sistem al ei şi spunea că, dacă vreau, putem juca împreună. Am cumpărat jetoane de cinci sute de mărci pe care le-am împărţit între noi. Banii voia să mi-i restituie îndată după ce vom fi câştigat.

Pe scurt, am realizat în seara aceea o pierdere de trei mii de mărci. Doamna englezoaică nu şi-a putut explica deloc. Asemenea şir de ghinioane încă nu avusese. Ţinuse o contabilitate exactă şi a doua zi voia să calculeze dacă asemenea serie de ghinioane poate fi pusă de acord cu legile probabilităţii, fapt de care se îndoia şi pe care îl socotea cu totul improbabil. Paguba a suportat-o surâzând.

— *Call me Peggy!* mi-a spus ea când am condus-o la hotelul Hofgarten, vizavi de Cazinou, cel mai scump hotel din localitate.

Numele de familie, l-am aflat abia mult mai târziu. Se numea Mrs. Williams.

Pe când şedeam a doua zi dimineaţă în bazinul de apă caldă, lungit deasupra unui orificiu pentru acidul carbonic. mi-a fost greu să mai fac consideraţii de istorie universală, fiindcă trebuia să mă gândesc

întruna cum puteam să recuperez fără acte justificative cele trei mii de la contabilitate. De aceea am lăsat vorbă la Jule acasă, să mă cheme la telefon îndată după întoarcere şi am plecat cu trenul de după-amiază la redacţie.

Redlich voia să ştie, bineînţeles, cât de departe ajunsesem.

— În miezul lucrurilor, i-am răspuns.

— Slavă domnului, atunci o să terminăm în curând.

— Nu în miezul *cărţii,* i-am spus, ci în *antecedentele* poveştii; care sunt chiar mai interesante decât însăşi cartea.

— Vrei să spui, întrebă Redlich, dacă interpretez eu bine aluziile dumitale telefonice din ultimele zile, că domnul Sommerfeld l-a omorât pe Carow şi a dosit valizele cu aurul?

— Stai! Prudenţă! Asta n-am spus-o niciodată. Eu sunt un ziarist serios!

Redlich mă privi scrutător şi nu prea ştia ce să răspundă la aceasta; dar, în cele din urmă, spuse:

— Şi noi suntem o revistă serioasă.

Asemenea afirmaţie n-am comentat-o în nici un fel.

— Cercetările mele, am continuat, mi-au prilejuit cheltuieli în sumă de trei mii de mărci, pentru care nu pot aduce nici un fel de acte justificative. Deocamdată am avansat suma din buzunarul propriu. Nu puteţi da o dispoziţie contabilităţii în acest sens?

— MP! vorbi Redlich trist, plin de reproş şi contrar adevărului, ştii foarte bine că n-am voie să fac una ca asta. Vorbeşte cu Müller de la contabilitate. Dacă îl poţi convinge, eu nu mă opun. N-ai pierdut banii, sper, la cazinou.

— La asta, am răspuns eu ofensat, nici măcar nu

răspund. Dar cu privire la întrebarea dumitale de adineauri, dacă Jule Sommerfeld i-a făcut de petrecanie profesorului Carow - nu ştiu nimic. Pot să spun doar că nu trebuie să excludem nici această posibilitate. Dacă este într-adevăr vorba de un caz penal, atunci situaţia e interesantă prin ea însăşi, chiar şi fără manuscrisul lui Carow. Sommerfeld a plecat în călătorie pentru câteva zile. Dar deîndată ce se va reîntoarce, trebuie să plec din nou la Baden-Baden.

Redlich voia să obiecteze ceva, iar eu ştiam bine ce anume, de aceea am continuat numaidecât:

— Nu ştiu precis unde se află acum şi ce are de gând. S-a exprimat numai foarte vag în privinţa asta. Trebuie să ţinem seama permanent de faptul că s-ar putea să intre în legătură cu concurenţa.

— Dacă ştii să păstrezi mingea, poţi evita, totuşi, asemenea posibilitate. De fapt, ce faci dumneata aici la redacţie?

Müller-casierie şedea cu fundul pe bani. Trebuia să inventez altceva sau puteam considera cele trei mii de mărci pierdute.

Jule telefonă că s-a reîntors. Când am sosit, târziu după-amiază, la Jeannette şi la el, era în bucătărie. Îşi demontase motocicleta complet, iar piesele zăceau împrăştiate pretutindeni. Sub cele mai multe pusese hârtie de ziar. Căuta un defect de aprindere, spunea el.

Când am revenit după două ore, Jeannette şi el puneau masa; în bucătărie nu mai era nici urmă de motocicletă. Am mâncat frugal, nişte salam şi şuncă şi am băut vin Federweiss.

— Am vorbit cu doamna Ey. Spune că tu ai fost ultimul care l-ai văzut pe Carow în viaţă înainte de dispariţia sa.

Jule se făcu palid. Puse deoparte cuţitul şi furculiţa şi spuse răspicat, apăsând pe fiecare cuvânt:

— Asta e o minciună infamă!

Am aşteptat; în cele din urmă răspunse:

— Mă tem că tot trebuie să dau o dată adevărul la iveală: benzile de computer le-am luat eu pe toate, de asemenea teancul gros de ciorne, şi restul documentaţiei, de care Carow avea totdeauna nevoie când lucra: şi nu m-am mai dus în seara aceea la Baden-Baden. Eram mult prea agitat. Dar la poliţie asta n-am spus-o.

— Nu te-au întrebat nimic în privinţa aceasta?

— Ba da, necontenit; dar am negat întruna.

— Dar de ce?

— Pentru că ar fi trebuit să scot hârtiile la iveală. Acestea ar fi ajuns apoi în mâna vreunui alt matematician, şi dacă acesta înţelegea calculele le-ar fi putut publica, fireşte, sub numele său. Am luat atunci hârtiile la mine, pentru că voiam să împiedic ca altul să-i fure lui Carow prioritatea. Fireşte că vorbiserăm adesea şi despre faptul că formula pe care o căuta Carow avea să fie extrem de periculoasă. Dar pe-atunci nu luam chestiunea în serios. Presupun că pentru motivul ăsta nu m-a luat Carow cu el. Dar acum am învăţat lecţia. Mi-ar plăcea să i-o spun, oriunde s-o fi aflând acum.

— Mi-nchipui că e mort?

Jule nu răspunse nimic. Privea absent pe fereastră. Dar acolo nu era nimic de văzut.

— Şi unde e acum documentaţia?

— Nu ştiu.

— Atunci nu va putea dovedi nimeni că teoria lui Carow era corectă.

— Ba da, noi amândoi o dovedim cu cartea lui pe care vrem s-o publicăm. Dar bineînţeles că nici nu mă gândesc să explic principiul lui Carow, cum ar vrea atât de mult domnul Redlich al dumitale.

— De ce?

— Voi nu ascultaţi când vorbesc? Am spus doar de sute de ori! Pentru că atunci ar putea călători în trecut toată adunătura de nechemaţi. Imaginează-ţi ce ar fi dacă toate oficiile turistice ar include asemenea călătorii în programele lor.

— Ei şi? am întrebat.

— Un teren de camping pe Câmpul lui Marte din Roma şi zilnic ture conduse de ghizi prin forum, cu vizitarea Senatului? Sau ziarişti de la *diese woche* care vor căuta să obţină la Delfi un interviu cu Pythia din templul lui Apollo? Sau o delegaţie de la *Amnesty Internaţional* care va protesta la Atena împotriva condamnării lui Socrate, iar la Ierusalim contra morţii prin răstignire a lui Isus?

— Omule, Jule, am ripostat eu, dar astea sunt nişte perspective formidabile! Trebuie să vezi şi aspectul pozitiv! Atunci am putea, de bună seamă, să corectăm toate greşelile istoriei. Închipuie-ţi că oamenii de la *Amnesty Internaţional* ar avea succes, şi Isus ar fi graţiat! Hahaha! Atunci Papa ar rămâne în aer. Hihihi!

Jeannette întrebă dacă n-ar putea fi îndreptate şi greşelile făcute de noi înşine, că ar şti ea vreo câteva.

— Gata, gata, terminaţi! strigă Jule. Ce tâmpenii mai îndrugaţi şi voi! Da' asta e o crimă!

Încă nu-l văzusem niciodată atât de furios. Jeannette îi mai turnă însă repede un pahar de Federweiss, iar eu spusei că toate astea nu fuseseră decât o glumă.

— Iartă-mă, dacă îmi pierd în aşa hal cumpătul!

îngăimă el.

— E-n regulă, i-am răspuns, dar crimă a fost totuşi un cuvânt puţin cam tare.

— Nu! Prea slab! strigă Jule. Cine ar proceda astfel cu istoria ar fi mai rău decât un criminal de război. Ai distruge pur şi simplu istoria.

— Ce înseamnă istoria? l-am întrebat.

Jule voia tocmai să se înfurie din nou, iar Jeannette îmi făcea inutil semne s-o iau mai încet. Atunci am spus:

— Ei bine! Să ne întoarcem încă o dată la hârtii! Le-ai luat, aşadar, din camera lui Carow şi, după cum presupun, le-ai încuiat cine ştie unde şi le-ai ascuns. Aşa că se mai află, pare-se, şi azi încă pe undeva. Sau le-ai distrus cu tocătorul de hârtie?

— Câtuşi de puţin! Am refăcut toate calculele şi am descoperit numaidecât că lui Carow i se strecurase o greşeală de calcul prostească şi inutilă, astfel încât ar fi trebuit să ajungă de fapt la Velia, dar nu pe vremea lui Parmenide, cum fusese plănuit, ci cu vreo şapte sute de ani mai târziu.

— Şi unde sunt hârtiile acum?

— Habar n-am. I le-am remis pe toate lui Carow. Ce-a făcut el mai departe cu ele, asta n-o mai ştiu.

— Le-ai remis lui Carow? am întrebat. Dar când? Unde ?

Jule nu răspunse nimic. Era vădit încurcat.

De ce Ollius Rufus le trăgea sclavilor picioare în fund

Seara când venea în camera lui, Serena se asigura totdeauna că obloanele ferestrelor să fie închise şi zăvorâte.

— Cine este folarhul? întrebă Carow.

— Mai bine să nu vorbim despre el.

— Poţi vorbi în şoaptă. Cum arată?

— E bătrân şi foarte gras. Sunt puţini cei care l-au văzut.

— Tu l-ai văzut?

Serena murmură îngrozită:

— Nu, niciodată! Se spune că face vrăji. Şi îi şopti doar la ureche: Folarhul dinaintea lui a adus la el două fete dintr-un sat, iar mai târziu, fiindcă făcuseră nu ştiu ce, le-a prefăcut prin vrajă în oi negre; în toamna următoare a sacrificat ambele animale Persefonei, în templul ei de lângă zidul oraşului.

— Şi de unde ştie lumea că erau cele două fete?

— Asta au văzut-o numaidecât haruspicii[1]. Se mai spune, şopti ea abia auzit, că acum mulţi ani, un bărbat şi o fată, care încă nu împliniseră şaisprezece ani, au fost chemaţi la folarh şi n-au mai fost văzuţi.

— Dar ce funcţie are el?

— Este, vezi bine, căpetenia peste pholé.

---

[1] Haruspíciu, haruspicii, s. m. (În Roma antică) Preot despre care se credea că poate prezice viitorul prin examinarea măruntaielor animalelor jertfite. - Din lat. haruspex, -picis, fr. haruspice.

— Şi ce este o pholé?

— Asta n-o ştiu defel. Dar se zice că sunt şapte sau nouă bărbaţi, care se adună o dată pe an şi se sfătuiesc.

— Se ştie şi asupra căror lucruri?

— Nu, dar unii afirmă că ei ar face calendarul şi că fără ei n-ar exista anotimpuri. Nouă, oamenilor de rând, ne e nespus de frică de folarh. Ai auzit ceva?

Se strânse mai aproape de Carow şi nu îndrăzni să vorbească.

— A fost un zgomot în faţa uşii, spuse el. O fi, pesemne, Ollius Rufus.

— Nu, răspunse ea încetişor, Rufus e bucuros când nu-l tulbură nimeni. Nu trebuie să-ţi faci griji în privinţa lui Rufus. E atât de ostenit. Doarme totdeauna buştean.

Dar Rufus nu dormea. Auzise cocoşul cântând şi ştia că avea să rămână treaz până în zori. Ceva în casă nu era în regulă. Desigur, îşi avea liniştea lui netulburată. Dar ceva era cum n-ar fi trebuit să fie. Îl lăsau să-şi vadă de treburi, dar nici nu se sinchiseau de el. Pentru ei el nici nu mai era acolo. Şi doar Serena nu era decât liberta stăpânului ei, născută sclavă. Îl cuprinse neliniştea, şi când nu mai putu răbda să stea în pat, alunecă uşor peste muchiile scheletului patului şi merse în picioarele goale, pe după câteva unghere şi colţuri, până la odaia lui Carow. Se apropie pe pipăite de pragul lui şi îşi lipi urechea, de uşa.

Ea tocmai repeta: De Rufus nu trebuie să ne facem griji. El e totdeauna ostenit.

Un râs înfundat.

Ollius Rufus nu se mişcă, trase mai departe cu urechea. Era în stare să tălmăcească zgomotele; putea

să-şi aducă aminte. Da, da, aşa a fost şi atunci.

Voia să audă totul. Nu se îndepărtă, ci continuă să stea cu urechea lipită de lemnul uşii. Sperase că se va înfuria; dar totul rămase doar amintire şi ruşinare a înfrântului, pe care până şi râsul ei îl tulbura şi îl înspăimânta. Aşteptă şi trase nădejde; dar nu se întâmpla nimic. În urmă rămase doar nelinişte şi deprimare.

Se lovise uşor cu coatele de uşă; dar cei dinăuntru nu mai auzeau de multă vreme, dacă afară era vreo mişcare. Apoi se lăsă linişte deplină în cameră. Ce se petrecea acolo, când era tăcere deplină?

Ollius Rufus se duse în odaia lui. Nu-şi mai dădu nici un pic silinţa să păstreze linişte. Îşi puse încălţările şi tunica şi se strecură, târşâindu-şi picioarele, în curtea în care începeau să mijească zorile. În drum o întâlni pe Tertia, care, cu părul ciufulit, nesigură şi cu ochii adormiţi, se ducea la bucătărie.

Când trecu pe lângă el, îi băgă pe la spate mâna sub fusta tunicii, între picioare. Ea ţipă şi făcu un salt până la uşa bucătăriei, se rezemă cu spatele de ea şi duse mâinile înainte ca pentru apărare. Rufus însă o privi doar rece şi ieşi, târându-şi picioarele strâmbe, pe uşa cealaltă în curte. Gâtul răsărea subţire, plin de creţuri şi cenuşiu, ca al unei broaşte ţestoase, din răscroiala tunicii. Pe chip avea tuleie de barbă sure, de peste o săptămână.

Desprinse de la brâu greaua legătură de chei şi descuie uşa beciului, în care dormeau pe paie cei zece sclavi de la vie. Erau prinşi prin cătuşele de la picioare de un belciug de fier din perete. Când intră Ollius Rufus, se ridicaseră şi îl salutară în cor. Nu le răspunse. Aerul din pivniţă era stătut şi umed. Plutea un miros

înţepător de sudoare.

Rufus găsi deîndată belciugul, cu toate că slaba lumină a zorilor, ce răzbătea până jos prin uşa deschisă, abia de arunca o scăpărare firavă în beci. Descuie lacătul belciugului şi dădu drumul sclavilor să meargă pe câmp şi să-şi facă nevoile.

Când trecu primul pe lângă el, îi trase un picior în spate, puternic şi plin de furie, încât sclavul, deja om bătrân, căzu în brânci pe scară. Şi pe ceilalţi îi lovi la fel de sălbatic, dar aceştia, deja preveniţi, se aleseră cu căzături mai uşoare.

Dacă l-ai fi întrebat, de ce îşi loveşte sclavii, n-ar fi putut da un răspuns. Nu ştia nici el singur de ce.

Despre viaţa din sectorul sacru

Carow şedea peste zi în micuţa curte interioară, sub smochin, şi lucra cu nădejdea de-a descoperi un drum spre Heidelberg, calculabil şi fără ajutorul computerului.

Această parte a casei, colţul de sud-est, era acum izolată şi interzisă; era un sanctuar. Adeseori adia dintr-acolo, prin încăperile întregii case, un fum pătrunzător, mirosind straniu, ca anumite buruieni. Carow fuma.

Doar Tertia avea voie să intre fără să întrebe în acest sector, pentru a mătura şi şterge praful. Avea voie? Când primise poruncă se arătase încăpăţânată ca întotdeauna şi făcuse cu glas ridicat obiecţii neroade şi de neînţeles. E drept că păşea acum în sectorul sacru, dar numai şovăielnic şi oprindu-se la fiecare colţ, pentru a se asigura că dincolo de el nu adăsta vreo fiinţă supraomenească.

În schimb sclava Petronia, care era dornică să-l slujească pe zeu şi să-i împlinească toate voile, nu avea îngăduinţa să pătrundă în sector decât cu poruncă anume şi în mod cu totul excepţional.

Ollius Rufus adusese din oraş ustensile de scris, printre care o *tabula cerata* din trei tăbliţe. Serena îi arătă lui Carow cum se scrie cu stilul de fildeş pe stratul de ceară negru-albăstrui, astfel încât fundul de lemn alb să se străvadă luminos acolo unde fuseseră scrijelite literele, şi cum se şterge iarăşi scrisul.

Pentru calculele secundare şi pentru schiţe, tablele cerate erau neîndoielnic bune, iar rezultatele le notă cu o pană de trestie pe coli de papirus, pe care tot Ollius Rufus le procurase din oraş. Hârtia lui albă de scris îi era prea preţioasă pentru asemenea calcule. O folosea doar pentru însemnările sale zilnice, jurnalul pe care îl scria cu maşina.

Serena venea adeseori în cursul zilei pentru a-l întreba ce dorinţe mai are, dar rămânea neclintită sub arcul porţii ce ducea în grădină. Niciodată nu se apropia mai mult de el fără o anume sfială, ca de pildă pentru a-l învăţa cum se scrie pe tabla cerată sau pentru a-i tăia şi ascuţi cu piatră ponce pana de scris făcută din trestie ori când trebui să-i ia măsură pentru tunică.

În rest, vorbea cu el doar de sub bolta porţii. Îi relata, de pildă, despre ceea ce gătea tocmai bucătăreasa, şi când băgă de seamă că îi plăcea să asculte toate astea, ba chiar că putea face şi unele sugestii, începu să-şi amplifice relatările cu amănunte şi, în plus, mai avea şi mare grijă ca bucătăria să fie variată, iar porţiile copioase. Îi dădea şi amănunte asupra casei. Da, era prea mare pentru ei. Aveau, relata ea, treizeci de sclavi şi nouă sclave - nu-i puţin, dar nici mult - care munceau pe ogoare, în vii, la teascul de ulei sau la războiul de ţesut, sub supravegherea a doi liberţi. Patru sclave, mult prea puţine, se îngrijeau de gătitul bucatelor şi de coptul pâinii, de spălatul rufelor, de servitul la masă, de cămara cu straie şi de dereticatul prin casă. Bătrânul Quintus, care auzea atât de prost, era păzitorul porţii şi dormea într-o cămară lângă intrare.

Cele patru sclave din casă şi Quintus apucaseră să-l

vadă pe Carow, fireşte doar scurt, de pildă când trecea prin bucătărie spre umblătoare. Se vesteau totdeauna când îl auzeau venind şi se dădeau la o parte când se ivea această fiinţă ale cărei proporţii supraomeneşti trebuiau să înspăimânte pe oricine.

— Te tai bucăţele, strigă Serena şi ridica foarfeca ameninţător asupra Tertiei, dacă, guralivă cum te ştiu, scapi doar o singură vorbuliţă despre el.

— Da’ nici măcar nu-i ştiu numele, protestă Tertia.

Tuturor sclavilor din casă le era interzis, sub pedeapsă aspră, să amintească ceva faţă de ceilalţi sclavi sau să sporovăiască între ei despre el.

Cu toate acestea, sclavii şi sclavele care lucrau în ograda gospodăriei observaseră curând că în casă se petreceau lucruri ascunse. Nu întrebau nimic, nu spuneau nimic şi totuşi auzeau tot mai multe despre un sanctuar tăinuit în fundul casei, fireşte mai mult scorneli şi născociri.

Seara, de cum se întuneca, Serena se ducea la el. Înaintea uşii se ruga zeilor ca divinul s-o învrednicească cu copii, măcar cu unul. Căci nu cuteza să i-o spună în faţă nici măcar la adăpostul beznei nopţii.

După rugăciune intra la el, aştepta îngenuncheată în prag să-i spună o vorbă şi se culca apoi lângă el pe scoarţa de pănură de pe podea. Mireasma ei de flori şi ierburi îmbălsăma cămara.

Uneori, noaptea, îl întreba de viaţa printre semenii săi, de fiecare dată speriată de cutezanţa ei şi nesigură dacă el va privi întrebarea ca pe o nelegiuire sau curiozitate neîngăduită, ori dacă îi va da răspuns.

Aşa, de pildă, l-a întrebat dacă de-acolo, de unde a venit el, se poate vedea până departe, să zicem ca de

pe Olimp până... aici la Velia.

Şi mai departe, i-a răspuns el, până dincolo de mări, până în Asia şi Africa, televiziunea înfăţişa întreg pământul.

Dar chiar aşa de limpede, încât să poţi desluşi oamenii întocmai?

Fireşte, şi asta, şi mai poţi auzi şi orice cuvinţel.

Dar dacă oamenii vorbesc încet de tot, ca acuma?

Atunci nu e totdeauna uşor să înţelegi ce se vorbeşte la depărtări mai mari.

Da' când şopteşti din vârful buzelor la ureche?

Nu, asemenea vorbire nu se ascultă. Nu se cade.

— Dar dacă cineva vrea, mai întrebă Serena, poate vedea ce facem când stau culcată lângă domnia-ta?

— Nu, deoarece aici e întuneric de tot, şi, în afară de asta, mai sunt trase şi obloanele.

— Dar tocmai s-au zguduit.

— Atunci trebuie să fi fost vântul.

El răspundea ca o fiinţă din altă lume, şi asta şi era, la urma urmei. Nu mai spunea că e doar un om cu totul obişnuit. Mai curând lăsa în suspensie ce era el în fond, căci faptul de-a fi considerat ca o făptură suprapământească ar fi putut cândva să-i aducă salvarea.

Erau consideraţii foarte fireşti; dar te mai puteai întreba dacă într-adevăr nu se gândea decât la utilitate când nu mai protesta văzând-o pe Serena căzând în genunchi la intrarea în camera lui. Mai curând aveai impresia că începea să resimtă adorarea şi venerarea ca foarte agreabile.

De ce întrebase Serena cu atâta îngrijorare dacă putea fi văzută de departe, de pildă din Olimp, când se afla culcată alături de Carow?

Din pricina soţului ei Ollius Rufus? Câtuşi de puţin. Îi era perfect indiferent ce gândea el despre asta.

Atunci poate cumva din pricina gloatei sclavilor? Nu, nici asta. Sclavele din casă se luau la întrecere, care să-i poată da o mână de ajutor la îmbrăcat, seara, pentru vizita în sectorul sacru. Mândre, cu admiraţie şi tainică înfiorare, vedeau cum stăpâna se ducea la el fără teamă şi era primită de divin. Petronia era în stare să-i povestească până târziu în noapte Tertiei, care asculta cu gura căscată, despre iubitele pământene ale zeilor.

Întrebarea Serenei, dacă puteau fi observaţi din depărtare, avea cu totul alte pricini. Fireşte, îi erau cunoscute şi ei poveştile despre Io, Semela, Alcmena, Europa şi alte iubite terestre ale lui Zeus, asupra cărora soţia lui legitimă abătuse din gelozie cele mai înspăimântătoare cazne. Dacă şi pe oaspetele ei îl aştepta în Olimp o soaţă divină, atunci aceea îşi va fi făcut gânduri negre cu privire la absenţa lui atât de îndelungată şi va fi scurmând acum cu privirea pretutindeni prin lume ca să-i dea de urmă. Şi poate că privirea ei căzuse asupra lui în seara aceea de pomină când stătea la fereastră, şi nu cea a folarhului.

Dar se ferea cu bună-ştiinţă să-l întrebe pe Carow dacă era însurat sau să îndrepte atenţia lui în direcţia asta, pentru ca nu cumva să-i insufle gândul că ar fi vremea să se întoarcă acasă.

Dar pe el nu-l atrăgea nimic spre Olimp şi până şi dorinţa de-a se reîntoarce în epoca lui slăbea treptat şi nu reînvia, dureros, decât atunci când începea un nou pachet de ţigări şi putea socoti câtă vreme îi va mai ajunge provizia. Gândul la computerul care nu mai putea fi folosit acum nu-i mai fura somnul. Nici

priveliştea Ursei Mari şi Ursei Mici, răsturnate ca în oglindă, aşa cum le putea vedea acum pe cer, nu-l mai înspăimânta într-atât încât să resimtă în cap bătăile inimii. Mai degrabă deschidea uneori seara obloanele ferestrei, privea în sus spre cer şi abia se mira de imaginea enigmatică. Serena era cea care se temea când el se ivea în fereastra deschisă.

În timpul zilei şedea în mica lui grădină şi încerca să reconstruiască formula de calcul a reîntoarcerii din vremea veche, în viitorul Heidelbergului, deşi era pe deplin conştient de faptul că, fără ajutoarele sale din institutul de matematică şi fără computer, avea nevoie de mult timp, ba chiar că, fără Jule - fenomenal în calcule mentale - avea să îmbătrânească tot socotind, dacă nu cumva îi va fi chiar imposibil să rezolve din nou problema.

Dar nu se grăbea.

Serena tare ar fi vrut să-l încarcereze în sectorul sacru şi să-l ţină ascuns acolo. Se nelinişti când Carow îi spuse că nu şi-a făcut apariţia la Velia pentru a trăi aici într-ascuns. Ea îl avertiză cu privire la autoritatea municipală şi la folarh şi exageră peste măsură primejdia care-l pândea din partea lor, dar el respinse toate avertismentele acestea.

În cele din urmă, la insistenţele lui, întreprinse cu el o excursie. La vremea odihnei de după prânz, se plimbară prin livada de pomi care se întindea până la râul Hales. La mal, Serena pregătise o luntre pescărească. Cu ea vâsliră - feriţi de orice priviri indiscrete sau întâmplătoare prin tufişurile de sălcii şi platanii de pe ambele maluri - până la gura râului şi mai departe până la bancul de nisip. Acolo se dezbrăcară şi înotară, împreună, căci Serena era o

bună înotătoare.

Înotară departe în largul mării până la insula Leucotherii, zeiţa naufragiaţilor. Insula nu era altceva decât o stâncă pe care abia fusese loc destul pentru un mic templu. Cu veacuri în urmă, stânca se cufundase câteva picioare în mare, iar de atunci furtunile şi valurile năruiseră templul; doar vechile blocuri cioplite din stâncă, ce alcătuiseră odinioară fundaţia, mai adăstau acolo, spălate parţial, în timpul fluxului, de valuri.

Acolo, ca şi pe bancul de nisip, nu-i stingherea şi nici nu-i vedea nimeni, dar puteau cuprinde ei înşişi cu privirea golful de la miazănoapte, muncelele şi mahalaua de jos a oraşului Velia.

După-amiază târziu, încă înainte de lăsatul serii, când sclavii fuseseră aduşi de pe ogoare în adăposturile lor, porniră şi Carow cu Serena îndărăt în luntrea lor pescărească şi vâsliră în susul râului până la livadă.

Mai apoi, Carow avea să se ducă adesea şi singur până la insulă, zăcea acolo la soare şi visa că se află pe un ostrov, pe care timpul îl pierduse din vedere şi trecuse peste el, pe un ostrov în Marea Timpului.

Vindecarea miraculoasă

Serena veni târziu. Aduse cu ea un opaiţ cu ulei şi îl puse pe o consolă în ungherul cămării. Apoi închise bine obloanele ferestrei, ca să nu poată pătrunde înăuntru ţânţarii. Fireşte că din cauza asta n-ar fi trebuit să le şi zăvorească bine.

Se aşeză lângă Carow pe scoarţa de pănură de pe podea, părea absentă şi vorbea doar când o întreba el ceva. Nu intrară ţânţari, dar curând se auzi ceva ce se petrecea afară. Oameni care veneau şi plecau, se auzeau şoapte şi vorbe. Serena nu ştia despre ce e vorba. Oare nici nu bănuia? Carow vru să deschidă obloanele, dar Serena îl împiedică s-o facă. Trase cu urechea la fereastră. Apoi păru să-şi amintească. Ieşi repede din odaie.

În grădină începu însă o voce de femeie să cânte o litanie, şi interveniră şi alte glasuri de femei şi bărbaţi. Carow, singur în odaie, deschise obloanele ferestrei.

Printre măslini şi între doi sclavi ce purtau făclii de smoală fumegânde, se aflau cam o duzină de oameni sau poate mai mulţi. Toţi aveau privirile îndreptate spre fereastră. Printre ei erau şi mame, care ţineau în braţe copii şi îi ridicau acum în sus ca să aibă parte de privirea divină. În faţă de tot era însă o femeie înaintea căreia zăcea pe targă un copil cu ochii închişi, parcă mort.

Era o privelişte pitorească şi Carow chibzui dacă să nu ia aparatul de fotografiat şi să facă o poză. Dar atunci veni Serena din nou înăuntru şi îl chemă printr-

un semn în partea din fund, întunecată, a camerei. Era înfierbântată.

— Trebuie să fie izgoniţi, icni ea, n-au nici un drept să vină aici în grădină şi să te tulbure. O să-i dăm afară.

Îl căutase pe Ollius Rufus în casă, dar el se făcuse nevăzut, cu înţeleaptă prudenţă. Cu o zi înainte, Serena avusese o discuţie aprinsă cu el, când Ollius se plânsese de cheltuielile ce i le pricinuia prezenţa lui Carow. Serena îi ripostase că nici nu poate fi vorba de cheltuieli care să merite a fi luate în seamă.

— Nici măcar patul n-ai pus să i-l repare până acum, deşi n-ar fi nevoie decât de nişte chingi.

— Patul! strigă Ollius Rufus şi vocea i se gâtui. Patul! Ce fel de zeu mai e şi ăsta, sub care se fărâmă patul?

Obiecţia nu era chiar lipsită de sens şi, din această cauză, Serena nici nu încercă s-o combată.

Dar Ollius Rufus insistă:

— Dacă ne-ar da Carus din când în când, de pildă, o dată pe lună, câte o monedă ca aceea care s-a rostogolit atunci şi pe care n-am mai putut-o găsi, ne-ar ajuta cumva.

Serena fu atât de surprinsă de asemenea pretenţie, încât nu-i veni în minte un răspuns potrivit.

— Nu eşti în toate minţile, îi ripostă doar. Pesemne că nu ştii cine locuieşte sub acoperişul nostru.

— Pesemne că tu ştii mai bine, îi întoarse vorba bărbatul.

Apoi Serena se răsuci cu spatele şi plecă. Iar Ollius privi în urma ei cum se ducea.

Dacă prezenţa lui Carow i-ar fi adus lunar câte o monedă de aur ca aceea pe care o preţăluise ieri în oraş, atunci ar fi putut trece mai uşor cu vederea ce se

petrece în casa asta. Dar dacă ea se ducea de bunăvoie la Carow, atunci era o neruşinare, pe care n-o putea îngădui, dar nici împiedica în casa asta, şi care îi amăra viaţa.

Azi la prânz venise cu o nouă pretenţie: Titinia, fata vecinei Oppia, era grav bolnavă şi zăcea pe moarte. Dacă zeul tot nu voia să se despartă de aurul lui, ar putea măcar să vindece copila bolnavă şi să-şi dovedească astfel recunoştinţa pentru ospitalitatea de care se bucura în această casă.

Serena respinsese pe şleau propunerea. Nu trebuia să se afle în nici un caz de prezenţa zeului, dar bărbatul îi întoarse vorba:

— Prin împrejurimi nu e nimeni care să nu ştie precis că noi ţinem pe cineva ascuns aici în casă. Nici nu e nevoie să-l vadă altcineva în afară de Oppia şi copilă. Spune-i că Titinia e bolnavă şi lasă-l pe el să hotărască dacă vrea s-o vindece. Sau poate că nu e în stare s-o facă? Depăşeşte puterile lui? Din asta ne vom da seama cine e şi cum stau lucrurile.

— Cine are voie să vină la el şi cine nu, ripostă Serena, asta o hotărăsc *eu.*

Dar pe seară Ollius Rufus dăduse drumul în grădină vecinei Oppia cu copila ei bolnavă, familiei, tuturor prietenilor lor, pentru ca să se poată ruga sub fereastra lui Carow.

— Trebuie să-i dăm afară, răbufni Serena. Am încuiat eu însămi grădina. N-au nici un drept să dea buzna aici şi să te pisălogească.

— Nu, răspunse Carow, n-o să-i dăm afară. Femeia şi copilul bolnav să vină înăuntru.

— Aici în cameră! strigă Serena îngrozită. Imposibil!

Când Carow insistă să le vadă, le aduse pe

amândouă şi le conduse în atrium.

Titinia era o copilă de doisprezece ani. Zăcea pe targă şi avea ochii închişi. Carow era din nou medic. O examină aşa cum învăţase în scurtul timp al practicii sale clinice, înainte de-a trece la matematică.

Se aplecă asupra Titiniei, îi ridică o pleoapă, îi cercetă gura şi gâtul, care erau roşii şi inflamate, ciocăni şi ascultă plămânii, cercetă urechile, îi luă pulsul şi constată temperatură ridicată.

În consecinţă, stabili ca diagnostic o puternică răceală care, judecând după şuieratul intens ce se auzea, atacase în special bronhiile. Nu voia să excludă nici posibilitatea unei pneumonii.

Căută în punga lui cu medicamente o capsulă cu sulfamidă şi o dizolvă în apă împreună cu o tabletă de aspirină. La început Titinia nu vru să ia doctoria; dar când deschise ochii febrili şi zări aplecat asupra ei chipul străin al zeului cu părul şi barba roşii, înghiţi doctoria îndată, de spaimă.

În seara următoare o aduseră din nou pe Titinia, de rândul acesta în mica grădină interioară de lângă odaia sa. De fapt, mai avea temperatura ridicată, dar înregistra totul cu luciditate şi înghiţi doctoria fără să şovăie sau să protesteze. În seara a treia nu mai avea temperatură deloc.

O seară mai târziu, când Serena şi Carow se şi culcaseră pentru odihnă pe scoarţa de pănură, se auziră din nou zgomote în grădină, deşi Serena încuiase poarta cu mâna ei. Se îmbrăcară repede, Serena îşi strânse părul în sus. Apoi Carow deschise fereastra, cu toate că ea voia să-l împiedice, căci gloata respectivă pătrunsese iarăşi în grădină, de bună seamă pentru a rosti o rugă de mulţumire. Deci n-avea

nevoie să se arate. Nu e bine ca norodul de rând să-l poată vedea întruna pe zeu.

Întruna? Ca şi cum de asta ar fi fost vorba!

Afară, sub măslini, se afla din nou Oppia cu familia şi prietenii, la lumină făcliilor; dar Titinia nu mai zăcea de data aceasta pe o targă, ci stătea în picioare în faţa grupului, palidă şi rezemată de mama ei, cu toate că recomandările divine fuseseră să stea în pat.

Când Carow ieşi la fereastră, un muzicant cu lira făcu să răsune un preludiu din întunericul grădinii, iar Oppia intonă un imn de recunoştinţă, în care vocile însoţitorilor, însoţitoarelor şi ale copiilor mai mari intrau succesiv pentru a da răspunsurile. Titinia, însă, se lăsă într-un genunchi şi ridică braţele întru adoraţie spre fereastra unde stătea zeul.

În urmă cu câteva zile, când copila bolnavă fusese adusă pe targă, Oppiei îi era mai curând a plânge decât a cânta şi atunci nici nu le trecuse prin minte să exerseze cântul de implorare. Dar de rândul acesta rugăciunea şi cântecul fuseseră studiate bine, iar frumoasă voce de alto a Oppiei se contura, strălucind peste acompaniamentul de liră, într-o cantilenă şi purta melodia, dulce şi alene, pe culmi şi prin adâncimi, revenind fără efort la tonul fundamental, în timp ce cântăreţii ceilalţi interveneau doar arareori şi în surdină; căci mamei îi revenea, mai presus de ceilalţi, să-i cânte zeului recunoştinţa ei. Cânta o melodie care nu se mai termina, care te purta mereu mai departe, te ispitea şi te îmbia, şi căreia nici zeul din fereastră nu i se putea împotrivi.

Serena fu cea care întrebă, lucidă, din fundul întunecat al odăii, dacă rugătorii şi cântăreţii nu-şi dovediseră îndestul recunoştinţa şi dacă n-ar fi timpul

să-i trimită acum acasă.

— Încă o clipă! spuse Carow, se retrase în cameră şi scotoci prin valiză. Când reveni la fereastră, Oppia tocmai îşi termina cântecul şi păşea înainte.

Spuse că lui Esculap i se jertfea de obicei un cocoş pentru mântuirea de o grea suferinţă. Cum însă nu voia să-i ofere ca jertfă lui Carus animalul care îi era sacru celuilalt zeu, îi adusese, ca un semn modest de pioasă recunoştinţă, un gâscan, o vietate imaculată, alb ca neaua precum e lebăda, şi spera că zeul tămăduitor se va bucura de mireasma fripturii lui.

Un sclav păşi înainte şi întinse spre fereastră o gâscă legată în chip sărbătoresc şi aşezată pe un taler de mlajă[1] împletită. Dar Carow avea la ochi aparatul de fotografiat şi potrivea distanţa, astfel încât Serena trebui să meargă la fereastră şi să ia în primire gâsca. În clipa aceea Carow apăsă pe declanşator.

Sclavul lăsă să-i cadă din mână gâsca, purtătorii de făclii aruncară feştilele şi o luară la goană, cei ce se rugau se aruncară la pământ cu un strigăt de spaimă, când blitz-ul ce-i orbi pe toţi confirmă calitatea zeului.

Carow mai ţinea aparatul în mână când Serena, care se trântise şi ea la pământ de groază, îi cuprinse genunchii cu braţele, îşi lipi capul strâns de el şi prinse a suspina de frică. Dar şi de mândrie.

---

[1] Arbust cu ramurile flexibile, cenuşii sau verzi, cu frunzele lanceolate, puţin ondulate şi acoperite cu peri mătăsoşi, care creşte mai ales pe malurile şi pe prundişurile râurilor (*Salix viminalis*). Răchită.

Meyer-Proske îşi aminteşte de vizita sa la sanatoriul profesorului Hofer

Am ajuns la locuinţa Jeannettei fără să am habar de nimic. Ea tocmai punea masa. Jule era în baie şi se spăla pe mâni, pentru că tocmai lucrase ceva la motocicletă.

— Atmosferă încărcată! apucă să şoptească Jeannette, când Jule intră în cameră.

— Salut! am spus eu. Am încercat încă de ieri să dau de tine, dar nu erai aici.

— Eram pe drum. Ia loc.

Nu avea un ton tocmai prietenos. Uită să mai întrebe dacă nu voiam să beau ceva. După ce ne aşezarăm, spuse:

— Ca să ţi-o spun numaidecât: cu colaborarea noastră s-a terminat. Aşa cum îţi imaginezi tu lucrurile, fireşte că nu merge. Ieri am fost la cei de la concurenţă. Povestea îi interesează nespus de mult şi mi-au dat chiar şi un acont.

— Nu mai înţeleg nimic. De la noi n-ai vrut nici un avans. Ce se întâmplă?

Jule nu scoase nici un cuvânt.

— Poţi cumva să mă lămureşti tu? m-am întors eu către Jeannette.

— Pentru că te-ai dus la clinică, răspunse ea.

— Te-ai interesat, completă Jule, dacă nu sunt nebun.

— Eşti complet nebun, am sărit eu. Încă o dată m-ai înţeles cu totul anapoda.

De fapt mă înţelesese foarte bine. Pontul mi-l oferise fără să vrea Jeannette cu câteva zile în urmă, când de fapt îmi povestise că în cursul călătoriei lor în Elveţia, Jule petrecuse o zi întreagă într-un sanatoriu din St. Gallen, pentru un examen medical. Numele sanatoriului îl uitase dar şeful se numea dr. Hofer şi era un psihiatru celebru.

O întrebasem de ce anume suferă Jule, dar Jeannette răspunsese doar:

— Trebuie să se ducă la profesor pentru examene periodice. Totul ţine de accidentul lui.

— Care accident?

— Despre asta întreabă-l mai bine pe Jule.

Dar mai înainte de a-l întreba, m-am dus până la St. Gallen, unde am aflat repede că profesorul Hofer era şeful unei mari clinici de neurologie şi psihiatrie. Era aşezată departe, în afara oraşului, într-un parc cu arbori bătrâni, ale căror coroane se puteau vedea din şosea. Dar parcul era împrejmuit de un zid înalt de cărămidă.

În anticamera profesorului, mi s-a fixat un termen pentru sfârşitul lunii următoare. După multă vorbărie şi după ce m-am plâns de dureri de-a dreptul insuportabile în braţul drept, s-a vădit că putea să mă primească chiar în dimineaţa următoare.

Profesorul Hofer semăna cu un măcelar. Avea în faţa lui fişa de evidenţă cu datele mele personale pe care le completase secretara. Probabil că verifica dacă sunt asigurat sau nu şi dacă din profesia mea se putea deduce ceva cu privire la situaţia mea materială.

— Vă rog luaţi loc! spuse. Văd din această fişă că aveţi o nevralgie puternică în braţul drept.

— Este exact, dar nu pentru asta am venit la

dumneavoastră.

Mă privi întrebător.

— Sunt prieten cu pacientul dumneavoastră Julius Sommerfeld. Şi aş vrea să vă întreb în ce măsură credeţi istoriile pe care le povesteşte.

— Atunci să reţinem mai întâi, că doar aţi pretextat nevralgia, pentru a o induce în eroare pe secretara mea. În realitate vreţi să mă interogaţi.

— Dar *am* într-adevăr dureri în braţul drept, domnule profesor. În momentul de faţă nu, dar uneori după ce am stat mult la maşina de scris.

Nu acceptă subterfugiul.

— La întrebarea dumneavoastră referitoare la domnul dr. Sommerfeld nu pot spune nimic, printre altele pentru că nici nu ştiu ce fel de istorii v-a povestit.

— Vorbea despre Velia antică!

— Aa, da, da fireşte! Şi despre profesorul său Carow. Eu sunt specialist în medicină, nu în istorie antică. De aceea aţi nimerit cu întrebarea dumneavoastră la o adresă greşită. De altfel, din fişa dumneavoastră clinică văd că sunteţi redactor. Dar să ştiţi totuşi că n-am voie să spun nimic asupra pacienţilor mei, asupra stării lor fizice sau psihice, şi, fireşte, asupra credibilităţii lor.

— Aşadar, *este* pacientul dumneavoastră?

S-a ridicat în picioare.

— Puteţi să-mi spuneţi măcar de câţi ani este pacientul dumneavoastră. De vreo douăzeci de ani cumva?

— Dacă vreţi să fiţi examinat pentru durerile din braţul drept, puteţi să obţineţi o programare la unul din colaboratorii mei. La revedere, domnule Meyer-Proske!

I-am mulţumit şi am întrebat-o apoi pe secretară dacă n-aş putea cumva să mă duc în parc. Mi-a răspuns că este rezervat de fapt doar pacienţilor, dar că vrea să facă o excepţie în cazul meu. Mă lăsă să ies din anticameră, peste o terasă, direct în parc.

Era o zi de vară splendidă, caldă. M-am aşezat pe o bancă în faţa unui rond de trandafiri şi reflectam de ce, de fapt, nici un om din lumea întreagă nu-i iubeşte pe ziarişti.

Un grădinar mai vârstnic, cu o pălărie mare de pai, tăia trandafirii trecuţi şi îi punea într-un coş atârnat de braţ. Asta ar fi, mi-am zis, adevărata meserie pentru mine. Când grădinarul a băgat de seamă, cum priveam la el şi la flori, a tăiat un trandafir galben, abia înflorit, şi mi l-a adus. Înduioşător gest!

— Desăvârşit, i-am spus, uitaţi-vă la trandafirul acesta! Există ceva mai frumos? Doamne, frumos mai e!

S-a aşezat lângă mine şi m-a întrebat dacă poate lua loc alături de mine. I-am îngăduit.

— Roza, spuse el fără punct sau virgulă, o pură contradicţie plăcerea de-a nu fi somnul nimănui sub atâtea pleoape.

— Se poate spune şi aşa, i-am răspuns. Dar se mai poate spune şi: *A rose is a rose is a rose* sau pe nemţeşte: un ziarist e un ziarist e un câine, pe care nimeni nu-l iubeşte şi pe care poate face pipi oricine.

— De cele mai multe ori însă, ripostă grădinarul, câinele e cel care face pipi pe oameni. Cum suna poezia dumneavoastră pe englezeşte?

Am repetat:

— *A rose is a rose is a rose.*

— Frumos, spuse el copleşit. Ce frumos!

L-am privit mai îndeaproape, apoi i-am spus în faţă:

— Dumneata nu eşti grădinar, eşti un intelectual!

— Din păcate nu, răspunse el trist, sunt un pacient.

Adăugă apoi explicând:

— Ergoterapie, dacă ştiţi ce vreau să spun cu asta. Aici! Ciocăni cu degetul arătător în tâmplă. Capul. Din păcate.

Se ridică în picioare, se înclină şi se prezentă:

— Henri Hunzinger.

— Meyer-Proske. Sunteţi de mult aici?

— Da, în noiembrie se vor împlini douăzeci şi cinci de ani, fireşte cu excepţia câtorva ani, când, fiind vindecat, a trebuit să mă duc acasă. Vreţi să vă spun ceva? Aici e mult mai frumos.

— Cunoaşteţi poate şi pe un domn Sommerfeld?

— Vreţi să spuneţi Jule?

— Exact! am strigat. Dar de când îl cunoaşteţi?

— Pe Jule? Doamne! De multă vreme deja. De când a fost prima oară aici. Staţi puţin, era pe vremea când ăştia mai aplicau şocuri electrice. Ei, să tot fie vreo douăzeci de ani. Avusese atunci accidentul.

— Ce fel de accident?

S-a sculat, a început să alerge cu picioarele îndoite şi cu braţele depărtate de parcă ar fi mers cu motocicleta, a făcut o curbă în jurul băncii şi imita, între timp, pârâitul unei motociclete: prrrr… bum!

— „Bum” - ăsta era accidentul.

Se opri înaintea mea şi mă întrebă:

— Sunteţi nou?

— Nu, nu! am făcut repede, pentru a nu îngădui să se işte confuzii. Nu sunt pacient.

Un zâmbet fin miji în jurul buzelor lui când mă întrebă:

— Atunci vreţi să-mi explicaţi, vă rog, cum aţi ajuns aici în grădină?

— Secretara profesorului Hofer mi-a dat drumul înăuntru.

— Aha!

— Ce vreţi să spuneţi?

— Asta este de fapt secţiunea închisă.

M-am îndreptat în grabă spre portalul de ieşire, dar uşa n-avea clanţă. Un paznic veni în parc, aducând masa de prânz pentru domnul Hunzinger. I-am spus că eram ziarist şi foarte grăbit şi îl rugăm să-mi dea numaidecât drumul să ies. Mă sfătui să mai am puţină răbdare; îndată după pauza de prânz va vorbi cu medicul-şef. Dar până atunci trebuia să mai aştept.

De aceea am mers pe terasă spre anticamera profesorului Hofer. Era încuiată, iar prin geam am văzut că nu era nimeni înăuntru. După o oră s-a reîntors secretara de la masă şi mi-a deschis uşa.

— Şi zi aşa, dureri insuportabile în partea superioară a braţului! făcu ea. Dacă îmi mai vii o dată cu asemenea poveşti, nu-ţi mai dau drumul defel. Te reţinem, până una alta, aici.

Jeannette mă întrebă dacă vreau să beau ceva. Am rugat-o să-mi dea un Campari. Apoi am început să-l prelucrez pe Jule. Fireşte că a fost o idioţenie din partea mea să mă duc la clinica din St. Gallen, fără a-l fi întrebat mai întâi pe el. Dar el, din proprie iniţiativă, nu-mi dă nici o informaţie. Mereu trebuie să-l trag eu de limbă.

Dar el începu să gândească cu glas tare: Eram acum de aproape paisprezece zile acolo şi până azi nu scrisesem nici un rând. Motivul era foarte clar: îl luăm

fie drept un criminal, care îi făcuse de petrecanie lui Carow, fie drept ţicnit.

L-am contrazis cu însufleţire şi i-am îndrugat despre două blocuri de corespondenţă scrise în întregime, pe care le-aş avea la hotel. Introducerea ar fi practic deja scrisă şi, în afară de asta, aş mai avea sute de însemnări. Dar, dacă voia, puteam începe chiar mâine cu redactarea, pe baza manuscrisului.

— Manuscrisul, interveni el, nu-l mai am.

— Ce? am strigat.

— L-am lăsat la redacţia revistei *haupt-sache.* La domnul dr. Wildt.

— *L-ai lăsat?* ţipă Jannette. La dr. Wildt? Eşti nebun!

Am fost de acord cu Jeannette.

— I l-am dus ieri, spuse Jule. Ieri era vineri; voia să-l citească peste *week-end* şi luni să-l dea spre examinare, doar de formă, câtorva experţi. Marţi pot să-l am îndărăt. Dar, a spus îndată că asta e cea mai mare *story* a tuturor timpurilor. A crezut fiecare cuvânt pe care i l-am spus şi mi-a oferit numaidecât un avans.

— Eşti nebun! am strigat şi m-am bătut cu pumnul în cap de disperare. Manuscrisul unic al lui Carow! La revista *haupt-sache!* La Wildt! Ştii ce-or să facă experţii lui cu el?

Încă nu-mi băusem Campari-ul până la fund, când Jule îşi dădu seama că o făcuse de oaie. Ne-am înţeles că plecăm împreună, chiar a doua zi - duminică dimineaţa - la Wildt la München şi să nu ne întoarcem de-acolo fără manuscris.

— Dacă cumva mai este acolo, spuse Jeannette, declanşând o atmosferă sumbră.

Despre alte surprize nocturne

În seara următoare răsunară iarăşi rugăciuni şi cântece în grădină; de data aceasta era vorba de o diaree rebelă, la un sugar. Carow ceru să aducă copilul în atriumul casei şi îi dădu din trusa sa medicală puţin Enterol. Cealaltă seară, el şi Serena fură delectaţi prin rugăciuni de mulţumire, cântece şi jertfe sub forma unei gâşte albe. Dar abia se îndepărtaseră recunoscătorii, când îi şi fu înfăţişat sub fereastră, pe o brancardă, un caz de angină gravă, împotriva căreia Carow folosi antibiotice. Iar o seară mai târziu se ivi o septicemie, pornită de la o rană la degetul piciorului.

Când, în ziua ce urmă, fu adus un om cu fractura antebraţului, Carow spuse să-l trimită să fie consultat de doctorii din Velia. Iar unei erupţii cutanate, pe care o însoţeau doar din curiozitate mama, fraţii şi surorile, ca şi alte rubedenii, îi dădu acelaşi sfat.

— Te-apucă greaţa! se oţărî Ollius Rufus când o văzu pe Serena a doua zi dimineaţa, de ce nu l-a vindecat pe tânărul cu boala de piele? Ce, era mare osteneală pentru el? Câtuşi de puţin. Şi de ce l-a trimis acasă pe omul cu braţul frânt? Omul a urlat toată noaptea de durere.

— Da’ de ce nu s-a dus la doctor? întrebă Serena,

— Pentru că e altceva dacă un os frânt e vindecat pe loc sau dacă trebuie să porţi braţul luni de zile atârnat într-o eşarfă fără să fii măcar sigur că-l vei mai putea folosi apoi ca lumea. Acesta e motivul!

Tertia stătea lângă o masă fixată în perete şi lustruia

o cană de argint cu o cârpă de lână. Fără a se opri din lustruit, murmură ceva ce semăna a ciripit şi pe care nimeni nu-l putu înţelege.

— Vorbeşte mai tare! Ce e? întrebă Ollius Rufus.

Mai bine n-ar fi întrebat.

— Aelius Turbo a fost adineauri aici. S-a plâns lui Quintus la uşa casei. Voia banii îndărăt.

Aelius Turbo era omul care îşi frânsese braţul.

— Ce bani? întrebă Serena.

— Prostii! Am să vorbesc eu mai pe urmă cu Quintus, vorbi Rufus supărat.

Dar Tertia nu păru mulţumită de răspuns.

— Banii pe care i-a plătit stăpânului pentru tămăduire, spuse ea.

— Prostii! strigă Rufus din nou, de data aceasta mai tare. Vorbeşte despre preţul intrării în livadă. Nu i-am dat nici o garanţie că va fi vindecat. Nici mamei băiatului cu boala de piele nu i-am făgăduit nimic. Banii pe care i-am luat n-au nici o legătură cu vindecările. N-am făcut altceva decât să stau lângă nucul de la intrarea în grădină şi să cer bani de la cine voia să intre. Asta-i tot.

Serena veni la el când încă nu amurgise bine, se opri la uşă, îngenunche şi îl rugă să rămână în picioare. Trebuia să-i mărturisească, implorându-i mila, o vină înfiorătoare: soţul ei luase taxă de intrare de la oamenii ce veniseră să implore tămăduirea divină. Ridică mâinile în sus şi imploră îndurare pentru această nelegiuire. Se temea că acum Carow avea să arunce fulgere şi trăsnete şi să nimicească casa.

Dar Carow fu mişcat, o ridică în sus până la el, îi sorbi prin săruturi lacrimile de pe obraji şi inspiră

adânc mireasma ei proaspătă de flori, care, atunci când Serena era răscolită de emoţie, devenea mai intensă decât de obicei.

Îi mai spuse, tot printre lacrimi, că de-acum înainte poarta grădinii va rămâne închisă. Acum cheia era la ea, şi când avea să mai vină vreun beteag să caute tămăduire divină, va trebui să i se înfăţişeze mai întâi ei. Iar ea îl va întreba pe zeu dacă vrea să-l vindece.

Carow nu considera cele făcute de Rufus la fel de condamnabile precum Serena. Şi întrucât îşi bătuse şi el capul cum ar putea răsplăti ospitalitatea casei, scoase din valiză monedele de aur, le puse pe masă şi o rugă pe Serena să-şi aleagă una. Ea se codi s-o facă şi îi spuse că de mai multă vreme îl bănuia pe bărbatul ei de-a fi dosit o monedă ce căzuse şi se rostogolise sub pat, când cu despachetatul bagajelor. Nu-i lipseşte cumva vreuna?

Carow îi spuse să nu-şi bată capul cu asta; până acum nu-şi numărase monezile şi de aceea nu putea spune dacă îi lipseşte vreuna. Iată o monedă de aur pentru Ollius Rufus. Serena o luă abia după ce Carow ameninţă că altfel i-o dă el personal. O asemenea monedă, spuse ea, încă nu mai văzuse. Oare e una care circulă pe pământ şi este înfăţişat pe ea un zeu? Poate Zeus cumva?

Îi explică pe înţeles că este efigia unui Cezar, care avea să domnească abia peste un mileniu şi jumătate sau două milenii şi al cărui palat se află la Vindobona[1].

— Aa, arată de pe acum atât de bătrân. Cea de colo e o monedă mai drăguţă.

— Este însă mult mai mică decât cea a bătrânului împărat şi preţuieşte mai puţin.

[1] Denumire romană veche pentru Viena.

— Dar e mai frumoasă. Ce fel de animal e acesta?

— E o antilopă, care mai trăieşte la capătul de miazăzi al Africii, ia-o. E a ta.

— Şi de ce mi-o dăruieşti mie?

— Pentru că poarta grădinii va fi încuiată de-acum înainte şi n-o să ne mai tulbure nimeni.

A doua zi, pe când Carow şedea sub un smochin şi calcula, sclavii duseră patul lui Carow la atelier, din porunca stăpânului casei, îi întăriră scheletul, îl lungiră şi îl lăţiră după indicaţiile Serenei şi montară noi chingi mai solide.

Ollius Rufus se duse însă, tot după indicaţiile Serenei, la Carow şi îi mulţumi pentru piesa de aur, pe care avea s-o păstreze ca pe o amintire de preţ a sacrei prezenţe a lui Carow în casa lor şi nu avea s-o folosească nicicând ca mijloc de plată.

Pe seară, Carow merse cu Serena prin livadă până la Hales. Se aşezară acolo pe ţărm, unde adia o briză răcoroasă dinspre mare. Grozama, pe care la început o luase drept un soi de papură, încă mai înflorea şi îmbălsăma aerul cu parfumul ei puternic, ca iasomia.

Pe drumul de întoarcere acasă, când se lăsase deja întunericul, auziră de dincolo de zidul livezii, ca de departe, bătăi de tobă într-un tăios ritm sincopat şi, pe deasupra, un straniu psalmodiat monoton. Carow se opri vrăjit locului, dar Serena îl trase mai departe şi se porni să vorbească tare, pentru a-i abate atenţia. Însă el o rugă să asculte. Asta trebuia să fie muzică din vreun templu?

— Nu-i nici un templu pe-aici, pe ogoare, răspunse Serena. Cântecul acela sinistru semăna întru totul cu un ritual oriental sau african. Sclavii de pe la curţile din jur se adunau uneori pe ascuns în grajduri sau peşteri

pentru ceremonii magice. Dar la asemenea manifestări nu se merge.

Îl trase apoi în casă, în sectorul sacru, în camera lui, unde fusese instalat patul întărit, lungit şi lăţit.

Despre un cap de măgar şi despre adorarea chipului său

De bună seamă era un grajd, în care ţinuseră cai sau măgari. Pe pereţi atârnau hamuri şi hăţuri de piele, greble, sape şi seceri. Carow privi printr-una din ferestrele ce străpungeau zidul sus; pentru el însă nu prea sus. La lumina slabă a celor două opaiţe cu ulei aşezate pe iesle, putu desluşi un măgar care şedea pe un scăunel şi bătea cu un băţ într-un cazan de fier răsturnat cu fundul în sus, în timp ce capul lui enorm se clătina ritmic. Măgarul privea la cei douăzeci şi cinci de oameni, mai mult femei decât bărbaţi, care şedeau ciuciţi pe jos, şi le cântă nişte fraze ce păreau un fel de abracadabra repetat la nesfârşit. Obştea repeta cântecul după el, şi toţi priveau neabătut într-un ungher, pe care Carow, de la fereastra grajdului, nu-l putea cuprinde cu privirea. Chipurile lor străluceau umede, bărbaţilor li se lipise părul pe frunte de sudoare.

Fireşte nu copite de măgar, ci mâini erau cele ce băteau cu beţele de lemn în cazan. Cineva îşi pusese capul acela de măgar şi îl ridica în sus, în chip ridicol, când îşi cânta melopeea abracadabrantă în registrul de sus al vocii; sau ţinea capul aplecat într-o parte, cu o mână dusă la urechea interminabil de lungă, de parcă ar fi vrut să asculte, dacă obştea repeta corect textul. Îl amuza vizibil imensul cap pe care îl răsucea în toate părţile cu virtuozitate; şi oamenii aşezaţi pe jos îşi

întorceau şi răsuceau capetele, dar nici pe departe tot atât de elegant.

Cântau cu toţii monoton melodia magică, în timp ce capul de măgar bătea, cu mâinile-i omeneşti, un ritm bogat în sincope; deodată ridică beţele în sus, impuse cu ele tăcere, apoi făcu să răsune o răpăială de tobă, scurtă şi *mezzoforte,* îşi înălţă capul şi, tânguindu-se cu el îndreptat, spre tavan, cântă şi strigă în repetate rânduri:

— O, Care, mântuieşte-ne, Care!

Obştea reluă invocaţia şi o intercală în abracadabranta litanie, până ce după vreme îndelungată, un om bătrân se ridică şi strigă, acoperind recitativul corului, că i-a dat lui Ollius Rufus şase sute de sesterţi pentru ca zeul să-i tămăduiască genunchiul. Dar fără rezultat. Pe un zeu care nu e în stare să vindece nici măcar un beteşug atât de mărunt mai bine l-ar arunca în foc.

Măgarul ridică deîndată capul spre tavan şi scoase un urlet întru totul nemăgăresc, un urlet ca al câinilor sau lupilor şi totodată bătu în cazan de bubui. Iar membrii obştei dădură capetele pe spate şi se alăturară tânguitor urletului.

O fată cu chip palid şi cu sprâncene negre, groase, se ridică şi spuse ceva, dar vocea ei subţirică nu răzbătu prin larmă. Abia după ce capul de măgar porunci să se facă linişte, auzi şi ciripitul fetei. Dar Carow nu înţelese decât numele lui Ollius Rufus.

Era Tertia, care nu voia să îngăduie ca zeul Carus să fie ofensat şi care lămurea obştei că Ollius Rufus ia bani de la oricine pentru tămăduiri, dar că nu-i dă zeului nimic din banii aceia.

Când capul de măgar auzi acest scandalos lucru, îşi

îndreptă botul spre înălţimi şi scoase un cumplit răget măgăresc, care nu semăna cu obişnuitul „i-a”, ci cu răcnetul primar al unei făpturi în cumplită suferinţă. În acelaşi timp făcu obştei semn să-l imite.

De aceea îşi îndreptară şi ei privirile în sus şi urlară spre înalturi, în timp ce măgarul însuşi zdrăngănea cu ambele beţe pe cazanul întors cu fundul în sus, tropăind şi strigând în urletul gloatei, acuzator, numele Ollius Rufus.

De mai multă vreme capul de măgar părea să fie însă stânjenit de ceva dindărătul său. Se răsucea de parcă ar fi simţit un curent de aer dinspre micuţa fereastră de sus. Îşi scutura umerii, rotindu-i de parcă ar fi vrut să arunce de pe ei ceva stânjenitor. Se scărpina la gât şi, în timp ce mulţimea relua strigarea numelui Ollius Rufus, se foia neliniştit încoace şi încolo.

Carow îşi căută acum un loc de unde să poată privi mai bine toată scena. Dădu ocol clădirii până la uşa înaltă şi butucănoasă a grajdului şi o crăpă de-un lat de palmă. Dar capul de măgar deveni numaidecât atent. Simţise şi acolo, în vreun fel, prezenţa lui Carow; căci de văzut nu-l putea vedea în întunericul de-afară.

Se ridică de pe scaunul fără spetează, se întoarse cu spatele spre uşa de intrare, se aplecă înălţându-şi fundul în direcţia lui Carow, şi atinse podeaua cu uriaşele-i urechi, dar îşi ţinu capul astfel aplecat încât să poată privi printre picioare spre uşă. Membrii obştei se aplecară la fel, arătându-i lui Carow dosurile lor şi, cu faţa spre pământ, intonară rugăciunea lor nedesluşită, pe care o întrerupeau doar uneori prin strigătul „Ollius Rufus”. Se rugau zeului lor.

Acum putu şi Carow, în sfârşit, să-l vadă. Era înalt cât o uşă. Mai întâi Carow îi zări capul. Era un cap colosal,

înalt cam de un metru şi jumătate, pe care nu l-ar fi putut cuprinde cu braţele; sculptat grosolan şi nemeşteşugit, pesemne din rădăcina unui copac mare, sau mai curând cioplit din topor, mai mult buturugă decât cap. Ochii erau zugrăviţi: unul privea holbat în spaţiu, celălalt abia mijit, se uita şaşiu, lateral spre pământ. Nasul, un ciot gros de rădăcină, împungea aerul ca un morcov, barba şi părul, din lână roşie, erau lipite pe ţeastă, pe fălci şi bărbie.

Capul de lemn odihnea pe un gât lung şi gros, un par înfipt în gaura unui tors de piatră, din ai cărui umeri se înălţau pieziş în sus, spre dreapta şi stânga, două braţe mici fără mâini, care abia ajungeau până în dreptul bărbii de lână roşie a capului de lemn. Totuşi, datorită grotesc-colosalului cap, statuia era mai înaltă decât un om, mai înaltă decât Carow însuşi.

Zeul era îmbrăcat cu o cămaşă în dungi roşii de la Londra, a cărei culoare se asorta nu tocmai rău cu barba, şi avea la gât o cravată legată mizerabil. Era cămaşa pe care Carow i-o dăduse sclavei Tertia, îndată după sosirea în casa lui Ollius Rufus, ca să i-o spele. Nu-i observase lipsa, întrucât acum purta mereu tunica pe care i-o croise şi cususe Serena.

Zeul avea cămaşa încheiată în faţă până la al patrulea nasture de la gât în jos. Mai departe trebuia să rămână deschisă, întrucât partea de piatră a alcătuirii cultice era un tors luat de la o statuie a lui Priap, care era reprezentat ithyfalic, adică cu un mădular erect supradimensionat, şi era adorat astfel de toţi oamenii evlavioşi.

Carow scoase aparatul fotografic din geanta de piele şi deschise uşa larg cu piciorul.

Atunci îl văzu capul de măgar şi scoase un răget

măgăresc, ce răzbătu până-n măduva oaselor, arătând cu beţele de tobă spre Carow, astfel încât întreaga obşte se întoarse şi se holbă la el cu ochi speriaţi.

În faţă, lângă cazan, se afla însă un tânăr cu chip frumos îngeresc, dar obraznic; agita cu mâna capul pe care-l purtase până atunci şi râdea răsunător, dar nu foarte plăcut, parcă behăind puţin.

Când văzu aparatul fotografic în mâna lui Carow, dădu să se ascundă repede din nou în capul de măgar. Dar prea târziu, Carow apăsase deja pe declanşator şi dezlănţuise fulgerul blitz-ului. Tânărul, cu capul de măgar în mână, se repezi în goană spre el din câteva salturi, încercă să-i arunce din mână, cu o lovitură, aparatul fotografic - zadarnic - şi dispăru îndată în bezna nopţii.

Obştea, însă, zăcea prosternată la pământ, înspăimântată de blitz, şi gemea de frică.

Serena vorbeşte de o catastrofă

— E o catastrofă! vorbi Serena. Unde ai fost atâta vreme? Sper că nu la oribilul serviciu divin al gloatei de sclavi, de care te-am prevenit să te fereşti? Te-am căutat pretutindeni prin livadă.

— Ce *anume* e o catastrofă?

— Te-au descoperit. E vina lui Ollius Rufus, care a umblat cu monedele prin Velia de colo până colo, ca să le preţăluiască. Şi-atunci, fireşte că oamenii au intrat la bănuieli, de unde le-o fi având, şi au ajuns la concluzia că nu le poate avea decât de la dumneata şi că prin urmare trebuie să ştie pe unde te-ai oploşit. În atrium adastă Pelops şi Pittakos şi te aşteaptă.

— Cine-s ăştia?

— Cei doi filosofi permanenţi de la folarhie. Vor să vorbească cu dumneata.

Se aflau în atrium lângă intrarea în tablinum. În jurul lor plutea un iz de sudoare, pe care Carow îl simţise încă înainte de-a coti după colţul coridorului. Amândoi filosofii aveau bărbi ascuţite albe-gălbui. Lungile toiege de drumeţie le rezemaseră de o masă. Când intră Carow, tocmai stăteau de vorbă cu Rufus, care încă mai purta ciubotele cu care robotise după-masă prin murdăria cocinii porcilor.

Rufus spuse că ambii filosofi veniseră pentru a-l pofti pe Carow să-i facă o vizită folarhului acasă şi să locuiască la el.

— Acesta este, întări Pelops, cu adevărat şi redat pe

scurt miezul indicaţiei pe care trebuie s-o aducem.

— Dar este mai puţin o indicaţie, completă Pittakos, cât o invitaţie a folarhului care îţi transmite şi salutul său. Ţi-a trimis şi o lectică. Aşteaptă în faţa uşii.

— Iar pentru bagajele domniei-tale, continuă Pelops, am adus doi catâri, care adastă de asemenea în faţa uşii. Dar dacă dispui de atâtea bagaje, încât să nu le putem căra cu noi pe toate astă-seară, folarhia se va îngriji să aducă restul mâine.

Acest lucru trebuia chibzuit cu grijă şi discutat cu Serena. De aceea Carow răspunse:

— Azi e deja târziu şi s-a făcut vremea să merg la culcare. Vă rog de aceea să transmiteţi folarhului mulţumirile mele pentru invitaţie. O să-i fac cu plăcere o vizită cândva, iar până atunci voi reflecta dacă pot să primesc invitaţia dumisale şi să-i cad povară.

— Nu cred că ai să-i cazi povară, obiectă Ollius Rufus, şi Pelops confirmă aceasta:

— Cu siguranţă că nu-i vei fi povară. El n-are o căsuţă mică precum aceasta de-aici, ci un palat cu multe curţi, în care oaspeţii folarhici pot hălădui nestingheriţi.

— Vorbind deschis, întări Pittakos, există acolo o mulţime de case cu peristiluri, grădini interioare şi o mare colină cu măslini. Avem instrucţiuni să te aducem încă astăzi.

— Da, folarhul s-ar bucura nespus, dacă ar putea sta de vorbă chiar astă-seară cu domnia-ta.

— Nu vreau să cred că vreţi să mă siliţi, răspunse Carow.

— Câtuşi de puţin! ripostă Pelops, iar Pittakos adăugă:

— Folarhul credea doar că ai prefera să vii chiar azi.

— Căci este foarte urgent.

— Ar vrea să te întrebe ceva.

— Îmi pare rău, răspunse Carow, dar trebuie să rămână aşa cum v-am spus.

Dacă filosofii i-ar mai fi explicat ce era atât de urgent, Carow ar fi ajuns la o oră şi mai târzie la folarhie; aşa însă îi concedie de sus pe cei doi.

— Vă rog să comunicaţi folarhului că îl voi vizita mâine înainte de prânz.

Scoase o ţigară din buzunarul pe care Serena i-l cususe pe tunică la rugămintea sa, şi când ţâşni flacăra brichetei, cei doi filosofi zvâcniră un pas îndărăt.

— Ptiu! strigară amândoi de spaimă; dar, cum, ca înţelepţi, trăiau după principiul *nil admirari* [1], se reculeseră deîndată şi, stingheriţi din pricina emoţiei, îşi mângâiară bărbile.

[1] „Să nu te miri de nimic” - Horatiu, Epistole (1,6, 1)

Meyer-Proske descrie cum Jule ia un ostatec şi nu se teme nici de şantaj

Eu nu sunt, de fapt, fricos, dar atunci mi-a fost şi mie frică, cam vreo două ore. Mă întreb de ce Jeannettei încă i se mai umezesc ochii când povesteşte cum Jule şi cu ea au gonit pe şoseaua alpină din Munţii Pădurea Neagră într-un tempo dement. E un lucru pe care nu mi-l pot explica, dar presupun că are oarecare legătură cu sexul.

Dar nu la mine. Mie, de fapt, mi-era doar frică şi-mi tot spuneam: Niciodată n-o mai fac, niciodată n-o mai fac, niciodată, niciodată! De fapt, Jule ar fi putut merge şi singur să ia manuscrisul; dar mi-era teamă să nu se lase tras pe sfoară de Wildt. Tratativele nu sunt partea lui tare; ori cedează numaidecât, ori îşi pierde cumpătul şi începe să strige la toată lumea.

La Feldafing se opri în faţa casei lui Wildt, luând un viraj strâns, încât am fost cât pe-aci să aterizez, în cele din urmă, pe pietriş. Frumoasă casă mai are Wildt, trebuie s-o recunosc. Revista *die haupt-sache* pare să nu-şi plătească prea prost redactorul-şef. Mi-am propus să-i povestesc despre asta şi lui Redlich.

Jule îşi scoase casca de motociclist şi spuse:

— Opt şi douăzeci şi şapte, cu toate şantierele de la Karlsruhe şi aeroportul Stuttgart. Asta înseamnă o viteză medie de exact - stai puţin! - 157,98 kilometri pe oră. Nu-i rău.

Tot calculul îl făcuse mental, la fel de repede ca un

calculator de buzunar. Fenomenal!

Jule sună la uşă. Ne deschise o fetiţă cam de doisprezece-treisprezece ani, cu o sârmuliţă de aur peste incisivii de sus.

— Îl căutăm pe domnul dr. Wildt, i-am spus eu.

— S-a sculat deja tatăl tău? întrebă Jule.

— Tocmai suntem la micul dejun, răspunse ea.

— Cine e acolo? strigă dr. Wildt din fund.

— Noi! strigă Jule şi trecurăm prin hol într-un fel de seră, unde Wildt tatăl lua micul dejun cu fiica sa.

Jule îl atacă rapid, ca James Bond. În minte încă mai mergea cu o sută optzeci de kilometri.

Dr. Wildt mai avea linguriţa de ou în mână când Jule îi spuse:

— Aveţi manuscrisul aici?

— Da, fireşte, răspunse Wildt. Am început aseară să-l citesc. Fantastică poveste! Vrei să mai modifici ceva?

— Vrem să-l luăm cu noi. Ne-am răzgândit.

— Un moment! Un moment! strigă Wildt, punând linguriţa jos şi sculându-se. În primul rând: bună dimineaţa, domnule Sommerfeld, bună dimineaţa!

— Meyer-Proske, arătă Jule spre mine. Prietenul meu.

Când am trecut în camera de-alături, micuţa m-a întrebat dacă eu am condus motocicleta. După ce am lămurit-o, s-a aşezat lângă Jule şi l-a întrebat ce viteză maximă atinge motorul lui.

— O sută nouăzeci şi cinci, cu uşurinţă; dar azi numai o sută optzeci, fiindcă însoţitorului meu îi era frică.

— O sută nouăzeci şi cinci - pfiuu! făcu ea.

Pe masă se afla ediţia în miniatură a afişului care spânzura totdeauna vinerea la chioşcuri: Să nu uitaţi

die haupt-sache! [1] I-am atras atenţia lui Jule asupra lui, dar n-ar fi fost nevoie să-i amintesc.

— Deci, repetă Jule, cum spuneam, ne-am răzgândit. Am vrea să recăpătăm manuscrisul, şi anume, numaidecât.

Dr. Wildt nici nu reacţionă la asta. Avea chelie, iar părul care-i mai rămăsese era roşu. Culoarea ochilor, un albastru apos, spălăcit. Însă nu părea să fie prea bătrân.

— Fantastică poveste, ceea ce ne-aţi oferit. O luăm, aşa cum v-am mai spus. Aveţi nevoie de un avans?

— Consideraţi manuscrisul autentic? am întrebat eu.

— Fireşte că e autentic, răspunse dr. Wildt. Nu trebuie decât să pui mâna pe el. Eu simt după miros aşa ceva.

Întocmai ca Redlich.

— Şi credeţi povestea?

— Ieri am reflectat toată seara la chestiunea asta. O cred. Dodo, ia mai adu două ceşti şi mai fă-ne o cană de cafea! Femeia noastră de serviciu are liber la sfârşitul săptămânii şi atunci Dodo şi cu mine ne ajutăm reciproc. De bună seamă că ne vom îngriji ca manuscrisul şi povestea domnului dr. Sommerfeld să fie verificate de cei mai buni experţi din lume, înainte de-a o face publică. Dar până atunci pornesc de la ideea că totul e adevărat. Am un *feeling* şi încă nu m-a înşelat niciodată până acum.

Jule spuse:

— Dodo poate sta liniştită locului. Nu vrem să bem nimic, mulţumesc. Nu vrem decât manuscrisul şi avem nevoie de el numaidecât.

---

[1] Joc de cuvinte: *Hauptsache* înseamnă de fapt „chestiunea, lucrul principal“, deci: „Să nu uitaţi *principalul!*” (N.tr.)

— Dar ne-aţi acordat opţiunea asupra lui.

Jule mă privi căutând ajutor. Era limpede, nu ştia dacă acordase opţiunea sau nu. I-am sărit într-ajutor:

— De opţiune fireşte că nici nu poate fi vorba. V-a prezentat manuscrisul doar ca să-l vedeţi, pentru a auzi o ofertă din partea dumneavoastră. Asta-i tot. Acum vrea să-şi recapete manuscrisul. Trebuie să i-l restituiţi.

— Din păcate nu-l am aici. Este la redacţie. Tocmai am pus să fie lecturat.

— De către cine?

— Prostii! îmi strigă Jule. L-a încuiat vineri după-amiază alături, în sufragerie, în safe-ul de perete dindărătul reproducerii aceleia ieftine după Van Gogh. Manuscrisul este aici.

— A-i reţine manuscrisul ar fi ceva ilegal, i-am spus lui Wildt. Trebuie să i-l restituiţi.

— Manuscrisul *lui?* După cum mi-a povestit domnul dr. Sommerfeld însuşi este opera profesorului Carow. Acesta unde e de fapt? Poate domnul dr. Sommerfeld să dispună de manuscris?

— Am verificat deja. Poate.

Deocamdată am pretins asta doar aşa, la întâmplare.

— Sunteţi, aşadar, de la *diese woche,* aşa cum am bănuit tot timpul. *Aţi vrea* să puneţi mâna pe manuscris, v-ar plăcea. Dar manuscrisul e la mine şi aş vrea să-l mai păstrez, până ce voi fi vorbit luni cu avocaţii mei. Poate că procedeul meu este la limita legalităţii, dar nu poţi umbla tot timpul cu codul de legi sub braţ. Mai ales la sfârşitul săptămânii.

Lui Jule i se albise vârful nasului şi colţul ochiului drept începuse iar să-i zvâcnească - ticul lui. Pentru mine, acesta era un semn că trebuie să mă retrag şi să

caut adăpost. Acum nu mai putea fi frânat.

Jule vorbi precum urmează:

— Nici eu nu am acum un cod de legi aici; dar nu m-aţi înţeles bine. Mi-am dat seama că a fost o uşurinţă din parte-mi să dau manuscrisul din mână. El este pentru mine *une raison d'être* şi, de vreme ce-mi distrugeţi ţelul vieţii dacă nu-mi daţi manuscrisul, trebuie să recurg la un mijloc neobişnuit: Ori apare manuscrisul în cinci minute aici pe masă, ori fiica dumitale Dodo a dispărut.

— Papa! strigă Dodo înspăimântată, iar mie mi se tăie respiraţia.

Asta era şantaj, luare de ostatec. N-am crezut niciodată că Jule putea fi atât de brutal.

— Lasă glumele! spuse dr. Wildt, îngălbenind.

— Îţi poţi închipui unde va dispărea.

— Unde?

— Ei, să zicem: în imperiul roman.

Wildt râse, dar râsul lui nu suna defel autentic.

— Doamne Dumnezeule, cât de naiv îţi închipui că sunt! Doar nu cred nici o iotă din povestea dumitale! Am spus totul aşa, într-o doară!

Jule îşi scoase ceasul de la mână şi îl puse în faţa lui pe masă.

— MP, cel mai bun lucru e să te duci cu el la safe, în camera de-alături. Între timp eu rămân aici cu Dodo.

O cuprinse cu braţul pe după umeri, iar fetei păru să-i placă. Unui copil normal i-ar fi fost frică. Doar ştim asta de la televizor. Dar Jule mergea cu motocicleta şi atingea viteza de o sută nouăzeci şi cinci de kilometri.

Lui Wildt îi tremurau nervos genunchii. I-am spus:

— Fii raţional! Îl cunosc pe Jale Sommerfeld. Când îi zvâcneşte astfel ochiul, nu ştie de glumă.

— Dar nu cred nici un cuvânt din povestea asta a lui tâmpită, spuse acum dr. Wildt pentru a doua oară, dar parcă mai curând pentru a se convinge pe sine însuşi.

În cele din urmă se sculă şi merse cu mine în sufragerie, şi dădu într-o parte tabloul cu lanul de grâu galben şi cu soarele galben.

— Dumneata crezi cumva în asta? mă întrebă. Eu nu cred nici măcar un singur cuvânt. Din partea mea n-are decât să-şi ia manuscrisul. Dar îţi spun un lucru, nici dumneata n-ai să fii fericit cu această *story.*

Îi tremurau degetele, şi la reglarea combinaţiei de cifre a safe-ului greşea întruna.

— Au trecut deja trei minute, i-am spus.

— Omule, nu mă mai înnebuni şi dumneata! strigă Wildt şi începu încă o dată de la capăt. De data aceasta mecanismul ţăcăni. Deschise uşa şi scoase manuscrisul. Nu vru să mi-l dea mie, ci merse personal cu el în camera cealaltă şi îl trânti cu zgomot pe masă în faţa lui Jule.

La întoarcerea acasă, Jule merse doar cu o sută cincizeci de kilometri la oră. În semn de recunoştinţă, spuse el.

În timp ce lua benzină, l-am întrebat dacă ar fi putut într-adevăr s-o facă pe Dodo să dispară.

— Fireşte că nu. Am spus-o doar aşa, pentru că e superstiţios. Nu pot să sufăr asta. În fond, tipul ăsta e un primitiv. Ăştia iau de la oricine tot ceea ce seamănă a *story.*

Eram şocat. Am fi căpătat manuscrisul oricum, dacă am fi insistat ceva mai mult pe lângă Wildt; dar Jule căuta mereu aventura, indiferent că se afla pe calul de foc sau că stătea de vorbă cu Wildt. Procedase ca un escroc rafinat, lipsit de scrupule.

În minte vedeam ce se va întâmpla: avea să ne tragă pe sfoară cu povestea lui, pe mine şi pe Redlich şi întreaga redacţie; iar noi toţi aveam să ne bucurăm.

De ce voia folarhul să-l vadă pe Carow

— De fapt voiam să te mai las câtva timp, începu folarhul, dar s-a petrecut ceva neprevăzut, despre care trebuie să-ţi dau de ştire. O să-ţi povestesc numaidecât. Între timp te-ai acomodat? Sau încă mai ai sentimentul că totul îţi este aici străin?

Era gras ca un Buddha şi avea un cap leonin. Părul alb se ridica în sus, în smocuri, ca al bătrânului Schopenhauer; dar gura nu-i era tot atât de liniar-strânsă ci cărnos-răsfrântă. Ştia să râdă, şi când râdea, se vedea că-i lipseau de sus un canin şi un incisiv.

— Când te văd în faţa mea cât eşti de mare, continuă el pot înţelege de ce primarul Iulius Longus te trecuse la socoteală pentru arenă. Dar poţi să fii fără grijă. Te afli sub ocrotirea mea. Ce *anume* îţi pare atât de străin la noi?

— Totul. Întreaga lume, lumina, timpul, însăşi bolta înstelată. Când am privit acum câteva nopţi Ursa Mare şi Ursa Mică mi-au apărut răsturnate, ca în oglindă. Cum pot înţelege aşa ceva? Poţi să-mi explici dumneata?

— Asta nu e din cauza constelaţiilor, ci a ochilor dumitale. Dar cu vremea ai să te obişnuieşti cu toate. Când te vei simţi acasă aici la noi, constelaţiile vor fi iar rânduite normal.

— Mă voi obişnui oare cu o irealitate? Trăiesc cumva într-un timp care n-a *fost* niciodată? Care n-are nimic a face cu timpul istoric, despre care am învăţat la

şcoală?

Folarhul râse:

— Consideri, aşadar că imaginea pe care ţi-au zugrăvit-o istoricii şi şcoala despre noi e mai reală decât ceea ce vezi în faţa dumitale? Pune mâna pe mine! Sunt întru totul real. Dar cum stau lucrurile cu dumneata? Se povesteşte prin oraş că, atunci când ai trecut peste agora, unii oameni ar fi putut vedea prin dumneata; şi că n-ai fi mers ca un om, ci parcă ai fi plutit.

Folarhul îl privi pe Carow bănuitor şi iscoditor.

— Se mai spune, continuă el, că ai fi un zeu sau, în orice caz, un om divin. Te rog, răspunde-mi foarte sincer: Aşa este? Eşti de origine divină? Sau te-au trimis zeii la noi? Eşti în legătură nemijlocită cu vreun zeu sau vreo zeiţă oarecare?

— Dar toate acestea sunt nerozii şi sporovăieli. Sunt basme. Nu e nimic adevărat din toate acestea.

— Ei, asta mă bucură, întoarse vorba folarhul şi păru vădit uşurat. Noi suntem filosofi şi preferăm să rămânem între noi. Cu siguranţă că ţi s-au istorisit şi dumitale poveşti despre mine; dar nu te lăsa tulburat de ele câtuşi de puţin. La folarhie nici nu dispar copii, nici nu-i prefac în animale. Dar oamenii vremurilor noastre sunt superstiţioşi, iar noi, filosofii, care nu ne bazăm decât pe raţiune, le părem înspăimântători.

Folarhul îl privi pe Carow din nou cu suspiciune.

— Se spune că poţi face să ţâşnească fulgere şi foc din mână.

Carow scoase bricheta din buzunar şi o aprinse.

— Drăguţ, constată folarhul. Cum faci asta?

Nu era speriat, nici măcar uimit. Carow îi dădu bricheta şi îi arătă unde să apese. Folarhul o aprinse de

câteva ori apoi i-o restitui.

— Poţi s-o păstrezi, îi spuse Carow.

— Cu adevărat? Mulţumesc !

O puse lângă el pe şubreda măsuţă de servit.

— Mi se mai relatează că ai dinţi de aur dar îmi dau seama acum că nu e adevărat.

— Pe jumătate e adevărat. Din faţă arată ca nişte dinţi obişnuiţi. Dar sunt fixaţi într-un cadru de aur.

— Adevărat? Mai ai cumva vreo câţiva de rezervă? Uite, mi-ar fi şi mie de trebuinţă.

Ridică buza superioară, ca să se poată vedea mai bine golul.

— Îmi pare rău. N-am nici unul.

— Dar nu cumva ai putea să-mi faci câţiva? Aurul pentru ei ţi l-aş da, fireşte, eu.

— Nu sunt destul de priceput pentru asta.

— Păcat! Dar n-ai putea să-mi împrumuţi ocazional dinţii dumitale?

— Nu ţi s-ar potrivi. Dumitale îţi lipsesc doar doi, din câte văd, iar proteza mea e alcătuită din cinci.

— Ei, asta poate că n-ar fi o problemă atât de grea: nu trebuie decât să pun să-mi mai scoată trei dinţi, şi apoi ar putea fi adaptată. Dar poate că ţi-ar fi neplăcut în cazul când am avea amândoi nevoie de ea în acelaşi timp. Înţeleg foarte bine lucrul acesta.

Aud, mai departe, că ai nişte beţişoare de afumat albe, al căror fum îl tragi în piept, pare-se cu plăcere, şi apoi îl sufli iar afară.

Carow scoase o ţigară dintr-unul din ultimele sale pachete, o aprinse şi fumă. Folarhul adulmecă aerul.

— Interesant! zise. Poţi să-mi dai şi mie unul din beţişoarele astea, ca să pot inspira şi eu fumul ca dumneata?

Cu durere în suflet, Carow mai scoase o ţigară din pachet. Folarhul o puse în gură, aprinse bricheta şi ţinu flacăra sub ţigară; dar nu se aprinse, fiindcă nu trăgea din ea. Carow îi arătă cum trebuie să facă.

Folarhul inspiră acum aerul, dar trebui numaidecât să tuşească şi ochii i se umplură de lacrimi. Mai trase de câteva ori, tuşi din nou şi îi dădu îndărăt ţigara abia începută. Carow o stinse strivindu-i vârful pe lespedea de marmoră a podelei şi o puse la loc în pachet.

— Ce fel de plăcere îţi oferă asta? Acţionează fumul cumva asupra stomacului? Am o senzaţie atât de ciudată. Nu mă simt prea bine.

— Atunci ar trebui să respiri adânc sau să bei un pahar de vin.

Folarhul bău vin dintr-o cupă aflată pe masă.

— Mda, acu’ parcă e ceva mai bine. Vezi cumva, când fumezi, minunate imagini în culori, cum pretind oamenii care fumează cânepă?

— Nu.

— Atunci nu ştiu în ce poate consta plăcerea.

Carow răspunse că folarhul avea întru totul dreptate: fumatul e vătămător, şi cei mai mulţi dintre oamenii care se dedau acestui viciu mor de timpuriu. Exagera întrucâtva. Dar cel mai rău lucru e, continuă el, că o dată ce ai început nu te mai poţi dezbăra.

Folarhul reflectă foarte hotărât la acest viciu, căci continuă:

— Îţi vine să tuşeşti, ochii îţi lăcrimează, iar fumul trece prin cap şi înnegurează mintea. Ce rezultă, când cineva încearcă să afle adevărul în stare de ameţeală, poţi vedea la Heraclit. Îl cunoşti?

— Puţin. Eu unul, de fapt, nu sunt lucid decât atunci când fumez unul din beţişoarele astea de afumat, pe

care noi le numim ţigări.

— Adevărat? Dar atunci dumneata eşti toxicoman. Eşti dependent. Nu mai eşti liber, ci sclavul simţurilor dumitale. De aceea regulile stabilite la noi de pholé ne interzic să ne dedăm unei asemenea patimi.

— Ei, filosofii sunt adesea prea riguroşi în cele ce le impun altora şi lumii. Eu însă nu sunt filosof, ci matematician.

— Eşti un *mare* matematician.

— Cum ai ajuns la concluzia asta?

— Altfel cum ai fi la noi în vremea noastră?

— Dacă aş fi un mare matematician, nu aş fi greşit atât de grosolan calculele, ci mi-aş fi făcut apariţia în alt timp.

— Despre asta vorbim noi mai târziu. Ce *este de fapt timpul?*

— Cum?

— Ştii ce este timpul? Eh, încă n-ar fi trebuit să-ţi pun această întrebare. Dar sunt atât de nerăbdător. Te aşteptăm de atâta vreme - aşteptăm pe cineva care să ne explice timpul. Ştii ce este timpul? Astăzi nu răspunde altceva decât: da sau nu!

— Nu.

— Lucrul acesta mă miră, de vreme ce ai întreprins asemenea calcule îndrăzneţe cu privire la timp.

— Îmi pare rău că trebuie să te dezamăgesc. Pot să calculez timpul - mai mult sau mai puţin bine, după cum vezi -, dar ce este el în fond îmi apare tot mai neclar, cu cât cuget mai mult la el. M-am şi întrebat dacă nu cumva timpul *nu există*; vreau să spun că *nu există* poate în sensul în care *există* tot ceea ce fiinţează. A existat totdeauna timpul? Sau cum să formulez această întrebare, de vreme ce „totdeauna”

este deja o noţiune temporală? Ar avea poate mai mult sens să întreb: Oare timpul a fost creat? În epoca non-timpului? Şi este non-timpul egal cu veşnicia? Sau este non-timpul, după filosoful vostru Parmenide, la fel de imposibil ca şi non-existenţa?

— Aha, aha, aha, făcu folarhul clătinându-şi capul leonin. Asta te-ai întrebat! Nu te sperii, aşadar, nici de întrebările cele mai absurde şi mai speculative?

— Aş fi altcum aici? Şi n-au pus şi filosofii voştri întrebări cu totul absurde? N-au născocit şi demonstrat ei paradoxuri şi mai absurde, ca de pildă că o săgeata în zbor se află în fiecare atom de timp într-un anumit loc şi că, deci, este de fapt permanent în repaus, şi că de aceea nu există şi nu poate exista câtuşi de puţin mişcare?

Folarhul chicoti satisfăcut:

— Da, ăsta a fost Zenon, iubitul lui Parmenide şi cel care a întemeiat această pholé a noastră. Colo în faţă, pe povârniş, sub templul Atenei, se înălţa casa lui. Însuşi Aristotel s-a străduit zadarnic să-l combată.

— Dar unde nu există nici un fel de mişcare, continuă Carow, nu există nici timp. Iar Parmenide vorbeşte despre existenţă, ca şi cum aceasta n-ar cunoaşte timpul, n-ar deveni, n-ar trece şi n-ar fi atinsă şi modificată de timp câtuşi de puţin şi în nici un fel - ca şi cum doar ar exista.

— Hm, da, da, răspunse folarhul. Te referi, după cum văd, la poemul didactic publicat. Dar este existenţa posibilă în afara timpului? Mă rog?

Duse mâna îndărătul urechi.

— Mă rog? repetă el. Aha! Nu aud nimic? De bună seamă că nici dumneata nu ştii? Ei, ar fi trebuit de mult să trec la chestiunea pentru care te-am rugat să vii aici

şi să te întreb despre cuvântul pe care străinul îl strigă cu disperare întruna acolo sus, pe stânca lui. Dar, înainte de asta, mai spune-mi repede: De ce ai venit de fapt la *noi*? De ce nu te-ai dus la Pitagora, care şi el afirmă că ar fi trăit în vremea războiului troian şi că ar fi fost ucis de Menelaos, şi care ne asigura că poate să reapară la fiecare două sute şaisprezece ani şi, astfel, să sară peste timp? N-ar fi putut să te lămurească mai curând el, cu privire la întrebările dumitale?

— Lăudăroşenii! ripostă Carow. Sporovăială mistică! Nici nu intră în discuţie! Este gândită doar pentru cel care o acceptă cu uimire şi o crede.

Folarhul ridică braţele în sus entuziasmat şi strigă:

— Bravo! Câtă perspicacitate! Ce înţelept. Dar ce voiai de la Parmenide?

— De fapt, voiam doar să ştiu *de ce* existenţa este aievea, însă, non-existenţa, nu. Şi voiam informaţii cu privire la existenţa în atemporalitate, deci în veşnicie.

— Mda, mda!

Folarhul îşi răsfrânse buzele cărnoase; ochii i se făcură mari şi rotunzi şi se bulbucară precum ochii de peşte.

— Şi nimic altceva! De fapt, doar o mică informaţie asupra eternităţii! Mă tem, totuşi, că ai întreprins călătoria absolut degeaba. Căci noi nu avem decât întrebări, dar nici un răspuns. Şi adesea ne întrebăm, dacă problemele noastre cu privire la eternitate au de fapt vreun sens şi dacă acolo mai este valabilă legea cauzei şi efectului. De la *dumneata* speram noi să aflăm un răspuns. Sau, poate, folosofii veacurilor următoare n-au făcut decât să doarmă? Nu şi-au frământat deloc mintea în privinţa timpului?

— O, ba da, spuse Carow, şi am să-ţi povestesc o

mulţime cu privire la câteva din însuşirile timpului. Dar ceea ce este el de fapt, asta nu ne este nici mie, nici epocii mele limpede. Am crezut cândva că ştim. Cu două sute de ani înaintea epocii din care vin, un filosof a dat o explicaţie, dar astăzi ne-am dat seama că răspunsul lui nu discuta decât o latură a timpului.

— Un grec?

— Nu, un german.

Folarhul râse şi lovi cu palmele în rezemătoarele scaunului său de răsunară.

— Zău că ai haz! Un filosof în codrii Germaniei*?*

— Se numea Kant şi a trăit într-un oraş care se chema Regiomontanum.

— Un oraş? Un oraş în Germania?

— Filosoful acesta n-a fost mai mărunt ca Arislotel.

— Dar Parmenide?

— Face parte, vezi bine, dintr-o altă categorie.

— Aşa zic şi eu! Şi ce spune filosoful dumitale german Cantius despre timp.

— Că nu este altceva decât o formă de contemplare specifică gândirii.

Folarhul reflectă, apoi spuse:

— Hm, nu-i rău. Dar asta e tot? „Altceva decât" - în fond, asta nu înseamnă altceva decât că tot ceea ce există se află în timp, în limitele timpului; dar, referitor la timpul însuşi, filosoful dumitale nu spune nimic. Ce gândeşte el, de pildă, asupra începutului şi sfârşitului timpului?

— Nimic.

— Nimic?

— Pentru că, după părerea lui, despre asta nu se poate şti şi spune nimic, întrucât ne aflăm aici în faţa unei contradicţii insolubile, a unei aporii.

— Dar abia aici începe filosofía! Aporiile, adică locurile unde logica noastră nu ne duce mai departe, ci a ajuns la capăt, sunt ca ferestrele către acel ceva unic, temeiul existenţei, pe care în fond nu-l putem calcula şi dovedi, dar pe care îl putem privi, în rare momente, prin aceste ferestre, înfiorându-ne şi tremurând.

— Până la noi s-au păstrat doar câteva fragmente din marele poem al lui Parmenide. El spune ceva despre asta?

— În poemul lui didactic dat publicităţii? Nu. Dar despre asta vom vorbi mai târziu. Te-am invitat aseară atât de iute şi pretimpuriu, pentru că voiam să te întreb cu totul altceva: există în limba germană un cuvânt *avanti* sau ceva asemănător? Şi ce înseamnă? Am întrebat deja un german, pe paznicul din temniţa noastră, dar nu-l cunoştea.

— Probabil pe Mannus. Ei, asta nu mă miră. Cuvântul acesta nu există în limba noastră, ci în italiană. Înseamnă „Hai! Înainte !” Dar, de fapt, de ce mă întrebi asta?

— Pentru că strigă aşa un bărbat care vorbeşte o limbă necunoscută nouă. Poartă pantaloni; asta nu înseamnă, fireşte, că *trebuie* să fie un german; dar presupunerea este oarecum firească. Iulius Longus vede în el, bineînţeles, iarăşi un sclav fugit; dar bănuiala mea se îndreaptă în altă direcţie.

— Nu puteţi pune să-l aducă aici, ca să pot vorbi cu el?

— Din păcate, nu. Cu siguranţă că ar veni cu plăcere; dar din nefericire nu poate pleca de unde este.

— E, aşadar, la închisoare?

— Câtuşi de puţin. Ai auzit vreodată de Capul

Palinurus? Nu e departe de-aici, dincolo de lanţul de munţi de la sud-est; dar de la noi nu se poate vedea. Hai să mergem pe terasă! Acolo adie o briză răcoroasă.

Şezuseră până atunci într-un foişor sau belvedere, un fel de semicerc de coloane cu privelişte largă asupra mării şi a acoperişurilor oraşului. Pe latura de sud a foişorului, o draperie din mătase grea, roz-antic, care atârna din tavan până-n podea, ferea de soare şi vânt.

Terasa era mai aerisită. Doi sclavi, gata să slujească, porniră în grabă înainte şi puseră scaune împletite din nuiele sub marchiza din pânză de cort, cu dungi sinilii şi albe, apoi aduseră cupe cu suc de fructe răcit cu gheaţă.

Phokas, folarhul, nu trebuia să ducă lipsă de nimic. De asta îşi dăduse seama Carow chiar din clipa când intrase aici. În vestibul, în atrium şi apoi în camere văzuse doar marmură albă sau colorată. Fusese condus printr-o colonadă ce împrejmuia o grădină interioară. Pereţii erau acoperiţi de zugrăveli: în nişte câmpuri pătrate erau reprezentaţi câte doi-trei oameni de mărime impunătoare şi într-un stil ce evidenţia plastic materialitatea lor. Pe console şi mese de perete se răsfăţau căni, vase şi talere de argint. La intrarea în grădină văzuse statuia de marmură de mărime supranaturală a unui bărbat înaintat în vârstă; pesemne Parmenide, presupuse Carow.

De pe terasă alunecă cu privirea peste oraş şi agora, peste băile acoperite, casele oraşului şi port. În dreapta, pe o înălţime, dominând oraşul, templul Atenei de pe acropole. Micul templu părăsit, pe treptele căruia se ivise, se afla în spatele folarhiei şi nu se vedea de pe terasă; în schimb, marea albastră şi strălucitoare, care cuprindea o jumătate din orizont,

mărginită în dreapta de muncele abrupte şi în stânga de lanţuri de coline potrivit de înalte, care se terminau abrupt, spre mare, printr-o faleză. Aşadar, îndărătul acestor coline trebuia să fie Palinurus.

— Cred că ar trebui să te interesezi dumneata de omul care strigă acest cuvânt necunoscut, spuse folarhul. La Palinurus se înalţă din mare o stâncă asemenea unul vârf de ac, înaltă de trei sute de picioare. Este atât de abruptă, încât n-a urcat încă nimeni pe ea; dar acum omul ăsta stă acolo sus, în vârf, strigă întruna „avanti” şi pare-se că vrea să coboare.

— Aşadar, un italian? întrebă Carow uimit. Se află acolo sus un italian?

Dar folarhul reluă firul:

— Locuitorii din Palinurus sunt fireşte din cale afară de agitaţi de când l-au descoperit ieri pe omul de-acolo sus. Mai întâi s-au adunat pe ţărm; mai apoi s-au apropiat de stâncă vreo câţiva bărbaţi cu barca şi au strigat în sus, întrebându-l cum a ajuns acolo şi de ce nu coboară îndărăt. Dar el le-a strigat ceva într-o limbă neînţeleasă, în care revine întruna cuvântul acela. De vreme ce nu l-au înţeles, oamenii s-au întors la mal; dar el a aruncat cu pietre după ei. De ce a făcut asta? Ar trebui să fie prudent şi să nu arunce cu pietre tocmai în Palinurus.

La noi, de fapt, toată lumea ştie ce s-a petrecut odată, cândva de mult, dar poate că dumneata n-ai aflat încă. Când Eneas trecea pe lângă capul acesta, venind de la Dido, a căzut în apă cârmaciul Palinurus. Adormise pe punte, dar de bună seamă că nu era vina lui, căci şi astăzi încă trece drept model al tuturor cârmacilor, ci era opera Atenei. A fost aruncat la ţărm

şi locuitorii micului sat de pescari, nişte indivizi barbari şi neospitalieri, l-au bătut cu pietre până l-au omorât. Mai târziu, au plătit cu vârf şi îndesat această fărădelege; poate că le-o fi fost de învăţătură, totuşi nu sunt sigur de asta.

Căci poporul de pe acel pinten de muncel mai este şi azi sălbatic, iar oamenii bănuiesc că îndeletnicirea lor principală e mai puţin pescăria, cât pirateria. Şi când unul, care stă neajutorat pe stâncă, aruncă cu pietre după ei, ar putea prea bine să se supere pe el. Poate că omul n-ar avea parte tocmai de soarta lui Palinurus, întrucât autorităţile noastre au aflat între timp toată tărăşenia, dar omul are mult calabalâc cu el şi se află într-o situaţie precară. Ce uşor i s-ar putea întâmpla un accident, sau mai limpede: ce uşor s-ar putea petrece un asemenea accident! De altfel, cum ai numit beţigaşele de afumat pe limba dumitale?

— Ţigară, ţigaretă.

— Ţigaretă. Un cuvânt greu, dar care sună aproape greceşte! O ţigaretă, presupun, feminin, nu-i aşa?

Pronunţa cuvântul de parcă era grecesc şi s-ar îi scris cu doi gamma.

— Ai putea să-mi mai dai o dată *ţingareta* de adineauri? Tare mi-ar plăcea totuşi să aflu ce poate ispiti un om ca dumneata să tragă în piept un fum care doar îţi face rău, care te sileşte să tuşeşti şi îţi face ochii să lăcrimeze. Aş vrea să ştiu ce te îmboldeşte să faci asta mereu, ba chiar cu o anumită plăcere.

Carow răspunse că nu prea vedea un sens în această întrebare, de vreme ce la Velia tot nu fuma nimeni în afară de el, astfel că nu era nici o primejdie pentru ceilalţi,

— Dar sunt curios, ripostă Phokas. Curiozitatea în

faţa neinteligibilului şi dorinţa da a-l cerceta şi înţelege până la urmă sunt ceea ce ne menţine în viaţă pe noi filosofii. Omul este om când îşi pune întrebări în legătură cu fenomenele.

— Întrebarea dumitale e însă lipsită de sens; nu-şi poate afla câtuşi de puţin un răspuns, întrucât nu mai am decât vreo câteva ţigări. Or pentru a ajunge la un rezultat, trebuie să fumezi multe. În plus, experienţa e şi riscantă.

— Nu poate fi tot atât de riscantă ca experienţa dumitale de a te transpune în epoca noastră.

Această încăpăţânare îl făcu pe Carow să se îngrijoreze cu privire la ţigările sale.

— Dar eu nu-mi pot asuma răspunderea de a-ţi da o mână de ajutor într-o experienţă atât de primejdioasă şi să-ţi cedez ţigări din stocul meu redus. Medicii noştri sunt împotriva fumatului, mai ales în cazul persoanelor înaintate în vârstă. Adineauri ai observat chiar dumneata că ţi s-a făcut rău. În ţigări este o otravă care atacă stomacul, plămânii, inima şi creierul. Medicina noastră cunoaşte multe cazuri în care unii fumători au înnebunit după fumarea a două ţigări, au dat foc caselor, şi-au omorât soţiile, ba chiar şi copiii, şi până la urmă şi-au luat ei înşişi viaţa. Când, de fapt, fuseseră oameni liniştiţi, prietenoşi şi chibzuiţi. Fă o încercare! Dă unei găini să mănânce doar o priză din conţinutul unei ţigări şi în scurtă vreme cade grămadă şi moare.

— Mda, la găini o fi cazul, dar eu nu sunt găină. Hai! dă-o încoace!

Nu-i mai rămase lui Carow altceva de făcut decât să scoată şi să dea folarhului ţigara pe care începuse s-o fumeze mai înainte.

Trase din ţigară de vreo zece-douăsprezece ori, inhală adânc fumul şi îl suflă pe nas. Apoi însă, clătină din cap.

— Fumul în sine, spuse el gânditor, dacă nu-l inspiri direct şi pe gură, ci doar îi amiroşi de la oarecare distanţă, nu e neplăcut. Are un caracter viguros, înviorător. Dar să-l inspiri direct din ţigaretă - nu ştiu ce plăcere poate să-ţi facă.

Stinse ţigara pe masa de marmură.

— Te-ai făcut palid, spuse Carow aparent îngrijorat.

— Trebuie să fie efectul luminii sub marchiză.

— Dar cred că ai broboane de sudoare pe frunte.

— Tot ce se poate. De altfel şi dumneata ai. E căldura toridă.

— Sunt simptome cunoscute, care n-ar trebui ignorate. Nu cumva ţi-e iar rău? întrebă Carow plin de speranţe. Nu simţi poate o apăsare în regiunea stomacului?

— În regiunea stomacului? întrebă folarhul mirat. Cum aşa? Nu simt nimic acolo.

Vârî restul ţigării în tunică.

Carow îi abătu atenţia, revenind la o temă pe care o considera mai puţin tulburătoare:

— Dar cum o fi putut să ajungă un străin pe stânca de la capul Palinurus?

— Asta ne întrebăm şi noi, fireşte. În afară de asta pare-se că are multe bagaje, dintre care unele s-ar zice că seamănă cu acelea cu care ai venit dumneata azi la mine.

Carow rămase o clipă amuţit. Apoi exclamă:

— Jule! Pentru Dumnezeu!

Meyer-Proske relatează despre cearta sa cu Jule referitoare la probleme de stil şi la începutul cărţii

Îmi imaginasem colaborarea cu Jule mult mai uşoară. Voiam să adun informaţii despre el şi Carow, să-l pun să-mi istorisească o poveste şi apoi să împletesc din manuscris una nouă după ideile mele şi în stilul revistei *diese woche.*

Dar Jule îmi făcea greutăţi. În manuscrisul lui Carow nu admitea să fie schimbată nici o iotă. Mie îmi acorda eventual dreptul la adnotaţii. Note de subsol.

Note de subsol! Ei, la urma urmei puteam eu să-l fac să-şi pună pofta în cui.

Dar după aceea începu să obiecteze în privinţa stilului meu: era prea degajat, prea neglijent, prea impertinent, prea stupid. La calambururile mele tresărea mereu. Până şi un cortegiu funerar, zugrăvit de mine, părea să ia aspectul unei petreceri, zicea el. N-aveam simţul măreţiei, şi anume a măreţiei lui Carow, simţul tragicului, al gravităţii şi al profunzimii. Trebuia, pare-se, să-şi descarce nervii; l-am lăsat să vorbească, dar pe urmă n-am mai putut suporta.

— Mă, nerodule! i-am spus. Ar trebui să te baţi pe umăr din oră în oră şi să te feliciţi că mă interesez de această *story* a ta şi că îţi suport insultele cu atâta indulgenţă. Pesemne, nu-ţi dai seama că sunt unic printre colegii mei. Scriu aşa cum vorbeşte şi gândeşte cititorul simplu, fără cultură. De-aceea mă iubesc toţi.

Nu mă iau de piept cu lumea şi nu sunt veşnic revoltat pentru că nu e aşa cum ar trebui să fie. Nu-mi plâng nefericirea de-a fi nevoit să trăiesc în această Vale a plângerii. Îmi lipseşte orice organ pentru autocompătimire. Sunt, aşadar, pentru tine un caz fericit. Chiar şi Herta decupează articolele mele din *diese woche* şi le colecţionează.

— N-are decât! răbufni Jule. Cine e Herta? Pentru mine Herta este Hecuba.

— Aici faci o greşeală capitală, i-am răspuns. Când telefonează Herta la redacţie, tremură toţi, cel mai mult Redlich; căci e însurat cu ea. Dar cuvintele mele, ea le adună, şi când îmi telefonează, îmi spune dulce că iar am fost minunat.

Profunzime, tragism, seriozitate, narcisism, revoltă permanentă şi tânguire asupra lumii rele, împletită cu belfereală insuportabilă şi cu pretenţii morale supreme faţă de alţii - preferi poate să te asociezi cu un scriitor german?

Jule tăcu, fiindcă nu putea ţine piept forţei mele retorice şi argumentelor mele. Apoi însă, începu necazul privitor la problema: de unde să începem.

El dorea să înceapă cartea cu fundamentalul studiu al lui Carow despre *Timp ca problemă ontologică,* sau măcar să-i redăm ideile principale şi apoi să relatăm despre misterioasa lui dispariţie din apartamentul din Heidelberg.

Era, fireşte, o absurditate.

— La studiu, i-am spus, poţi să renunţi. Aşa ceva nu citeşte nimeni, asemenea lucru nu-l înţelege nimeni. Şi dacă începi cu misterioasa dispariţie din Heidelberg, trebuie să oferi şi formula cum se poate realiza o dispariţie. Altfel cititorul îşi închipuie numaidecât că

totul este *science-fiction.* Dar cum tu persişti să păstrezi tăcerea asupra metodelor de dispariţie, trebuie s-o luăm de la început tare şi să-l confruntăm pe cititor încă de la primele rânduri cu o situaţie dramatică sau comică. Ca un racolaj.

— De pildă? făcu Jule.

— De pildă, cum stai tu pe stânca abruptă, cum nu poţi coborî şi strigi necontenit „*Los! avanti!* - Hai! Înainte !”, deşi unul din cuvinte e german, iar celălalt italienesc. În timp ce oamenii de jos nu pricep decât latina.

— Asta n-a fost câtuşi de puţin comic. Ce să fi strigat? Ştii tu poate cum se spune „înaintaţi odată!” pe latineşte? Dicţionarul meu latinesc era în valiza ce atârna într-un tufiş cinci metri mai jos. Oamenii stăteau jos pe plajă, se holbau în sus la mine, dar nu întreprindeau nimic. Se hlizeau pe seama mea, fiindcă eram înţepenit acolo şi nu puteam coborî. Li se părea comică situaţia mea. Şi aşa ceva mă enervează cumplit. Unii veneau cu bărcile până la poalele stâncii, duceau mâinile pâlnie la gură şi îmi strigau ceva în sus. Din câte am înţeles, voiau să le arunc valizele jos. Mie, în schimb, mi-era sete, fiindcă eram acolo sus de cu o seară înainte. Am făcut gestul ca şi cum aş bea dintr-o sticlă şi le-am strigat: *Aqua ! Avanti! Los!* Să se deranjeze şi să-mi trimită în vreun fel apă sus. Dar oamenii din bărci mureau de râs. Dădeau capul pe spate, vârau degetul mare în gură şi ridicau degetul mic de parcă mâna lor ar fi fost o sticlă din care beau. Apoi, gloata aia idioată urla şi mă imita strigând: *Aqua ! Avanti! Los!* Dar nu întreprindea nimic, ci se umfla de râs.

— Dar atunci de ce te-ai apucat numaidecât să

arunci cu pietre după ei?

— Nu pietre, ci o bucată de stâncă, dar a căzut din păcate în apă departe de barcă, pentru că în situaţia în care mă aflam nu puteam să ochesc cum trebuie. Am aruncat-o, fiindcă nici nu se gândeau să mă ajute, ci strigau „hai, sări! - *desili! sali!”* - şi îmi arătau prin gesturi ce voiau să spună, după care au făcut calea întoarsă răcnind. Tare mi-ar fi plăcut să le arunc în barcă o bombă sau o grenadă de mână. Când râde cineva de mine, mă apucă totdeauna furia şi văd roşu înaintea ochilor. Încă de copil eram aşa. Pesemne că e structura ereditară, poate un defect, dar şi eu sunt doar om. La urma urmei, ce era de râs în situaţia mea? Şedeam pe un colţ de stâncă nu mai mare decât tăblia scaunului ăsta, care pe deasupra mai era şi puternic înclinat spre faţă. De dormit, nu-mi puteam îngădui. Când mă uitam în jos, mă apuca ameţeala şi trebuia să mă ţin bine de rădăcina uscată a unei tufe.

— La ce înălţime era?

— Cam la vreo sută de metri.

— Şi tu şedeai pe vârf?

— Nu! Pe unul dintre cele cinci ace care alcătuiesc vârful. De la acul meu până la următorul nu erau decât vreo zece metri, dar între ele, chiar lângă pulpa piciorului meu să căsca o prăpastie. Nici nu puteam privi într-acolo. Stânca nu era decât la câteva sute de metri de uscat, de un mic port şi de ţărm, dar fatal era faptul că se ridica vertical din mare. Alpiniştii cu pitoane şi corzi s-ar fi putut antrena foarte bine acolo; dar pe vremea aceea nu existau alpinişti. Seara, când am sosit, şi peste noapte a plouat; m-a udat până la piele, iar vântul îmi şuiera pe la urechi. Hanoracul meu era însă în geamantan, iar acesta zăcea atârnat într-un

boschet mai jos de mine. A doua zi strălucea soarele şi cu cât se făcea mai cald, cu atât mai mult îmi sporea şi setea. La asta se mai adăuga şi faptul că pe stânca aceea îşi făcuseră cuibul zeci de mii de rândunele; necontenitul lor ciripit respingător aproape că mă înnebunise. Şi pe urmă au mai venit şi tipii ăia cu bărcile şi mi-au strigat să sar de-acolo pur şi simplu în mare.

— Dar de ce ţi-ai ales pentru aterizare tocmai acel loc?

— Tocmai? Ales ! Nici gând! Vroiam să merg la Carow. De aceea nici n-am corectat eroarea din calculul său, altfel aş fi ajuns tocmai în epoca lui Parmenide, unde intenţionase el iniţial să aterizeze, deci la secole distanţă de Carow.

În afară de asta, cu cât examinam mai mult calculele lui, cu atât îmi sporea certitudinea că eroarea ce apărea brusc şi nemijlocit nu era cu adevărat una boacănă. Căci aveam senzaţia că, într-o anumită privinţă, avea *totuşi* un tâlc. Se potrivea atât de minunat cu alte câteva numere anterioare, şi cu cât examinam mai mult această eroare cu atât părea mai ciudată. Avea cele mai uimitoare însuşiri. Îmi lipsea Carow. Cu el aş fi putut discuta despre aşa ceva.

În curba matematică, ce urma să mă poarte la Velia, trebuise, fireşte, să introduc şi date noi, întrucât, de la dispariţia lui, timpul înaintase; dar scăparea boacănă n-am corectat-o. Noile numere obţinute le-am rotunjit după a treia zecimală, presupunând că toate câtimile ce cădeau la rotunjire se anulau reciproc; şi, la urma urmei, îmi ziceam, nici nu conta cine ştie cât dacă nu aterizam chiar în acelaşi kilometru pătrat cu prietenul Carow. Dar pesemne că aceste câtimi nu s-au anulat,

ci s-au însumat. De aceea trebuie să spun că am avut noroc că n-am căzut în largul mării dintre Velia şi Sardinia.

— Ci pe ultima stânca din faţa coastei, şi norocul de-a fi fost observat de oameni.

— Da, iar după-masă oamenii au pornit-o peste măguri acasă, spre satul lor, şi m-au lăsat singur, cu rândunelele acelea îngrozitoare. Îşi ziceau, probabil, că pot lăsa în seama timpului problema cum voi coborî de pe stâncă; timpul avea s-o soluţioneze în felul său.

— Vrei să spui că sperau să mori de foame şi de sete.

— Da, sau să cad de-acolo. Apoi seara a început din nou să plouă.

— Bun! Stai, opreşte-te! Cu istoria asta *trebuie*, pur şi simplu, să începem. Dă-mi voie să-mi expun ideile. Am făcut iar zece pagini de notiţe. Aşadar, cu povestea asta începem.

În noaptea aceea, când şedeai sus pe stânca ta, ud până la piele, ţi se depăna înaintea ochilor minţii întreaga ta viaţă. *Mă visez din nou copil.* De Adalbert von Chamisso. Gândul la tata şi la mama. Cum ai fost oprimat ca copil. Tatăl, poate alcoolic. Mama îşi făcea de cap. Mereu alţi unchi în casă. Căsătoria părinţilor desfăcută. Copilul - cheie pentru evenimentele următoare. Totul, absolut realist, pentru ca cititorul să bage de seamă că secvenţele sunt luate din viaţă, că nimic nu e inventat.

Jule gesticula violent, voia să facă obiecţii şi, de bună seamă, să pretindă că el fusese cu totul altfel; dar eu vedeam lucrurile atât de limpede şi tocmai eram în vervă, aşa încât nici nu l-am lăsat să deschidă gura.

— Prima ta prietenă. Puţin sex, dar cu măsură. N-

avea grijă! Te lăsăm deocamdată să şezi acolo sus pe stânca ta şi, între timp, îţi detaliem viaţa. Cititorii citesc mai departe fiindcă se gândesc: acu', în fiece clipă, trebuie să cadă, mult n-o să reziste acolo sus. Nu vor să scape momentele. Şi, între timp, le administrăm toate informaţiile necesare pentru adevărata *story.* Vezi, aşa facem noi, profesioniştii!

În ziua următoare începi să-ţi deşiri cămaşa de nailon, arunci firul în jos şi oamenii din Palinurus, printre care sunt şi oameni buni, îţi trimit apă, sandvişuri, un rachiu sau ceva întăritor, poate o supă fierbinte. Şi apoi...

Jule m-a întrerupt brusc şi fără menajamente:

— Şi apoi cobor pe firul de nailon! Aşa, până acum te-am lăsat să spui tot ce vrei. Dar nici eu n-o să-mi deşir cămaşa, nici tu viaţa mea, aşa cum îţi imaginezi, şi nici n-o să începem cartea cu povestea asta; căci cartea pe care o scriem trebuie să-l prezinte pe Carow, nu pe mine şi viaţa mea.

— Jule, am ripostat eu, văd că tot nu mă înţelegi. De câte ori trebuie să-ţi spun? Fireşte că este vorba mai mult de tine, pentru că tu eşti cel care vrea să-l explice pe Carow şi să aducă mărturie pentru el. Dacă ai să-i trânteşti onorabilului public manuscrisul în faţă, *tel quel,* n-o să-l ia nimeni în mână. Sau dacă îl citeşte totuşi vreunul, n-o să creadă nici un cuvânt, ci o să-l considere *science-fiction.*

De aceea trebuie mai întâi să trezim interesul cititorului pentru tine, cel care ne-ai adus, primejduindu-ţi viaţa, această istorie din trecutul pierdut în neguri. Trebuie să-l înfăţişăm concret pe Jule, omul care a avut o copilărie aspră şi s-a ridicat prin propriile mijloace, pe Jule omul de ştiinţă şi

cercetătorul serios, căruia colegii invidioşi vor să-i închidă gura prin mijloace necinstite; trebuie să-l prezentăm concret pe Jule prietenul, care a călătorit fără frică pe urma dascălului său Carow şi a revenit peste decenii în vremea noastră, ca să aducă mărturie pentru marele cercetător Carow, dar care, modest, se retrage în umbră şi îi lasă lui toată gloria.

Pe scurt, în primul rând trebuie să-ţi dăm un certificat şi să stabilim credibilitatea ta; apoi putem împleti, printre trăirile tale, extrase din cartea lui Carow. Tu eşti martorul principal, poţi apărea oricând la televiziune şi la interviuri. Tu încă trăieşti, Carow nu mai există.

— Nu? întrebă Jule. De unde ştii tu asta? Poate că totuşi o să mai existe peste o sută sau o mie de ani. Ce ştim noi despre asta!

— Hai, vino! i-am spus, căci acum începea din nou să se îndepărteze de realitate, să facă speculaţii şi să dea curs liber fanteziei. Urneşte o dată istoria asta din loc! *Los ! Avanti!*

Funcţionarii îşi fac apariţia, verifică situaţia şi iau măsuri

Pe ţărmul Palinurusului îşi făcu apariţia o delegaţie alcătuită din trei bărbaţi: erau funcţionari ai consiliului municipal din Velia. Îi urmau câţiva sclavi ai oraşului şi, la o distanţă cuviincioasă, locuitorii din Palinurus. Sclavii întinseră o frânghie, iar localnicii, care voiau să privească, trebuiră să treacă dincolo de frânghie, pentru ca delegaţia să poată examina nestânjenită situaţia şi să se consfătuiască.

Delegaţia luă deîndată o decizie şi hotărî măsuri. S-au dat dispoziţii şi un mesager oficial fu trimis peste colină. Funcţionarii se urcară într-o barcă, merseră până la stâncă, unul duse mâinile pâlnie la gură şi îl întrebă pe Jule dacă e german.

A treia oară înţelese întrebarea şi răspunse:

— Nu! Sunt neamţ! *No ! Sono tedesco!*

Jule răspunsese astfel pentru ca funcţionarii să nu-l confunde cu germanii care bântuiau pe atunci prin păduri, izolaţi sau în hoarde jurate, şi ucideau neguţătorii romani, ba chiar dădeau lovituri contra legionarilor romani care veniseră doar pentru a pacifica ţara şi a le aduce barbarilor civilizaţia.

Funcţionarii se sfătuiră din nou şi ajunseră, după cât se pare, la concluzia că Jule trebuia lichidat cât mai curând; căci iată o lotcă pescărească mare care înconjură capul, ajungând la stâncă, şi un bărbat cu un arc, care se înfipse bine pe picioarele depărtate, se

rezemă de catarg, ochi îndelung şi trase o săgeată ce trecu, totuşi, cu mult pe deasupra lui Jule.

Jule trase capul între umeri, dar nu se putea adăposti. Căută o piatră cu care să-l anihileze pe arcaşul de jos sau măcar să-l enerveze când ocheşte. Dar trebuia să se aplece mult spre spate, pentru a desprinde o spărtură de stâncă.

Între timp veni vâjâind a doua săgeată, care zbură prin aer mai jos de Jule şi căzu îndărăt în apă. Jule desprinsese între timp o frântură de stâncă. O aruncă în jos, dar piatra căzu în apă, departe de luntre. Oamenii de jos începură să strige; voiau evident să-l facă pe Jule să înceteze cu aruncatul pietrelor.

A treia săgeată şuieră pe-aproape de capul lui şi ateriză pe vârful acului alăturat, se rostogoli puţin şi rămase pe loc. Abia atunci văzu Jule că la capătul de jos al ei era înfăşurată o sfoară. Dar nu putea ajunge până la săgeată.

Luntrea primi poruncă să revină la ţărm. Delegaţia de funcţionari se sfătui cu luntraşii şi împreună traseră concluzia că procedeul de-a arunca sus o sfoară cu ajutorul unei săgeţi era nesatisfăcător, deoarece omul, oricât de bun arcaş ar fi fost, nu putea trage cu precizie pe vârful acela şi de pe barca ce se clătina.

Şi Jule avea oarecare rezerve faţă de o atare metodă de salvare, căci la ce-i folosea o sfoară, dacă era legată de o săgeată pe care mai întâi trebuia să şi-o smulgă din ochiul unde se înfipsese! Funcţionarii se consfătuiră îndelung, apoi luară o hotărâre care îl linişti nespus pe Jule; plecară de-acolo, făcând o pauză de prânz, iar localnicii se întoarseră şi ei în satul lor.

Doar doi sclavi comunali fură lăsaţi pe loc, pentru a supraveghea pe Jule şi stânca. Se ciuciră pe nisip lângă

frânghia întinsă ca barieră, şi după plecarea celorlalţi, scoaseră un pahar şi se puseră să joace zaruri.

Jule se afla acum din nou singur pe vârful acului de stâncă, privea spre plajă, spre faleza prăpăstioasă a muncelului împins în mare ca promontoriu şi la coastele abrupte ale uscatului, cu gurile întunecoase ale câtorva grote. Între timp, rândunelele zburau neîntrerupt în jurul stâncilor şi al cuiburilor. Ciripitul lor era un fel de sunet subţire şi strident, nemodulat şi monoton.

Jule era tare obosit. Peste noapte se legase bine cu cureaua de la pantaloni de o rădăcină şi aţipise de câteva ori, lucru ce nu era lipsit de primejdie, căci slaba rădăcină n-ar fi putut susţine întreaga lui greutate.

Simţea că nu va mai putea rezista multă vreme somnului şi tocmai voia să se asigure din nou de rădăcină, când îşi făcu apariţia o mică luntre cu vâsle, ce sălta zbuciumat pe crestele valurilor şi nu înainta decât cu multă trudă. De îndată ce ajunse la adăpost de vânt, în umbra promontoriului, reuşi să înainteze mai uşor. Se îndrepta direct spre stâncă.

În barcă erau doi tineri. Când se apropiară de poalele stâncii, unul dintre ei înălţă un zmeu pe când celălalt vâslea împotriva vântului. După un răstimp izbutiră să facă zmeul să plutească deasupra lui Jule. Manevrară apoi barca în aşa fel încât, dând drumul sforii sau trăgând de ea, să ajungă să-i atingă picioarele.

Jule o apucă numaidecât, dar cu atâta neîndemânare încât era cât pe ce să se rostogolească cu capul în jos, tocmai în această clipă dătătoare de speranţe; dar mai izbuti să se prindă cu mâna de rădăcină şi, încet, foarte încet, se trase îndărăt pe locul unde şezuse. Dar în

mâna cealaltă ţinea sfoara zmeului, pe care şi-o răsuci în jurul braţului.

După siestă, funcţionarii reveniră pe ţărm pentru a ţine din nou sfat. Fură uimiţi să-l vadă pe Jule în legătură cu cei doi tineri din barcă, la fel de uimiţi ca şi cei doi sclavi municipali care nu-şi puteau explica minunea.

Delegaţia celor trei funcţionari luă deîndată noi măsuri: fură trimise în fuga mare ştafetele. Fu adusă la poruncă şi barca mai mare. Cu ajutorul sforii, Jule trase în sus o frânghie mai solidă, un ulcior cu apă şi o oală cu coleaşa de ovăz. Căpătă de asemenea pitoane de fier şi un ciocan, astfel încât putu fixa frânghia.

După-amiaza târziu, se legase cu coardă şi o fixase atât de bine în jur, încât, evitând să privească în adâncul ameţitor, se simţi destul de sigur pentru a aduna cele unsprezece piese ale bagajului său de pe diferitele ieşinduri ale vârfului de ac, pentru a le strânge în plasele ce-i fuseseră trimise sus şi a le coborî cu frânghia în barcă. La sfârşit se lăsă şi el în jos, dar pe când plutea prin aer atârnat de coardă, ţinu totuşi ochii bine închişi.

Dincolo de frânghia-barieră se adunaseră toţi locuitorii satului de pescari şi corsari Palinurus şi priveau cu încordare cum cobora Jule filând coarda palmă cu palmă şi cum se odihnea minute în şir la o înălţime ameţitoare, când se simţea istovit. Fireşte că ar fi fost mai impresionant şi le-ar fi plăcut mai mult, dacă n-ar fi coborât atât de încet, ci s-ar fi lăsat în jos ca o piatră.

Coarda era fixată de catargul bărcii marii. Jule deschise ochii când auzi vocile slujbaşilor şi luntraşilor chiar sub el. Îi strigau sfaturi în sus. După intonaţie, îl

îndemnau să nu desfacă încă bucla de asigurare, ci să continue să fileze încet în jos, pentru că nu cumva să-şi frângă gâtul tocmai pe ultimii metri.

Delegaţia de slujbaşi adăsta pe puntea dinspre pupa şi îl salută când puse piciorul pe scândurile ei. Jule nu pricepu nici un cuvânt din cuvântarea lor. Le mulţumi însă, mişcat, în limba germană, pentru salvare şi pentru grija cu privire la cele unsprezece valize, legături şi saci marinăreşti, pe care le văzu aliniate lângă catarg.

Dar îl cuprinse îndoiala când privi mai de-aproape delegaţia: înainte de plecare luase de la bibliotecă volume cu reproduceri de statui romane. Dintre slujbaşii din delegaţie nu purta nici unul o togă cu falduri bogate ca statuile din cărţile sale; aveau cu toţii nişte veşminte semănând mai curând cu nişte cămeşoaie. În ce epocă şi în ce ţară se afla? Dar Jule nu avea timp acum să reflecteze la asta: îi căută, vrând să le mulţumească, pe cei doi tineri care avuseseră geniala inspiraţie de a-i trimite sus zmeul cu sfoară. Dar ei nu erau funcţionari şi nu fuseseră admişi pe punte. Jule le zări chipurile dincolo de bord. Stăteau în coaja lor de nucă, lipită de barcazul pescăresc, şi de-abia ajungeau cu bărbia la marginea acestuia. Faţa unuia din ei era desfigurată de urme de vărsat. Ţinea o curea în mână şi trebuia să vâslească. Era încă un copil. Celălalt, dimpotrivă, mai curând un adolescent, dar cu un chip îngeresc, îl privea pe Jule râzând şi curios, de parcă şi-ar fi zis: Acu să-l vedem cum o să se descurce!

Jule îi dădu mâna şi îl trase pe punte. Avea nişte ghete de piele cu carâmbi înalţi şi se propti atât de tare în banchetă minusculei sale bărci, încât o făcu să

se clatine infernal. Jule căută în buzunarul pantalonilor săi un dar. Micul briceag? Îl dădu flăcăului şi îi arătă cum să-l deschidă şi să-l închidă. Băiatul îl strânse la piept cu o mână, mulţumi printr-un gest larg cu cealaltă mână şi sări repede îndărăt în bărcuţa lui, mai înainte ca funcţionarii să fi avut timp să cerceteze straniul instrument. Ei i se adresară acum lui Jule, dar acesta era prea ostenit pentru a-i asculta; ţinea capul aplecat într-o parte, duse o mână la unul din obraji şi spuse:

— *Dormire!*

Era pe italieneşte, dar ei îl pricepură fără greş, pentru că şi cuvântul latinesc pentru a dormi sună la fel.

Dar Jule nu avea să doarmă prea curând.

Când luntraşii desprinseră frânghia de catarg, iar sclavii se încordară să tragă la rame, un măgar cobora în trap grăbit dealul. Ducea în spinare un uriaş care trebuia să-şi îndoaie picioarele, pentru a nu da cu ele de pământ. Uriaşul avea părul roşu ca focul şi o barbă aşijderea. Strigă încă din depărtare:

— Jule! Jule !

Pe Jule, care stătea pe puntea barcazului, îl cuprinse o nerozie explicabilă doar prin marea lui oboseală şi emoţie.

De la prova ambarcaţiei începu să cânte spre el:

— O *Carow mio* pe melodia canţonetei *O sole mio;* dar cum nu ştia decât atât din text, strigă: Ţi-am adus ţigările.

— Care? ţipă Carow peste apă. Ambalajul pentru tropice?

— Da, şi încă unul pe deasupra!

Carow sări jos de pe măgar, săltă de pe un picior pe

celălalt, ridică pumnii în sus şi îi scutură. Şi strigătul pe care îl scoase suna cam aşa:

— Ioi-ioi-ioi-ioi-ioi!

Despre folarh şi ţingarete

Folarhul îl invită pe Jule să locuiască şi el la folarhie.

Camera lui Carow era aşezată spre sud-vest, cu vedere asupra oraşului şi mării. Locuia în clădirea pusă la dispoziţie membrilor acestei pholé, când se întruneau la Velia. Unii dintre ei erau aşteptaţi pentru sărbătorirea zilei de naştere a lui Parmenide. Până atunci, Carow era singurul locatar al acestei case cu îngrijita ei grădină, cu colonade şi fântână arteziană.

Carow propuse să-l lase pe Jule să se instaleze în camera alăturată, care stătea goală. Dar asta era cu totul imposibil, după cum spuse folarhul. Avea să i se repartizeze mai degrabă o cameră în casa asistenţilor, în care locuiau şi Pittakos şi Pelops, cei doi filosofi permanenţi ai folarhiei.

Într-o căsuţă, în grădină, îşi aveau dormitoarele şi camerele de lucru cei trei elevi ai folarhiei. Liberţii, în sarcina cărora cădeau administraţia şi menajul, locuiau în aripa economatului, sclavii, şi sclavele, parte într-o baracă a sclavilor, parte în subsolul caselor în care lucrau.

Într-o conversaţie cu folarhul, Carow aminti în treacăt că, dacă odaia alăturată, în prezent goală, nu poate fi pusă la dispoziţia lui Jule, ea s-ar putea amenaja ca încăpere de zi, în care ar putea primi ocazional vizita unor cunoscuţi din afară, ca de pildă vechiul său amfitrion Rufus sau soţia acestuia.

Chipul folarhului deveni serios.

— Pe Rufus, dinspre partea mea, poţi să-l primeşti,

dacă e neapărat trebuinţă, spuse el, dar pe nevasta lui, nu. Singurele făpturi feminine din folarhie sunt sclavele.

— De ce?

— O regulă, încă din vechime.

Carow nu mai continuă cu întrebările. După cum băgase de seamă, existau multe reguli în casă.

Jule, de pildă, nu putea păşi în casa membrilor pholé-ei unde locuia Carow, decât adus sau chemat în mod special, în timp ce Carow putea să meargă fără oprelişte în clădirea asistenţilor şi să-l viziteze pe Jule în odaia lui. În casa folarhului, de asemenea, nu avea acces decât cine era chemat de el. Doar biblioteca, aflată în casa lui, dar având o intrare separată, era deschisă tuturor.

Micul dejun era modest şi îi era adus fiecăruia în cameră de către sclavi: pâine uşor sărată, măsline, brânză, must. Mesele de prânz şi de seară folarhul le lua împreună cu membrii pholé-ci, cu învăţăceii şi ucenicii în sala de mese, prânzişorul, şezând la o masă mare, cina, culcaţi pe triclinii.

În timp ce mâncau, domnea silentium, dar unul dintre ucenici sau dintre cei doi filosofi permanenţi citea câte ceva cu voce tare. Tocmai erau la lectura epopeii lui Lucan, *Pharsalia,* care pe Carow şi Jule, în măsura în care înţelegeau greoaiele versuri, îi plictisea în aşa hal încât, în cele din urmă, nici nu mai ascultară. Dar nici folarhul nu parea să fie cu gândurile la lectură.

Îl invitase pe Carow după cină la un pahar de vin pe terasa casei sale.

— Am auzit că vrei să te întorci iar acasă? întrebă el. Îndărăt în vremea dumitale.

— Da, chiar dacă nu numaidecât oricum în curând.

— Şi discipolul dumitale Iulius?

— De asemenea. Dar am vrea să luăm cu noi ca dovadă că am fost aici un exemplar complet şi corect din poemul didactic al lui Parmenide.

— Am putea să vă procurăm unul; dacă veţi izbuti să luaţi cartea cu voi în veacul vostru, asta e o întrebare la care nu pot răspunde aşa cu una cu două. Aşadar, nu-ţi place la noi? Mă tem că avem prea multe reguli.

Carow protestă:

— E drept că aveţi multe reguli; totuşi preţuiesc întâmplarea care ne-a condus în această epocă.

— Întâmplare? întrebă folarhul. Ţi-am mai spus doar o dată că te aşteptam aici încă de multă vreme.

— Pe Iulius şi pe mine?

— Cine avea să vină n-o ştiam, şi nici momentul exact nu l-am putut calcula, dar am observat că cineva lucra în viitor la problema noastră, şi atunci am făcut şi noi ce ne stătea în putere, ca să nimeriţi aici la noi şi nu în altă epocă depărtată în timp.

— A fost un gest foarte amabil. Dar de ce aţi făcut-o? vru Carow să ştie.

— Pentru că speram că ne-aţi putea lămuri cu privire la timp şi la esenţa lui; căci a afla ce este timpul reprezintă sarcina pe care Parmenide le-a lăsat-o drept ţel discipolilor săi.

— Parmenide? Cel care n-a vorbit niciodată despre timp?

— Care în opera sa *publicată,* accentuă folarhul în răspuns, n-a vorbit niciodată despre timp. Dar acum ne dăm seama că ne-am aşteptat la prea multe de la vizita dumitale.

— Îmi pare rău.

Folarhul înlătură scuza printr-un gest larg cu mâna.

— Poate că prin asta se confirmă presupunerea unuia dintre predecesorii mei, că fenomenul timpului nu poate fi cunoscut fundamental cu mijloacele raţiunii noastre.

Dar ne aduci totuşi multe noutăţi, şi membrii noştri aşteaptă cu încordare conferinţa dumitale la aniversarea naşterii maestrului nostru. Unii, de pildă, sunt nerăbdători să ştie dacă aţi observat în secolul vostru semne despre un sfârşit al timpului terestru.

— Un sfârşit al timpului?

— Un sfârşit al timpului *terestru,* am spus. Nu spun, fireşte, nimic despre timp în general, care vine din veşnicie, ci numai despre cel al oamenilor. Al XIX-lea folarh, care a condus pholé-a noastră de la a 210-a la a 214-a Olimpiadă, a calculat că sfârşitul va veni înainte de secolul XXX.

— Mda, răspunse Carow, atunci sunt liniştit; căci atunci timpul meu mai are încă destulă vreme. Căci eu vin din secolul XX.

— Din al douăzecilea? Aici trebuie să fie o greşeală la mijloc. După calculele noastre nu există nici o îndoială că veniţi din secolul al XXVIII-lea.

— Dar eu însumi ar trebui să ştiu cel mai bine din ce secol vin.

— De când începeţi cu numărătoarea?

— De la naşterea lui Christos.

— De la a *cui* naştere?

— De la aceea a lui Isus Christos din Nazaret.

— Pe Hercule! Când a fost asta? Cumva pe vremea lui Cezar?

— Pe vremea domniei lui Augustus.

— Aşa?! Ei, atunci asta e explicaţia! Noi începem numărătoarea, fireşte, de la întemeierea oraşului

Roma, şi asta se situează cu peste şapte sute de ani înaintea domniei lui Octavian Augustus. De aceea, când vorbeşti de secolul al douăzecilea, acesta corespunde secolului al douăzeci şi optulea al nostru. Ai să fii de acord cu mine că până în secolul al treizecilea nu mai e mult timp. În consecinţă nu ştiu dacă trebuie să te sfătuiesc să te reîntorci în vechiul dumitale secol. Aici mai ai încă multe secole înaintea dumitale.

— Eu? În viaţa mea? Îţi vine să glumeşti! ?

— Oarecum, nu întru totul; pe mine m-ar apăsa dacă ar trebui să-mi fac socotelile ţinând seama de faptul că încă în timpul vieţii mele sau puţin după aceea va începe pur şi simplu atemporalitatea pentru toţi oamenii şi pentru pământ şi că mormântul meu se află chiar la marginea eternităţii. M-ar lua cu frig în partea aceea.

Dar observ că îţi încreţeşti fruntea la asemenea gânduri şi imagini. Sunt, într-adevăr, aprecieri întru totul subiective, care nu pot rezista în faţa unei judecăţi ca a dumitale. Şi noi putem calcula relativ precis, cum vei mai avea prilejul să vezi, dar în gândurile noastre asupra lumii ne mai lăsăm mânaţi nu rareori şi de asemenea sentimente.

În rest, îţi mulţumesc pentru pachetul de ţigarete pe care mi l-ai dăruit. Am fumat una sau două dintre ele. Nu mi s-a mai făcut rău din asta şi aş putea înţelege acum că cineva aprinde una numai pentru că nu are altceva mai bun de făcut; dar tot nu pricep cum poţi cădea în patima fumatului. Am auzit că Iulius ţi-a adus o mare rezervă.

— *Mare* n-am putea-o numi cu adevărat. Abia dacă are să-mi ajungă.

— Cam la vreo mie? Sau şi mai multe? întrebă folarhul, aplecându-se înainte ca să nu-i scape răspunsul.

— Încă nu le-am numărat. Dar, şi dacă ar fi atâtea, cât spui dumneata, - te prinde mirarea cât de repede se topeşte o asemenea rezervă.

— Foarte adevărat! Foarte adevărat! Sunt întru totul de acord cu dumneata, exclamă folarhul ridicând braţele în sus a neputinţă în faţa unei asemenea mizerii. Adineauri mai aveai douăzeci de ţingarete în pachet, fumezi una-două şi pachetul s-a şi terminat.

— Se vede luna colo sus deasupra templului, schimbă vorba Carow, căruia discuţia începea să-i pară periculoasă. Am abuzat peste măsură de timpul dumitale. A fost foarte amabil din partea dumitale că m-ai invitat aici pe terasă.

— Pentru puţin! Pentru puţin! Dar de ce vrei să pleci aşa în grabă? Mai rămâi totuşi! Nu vrei să mai... vreau să spun, am mai putea fuma o ţingaretă. Bricheta o am aici.

Carow nu-i putu rezista. Îi oferi şi folarhului una.

— Te poţi felicita, spuse el, că încă n-ai căzut victimă acestei patimi. Dar ar trebui să lupţi cu energie împotriva dorinţei de-a fuma. Observi că te-ai prins în capcană abia când este deja prea târziu.

— Foarte adevărat! Foarte adevărat! De aceea nici nu fumez decât o dată pe zi câte una, cel mult două. Ce-ar fi dacă mi-ai lăsa pachetul pe care abia l-ai început? ! Vreau să spun acum, când l-am salvat pe Iulius de pe stânca lui şi când ai intrat în posesia a mii de ţingarete şi când bate la uşă aniversarea lui Parmenide...

— *Ţigarete,* îl corectă Carow nerăbdător şi sever,

Ţigarete, nu ţingarete.

— Ţigarete, repetă folarhul ascultător, dar accentuând puternic, când Carow îi înmână pachetul.

Despre african şi întrebările lui naive

Cinci membri din afara pholé-ei erau aşteptaţi pentru a sărbători ziua naşterii lui Parmenide, însă mai ales pentru a dezbate dorinţa împăratului de-a fi primit în pholé. Membrii din Asia Mică şi Egipt nu veneau anul acesta; din pricina distanţei prea mari, nu întreprindeau călătoria decât la fiecare trei ani.

Marcus Cellius sosi primul. Călătorise de la Genova până la Napoli cu corabia şi de-acolo o pornise călare. Locuia într-o vilă nu departe de Milano, lângă lacul Como, şi făcea acolo studii filosofice împreună cu câţiva prieteni şi câteva rubedenii. Mama lui îi conducea gospodăria. Marcus Cellius avea porecla de Africanus, pentru pielea de culoare închisă şi era de origine numidică. Mama lui mai poseda încă moşii în apropiere de Cartagina. Se instală în camera de lângă Carow.

Era un bărbat tânăr, puţin trecut de treizeci de ani, focos şi vioi, căruia îi plăcea să-şi urmeze drumurile proprii, dar care poate tocmai de aceea era cel mai stimulat gânditor din pholé, îi spuse Phokas lui Carow şi îl sfătui să se poarte cu el prevenitor, căci Africanus putea să răbufnească şi să fie violent cu cei din jur, precum se dezlănţuie uneori şi împotriva sa însuşi. Pe moment Carow nu remarcă însă nimic în acest sens.

Africanul Marcus Cellius era înalt, zvelt şi vânjos. Avea un păr negru bogat, care îi cădea uneori pe fruntea joasă. Ochii îi avea mici şi adânciţi în orbite.

Când vorbea cu vioiciune, îi străluceau.

Văzu ceasul-brăţară al lui Carow şi ceru să i-l explice.

— Foarte ingenios gândit, constată el, şi mult mai comod şi la îndemână decât clepsidrele noastre cu apă sau cadranele solare. Dar vă ajută în vreun fel la depăşirea problemelor pe care le avem cu măsurarea timpului?

— La care probleme anume te referi?

— Vreau să încep cu un exemplu: un neguţător găseşte cu ocazia inventarului un balot de postav, din care a vândut deja câţiva coţi. Poate stabili acum cu ajutorul cotului de măsurat câţi coţi mai are în balot. Poţi măsura cu acest ceas timpul care ne mai rămâne, adică timpul până la sfârşitul timpului terestru?

— Viitorul, spuse Carow, nu-l putem măsura, fireşte, nici cu acest ceas.

— Păcat! Aşadar, nici dumneata nu poţi măsura viitorul: dar nici prezentul, de bună seamă, care, după concepţia noastră, spre deosebire de trecut şi de viitor, este o determinare a timpului fără extindere temporală. Se situează - după cum le explicăm învăţăceilor noştri, pe muchea celui mai ascuţit brici imaginabil, pe deasupra căruia curge timpul. Dacă e încă de partea cealaltă îl numim viitor; dacă se află deja de partea aceasta îi spunem trecut. Numai în clipa nemijlocită, în care curge pe deasupra tăişului, timpul este prezent. Sau eşti de altă părere?

— Formulezi fapte elementare, cu care fireşte că sunt de acord. Cu ceasul nu pot măsura decât distanţa la care se situează clipa prezentă faţă de mine, după ce a curs în trecut şi continuă să curgă. Această distanţă o pot stabili exact, întrucât viteza respectivă rămâne constantă. Şi cum timpul din viitor curge spre

noi cu o viteză egală cu aceea cu care ne părăseşte curgând spre trecut, pot să calculez temporal, cu anticipare, şi evenimentele din viitor.

— Aşa? spuse Africanus. Pe mine mă surprinde siguranţa cu care vorbeşti despre faptul că timpul se scurge şi trece pe lângă noi cu aceeaşi viteză. Poate că ai bunătatea să-mi explici lucrul acesta.

În rest, înţeleg din cuvintele dumitale că, în privinţa acestor probleme elementare, nici voi nu aţi ajuns, în secolul vostru, mai departe decât noi: neguţătorul de postav poate socoti cu cotul lui de măsurat materialul care i-a mai rămas în balot; noi, însă, nu putem măsura timpul care ne mai rămâne. Neguţătorul nu poate măsura coţii pe care i-a vândut şi s-au dus; noi, dimpotrivă, putem măsura cu ceasul doar orele care s-au scurs, au trecut pe lângă noi şi au pierit.

Şi în privinţa asta, Carow nu putu să nu fie de acord cu el.

— Probabil că întrebările mele îţi par îngrozitor de naive. Dumneata te vei fi îndreptat de mult spre altele mai dificile. Dar poţi stabili dumneata cu ajutorul instrumentelor dumitale dacă viitorul, care cedează necontenit timp trecutului, scade prin asta şi se scurtează?

Carow ripostă:

— Dar ţi-am mai spus că nu pot măsura cu ceasul acesta viitorul! Şi nici nu-mi pot imagina vreun instrument adecvat pentru asta.

— Nu? întrebă Africanus, şi ochii lui adânciţi în orbite îl priviră pe Carow străpungător. Poate *principial,* nu? Consideri cumva că viitorul este infinit?

În privinţa aceasta Carow nu voia să ia o atitudine precisă.

— Am înţeles că ai dificultăţi în a măsura viitorul; dar întrucât poţi măsura precis drumul timpului spre trecut, continuă africanul, ai găsit cumva simptome că trecutul, în care curge necontenit timp din viitor, creşte şi se lungeşte?

— Ceasul meu nu e în stare de aşa ceva. Pot măsura cu el doar o infimă parte a trecutului, anume timpul care s-a scurs de când el merge. Dincolo de acest punct de plecare nu pot trece. Dar există, de bună seamă, ceasuri care merg mult mai mult.

— De pildă?

— Soarele, după care se reglează ceasurile noastre.

— Asta înseamnă, aşadar, întrebă Africanus, că atunci când soarele se află la cea mai mare înălţime, dar pe ceasul dumitale mai lipseşte o jumătate de oră până la prânz, îţi corectezi ceasul?

— În principiu, şi dacă n-am la îndemână alte mijloace auxiliare, aş putea proceda şi aşa.

— Atunci ceasul dumitale măsoară drumul soarelui? Sau măsori cu drumul soarelui mersul ceasului dumitale?

— Ceasurile din secolul meu merg azi cu mult mai precis, mai exact chiar decât drumul aparent al soarelui, în două milioane de ani ceasurile noastre cele mai bune o iau înainte sau rămân în urmă cu cel mult a mia parte dintr-o secundă. De aceea putem stabili dacă, când şi cu cât un an a fost mai scurt sau mai lung decât ar fi trebuit să fie.

— Şi de unde aţi aflat cât trebuie să fie un an?

— Din valoarea medie stabilită de-a lungul multor ani.

— Atunci presupun că această valoare medie este stabilită perfect şi pentru toate vremurile, şi că nu era

alta nici când au fost creaţi soarele, pământul şi luna.

— Nu e aşa, de bună seamă, răspunse Carow. Acum - să spunem - cinci miliarde de ani, anii erau mai scurţi şi de atunci devin mereu mai lungi.

Fruntea lui Africanus se încreţi şi, prin asta, deveni atât de îngustă încât rădăcina părului şi sprâncenele aproape se atingeau.

— Dacă valorile medii sunt astăzi altele decât în ziua creaţiei, iar peste câteva mii de ani vor fi iarăşi altele decât azi, atunci mă întreb cum poţi pretinde că ştii cât de lung trebuie să fie un an! Mie mi se pare a fi un mod de-a măsura extrem de nesatisfăcător, atât din punct de vedere matematic cât şi filosofic, când şi unitatea de măsură ca şi obiectul de măsurat sunt variabile. Dar poate că ai şi puncte de referinţă mai temeinice şi mai sigure pentru scurgerea timpului. De pildă, stelele.

Această referire îi folosea prea puţin lui Carow, întrucât şi rotaţia stelelor era, vezi bine, doar aparentă şi se baza pe rotirea temporal inconstantă a pământului. Vru să-i explice africanului, în locul acesteia, deosebirea dintre *Universal Time,* adică timpul întregii lumi, şi *scala temporală atomică integrată,* dar Africanus continuă să întrebe:

— Ai spus adineauri că anii şi zilele sunt azi mai lungi decât înainte vreme; asta ar însemna atunci că şi secundele, minutele şi orele ceasului dumitale sunt mai lungi.

Carow râse:

— Nu, întrucât ceasul meu este reglat după valorile medii de azi ale zilei solare. Dacă ar trebui să măsoare lungimea unei zile solare de acum cinci miliarde ele ani, ar indica douăzeci şi trei de ore sau mai puţin. Timpul pe care îl măsoară ceasul meu curge totdeauna

la fel.

— Chiar aşa? Poţi dovedi *asta?* N-ar fi cu putinţă ca timpul să se scurgă o dată foarte încet, iar apoi, din nou, repede? Am putea oare constata asta într-adevăr?

Carow îi explică atunci lui Africanus cum măsurarea timpului se orientează după oscilaţiile atomului de cesiu.

— Acest metal şi ceasul inerent, anume oscilaţiile atomului de cesiu, sunt inseparabile. Acest ceas a existat, aşadar, dintotdeauna.

— Ceea ce vrea să spună: de când există metalul cesiu, interveni Africanus, care se îndoia în toate privinţele şi nu voia să se arate mulţumit cu nici un răspuns. Sau există şi acesta de la începutul creaţiei*?*

— Dacă mergem atât de departe în temeiurile de început ale timpului, ajungem pe un teren încă nesigur în vremea noastră -, mă refer la secolul al douăzecilea. Totuşi cred că trebuie să-ţi răspund la întrebarea dumitale aşa: *totdeauna* şi de la *primele începuturi,* adică în primul fragment de secundă al exploziei primordiale prin care a fost creată lumea, cesiul încă nu exista.

— Pentru întrebarea la care vreau să ajung, continuă Africanus, lucrul acesta nici nu e atât de important. Vreau să repet întrebarea mea: Se admite oare că timpul ar putea să devină mai încet sau mai rapid în toate mişcările din lume în care se manifestă, de la atomul dumitale de cesiu până la roata olarului? Şi dacă ar fi aşa, am putea noi oare percepe această încetinire sau accelerare a timpului ce guvernează toate acestea, deci şi atomii de cesiu?

— Era aproape să uit viteza luminii, spuse Carow. Ea rămâne totdeauna constantă. O secundă şi fireşte şi

alte unităţi de timp se pot măsura în spaţiu, ca distanţă spaţială. Posedăm formula acesteia.

Nici cu asta nu era mulţumit Africanus:

— *Trebuie* să rămână viteza luminii totdeauna aceeaşi? A fost ea totdeauna aceeaşi? Chiar şi în primul ceas al creaţiei, de care vorbeai adineauri?

— Ei, ce ştim noi despre aşa-zisele prime secunde sau minute ale creaţiei lumii şi despre însuşirile fizice ale materiei din acea vreme! Ştim că, în domeniul atomar, legile cauzale sunt valabile doar limitat; nu m-aş mira dacă, în domeniul dimensiunilor imense şi al primelor fenomene, ar fi valabile cu totul alte legi decât cele cu care calculăm şi gândim noi.

— Şi atunci, desigur, au fost altele şi *înainte* de primele fenomene? întrebă Africanus; dar Carow ridică mâna, respingând întrebarea şi continuă:

— Nu m-aş mira dacă cercetarea noastră ar ajunge curând la concluzia că creaţia n-a durat secunde şi minute, ci miliarde de ani şi că încercarea de-a măsura acest eveniment cu actualele noastre noţiuni de timp n-ar duce decât la contradicţii. De aceea, n-aş vrea să extind afirmaţia mea despre scurgerea uniformă a timpului şi asupra fazei în care a luat fiinţă lumea noastră.

— Chipul lui Africanus se lumină.

— Văd acum că sunteţi mai avansaţi în cercetarea lumii şi a fenomenelor ei decât presupusesem iniţial. Dar nu mi-a scăpat din vedere nici faptul că v-aţi concentrat atenţia, e drept, asupra lucrurilor *din* lume, dar că nu va place să gândiţi asupra celor *dindărătul* lumii, pentru că vă temeţi să nu ajungeţi în derivă. Şi ajungeţi, totuşi, în derivă când - văzut din perspectiva noastră - vă apropiaţi de creaţie. Chiar şi după

cunoştinţele voastre, mi se pare, ne putem orienta de fapt temporal în lume; dar întrucât noi şi tot ceea ce *există,* plutim pe acelaşi fluviu al timpului, nu avem nici un punct de referinţă cu privire la viteza lui. Voiam de la dumneata doar o confirmare a părerii mele că viteza timpului nu e măsurabilă, pentru că nu-i poţi aplica drept instrument de măsurat nici o altă constantă de timp indubitabil independentă. Şi această confirmare mi-ai oferit-o, e drept - fără voie, chiar dumneata. Dar îmi îngădui să mai adaug o întrebare?

— Te rog! răspunse Carow.

— Dacă este posibil ca timpul să curgă mai repede sau mai încet, ceea ce noi nu putem nici să observăm nici să confirmăm sau să negăm - n-ar fi atunci posibil şi ca timpul să se oprească la un moment dat?

Carow se frământa neliniştit pe scaun:

— Eu sunt matematician şi îmi vine greu să-ţi dau un răspuns la asemenea chestiuni metafizice speculative.

— Ce-ar fi oare, continuă Africanus netulburat, dacă timpul s-ar opri acum, dacă după acest acum n-ar mai urma alt acum? Ce-ar fi acest *nunc stans*[1] *?*

— Aş spune: nimic.

Africanus clătină din cap.

— Nimic? Eu unul nu i-aş spune aşa. Aş vorbi de eternitate, care nu e o suită infinită de clipe, ci repausul clipelor, absenţa timpului. Unde nu există *nici un* timp, acolo e veşnicia.

— O vorbă mare! Dar eu sunt profesor de matematică şi de aceea am voie să mă îndeletnicesc cu timpul fără a depăşi limitele disciplinei mele; dar, dacă în eternitate nu există nici un timp, atunci ea nu

---

[1] Această expresie exprimă credinţa că timpul însuşi nu există şi deci orice distincţie între prezent, trecut şi viitor nu există.

mai intră în cadrul disciplinei mele. Atunci cu privire la aceasta ar trebui să fie mai bine informaţi colegii mei de la facultatea de teologie. De aceea cer iertare, dacă nu spun nimic cu privire la eternitate. Dar nu-mi pot ascunde surpriza în legătură cu modul în care se filosofează aici în pholé. Nici o urmă din logica atotcuprinzătoare pe care o cunoaştem din operele lui Aristotel sau ale marilor matematicieni, în primul rând ale lui Euclid. Treceţi în galop întins peste stânci şi prăpăstii, pe un teren necunoscut, pe care matematicienii - şi cred că şi filosofii epocii noastre - nici măcar n-ar cuteza să pună piciorul.

— Dintr-o dată asemenea sfială! exclamă Africanus. Nu mi-a povestit oare folarhul, cu ce speculaţii asupra timpului şi non-timpului, asupra existenţei şi non-existenţei l-ai asaltat? Şi ce teren necunoscut? Dar cum ai venit în secolul nostru? N-ai trecut prin atemporalitate pentru a reintra la noi în timp?

— Asupra acestui drum nu pot da nici o informaţie, spuse Carow.

L-au întrebat apoi toţi, şi întrebările lor nu erau câtuşi de puţin naive. Cu toţii voiau să ştie cum procedase ca să vină la Velia.

Hylas, astronomul, mic şi gras, cu o barbă căruntă tăiată scurt, care venea din Epir, unde avea de observat cerul împreună cu prietenul său Hermias, îi făcu o vizită încă din prima seară în camera sa şi îl descusu, dar părea să ştie mai multe despre posibilităţile de-a se transfera în alte epoci decât voia să mărturisească.

Şi la fel părea să fie şi cu Cornelius Dorcas, care nu era astronom, ci trecea drept o autoritate necontestată

în interpretarea lui Platon şi care ţinuse cursuri la Alexandria, dar renunţase la această activitate când soţiei sale îi revenise o moştenire mare. De atunci locuia într-o vilă luxoasă la Puteoli, lângă Neapole, şi lucra la o operă fundamentală asupra filosofiei statului la Platon.

Nu arăta câtuşi de puţin aşa cum îşi imaginau oamenii filosofii în vremea aceea. Nu purta barbă lungă şi nu avea nici părul revărsat în plete: avea chelie.

Cornelius Dorcas era un om ferm, iar cuvintele şi mişcările sale erau precise şi categorice. L-ai fi putut lua drept un politician, un ofiţer sau un conducător al unei case de negoţ.

Îl întrebă sigur de sine pe Carow în ce mod venise la Velia şi nici nu luă în seamă discretele aluzii ale acestuia că tema îi părea inoportună.

Dar el află de la Carow tot atât de puţin cât şi cei doi filosofi Hiero şi Favorinus, care veniseră ultimii cu corabia de la Atena şi încercau să-l tragă de limbă pe Carow.

Pittakos şi Pelops, cei doi filosofi permanenţi ai folarhiei, îşi încercau între timp norocul la Jule, azvârlindu-i adeseori pe neaşteptate întrebări în faţă, în timpul lecţiilor de geometrie neeuclidiană pe care le ţinea pentru el. Dar Jale ocolea răspunsurile întocmai ca şi Carow.

Parlez-moi d’amonr

Ambii erau deopotrivă de pricepuţi la matematică şi la calcul. Jule era uimit de asta, întrucât nici el însuşi nu înţelesese, în primele discuţii, nimic din scrierea numerelor greceşti, care era un straniu amestec de sistem zecimal, duodecimal şi sexagesimal cu urme binare.

Erau doar cu câţiva ani mai în vârstă decât el, în jur de treizeci de ani; dar, pentru a putea părea vârstnici şi demni, nişte filosofi autentici, încercaseră să-şi vopsească părul şi barba; ieşise, din asta, un amestec de alb şi cenuşiu cu dungi galbene, iar părul, care crescuse între timp, era de mult iarăşi negru la rădăcină.

Nu aveau bani şi nici nu-i acceptau. La masă nu beau defel vin, în schimb beau nu puţin după apusul soarelui în locuinţele lor particulare şi în compania lui Jule. Jule pusese să-i schimbe la zaraf o monedă de aur şi cumpărase un butoi cu vin, deoarece raţia folarhiei era cam mică. De aceea, adeseori seara, era veselie mare în casa şi grădina asistenţilor, mai ales că unele din sclavele ce-i slujeau se pricepeau să şi cânte la chitară.

Cântau cântece latineşti şi greceşti cu conţinut nefilosofic, la început încetişor, dar apoi tot mai tare, iar Jule le învăţă *shanty*-uri marinăreşti şi şlagăre din vremea tinereţii sale.

Parlez-moi d’amour era îndeosebi apreciat atât de către filosofii permanenţi, care cântau tare şi cu sentiment, în limba galică, refrenul învăţat de la Jule,

cât şi de către chitaristele care, dăruindu-se muzicii cu toată pasiunea, cântau cu un tremolo ce topea sunetele unele într-altele şi fredonau melodia pe mai multe voci şi cu ochii închişi, întrucât nu prea se pricepeau la limbi străine. După asemenea seri de cântece, anumite sclave ajungeau foarte târziu sau chiar deloc în minusculele lor boxe de dormit.

Peste zi, Pittakos şi Pelops erau adesea abătuţi şi se plângeau lui Jule că nu aveau nici un fel de perspective să depăşească Statutul filosofului permanent - adică de asistent ştiinţific şi muncitor auxiliar angajat permanent la folarhie - şi să fie cooptaţi în pholé, cu toate că, după părerea lor, se puteau lua la întrecere pe plan filosofic şi matematic cu unii dintre membrii plini şi cu toate că nu li se putea imputa nici o încălcare a regulilor, ba îşi mai impuneau voluntar şi unele asprimi, ca de pildă de-a mânca doar vegetarian în prezenţa folarhului şi chiar de-a refuza fasolea, ştiut fiind că o abstinenţă atât de amplă nu era impusă a fi respectată cu asemenea stricteţe decât de pitagoricienii practicanţi.

Despre şedinţa secretă de sub preşedinţia folarhului

Carow şi Jule nu fuseseră poftiţi. De aceea părăsiră folarhia încă din zori, vâsliră cu o barcă până la bancul de nisip din faţa gurii Halesului şi înotară până la insula Leukotheei. Rămaseră acolo toată ziua. La cină nu se întoarseră la folarhie, ci mâncară la Serena. Se simţeau prost trataţi şi erau jigniţi.

La început, Carow urma să ţină doar o singură conferinţă în faţa membrilor pholé-ei. Dar ea se transformase într-o serie de prelegeri despre fizica, chimia, teoria relativităţii, fizica atomică şi astrofizica din epoca lui, care durase trei dimineţi şi trei după-amieze.

Auditoriul era profund impresionat, dar la şedinţa secretă, Carow şi Jule n-au fost poftiţi, cu toate că fuseseră admişi până şi cei doi filosofi permanenţi care, bineînţeles, nu aveau decât de întocmit procesul-verbal al şedinţei şi, în rest, să-şi ţină gura.

Şedeau pe terasa folarhului sub pânza în dungi albe şi sinilii ale marchizei, în fotolii de răchită comode; înaintea fiecărui membru din pholé se afla o măsuţă cu o scoică plină cu migdale prăjite şi un pocal de must răcit cu gheaţă, în timp ce pe mesele din faţa lui Pelops şi Pittakos se stivuia câte un teanc de file de papirus. Amândoi aveau pe genunchi câte o scândură pe care să scrie şi ţineau pregătite condeiele de trestie.

Întreaga pholé se afla încă sub impresia conferinţelor lui Carow; toţi vorbeau de-a valma şi povesteau ce le trecuse prin cap peste noapte, până când folarhul bătu în masă şi ceru linişte.

— Pot să înţeleg agitaţia voastră, spuse el, dar acum trebuie totuşi să trecem la punctul principal al ordinei de zi, anume la decretul imperial, să luăm o hotărâre în privinţa lui.

Cu Carus şi Iulius puteţi discuta pe larg în zilele următoare. Vor să mai rămână o vreme la noi, apoi însă - încă nu v-am spus-o - plănuiesc să se reîntoarcă în Germania şi în epoca lor.

Toţi tăcură consternaţi. Se auzeau penele de trestie ale celor doi protocolanţi scârţâind pe papirusul aspru.

— Aş mai avea să le pun multe întrebări, spuse Hylas, astronomul.

— Oricum nu ne vor părăsi atât de curând, răspunse folarhul, de vreme ce metoda lor de a străpunge timpul este anevoioasă şi complicată în mod inutil, astfel încât mai au nevoie pentru calculele lor încă de o lună, dacă nu de mai mult.

Folarhul privi în jur. Dar nimeni nu vorbi.

— Dorcas? întrebă folarhul.

— Nu trebuie să li se îngăduie reîntoarcerea, spuse Dorcas foarte ferm. Căci am izbutit doar cu mare străduinţă să îndrumăm calea lor în epoca noastră, pentru ca să-i avem necontenit sub control şi pentru ca nimeni să nu abuzeze de calculele lor. Cum am putea acum să-i lăsăm să plece iar.

Hylas, astronomul din Epir, interveni:

— Dar acum am ajuns să-i cunoaştem. Carow îmi pare un om cu simţul răspunderii, căruia trebuie să-i fie de bună seamă limpede că metoda lui de a trece

peste timp trebuie să rămână secretă.

— Pare! ripostă Dorcas, şi trebuie să-i fie limpede! Astea sunt presupuneri. Dar ceea ce ne trebuie nouă este *certitudinea.* Şi pe asta totuşi n-o avem. Se prea poate ca acest Carus să reziste tuturor tentaţiilor şi să nu dea în vileag metoda. Dar ajutorul său Iulius? Suntem noi tot atât de siguri şi în privinţa lui? Îmi pare a fi cam uşuratic, sau poate că mă înşel?

— Am încercat să-i tragem de limbă pe amândoi, şi pe Iulius; dar nimeni dintre noi n-a avut succes, ripostă Hylas.

Totuşi Dorcas nu era convins.

— Ei bine, am întrebat politicos, dar ce ştim noi despre metodele secolului lor de-a smulge unui om taina sa! Pe scurt: n-avem voie să le îngăduim reîntoarcerea!

— Dar cum putem să-i reţinem, când vor fi găsit formula reîntoarcerii lor şi vor dispărea deodată? Să-i ucidem înainte?

— Asta, doar în caz extrem. Dacă însă nu-i putem împiedica altfel să se reîntoarcă, nu vom da înapoi nici de la mijloace extreme, oricât mi-ar repugna ele. Timpul nu trebuie să fie lezat, asta să fie grija noastră supremă.

Hylas clătină din cap.

— Ai de bună seamă dreptate, se adresă folarhul lui Dorcas, suprema noastră grijă trebuie să fie să împiedicăm ca desfăşurarea timpului să fie tulburată; bineînţeles, sunt sigur că timpul însuşi va prefera mijloace mai elegante şi că, în afară de asta, va întreprinde el însuşi ceva, dacă cei doi prieteni germani ai noştri ar avea cine ştie ce gând necugetat. De pildă, mi-aş putea imagina că se va folosi atunci de

întâmplare, care, ca un spiriduş, le-ar pune piedici celor doi, mai înainte de-a făptui ceva rău.

— N-am putea să-i primim în pholé, întrebă filosoful Favorinus, şi să-i legăm prin asta de noi şi de poruncile noastre?

— O propunere excelentă! strigă Hylas. Atunci, în afară de asta, i-am putea păstra la noi cu cunoştinţele lor.

Şi Marcus Cellius Africanus îşi dădu bucuros asentimentul.

Totuşi folarhul ridică mâna şi ceru linişte:

— Înainte de-a mai discuta această chestiune, să ascultăm decretul împăratului, în care ni se comunică dorinţa lui ca, în timpul vizitei la Velia, să fie primit în pholé. Pelops, dă citire!

Pelops se sculă în picioare şi citi cu glas tare.

Decretul era scurt şi concis. Împăratul le aducea la cunoştinţă că dorea să devină membru al pholé-ei, pentru a dovedi astfel preţuirea ce-o arată el filosofiei.

Toţi râseră de asemenea motivare.

Hylas ceru primul cuvântul. Fu de părere că această dorinţă trebuia îndeplinită, din păcate; căci noul împărat trecea drept un om cu o voinţă neînduplecată şi se dovedise ranchiunos şi imprevizibil, astfel că era de temut că va plăti cu vârf şi îndesat, dacă nu va fi primit în pholé. Desigur, nu era absolut necesar, interveni şi Favorinus, care era de aceeaşi părere, să-l iniţieze pe împărat numaidecât în întreaga lor tradiţie secretă; pentru început era suficient să-i înfăţişeze ideile fundamentale ale lucrărilor publicate ale lui Parmenide şi Zeno din Velia. Probabil că împăratul nu avea să priceapă nimic din ele, mai ales dacă vor strecura în expunere o doză oarecare de raţionamente

matematice.

De altfel, media duratei de guvernare a împăraţilor nu depăşise, până acum, doi ani, iar unii, de pildă marele Quintillus, purtase purpura doar câteva luni; nici împăratul actual nu avea să apuce prea mulţi ani, având în vedere situaţia imperiului şi rezistenţa înalţilor demnitari, şi nu avea să aibă deci prilejul de-a pătrunde mai în adâncul învăţăturilor tăinuite de pholé.

Marcus Cellius Africanus se opuse cu vehemenţă acestei păreri. Împăratul voia să devină membru numai pentru că îşi închipuia că în acest fel avea să intre în posesia unor cunoştinţe magice, pe care spera să le poată folosi pentru treburile lui de conducere. De asemenea aşteaptă ca în pholé ei să-i ofere tot felul de minuni, aşa cum a făcut de curând un gymnosofist indian la cartierul general. Căci, la urma urmei împăratul nu e nimic altceva decât un soldat ilir primitiv, care caută să fie membru în pholé pentru a da impresia că e un roman cultivat.

Dorcas îi dădu dreptate lui Africanus. Unul din duumvirii locali îi băgase ideea în cap împăratului, pentru a-şi da importanţă. Or, nu se putea spune dinainte cât timp va domni împăratul; împăratul Probus domnise şase ani. Aurelianus cinci şi Gallienus chiar cincisprezece - timp suficient pentru ca un domnitor să schimbe întru totul caracterul pholé-ei şi s-o distrugă dinlăuntru.

Dacă împăratul avea să fie cooptat, reuniunea anuală a folarhiei nu avea să mai aibă loc, de bună seamă, aici, ci la cartierul general, unde urma să fie prezidată de împărat; căci nu era de conceput ca împăratul să ia parte la o şedinţă prezidată de folarh. Atunci el avea să stabilească sarcini pentru pholé şi

avea să se folosească de autoritatea ei pentru a face ca politica sa să pară onorabilă.

De altfel nu era relevant cât avea să domnească; căci dacă cei din pholé vor fi cedat o dată şi vor fi cooptat, un împărat numai pentru că era dorinţa lui imperială, fiecare stăpânitor ulterior avea să se refere la acest caz precedent.

Apoi însă, se va fi terminat pentru totdeauna cu această pholé, care existase cu cinste şapte sute de ani

Folarhul fu de acord cu el şi recomandă ca dorinţa împăratului să fie refuzată politicos, dar categoric, deşi avea probabil să-i coste mult pe ei toţi, dar, mai ales pe folarh, care urma să prezinte această decizie în faţa împăratului. Dorinţa împăratului fu, aşadar, respinsă, iar hotărârea fu înregistrată de Pelops şi Pittakos în procesul-verbal.

Dorcas spuse că, acum, după ce fusese luată această decizie, gravă şi poate plină de consecinţe, dorea să relateze în pholé despre ceea ce discutase cu Carus. În această discuţie, Carus se plânsese că nu i se dă niciodată un răspuns serios când întreabă de numele împăratului, ci că toţi râd zicându-i că glumeşte.

Şi membrii adunării râseră de plângerea lui Carus, iar Dorcas fu întrebat dacă măcar el îl lămurise. Dorcas răspunse că nu îl lăsase inima. Iar acest lucru i-a amuzat grozav pe respectabilii şi gravii filosofi ai adunării.

Căci împăratul se numea de fapt tot Carus - sau cu titlul întreg: *Imperator Caesar Marcus Aurelius Carus*

Augustus[1].

Folarhul ciocăni în pocal şi ceru linişte. Spuse că voia să revină acum la sugestia de a-i primi pe filosoful Carus şi pe al său amanuensis în pholé. Oricine putea să-şi dea seama de ce aducea abia acum în discuţie această chestiune şi să înţeleagă de asemenea şi că nu pot fi primiţi în pholé Carus şi Iulius câtă vreme dorinţa similară a împăratului fusese respinsă.

— Dar ce aveţi de gând cu cei doi? întrebă Dorcas.

— Să-i lăsăm să locuiască în continuare la noi, răspunse folarhul, şi să vedem dacă rămân la dorinţa lor de-a se reîntoarce în vechea lor epocă sau dacă se ivesc împrejurări care să-i convingă să rămână la noi. În timpul cât vor locui la folarhie ne pot transmite cunoştinţele lor ştiinţifice. Pelops şi Pittakos trebuie să noteze totul. Textele acestea vor sta la dispoziţia membrilor noştri în bibliotecă.

— Cele ce le aflăm de la ei sunt într-adevăr pasionante, obiectă Africanus, dar nici nu trebuie să le supraestimăm. Căci ei nu ştiu, după cum am văzut, decât despre lucrurile inerente lumii. În faţa fiecărui gând ce transcende limitele acesteia se trag îndărăt speriaţi, de parcă ar fi nişte speculaţii neîngăduite şi nedemne de un filosof şi matematician. Pentru ei nu

---

[1] Probabil este vorba de împăratul *Marcus Aurelius Carus* (n. 232, Iliria - d. 283, Parţia) a fost împărat roman în perioada 282 - 283.
General abil, a fost proclamat împărat de către soldaţi în timp ce se afla în Raetia, îndată după moartea lui Probus. A întreprins cu succes o expediţie în Mesopotamia împotriva sarmaţilor iar mai apoi împotriva sasanizilor din Persia (cărora le-a cucerit capitala), din Ctesifon şi din Seleucia.
A murit în timpul expediţiei în Seleucia, lovit de un fulger (undeva la răsărit de Tigru); istoricii consideră că această informaţie poate fi acceptată ca sigură şi deci că el a murit de moarte naturală. La conducere i-au urmat cei doi fii: Carinus şi Numerianus, pe care - mai întâi şi i-a asociat la domnie, iar mai apoi - i-a numit el însuşi „cezari”. Mezinul, Numerianus, l-a însoţit în expediţia din Mesopotamia.

este adevărat decât ceea ce cred că pot demonstra empiric sau logic.

— Carus a vorbit, în conferinţa sa, e drept, despre naşterea lumii, adăugă Cornelius Dorcas, dar întreaga creaţie nu era pentru el decât o „explozie primordială”, un fel de accident. Despre faptul că dumnezeul creator al lumii stă îndărătul ei n-a rostit nici un cuvânt. De ce? Pentru că el nu poate fi văzut, demonstrat, şi dovedit irefutabil, deci nu poate fi aflat pe cale experimentală. Dar ce valoare are o ştiinţă care nu porneşte de la el ca impuls şi cauză iniţiale, ci pluteşte în spaţiu fără puncte de referinţă.

Cei doi filosofi permanenţi Pittakos şi Pelops notau, totul în grabă, apoi ridicară în acelaşi moment condeiele de trestie în sus şi cerură cuvântul. Aflaseră de la Jule că filosoful Carus era creştin, fireşte un creştin moderat, dar că Iulius, în schimb, nu credea defel în zei. Atâta voiau să spună.

Dar folarhul nu le dădu cuvântul, ci ripostă lui Africanus şi Dorcas:

— Se pare că vin dintr-o lume fără dumnezeu şi nu cred decât în logică şi ştiinţă empirică. Modul nostru de-a filosofa, de-a afla adevărul sau măcar un colţişor al lui, ca Parmenide, printr-o contemplaţie de inspiraţie divină şi totuşi raţională, nu-l pot înţelege. Dar Carus a aflat că, folosind metoda lui, se loveşte în toate problemele fundamentale de aporii şi nu poate merge mai departe. Caută altă cale de abordare a adevărului. Să-i lăsăm timp s-o facă.

— Dar dacă foloseşte acest timp pentru a calcula formula de întoarcere în patria şi epoca lui germană, astfel încât o pot şterge amândoi în orice clipă din Velia şi se pot sustrage controlului nostru? Ce facem în

cazul acesta?

Folarhul spuse că acum nu putea spune nimic definitiv în această privinţă. Felul cum aveau să procedeze trebuia condiţionat de împrejurări. Ar fi fost greşit să se fixeze de-atunci asupra unui procedeu.

Ideea i se păru rezonabilă lui Dorcas. Dar nu avea oare folarhul să dea îndărăt, în cazul în care erau necesare măsuri extreme pentru a asigura astfel nevătămarea timpului şi ordinii sale?

Folarhul tăcu îndelung, chibzui, apoi spuse grav că, dacă într-adevăr nu avea să mai existe alt mijloc pentru a-i menţine aici, nu-i mai rămânea altceva de făcut.

Sărbătorirea aniversării naşterii sub măslin

Bătrânul măslin al lui Parmenide mai dăinuia în livada de măslini din sus de folarhie, în faţa aediculei cu bustul filosofului.

Măslinul era acum foarte bătrân. Dar afirmaţia că Parmenide ar fi şezut sub el odinioară şi ar fi filosofat cu învăţăceii săi era o legendă; căci casa lui cu mica livadă şi cu adevăratul măslin se aflau cu totul altundeva, anume pe povârnişul de miazăzi al acropolei. Fuseseră acoperite de o alunecare de teren, cam la vreo două sute de ani după moartea lui. Dar curând după aceea pholéa plantase măslinul sub care se adunau astăzi. Împlinise între timp cinci sute de ani. Trunchiul îi era deja găunos şi se vedeau urmele unde fuseseră tăiate cu ferăstrăul crengi bătrâne sau uscate; mai avea însă o coroană plină verde-argintie, iar toamna dădea roade negre.

Membrii din pholé, amanuenses, adică secretarii, şi cei trei discipoli erau înşiraţi în semicerc în dreptul copacului, toţi în straie festive, Pelops şi Pittakos în tunici de in spălate, Carow, după dorinţa formulată de pholé, în costumul pe care îl purtase la sosirea sa, fapt pentru care trebuise să-şi ia înapoi cravata de la Serena, iar aceasta de la oribilul idol statuar. Jule venise în jeans, hanorac roşu şi pantofi de sport, declarând că aceasta reprezintă ţinuta festivă din patria lui. Folarhul purta o togă de bumbac purpuriu cu o nuanţă de violet deschis.

Au aşteptat până ce soarele a apus de tot. Apoi a ieşit în faţă folarhul. A dat unui învăţăcel toiagul strâmb făcut din rădăcină de lemn răsucit, semnul din străbuni al funcţiei şi demnităţii folarhului, a deschis larg braţele până ce toţi s-au liniştit, a luat cununa de lauri din mâna discipolului celui mai apropiat şi a pus-o pe fruntea bustului de marmoră. De la cel de-al treilea discipol a luat un pocal de vin, a turnat un pic din el pe pământ, ca prinos zeilor, apoi a pus pocalul cu vin şi un taler cu brânză de capră şi oaie afumată pe un mic jertfelnic din faţa aediculei.

Apoi s-a întors către toţi ceilalţi şi a recitat un text lung, în limba greacă, din care nici Carow, nici Jule n-a înţeles o iotă. Recită din memorie şi nu s-a împiedicat defel - o ispravă nu tocmai uşoară! Uneori, trebuia să facă însă câte o pauză, pentru că vorbitul îl obosea. În cele din urmă ceru, în plină recitare a textului, toiagul răsucit pentru a-şi sprijini în el trupul greu.

Când a terminat, s-a adresat bustului şi i-a prezentat un raport, tot în greceşte. În cele din urmă a vorbit de împărat şi a menţionat în final şi numele lui Carow şi Jule. Pesemne că îi prezenta lui Parmenide.

După ceremonie, membrii din pholé au luat loc pe băncile de piatră înşirate pe sub crengile măslinului şi pe care erau aşternute perne cu dungi roşii şi verzi. Lui Carow îi era destinat locul oaspetelui de onoare alături de folarh care voia să-l împace pentru faptul că îl excluse-se - fusese nevoit să-l excludă - de la şedinţa secretă.

Pentru Jule, cei doi filosofi permanenţi şi cei trei discipoli fusese desemnată banca de lemn. Iar Phokas, folahul, şedea pe un tron de piatră care, se înţelege de la sine, era tapisat cu perne.

Veniră sclavi aducând tăvi cu pline, brânză şi vin roşu în căni vechi roşii-negricioase şi le puseră pe mesele din piatră. Aceasta era - îi explică folarhul oaspetelui său de onoare - cina obişnuită a săracilor şi bogaţilor pe vremea lui Parmenide şi, mai zise el, de bună seamă, ar fi mai priincios pentru trup şi spirit să mănânce cu toţii atât de simplu şi măsurat, precum marii filosofi eleaţi în vremea lor, nu numai o dată pe an, la sărbătorirea acestei aniversări, ci în fiecare zi.

Ridică hanapul, aduse jertfă zeilor prima înghiţitură, ură celor de faţă noroc şi sănătate, iar membrilor veniţi la întrunire de departe o călătorie de întoarcere sub semnul norocului. Apoi îi pofti pe toţi să mănânce şi să bea. El însuşi mâncă doar puţin, întrucât în vederea ceremoniei se întărise pe ascuns cu o ciozvârtă de miel.

Tocmai se discuta cu aprindere despre prelegerile lui Carow, când folarhul vârî mâna în faldurile togii sale, scoase o ţigară, o puse între buzele sale cărnoase şi o aprinse cu bricheta.

Oaspeţii amuţiră în mijlocul frazei, iar unul dintre sclavi sări atât de năvalnic îndărăt, încât vărsă vinul din carafă şi strigă de spaimă „oo! oo ! oo!”, din care cauză se înspăimântă şi mai tare, întrucât sclavilor le era oprit cu desăvârşire să vorbească neîntrebaţi.

Dar folarhul se lăsă pe spate în jilţul său de piatră şi suflă fumul încet şi - după cât se părea - cu satisfacţie pe gură şi pe nas.

Carow întinse nasul său mare înainte, pentru a se alege şi el cu ceva din mireasma ţigării; se stăpâni totuşi şi lăsă ţigările proprii în buzunar. Phokas observă acest lucru, puse mâna lui grea pe braţul lui Carow şi îi mulţumi pentru gest.

Meyer-Proske relatează de ce a suferit mari pagube din cauza încăpăţânării lui Jule

Totul numai din pricina încăpăţânării lui Jule.

Doar îi spusesem:

— Vino şi tu! Pentru tine e o nimica toată calculul probabilităţilor şi legea seriilor.

Dar el, încăpăţânat ca un catâr, se scuză că e deja zece şi jumătate seara şi are pantofi de sport în picioare.

Atunci a trebuit să mă duc singur la cazinou.

Când m-am întors pe la ora două la hotelul „Cerbul”, portarul de noapte mi-a spus că mă căutase de două ori un domn Redlich la telefon. Ultima oară acum zece minute. Am pus pe tejghea o monedă de cinci mărci şi i-am spus portarului:

— Ce-ţi spune moneda de cinci mărci? Îţi spune că domnul Meyer-Proske tot n-a venit încă acasă. Şi, când va suna din nou domnul Redlich la telefon, nu trebuie decât să duci la ureche această monedă de cinci mărci şi să asculţi ce-ţi spune. Cheia pentru camera 311, te rog.

M-am dus sus în cameră, şi am scos din frigiderul-bar două mini-sticle de whisky. Redlich era ultimul om cu care aş fi vrut să vorbesc. Probabil că băuse iar de unul singur acasă şi căzuse într-o stare de melancolie. Atunci avea totdeauna nevoie de cineva care să-l consoleze. Herta nu era chiar genul potrivit pentru asta. Şi cum nu putea vorbi de acasă cu Renate, pentru că Herta asculta totdeauna la aparatul cuplat,

mă chema totdeauna pe mine la telefon, când îl copleşeau depresiunea sufletească şi disperarea.

Ultima oară, cauza fusese dolarul, care căzuse atât de jos, încât Redlich vedea abătându-se asupra noastră o catastrofă. Într-atât îl compătimea pe preşedintele american, încât vocea i se voalase, ba chiar îi pierise la un moment dat cu totul. Sunt sigur că a plâns, şi asta mi-a confirmat presupunerea că, în urmă cu o jumătate de an, investise în dolari tot ce avea. Oricum, l-a consolat nespus când i-am spus că preşedintele american n-avea absolut deloc nevoie de compătimirea lui; cu nervii lui de oţel, căci ştia bine că nu mai era decât o chestiune de luni până când dolarul avea să urce iar. Doar era limpede că în acel moment dolarul era subevaluat. Şi că, de fapt, tocmai aceasta era ocazia ca lumea să cumpere dolari. Toate astea au fost balsam pentru sufletul lui.

Dar acum aveam eu însumi urgentă nevoie de balsam. M-am aşezat pe pat şi mi-am golit portmoneul şi toate buzunarele. Nu-mi mai rămâneau decât o sută treisprezece mărci. Restul se dusese. De data aceasta, peste patru mii.

Încăpăţânat, stupid ca un catâr. Îi mai spusesem:

— Bine, atunci îţi revine răspunderea. Jeannette, nu vrei să vii cu mine?

Dar ea a râs şi mi-a răspuns că băuse prea mult coniac şi că la joc o apucă totdeauna pasiunea. Voia să spună că era în stare să-şi joace toată averea.

Nu-mi mai rămăsese altceva de făcut decât - vezi bine - să mă duc de unul singur la cazinou.

Tocmai reflectam dacă să-mi mai îngădui două mini-whisky-uri când a sunat telefonul. Redlich.

Aşadar, piesa de cinci mărci nu grăise destul de tare.

Ar fi trebuit să fie mai mare.

Am spus în receptor:

— Redlich, sunt beat. E ceva?

— Am auzit că aţi fost la Wildt.

— La care Wildt? Aa, ăla de la *haupt-sache*?

— Să vezi ce furios e pe dumneata! Redlich părea vesel, ca arareori. Vrea să te dea în judecată pe dumneata şi pe mine şi revista şi chiar şi pe Sommerfeld!

— A dat împuternicire unui avocat?

— Avocatul lui e de părere că felul în care aţi procedat voi cu el e de-a dreptul criminal. Rezultă de aici trei sau patru situaţii de drept penal. Mâine vrea să înainteze acţiunea. A telefonat adineauri, acum o oră,

— După miezul nopţii? Atunci era beat. Nu-ţi face gânduri negre!

— Gânduri negre? Eu nu-mi fac *niciodată* gânduri negre! strigă Redlich,

— Ştiu! i-am răspuns.

— Şi, în afară de asta, continuă el, n-are decât să ne dea în judecată! Nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să se intenteze acţiune. M-am gândit eu numaidecât că e ceva de manuscrisul lui Sommerfeld. Nu trebuie decât să miros un manuscris şi ştiu ce hram poartă. Atunci nu m-ai crezut!

— Eu? am izbucnit. Asta era culmea.

— Dar acu' îl publicăm în orice caz. Să ne dea în judecată!

— Chestia cu Wildt! am reluat. Din păcate am avut cheltuieli pentru care nu pot produce acte justificative. Ştiu că dumneata vrei totdeauna să vezi acte justificative.

— Da' la cât se ridică de rândul ăsta?

— Cifră rotundă - şapte mii! am răspuns, punând la socoteală numaidecât şi cele trei mii de rândul trecut,

— Bine, treacă, vorbeşte cu Müller de la casierie!

— La ăla n-am avut nici ultima dată succes. Vrea totdeauna ceva scris de la dumneata.

— MP, ripostă Redlich sever şi mi-am dat seama că acum nu trebuia să întind coarda, nu-ţi ajunge cuvântul meu?

Cuvântul lui era un rahat şi n-avea nici o valoare. Mâine dimineaţă a uitat iarăşi totul! Aşa că am spus doar:

— Atunci, bine! Făgăduiala e făgăduială.

La urma urmei puteam încerca chiar mâine dimineaţă la Müller-casierie.

— Unde ai ajuns cu cartea?

— Ei, vreo patru săptămâni o să mai dureze.

— Patru săptămâni! Ascultă, MP, în trei săptămâni am manuscrisul gata de tipar pe biroul, meu. Îmi notez asta numaidecât în calendar. Lipseşti deja de o lună.

— Paisprezece zile, am intervenit eu exagerând cu ceva în minus, şi ceea ce aflu de la Sommerfeld e pe zi ce trece mai senzaţional.

— Principalul e ca *haupt-sache* să ne dea în judecată. Şi, dacă va trebui să intri la zdup pentru acţiunea dumitale criminală, cu atât mai bine; căci atunci avem vânt din pupa pentru carte, presupunând bineînţeles că e şi gata.

Observaţia mea că aflam lucruri tot mai senzaţionale trebuia să atenueze şocul lui Redlich la aflarea veştii că aveam să mai rămân patru săptămâni aici. În realitate avusesem o controversă cu Jule şi Jeannette, pentru că unele lucruri nu puteau fi băgate publicului pe gât, de pildă, că deodată Jule se trezise că vorbea curgător

latineşte.

— Nici eu nu-mi pot explica, spusese Jule, dar îmi venea aşa, din zbor. După opt zile nu mai era nici o problemă. Doar la citit mai aveam greutăţi, pentru că ei scriu de-a valma, fără punct sau virgulă şi fără spaţii între cuvinte. Dar, de vorbit? Nici o problemă.

— Şi să te mai şi creadă cineva? Nici nu ştii ce-mi pretinzi; am făcut latina şase ani la şcoală. *Gallio est omnis divisa in partes tres.* Gaius Iulius Caesar. Doar aşa, din zbor? Haida-de!

Jule părea foarte abătut. Jeannette interveni:

— Dar dacă, totuşi, nu se poate explica!

Jule părea obosit când a reluat firul:

— Uneori aş vrea să renunţ. Dacă acum te izbeşti de asemenea mărunţişuri, ce-o să spui mai târziu? Ce urmează e cu mult mai rău.

— Nu poţi să-i menajezi un pic pe cititori? l-am întrebat. Cel mai rău lucru e că noi pretindem să creadă că voi amândoi v-aţi putut transporta în trecut. Am citit doar cu ochii mei în manuscrisul lui Carow, că lui însuşi i s-a părut că Africanul mersese prea departe la aniversarea lui Parmenide, când a făcut speculaţii asupra stagnării timpului.

— Carow o făcea doar pe neştiutorul, ripostă Jule. Doar a vorbit el însuşi în prelegerile sale despre posibila reversibilitate a timpului, şi nu e câtuşi de puţin singurul care a făcut-o. Există o mulţime de studii care ajung la concluzia că toate legile mişcării, ca şi legile ce conduc reciprocitatea interacţiunilor sunt compatibile cu reversibilitatea timpului. Numai în cazul interacţiunilor denumite slabe, acest lucru nu este încă sigur; dar acestea trebuie, oricum, să mai fie cercetate temeinic.

— Stai! Stai ! Nu pricep o iotă!

— Fizicienii vorbesc mai departe despre „săgeata timpului”; dar nu le este limpede nici măcar lor ce vor să spună cu asta. Nu se poate explica timpul, luând în ajutor noţiunea de spaţiu, care este indispensabilă pentru zborul unei săgeţi. Timpul nu zboară prin spaţiu.

— Stai! Stai ! am strigat.

— Dacă a ocolit întrebările lui Africanus cu privire la stagnarea timpului, Carow a făcut-o doar pentru a nu-l îndruma spre metoda noastră. Căci Carow cerceta el însuşi la Heidelberg, pe vremea când am devenit asistentul lui, posibilitatea ca timpul să nu curgă totdeauna continuu şi a reprezentat prin calcul dilatarea timpului în cazul colapsului forţei gravitaţionale, dovedind că, în funcţie de punctul de situare a observatorului timpului în care corpul ceresc suferă colapsul, acesta tinde spre infinit sau chiar stagnează.

— Termină odată!

— Dacă vrei, putem menţiona asta fără grijă într-o notă de subsol, căci nu e nici un secret. Carow însuşi a publicat pe atunci acest lucru.

— Termină odată! Încetează !

— Da’ de ce? a întrebat Jeannette. E atât de greu să înţelegi lucrul ăsta?

— Tu lucrezi într-o redacţie ştiinţifică, el este matematician, dar eu nu sunt decât un ziarist. Însemnările lui Carow cu privire la sărbătoarea aniversării şi conversaţia lui cu Africanus trebuie să le omitem. Nu le înţelege nimeni şi nu interesează pe nimeni. *Howgh, am grăit,* cum zice Winnetou.

Atunci Jule bătu cu pumnul în masă şi ridică vocea.

Se mai adăuga şi faptul că Jeannette se dezlănţui şi ea, iar vocea ei, de obicei atât de calmă, ca să nu spun adormitoare, deveni în asemenea măsură stridentă, încât zuruiră paharele. Asta m-a enervat nespus. A ameninţat chiar că va scrie un *ficer* - vreau să spun *feature* - pentru radiodifuziune, care să poarte titlul „Aniversarea lui Parmenide sau ceea ce «diese woche» le ascunde cititorilor ei”. Stupid! Ridicol !

Am spus:

— Radiodifuziunea ta nu ne deranjează defel, că tot nu vă ascultă nimeni.

— Nu spune asta, strigă ea, cu voce sugrumată, la mine. Chestia o plasez nu numai aici, în Baden-Baden, ci pretutindeni.

— Limpede, pretutindeni pe unde ai prieteni buni.

În continuare turui o sumedenie de lucruri neplăcute pe seama mea, a lui Redlich şi a întregii noastre redacţii.

Pe scurt: am trecut dintr-una într-alta până am rămas istoviţi în fotoliile noastre, nemaiştiind ce cale să mai încercăm.

A fost tot Jule - pe care nu-l credeam atât de înţelept - cel care a adus coniacul. Când s-a făcut zece şi jumătate, am propus să mergem cu toţii împreună la cazinou. Căci pentru Jule ar fi fost o nimica toată să ne extrapoleze din desfăşurarea jocului câteva numere câştigătoare.

Dar găsiră tot felul de pretexte ca să se scuze: Jule nu voia să meargă cu noi fiindcă era în pantofi de sport, iar Jeannette pentru că băuse prea mult coniac şi îi era frică să nu cadă în patima jocului.

Astfel şi-a luat destinul cursul său tragic şi s-a ajuns la catastrofa de la cazinou despre care a fost deja

vorba.

Ce s-a petrecut într-o noapte în templul părăsit

— Mă aflam acolo lângă pinul bătrân, începu Serena, şi mă uitam în jos spre treptele acestea. Încă nu se întunecase bine. Treptele erau goale. Dar deodată şedeai dumneata pe ele, ca acum, numai că mult timp ţi-ai ţinut mâinile pe ochi.

— Mi-ar fi fost mult mai uşor, dacă te-ai fi aşezat atunci lângă mine.

— Dar mi-era aşa de frică! Se spune doar că acela care a dat ochii cu un zeu trebuie să moară. Şi astăzi încă mi-e frică să şed lângă dumneata.

— Şi să stai culcată?

Serena privi într-o parte şi prinse a râde.

— Da, şi să stau culcată. De fiecare dată trebuie să-mi iau inima în dinţi.

— E chiar atât de rău?

— Nu, spuse ea surâzând şi apoi adăugă: Dimpotrivă. Când stăteam atunci lângă pin şi dumneata te-ai ivit acolo pe negândite, m-am înspăimântat atât de tare, încât n-am putut nici măcar să mă clintesc. Cred că frica este cea care mă face să...

— Ce anume?

— Să am acest sentiment puternic. Cum pot să-i spun?

— Ştiu la ce te gândeşti.

— Simţi şi dumneata la fel? Cu siguranţă nu tot atât de puternic ca mine, dar poate măcar un pic?

— Nu numai un pic. Aş şti să-i dau şi un nume.

— Aa? Într-adevăr? Sunt atât de bucuroasă. Pot să

mă aşez un pic mai aproape de dumneata?

Carow o cuprinse cu braţul pe după umeri şi o trase spre el. Îi adulmecă mireasma. Bănuise el încă dinainte, acum nu mai era nici o îndoială cu putinţă.

— Foloseşti un parfum?

— E ceva cu totul nou, de la Roma. Cu ulei de portocale amare.

— Şi cu un pic de ulei de santal, completă Carow.

Mirosea cam ca apa de colonie, doar ceva mai aspru.

Serena îl privi îndelung de jos în sus.

— Uite aici un pic sub urechea asta, şi aici un pic sub cealaltă. Şi puţintel şi aici. Nu miroase plăcut?

— Foarte plăcut. Nu există decât un singur parfum care îl întrece.

— Mireasma ambrozie! divine, desigur.

Carow râse.

— Nu, mă gândeam la parfumul pielii tale.

— Oo!

După o vreme ea spuse:

— Am pus să golească şura de pe ogorul vecin. Statuia dumitale am aşezat-o acum în sectorul sacru al casei noastre, şi anume în odaia dumitale.

— Capul ăla de lemn cu barbă de lână roşie pe un tors de marmură obscen, peste care aţi tras cămaşa mea în dungi? Îngrozitor !

— Da, te trec fiori de fiecare dată când intri în cameră. De aceea şi simt totdeauna că sunt aproape de dumneata, oricum... un picuţ, şi pot sta de vorbă cu dumneata.

— Dar şura?

— E încuiată. Ştiu acum şi cine a pus la cale totul: un flăcău din oraş. Îl cheamă Myiagros, vine din munţi şi e cunoscut, de când se ştie, pentru năzdrăvăniile lui de

tânăr nerod; dar slujba aceea a fost mai rea ca oricare alta! După lege ar trebui să fie pârât pentru că a hulit.

— Dar părea deştept şi plăcut la chip.

— Nu-l pot suferi. Tertia mi-a povestit ce năzbâtii făcea în timpul orelor de rugăciune. Era oribil. De parcă dumneata ai fi un zeu de pe tărâmul infernului! Am fost atât de furioasă. Am şi vrut, din cauza asta, s-o vând pe Tertia; dar a plâns, s-a aruncat pe jos şi s-a tânguit, spunând că totul a fost de fapt întru slava dumitale. E o nerozie prea de tot. Pun în fiece zi flori înaintea chipului dumitale, iar seara aprind în faţa lui un opaiţ cu ulei şi mă rog. Într-o dimineaţă am surprins-o şi pe Tertia îngenuncheată în faţa statuii dumitale şi rugându-se, deşi n-o trimisesem în odaia dumitale decât să şteargă praful.

— Jule şi cu mine vom pleca poimâine cu corabia la Roma şi vom rămâne acolo cam vreo zece zile, spuse Carow.

Serena se alarmă.

— Dar ce vrei să faci la Roma? Ai să te întorci cu siguranţă?

— Cu siguranţă. Nu vreau decât să iau câteva imagini cu oraşul şi oamenii.

— Vrei să pictezi?

— Nu, noi facem tablourile cu unul din micile aparate care erau în cufăraşul meu. O clipă, o să ţâşnească un fulger.

— Mi-e frică.

Carow făcu o poză cu aparatul Polaroid şi îi dădu fotografia deîndată ce ieşi din aparat. Serena o privi şi fu răvăşită de tulburare.

— Da’ ăsta e modelul ţesăturii de la gâtul meu! Şi ăsta sunt chiar eu! Ah, pot s-o păstrez?

Carow i-o dărui, dar mai făcu încă o fotografie şi pe aceasta o păstră.

— Ce vrei să faci cu ea? întrebă ea temătoare.

— Aş vrea s-o am totdeauna la mine în călătorie şi s-o privesc: dimineaţa când mă scol, peste zi şi seara când merg la culcare.

Îi dădu Serenei o fotografie a lui făcută de Jule. Ea privi imaginea îndelung, o sărută şi privi apoi sfioasă în sus spre Carow, să vadă dacă prin asta nu-i arătase zeului prea multă dragoste pământească. Ştiu imediat unde să pună poza: în faţa statuii din vechea lui cameră.

Era vremea când se aştern umbrele înserării, dar în templul părăsit se făcuse deja atât de întuneric, încât statuia zeului nu mai putea fi decât bănuită prin beznă. Serena sosise aici încă înaintea lui Carow şi descoperise că strâmb-atârnândul canat înalt al grelei uşi de lemn putea fi închis bine şi că exista chiar şi un zăvor străvechi, care putea îi împins pe dinăuntru.

Îl luă pe Carow de mână şi îl conduse prin întuneric îndărătul statuii zeului. În faţa nişei, unde îşi ascunse atunci bagajele, era întinsă scoarţa groasă din lână de oaie, care-i slujise deja drept saltea în vechiul său pat.

Carow avu, după o vreme, impresia că nu erau singuri în templu. Vru să facă lumină aprinzând bricheta şi să se uite în jur, dar Serena îşi dădu cu părerea că, oricum, nu fusese decât şarpele sfânt care se mişcase.

— Am fost în cella adineauri, când mai era lumină. Nu e nimeni aici în afară de noi, de şarpe şi de Inuus de colo, de pe soclu.

— Inuus?

Era, aşadar, zeul cu care şezuse atunci pe treptele

templului şi stătuse de vorbă?

— Oamenii de la oraş îi spun Faunus, dar pentru noi, cei de la ţară, este Inuus. E vechiul lui nume din munţi şi-i place să-l audă. M-am rugat lui cu puţin înainte, să nu ne tulbure nimeni şi i-am făgăduit un miel.

Era linişte, doar o dată în cursul nopţii li s-a părut, ca prin vis, că a scârţâit uşa.

Carow percepu, ca de foarte departe, o melodie din flaut abia auzită şi se trezi. Prima mijire a zorilor răzbătea prin crăpătura dintre uşă şi prag. Se sculă fără s-o trezească pe Serena; voia să-şi fumeze prima ţigară a zilei pe treptele templului.

Uşa era închisă, dar vechiul zăvor de lemn inform, pe care Serena îl împinsese aseară, era acum tras îndărăt.

— Ei?

Pusese alături de el syrin-ul din care cântase. Şedea ca atunci pe treapta cea mai de sus a templului şi se rezema cu spatele de o coloană. Strânsese picioarele sub el. Cătă spre Carow, privind îndărăt peste umăr.

— Ei? repetă el.

Carow ştiu acum unde mai văzuse surâsul cu colţurile gurii ridicate în sus.

— Bună dimineaţa! făcu Carow nu tocmai prietenos. Dumneata ai fost cel care ne-a pândit astă-noapte!

Se aşeză de cealaltă parte a treptei celei mai de sus, tot ca atunci, şi se rezemă de coloană.

— Mă nedreptăţeşti. Fireşte că n-am putut evita să aud câte ceva ce mi-a turburat liniştea; căci nici eu nu sunt de lemn sau de piatră. Dar de cum s-a ivit ocazia, m-am îndepărtat cât am putut mai discret. Nu sunt eu dintre cei cărora le place să privească pe furiş la asemenea scene. Noi, în familia noastră, preferăm să trecem la fapte.

Carow îşi aprinse ţigara.

Zeul era îndesat şi mai voinic decât statuia din templu, care imitase un ideal de frumuseţe arhaic şi îl reprezenta zvelt ca Apollo. Muşchii superiori ai braţelor erau demni de-a fi luaţi în seamă, şi cu siguranţă că n-ar fi fost uşor să-l învingi la ridicarea greutăţilor. Urechile lui erau tare păroase şi se ascuţeau spre vârf.

— Aş fi plecat aseară mai devreme, mai adăugă el, dacă frumoasa dumitale prietenă n-ar fi tras blestematul acela de zăvor, pe care nu-l puteam deschide fără zgomot.

— Cărui scop slujeşte, de fapt, un zăvor interior în templul acesta? întrebă Carow. Te încui uneori singur înăuntru? Cumva ca să nu te tulbure nimeni?

— Ştii şi dumneata, din proprie experienţă, răspunse Inuus, cât de binevenit poate fi asemenea zăvor. Prilejurile la care îl folosesc s-au cam rărit, fireşte. Femeile nu mai vin la mine, ci preferă să se ducă la zeii străini. Scuipă într-un arc larg pe dalele templului. Mai am, totuşi, încă un templu, departe prin munţi. Poate că vom merge odată împreună să-l vizităm.

— Împreună cu *dumneata*?

— Ei, da. Că, oricum, pe jumătate faci şi dumneata parte dintre noi.

— Asta n-o mai înţeleg.

— Ai să ajungi s-o înţelegi. Prietena dumitale Serena are ochi buni: ar trebui într-adevăr să-l ţii departe de dumneata pe Myiagros. Myiagros - *nix gut,* nu bun! Spune-i-o şi prietenului dumitale Iulius. S-au întâlnit amândoi ieri.

— Dar flăcăul i-a salvat viaţa. Ideea de a-i trimite o frânghie sus pe stâncă cu ajutorul unui zmeu a fost, vezi bine, genială.

— Nu vreau să mai spun nimic în legătură cu asta.

Fluturând din mână, Inuus atrase spre nas fumul de ţigară ce trecea pe lângă el şi îl inspiră adânc.

— În curând o să ai satisfacţia de-a mirosi iz de friptură de batal, spuse Carow pentru a-i abate atenţia.

— De auzit, am auzit şi eu. Cum le spune beţişoarelor astea de afumat, despre care am mai vorbit o dată?

— Ţigarete, răspunse Carow neprietenos.

— Atunci le-ai numit altfel, cu un cuvânt galic.

— Mi-aduc aminte. Erau Gauloises. Dar asta de-acum e o ţigaretă germanică. Ţigaretă e totdeauna corect.

— Ssigarettă? Poţi să-mi dai una? Aş vrea să văd dacă fumul, inspirat pe gură, oferă aceeaşi plăcere ca mireasma ce adie dinspre ssigaretta dumitale spre nasul meu.

Carow îl sfătui insistent să renunţe la asemenea încercare. Cu exemple drastice, îi zugrăvi efectele cancerigene ale derivatelor din gudron.

— Da’ dumneata încă mai trăieşti.

— Fiindcă m-am obişnuit încă de mic copil cu otrava şi prin asta am devenit imun, răspunse Carow.

— Eu nu trebuie să mă tem de boli.

— Nu fi chiar atât de sigur! Unii fumători îşi pierd minţile şi deodată nu-şi mai recunosc părinţii, copiii, prietenii. S-au cunoscut cazuri tragice. Femeile care fumează nasc copii diformi, adevăraţi monştri cu prea multe sau prea puţine degete şi cu două capete.

Inuus îi întinse palma deschisă.

— Nu se cheamă ssigarettă! răbufni Carow, corectându-l neprietenos, ci ţigaretă! Cu ţ! ţ!

— Ţigaretă deci, repetă zeul plictisit, dar străduindu-se să-l satisfacă pe Carow. Dorinţa de-a fuma îi sporea

în mod nemaipomenit facultatea de-a învăţa.

Carow îi dădu în silă o ţigară şi i-o aprinse. Inuus îşi rotunji buzele şi le ţuguie. Cu ochii închişi adulmecă încet fumul, îl inhală adânc, îl ţinu îndelung în plămâni, apoi, deschizând iar ochii, îl suflă agale în sus.

Carow îl observă şi văzu cu îngrijorare că nici nu tuşea, nici rău nu i se făcea.

— Excelent! vorbi Inuus. Dacă o fumezi tu însuţi, simţi într-adevăr mai mult din deliciul ei. Prietena dumitale o să mai doarmă o vreme. I-am trimis un vis. Aşa că avem timp. De ce ţi-ai făcut din nou apariţia aici, la mine, aşa pe nepusă masă?

— Întâmplarea.

— Aha, aha!

— De la casa folarhului până aici nu sunt decât câţiva paşi prin livada de măslini.

— Şi faptul că şi prietena dumitale a sosit aici aproape în aceeaşi clipă a fost tot o întâmplare?

— Da. După câte mi-a spus, şi ea a venit tot din întâmplare aici sus.

— Dar prevăzând viitorul, a adus cu ea şi o învelitoare din lână de oaie. Nu ţi-a spus că mai înainte mi s-a rugat mie cu înfocare şi îndelung să te aduc încoace? Crede în zei. Este pioasă. I-am auzit rugăciunea.

— Doar ţi-a făgăduit şi un miel.

— Făgăduit - da. Dar habar n-ai de câte ori am auzit asemenea făgăduieli! În afară de asta, i-am îndeplinit ruga nu numai de dragul pietăţii ei sau al mielului juruit, ci pentru că am vrut să-ţi amintesc de făgăduiala dumitale.

— Făgăduiala *mea*? Ce făgăduială?

— N-a fost vorbă odată de două cartuşe de ţigări?

— Două cartuşe! Nu-mi aduc aminte!

— În cazul că-ţi vei regăsi bagajele! Desigur, n-ai rostit-o tare, dar mi-ai făgăduit ţigările *în gând.* Sau, ca să fiu mai precis: juruinţa nu mi-ai adresat-o în gând mie, ci şarpelui, ceea ce fireşte că nu prea are sens. Fiindcă şarpele nu fumează.

Carow îşi aduse aminte acuma.

— Dar nu putem lua în serios orice gând care îi trece cuiva o dată prin cap!

— Eu, însă, am luat în serios dorinţa dumitale de a-ţi revedea valizele, când ţi-a trecut prin minte, nu-i aşa? Eu nu iau în glumă nimic din ce se gândeşte în cella mea. În privinţa asta sunt un zeu de modă veche şi cred că şi noi zeii avem îndatoriri.

— Bine, fie! Am la mine un pachet nedesfăcut. Pe ăsta ţi-l pot da numaidecât; iar celălalt pachet îl vei căpăta când voi veni din nou aici ca s-o întâlnesc pe Serena.

Inuus repetă blând şi decepţionat:

— Carus? spuse el doar.

Carus lăsă ochii în jos. Tare ar fi vrut să se ascundă, îi era ruşine de zeu.

Inuus repetă blând şi decepţionat:

— Carus!

— Uite, vezi şi dumneata, vorbi Carow, cum fumatul ţigărilor distruge caracterul şi cum a făcut din mine, un om destul de onest, un mincinos care vrea să te tragă pe sfoară dându-ţi două pachete drept două cartuşe! Am crezut că n-ai să bagi de seamă. Iartă-mă! Am să-ţi pun cât de curând înaintea statuii două cartuşe a câte zece pachete. Uite deocamdată pachetul neînceput, o mică ofrandă de mulţumire pentru ospitalitatea de astă-noapte!

În ziua precedentă, Phokas îl rugase să-i împrumute un cartuş din bogatul stoc de rezervă pe care i-l adusese Jule. Aşa se topea bogăţia lui!

— Prietena dumitale se va trezi îndată. Te rog să mă ierţi că trebuie să dispar. Eşti oricând binevenit şi pe viitor. Simte-te aici la mine ca la dumneata acasă. Casa asta e casa dumitale.

Deodată dispăruse, iar ţigările pieriseră o dată cu el.

Marcus Cellius Africanus îşi ia rămas-bun cu o întrebare uşoară

— Te-am căutat încă de aseară; dar se pare că n-ai dormit la folarhie. Aş vrea să-mi iau rămas-bun de la dumneata. După câte văd, tocmai faci calcule. Să revin într-un moment mai potrivit?

— Te rog ia loc! spuse Carow şi puse deoparte blocnotesul său. Vezi, mai este vin în carafă. Te rog, rămâi!

— Mai am o întrebare în legătură cu ceasul dumitale, pe care mi l-ai explicat acum câteva zile. Întrebarea mea e foarte simplă. Am învăţat la şcoală că timpul se descompune în trei părţi: trecutul, prezentul şi viitorul. Ai fi şi dumneata de acord cu asta?

— Întru totul.

— Dar trecutul, vezi bine, nu mai *există.* Cum poţi măsura ceva care nu mai este? Iar viitorul încă nu *există.* Cum poţi măsura ceva care încă nu este? Iar faptul că nu poţi măsura prezentul este evident; doar am căzut de acord încă de la prima noastră discuţie că prezentul nu cunoaşte o dimensiune temporală. În clipa în care îl gândeşti a şi trecut.

— Ai dreptate, spuse Carow. Cu ceasul meu însă, nu măsor nici trecutul, nici viitorul. Mai curând măsor, după cum ţi-am explicat, distanţa pe care un punct al prezentului, stabilit cu ajutorul ceasului, o parcurge în curgerea lui spre trecut.

— Dar e cu totul altceva când masori apa care curge pe lângă dumneata, obiectă Africanus. Apa pe care ai

măsurat-o şi pe care o vei măsura este, *există*: este îndărătul dumitale, pe lângă dumneata şi în faţa dumitale. Dar clipa care *este* acum - unde va fi mâine dimineaţă? Unde a fost aseară? În ce loc? Mă priveşti surprins. Eşti de părere că nu *era* în nici un loc, deci în afara spaţiului? Dar timpul e posibil doar unde e mişcare, iar mişcarea e posibilă doar unde e spaţiu.

Aşadar, unde a putut fi ieri timpul care curge acum pe lângă noi şi unde va fi mâine, dacă nu în spaţiu. Dacă există însă în spaţiu, trebuie să existe şi într-un loc anume. Unde şi în ce loc? Te întreb.

— Nu ştiu, răspunse Carow.

— Bine, întoarse vorba Africanus, atunci hai să-ţi spun ce presupun eu. Mie mi se pare că această clipă, - şi Africanus bătu cu palma în tăblia mesei, ca pentru a desemna clipa la care se referea - acest *nunc* - acum - nici nu exista ieri, iar mâine nu va mai exista. Timpul ia fiinţă în *este,* în clipa neextinsă a momentului prezent. În acest punct el împroaşcă scântei, iar jocul de artificii al stelelor scânteietoare ce se succed când eternitatea atinge punctul neextins al prezentului - sau s-ar mai putea spune şi: degetul creatorului lumii - să fie oare acest joc de artificii *existenţa?*

Dar apoi îşi retrage degetul, sau succesiunea constantă a momentelor slăbeşte, se încetineşte, se opreşte locului, - *presto!* - nu mai scânteiază şi s-a zis cu existenţa. Ce zici de asta?

— Pff! făcu Carow. Voiai să-mi pui o întrebare uşoară. Ceea ce-ai spus acum sună - e drept - poetic, dar mi-ar fi greu să cuprind imaginea dumitale despre lume într-un sistem matematico-logic şi s-o reprezint în formule.

În afară de asta sunt surprins să aud asemenea idei aici în pholé; căci ideea dumitale de existenţă, care

devine necontenit şi trece şi nu e decât un foc de artificii ce împroaşcă din vârful degetului creatorului lumii, mi se pare a fi, aşa cum se reazemă pe punctul temporal neextensibil, cea mai labilă formă a existenţei ce se poate imagina.

Şi totuşi afli din poemul lui Parmenide că existenţa, faptul de-a fi, nici n-a devenit şi nici nu va trece, ci este fără început şi sfârşit şi stă pe loc, persistând în forma ce-o are; „căci o forţă imensă o încătuşează în limitele ce-o cuprind, pentru că nu poate fi nedesăvârşită”.

Am citat exact?

În acest poem al lui Parmenide, existenţa odihneşte ferm şi inebranlabil în sine şi nicăieri nu se pomeneşte că marele demiurg ar putea cândva să-şi retragă degetul, aşa fel încât - *presto!* - jocul de artificii al existenţei să înceteze a mai lumina şi să se scufunde în beznă.

Nu, nici rugina, nici dintele timpului n-au nici un efect asupra acestei copleşitoare existenţe - echilibrată în sine, imobilă, desăvârşită în toate sensurile - a lui Parmenide; căci ea nu a devenit şi nici nu trece; rămâne în vecii vecilor cum era. Şi nicicând nu va deveni şi nu va pieri într-un joc de artificii scânteietor.

Africanus ascultase cu fruntea încreţită, dar acum se aplecă înainte şi împunse acuzator cu degetul spre pieptul lui Carow.

— Vrei cumva să-mi reproşezi că m-aş fi îndepărtat de concepţia despre existenţă a lui Parmenide? Mare a devenit doar în clipa când a pus la îndoială el însuşi premisele nezdruncinate ale propriului său poem. Pesemne că n-ai fost atent când la sărbătoarea aniversării, folarhul a recitat poemul ulterior, mai măreţ, al maestrului.

— Era din păcate în greacă, răspunse Carow.

— Nici greaca mea nu e mai faimoasă, spuse Africanus, dar mi l-a tradus Pittakos în latineşte, iar Pelops l-a pus în versuri.

— Atunci am să-i întreb, dacă nu-mi pot da şi mie o copie.

— Mă tem că n-o să ai noroc; căci acest din urmă poem nu s-a păstrat scris nici în limba greacă, nici în cea latină. Textul ne este transmis oral, iar eu l-am învăţat pe dinafară.

— Bine, atunci cei doi filosofi permanenţi îmi vor putea recita textul pe latineşte.

— Mă tem că nici asta n-au voie.

— Dar de ce? Din moment ce ţi-au comunicat şi dumitale textul.

— Fireşte, căci eu sunt membru în pholé, ripostă Africanus, dar dumneata nu.

Carow şi Inuus fac schimb de păreri cu privire la zei şi îngeri

— O mai las să doarmă puţin, vorbi Inuus. Somnul în templu aduce noroc şi fericire, în orice caz în templul ăsta. Am să-i mai trimit un vis frumos.

Şedeau ca de obicei, Inuus rezemat cu spatele de coloană din stânga, pe treapta cea mai de sus, Carow în partea dreaptă, şi priveau în jos spre oraş.

Deasupra golfului în care se afla portul de sud se aşternuse pâcla. Peste zi avea să fie iarăşi foarte cald, dar nu atât de cald cum fusese la Roma. Inuus îşi lungise gâtul, întorcea capul în toate părţile şi adulmeca, trăgând aerul cu zgomot pe nas. Mirosea fumul focului de lemne, cu care brutarii îşi încălzeau cuptoarele încă în faptul zilei.

Ieri seară, când Serena încuiase uşa templului, Carow depusese cele două cartuşe cu câte zece pachete de Gauloises la picioarele statuii. Azi dimineaţă nu mai erau acolo.

— Doarme ca un înger, spuse Carow.

Scoase o ţigară din pachetul său şi scotoci după brichetă în faldul veşmântului său.

— Înger?

— Atât de drăgălaş. Noi le spunem, mesagerilor divini „îngeri”.

— Aveam şi eu odinioară asemenea îngeri; erau flăcăi tineri, mai puţin drăgălaşi, cât mai ales şmecheri; şi această şmecherie le-o puteai citi pe chip chiar şi

când dormeau. Îngerii mei se băteau necontenit cu păstorii!

Carow îşi aprinse ţigara.

— Minunat! Minunat! exclamă Inuus impresionat. Am vrut să întreb încă de ultima dată, cum se poate scăpăra foc dintr-un beţigaş atât de mic. Îmi dezvălui şi mie secretul?

Carow îi dădu bricheta şi îi arătă unde trebuie să apese pentru a o aprinde. Inuus se jucă cu ea şi, precum copilul care nu mai vrea să lase din mână o jucărie, abia o restitui, codindu-se. Carow îi făgădui să-i pună în curând una înaintea statuii.

Inuus cuprinse mâna lui Carow cu ambele sale mâini, o strânse şi o scutură.

— Văd că-ţi împărţi toate comorile cu mine, constată el. Mi-ai adus ţigări. Nu numai două pachete, ci două cartuşe. Fireşte că timpul cât ai fost la Roma mi s-a părut lung şi mărturisesc că m-am întrebat uneori dacă o să-ţi mai aduci aminte de promisiunea dumitale. Cum am putut avea asemenea gânduri nedemne! Şi acum vrei să-mi mai dăruieşti şi un beţigaş de foc. Îţi mulţumesc. Eşti prietenul meu.

Trase o ţigară din pachetul propriu, o puse în gură, plesni din degetul mijlociu şi cel mare şi la vârful degetului arătător se ivi o flăcăruie cu care îşi aprinse ţigara. Trase fumul adânc, cu vădită desfătare, şi se rezemă la loc de coloană, cu chipul transfigurat şi cu ochii închişi. Carus se îndreptă în capul oaselor surprins.

— Cum ai făcut asta? vru el să ştie.

Flăcăruia din vârful degetului lui Inuus se stinsese din nou.

— Ce anume? întrebă Inuus.

— Flacăra de adineauri, din vârful degetului.

— Aa! Aia ? Un mic miracol. Atâta lucru putem cu toţii. Dar un asemenea băţ de foc nu mai are până acum nimeni. Cel mult: Zeus, adăugă el, care are în stăpânire şi scutul Aigis[1]. Dar când îl scutură, fulgeră şi bubuie numaidecât. Pentru aprinderea unei ţigări însă, ar fi nepotrivit. O să mă invidieze toţi pentru foculeţul ăsta. Când îl aduci?

— Mâine seară, dacă Serena şi cu mine avem voie să petrecem iar noaptea la dumneata.

— Veniţi chiar azi! Puteţi înnopta aici întotdeauna. Nu trebuie nici măcar să trageţi zăvorul. Nu va veni nimeni să vă tulbure. Veghez eu la uşă. Dacă pot cu acest prilej să fumez o ţigară-două, n-o să mi se pară timpul prea lung.

Una sau două? Cu siguranţă că n-o să te opreşti la atâtea şi ţigările vor fi fumate în curând până la ultima.

— Prietenei dumitale, continuă Inuus, te rog să-i exprimi mulţumirile mele pentru superba pelerină pe care a cusut-o şi brodat-o pentru mine. E o capodoperă de artă manuală. În munţi, sus, oamenii nu pot face aşa ceva.

Eu personal sunt, după cum vezi, oarecum bine îngrijit; dar şorţul-cămaşă ce acoperea statuia doar până la jumătate era la urma urmei cam jenant. Avea cu siguranţă o sută de ani, dacă nu mai mult.

„Personal” purta o tunică fără mâneci, dintr-o lână cenuşie-verde, asemănătoare cu lodenul.

[1] Aegis = scutul legendar al Athenei. Obiect cu scop protector, asociat original cu Zeus, dar şi cu Atena, apoi fiind atribuit doar zeiţei. Este adeseori considerat a fi un nor de tunete, cu margini strălucitoare (deoarece atunci când Zeus îl folosea, fulgerul scăpăra şi se auzea tunetul) construit de Hephaistos, sau pielea caprei divine Amaltheia. Este reprezentat ca un fel de îmbrăcămite, uneori acoperită cu solzi şi având şerpi ca franjuri, având capul Meduzei prins la mijloc.

— Dar cine te îngrijeşte personal?

— Ei, făcu el, arătând cu braţul spre largul ţării, dincolo, în munţi, unde mai am şi alte temple şi scrinuri sau racle, locuiesc oameni plini de pietate. Iar nevestele păstorilor, care stau peste vară singure în casele lor, când bărbaţii sunt duşi să păzească oile şi caprele, se mai gândesc la mine. Şi apoi oameni de pe ici, de pe colo. Făcu un gest vag. Există acolo, de pildă, un crâng şi un izvor, în care trăiesc şapte nimfe tinerele. Sunt drăguţe şi destul de libere şi neconstrânse în comportarea lor. Te iau cu plăcere o dată acolo. Cumva astă-seară? Ei, cum vrei! Ştiai că la Roma mi se spune „faunus”? Mi-am închipuit eu. Te-am recunoscut numaidecât, când ai venit în templul meu de pe insula Tibrului. Nu era câtuşi de puţin nevoie să arunci grăunţe de tămâie în tipsia de bronz. M-aş fi bucurat tot atât de mult dacă ai fi fumat o ţigară.

— Dar nu s-ar fi cuvenit una ca asta.

— Ba da! Ba da! Între noi fie vorba, nici nu prea sunt amator de tămâie. Ai mai vizitat şi alte temple?

Îndoiala din cuvintele lui nu putea rămâne neobservată.

— Mda, în primul rând, fireşte, templul lui Jupiter de pe Capitoliu.

— Bineînţeles! Foarte bine aşa! Cu el trebuie început, de bună seamă. Dar, desigur, şi câteva din celelalte temple ale lui.

— Da, şi în plus şi temple ale Junonei, ale lui Marte şi Venus.

— Se mai află casa lui Romulus pe Palatin? De secole nu mai trec peste Tibru, în oraş. Prea mulţi străini!

— Desigur, casa mai este acolo. E de lemn şi are un

acoperiş de paie, dar e înconjurată de un templu de piatră, încât e apărată de vânt şi vremuială.

— E o plăcere să auzi una ca asta! Mă cam temeam că l-au uitat şi pe el. Îl ştiu de când sugea la pieptul maică-sii şi de pe-atunci am întins mâna ocrotitoare deasupra lui şi a fratelui său geamăn. Era în vremea când oamenii tremurau la auzul numelui meu, ca la cel al lui Jupiter - oricum cel puţin în munţi şi pe imaşuri. Şi alte temple?

Se înclină înainte şi îşi apleacă capul şi urechea ascuţită în aşa fel, încât să nu piardă nici un cuvânt.

— Pe cel al Dianei de pe Aventin.

— Bun, bine - asta-i tot?

— Nici pe departe. Am vizitat şi un templu al lui Mithra.

Inuus scuipă într-o parte şi saliva plesni pe o dală a pieţei templului în faţa lui Carow.

— Mai departe!

— Un templu al lui Isis pe Câmpul lui Marte.

Scuipă din nou.

— Ajunge! Încetează! Mă enervez totdeauna când aud numele astea. Chiar şi cel al lui Asklepios cu templul lui. Ce caută grecul ăla lângă mine pe insula Tibrului? Nici noi nu ne vârâm grecilor în suflet. Am eu vreun templu la Atena? Ce tot vor străinii ăştia aici la noi?

Oare nu le-am fost romanilor, noi, zeii, destul de buni? Nu i-am scăpat noi ades din situaţiile cele mai disperate? Au uitat de ajutorul meu în bătălia din pădurea Arsia! Acum Roma a devenit un oraş cosmopolit, oraş al lumii, şi de-aia noi le părem romanilor prea provinciali. Le e ruşine cu noi. Şi atunci sunt aduşi în ţară zeii Asiei şi ai Africii, care nici nu pot

înfăptui ceva aici.

Cuprins de mânie, crescu într-atât încât Carow trebuia să privească în sus la el.

— Isis! Parcă aud lumea cum îi poartă în procesiune pe lângă Tibru, cu ţimbale şi fluiere, statuia învăluită, şi cum îi cântă imnuri străine, din care nu înţelege nimeni nici o iotă, nici măcar preotul ei. Şi ce se ascunde îndărătul vălului? Să-ţi spun eu: un cap de câine sau de maimuţă!

— În cultul lui Isis? întrebă Carow îndoindu-se. N-am văzut nimic de genul ăsta în templul ei.

— Ce ştii dumneata câte se petrec în întunericul tuturor templelor? Lucruri ruşinoase! Ca şi în templele iudeilor şi creştinilor. Dar acolo de bună seamă că n-ai fost!?

Tare ar fi mai vrut Carow să-i răspundă negativ pentru a nu-l întărâta şi mai mult; dar până la urmă se hotărî pentru adevăr şi îi dădu un răspuns afirmativ.

Inuus scuipă de trei ori cu violenţă.

Carow tăcu. După un timp Inuus întrebă:

— Există şi în Germania temple ale iudeilor sau creştinilor?

— Da.

— Aa! Şi în vremea voastră încă! Uimitor ! Dar cu siguranţă, foarte puţine. Sper că dumneata nu eşti nici iudeu, nici creştin?

— În Germania, eu aparţin comunităţii creştine din oraşul meu.

Inuus ţuguiase deja buzele pentru a scuipa, dar în ultimul moment se stăpâni. Luă o altă ţigară din pachet şi Carow se grăbi să i-o aprindă cu bricheta. Expresia figurii lui Inuus era încă severă.

— Este adevărat că creştinii sacrifică zeului lor copii?

Spune adevărul!

— Nu e adevărat!

— Bine, poate că n-o fac sau n-o mai fac în comunitatea dumitale din Germania; dar creştinii din Roma o fac, o ştiu din sursă sigură.

— E o prostie. Am luat parte la una din slujbele lor religioase - nu într-un templu măreţ, ci într-un lăcaş de adorare mic şi modest, pe lângă care templul ăsta al dumitale e grandios.

— Nici nu mi-aş fi închipuit altceva despre creştini. Pff! E adevărat că n-au nici măcar o statuie a zeului lor pentru a o adera?

— Asta aşa e. Pe perete atârna doar o cruce de lemn, pentru că Isus Cristos, la care se roagă creştinii, a fost crucificat.

— Am auzit despre asta, - ca un răufăcător. Dar dacă n-au jertfit copii, atunci ce au jertfit?

— Nimic.

— Nimic?

— Nu, doar s-au rugat împreună şi au cântat cântece pioase. Iar la urmă unul, căruia îi spun diacon, le-a citit din Cartea Sfântă şi au discutat despre cele citite.

— Dar zeul vostru Isus n-are nas?

— Cum adică?

— Întreb şi eu: n-are nas? Nu se bucură de aroma unei fripturi oferite ca jertfă, să zicem a unui berbec sau, fie din parte-mi, şi a unui viţel sau taur? Oamenii nu-i fac nici o bucurie cât de mică? Cântatul, rugatul - îi ajung ca să-l bucure? Asta-i tot? Pur şi simplu nu cred una ca asta.

— Dar nici n-a fost numai atât. La interpretarea textului citit s-a iscat curând discordia în legătură cu un cuvânt, şi comunitatea s-a împărţit în două tabere,

care se ocărau cât se poate de violent.

— Bine, bine! S-au luat şi de gât? Asta trebuie să-l fi bucurat pe zeul lor Isus. Au fost răniţi şi morţi?

— Asta n-o mai ştiu; poate după ce am plecat noi. Însoţitorul meu şi cu mine am luat-o repede din loc când au vrut să ne atragă în disputa lor.

— Înţeleg că o asemenea ceartă face parte din liturghia lor?

— Nu cred; furia lor, a unora împotriva celorlalţi, a fost prea spontană.

— La ce se referea?

— La semnificaţia unui singur cuvânt din cartea lor sfântă. Dar nici însoţitorul meu, un bibliotecar sclav cult, nici eu n-am înţeles pentru ce anume se certau. Ni se părea că despică firul în patru; dar ei se luptau cu o îndârjire de parcă veşnica lor mântuire ar fi atârnat de chestiunea asta.

— Ciudat! Ciudat! La întrebarea următoare nu trebuie să răspunzi, dacă te jenezi: dar e adevărat că bărbaţii, înainte de-a fi primiţi în comunitate, trebuie să fie circumcişi?

— Nu e adevărat.

— Dar am aflat-o dintr-o sursă demnă de toată încrederea.

— Asta se referă la comunitatea iudeilor din Roma, nu la creştini.

Inuus ridică din sprâncene. Se îndoia, dar nu spuse nimic, ci privi la fumul ţigării sale.

Carow începu:

— Văd că nu mă crezi. Ar fi pentru mine lucru uşor să-ţi spulber îndoiala. Dar sper că nu pretinzi asta de la mine.

— Nu, nu! ripostă Inuus. Te cred şi aşa, dacă mă

asiguri dumneata.

Seara, Carow aduse o brichetă şi o puse în cella, la picioarele statuii lui Inuus. Făcu apoi câţiva paşi îndărăt, atinse gura cu vârful degetelor ambelor mâini şi, cu gestul pe care îl văzuse la Serena, aruncându-i parcă o bezea, îi adresă cuvinte de mulţumire pentru ospitaliera primire în templul său.

Când ieşi iarăşi afară, zeul se şi afla la locul obişnuit, întoarse capul privind spre Carow şi îl pofti să ia loc în faţa coloanei celeilalte.

— Mai fumăm o ţigară împreună? întrebă el. Prietena dumitale nu va veni azi.

— Aşa este. Azi e zi de spălatul rufelor şi nu le poate lăsa pe sclave nesupravegheate.

Inuus duse o ţigară la gură şi, în timp ce-i atârna pieziş la îmbinarea buzelor, scoase din faldul vestmântului bricheta pe care abia i-o pusese Carow înaintea statuii din cella: una din minunile pe care nici măcar n-o socotea demnă de-a fi amintită. Îşi aprinse nonşalant ţigara cu bricheta, de parcă ar fi făcut-o de mii de ori până atunci.

— Serena va veni mâine, dacă ne acorzi din nou ospitalitatea în templul acesta, spuse Carow.

— Sunteţi totdeauna bineveniţi; o ştii doar. Foloseşte timpul cât va mai rămâne templul în picioare.

— Dar există cu siguranţă de cinci sute sau chiar de mai mulţi ani, interveni Carus.

— De aproape o mie!

— Ei vezi, aproape o mie, şi chiar dacă acoperişul este într-o stare jalnică, zidurile astea din blocuri de stâncă ciclopice sunt totuşi indestructibile.

— Aşa s-ar zice; dar cu târnăcopul şi ranga se poate veni de hac şi acestor ziduri ciclopice.

— Dar de ce vor să facă asta? Nu mai cunosc oamenii teama?

— Nu mai cunosc nici teamă, nici ruşinea. Vor să demoleze templul, pentru că împăratul va călători pe aici şi vor să-i consacre un altar. Au fost azi dimineaţă aici şi au cercetat terenul.

— Cine?

— Unul din cei doi duumviri. Iulius Longus.

— Asta nu mă miră defel. Căci îl cunosc. Când vor veni aici slugile lui, ca să înceapă opera de distrugere, nu poţi slobozi un trăsnet în mijlocul lor?

— Eu? Din păcate, nu. Fulgerele sunt în puterea lui Zeus, doar a lui singur. Dar acum nu te mai poţi apropia de el, e cu totul altfel decât odinioară.

Dragă prietene, nici nu-ţi poţi imagina cum ne privesc de sus aceşti zei mari, cu toate că ar avea toate motivele să-şi asigure sprijinul nostru în faţa invaziei zeilor străini. Când ne adunăm la sfat în Olimp, primăvara şi toamna, ei stau laolaltă în strălucirea lor, iar înaltele lor cuvântări sună ca un joc de clopoţei sau ca bubuitul tunetului, când vorbeşte Zeus. Noi însă, zeii mărunţi, stăm deoparte, în straiele noastre de loden sau de in aspru, şi nu cutezăm să deschidem gura.

Dacă totuşi am spune cândva un cuvânt în sfatul zeilor, şi-ar întoarce capul şi ne-ar privi de sus, dar privirile lor ar trece prin noi de parcă nici n-am exista, de parcă ar fi croncănit un corb în norii Olimpului. Cel mult şi-ar da coate zeiţele şi ar râde de accentul nostru italic. E umilitor.

Era un zeu trist, singuratec şi mărunt. Carow era singurul cu care mai putea discuta, un om venit din viitor, un german şi, pe deasupra, un creştin. Dus pe

gânduri, Inuus scuipă din nou.

— Deci nici nu poate fi vorba de egalitate între zei şi de democraţie în Olimp? constată interogativ Carow.

— Nu! răspunse Inuus râzând, asta nu există la noi şi nici nu vrem s-o introducem. De altfel nu mă plâng de sistem, ci numai de aroganţa marilor zei. Mai demult era altfel.

Contemplă fumul ţigării şi se gândi la odinioară.

— *Cu totul* altfel era mai demult. Atunci Jupiter venea nu rareori în munţii şi pădurile mele, când auzea de una sau alta dintre frumoasele nimfe. Şi când se afla în Olimp, iar eu îi trimiteam din când în când un semn, se înfiinţa ca vântul aici, de cele mai multe ori de nerecunoscut şi adesea sub înfăţişări ciudate. Am făcut pe-atunci multe năzdrăvănii împreună. Cele mai frumoase şi dezlănţuite au scăpat de ochii Junonei; dar nimfele, feţele şi femeile din obcini şi sate ne simţeau de departe şi erau cuprinse de fierbinţeală.

Oftă.

— Dacă aţi trăit atâtea împreună, interveni Carow, se poate presupune că însuşi stăpânitorul Olimpului îşi va scutura scutul şi va nimici cu fulgerele lui oamenii care vor să-ţi dărâme templul.

— Ei, pe asta nu pot conta. Desigur că, atunci când trece pe lângă mine în sfatul zeilor şi când Junona nu e prin apropiere, îmi face uneori cu ochiul. Vechile amintiri n-au murit; dar s-au rostit cu multă vreme în urmă cuvinte aspre, pentru că soaţei lui îi intrase în cap şi spusese pretutindeni că exercit o influenţă rea asupra lui. Şi cu toate astea, multe lucruri, pe care ea nu le-ar îngădui, eu le-am învăţat de la el! Ei bine! Vrea să aibă pace în casă.

— Poate că a îmbătrânit.

— Nu, noi nu îmbătrânim; dar el nu mai întreprinde nimic, a obosit, lasă toate în voia lor. În ultima adunare a sfatului, chitonul[1] lui era plin de pete; pete de nectar care se curăţă atât de greu. Imaginează-ţi una ca asta! Zeus! Am fost zguduit. Să-l văd atât de delăsător. De ce nu vrea de fapt blestemata asta să ardă?

— Când e vânt n-o poţi aprinde; trebuie s-o fereşti cu mâna. Aşa - vezi, acum arde. Dar îţi repet avertismentul meu. Fumezi deja a treia ţigară.

— Şi dumneata tot aşa.

— La mine e cu totul altceva. Eu am început să fumez încă de copil. La vârsta de doi ani.

— Nu-i cu putinţă.

— Ba da, ţigări pentru copii, fireşte. Sunt mai subţiri decât astea şi nu atât de tari. Eu sunt imunizat împotriva otrăvii ţigărilor, dumneata nu. Dacă vei continua să fumezi atât de mult ca acum, ai să capeţi o *gueule de bois,* cum spun galii, adică un gâtlej uscat ca după chef.

— Cu adevărat?

Zeul era vădit îngrijorat.

— Ai să vezi.

Inuus, zeul, şovăia dacă să mai tragă un fum sau să stingă ţigara şi s-o pună deoparte, dar până la urmă continuă să fumeze. Lăsă lucrurile în voia soartei.

— Cum se va termina totul? întrebă Carow.

— Ce anume?

— Planul lui Iulius Longus de-a dărâma templul şi a înălţa în locul lui un altar pentru împărat.

Inuus ridică din umeri şi scutură cu degetul mic scrumul ţigării.

[1] Tunică lungă şi strâmtă cu mâneci largi, purtată de greci pe sub himation, atât de femei cât şi de bărbaţi.

— Am auzit de la Serena că poţi să vezi în viitor, insistă Carow.

— Nu ţi-a spus decât jumătate: pot vedea atât în viitor cât şi în trecut.

Chipul lui crescu deodată şi se făcu mai mare decât pinii ce se profilau pe cerul amurgului. Carow ar fi preferat să nu fi pus întrebarea.

— Mă pot situa astfel încât timpul să se afle de-a curmezişul în faţa mea.

— Din veşnicie până-n veşnicie?

— Nu, nici chiar atât de mult, dar măcar câteva secole într-un sens şi în celălalt.

Se rezemă din nou de coloană, mai trase o dată lung din ţigară şi arătă din nou ca înainte.

— Atunci ar trebui să ştii dacă templul dumitale va rămâne sau nu.

— Din păcate, nu. Dumneata poţi să-ţi vezi în oglindă ceafa? Timpului nu-i place să se dezvăluie pe de-a întregul. Tot ceea ce se referă la mine şi la templul meu se află în partea oarbă a ochiului meu. În afară de asta, unele epoci din viitor sunt ciudat de tulburi şi acoperite de pâclă, de parcă timpul încă nu ar fi hotărât ce urmează să se petreacă acolo.

— Poţi să vezi destinul meu?

— Fireşte.

— Nu vrei să-mi dezvălui nimic în privinţa lui?

— De ce? Nu văd la ce ţi-ar folosi.

Ştie cineva ce-a fost înaintea timpului?

Fotoliul de nuiele al lui Carow scârţâi şi se clătină sub greutatea folarhului, deşi se lăsase uşor în el. Carow tocmai şedea la fereastră, în penumbra amurgului, şi privea spre oraşul din vale, când folarhul intrase neanunţat şi se aşezase.

— Sunt cam îngrijorat şi nu-mi găsesc tihna în casa mea. Nu mai am pe nimeni cu care să pot sta de vorbă. Duumvirii mă anunţă că împăratul şi-a fixat definitiv vizita pentru începutul lui septembrie. Ce ne facem acum? În pholé s-a luat hotărârea să nu fie cooptat; dar acum toţi au pornit la drum, iar eu trebuie să prezint singur-singurel împăratului decizia luată.

— Nu am nimic ce să-ţi ofer, cel mult un pahar de vin. Am să chem sclavul!

Phokas îi făcu semn să renunţe.

— Sunt bolnav şi şubred. Trag prea mult la cântar. Abia de mă mai pot mişca; când de fapt mănânc cât o păsărică. După calculele predecesorului meu, vom trece cu bine epoca critică; dar ceea ce pare fatal în prezicerile sale este afirmaţia că uneori evenimentele nu se înscriu pe orbita calculată de el, ci deviază.

— Vrei să spui că s-a înşelat?

— S-ar putea spune şi aşa, dacă eşti neprietenos.

— Te referi la acelaşi folarh care a prezis şi sfârşitul timpului terestru în al treizecilea veac după întemeierea Romei?

— *Înainte* de al treizecilea secol. Da, este acelaşi, al XIX-lea folarh.

— Atunci ar mai fi încă o speranţă.

— Aşadar, n-ai renunţat la gândul dumitale? *Poţi* oare s-o scoţi la capăt fără maşina dumitale de calculat? Nu durează mult prea mult să faci toate calculele în cap?

Iulius calculează aproape tot atât de repede ca o maşină. În plus mi-a adus şi toată documentaţia mea din Heidelberg, şi aceasta ne va ajuta.

— Te rog să mă ţii şi pe mine la curent, şi nu te grăbi! Lasă-ţi timp mai mult!

— Da? Doreşti să rămânem aici mai multă vreme? întrebă Carow, dar Phokas continuă:

— Trebuie să-ţi fac o mărturisire: Pelops şi Pittakos te-au văzut în agora, încă din prima zi după sosirea dumitale, pe când te duceai la primărie; dar n-am luat numaidecât legătura cu dumneata, pentru că voiam să ne lămurim mai întâi ce spirit te-a format. Sau dacă nu cumva eşti un om divin trimis la noi de zei. De aceea a trebuit să petreci câteva zile neplăcute la închisoare. Ne pare rău. Dar conducătorii municipiului ne-au asigurat că nu ţi se va întâmpla nimic grav.

— Prea agreabilă n-a fost însă vremea petrecută în temniţă, spuse Carow.

— Văd că nu eşti încântat de dezvăluirea mea, şi te înţeleg. Dar dacă am fi tras concluzia că eşti o primejdie pentru epoca noastră, nu ne-am fi putut imagina pentru dumneata alt loc unde să rămâi definitiv decât temniţa de sub primărie.

— Mda, vă foarte mulţumesc! spuse Carow.

— Am fost îngrijoraţi, când te-am pierdut apoi din vedere pentru scurtă vreme, din fericire te-am regăsit curând în casa lui Rufus, la ţară. Poate că uneori ai şi simţit privirea noastră vigilentă.

— Dar nu înţeleg defel toate astea, insistă Carow. Ce anume bănuială aveţi? Credeaţi poate că sunt un escroc?

— De un înşelător sau un sclav fugit nici nu ne-am fi sinchisit. Dar sosirea dumitale neobişnuită pe treptele vechiului templu, zvonurile că ai dinţi de aur şi că poţi scăpăra fulgere, indicau o misiune divină. Ne aflam în faţa unei enigme, dar am înclinat tot mai mult în decursul timpului către ideea că erai omul aşteptat de noi, care venise aici dintr-o epocă îndepărtată. Grija noastră era ca nu cumva cunoştinţele referitoare la felul cum te poţi transpune în alte timpuri să devină publice. Căci dacă oricine ar şti cu precizie acest lucru, lumea orânduită după timp şi numere s-ar transforma într-un haos clocotitor şi ar pieri. Chiar dacă toţi vulcanii lumii ar erupe în acelaşi moment şi ar distruge sfera pământului, ar rămâne, nevătămat, cel puţin timpul, iar desfăşurarea evenimentelor n-ar cunoaşte dezordinea.

— Sunt pe deplin conştient de acest pericol.

— Iartă-mă! Fireşte ! Aş fi putut să te cruţ de predica asta.

— A fost într-adevăr inutilă, ripostă Carow nu tocmai amabil. Totuşi mă întreb, cum de te poţi socoti garantul timpului. Ai un mandat?

— Un mandat! Poate chiar unul scris! Nu, nu avem aşa ceva, căci timpul va şti cu siguranţă să frâneze desfăşurările care îl pot pune în primejdie: doar ocazional, când vedem că cineva vrea să-i vină de hac, intervenim, deşi s-ar putea ajuta şi singur. O facem, ca să spunem aşa, din pietate.

— Sunt surprins că vorbeşti despre timp ca despre o persoană care are judecată şi voinţă.

— Aici atingi din nou chestiunile la care aşteptam un răspuns de la dumneata. Din păcate, zadarnic, după cum vedem acum. Nu ne gândim la o persoană care să fie identică sau asemănătoare cu oamenii. Dar, continuă folarhul zâmbind, judecată şi voinţă are cu siguranţă. Nu încape îndoială în privinţa asta. Din câte am auzit, ai vorbit cu Africanus înaintea plecării lui.

— Mi-a pus întrebări referitoare la ceasul meu.

— Ştiu. Se înverşunează asupra unor asemenea probleme şi ajunge la disperare dacă nu le poate rezolva. A venit cu asta şi la mine şi m-a rugat să-l ajut. Spunea: Nu putem măsura timpul trecut fiindcă nu mai există; nu putem măsura timpul viitor fiindcă încă nu există; şi nu putem măsura timpul care se scurge fiindcă nu poţi măsura decât ceva care curge uniform şi care are început şi sfârşit. Şi cu toate astea, Carus are un ceas şi măsoară ceva cu el. Ce este ceea ce măsoară el? Timpul ? Dar nu-l poţi nici vedea, nici auzi, nici pipăi, nici mirosi, şi nici gusta. Şi nici cu mintea mea nu-mi pot forma o reprezentare a timpului. Atunci ce este ceea ce măsoară Carus? Am impresia că nu măsoară decât mişcarea ceasului său.

— Asta mi-a spus-o şi mie, interveni Carus râzând.

— L-am contrazis, continuă folarhul, căci trecutul există aievea. În măsura în care l-am trăit, este prezent în memoria mea. Şi nici viitorul nu este *ne-existent,* ci există; căci altfel cum ar putea vizionarii să prezică evenimentele viitorului, dacă nu le-ar vedea limpede cu ochii minţii?

— Hm! făcu Carow îndoindu-se de valabilitatea argumentului, dar Phokas continuă:

— De aceea mi se pare că timpul are o extindere; dar ce anume se extinde, asta n-o ştiu. Nu m-ar mira

defel dacă ar fi o extindere a spiritului însuşi. Cu asta nu vreau să spun, ca filosoful vostru Regiomontanus Cantius, că timpul nu e altceva decât o formă contemplativă a gândirii noastre. Dar poate că timpul este gândirea, gândul unuia cu totul altul, pe care nu vreau să-l numesc. Ce zici de asta? Păcat că n-ai vorbit despre lucrurile acestea în conferinţele dumitale. Multe au fost nespus de interesante şi noi; dar în privinţa problemelor care ne preocupă pe noi în pholé, totuşi neînsemnate.

— Da? făcu Carow pe un ton ironic. Ce probleme consideri dumneata mai importante?

— De pildă, problema „Ce este timpul?”. Mai departe, ai considerat ca un fapt de la sine înţeles că timpul a curs de la început uniform, aşa ca astăzi, dar n-ai adus nici o dovadă. De la început? Există pur şi simplu un început şi un sfârşit al timpului? Ai vorbit de o explozie primordială. De ce s-a produs *în mod necesar* o explozie primordială? Doar n-a putut fi un accident. Care a fost începutul existenţei? Ce-a fost mai înainte? Doar nu cumva nimic, căci atunci ce necesitate, spune Parmenide, a determinat existentul să se nască mai cu rând sau mai târziu din nimic? Iar timpul? A fost el oare creat o dată cu lumea noastră sau există mai înainte doar non-timp? Ori altceva?

— Mă confrunţi cu chestiuni de metafizică, din care nu pricep nimic, răspunse Carow.

— Aşa? întrebă folarhul. Dar îmi sună încă în ureche cuvintele dumitale din prima noastră convorbire, când ai făcut chiar dumneata asemenea speculaţii surprinzătoare, aproape absurde.

Carow se răsuci.

— Nu pot nega cu totul, începu el în cele din urmă,

dar am întrebat din disperare şi sperând că ai dumneata poate în privinţa aceasta cunoştinţe mai întemeiate ştiinţific, mai logic articulate şi asigurate.

— Din păcate nu-ţi putem servi nimic în sensul acesta, spuse Phokas, şi noi avem doar întrebări, nu şi răspunsuri.

— Cu toate astea ai enunţat adineaori ca foarte sigur faptul că înaintea timpului nu a fost nimic. Atunci ce să fi fost?

Folarhul privi în depărtare.

— Dacă-mi este îngăduit să presupun, vorbi el, aş răspunde: unicul.

— Unicul? Ce înţelegi prin asta? *Presupui* că ar fi unicul? Presupui? Le este îngăduit oamenilor de ştiinţă să pună întrebări la care pur şi simplu nu putem aştepta un răspuns care să poată fi susţinut logic? La care în cel mai bun caz răspundem prin presupuneri? Pe vremea lui Parmenide trăia în ţara serilor un filosof care ne învăţa că a şti ce ştim şi a şti ce nu ştim - abia asta înseamnă ştiinţă.

— O vorbă frumoasă, admise folarhul, pentru un barbar care trăia înainte de începutul ştiinţei şi căruia îi mai era îngăduit să creadă că există adevăruri stringente cu privire la originea lumii şi a timpului, asupra cărora nu sunt posibile dubii logice! Dar ce înţelegi dumneata şi ce înţelege filosoful din ţara serilor prin „a şti”? Până la conferinţa dumitale eram de părere că principiile geometrice ale lui Euclid sunt incontestabile şi perfect logice. Acum aud de la dumneata că ele sunt valabile doar într-un cadru strict limitat. Până acum eram de părere că 1 + 1 = 2. Am înţeles oare bine din conferinţa dumitale că nu corespunde totdeauna şi în toate împrejurările şi că

însuşi principiul cauzal nu este, pentru dumneata, incontestabil în anumite cazuri?

— Aşa este, confirmă Carow.

— Bine! Atunci cât de asigurate sunt axiomele pe care se bazează logica dumitale? Scuteşte-mă de ea! N-a făcut decât să conducă chiar pe unii filosofi mari la trufie, atunci când credeau şi afirmau că numai cu logica lor puteau cunoaşte existenţa, şi când ofereau publicului uimit soluţiile enigmelor lumii, - până ce venea următorul care prezenta, cu aceeaşi logică şi aceeaşi suficienţă, alte soluţii. De aceea şi Zeno, discipolul şi succesorul lui Parmenide, a dus logica *ad absurdum,* când le-a dovedit printr-un raţionament strict că pur şi simplu nu poate exista mişcare şi că o săgeată în zbor stă în realitate locului.

— Dar în ce mod a ajuns Parmenide la concepţiile sale asupra lumii? Sper că nu prin revelaţie.

— Ba da.

— Nu! strigă Carow îngrozit.

— Fireşte că nu printr-o revelaţie a minunilor, ci prin aceea că o zeiţă i-a îngăduit să contemple adevărul: a dobândit cunoaşterea prin contemplarea evidentului: Existenţa *este,* iar non-existenţa *nu* este - acest lucru e vădit adevărat, deci evident, logic indeductibil şi de necontestat.

— Dar, din câte ştiu, a fost totuşi contestat şi s-a pus întrebarea ce se înţelege prin cuvântul cu multe sensuri „existenţă”? N-au fost oare Platon şi Aristotel de părere că nu se poate gândi atât de simplu şi categoric asupra existenţei şi non-existenţei cum a făcut Parmenide?

— Desigur, uriaşele blocuri ale lui Parmenide le tăia calea; dar n-au izbutit nici măcar să le clintească.

Numai unul şi-a dat seama unde sunt şubrede aceste fundamente şi unde trebuiesc întărite pentru a putea susţine o imagine a alcătuirii universului: Parmenide însuşi.

— Se poate totuşi obiecta, continuă Carow, şi s-a şi obiectat că afirmaţia sa despre existenţă nu e altceva decât un banal sofism.

— Un sofism, cu siguranţă, asta nu se poate nega; dar asta nu e o obiecţie împotriva adevărului pe care îl conţine. Oricum nu este banal. În cunoaşterea existenţei va trebui până la urmă să ne sprijinim totdeauna pe sofisme, ripostă folarhul, pentru că raţiunea noastră se ciocneşte aici de limitele ei şi este respinsă, deoarece nu se poate înălţa într-o altă dimensiune a gândirii.

— Adineauri ai pus o întrebare şi îţi dădeai totuşi seama, din câte văd, că nu e admisibilă, şi anume întrebarea; ce a fost înaintea timpului. De ce o pui cu toate acestea?

Folarhul râse.

— Pentru că mă face să ameţesc. Deunăzi, Marcus Cellius Africanus al nostru a încercat să atenueze acuitatea întrebării ce a făcut creatorul înaintea creării lumii, răspunzând că marele demiurg a cioplit în timpul acela nuiele pentru oamenii care pun asemenea întrebări neroade. Căci cuvinte ca *înainte* şi *pe atunci* conţin în sine deja o determinare temporală şi, ca atare, nu pot fi folosite pentru *non-timp.* Totuşi se poate da un răspuns la asta şi altfel, fără a fi neapărat spiritual.

— Sunt curios să-l aud.

— Înaintea timpului nu exista mişcare; şi tot aşa nu va exista mişcare după timp şi, mai ales, în afara

timpului; unde nu este mişcare nu este nici timp. Nu poţi cunoaşte timpul decât în cadrul mişcării.

— Nu e un răspuns rău. Acum mi-ai spus ce *nu era* înaintea timpului, şi anume: nici o mişcare. Dar mi-ai tăinuit ce *era* înaintea timpului.

— Ştii cumva dumneata acest lucru?

— Parmenide a vorbit despre asta sub măslin, în cercul intimilor săi, căci i s-a revelat în a doua viziune a sa. Dar, poate că îţi dai seama singur, dacă îţi indic calea. Spune-mi: Când şi în ce condiţii nu e posibilă mişcarea?

— De pildă, când nu există spaţiu, răspunse Carow.

— Bine! şi în ce condiţii nu poate exista spaţiu? Ei ? Ştii? O să-ţi pară evident când îţi voi spune. Noi ne reprezentăm asta astfel: când nu există decât *Unicul* şi când acesta este nedivizat, întreg, unic şi coerent, atunci cuprinde spaţiul în sine.

— Dar poate Unicul să *existe?* întrebă Carow. Existenţa nu e oare în mod necesar variată?

— N-ai ascultat atent, insistă Phokas, când am recitat la aniversare în faţa bustului lui Parmenide poemul său târziu, care ni s-a transmis oral, aşa cum îl transmitem şi noi mai departe.

— Era din păcate în greceşte, ripostă Carow.

— Unicul, spune Parmenide în acest poem, nu e nici *existenţă* nici *non-existenţă.*

— Nici una din amândouă? Ei, acum sunt cu adevărat curios: atunci ce e?

— Nu-ţi trece prin minte? întrebă folarhul. Şi cu toate astea este atât de simplu: este un gând.

— Unicul este un gând şi, astfel, existenţa s-a născut dintr-o idee? întrebă Carow.

— Nu! strigă folarhul enervat brusc. Nu! Cum poţi

spune aşa ceva! Să nu te mai prind cu ideile astea! Şi nu ne băga în aceeaşi ciorbă cu platonicienii, nici cu cei vechi, nici cu cei noi! Lumea e plină de teorii eronate şi trebuie să veghem necontenit ca ele să nu se strecoare în pholé. Să nu mai vorbeşti niciodată de ideile astea!

Fu nevoit să-şi tragă sufletul, apoi continuă mai calm:

— Nu este o idee încheiată şi pe veci hotărâtă. E absurd! Este mai curând gândul orientat către ceva, e voinţă care a creat existenţa în spaţiu şi timp, o creează, a creat-o, o pătrunde şi o menţine. Şi, dacă vrei să-i dai un nume, trebuie să-l numeşti cu cel mai înalt din toate.

— Ai argumente şi dovezi în acest sens?

— Nu este evident ceea ce spun? Cunoşti dumneata alt răspuns?

Am vorbit despre timp. Timpul îşi avea începutul când unicul s-a divizat şi a devenit doi, creând prin asta numerele. Unicul, după cum am mai spus, n-are nevoie de spaţiu. Doi au nevoie de spaţiu. Au nevoie de un interstiţiu, pentru că altfel ar fi unicul! Divizarea unicului în doi a creat spaţiul şi mişcarea; iar mişcarea în spaţiu nu este posibilă decât *în* timp. Asta e evident. Vezi!

Până acum folarhul vorbise în proză, agale şi grav; acum ridică glasul şi grăi cu ochii închişi, ritmat şi în versuri:

— Numerele, explică el, sunt o emanaţie a unicului, au crescut din *unu* şi, la sfârşitul timpului, se vor contopi la loc în *unu,* în *unic.*

Se vor? Pentru cel care a creat timpul, ele s-au contopit din nou. Căci, în timp ce el crea timpul, acesta

se şi încheiase. Timpul odihneşte în veşnicie, iar pentru creator *va fi, este* şi *a fost.*

Crearea timpului, spaţiului şi existenţei n-a durat un timp, s-a săvârşit în afara timpului. Căci a avut oare creatorul nevoie de timp pentru a crea timpul?

Timpul odihneşte în eternitate, iar creatorul lumii stă pieziş faţă de el; el vede concomitent întreg timpul, şi anume, dintr-o privire. Căci eternitatea în care se află unicul nu este doar non-timp, ci cu totul altceva; este o altă dimensiune, din care timpul înfloreşte ca o floare.

— Frumos! Minunat ! interveni Carow şi se întrebă dacă se aşteaptă şi sunt potrivite aplauze. O imagine de înaltă poezie, chiar dacă e plină de lacune ce nasc alte întrebări - asemenea cuvântării lui Africanus. Matematiceşte deopotrivă de incalculabile, total nedemonstrabile, iar în cele ce tocmai spuneai nu mai poate fi, vezi bine, vorba de *evidenţă;* căci ceea ce ai expus cu ochii închişi n-a fost o demonstraţie, ci - după cât mi se pare - doar un mit murmurător.

— *Doar*? întrebă folarhul zâmbind. *Doar*? Dragă prietene, cum altfel să ne facem o imagine despre ceea ce se va petrece în alte dimensiuni, neinteligibile pentru raţiunea noastră?

— Abandonezi, aşadar, gândul de-a cunoaşte şi interpreta lumea cu mijloacele raţiunii noastre şi reduci desfăşurarea cosmică la dimensiunile unui mit? Bine, fie, în epoca dumitale, asta poate mai e posibil, dar nu într-a noastră.

Explică-mi totuşi în vreun fel oarecare, pe care să-l poată sesiza şi mintea mea: de ce s-a decis creatorul lumii, de ce s-a decis *unul, unicul* deodată să creeze spaţiul, timpul şi numerele în succesiunea lor infinită?

— O, Care! Carissime ! exclamă folarhul şi continuă

din nou în proză: Cum poţi întreba una ca asta! Deodată, un cuvânt care include o determinare temporală în cadrul veşniciei? *Unul* doar nu a ajuns deodată, într-o *anumită clipă* a veşniciei, la gândul acesta, căci în veşnicie n-a existat şi nu există nici o clipă.

Gândul de-a crea din *unu* cifrele, existenţa şi timpul a fiinţat dintru eternitate. Gândul acesta - ar spune Africanus - aparţine substanţei *unicului.* S-ar mai putea spune şi: *unicul* este acest gând, această voinţă.

Un gând, o voinţă, dar nu o idee! Te previn! L-aş numi, fără să şovăi, o voinţă *divină,* dacă nu s-ar ivi prin asta primejdia de-a ne duce cu gândul la zei, la felul cum au vieţuit şi au bântuit ei în Olimp, în templele lor, pe munţi şi oriunde în lume. Zeii există doar pentru om, ca să nu fie singur, şi să aibă cui se ruga.

Despre norul melancoliei

Şedea la masa de piatră de sub măslin, iar mai în jos de el se aşternea, alb şi strălucind în soare, oraşul Velia.

Aici sus, la umbra bătrânului măslin, căldura era suportabilă. Se auzeau clopotele de la biserica Sf. Duh. Jos, pe malul Neekarului, mergea un grup de turişti japonezi spre Podul Vechi. Îi conducea o femeie, care purta un steguleţ, se oprea locului din când în când, arăta cu mâna spre oraşul de pe malul celălalt şi explică ceva cu o voce în falset.

Pe Neckar vâsleau oameni în bărci închiriate. O negură uşoară plutea peste acoperişurile de ardezie ale oraşului vechi şi estompa contururile castelului, care se delimita roz-pal pe verdele dealului.

Carow se hotărî să lase lucrarea pe masă şi să urce cu maşina până la Königstuhl. Cu siguranţă că Jule mai era sus şi ar putea să facă împreună o plimbare prin pădurea de-acolo şi să viseze la următorii paşi; bineînţeles, dacă Jule era liber şi n-avea din nou vreun randevu. Era greu să ţii minte, în succesiunea rapidă a prietenelor sale, care se afla în prezent pe şaua din spate a motocicletei sale Harley-Davidson.

Carow coborî treptele şi o luă pe drumeagul povârnit ce ducea de acasă, spre malul Neekarului. Deodată văzu, încă departe în fund, plutind deasupra mării, un nor întunecat. Nu era un nor obişnuit, nu unul de ploaie. Puteai vedea prin el ca printr-un fum negricios.

Dar, îşi dădu îndată seama, că era un nor imaterial, un nor al întunericului şi al mai-puţinei-lumini.

Mai ştia de asemenea că norul era acolo pentru el şi numai pentru el, căci numai el îl putea vedea. Norul trecu peste acropole, aproape atingând acoperişul roz-deschis al templului Atenei, se lăsă în livada de măslini, deasupra lui şi învălui totul într-o lumină de amurg.

Era un nor al melancoliei.

O briză uşoară adia dinspre mare şi trecea ca un pieptene peste frunzişul verde-istovit şi argintiu-palid al măslinilor, care sălta şi cobora în valuri. Nu osteneai să priveşti, cum treceau valurile prin frunzişul de argint al colinei. Ai fi privit întruna, pentru că era o frumuseţe din vremuri străvechi. Şi ea îl întrista pe Carow, fără vreo cauză anume.

Se sculă de la masă şi coborî, pe drumul livezii, peste rădăcinile ce crescuseră pieziş de-a curmezişul lui şi alcătuiseră acolo cocoaşe. În agora oamenii stăteau în grupuri, discutau tare, râdeau şi se dondăneau. Făceau atâta zgomot că ziceai că pun la cale o răzmeriţă, şi cu toate astea, era doar obişnuita discuţie de după-amiază a bărbaţilor, în timp ce sclavii şi femeile roboteau la treburile casei.

Sclavii duceau pe umeri saci cu grâne la pietrele de moară din curtea morii; femeile aduceau apă de la fântână, suflau în focul de mangal de pe vatră sau se întorceau de la cumpărături cu coşurile de răchită aliniate de braţ. Toţi aceştia nu-l vedeau şi nu se fereau din calea lui. Două neveste de pescari, care cărau între ele un hârdău cu apă plin cu peşte şi crabi, trecură cu ciubărul pur şi simplu prin el. Vorbeau tare între ele şi nu făcură nici măcar o pauză în

pălăvrăgeala lor; căci nu observaseră nimic.

O femeie se îndreptă spre el, de parcă nici n-ar fi fost acolo; dar un copil se trase în ultima clipă, speriat, într-o parte; iar un măgar se feri, din drum, lângă zidul unei case, când Carow îi ieşi înainte pe uliţa îngustă, astfel încât una dintre cele două găleţi cu must de bălegar ce le purta pe dreapta şi pe stânga se izbi de uşorul uşii, se revărsă şi inundă tunica suflecată şi picioarele ţăranului - spre încântarea sonor exprimată a celor doi băieţi care şedeau pe pragul uşii deschise a casei lor de vizavi. Asinul îndură cu sânge rece înjurăturile şi ciomagul ţăranului şi îşi continuă drumul fără a schimba pasul.

Carow porni pe Calea Palinurică şi ieşi pe poarta dinspre miazăzi a oraşului, dar norul îl urmă şi acolo, Carow mergea, dar fără să-şi simtă greutatea.

Atelierul era o colibă mare acoperită cu paie, în care pescarii atârnaseră cândva năvoadele lor la uscat peste iarnă. Jule stătea în genunchi pe jos, cu o grămadă de humă, nisip şi cărămizi şi cu un hârdău de apă lângă el: zidea o vatră de făurărie cu canal de vânt şi coş de fum.

Când Carow se înfiinţă în pragul uşii şi îl salută, el tresări speriat şi privi, în jur să vadă de unde venea vocea. Sări ca ars în sus şi abia atunci îl desluşi pe Carow.

Jule era gol puşcă în afară de un şorţ pe care îi petrecuse, după obiceiul roman, printre picioare şi îl înnodase peste mijloc. Îşi şterse palmele pe el, se apropie de Carow, îl prinse de cot şi îl privi cercetător în ochi.

— Ce e? întrebă Carow.

— De fapt, nimic. Numai că nu te-am auzit venind, şi

când te-ai înfiinţat în pragul uşii, s-a făcut deodată întuneric în atelier.

— Eşti singur?

— Hesper şi Myiagros au plecat azi cu barca la Liternum, să aducă nisip pentru sticlă. Totul merge atât de încet! Cum de au putut clădi romanii un imperiu în acest ritm - nu înţeleg. Roţile dinţate pentru ceasul cel mare de la bazilică va trebui să le turnăm aici, în atelierul nostru, altfel n-or să mai fie gata niciodată.

Cumpărarea lui Hesper a fost, de fapt, o afacere bună. Se pricepe oarecum şi la turnarea metalelor, turnare în formă, cu sau fără miez. Deşi e cam bătrân.

— În schimb, cu atât mai tânără e Iulia, completă Carow şi pătrunse mai adânc în atelier. Dar asta nu e cu putinţă! exclamă el. Aia e o bicicletă.

— Da, şi ce?

— Nu mi-ai spus nimic despre ea.

— Nuu? Aa ! De fapt am fi putut aduce mult mai multe cu noi. Greutatea şi volumul, am văzut deja, nu constituie o problemă. Aşa, acum am terminat pe ziua de azi!

Carow reveni din fundul atelierului în partea din faţă. Se aşeză pe o ladă de nisip, în timp ce Jule îşi spăla faţa şi mâinile într-un mic lighenaş de pământ.

Carow începu să vorbească:

— Ai şi tu uneori impresia că ceva anume nu e în regulă cu lumea şi vremea asta?

— Cum adică? Nu e în regulă?

— Adineauri te-ai uitat la mine de parcă aş fi fost un duh.

Jule îşi zvânta mâinile cu un prosop murdar şi se îndeletnici vreme îndelungată cu asta.

— Te-ai ivit deodată în uşă şi prin asta s-a făcut întuneric în atelier. Atunci m-am cam speriat.

— Şi asta a fost tot?

— Da, răspunse Jule; dar nu fusese tot. Când Carow se ivise în pragul uşii, Jule se îndoise o clipă dacă era cu adevărat Walter Carow, prietenul şi dascălul lui din alte vremuri sau dacă nu era o imensă statuie nedesluşită, aşezată pe un soclu înalt, menită a te înspăimânta. Dar despre asta nu voia să vorbească.

— Am stat destul aici, începu Carow. Aş vrea să mă întorc curând acasă. De aceea aş vrea să lucrăm mai mult decât până acum la calcularea datelor reîntoarcerii. Dacă ne concentrăm putem fi gata într-o lună sau cel mult două.

— Ce te-a apucat aşa deodată graba? întrebă Jule. Sper că nu din cauza ţigărilor.

— Vezi tu, se cam face vremea. Phokas tocmai duce tratative pentru un manuscris al lui Parmenide. Acesta şi fotografiile noastre din Roma şi Velia ar ajunge din plin că să dovedească concret teoria noastră despre reversibilitatea timpului. Mai mult nici nu urmăream.

— Încet, încet! spuse Jule. Mai am nevoie de ceva timp pentru pregătirile tehnice, ca să pot izola ermetic filmul şi manuscrisele într-un recipient de sticlă închis prin topire! În plus, tocmai am început construirea ceasului pentru Marcus Pilonius, pe care i l-am făgăduit. Eu cred că nu trebuie să ne grăbim prea tare cu reîntoarcerea noastră.

— Cumva şi din pricina Iuliei? îl iscodi Carow.

Jule nu reacţiona la întrebare.

— Din motivele pe care tocmai ţi le-am enumerat. Şi nu chiar în ultimul rând şi din cauza împăratului. Pelops şi Pittakos spun că îl cheamă Carus.

— Da, lucrul ăsta mi l-a dezvăluit în cele din urmă şi folarhul. Toată lumea se miră că purtăm acelaşi nume; dar ce e atât de amuzant în asta? Există atâţia oameni în imperiul roman care poartă acest nume. Sau ne duc ei cu zăhărelul? Tu ai auzit vreodată de un împărat Carus?

— Niciodată, dar asta nici nu vrea să însemne prea mult.

— Dar Carus? Tocmai Carus? Nu ştiu dacă, aşa cum se desfăşoară totul, e lucru curat la mijloc, spuse Carow, şi dacă timpul în care ne aflăm acum amândoi a existat vreodată aievea, sau dacă nu e doar un timp particular, personal, pe care ni l-am calculat noi doi şi care se scurge acum în jurul nostru. Totul îmi pare problematic, ba chiar nu tocmai neprimejdios; şi mi-e teamă că, cu cât rămânem mai mult aici, cu atât ne încâlcim mai tare în acest timp, nu ne mai putem elibera de el şi vom deveni cu totul alţii.

— Ei, haida-de! Astea nu mai sunt speculaţii admise, astea sunt vise!

— Da, şi? întrebă Carow. Oare timpul ăsta nu cumva nu e şi el nimic altceva decât un vis?

— Prostii! răbufni Jule pierzându-şi răbdarea. Timpul ăsta este deopotrivă de real ca şi timpul nostru de la Heidelberg. Numai tu eşti altfel decât înainte şi ieşi uneori afară din realitate.

— Păi tocmai asta e! Asta observ şi eu, răspunse Carow. Şi asta mă apasă. Îmi tai cordonul ombilical care mă legă de vremea veche, de ceea ce eram. Mă transform, dar nu ştiu în ce sens; şi *asta* este îngrijorător. Am simţit-o iar pe drumul încoace, spre atelierul tău. Aş vrea să mă reîntorc cât mai curând cu putinţă.

— Ţi-e frică?

Carow nu răspunse nimic, apoi dădu din cap afirmativ.

— Calm! spuse Jule. Cu calm şi încet! Vorbeşti azi de sentimente, senzaţii şi vise, vezi pretutindeni lucruri îngrijorătoare şi problematice; dar nimic din toate acestea nu e palpabil. Iar ceea ce propui seamănă a fugă dintr-un timp, asupra realităţii căruia încă nu te-ai lămurit. Ce vrei să spui după reîntoarcere? Că ai fost într-un timp, într-o epocă ce trezea uneori aparenţa de-a fi antichitatea romană? Dar că ai dubii serioase în privinţa realităţii ei?

Carow tăcu.

— Propun, reluă Jule, să continuăm să calculăm ca şi până acum, când se întâmplă să avem timp; iar despre întoarcere mai vorbim noi după vizita împăratului Carus. Pe ăsta trebuie să-l vedem neapărat; nu putem lăsa să ne scape asemenea ocazie. Colegul Fassbender n-ar înţelege asemenea lucru niciodată.

Carow râse.

— Fassbender? Te-nşeli. Ba chiar ne-ar înţelege foarte bine; căci tot ce s-a petrecut în lume după Tucidide şi după războiul peloponesiac îi este perfect egal.

Folarhul explică deosebirea dintre vechi şi antic

Folarhul se ridică în capul oaselor şi căută în jur unde putea să ascundă repede ţigara. Lângă sofa se afla un ghiveci cu flori, din care se înălţa o tulpină de iederă. Se aplecă înainte, stinse ţigara în pământul ghiveciului şi răsturnă peste ea un pahar, apoi dădu din amândouă mâinile pentru a alunga fumul şi făcu semn sclavului să-l conducă pe Carow încoace, pe terasă, la el. Se rezemă din nou pe spate, luă în mână un mic codex, pe care tocmai îl citea şi aşteptă, într-o poză leonină, sosirea lui Carow.

— O, Care! exclamă ei, lăsând cartea să-i cadă în poală şi întinzând braţele în lături. Îmi îngădui să rămân culcat. Îmi vine atât de greu să mă scol. Durerile de picioare! Aşază-te sau întinde-te în faţa mea!

Carow se aşeză pe o canapea împletită din trestie. Simţi mirosul ţigării care, nestinsă bine, mai fumega infam sub pahar.

— Mi-a fost oferit un manuscris bun, spuse Phokas.

Sclavul, care adăsta în fund, îl aduse de pe o masă de lângă perete şi îi înmână lui Carow cutia de lemn lunguiaţă. Carow trase capacul de la un capăt şi scoase afară sulul.

— Este poemul complet al lui Parmenide; tot ceea ce a publicat. O operă de mai mică întindere decât a lui Plato sau chiar a lui Aristotel. Dar poate cineva afirma, din cauza asta, că e mai puţin importantă? Textul

sulului manuscris este bun; fireşte că mai trebuie să-l colaţionăm cu manuscrisul nostru prim.

— Este un sul de papirus, remarcă Carow, şi deja sfărâmicios şi zdrenţuit aici la margine.

— Dar are şi aproape cinci sute de ani. Anticarul e de părere că datează din vremea atalidului Eumenes al II-lea şi provine din vechea bibliotecă de la Pergam. Vezi timbrul sec imprimat la capătul sulului sau în dreapta? Dacă e autentic, ceea ce va verifica bibliotecarul nostru, dovedeşte că e de provenienţă excelentă. De aceea manuscrisul nici nu este tocmai ieftin. Vezi scrisul. Nimeni nu mai scrie aşa în ziua de azi. Nimeni nu mai poate scrie astăzi astfel.

— Poţi să-l citeşti?

— Eu? Am oarecari dificultăţi, dar pentru bibliotecarul nostru nu e nici o problemă. Ce frumos e scrisul! Tare mi-ar place să păstrez manuscrisul pentru mine.

— Cam cât să coste?

— Încă n-a fost rostit un preţ, iar eu n-am insistat asupra unei oferte precise, întrucât n-am o privire de ansamblu asupra mijloacelor dumitale financiare.

Carow aduse din camera lui o casetă mică, cu încuietoare şi îi oferi lui Phokas o drahmă de argint a oraşului Velia din secolul al VI-lea precreştin, cu capul Atenei pe avers şi cu un leu sărind pe deasupra vechiului nume al oraşului, *Hyele,* pe revers.

Phokas privi scurt monedă, apoi o puse îndărăt în casetă.

— Ciudat, spuse Phokas, că s-a păstrat până în epoca voastră. Fireşte că nu mai circulă de mult şi nu mai are nici o valoare. Ce mai ai acolo?

Carow îi arătă piesa cea mai superbă a colecţiei sale:

o tetradrahmă de argint din secolul al cincilea precreştin, din Tarent, cu un delfin sărind, pe avers.

— Frumoasă! spuse folarhul. De fapt mult mai frumoasă decât monedele noastre moderne.

— La noi, astăzi, se vinde la orice licitaţie cu peste o sută de mii de mărci germane.

— Aşa? Ei, eu nu ştiu cât înseamnă asta. Dar mai ai vreo trei sau patru dintre monedele alea groase ale împăratului vostru de la Vindobonna, cu vulturul cu două capete? Sau cinci-şase monede mici cu o gazelă din Africa? Da. Cu astea ieşim la socoteală. Însă vechile monede de argint din Velia sau Tarent nu mai au nici o valoare.

— Dar sunt totuşi antice! exclamă Carow.

— Nu, îl lămuri Phokas cu răbdare şi blândeţe, sulul cu poemul lui Parmenide este *antic* şi, ca atare, are o mare valoare. Aceste monede de-aici sunt doar *vechi,* nu mai reprezintă de multă vreme un mijloc de plată şi, deci, nu au nici o valoare. Te-au tras pe sfoară oamenii tăi din Germania. N-ai decât să arunci monedele astea. Dacă mi-amintesc bine, voiai să transporţi manuscrisul lui Parmenide în secolul dumitale într-un borcan de sticlă?

Carow îi explică. Voia să închidă borcanul prin topire, apoi să-l pună într-o casetă mică de bronz, s-o închidă ermetic cu ceară şi smoală şi s-o îngroape aici şi s-o dezgroape din nou în secolul al XX-lea, după revenirea sa şi a lui Jule în epoca respectivă.

La întrebarea folarhului, cine ar putea prelua aici, în Velia, această sarcină atât de pretenţioasă din punct de vedere tehnic, Carow îi vorbi pe larg de atelierul lui Jule şi de cele două ajutoare ale acestuia, Hesper şi Myiagros.

— Myiagros! exclamă Phokas. Se bucură de o faimă rea. Se pare că frecventează cam mult marinarii din port. Se zice că nu-i e străin nici un viciu.

— În privinţa asta nu-mi fac griji pentru Jule.

— Totuşi, totuşi. Mediul frecventat de Jule aruncă o lumină proastă asupra lui - chiar asupra pholé-ei. Mai cu seamă atelierul! Se şi vorbeşte despre el în Velia. Ar trebui să-i interzici activitatea asta.

— Nu înţeleg.

— Pentru că *eu* unul n-aş vrea să-i interzic nimic. Dumneata poţi mai bine să-l faci să înţeleagă că nu se cade pentru un savant să muncească într-o făurărie. În fond, este născut liber, nu?

— Da.

— Dar i-ai văzut mâinile? Neîngrijite, crăpate, cu bătături, niciodată tocmai curate - ca acelea ale unui om fără avere sau ale unui muncitor!

— Dar îi face plăcere. Şi înainte vreme îi plăcea să se joace cu unelte tehnice.

— Bine, bine, dacă ar face schiţe şi proiecte pentru un muncitor, asta ar mai merge. Dar să lucreze într-o astfel de murdărie? Asta numeşti plăcere? Ei, nu ştiu!

Clătină din cap.

— Aud că, reluă Carow pentru a conduce discuţia spre altă temă, vor să dărâme vechiul templu părăsit şi să înalţe în locul lui un altar închinat împăratului.

— Era şi vremea! Templul acela e o pată ruşinoasă pentru oraşul nostru. Se vede chiar de aici cât este de ruinat. Părinţii urbei au vrut să-l dărâme încă de secole, dar au tot amânat.

— De ce?

— De ce nu l-au demolat? Din pietate şi pentru că e un sanctuar vechi, care există acolo încă dinainte de

venirea noastră aici.

— Venirea voastră?

— Vreau să spun, înainte ca strămoşii noştri greci din Phokaia să fi debarcat aici şi să fi întemeiat oraşul. Pe atunci acest zeu de zeu al oilor şi caprelor era încă vânjos şi avea putere. Pe vremea aceea a făcut oraşului nostru unele greutăţi, aşa că am fost siliţi să-i lăsăm templul în picioare. Azi însă stă gol de cele mai multe ori, spuse folarhul şi îl privi pe Carow de jos în sus cu ochii lui bulbucaţi. De cele mai multe ori, când nu se află tocmai o pereche de îndrăgostiţi, ce se întâlneşte în taină noaptea şi se ascunde acolo sus. Se zice că zeul sperie oamenii care vor să vadă de ordine şi morală acolo sus la el, pe coama dealului. Sunt trucuri, cu care încearcă să impresioneze firile primitive: poveşti cu stafii!

Pentru Meyer-Proske sunt prea greu de înţeles unele din relatările lui Jule

— Când te aud povestind aşa, i-am spus lui Jule, cel mai remarcabil lucru la Roma pare să fi fost gunoiul.

— Exact, răspunse el, gunoiul şi duhoarea de pe uliţele strâmte. În casele locuite de mulţi chiriaşi se află jos la intrare un butoi fără capac, în care locatarii îşi goleau dimineaţa ţucalurile, dacă nu cumva le vărsaseră pur şi simplu pe fereastră încă din timpul nopţii. Existau din belşug şi closete publice, unele chiar căptuşite luxos cu marmură, care împuţeau totuşi vecinătatea. În faţa lor oamenii stăteau adesea la coadă, mai ales dimineaţa, în zori; dar cei care prinseseră un loc înăuntru, în loc să se grăbească, şedeau îndelung pălăvrăgind vesel, ca în salonul unui frizer. Era o gălăgie ca într-un *pub* englezesc. Cine se grăbea, se ducea de-aceea, mai degrabă în gangul casei celei mai apropiate, dar să nu cumva să-l fi prins cineva.

La noi, în şcoală, auzi mereu vorbindu-se de *Cloaca Maxima*[1], dar nici nu putea fi vorba, încă, pe atunci, de o canalizare continuă. Nu exista un serviciu de ridicarea gunoaielor. Fiecare îşi arunca deşeurile menajere în faţa uşii sau, dacă nu-l vedea nimeni, înaintea uşii vecinului. Asta era Roma!

— Bine, fie, i-am spus. Am notat totul. Şi dacă era astfel, trebuie să intre şi în carte tot aşa? Dar cititorii

[1] Sistemul de canalizare a Romei antice.

vor să ştie, fireşte, cum arăta Roma în *realitate;* Capitoliul, forumul, senatul, palatul unde locuia Cezarul şi Circus Maximus. Toate astea trebuie zugrăvite, în culori şi pe ecran lat. N-ai fost niciodată la circ în Roma?

— Ba da, la alergările de care. Prima cursă a fost grozavă; dar apoi a început să plouă şi restul a fost suspendat; iar când am ajuns în forum turna cu găleata.

De văzut nu văzuse mai nimic la Roma. Probabil că-şi făcuse veacul doar prin osterias şi dăduse ascultare poveştilor pe care le istoriseau oamenii.

Mi-am dat seama că întreg capitolul despre Roma trebuie să-l scriu eu însumi, cu care prilej puteam utiliza oricum câteva pagini din manuscrisul lui Carow.

Aşadar, îndărăt la Velia!

Îmi admir şi acum, ulterior, răbdarea. Tot ceea ce povestea Jule notam. Dar când mi-a descris cum zeul Faunus sau Inuus l-a tapat pe Carow de nişte ţigări, am pus pixul şi blocnotesul pe masa din bucătărie. Asta întrecea orice măsură.

— Jule, i-am spus, asta e o poveste cam delicată. Nu se poate vinde. Nu ne crede nimeni. Imaginează-ţi altceva! Aşteptăm până vine Jeannette acasă, apoi mergem la „Römischer Kaiser”, mâncam ceva bun, iar mâine îmi mai istoriseşti povestea o dată, dar aşa ca să pot privi deschis în ochii lui Redlich şi ai publicului meu.

Jule lăsă capul în jos şi spuse:

— Te-am prevenit doar că tot ce urmează e şi mai rău.

— Atunci, fie! am aflat eu. Să procedăm sistematic: L-ai văzut pe Inuus?

— Clar. În templu.

— Ca statuie; dar nu asta vreau să ştiu. L-ai văzut afară ca persoană, cum se mişca, cum vorbea şi cum fuma?

Jule reflectă de bună seamă cam mult; apoi vorbi, mirându-se el singur.

— Dacă mă întrebi aşa direct - nu. De fapt, nu.

— Aha! Acu' ne mai apropiem de problemă! Nu vreau să-i atribui pe nedrept lui Carow, că te-a dus conştient de nas; dar poate că avea o fantezie prea vie!

Jule clătină, din cap.

— Nu. El a vorbit cu zeul însuşi, nu cu statuia sa.

— Dar asta contrazice toate legile naturii. N-o s-o creadă nimeni.

— Da de ce nu?

— Vezi, Jule, imaginează-ţi că: Jeannette vine acum acasă şi spune că a fost la catedrală şi că Maica Domnului şi Pruncul Isus au condus-o o bucată de drum; şi că ea i-a mai invitat pe amândoi la o ceaşcă de cafea şi la o tartă cu cireşe la cafeneaua „Rumpelmeyer”. Tu ai crede aşa ceva?

— Nu, fireşte că nu.

— Păi vezi!

— Dar la Velia era altfel. Cum să-ţi explic? Zeii erau permanent în jurul nostru, numai că nu-i vedeam. Dacă cineva avea ghinion sau noroc, ori dacă pierdea sau găsea ceva, sau dacă cucerea repede o fată, ştia numaidecât că fusese în joc un zeu. La Roma nu era chiar aşa, dar la Velia, da; voi credeţi doar în legitatea cauzală şi vă explicaţi totul numai în funcţie de cauză şi efect, iar când nu puteţi explica ceva, recurgeţi numaidecât la *întâmplare,* cu care - aşa cum am

încercat mereu să te fac să înţelegi - nu se explică absolut nimic, pentru că nu e decât un cuvânt-subterfugiu cu care vreţi să escamotaţi ininteligibilul din lumea noastră. Totuşi nu poţi nega că un oarecare sau oarece vrea să împiedice ca povestea lui Carow şi a mea să fie publicată şi crezută. De pildă, prin aceea că fotografiile, care erau cea mai bună dovadă a mea, au fost distruse la voi.

— Întâmplarea! i-am spus, mai mult ca să-l enervez.

— Vezi! Bineînţeles că n-a fost o întâmplare. Tot aşa de puţin ca şi povestea cu cartea lui Parmenide.

N-am zis nimic, aşteptam. După o vreme a continuat el singur:

— Era o carte-sul, cu adevărat antică, vreau să spun *antică* încă în *antichitate.* Întreg poemul didactic al lui Parmenide, text autentic, confruntat cu manuscrisul prim, pus într-o casetă de lemn de cimişir. Manuscrisul jurnalului lui Carow şi fotografiile într-o cutie de tablă lipită ermetic. Ambele îmbrăcate în sticlă topită, înconjurată de ceară şi smoală şi puse într-o casetă de bronz. Ce putea să se întâmple acolo! Eu însumi, împreună cu Hesper am îngropat-o adânc în peretele fântânii, la doi metri deasupra apei. Piatra, îndărătul căreia se afla, am însemnat-o imperceptibil cu o cruce. Aşadar, toate bune. M-am dus acum câtăva vreme acolo şi am vrut să le scot.

— Când?

— Ei, în vremurile noastre, fireşte. Acum câteva luni. În aprilie. Am sărit noaptea peste gardul ce împrejmuie săpăturile arheologice, şi m-am dus la puţ. L-au răsturnat arheologii, dar, slavă domnului, numai ghizdurile. Am luminat cu lanterna interiorul. Nivelul apei era mult mai ridicat decât atunci, iar piatra cu

crucea nu se vedea.

Aşa că m-am dus la Neapole şi am cumpărat într-un magazin de sport mască şi tub, costum subacvatic de cauciuc şi o lanternă subacvatică, iar într-un magazin de fierărie, răngi de diferite mărimi. Cei din magazinul de fierărie au fost neobişnuit de politicoşi. M-au tratat cu cel mai mare respect şi, când am plătit, mi-au urat noroc. Tare ar fi vrut să ia parte şi ei; căci erau siguri că aveam nevoie de unelte pentru spargerea unei case de bani.

Noaptea următoare eram din nou în puţ. Cam la un metru sub nivelul apei am dat de piatra însemnată. A trecut toată noaptea până am reuşit s-o desprind. Dădusem deja de casetă, când am avut senzaţia că cineva vrea să mi-o smulgă. Am împlântat atunci ranga şi am scos-o din lăcaşul ei; o aveam în mâini, când cineva m-a lovit cu o rangă peste antebraţ astfel încât a trebuit să-i dau drumul şi totodată se nărui jumătate din peretele fântânii, blocuri de piatră acoperind caseta căzută pe fund. Puteam fi bucuros că nu zăceam şi eu sub ele.

În noaptea ce-a urmat am înlăturat cu anevoie pietrele. Fiecare trăgea la cântar peste un chintal şi trebuia să le mânuiesc cu multă precauţie că să nu se dărâme întreg peretele puţului.

În cele din urmă am găsit caseta, am scos-o afară din puţ, am îndepărtat scara de frânghie pe care coborâsem şi răngile folosite, am acoperit puţul la loc cu capacul de lemn pe care-l puseseră arheologii deasupra şi m-am întors o dată cu zorile la hotelul Parmenide. Am luat caseta cu mine în cameră şi am desfăcut-o numaidecât.

— Era goală?

— Nu era câtuşi de puţin goală.

— Dar intrase apă înăuntru?

— Un pic. Când căzuse peste ea blocul de piatră, peretele casetei se deformase, iar stratul de ceară şi de smoală, care deveniseră cu vremea sfărâmicioase, n-au putut amortiza şocul, astfel încât crăpase îmbrăcămintea de sticlă. Dar *capsa* făcută din lemn de cimişir aproape nu lăsase să pătrundă apa înăuntru. Cartea era doar uşor umezită; manuscrisul jurnalului lui Carow şi diapozitivele, în cutia lor de tablă, rămăseseră însă uscate.

Am aprins radiatorul electric, iar sulul de papirus l-am pus departe de el, pe un scaun, ca să se poată usca pe îndelete. Apoi am dormit până la prânz. Când m-am sculat, am ieşit din hotel şi am mers la Pizzeria Parmenide, pentru a mânca, luând cu mine manuscrisul lui Carow şi pozele, ca să mă uit prin ele.

Când m-am întors, am văzut nori groşi de fum, ieşind din camera mea.

— Acesta a fost sfârşitul cărţii lui Parmenide?

— Aşa e. Şi acum vrei cumva să pretinzi iar că n-a fost decât pură întâmplare?

— Nu, i-am răspuns, căci am prostul obicei de-a întreba totdeauna de cauză. Şi atunci ar trebui să presupun că ai pus sulul de papirus prea aproape de radiatorul electric. Sau că focul a izbucnit din cauza artei italieneşti, atât de apreciate de turişti, de-a asigura cablurile electrice cu un minimum de material izolator.

Seara ne-am dus iar toţi trei - Jeannette, Jule şi cu mine - la „Împăratul roman”, la o „masă” de lucru, pa care de rândul acesta o plătea redacţia ştiinţifică a radiodifuziunii. Am început cu păstrăvi şi cu vin de Saar

spumos. După ce am terminat şi rasolul de vacă şi am băut ce mai rămăsese din St. Emilian, aşteptând îngheţata cu sos de zmeură fierbinte, Jule începu să povestească.

— Până acum am trecut lucrul acesta sub tăcere, ca să te menajez; dar adevărul este că de câteva ori Carow a trecut pe uliţele din Velia fără ca oamenii să-l fi văzut.

— Pentru că era întuneric, probabil.

— Nu, ziua-n amiaza mare, iar unii chiar au trecut prin el fără să bage de seamă ceva. Am vrut doar să menţionez asta, dar nu trebuie să intre neapărat în carte.

— Mersi! am îngăimat.

— De altfel nici nu s-a întâmplat decât de două-trei ori. Dar altfel, când trecea el pe uliţe, era un adevărat eveniment. Cei mai mulţi oameni se înfricoşau şi se trăgeau degrabă în pragul uşilor sau priveau după el prin perdelele de mărgele. Doar oamenii de la ţară se duceau direct la el, deşi timizi, şi îl rugau de pildă să pună mâna pe umărul lor dureros sau pe capul copilului lor bolnav şi să-i tămăduiască sau îl apucau de tivul tunicii sale.

— Şi îi ajuta cu ceva când punea mâna? Că doar nu era vraci tămăduitor de profesie.

— Nu, dar oamenii credeau că el poate vindeca şi binecuvânta. O vreme au stat cât era ziua de lungă în faţa folarhiei, aşteptându-l, până când folarhul a pus să-i alunge. După aceea se duceau la casa lui Rufus de la ţară, unde găsise Carow adăpost la început.

La apusul soarelui, Serena punea să împingă în faţa ferestrei o statuie, care-l reprezenta, chipurile, pe Carow, iar oamenii intonau cântece pioase şi se rugau

pentru binecuvântare şi tămăduire.

Chibzui o vreme, apoi continuă:

— Dar ceea ce n-am înţeles şi nu înţeleg nici azi este faptul că atunci când mă îndreptam *eu* pe străzile din Velia spre atelierul meu, nu întorcea nimeni capul după mine, şi nimănui nu-i trecea prin gând să aducă *la mine* un copil, pentru ca să pun mâna pe el şi să-l tămăduiesc.

Şi atunci îţi vine în minte întrebarea: de ce? De ce nu făcea şi nu expunea nimeni o statuie a mea? Doar şi eu veneam din secolul al XX-lea.

— O nedreptate strigătoare la cer! am sărit eu, iar Jeannette îi mângâie braţul. Dar să n-ai nici o grijă, redacţia revistei *diese woche* îţi va ridica un monument de bronz în faţa clădirii editurii: Jule pe Yamaha luând o curbă de 210 km pe oră. Am să vorbesc chiar mâine cu Redlich.

— Sunteţi nişte nerozi, nu mă înţelegeţi, ripostă el. Ceea ce am rostit eu era o întrebare perfect legitimă. Poate că ne-ar oferi o cheie pentru ceea ce s-a întâmplat mai apoi cu Carow. Întreb perfect lucid: De ce au văzut în el încă de pe vremea aceea un făcător de minuni şi l-au adorat, dar în mine nu? Voi înţelegeţi asta?

— Pentru că, pur şi simplu, tu nu eşti tipul de om pe care să-l crezi capabil de minuni, răspunse Jeannette fără nici un subînţeles depreciativ; dar Jule se simţi totuşi ofensat.

L-am întrebat dacă a suferit şi la Velia din pricina acestei nedreptăţi.

— Să sufăr? Nu, fireşte că nu! Dar apoi completă în mod onest: Ei, poate că totuşi un pic. Dar, apropo de afirmaţia voastră că nu sunt tipul făcătorului de

minuni, şi eu am înfăptuit minuni care nu erau făcute din carton.

Aşadar, suferise şi mai suferea încă şi azi.

Îngheţata cu sos fierbinte de zmeură sosi şi atenţia noastră fu într-atât distrasă de ea, încât pur şi simplu am uitat să-l mai întrebăm de minunile lui.

După coniac ne-am dus toţi trei la cazinou. Am cumpărat la casă douăzeci de jetoane a câte 50 mărci. Dar apoi a trebuit să aştept o vreme, până când s-a deschis o masă de joc în sala florentină pentru jetoane de cincizeci de mărci. La celelalte mese, ocupate mai mult de muncitori străini, se juca cu jetoane de cinci sau zece mărci.

De rândul ăsta vroiam să joc raţional; dar din jetoanele mele nu-mi mai rămaseră, după primele două jocuri, decât şapte. Atunci l-am rugat pe Jule să mă ajute.

Mi-a spus că mai întâi trebuie să observe jocul o vreme, abia apoi îmi va da sfaturi. Dar ele nu sunt câtuşi de puţin obligatorii şi n-aveam voie să-i fac reproşuri dacă va nimeri o dată alături. I-am făgăduit, întrucât şi el era *fair.* El, personal, nu voia să joace, deoarece trebuia să se concentreze asupra jocului şi să calculeze - după cum spunea; dacă juca şi el nu mai poate fi imparţial şi obiectiv. Stătea în spatele crupierului cu joben de lângă adâncitura ruletei şi închisese ochii. Îi deschidea doar când bila de fildeş se rotea deasupra discului, gata să se oprească.

După vreo zece jocuri, la care n-am pontat, mi-a făcut semn din cap. Jeannette făcea pe mesagerul. Veni şi îmi suflă la ureche şaptesprezece!; dar n-am pontat în plin, ci de patru - *à cheval* - pe şaisprezece-şaptesprezece şi şaptesprezece-optsprezece şi de trei

ori careu şaisprezece-şaptesprezece-nouăsprezece-douăzeci. Şi, totuşi, numărul şaptesprezece fusese corect: dacă aş fi jucat *plein,* aş îi încasat de şapte ori treizeci şi cinci de jetoane; aşa realizam doar şaptezeci şi două, dintre care zece le-am făcut cadou Jeannettei, pentru ca să poată juca şi ea.

Atunci am prins curaj şi aş fi urmat sfaturile lui Jule cuvânt cu cuvânt, dacă nu m-ar fi temperat mereu Jeannette şi nu m-ar fi silit să ţin în rezervă jumătate din jetoanele mele. Ea însăşi, juca şi mai precaut. Cu toate acestea se pomeni şi ea în curând cu un purcoi mare de jetoane în faţă. Al meu însă era mult mai mare.

Dar mai apoi, Jule începu să devină nesigur. Închisese ochii şi calculă şi calculă. Jocul urma să continue, dar el încă nu era gata cu calculele. Am aşteptat, necutezând să-l tulbur.

Diferiţi jucători de la masă, care se alăturaseră de careul norocului meu şi care pontau mereu la fel ca mine, îşi pierduseră siguranţa şi nu mai ştiau unde să-şi plaseze jetoanele. Crupierul ştia ce e stăpânirea de sine, dar îşi duse mâna la papionul de smoching şi şi-l potrivi, deşi era la locul lui ca şi înainte. Lunecă răbdător cu privirea în jurul mesei, dar ochii lui zăboviră mai îndelung asupra mea. Nimic nu urăsc crupierii mai mult decât un jucător care şovăie şi care strică, astfel, bună dispoziţie din jurul întregii mese. Deodată nimeni nu mai vru să ponteze.

M-am jenat de crupier, care îşi făcuse probabil o proastă părere de spre mine, pentru că mă bizuiam întru totul pe Jule şi nu pe propria mea raţiune. De aceea mi-am luat inima în dinţi şi am împins o jumătate din jetoanele mele pe negru, iar cealaltă

jumătate pe impar. Ca nu cumva vecinii de masă şi crupierul să mă creadă o mazetă.

Dar Jule strigă la mine, iar Jeannette se aplecă peste masă şi cuprinse cu mâinile întreaga grămadă a jetoanelor mele şi le împinse la loc pe postavul verde.

Crupierul o avertiză pe Jeannette politicos, dar cu voce fermă: dacă mai intervine o dată în jocul altuia, este nevoit să o excludă de la masă.

Şi ceilalţi jucători de la masă se enervară şi se aplecară spre însoţitorii sau însoţitoarele lor, făcând remarci nu tocmai favorabile despre noi. Voiau să vadă cum pontez eu şi erau iritaţi de faptul că nu mă puteam decide. Crupierul bătu în masă şi invită încă o dată pe toată lumea să continue în sfârşit a face jocurile.

Jeannette luă un jeton din grămada ei şi mi-l strecură în mână. Cu ăla puteam să joc, cu voia lui Dumnezeu, întorsei privirea spre Jule care se afla acum îndărătul meu. Se aplecă înainte şi îmi şopti:

— Reţinere! Totul e foarte neclar.

Dar crupierul îmi mai dădu o şansă de câteva secunde. Dracu' să mă ia - mi-am zis - doar n-am să mă las intimidat de Jule şi Jeannette. Am strâns laolaltă toate jetoanele mele şi tocmai voiam să le aşez din nou pe negru şi impar, când am simţit mâna lui Jule pe umărul meu.

Era grea şi am simţit - e aproape imposibil de descris - aşa ceva ca un curent electric, ca o forţă ce trecea din mâna lui asupra mea şi mi se prelingea prin tot corpul. M-am liniştit dintr-o dată şi am pontat pe câmpul negru doar jetonul dat de Jeannette. Îndată împinseră şi ceilalţi o pare din jetoanele lor pe negru, dar mai reticent decât înainte.

Apoi discul se roti şi crupierul lansă bila de fildeş în sensul invers rotirii. Când căzu în caseta ei, crupierul greblă toate jetoanele de pe câmpul negru spre el şi în bancă. Cu o stăpânire deprinsă prin educaţie, dar zâmbind, privi în jur. Seria noroacelor mele fusese curmată.

— Trebuie să plecăm acum, imediat, spuse Jeannette Uită-te la Jule! E palid de tot şi asudă. Nu mai poate.

Nu arăta altfel ca de obicei; Jeannette voia doar să mă îndepărteze de masa de joc. Împinse energic scaunul îndărăt, iar eu mă ridicai să plec. Nici nu-mi rămânea altceva de făcut, întrucât Jule rezemase riguros scaunul de masă.

Am schimbat jetoanele pe bani. Eu am primit treizeci şi una de mii de mărci pentru ale mele, iar Jeannette şase mii. Am vrut să restitui mărinimos cele cincizeci de mărci pentru jetonul pe care îl pierdusem la urmă, în ultimul joc. Dar, nelăsându-se întrecută în nobleţe sufletească, insistă să-mi plătească jetoanele pe care i le dăruisem ca să poată participa şi ea la joc. Eu însă am refuzat cu consecvenţă să iau fie şi un singur pfennig de la ea.

Astfel ne-am ciorovăit până când am ajuns, mergând pe Lichtentaler-Allee, la podul ce duce peste Oos, fluviuleţul Baden-Badenului. Erau toţi în cea mai bună dispoziţie.

I-am spus lui Jule:

— Mi-ai indicat de douăsprezece ori la rând numărul câştigător. Cât de mare e probabilitatea pentru o asemenea suită neîntreruptă de lovituri în plin la ruletă?

— Indicele probabilităţii trebuie să fie un număr cu unsprezece zerouri. Vrei să-ţi calculez exact? Stai un

minut.

— Nu, nu!

— Dar al treisprezecelea sfat a fost cel mai important, interveni Jeannette, căci cu el Jule a împiedicat să pierzi totul din nou.

— Ştiu, ştiu, ştiu. Dacă Redlich refuză să-ţi ridice un monument, atunci am s-o fac eu. Cum de-ai realizat această incredibilă serie de lovituri în plin? Doar n-a fost o întâmplare.

— Nu? întrebă Jule de parcă ar fi auzit prost. Atunci?

— A fost o *minune,* i-am răspuns serios şi impresionat.

Lumina felinarului de pe stradă cădea pe faţa lui Jule, şi am putut vedea că zâmbea şi era fericit.

Despre eşuarea unei misiuni diplomatice

— Nu sunteţi anunţaţi, spuse Iulius Longus când intrară la el Carow şi Jule.

Şedea la pupitrul său de scris şi avea o dublă tablă cerată în faţa sa, pe care tocmai scrisese cu stiloul. În spatele lui, într-o nişă, trona bustul cezarului, cu o cunună de lauri prăfuită pe fruntea îngustă, cu bărbia proeminentă şi cu o gură straniu de mică.

Carow răspunse că afară în sală nu era nimeni care să-i fi putut anunţa.

— Atunci trebuie să aşteptaţi acolo până vine cineva, ripostă Iulius Longus. Voi da poruncă să vă aducă înăuntru.

Când vorbea, mişca doar buzele. Fruntea, ochii şi obrajii parcă erau îngheţaţi.

Jule nu se clinti. Nu-şi putea învinge încăpăţânarea care îl cuprinsese încă de când dăduse cu ochii pentru prima oară de căpetenia municipală. Nu, Jule nu avea intenţia să iasă din cameră; dar Carow îi vorbi pe nemţeşte şi îi atrase atenţia că nu trebuia să compromită misiunea încă de la început pentru o asemenea bagatelă. În cele din urmă îl trase după el pe Jule, care îl urmă contra voinţei.

În sala de aşteptare a primăriei era semiîntuneric. Nu se vedea nici unul din slujitorii oficiali. Dar Carow cunoştea deja clădirea. Trase la o parte o draperie şi intrară amândoi în camera de gardă.

Era goală. Mirosea a sudoare şi a varză. Se aşezară

pe scăunelele de lângă masă şi aşteptară. Jule se dezlănţui împotriva aroganţei celor puternici, care exista pare-se şi pe-atunci, la fel ca şi astăzi.

Carow îl întrebă cum înţelege asta: dacă atunci nu însemna cumva astăzi, adică epoca cezarilor romani, şi dacă Jule, când vorbeşte de astăzi nu se referă la viitor, adică are în gând secolul al douăzecilea *post Christum natum.*

— O pedantă despicare a firului în patru! fu remarca puţin politicoasă a lui Jule, încă furios pe primarul Longus.

Se auziră paşi din fund. Un aprod al consiliului municipal intră şi vru să arunce cu elan pe masă o geantă de curier făcută din piele. Dar când dădu cu ochii de Carow se opri în plină mişcare şi nu dădu drumul genţii să zboare. Deschise gura din care lipseau incisivii de sus, scoase un grohăit înspăimântat şi într-o clipă dispăru îndărăt în fund. Carow îl recunoscuse: era Mannus.

Unul dintre camarazii lui, mai glumeţ, îl trimisese cu geanta în camera de gardă pentru a-i trage o spaimă; căci toţi ceilalţi aprozi ai primăriei, de cum îi văzuseră pe fereastră pe Carow şi pe Jule venind înspre curie, îşi amintiseră subit de diverse treburi în încăperile din fund şi o şterseseră din camera de gardă cu o grabă despre care numai că era moderată nu se putea spune.

Un clopoţel de masă răsună argintiu şi delicat, apoi după scurtă vreme încă o dată, de rândul acesta deja a enervare şi nerăbdare. Dar aprozii slujitori erau ocupaţi în camerele din fund cu treburi grabnice şi nu puteau să-l audă.

Iulius Longus veni personal în camera de gardă.

— Am sunat de două ori. De ce nu veniţi?

— Aţi spus că trebuie să cerem să fim anunţaţi la dumneata, ripostă Carow. Aşteptăm acum să vină cineva care să ne anunţe. Dar încă n-a venit nimeni.

— Am spus să aşteptaţi afară, iar asta e camera de gardă.

— Afară nu e nici un scaun, pe care să ne putem aşeza, explică Jule, străduindu-se să vorbească foarte calm.

Duumvirul Iulius Longus le făcu semn să-l urmeze. În camera lui se aşeză pe scaunul oficial de lângă pupitrul de scris, iar Carow şi Jule traseră şi ei nişte taburete, fără să mai aştepte să vadă dacă Longus îi pofteşte să se aşeze sau nu.

— Nu mai e nevoie să ne prezentăm.

— Nu, grăi gura lui Longus. Datele voastre personale îmi sunt bine cunoscute. Presupun că va trimite folarhul. Cu ce pot să-i fiu de ajutor?

— Venim din proprie iniţiativă, îi întoarse vorba Carow, şi folarhia n-are nimic a face cu dorinţele noastre. Putem să vi le prezentăm?

— Vă rog!

— Voi începe cu cazul - după cum presupun - cel mai uşor: la domnia-ta este ţinut întemniţat un sclav din Britania, pre numele lui Olipor. Aş vrea să-l cumpăr şi sunt dispus să şi plătesc pentru el un preţ mare, fireşte în limite raţionale.

— De ce vrei să-l cumperi?

— Am stat cu el în aceeaşi carceră, după cum poate îţi aminteşti, şi mi-e milă de el. Îl voi libera şi trimite îndărăt la familia lui, în Britania.

Duumvirul Longus îşi privi unghiile meditând şi dădu apoi răspunsul următor:

— Dorinţei dumitale îi stau împotrivă piedici nu tocmai lipsite de importanţă, atât juridice cât şi faptice:

În primul rând, ca apatrid nu eşti îndreptăţit să dobândeşti sclavi prin cumpărare în imperiul roman sau să ţi-i însuşeşti în vreun alt mod. În al doilea rând, sclavul fugit Olipor a fost condamnat *ad bestias* şi desemnat încă de multă vreme pentru jocurile ce sunt plănuite *în cinstea înaltei vizite împărăteşti.*

Îi privi provocator pe Carow şi Jule, să vadă dacă vreunul din ei cuteza să spună: Ei, şi ce dacă! Dar tăcură: Carow deoarece socoti că era mai înţelept aşa; iar lui Jule tema îi părea prea delicată, întrucât discuţia, până să-ţi dai bine seama, putea uşor aluneca spre cumpărarea sclavului Hesper sau chiar spre Iulia.

— De aceea oraşul nu poate împlini cererea dumitale, continuă duumvirul. Ce alte probleme mai ai?

Dar Carow nu se mulţumi cu această decizie.

— Vezi cumva o altă posibilitate pentru a-l scăpa de condamnarea *ad bestias?* N-am putea oare să găsim un înlocuitor pentru el?

— Oh! strigă Longus, şi pentru prima oară se putu descifra o uşoară mişcare pe faţa lui: ridică sprâncenele.

— Te înţeleg bine: vrei să treci în locul lui?

Carow şi Jule făcură numaidecât semn cu mâna că nu; se gândiseră doar la posibilitatea de-a închiria un gladiator ca om în schimb.

Longus clătină din cap.

— Sentinţa *ad bestias* este juridic valabilă.

Carow îi ceru să mai poată vorbi o dată cu Olipor.

Duumvirul îşi aduse iarăşi la sfat unghiile degetelor, apoi întinse mâna după clopoţelul de argint aflat pe

pupitru şi sună. Nu veni nimeni. Sună a doua oară şi, când din nou nu-şi făcu nimeni apariţia, ieşi el însuşi şi îl strigă pe Mannus. Dar veni alt aprod municipal care se opri afară. Iulius Longus îi porunci să-l aducă pe Olipor în camera de gardă.

— În fiare?

— Nu e nevoie. Cei doi străini vor să vorbească cu el. Rămâi de faţă în timpul convorbirii.

— La ordin! spuse aprodul primăriei în poziţie de drepţi, apoi plecă.

— Mai ai încă vreo dorinţă?

— Din câte am auzit, exista intenţia de-a demola templul lui Inuus de lângă zidul oraşului. Din spuse am aflat că însuşi domnia ta ai fost sus cu constructorii pentru o discuţie la faţa locului. Te rog să renunţi la acest plan. Templul acesta este cel mai vechi din oraş: există aici încă înainte de întemeierea oraşului şi, când cu secole în urmă s-a tras zidul peste munte, oraşul i-a făgăduit zeului, solemn şi pentru vecie, să păstreze acest sanctuar şi să asigure locuitorilor lucani din afara zidurilor acces liber la el!

— Dar pare ciudat, dădu răspuns Iulius Longus, ca domnia-ta, un străin, să intervii în sprijinul unui zeu care abia de mai e cunoscut de concetăţenii mei şi care nici înainte vreme n-a fost adorat, ci doar tolerat înăuntrul zidurilor. Te întrebi, fără să vrei, care să fie motivele unei atare situaţii.

Dar hotărâtoare este situaţia juridică, care pesemne că vă e necunoscută: nu există nici un fel de documente scrise cu privire la juruinţele rostite de locuitori, şi nici din tradiţie orală nu mi-e cunoscut ceva similar. În afară de faptul că aceste juruinţe nici n-ar fi relevante sub aspect juridic, întrucât doar foştii

colonişti greci erau obligaţi să le respecte.

Când senatul şi poporul roman au pus stăpânire pe Velia în cursul războiului contra lui Pirus, s-a stins aici dreptul zeilor la sanctuarele avute până atunci în baza principiului *cum loca capta sunt ab hostibus, omnia desinunt religiosa vel sacra esse, sicut homines liberi in servitutem perveniunt.*

Dreptul zeului Faunus sau Inuus la sanctuarul şi terenul său, ar fi putut fi restabilit, de fapt, *iure postliminii.* Dar s-a renunţat la asta, desigur cu bun temei.

Fireşte că obiecţii juridice împotriva dărâmării templului ar fi de luat în considerare în cazul în care terenul, o dată consacrat, ar urma să fie redat folosinţei profane. Dar nu e cazul: după cum poate ştiţi, înaltul stăpânitor, împăratul, a împlinit ruga stăruitoare a oraşului nostru şi i-a acordat dreptul de a-i înălţa un altar pe pământul său. Locul pe care se mai află acum templul părăsit al lui Faunus-Inuus este considerat de autorităţile municipale, ca şi de colegiul preoţilor, drept cel mai potrivit pentru asemenea scop, ba chiar singurul care poate intra în discuţie.

Atâta cu privire la situaţia juridică.

Fireşte că nu vom fi gata cu zidirea altarului până la înalta vizită imperială; dacă însă vom executa lucrările cu sârg va fi posibil, ba *trebuie* chiar să fie cu putinţă ca vechiul altar să fie dărâmat şi să se înalţe şi să se sfinţească altul nou. Vom începe cu demolarea într-una din zilele următoare.

— Cu asta, interveni Carow, îţi vei atrage neajunsuri din partea zeului.

— Nu mă tem de asta, ripostă primarul, căci, de când trăiesc eu aici, încă nu i-a adus nimeni vreo jertfă.

Însuşi colegiul preoţilor mi-a confirmat că zeul nu mai are adepţi. Este un zeu dat uitării. De aceea putem să-l ignorăm.

— Te înşeli: nu e dat uitării şi are adepţi în Velia.

— Oricum, doar unul.

— Zeul va împiedica distrugerea sanctuarului său. Chiar şi dumneata eşti, din câte aud, bogat prin turmele de oi şi de capre din munţi. Acolo el e acasă.

— O fi, însă eu am păstori de nădejde şi neînfricaţi. Dar de unde ştii dumneata atât de bine care sunt intenţiile zeului?

— Sunt mesagerul lui şi îţi aduc solia sa.

Din nou, primarul Longus îşi contemplă unghiile degetelor. Te-ai fi gândit că îi vine să zâmbească. Şi Jule asculta cuvintele lui Carow cu nedumerire, ba chiar se îngrijoră. În cazul în care Carow nu voia decât să se adapteze felului de-a vorbi al locuitorilor din Velia, nu avea ce să obiecteze. Dar spusele lui sunau, totuşi, de parcă ar fi vrut să afirme că zeul însuşi îi vorbise. Şi despre asta, Jule auzea acum pentru prima oară.

Gura lui Longus rosti imobilă:

— Crezi, pesemne, în el. Poate că e venerat în temple în Germania sau de unde vii dumneata. Noi, romanii, suntem un popor civilizat şi lăsăm oricui dreptul la o religie a sa, dar nu îngăduim nici unui cetăţean roman, necum unui străin, ca, întemeindu-se pe un pretins mesaj al zeului său, să împiedice ori să constrângă administraţia noastră în îndeplinirea sarcinilor ce-i revin. Las la latitudinea dumitale să-l încunoştinţezi despre asta pe zeul dumitale Faunus sau Inuus, când vei mai avea prilej să stai de vorbă cu el.

— Ştiu că nu crezi în zei, ripostă Carow, dar îţi repet

totuşi mesajul pe care zeul m-a însărcinat să-l transmit. Dacă vei dărâma templul împotriva juruinţei solemne pe care oraşul a făcut-o zeului acum mulţi ani, se va abate nenorocirea asupra dumitale şi a oraşului. Şi dacă oraşul va înălţa un altar al împăratului pe terenul zeului Inuus, atunci zeul, care a salvat, cu multe veacuri în urmă, armata romană de la o grea înfrângere, va găsi căi să o ducă la o înfrângere. Acesta este mesajul pe care trebuie să-l transmit.

— A fost cam tare, se adresă Jule lui Carow în germană şi adăugă, mai mult pentru propria-i linişte: „dar poate că aşa trebuie să vorbeşti cu indivizii ăştia."

Duumvirul Longus îşi contemplă îndelung podurile palmelor. Apoi ridică ochii şi spuse că va încunoştinţa *ordo decurionum,* adică sfatul oraşului, despre această convorbire şi despre pretinsul mesaj.

— Înainte de-a încheia discuţia, te rog totuşi să mă informezi ce te determină cu adevărat să intervii atât de vehement pentru templul părăsit. Nu ştiu dacă ai auzit şi dumneata zvonul că templul slujeşte adeseori noaptea drept cuib de dragoste. Dacă se confirmă cumva asta, atunci oricine s-ar afla în cauză să se considere prevenit; o asemenea purtare nelegiuită pângăreşte lăcaşul sacru şi trebuie să fie aspru pedepsit. Mă întreb chiar dacă n-ar fi cazul să vorbesc despre asta cu folarhul.

Mai voiai să vorbeşti şi cu Olipor?

Îşi luă rămas-bun de la Carow şi Jule printr-un gest.

Olipor sări în sus atât de violent, încât laviţa, pe care şezuse, se răsturnă spre spate, apoi îl bătu puternic pe umeri şi îl strânse la piept.

— Omule, Carus! strigă el. Mirosea puternic a

usturoi. Am şi eu acu’ barbă ca tine! spuse el, începând cu ceea ce era mai important. Avea acum şi el o barbă roşie răzvrătită sălbatic în toate direcţiile, dar oricum asemănătoare la culoare cu aceea a lui Carow, şi părea sănătos şi în putere. Olipor rânji.

— Omule! strigă el. Să-ţi mai aduci tu aminte de mine! Acu’ am câţiva dinţi mai puţin. Vârî degetul arătător în gură şi arătă că nu mai avea deloc dinţi pe maxilarul superior.

— Mannus! spuse el în chip de lămurire, căci acesta fusese cel care-i scosese ultimii dinţi lovindu-l. Duse degetul curbat la nas pentru a arăta cum arăta Mannus după pumnii pe care i-i aplicase Carow pe vremuri. Se aşezară pe laviţă.

— Acum, continuă Olipor, mi-ar fi tare de folos dinţii tăi de aur. Dă-i încoa’! Ţi-i înapoiez.

Întinse mâna pe deasupra mesei.

— Dă-i încoa’!

— Ce tot spune? întrebă Jule.

— Habar n-am, răspunse Carow, fiind încredinţat că Jule nu ştie nimic despre proteza pe care o poartă.

— Am fost la primarul Iulius Longus şi am vrut să-ţi răscumpărăm libertatea.

Olipor nu mai era atent la spusele lui.

— Oamenii spun că poţi face minuni. Aveam şi noi acasă pe unul care-i prefăcea pe oameni în lupi.

Carow îl întrebă pe Olipor dacă îl ţineau tot în temniţă. Nu mai era de mult cazul, îl informă Olipor cu îngâmfare. În temniţă se aflau acum doi sclavi fugiţi, care fuseseră osândiţi, ca şi el, *ad bestias,* la lupta cu fiarele în arenă. Dar nu merită să vorbeşti despre ei; amândoi erau sclavi de casă: unul curăţa doar argintăria, celălalt - şi mai rău - fusese sclav-scrib.

Amândoi plângeau câteodată. Era sigur că nimeni nu avea să încheie vreun pariu pe seama lor. Împotriva bestiilor n-aveau nici o şansă.

Lui însă, îi dăduseră o altă încăpere, tot în pivniţă de fapt. dar cu o fereastră adevărată, şi doar noaptea mai era încă pus în fiare. După-masa, când funcţionarii primăriei plecau acasă, putea face exerciţii în curte; să arunce bucăţi de stâncă şi greutăţi. Atunci tinerii se căţărau pe creasta zidului şi priveau la el. Pariurile pe el nu stăteau tocmai rău, atât printre tineri, cât şi printre cei din oraş.

Carow îi mai spuse o dată că vrea să-l cumpere şi apoi să-l elibereze.

— Da, da. Poimâine vor să mă trimită la Capua. Cu un car. Apoi am să mă antrenez acolo la şcoala de gladiatori şi am să lupt cu urşi dresaţi, cărora le-au îmbrăcat labele cu mănuşi şi le-au legat botul. Fireşte că fără arme, doar cu boxuri de metal în jurul pumnilor, iar mai pe urmă cu o măciucă, una uşoară, fireşte, fiindcă nu trebuie să-i ucid.

La jocuri am să port o cască cu chip de lup, cum a avut şi taică-meu una; a mea însă, va fi de argint, şi peste ea va fi un cap de lup cu o blană ce-mi va atârna pe spate până la nuca genunchiului.

Olipor îşi împreună strâns podurile palmelor şi deschise mâinile, aşa fel încât să sugereze un bot de lup căscat. Le repezi astfel spre Carow şi Jule, de parcă ar fi vrut să-i înghită.

— Omule, dacă m-ar putea vedea taică-meu în arenă!

Carow îi spuse acum pentru a treia oară că voia să-l cumpere. Nu-i treabă uşoară, după câte ştia de la primar. Dar va vorbi cu folarhul, dacă nu poate să-l

cumpere el pe Olipor, şi apoi să-l elibereze, fireşte, şi să-l trimită îndărăt la familia lui din Britania. În orice caz, preciză Carow, vrea să împiedice ca Olipor să fie aruncat în arenă împotriva fiarelor.

Dar Olipor nu aprecie defel asemenea intenţie. La părinţii lui nu voia să se reîntoarcă, pentru că tatăl său îl bătea întruna mai rău decât Mannus. Şi taică-său avea să-l vândă din nou, cine ştie unde. Dar sclavul lui Carow tare i-ar plăcea să fie.

— Dar mai întâi vreau să apar în arenă. Cu o cască-lup!

Îşi potrivi din nou mâinile ca să închipuie un bot de lup şi le ridică deasupra capului şi a imaginarei căşti de argint. Cu paşi fuduli, se roti spre dreapta şi spre stânga, de parcă s-ar fi arătat mulţimii în amfiteatru şi ar fi mulţumit pentru aplauze.

— Abia după jocuri!

— O să te sfâşie ursul.

Olipor se ridică în picioare, se propti bine pe picioarele depărtate şi schiţă câteva lovituri de box iuţi şi dure împotriva unui urs imaginar:

— Sau eu pe el!

Despre furia şi beţia unui zeu mărunt

Multe dintre oi se aşternuseră deja la odihnă printre bolovanii de stâncă, doar puţine mai păşteau pe povârnişuri. Caprele, în schimb, se mai căţărau pe steiuri şi prin tufişurile de pe marginea prăpastiilor.

Păstorii mocneau culcaţi pe coline în bătaia soarelui de după-amiază, ici unul rezemat de un pietroi, dincolo altul sprijinit de o stâncă. Unul îşi trecea un pai printre dinţi şi se ridica uneori în picioare ca să vadă dacă nu cumva caprele se îndreptau spre vii. Pe o altă măgură un păstor cioplea un fluier, iar altul picotea de somn pe măgura lui, abia privind la o corabie cu pânze din depărtare, tocmai în largul mării, apoi visând că merge cu ea în Sicilia.

Cel ce se rezema de stâncă, privea leneş în sus după caprele lui şi tocmai voia să se ciucească din nou pe locul lui; deodată mai aruncă o privire în sus; căci simţea că acolo sus ceva nu mai era la fel ca înainte. Deasupra lui atârna o stâncă mare cât casa, pe care n-o văzuse până atunci.

Stânca era o spinare care prinse deodată să se mişte, se întoarse spre el, şi chipul, înalt cât poarta şurii, bărbos şi cu buze groase, rânji către păstor şi se desfătă văzând groaza lui. În aceeaşi clipă, caprele şi oile ţâşniră din sus şi de pretutindeni în jos, iar păstorul sări şi el ca ars şi se năpusti, ca scos din minţi, în jos, împreună cu vitele. Dar zeul se bătu cu mâinile pe ambele coapse şi râse cu lacrimi, când îi văzu

prăvălindu-se astfel la vale.

Pe colina următoare apăru, proţăpit pe picioare, deasupra peretelui de stâncă şi ţinând un imens bolovan ridicat deasupra capului. Când păstorul ridică privirea din întâmplare, îl văzu sus şi încremeni. Atunci zeul aruncă pietroiul pe povârnişul dimpotrivă, astfel încât, dezlănţui o lavină[1] de pietre, iar tunetul bolovanilor şi steiurilor de stâncă, ce se rostogoleau devale, răsuna prin văi.

Păstorul, ce picotea cu multe măguri mai spre soare-amiază, asculta un viers tărăgănat şi dulce dintr-un caval ciobănesc. Dar caprele, ce se lăsaseră la odihnă în faţa lui, săriră deodată în sus, îşi ciuliră neliniştite urechile, se pregătiră şi adăstară gata să ţâşnească în salturi. Păstorul se ridică în picioare, plictisit, se întoarse şi cătă cu privirea în toate părţile. Auzi viersul de caval, dar nu zări nimic - până când văzu deodată că vârful muntelui avea chipul zeului şi rânjea la el, pentru că tocmai fusese descoperit; iar acum râdea şi behăia, strigând hui! hui ! hui! pe urma păstorilor şi animalelor care se învălmăşeau prăvălindu-se grabnic devale.

Nu-i lăsă în pace; îi fugări pas cu pas, pe o măgură ca şi pe cea de-alături şi pe următoarea; îi mână din urmă şi, dacă se opreau doar o clipă, vrând să-şi tragă răsuflarea şi să arunce o privire în urmă, zeul se şi ivea de după o stâncă şi ridica în sus braţele păroase, sau făcea să le răsune la ureche un sunet strident de fluier, care-i silea să alerge mai departe, cu răsuflarea tăiată, orbeşte, numai să scape gonind devale, de pe toate măgurile, peste prăpăstii şi prăvălişuri, de parcă ar fi

---

[1] Masă de zăpadă care se rostogoleşte de pe un munte ducând cu sine tot ce întâlneşte în cale; avalanşă.

vrut să zboare; apoi rostogolindu-se în jos şi frângându-şi goana pe stâncile colţuroase de lângă plajă.

— Aşa goană n-am mai pomenit!

Când soarele scăpătă, şedea din nou pe treptele templului său, povestea mândru şi cu aprindere, se umfla în pene şi se simţea atotputernic precum odinioară, el însuşi tânăr, doar timpul trecuse şi îmbătrânise.

— Asta zic şi eu goană! Acum vor reveni, de bună seamă, la altarele şi templele noastre şi se vor ruga. Or să vadă ei!

— Ei, nu ştiu dacă era nevoie de atâta larmă, spuse Carow. N-ar fi avut acelaşi efect şi numai o mică înspăimântare?

Zeul scuipă pe lespedea altarului, la picioarele lui Carow:

— O mică înspăimântare? O înspăimântărică? Nu-i aşa? O uşoară împunsătură cu acul, dar nu prea tare? Şi apoi: iubire, iubire, iubire! Iertare, îndurare, pace!”

Scuipă din nou.

— Atunci tot l-aş prefera pe zeul evreilor; pe când era încă văr cu noi, vreau să spun: la începuturile carierei lui, când era încă mărunt şi fără importanţă şi când le ţipa păstorilor, în timpul furtunii din pustiu, la ureche: „Ieee! Ieee! Iehooova !” băgându-i în sperieţi, încât s-au împrăştiat pe unde au văzut cu ochii şi n-au mai ştiut încotro s-o apuce, până ce-au căzut la pământ şi şi-au acoperit feţele, deoarece simţeau în ceafă răsuflarea lui fierbinte şi se temeau de glasul lui şi erau orbiţi de strălucirea lui înspăimântătoare.

Acu’ a îmbătrânit şi el, fireşte, şi şade pe un tron în cer, ca un bunic cu barbă lungă, şi cată în jur cu

măreţie; după cum umblă zvonul pe la noi, se lasă adorat drept cel care a creat totul şi se arată topit de iubirea părintească. Iar oamenii sunt mulţumiţi de el şi de ei înşişi, şi cred că şi el e mulţumit de această lume a oamenilor, şi trag nădejde că, în marea lui milostivire, le va mântui micul lor suflet omenesc.

Carow se feri să-i curme vorba. Întâmplarea trăită pe măguri îl îmbătase pe zeu, şi poate că nu fiece cuvânt ce-l rostea putea fi pus pe cântar şi cumpănit cu precizie.

— Dar aşteaptă numai! Pe aceşti predicatori mieroşi - şi cu mai multe guri - ai iubirii, îndurării şi mântuirii, care n-au învăţat niciodată să se teamă de zei, tocmai pe ei îi va înspăimânta bătrânul domn şi îi vom mai înfricoşa o dată, şi încă cum! O să le arătăm noi că nu trăiesc într-o lume a oamenilor, ci într-una în care stăpânirea e în mâinile noastre. Iar aici lucrurile nu merg omeneşte, ci zeieşte!

Nimeni s-o să sufle un cuvânt despre cei câţiva păstori pe care i-am făcut să sară de pe brânele muntelui. Căci de s-o ridica tata-mare sau se va scula şi Zeus în picioare, vor ieşi cu capul prin acoperişurile templelor lor Dacă ne-om porni însă noi să ne întoarcem cu mânie împotriva oamenilor, vor răsuna în lumea întreagă doar vaiete şi clănţănit din dinţi, până când vor învăţa iar să se teamă de noi.

Da ce spaimă au tras adineauri!

Asta zic şi eu goană!

Jule face o minune

Cu cât se apropiau de perimetrul sacru al templului, cu atât mergeau mai încet. Câţiva paşi înaintea hotarului *fanum*-ului, acolo unde începea piaţa altarului aşternută cu dale, se opriră. Se uitară îndărăt, dacă nu cumva era şi duumvirul Iulius Longus după ei; dar acesta fusese reţinut cu treburi la primărie. Luară sapele şi lopeţile de pe umăr şi le puseră alături de ei. Nu ştiau ce să facă mai departe.

Erau ca la vreo douăzeci de sclavi. Unii erau ai oraşului, alţii aparţineau antreprenorului de construcţii Statius Verus, care era îndatorat primarului Iulius Longus şi de aceea nu putuse refuza această sarcină. Dar el personal nu venise cu ei, împotriva înţelegerii pe care o avusese cu primarul. Sclavii lui îşi cam închipuiau de ce.

Carow ieşi din templu şi sclavii se îmbulziră îndărăt. Avea în mână coada greblei pe care o găsise la sosirea lui în templu. Cu ea trase o linie de-a curmezişul drumului înaintea sclavilor şi le spuse că oricine va trece linia, pentru a dărâma altarul şi templul, pângăreşte domeniul sacru. Şi zeul nu va îngădui una ca asta.

Sclavii nu cutezau să-i răspundă. Se traseră cu paşi mici îndărăt, tot mai departe.

Tot oraşul vuise ieri că Iulius Longus se înhămase la o treabă dificilă. E drept că zeul de acolo sus era un zeu mărunt şi de mică importanţă; în privinţa asta erau

cu toţii de acord. Dar locuise aici, încă înainte de întemeierea oraşului; se prea putea să mai aibă şi azi drepturi străvechi şi puterea de-a le impune.

Colegul lui Iulius Longus, duumvirul Marcus Pilonius, propusese să-i ridice lui Inuus un templu mai departe în interior, pe o colină între gurile râurilor Hales şi Palestro; apoi să transfere statuia lui din templul părăginit de lângă zidurile oraşului, în cadrul unei mari procesiuni, în noul lăcaş unde să-i închine o mare sărbătoare şi să-i ofere jertfe bogate. Iulius Longus obiectase că planul acesta nu poate fi adus la îndeplinire de azi pe mâine: în schimb aveau nevoie de terenul templului lui Inuus numaidecât pentru altarul împăratului, căci altarul trebuia să fie consacrat până la sosirea prea înaltului stăpân. N-a fost chip să cadă de acord.

Marcus Pilonius mersese la Roma în interes de serviciu şi era aşteptat abia peste câteva zile. De aceea primarul Longus voia să-l pună în faţa unui fapt împlinit. Nu era omul care să se codească mult şi, mai ales, care să se lase abătut de la o decizie o dată luată. De fapt, voia să sosească şi el la templu în acelaşi timp cu echipa de muncitori şi să le arate sclavilor că superstiţiile religioase nu trebuie luate în serios şi că, de-aceea, se puteau apuca liniştiţi de lucru; căci aceasta era de fapt o acţiune de demolare ca oricare alta.

Dar tocmai când voia să părăsească primăria, fu reţinut de un mesager, un sclav de pe moşia lui de la ţară, aflată la patru ore de drum mai spre soare-amiază, pe şoseaua spre Palinurus.

Mesagerul relată ce se întâmplase ieri după-amiază, târziu spre seară, pe coline. Abia cu puţin înainte de

scăpătatul soarelui sosise la conacul moşiei unul dintre păstori, rănit atât de greu la braţe, picioare, trup şi cap, încât existau temeri că nu avea să se mai însănătoşească. Oile şi caprele lui, înspăimântate de Faunus, se năpustiseră la vale într-o goană sălbatică; el încercase să li se împotrivească, dar îl dăduseră grămadă şi trecuseră în goană peste el, călcându-l în picioare. Ceilalţi păstori fuseseră şi ei luaţi pe sus de turmele înnebunite şi purtaţi peste brânele falezelor dinspre mare. Acum zăceau, toţi şi toate, zdrobiţi, jos pe plajă; mii de animale, pe o distanţă de mai multe leghe.

Iulius Longus îl privi pe mesager lung şi pătrunzător, încât acesta se nelinişti şi începu să se mute de pe un picior pe celălalt.

— Te poţi convinge singur, stăpâne. Pe drumul încoace am văzut chiar eu oile şi caprele zăcând risipite pe ţărmul mării, şi cum duceau leşurile păstorilor spre şosea. De îndată ce-şi va putea da seama de pagubele suferite, vechilul va trimite un nou mesager. Toţi administratorii şi sclavii moşiei sunt pe ţărm.

— De unde deduc ei că păstorul spune adevărul?

— E în pragul morţii, stăpâne.

— Atunci aiurează!? Nici vorbă nu poate fi de un zeu. O fi fost pesemne un cutremur de pământ, care a înspăimântat turmele şi a declanşat lavinele de pietre.

Iulius Longus aştepta un răspuns, dar sclavul tăcu.

— Oricum, continuă duumvirul, încheind cu asta discuţia, vă opresc să răspândiţi orice zvonuri cu privire la apariţia vreunui zeu care să fi speriat turmele. Un cutremur de pământ are cauze naturale, şi faptul că a avut loc tocmai acolo, în acest moment, nu

e decât o simplă întâmplare. Te întorci numaidecât şi duci porunca mea.

Duumvirul se sculă în picioare şi porni la drum, dar mai agale. Dacă era adevărat ceea ce relatase mesagerul, pagubele trebuie să fie foarte mari, însemnau poate ruinarea lui. Dar la asta avea să reflecteze abia când dispunea de informaţii îndestulătoare.

Echipa de lucru a sclavilor îl aştepta înaintea sectorului sacru. Un şef de echipă îi dădu raportul. Iulius Longus le spuse că mai întâi vor demola altarul din mijlocul pieţei templului, apoi templul însuşi. Materialul de construcţie va fi depozitat pe terenul lui Statius Verus şi va sta acolo la dispoziţia persoanelor care vor să reclădească templul în altă parte.

Să înceapă acum şi să dărâme altarul.

Dar nu se clinti nimeni.

Primarul se uită de la unul la altul. Sclavii îşi fereau ochii de privirea lui, cătau într-o parte sau spre pământ, ori examinau coada lopeţii.

Iulius Longus îşi dădu seama că ameninţările şi pedepsele n-ar duce la nimic. Luă târnăcopul din mâna celui mai apropiat şi le porunci celorlalţi să-l urmeze, apoi trecu peste linia trasată de Carow. Nu întoarse capul să privească în urmă, dar simţi în spate că încă nu se clintise nimeni.

Din templu ieşi Carow urmat de Jule. Carow vorbi de pe treptele templului, cu o intonaţie calmă, dar atât de tare, încât să-l poată înţelege şi sclavii. Îl avertiză pe Longus să nu mai înainteze, căci zeul Inuus nu va îngădui vreo pângărire sau distrugere a domeniului său sacru.

Iulius Longus se întoarse spre sclavi, care adăstau

încurcaţi dincolo de linie, pe sub pomi.

— O să vedeţi acum chiar voi înşivă, spuse el, că zeul acesta nu va mişca nici un deget.

Se duse în mijlocul pieţii templului şi se ţinu drept, deoarece voia să le ofere sclavilor o dovadă cât de neînspăimântat era; totuşi avea o senzaţie ciudată, o simţea în stomac; îl cuprinse îndoiala, dacă fusese înţelept lucru să facă pe eroul în faţa sclavilor. În capul lui ştersese chipurile zeilor, dar nu şi în burta lui; se simţea rău şi spera că răul nu va merge chiar atât de departe, încât să trebuiască să vomeze în faţa sclavilor. Îşi îndreptă trupul şi mai mult, astfel încât şalele se arcuiseră spre faţă, şi porni ţeapăn, cu paşi rigizi, spre altarul de marmură, care nu era mai înalt decât o masă, dar evident mai lat şi mai lung. Jule şi Carow se retraseră îndărătul coloanelor templului.

Primarul Iulius Longus ridică târnăcopul şi izbi.

În clipa aceea şi în aşa fel încât parcă totul ar fi fost declanşat de lovitura sa de târnăcop, se produse o detunătură.

Iulius Longus fu proiectat până în balustrada pieţei, rămase lungit acolo şi nu se mai clinti. Cei doi sclavi aflaţi mai în faţă, care stăteau sub pomi la vreo douăzeci de paşi depărtare de el, fuseseră răsturnaţi de presiunea aerului. Canatele uşii templului fuseseră repezite spre înăuntru şi izbite de pervazuri. Fragmente din cărămizile roşii ce acopereau piaţa, zburaseră în toate părţile, până sus, pe acoperiş, astfel încât acum căzură îndărăt jos, împreună cu ţiglele sfărâmate. Frunze smulse din pomi pluteau legănându-se prin aer. Din tavanul pronaosului templului se năruiseră largi lespezi masive chiar alături de Jule şi Carow. Amândoi erau livizi.

— Dumnezeule! îngăimă Jule, a fost prea mult, ajungea şi jumătate.

Carow dădu fuga spre duumvir, care zăcea leşinat pe jos. Nu mai era îmbrăcat decât cu şorţul. Suflul exploziei îi smulsese tunica şi încălţările. Pulsul se simţea bătând. Chipul îi era palid, ca de ceară. Nasul îi sângera, iar dintr-o rană de pe frunte, la rădăcina părului, curgea sânge spre ureche. Carow îi şterse cu o batistă. Rana nu era adâncă, dar Carow se temea de o comoţie cerebrală. Pe umeri, frunte şi genunchi constată zdrelituri apreciabile.

Osul jumătăţii de sus a braţului era frânt. Când îl atinse, Longus deschise ochii, mai întâi doar mijiţi, aşa încât se vedea doar albul, apoi complet. Priveau cruciş. Longus nu vorbi nimic.

Sclavii o luaseră de mult la sănătoasa. De lângă balustradă încă mai puteau fi zăriţi: cei dinainte parcă zburau şi ajunseseră la primele case ale oraşului; alţii rămăseseră mai în urmă deoarece şchiopătau, iar câţiva puseseră braţele în jurul umerilor altora şi veneau la urmă, pe jumătate mergând singuri, pe jumătate purtaţi de ceilalţi.

Carow îl rezemă pe Longus de balustradă şi trimise pe Jule la primărie să aducă o lectică şi să aibă grijă să vină sus şi purtătorii ei; căci era de presupus că, acum, doar puţini oameni din Velia s-ar încumeta să se apropie de templu. Jule porni în fugă.

Din cella templului, Carow auzi zgomote ciudate şi ceva, ce sună a înjurătură rostită înfundat.

Statuia lui Inuus îşi ţinea cu mâna piciorul.

— Pentru Dumnezeu! strigă Carow. Eşti rănit?

— Nu, nu e mai nimic, dar am totuşi nevoie de ajutorul dumitale. Când au sărit uşile în lături şi am

văzut cum era aruncat Iulius Longus cât colo şi cum ceata de sclavi era secerată, şi cum fulgera, fumega, tuna şi bubuia, am sărit în sus de bucurie şi mi-am rupt gamba asta.

— Doare? întrebă Carow.

— Prostii! Pardon ! Fireşte că nu doare. Că doar piciorul e de lemn. Dar trebuie să m-ajuţi să nu cad grămadă. Ar fi ridicol, dacă în această clipă a triumfului meu nu m-aş mai putea ţine pe picioare şi dacă oamenii m-ar găsi aici, zăcând la pământ, pe jumătate distrus. Altarul de afară a fost vătămat?

— Nici un pic. Poţi să fii liniştit. Explozia a răbufnit dintr-un *bothros*[1] sacru, cam la zece paşi dincolo de altar.

— Bine, foarte bine! Şi acum propteaua, te rog!

Carow luă coada greblei, o sprijini de postamentul statuii şi încleştă celălalt capăt la subsuoara zeului.

— O să meargă aşa?

— Deocamdată, da. Duceam de multă vreme grija piciorului ăsta. Se află în el, încă de câteva secole, un car. N-a fost chip să-l determin să iasă afară. În picior se simţea în siguranţă; dar ştia că, dacă ar fi ieşit afară, aş fi pus mâna pe el. Însă îmi cam închipui eu cine a asmuţit insecta asta asupra mea. Pun eu mâna pe el, pe ticălosul ăla!

Ai în asta un exemplu pentru suferinţele şi neputinţa zeilor! S-a gândit oare vreunul dintre cei mari din Olimp să mă ajute şi să-l facă inofensiv pe banditul ăsta de Longus?

Dar dumneata, dimpotrivă, deşi în prezent doar un om, m-ai salvat. Nu e nevoie să-ţi mai spun că poţi conta oricând pe mine. Îţi mai spun încă o dată: casa

[1] Groapă pentru jertfe aduse zeului.

mea, templul ăsta, toate sunt casa dumitale.

Cum a mai fulgerat şi tunat şi bubuit adineaori! Întreg templul s-a cutremurat. Ar fi putut să fie, fireşte, ceva mai puternic: banditul încă mai trăieşte, chiar dacă n-o să mai fie niciodată cum era cândva.

Dar să nu mă înţelegi greşit! Îţi sunt totuşi recunoscător şi mă întreb dacă Poseidon, mare zguduitor al pământului, a înfăptuit vreodată o minune cu efect atât de precis. Cum naiba ai făcut asta, prietene? Nu poţi să-mi dezvălui taină şi mie?

— Nu, răspunse Carow, de data aceasta trebuie să-l întrebi pe Jule.

Despre lecţiile lui Jule şi elevii săi

— Mi-a venit o idee bună, începu folarhul. Ar trebui să elaborăm un sistem pentru repartizarea ţigărilor, care să ne cruţe tuturor veşnicele situaţii penibile ce intervin atât pentru dumneata, cât şi pentru mine, când sunt nevoit să solicit un nou cartuş.

Am înţelegere pentru faptul că îţi vine greu să dai din ţigări; căci eşti dedat acestei patime. Trebuie să lăsăm distribuirea pe seama unei instanţe neutre, neafectate de mania fumatului.

Îţi fac o propunere - dezinteresată şi doar pentru a-ţi veni în ajutor: dă-mi mie întreaga dumitale rezervă! Eu am să-ţi remit în fiecare zi o anumită cantitate, să spunem un pachet sau unul şi jumătate; şi îmi voi permite să iau şi eu tot atât pentru mine, niciodată nimic, nici chiar o ţigară, mai mult decât ai primit dumneata. Sistemul ne va educa spre economie.

— Dar nici nu mai merită, răspunse Carow, căci nu mai am decât cinci cartuşe.

— Cinci cartuşe! strigă folarhul. Doar cincizeci de pachete, o mie de ţigări! Dar ar fi trebuit să mai ai ca la vreo douăzeci de cartoane, dacă n-ai fi fumat pe-ascuns, spre răul dumitale.

Phokas şi Carow umblau în sus şi-n jos prin particulul stoicilor, extins în lungime şi deschis spre oraş şi spre mare. Era vremea dinaintea cinei.

— Nu mai am decât cinci, spuse Carow apăsat, apoi mai adăugă: Cel mult şase.

În realitate erau totuşi unsprezece.

— Am fumat oare amândoi atât de mult?

— Ţi-am dat, mai ţii minte, abia săptămâna trecută încă două cartuşe,

— Da, da! Dar numai cinci cartuşe, cel mult şase? Mai fumează cumva un al treilea pe ascuns cu noi?

Se opri locului.

— Auzi ceva?

— Vocea lui Jule, răspunse Carow. Le dă ore de germană celor doi filosofi. Ei înşişi au iniţiat asta.

— Fireşte, dar nu e numai vocea lui. Ţipă unii la alţii, se bat. Ascultă bine! Trebuie să mergem acolo! Repede !

Phokas porni într-un mers mai alert şi începu să gâfâie. Larma venea din aripa asistenţilor, mai exact spus: din camera celor doi asistenţi permanenţi Pelops şi Pittakos.

Plesnituri de palme, dar nu se băteau. Vorbeau cu glas ridicat. Însă nu duşmănos.

— Ce se petrece acolo? întrebă folarhul şi cătă îngrijorat spre Carow.

Carow ascultă şi mai ascultă o dată, întrucât credea că a auzit greşit. Apoi dădu la o parte draperia din dreptul uşii preţ de o crăpătură, astfel încât folarhul să poată arunca o privire înăuntru.

— Damă de pică! strigă Pelops pe nemţeşte şi trânti cu zgomot o carte de joc pe masă.

— Valet! strigă Jule mai tare şi trânti cartea lui peste cealaltă.

Pittakos îşi lungise gâtul până ce barba lui alb-gălbuie ajunsese perpendicular, deasupra masei şi strigă pe nemţeşte: „Rahat de cărţi!‘‘ şi depuse şi el o carte cu o mână parcă paralizată.

Carow dădu drumul draperiei la loc.

— As de treflă! îl auziră pe Pelops strigând, când porniră uşurel îndărăt, pentru a nu-i tulbura pe jucători.

— Ce se petrece acolo? întrebă folarhul. Sunt îngrijorat. Mă aflu în faţa unei enigme. De obicei sunt atât de paşnici. De ce trânteau cu violenţă foile celea de papirus pe masă? Şi ce strigau? Aşa se discută în limba germană?

— Învaţă skat[1], îi răspunse Carow şi îi explică jocul.

— Toţi cei din casa asta vorbesc germană. Doar eu nu.

— La ce bun vrei s-o înveţi? Doar tot nu vei avea niciodată prilejul să foloseşti limba.

— Din curiozitate, ripostă Phokas. Nu mi-ai spus chiar dumneata că în secolul vostru oamenii învaţă latina, fără a o folosi vreodată în practică?

— Am să vorbesc cu Iulius. O să-i facă plăcere să te înveţe ceva germană. Vrei de asemeni şi limba galilor sau a britanicilor?

— Nu, *una* din limbile astea băştinaşe mi-ajunge deocamdată. A da lecţii este, totuşi, pentru Jule o îndeletnicire mai convenabilă decât ceea ce face în şopronul pescarilor din afara oraşului. La urma urmei ce sens au de fapt experimentele lui secrete?

— De fapt n-ar trebui să spun nimic; Iulius a vorbit odată cu duumvirul Marcus Pilonius Honoratus despre ceasuri; şi atunci duumvirul i-a propus să construiască un ceas mare, care să poată fi montat pe timpanul frontonului bazilicii consiliului - ca o surpriză şi un dar al lui Marcus Pilonius pentru cetăţenii oraşului. Construirea ceasului nu e treabă uşoară. Întrucât la noi toate cele douăzeci şi patru de ore sunt deopotrivă de

[1] Joc de cărţi, foarte popular în Germania.

lungi, la voi însă ziua de la răsăritul până la apusul soarelui este împărţită în douăsprezece ore, astfel încât, după calculele noastre, aici la Velia orele au în iunie aproximativ şaptezeci şi cinci de minute, iar în decembrie aproximativ patruzeci şi cinci. Dar Iulius a calculat între timp totul şi a găsit o cale şi pentru mecanism.

— Da', de fapt, de ce face el asta? întrebă Phokas. Lucru manual! Şi pe deasupra într-o ambianţă atât de necurată. Într-un şopron de pescari!

— Mda, de ce? Cred că o face deoarece vrea totdeauna să-i uimească pe ceilalţi, în aşa fel ca ei să rămână cu gura căscată şi să le iasă ochii din cap de uimire. Ar vrea să poată construi nişte lucruri minunate şi să poată face miracole.

Phokas clătină din cap. Nu înţelegea asta. Se duseră îndărăt spre stoa.

— Am vrut să te întreb încă de adineauri: ce e cu miracolul care se zice că s-a petrecut - care s-a petrecut azi dimineaţă la micul templu? Dumneata ţi-l poţi explica?

După bubuitura îngrozitoare oamenii au crezut că muntele a erupt ca odinioară Vezuviul. În baia mea s-au spart geamurile din pricina suflului şi tot în cioburi zace şi una din marile ferestre ale belvedere-ului. Oraşul e cuprins de nelinişte. Oamenii se tem de mânia zeilor.

— Cetăţenii oraşului n-au de ce să-şi facă griji. Nici nu poate fi vorba de mânia zeilor, cel mult de mânia unui zeu, a lui Inuus, căruia obişnuieşti să-i zici „zeul oilor şi caprelor”.

— Te rog, te rog! interveni folarhul alarmat şi cu glas potolit. Când am zis eu aşa ceva? Nu rosti asemenea

cuvinte! Dacă mi-or fi ieşit asemenea expresii din gură, atunci oricum asta s-a întâmplat doar în glumă. Nu, te rog! Zău aşa!

Ca şi oraşul, şi eu sunt neliniştit, pentru că acolo pe munte s-a întâmplat ceva ce nu înţeleg. Din câte am auzit, erai şi dumneata cu Iulius acolo sus, când s-a petrecut miracolul. Chiar întâmplător? Şi nu cumva dumneata şi Iulius aţi contribuit la miracol?

Folarhul îl privi pe Carow scrutător.

— N-am fost acolo întâmplător. Auzisem că duumvirul Iulius Longus voia să pună să dărâme altarul şi templul azi. Dar nu e mult mai impresionantă minunea cu turmele lui Iulius Longus, care s-au aruncat în mare ieri după-amiază?

— Te rog nu abate discuţia! Lucrul acesta nu mi se pare câtuşi de puţin impresionant. S-a auzit doar de atâtea ori că turme cuprinse de o „spaimă panică” s-au prăbuşit în prăpăstii sau râuri.

— A fost însuşi Inuus cel care a împins animalele peste steiuri în mare.

— Mda, mda! Se prea poate. Aşa ceva îi stă oarecum în fire - sau în firea oilor şi a caprelor. Dar ca zeul să trimită un fulger tocmai când duumvirul i-a atins altarul, şi să-l azvârle la pământ - e totuşi un fapt remarcabil? Apoi faptul că Longus încă nu şi-a recăpătat graiul şi că un ochi îi stă strâmb? Cum îţi explici una ca asta? Cum poţi să mi-o explici mie?

— Zeul l-a avertizat, iar Longus i-a nesocotit avertismentul.

— Vorbiţi de avertismentul pe care i l-ai transmis dumneata alaltăieri primarului cu prilejul vizitei făcute?

— Ştii de asta?

— Longus nu credea că în cuvintele dumitale răsună

glasul zeului. Bănuia că erau motive personale cele care te determinaseră la asemenea intervenţie.

— Aşa i-a plăcut să interpreteze cuvintele mele, când am vorbit cu el. Nu voia să se lase convins. E încăpăţânat. Nici azi dimineaţă n-a luat spusele mele în serios şi, în ciuda faptului că l-am prevenit, a păşit în fanum şi a ridicat târnăcopul asupra altarului, ceea ce a avut urmări regretabile.

— Ai înnoptat cumva în templu?

Sprâncenele lui Carow se ridicară puţin şi în răspunsul lui simţeai răceala.

— Da. De ce întrebi?

— Eşti sigur că ai transmis cu adevărat propriile cuvinte şi avertismente ale lui Inuus? Ţi-a apărut cumva în vis, când dormeai acolo? Cam asta se povesteşte de obicei.

— Nu, nu mi-a apărut niciodată în vis, ci totdeauna aievea, la fel de real precum eşti dumneata în clipa aceasta. Când stăm de vorbă, îmi istoriseşte uneori câte ceva din grijile lui, şi când, ultima dată, a vorbit despre faptul că Longus vrea să pună să demoleze templul, i-am făcut plăcerea să transmit primarului avertismentul lui. Am făcut-o pentru că mi-e milă de zeu şi îmi este drag.

Phokas îşi frecă bărbia privind gânditor la Carow.

— L-a mai văzut cineva pe zeu în afară de dumneata, vreau să spun, fireşte, nu statuia lui, ci pe el personal? Iulius cumva?

— Iulius? Nuu.

— Sau, admiţând că s-ar mai fi aflat în templu noaptea şi altcineva în afară de dumneata - l-a văzut şi acea persoană?

— Văd că duumvirul Longus a pălăvrăgit şi că eşti

bine informat. Nu, Serena dormea totdeauna când m-am întreţinut cu zeul. A avut grijă Inuus de asta.

— Aşadar, în afară de dumneata nu l-a mai văzut nimeni. Hm!

Phokas reflectă o vreme.

— Când eram copil, obişnuiam să mergem vara la templu şi să prindem greieri în partea din spate, unde creştea, muşeţel. Uneori mai aruncam din uşă câte o privire în cella. Ne era frică. Arată în realitate chiar aşa de îngrozitor ca statuia lui?

— Îngrozitor? Orice director de muzeu din veacul meu ar chiui de bucurie dacă ar vedea acest chip de zeu. O statuie de lemn atât de veche ar fi un unicat şi de nepreţuit pentru muzeele europene. Rigid, sever, străvechi şi divin de o manieră pe care noi nu o mai înţelegem. Din păcate însă - la asemenea vechime, lucru de înţeles - statuia e sfărâmicioasă: în pulpa gambei drepte este un car de lemn. Poate că face Iulius ceva împotriva lui.

— Am în oraş meşteşugari buni, care îi pot înlocui piciorul, spuse folarhul.

— Se prea poate, dar restaurarea unei statui atât de veche e totuşi o treabă gingaşă care cere măiestrie artistică şi simţul stilului. Nu ştim dacă trebuie să încredinţăm treaba asta unui meşteşugar mărunt.

— Am putea aduce şi pe cineva de la Roma.

— La asta ne-am putea gândi, deşi eu cred că ar trebui să-l lăsăm pe el însuşi să hotărască.

— Arată, oare, la fel ca statuia sa?

— E ceva mai îndesat şi mai musculos.

— Are urechi ascuţite?

— Da, se termină ascuţit, dar asta n-are nici o importanţă. Eu, unul, nu mi l-aş putea imagina altfel.

— E mare?

— Mărimea lui variază. De obicei, când stăm pe treptele templului şi fumăm o ţigară, nu e mai mare decât mine.

— Cum? strigă folarhul şi vocea lui se sugrumă. Fumăm o ţigară, zici?

Şi Carow face minuni!

— Îţi mulţumesc încă o dată, spuse Inuus. Te rog aşază-te la locul dumitale. Creşti destul de repede în consideraţia oamenilor. Cât de sus vrei să ajungi? Începi să inspiri teamă.

— Vrei să spui că din cauza istoriei de azi dimineaţă, de la altarul dumitale de colo?

— Nu numai din cauza ei, ci şi din pricina istoriei de ieri seară. Serena nu va veni astă-seară.

— De ce? Am un sentiment ciudat, vorbi Carow întrebător, s-a întâmplat ceva, nu-i aşa?

— Da, aseară, în casa ei. În clipa asta, toată grădina ei este plină de oameni, care te roagă să-i ierţi pentru sacrilegiul pe care se gândea Ollius Rufus să-l comită împotriva dumitale.

Cu o seară înainte, Ollius Rufus fusese într-o dispoziţie neobişnuit de bună.

Scarpină pe gât o vacă ce stătea prin curte şi bătu un catâr cu palma pe crupă. Nici măcar în câine nu dădu cu piciorul, ca de obicei, când trecu pe lângă el ca să intre în casă. În atrium adăsta sclava de la odăi, Petronia. O privi în ochi. Fata fu surprinsă, dar nu se feri de privirea lui. Nu se ferea niciodată de privirile bărbaţilor. Nici nu se dădu la o parte din calea lui, ci îl privi în ochi, iar când trecu pe lângă ea, Petronia ridică uşor, imperceptibil, din umeri. Ei, ce e?

Rufus, observă gestul, dar se abătu uşor şi trecu pe

lângă ea. Sclava luă din nou cârpa de praf şi şterse fără poftă tăblia mesei. De altfel, nici nu se aşteptase la altceva din partea lui.

Când Serena şi cu el şedeau lungiţi la cină, schimbau de obicei doar puţine cuvinte. De rândul acesta însă, Rufus era vesel şi, faţă de condiţia lui obişnuită, guraliv, pentru că tocmai aflase că a doua zi urma să fie dărâmat templul lui Inuus.

Longus - aşa povestea el - avea să vină în persoană la templu. Mai întâi urma să dărâme altarul, apoi să dea jos acoperişul. Statuia aveau s-o îngroape în afara zidurilor oraşului. Şi pinii trebuiau tăiaţi, întrucât în faţa altarului lui Augustus era nevoie de un mare spaţiu liber pentru norod. Ea, Serena, avea să fie nevoită de azi înainte, să doarmă tot mai des acasă, aşa i se părea lui.

Serena tăcu şi, când nu mai putu îndura pălăvrăgeala, se ridică, dădu fuga în cămara ei şi se aruncă pe pat.

Ollius Rufus continuă să mănânce satisfăcut.

Mestecând, strigă să vină Petronia. Dar ea nu-şi făcu apariţia. Abia când mai strigă o dată, mai tare, veni de la bucătărie Tertia şi rămase în pragul uşii, adăstând în picioare. O trimise afară cu poruncă: Toţi sclavii şi liberţii să se adune în grădina din spatele casei.

Să nu se înşele în privinţa lui. Era puternic; şi, aşa cum duumvirul Longus făcea ordine în oraş, voia şi el să pună ordine în casa lui.

Uşa spre camera de odinioară a lui Carow era încuiată cu lanţ şi lacăt. Rufus se repezi cu umărul în ea şi, dintr-o opintire, smulse din lemn belciugele de care spânzura lanţul. Se vedea că era o încuietoare pusă de mână de muiere.

Uşa se izbi larg de perete. Rufus deschise obloanele şi porunci să aducă sfeşnice. Afară se adunaseră deja sclavii şi aşteptau. Veneau tot mai mulţi de după colţul casei. O să vadă ei acum, ce avea să facă el cu această statuie a zeului. S-o arunce pe fereastră, iar afară, în grădină, s-o calce în picioare, şi să urineze pe ea.

Rufus împinse la o parte coroana de crengi de pin, depărtând-o de soclu: cuprinse apoi statuia peste şolduri şi se opinti s-o ridice, dar numai de un lat de palmă, după care fu nevoit s-o lase jos, la locul ei. Cândva trei oameni purtaseră înăuntru torsul de marmoră al lui Priapus şi-l aşezaseră în picioare.

Când Rufus îl săltă din loc, cămaşa în dungi a zeului Carus se ridică în sus şi dădu la iveală un phallus imens. Capul de lemn cioplit grosolan, cu păr şi barbă de lână roşie, prinse să se slăbească din gât şi se înclină peste torsul care ridica disperat braţele în sus.

Sclavii văzură din grădină, pe fereastră, cum Rufus mai cuprinse o dată statuia cu braţele. Acum o aplecă într-o parte şi o strânse tare la piept. De afară făcea impresia că se luptă cu zeul. Sclavii se traseră îndărăt, pentru că totul le părea sinistru şi se temeau că lupta nu se va sfârşi bine.

Veniră şi Serena cu Tertia, dar rămaseră înmărmurite în uşă, când văzură cum se purta statuia zeului cu Ollius Rufus.

Acesta o mai cuprinse o dată şi o săltă, tot nu mai mult de un lat de mână; dar era prea grea ca s-o ţină sus, iar bustul ameninţa grotesc când să se încline înainte, când să se aplece spre spate, apoi se ţinu drept abia în ultima clipă, în timp ce Rufus încerca, cu paşi mărunţi, să-şi păstreze echilibrul şi să rămână în

picioare. Până la urmă însă, capul mare de lemn căzu cu vuiet pe jos, iar Rufus nu mai ţinea în braţe decât torsul lui Priapus. Mai mult, îl împingea decât îl purta. Iar privitorii din grădină aveau impresia că statuia dansa cu Rufus, care se căznea acum s-o împingă spre fereastră şi afară: şi deodată se prăbuşi la pământ.

Poate că îl lăsaseră puterile sau alunecase şi îşi pierduse echilibrul. Dar statuia se răsturnă cu zgomot peste el şi peste patul de lemn al lui Carow.

Rufus era prins sub ea.

Serena chemă câţiva sclavi înăuntru; intrară în grabă pe fereastră, ridicară statuia şi o aşezară la loc pe soclul ei. Capul roşcat, cu păr îmbelşugat, zăcea pe undeva pe jos, dar membrul în revoltă al lui Priapus împungea până departe de sub poala cămăşii.

Chipul lui Rufus era pământiu şi în colţul gurii i se adunaseră câteva picături de sânge. Avea ochii închişi şi gemu când încercară să-l ridice în picioare.

Serena porunci să-l ducă în odaia lui. Leşinase. Sclavii şi sclavele din grădină nu cutezau să se apropie de fereastră, dar întindeau gâturile să-şi dea seama ce anume se petrecuse în cameră. Petronia veni cu un sfeşnic cu trei opaiţuri. Venea din proprie iniţiativă, întrucât voia să vadă şi ea ce se întâmplase, ca să poată povesti după aceea mai departe.

Serena închise fereastra şi o trimise pe Tertia la Rufus, dar aceasta îi explică, scâncind, că nu poate vedea sânge şi răni. Îi era frică să fie singură cu stăpânul, dacă va muri. Continuă astfel până când Petronia scoase pe neaşteptate un ţipăt, fiindcă se lovise cu sfeşnicul de phallusul lui Priap. Serena o împinse pe Tertia afară din cameră.

Potrivi cămaşa din nou frumos şi cuviincios în jurul

statuii de marmură, ridică de jos capul zeului care se rostogolise într-un ungher, îl sărută pe frunte, întorcându-se cu spatele spre Petronia, şi îl rugă să ierte mişelnica pângărire. Iar sclavii trebuiră s-o ajute ca să aşeze capul la loc, pe torsul de marmoră al lui Priapus.

Rufus zăcea culcat în patul său. Un mic opaiţ cu ulei, pe o consolă, dădea puţină lumină. Tertia stătea departe de pat, lângă uşă, rozându-şi înfricoşată o unghie. Rufus deschise ochii, o văzu şi o recunoscu. Îi făcu semn cu o mişcare slabă din mână să vină la el. Dar Tertia se puse pe scâncit şi se prefăcu a nu fi văzut mâna care-i făcea semn.

În acea clipă intră Serena. Spuse în direcţia patului că în seara aceea nu mai putea trimite după doctor la Velia, întrucât porţile oraşului se închiseseră. Dar mâine dimineaţă, în zori, avea să plece o ştafetă călare. Mai întrebă, tot cu faţa spre pat, dacă trebuia să mai aducă sau să mai facă ceva.

Rufus nu răspunse nimic, închise doar ochii.

Serena apucase să plece, când el vru să-i spună ceva; dar cât căută cuvintele, ideea i se şi topise din minte. Îi trecu prin cap gândul că acum avea să moară, singur, dar gândul pieri numaidecât.

Când a doua zi dimineaţa, ştafeta se întoarse cu răspuns, medicii din Velia erau ocupaţi cu primarul Iulius Longus, care tocmai fusese adus acasă într-o lectică, dar erau şi mai acaparaţi de soaţa sa Lassia, care se îndoia de diagnosticul şi tratamentul fiecărui doctor şi voia necontenit să recurgă şi la consilierii chemaţi pentru consult. Dar nici măcar vizita unui doctor nu i-ar mai fi folosit lui Ollius Rufus. Avea o ruptură a ficatului.

În seara de după accident, veniseră oameni din toate împrejurimile şi stăteau tare înghesuiţi în grădină. Voiau să vadă chipul zeului care-l doborâse pe Ollius Rufus, iar în aceeaşi dimineaţă îi dăduse un semn primarului Iulius Longus, să nu vatăme sanctuarul lui Inuus.

— Serena tocmai s-a dus în sanctuarul ei provizoriu, spuse Inuus, şezând pe treptele templului alături de Carow, şi, de la fiecare fereastră, le-a adus la cunoştinţă celor adunaţi, că Ollius Rufus şi-a dat duhul acum câteva clipe.

Oamenii adastă acolo în livadă, deoarece vor să vadă statuia dumitale, de care se tem acum mai mult ca înainte.

Simt în adâncul lor o profundă mulţumire că există cineva înaintea căruia pot sta cu frică. N-ai dreptul să-i lipseşti de această frică, întrucât din asemenea teamă de zei încolţesc pietatea şi religia. Mai ales că, în fond, se tem de noi pe bună dreptate.

Acum îngenunchează cu toţii în grădină, ridică mâinile în sus şi imploră chipul dumitale din fereastră să nu răzbuni împotriva lor sacrilegiul lui Ollius Rufus.

— Dar oamenii ăştia n-au făcut nimic! Cum de le trece prin minte că un zeu s-ar putea răfui *cu ei* pentru ceea ce a făptuit Ollius Rufus. Dumneata ai face, oare, asemenea lucru? întrebă Carow.

Inuus reflectă, apoi dădu răspuns:

— Eu poate că sunt cumva de modă veche; însă nu i-aş lăsa să scape cu una cu două.

— Dar oamenii ăştia sunt nevinovaţi!

— Da, da! Fireşte ! Dar acesta nu e, vezi bine, un motiv!

Meyer-Proske crede că hotelul lui arde

A sunat telefonul. M-am uitat la ceasul de pe noptieră. Era ora trei şi douăzeci şi două de minute.

L-am lăsat să sune, căci nu putea fi decât Redlich. Dar cum nu mai înceta, am şovăit dacă n-ar trebui totuşi să ridic receptorul, întrucât putea să fie şi portarul hotelului care să mă înştiinţeze că tot hotelul era în flăcări, că, din pricina fumului produs, pompierii nu mai pot răzbate până la etajul patru, că totuşi urmează să fie întinse sub ferestre plase de salvare şi că mă roagă să binevoiesc a mă îmbrăca repede. Am adulmecat aerul şi mirosea într-adevăr a fum.

Dar curentul electric mai funcţiona. Am aprins lumina şi am ridicat receptorul. Nu era însă nici Redlich şi nici portarul. La telefon era Jeannette care m-a întrebat:

— Ştii întâmplător unde e manuscrisul?

— Care manuscris?

— Ei, manuscrisul lui Jule. Jurnalul lui Carow, bineînţeles.

— Doamne! Jeannette! Acum este - o clipă! - trei şi douăzeci şi şase. Cum vrei să ştiu, aşadar, unde e manuscrisul! Credeam că arde hotelul.

— Arde hotelul tău? întrebă ea cu glas ridicat.

— Nu, dar mi-am închipuit asta. Nu pot să-ţi explic acum. Mai întâi să caute Jule peste tot.

— Caută de când am ajuns acasă. A dispărut.

— Dar e pus totdeauna în micul vostru safe ignifug.

— Da, dar l-a scos de acolo azi după-masă, i se părea că nu era destul de sigur acolo. Spunea că, dacă face cineva o spargere la noi, primul lucru pe care îl deschide forţat este safe-ul. De aceea l-a pus în apărătoarea de carton a unui volum al enciclopediei. Şi acum nu mai e în ea.

— Ce volum?

— În primul: AA până la BZ.

— Dar asta e o tâmpenie. Primul volum e doar cel mai nesigur din toate. Acolo caută mai întâi orice spărgător. S-a uitat Jule şi în al doilea?

— Am să-l întreb.

— Vezi, Jeannette! am spus eu cu un oftat.

— Îmi pare rău că te-am trezit din somn.

— Da’ nici nu m-ai trezit. Toată noaptea, de când ne-am despărţit jos, lângă felinar, m-am gândit la tine. Am fost atât de furios pe tine. Treizeci şi una de mii! Dacă n-ai fi spus întruna să nu risc nimic şi dacă n-aş fi ţinut necontenit la păstrare, după sfatul tău, atâtea jetoane, şi dacă aş fi pus *en plein* toată grămada, aş fi putut să realizez sute de mii.

— Sute de mii!? Pe drumul spre casă, Jule a calculat că, dacă am fi pontat întruna pe număr în plin, atunci în cel mult două ore banca ar fi dat faliment.

— Dumnezeule! am făcut eu. Eram atât de copleşit, încât am închis telefonul fără să mai spun „noapte bună”!; dar de dormit nu mai putea fi vorba acum.

La şapte, când tocmai aţipisem din nou, mă chemă Jule la telefon. Manuscrisul reapăruse. Să nu-mi fac griji. Se află *totuşi* în safe, dar nu-şi mai amintea să-l fi pus înăuntru. Totul este, oricum, foarte ciudat.

În cursul dimineţii mi-am dus banii la bancă şi am întâlnit-o acolo pe Peggy, care venea zilnic să întrebe

dacă n-au sosit bani pentru ea.

Auzise deja de câştigul meu. M-a felicitat şi a fost de părere că trebuie să am un sistem absolut sigur. Să nu neg asta. M-a întrebat dacă n-am putea merge în seara aceea împreună la cazinou.

Asta n-am făcut-o, dar m-am mutat la hotelul Hofgarten, vizavi de cazinou, şi am luat acolo o suită. Căci, cum spune cântecul, mijloacele mele îmi permiteau.

Şi Peggy locuia tot acolo.

După-masă am fost la Jule. De cum am luat loc, a început:

— Acu' vine povestea cu ţigările.

— Toate frumos la rând! i-am spus. Mai am câteva întrebări.

— Bine, fie, dar e greu să descrii cât de mult depindeau cei de-acolo de ţigări. Încercau ei să minimalizeze, mai ales folarhul, dar în realitate credeau, când au atacat ultimul cartuş, că acum sosise sfârşitul lumii.

— După mine, ai trecut prea repede peste explozia de la vechiul templu.

— Mda, făcu el, voiam doar să băgăm spaima în Iulius Longus. Dar pusesem, pesemne, cam prea mult exploziv.

— Ce era de fapt ? Pulbere neagră? Fabricată în atelierul tău?

— Ce-ţi trece prin gând! Trinitrotoluen conglomerat cu mijloace de plastifiere. Adus de mine, fireşte.

— Măi, i-am spus, dar substanţa asta e primejdioasă. Asta aveai tu în geamantan şi cu asta ai aterizat pe stâncă?

— Clar. Şi Carow a fost la început îngrozit. Dar TNT-ul

era amestecat cu săruri inerte ce întârzie reacţia. Am aruncat în peretele templului o bucată cât o minge de tenis, pentru a-i demonstra lui Carow că e complet inofensivă. Aprinderea a fost lucrul cel mai greu; dar am găsit eu totuşi o cale - pur şi simplu genială. Zău aşa? Dacă vrei pot să-ţi desenez mecanismul de aprindere.

— Nu-i nevoie, i-am replicat. Dar cum ţi-a venit de fapt ideea cu explozibilul?

— Simplu de tot. Cu puţin înainte de-a o lua din loc spre Velia, m-am mai dus o dată la profesorul Hofer, pentru un examen medical suplimentar; şi acolo am întâlnit pe unul care voia să arunce sanatoriul în aer, lucru pe care îi povestea la toată lumea; dar eu am fost singurul care l-am luat în serios.

— Un criminal?

— Nu, un pacient. Îl chema Hunziger.

— Aa, Hunziger! am spus eu, şi nimic altceva.

— L-am rugat să-mi dea mie explozibilul, pe care îl avea de luni de zile în dulapul lui, pentru că voiam să-l experimentez. După aceea i-am restituit plastilină pură, din aceea pe care o folosesc copiii ca s-o modeleze, şi i-am spus că efectul explozibilului este realmente zguduitor. S-a bucurat mult de asta şi nu mai ştia cum să-mi mulţumească. Dar cred că în carte n-ar trebui să intrăm în toate amănuntele astea.

— Da' de ce nu? Cititorul revistei *diese woche*...

Nu m-a lăsat să vorbesc până la capăt.

— Nu e vorba de ceea ce vor să audă cititorii revistei *diese woche,* ci de ceea ce sunt eu dispus să le povestesc. Nu-ţi dai seama că povestea asta mi-e penibilă? Căci n-am vrut, vezi bine, decât să-l băgăm în sperieţi, dar el nu şi-a mai revenit niciodată pe deplin -

şi asta numai pentru că am pus o sută de grame prea mult.

— Trebuie să fi fost o bubuitură pe cinste!

— Nu numai bubuitură. Bomba a făcut o gaură în stânca pe care o mai poţi vedea şi azi. Arheologii se află în faţa unei enigme şi presupun că locuitorii din Velia au vrut să construiască acolo sus o cisternă, dar că mai apoi au renunţat, fiindcă stânca era prea dură. Ridicol!

— Se mai poate vedea gaura şi acum?

— Du-te până acolo s-o vezi.

— Aşadar, i-am spus, ajungem, acu' la ţigări. Ce-a fost cu ele!

— Începuseră ultimul cartuş şi Carow îl împărţise: o treime şi-a păstrat-o pentru el. O treime îi revenea lui Phokas, iar o treime, adică trei pachete şi şase ţigări separate le-a sacrificat lui Inuus, punându-i-le înaintea statuii sale din templu. Acum se terminase şi provizia. *Finito*.

Din clipa aceea Carow a devenit cu totul insuportabil. Voia să se reîntoarcă imediat, iar eu trebuia să las totul baltă şi să lucrez cu el la curba de reîntoarcere. Dar eu nu puteam face aşa ceva. El, unul, ar fi scos-o uşor la capăt cu rezerva lui de ţigări până după vizita împăratului - spunea el -, dacă n-ar fi avut atâţia tovarăşi de fumat, care tocmai se dedaseră viciului. Sau - se întreba el cu glas tare - de ce n-oi fi adus eu măcar încă unul sau două cartoane în plus. I-am spus pe şleau ce gândeam. Nu ştiu dacă îţi poţi imagina...

— Ba, da, i-am ripostat, îmi pot imagina foarte bine.

— Atmosfera în casă era detestabilă. Folarhul renunţase la ora de germană şi la cea de skat. Cei doi filosofi stăteau tot timpul cu el, în bibliotecă, unde îi

puteai auzi până seara târziu, făcând socoteli. Căci calculau cu abacul şi îşi strigau unul altuia rezultatele, pentru a le compara. Câteva zile mai târziu, după-masă, mă chemă folarhul la el. M-am aşezat în faţa lui pe un scăunel şi am vrut să continui cu lecţia de germană, dar mi-a spus că vrea să-mi vorbească într-o cu totul altă chestiune. Era vesel, dar ochii îi erau umflaţi şi abia putea vorbi de răguşeală.

— E foarte corect, a spus el, că se raţionalizează ţigările; dar pentru asta ar trebui instaurată o instanţă neutră, cineva care nu fumează. De aceea voia să mă întrebe, dacă n-aş fi eu dispus să preiau această sarcină, care pretindea dreptate, incoruptibilitate şi o mare doză de tact.

— Cu plăcere, i-am răspuns eu dar unde sunt ţigările?

— Uite-le colo, mi-a spus el şi mi-a arătat o masă de lângă perete, pe care se aflau şase cartoane mari de ţigări.

Atât mi-a relatat Jule.

Am scris în blocnotesul meu: Erau şase cartoane mari de ţigări. Apoi am închis carnetul. Jule m-a privit nerăbdător, iar eu, la rându-mi, mă uitam la el cu reproş. Jule a lăsat privirea în jos şi se juca cu un creion. Era abătut.

— N-am ce face, dar trebuie să povestesc lucrurile cum s-au petrecut. Carow relatează şi el istoria în jurnalul său.

N-am spus nimic în legătură cu asta. El a adăugat, completând:

— Nu-ţi pot zugrăvi decât ceea ce am văzut cu ochii mei şi am auzit cu urechile mele.

Tot n-am putut spune nimic. Eram atât de bulversat

de faptul că îmi făcea un asemenea pocinog. Ar fi trebuit să-i fie ruşine.

Jule mai făcu o tentativă să explice:

— Recunosc că lucrul ăsta e greu de înţeles. Dar cred că ştiu cum a făcut rost folarhul de ţigări.

— Haide, Jule, i-am întors vorba, lucrurile stau aşa: dacă scriem în *diese vooche* că Iisus a luat cinci pâini şi doi peşti şi că a săturat cu ele cinci mii de oameni, ba încă au mai şi rămas douăzeci de coşuri pline, cititorii or să înghită asta pentru că se ştie că Iisus putea săvârşi asemenea minuni. S-ar părea că în privinţa asta nu sunt nici un fel de probleme. Dar dacă folarhul face din trei pachete de ţigări zece mii...

— Trei mii, obiectă Jule. Şase cartoane mări a câte cincizeci de cartuşe fac trei mii de pachete sau şaizeci de mii de ţigări.

— Bine, aşadar, dacă folarhul tău face din trei pachete trei mii, cititorii noştri vor să afle şi cum se poate face aşa ceva. E rezonabil, nu?

— Dar el n-a transformat trei pachete în trei mii, ci a *cumpărat* şase cartoane mari, cuprinzând trei mii de pachete sau şaizeci de mii de ţigări în total.

— Aha! am intervenit eu sarcastic, în Velia?

— Nu, la Willy Wolf pe strada principală din Heidelberg.

Jule m-a privit lung. Voia totdeauna să vadă cum reacţionam la asemenea dezvăluiri surprinzătoare; dar nu mi s-a clintit nici un muşchi pe faţă, ci am tras o linie groasă peste întreaga pagină din carnetul meu şi i-am spus:

— Jule, îţi sunt recunoscător pentru minunea de la Cazinou. Încă n-o pot înţelege. Dar din povestea pe care mi-ai spus-o acum nu cred nici o iotă; torni la

palavre, vrei să-ţi baţi joc de mine şi să vezi cât cred din ceea ce-mi spui.

Jule a privit în paharul de bere şi a râs în sine, dar nu m-a contrazis.

— Doar nu le pot pretinde cititorilor să creadă că cei doi filosofi permanenţi au cumpărat ţigări la Heidelberg. Doar nu aveau banii necesari.

— Aveau monede Krüger şi ducaţi Franz Joseph de la noi, pe care îi schimbasem la ei. De altfel Pelops m-a întrebat odată de ce unii oameni poartă la noi sticle la ochi, ba chiar sticle fumurii. Atunci mi-a venit în minte că bătrânul Wolff umblă totdeauna cu ochelari de soare, chiar şi în magazin.

Am clătinat din cap.

— Jule, i-am spus, azi ai mers prea departe. Asta nu ţi-o pot accepta.

Am închis carnetul. Jule a ridicat ochii şi avea o privire tristă. Aproape că îţi făcea milă.

— Înţeleg, a îngăimat el, şi cu toate astea nici măcar n-am pomenit o sumedenie de alte lucruri.

Şeful protocolului în vizită la Velia

Convorbirile pe care şeful protocolului imperial, Numisius Malhas, le purtase la Velia în cursul călătoriei pregătitoare nu se desfăşuraseră spre mulţumirea sa. În prima zi discutase programul în toate amănuntele cu duumvirul Marcus Pilonius Honoratus, care părea să nu acorde seriozitatea necesară problemelor de protocol şi să privească iminenta înaltă vizită doar ca o plicticoasă întrerupere a rutinei birocratice; iar celălalt duumvir, Iulius Longus, fusese o decepţie şi mai mare. Malhas nu era lămurit dacă acela măcar înţelesese ce se dorea de la el.

Phokas îi arătase şefului protocolului clădirea, chiar şi bucătăria, pivniţele şi grajdurile folarhiei, şi se interesase, în cursul unei discuţii pe terasă, dacă împăratul va îngădui oraşului să-i ridice lui Parmenide un mic sanctuar. Cheltuielile avea să le suporte, bineînţeles, folarhia.

În continuare, Malhas întrebase ce gândesc cei din pholé cu privire la primirea împăratului în cercul lor.

La aceasta nu erau încă în măsură să răspundă, i-a ripostat folarhul, deoarece în asemenea chestiuni importante trebuie să hotărască totalitatea celor din pholé. Dar ea avea să se reunească din nou abia peste doi ani.

Dacă le trebuie atât de mult timp pentru o hotărâre în pholé, îi întoarse vorba Malhas, atunci să înceapă să se gândească şi la sanctuarul lui Parmenide abia peste

doi ani.

Folarhul nu-l invitase pe Malhas la cină, iar Malhas, foarte susceptibil, se întreba acum dacă nu fusese cumva desconsiderat protocolar numai pentru că, fiind originar din Siria, vorbea latineşte cu un puternic accent străin.

Se reîntoarse destul de devreme la casa de oaspeţi, unde îşi dăduse întâlnire cu primarul Marcus Pilonius pentru o discuţie finală.

La intrare stătea rezemat neglijent de un stâlp acelaşi tânăr care şi ieri, când acostase nava în port, se împinsese în faţă şi, cât timp Malhas cinase la Marcus Pilonius, adăstase primprejur - de altfel un flăcău chipeş. Nu vădea în faţa înaltului funcţionar împărătesc nici respect nemăsurat, nici vreun fel de stânjeneală, ci îl privi fără sfială în ochi şi îl urmări cu privirea, când vru să intre în casă.

Malhas îi făcu un mic semn din cap şi tânărul se apropie numaidecât de el.

— Cum te cheamă?

Myiagros îl privi surâzând provocator.

— Ticălosul, răspunse el.

— Unde sunt părinţii tăi? mai întrebă Malhas şi glasul lui gros sună deodată răguşit.

— Nu am.

Malhas intră pe poartă în casă, iar Myiagros se ţinu alături de el.

— O să mâncăm împreună mai târziu. Deocamdată mai trebuie să vorbesc cu un vizitator. Între timp poţi să faci baie, şi apoi să te aşezi în grădină şi să mă aştepţi, Ticălosule!

Îi trase o palmă peste spate şi îl dădu în grija unui sclav domestic.

Marcus Pilonius Honoratus sosise deja şi aştepta în tablinum.

Rezumatul vizitei lui Malhas la Velia conţinea de la un cap la altul numai plângeri: Duumvirul Iulius Longus însuşi fusese cel care insistase ca, în drum spre Sicilia, împăratul să facă o haltă la Velia. *El* înaintase o petiţie pentru ridicarea unui altar al împăratului în oraş, petiţie ce fusese aprobată. *El* făgăduise să organizeze, pentru vizită, câteva mari lupte cu fiare şi dăduse a înţelege că împăratul va fi primit în pholé şi iniţiat în tainele ei.

Dar toate astea fuseseră promisiuni în vânt; căci ce ieşise la iveală acum, cu prilejul vizitei pregătitoare a şefului protocolului imperial? Iulius Longus nu ştia nimic; stă la tratative cu un aer obtuz şi absent, dacă nu cumva se scuză, menţionând cumplite dureri de cap.

Locul ales de acropole, lângă templul Atenei, pentru altarul împăratului, este de fapt bine situat, dar prea mic. Cu toate astea nu vrea să ridice nici o obiecţie în legătură cu el, cu condiţia să fie gata la timp.

Despre lupte cu fiarele - la plural - nici nu putea fi vorba, cel mult de un singur spectacol de acest fel, întrucât tratativele pentru cumpărarea de fiare sălbatice fuseseră duse cu multe ezitări şi cu mijloace materiale insuficiente. În modul acesta, puteau fi puse la cale cel mult lupte de câini, nu însă lupte pasionante cu fiare mature. În privinţa aceasta, din partea oraşului, şi nu în ultimul rând dintr-a lui Iulius Longus, urmau să fie făcute eforturi financiare considerabile şi tratative rapide, susţinute, cu neguţătorii de fiare din Roma.

În ce priveşte luptătorii, era de dorit ca cezarul să

pună la dispoziţie un număr de prinşi germanici din tribul quazilor[1], cărora le dăduse tocmai o lovitură nimicitoare. Aceştia se remarcă, chiar şi printre germani, prin înălţimea lor, şi pentru acest motiv ca şi pentru părul lor blond, aveau să fie cu siguranţă o atracţie, nu numai pentru doamne.

Folarhia trebuia să fie declarată reşedinţă imperială pe durata şederii împăratului la Velia, dacă prefectul gărzii nu avea să ridice obiecţii în privinţa siguranţei. Oricum, era vila cea mai mare şi mai comodă din oraş. Îl surprinsese însă neplăcut întrebarea folarhului, dacă curtea imperială va garanta şi pentru pagubele pe care le vor produce clădirilor suita împăratului. Nu i-a fost tocmai uşor să se abţină de a-i da un răspuns usturător pentru asemenea impertinenţă.

Totuşi, a abordat, cu tot calmul, dorinţa împăratului de-a fi cooptat în pholé; căci înaltul stăpân, ilir de origine, se străduieşte în toate felurile să demonstreze strânsa legătură dintre cultura iliră şi cea romană şi elenă. Dar folarhul a răspuns evaziv.

Tot astfel şi dorinţa împăratului de a-i fi înfăţişate măcar fundamentele doctrinei ezoterice a lui Parmenide, a fost respinsă sub pretext că în acest fel se încălca un jurământ străvechi. Când în fond, această doctrină secretă, despre care se tot vorbeşte pe ascuns, este singurul lucru care-l interesează pe împărat din tot cultul lui Parmenide şi Velia.

În schimb folarhul se oferise să pună să se desfăşoare în faţa împăratului o dispută între cei doi filosofi permanenţi asupra unui paradox al lui Zeno din

[1] Quazi este denumirea dată membrilor unui trib germanic, care la începutul secolului I d.Hr. s-a stabilit în Moravia. Aceştia, împreună cu marcomanii, sarmaţii şi alte triburi, au purtat războaie împotriva Imperiului Roman în timpul împăratului Marc Aureliu (161-180).

Velia, şi anume cel referitor la întrecerea dintre Ahile şi broasca ţestoasă pe care n-o poate nici ajunge din urmă nici depăşi; şi, în legătură cu asta, asupra problemei dacă mişcarea este posibilă.

Dar abia la sfârşit, folarhul a dezvăluit că acest filosof Zeno a participat, pe vremea lui, la un atentat - slavă zeilor neizbutit - împotriva stăpânitorului său şi că, drept urmare, şi-a aflat o moarte binemeritată.

Împăratul nu suferă să audă cuvântul atentat; este, aşadar, cu totul imposibil să-l invite la o dispută asupra teoremei unui autor care a vrut să-şi omoare domnitorul. În afară de asta, împăratul consideră asemenea sofisticărie arguţioasă drept o pierdere de timp. E soldat.

Malhas mai spuse că nu va aminti nimic la Roma despre propunerea folarhului; căci prefectul gărzii Stasius Stasimus, care mai preluase acum şi conducerea serviciului secret şi care era în prezent, fără îndoială, cel mai important om din imperiu - afară de împărat, bineînţeles - însărcinase deja câţiva *agentes in rebus* să cerceteze dacă în pholé nu se desfăşoară vreo activitate subversivă. Care era părerea lui Pilonius, o fi ceva adevărat în bănuiala aceasta?

Pilonius răspunse că el, cu tot respectul, consideră asemenea presupunere drept o nerozie.

— Atenţie! strigă Malhas. Nu-ţi forma o părere pripită! După cum mi-ai confirmat şi dumneata ieri, în casa lui locuiesc doi germani, despre care n-a scos nici un cuvânt din proprie iniţiativă în discuţia de ieri cu mine, până când nu am adus eu vorba şi i-am spus că împăratul s-ar bucura să-i vadă. Ştii dumneata ce mi-a răspuns? Că are să-i întrebe pe germani, dacă vor să-l

vadă pe împărat. Imaginează-ţi una ca asta! Vrea să-i întrebe! Mi se pune pretutindeni de-a curmezişul.

— Îl înţelegi greşit, spuse Pilonius. Vezi bine cu câtă bunăvoinţă pune întreaga folarhie la dispoziţia împăratului. În ceea ce-i priveşte pe cei doi străini, avem a face cu o taină despre care ne e greu să vorbim - oricăruia din noi.

Malhas ridică mâinile în sus ca pentru implorare.

— Fie-ţi milă! Te rog! Nu-mi veni cu asemenea explicaţii!

Dar Pilonius nu se tulbură pentru atâta lucru, dimpotrivă:

— Nu dau nici un fel de explicaţii, ci vorbesc despre fapte: Carus *este* un făcător de minuni de esenţă divină. Are dinţi de aur. Închipuie-ţi! Scapără fulger şi foc din mână. Asta am văzut-o eu însumi. A vindecat nenumăraţi bolnavi la ţară, a trezit morţii la viaţă şi i-a adus lui Iulius Longus un mesaj neîndoios autentic al zeului Inuus. Pentru toate astea există dovezi de nezdruncinat.

— În minunile lui Carus aş putea crede, oarecum, dar nu într-un zeu Inuus. Eu sunt creştin.

— Oo! exclamă primarul Pilonius.

— Dar fireşte că aduc jertfe zeilor şi cezarului.

— Fireşte! Şi colegul meu de funcţie Longus n-a crezut în zeul Inuus, până l-a lovit fulgerul de care îl avertizase germanul Carus. Nu ştiu ce-a văzut Longus în acea clipă când a fost fulgerat. Nu scoate o vorbă despre ea; dar din clipa aceea e cu totul altfel.

Şeful protocolului întrevăzu posibilitatea unui nou punct în programul vizitei împăratului:

— N-ar putea germanul Carus să-l vindece în văzul cezarului şi al întregii curţi? S-ar putea organiza ceva

frumos. Poate cu o mică cuvântare a lui Carus?

— După ce Iulius Longus a nesocotit avertismentele lui? Nu-mi pot imagina una ca asta.

— Cu toate acestea, când va fi aici, împăratul va exprima cu siguranţă dorinţa să-l vadă pe germanul Carus.

— Numai din pricina numelui său?

— Nu numai, ci mai ales pentru că doreşte totdeauna să vadă minuni şi, cu siguranţă, că va dori să ştie în ce fel a apărut germanul ăsta aici. Nici nu-ţi poţi închipui cât e de greu pentru protocol să-i prezinte mereu şi pretutindeni miracole şi curiozităţi. Dar în programul pe care mi l-aţi prezentat dumneata şi folarhul nu pot descoperi nimic în acest sens. Sper că mâine, înaintea plecării mele, îmi vei prezenta sugestii utilizabile. Acum mai am o altă întâlnire.

La această întâlnire se vădi că, în afară de altele, Ticălosul mai era şi deştept: căci în zorii zilei, când părăsi casa, îi făcuse şefului protocolului mai multe propuneri pentru un program pe placul împăratului decât îi făcuseră folarhul şi cei doi primari ai oraşului la un loc.

Meyer-Proske află de cei trei şeici din Heidelberg

De la Jule am plecat direct la Heidelberg. Către ora cinci eram în tutungeria „Willy Wolff” din strada principală, între vechea universitate şi restaurantul „Bitter”'. Era o prăvălie veche, mică. M-am prezentat frumos: Meyer-Proske de la *diese woche* şi l-am rugat să-mi îngăduie câteva întrebări.

— Dumneavoastră sunteţi domnul Wolff?

Avea păr negru, cu ondulaţii permanente, şi purta o mustaţă ca Günter Grass. Să tot fi avut vreo treizeci de ani, dar putea fi şi de cincizeci. Pe nas nu avea ochelari de soare.

— Nu, răspunse el. Numele meu e Schüssler. Domnul Wolff era socrul meu; dar a murit deja de cincisprezece ani. Făcu o pauză, apoi adăugă semnificativ: Cancer. Prostată.

Cu toate că trecuseră cincisprezece ani, am mormăit totuşi ceva despre „condoleanţe” şi „foarte trist” şi am exprimat speranţa că domnul Wolff nu suferise prea mult. Domnul Schüssler m-a contrazis însă categoric: socrul său suferise, dimpotrivă, îndelung şi din greu şi în cele din urmă îi dăduseră medicamente tot mai puternice împotriva durerilor. Din cauza asta era mai tot timpul toropit, astfel încât nici nu se mai putea discuta cu el cum trebuie. La urmă de tot, dormea întruna.

I-am spus că e deprimant să auzi despre asemenea întâmplări. Habar n-avusesem de toate astea. Cel mai

important lucru, în viaţă e totuşi sănătatea.

Domnul Schüssler se declară de acord.

L-am întrebat dacă socrul său nu purta câteodată ochelari de soare.

— Câteodată? Întotdeauna: când a fost aşezat în sicriu, fără ochelari, aproape că nu-l mai recunoşteai. Avea, de fapt, o inflamaţie cronică a conjunctivei - mai înainte vreme, fireşte - şi îi intrase în cap că se datorează luminii. De aceea purta totdeauna ochelari de soare, chiar şi seara la televizor. Comic, nu? Îi era mereu frică să nu orbească cândva. Şi din ce cauză a murit? Cancer. Prostată.

Cu adevărat tragic. Dar pentru a muta discuţia de la cazul individual la generalităţi şi la ceea ce mă interesa, am spus:

— *Dar cu ale soartei forţe nu poţi împleti cunună*. Schiller.

— Cum? a întrebat domnul Schüssler.

— E de Schiller, am repetat eu mai explicit. Friedrich von Schiller. Prinţ german al poeziei. *Dar cu ale soartei forţe nu poţi împleti cunună.*

— Ahaa! răspunse el cam nedumerit.

— V-a povestit vreodată socrul dumneavoastră despre un client cu numele Phokas, care ar fi cumpărat de la el un lot mare de ţigări? Sau vă puteţi aminti cumva chiar dumneavoastră?

— Phokas? Nu. Cum arăta?

— Era deja bătrân, foarte gras, avea buze cărnoase, strungăreaţă şi, din câte ştiu, gâfâia tot timpul.

Nu-şi aducea aminte.

— Da' a trecut o bună bucată de vreme de-atunci. Poate douăzeci de ani.

— Ei, daa! Dacă a trecut atâta vreme de-atunci!

— După toate probabilităţile a plătit ţigările cu monede de aur.

— Aha! exclamă el. Vă referiţi la şeic! Individul cu caftan alb sau cu ce poartă ei acolo în Africa şi care a intrat în prăvălie tocmai când ploua afară cu găleata.

Daa, fireşte! Lucram deja aici, în prăvălie, atunci când au venit prima oară. Pe vremea aceea tocmai începusem să lucrez, deoarece treaba aici în magazin ajunsese să-l cam depăşească pe socru-meu, adică nu, pe vremea aceea încă nu era chiar aşa. Cu siguranţă că sunt douăzeci de ani buni de-atunci. Daa, de ăia îmi pot aduce foarte bine aminte.

— Spuneţi *ăia?*

— Da, mă refer la şeicul cel gras şi la cei doi ajutori de şeic cu bărbi lungi, care au cărat pachetele. Aşa e, aveau monede de aur din Africa; am mers cu ei la bancă şi le-am schimbat. Între timp socrul meu a scos din depozit cartoanele de ţigări. De fapt voiau ambalaje pentru tropice, din tablă sudată; dar alea trebuiesc comandate special, pentru că aproape nu mai sunt cerute azi. Plasticul serveşte la fel de bine şi e mult mai uşor.

— Da’ cum v-aţi înţeles?

— Ei, ştiau şi ei un pic nemţeşte. Când vorbeau rar, puteai chiar să-i înţelegi. În afară de asta, îşi notaseră pe hârtie câteva întrebări. Iar când a fost mai greu, ca de pildă la bancă, am făcut eu pe interpretul. Fiindcă cei trei ştiau şi ceva italiană şi pe vremuri am fost timp de şase ani în fiecare vară la Rimini cu nevastă-mea, de fapt pe-atunci încă logodnica mea; mergeam în iunie, când acolo nu era încă aglomeraţie, deoarece la noi nu începuse încă vacanţa. Şi astfel poţi prinde oleacă de italienească, ca de pildă *Quanto costa? E*

troppo caro. Dove è la spiaggia? Ha bisogno di qualque cosa? Dar pe vremea aceea vorbeam, fireşte, mult mai bine. Aa, şi apoi cu umbrelele! N-am să le uit niciodată. Când au sosit la noi erau uzi până la piele. De mirare că nici unul nu s-a ales cu vreo pneumonie! Odată, încă nu eram căsătoriţi de multă vreme, eram în munţi, nu departe de Rimini, când s-a pornit pe neaşteptate să plouă. Să plouă? Curgeau puhoaie de sus. Dar câţiva ciobani ne-au îngăduit să ne adăpostim în staulul lor, sus pe un fel de suhat în munţi. *Pastore* le zice pe-acolo - comic, nu-i aşa? Şi oile erau ude leoarcă, dar blana lor nu puţea, fie-mi iertat că o spun, ca lâna caftanelor celor trei şeici, când au intrat în prăvălia noastră. N-aveau impermeabile, nici umbrele, nimic. Nici măcar nu ştiau ce-i aia umbrelă. Pesemne că la ei, în pustiu, nu plouă atât de mult ca la noi în Heidelberg. Dar, în drum spre bancă, au cumpărat totuşi umbrele, trei, toate cu poza castelului din Heidelberg, noaptea, iluminate de reflectoare. Voiau neapărat să le aibă, probabil ca suvenir, pentru ca, acasă, să umble cu ele peste tot şi să se fudulească. Ceva numai pentru turişti. Şi, nu erau tocmai pe gustul meu. După ce am cumpărat umbrelele, bineînţeles că a dat din nou soarele. Aşa e totdeauna. Dar cei doi sub-şeici cu bărbi, care erau galben-cenuşii, au continuat să le deschidă şi să le închidă, strâmbându-se de râs, fiindcă nu mai văzuseră aşa ceva.

— Şi apoi.

— Apoi ne-am întors îndărăt aici în magazin. Şeicul a cumpărat toate brichetele noastre ieftine. Pe alea le-a cărat la urmă chiar el, fiindcă erau uşoare. Cei doi sub-şeici însă, au fost nevoiţi să ia la spinare umbrelele şi cele zece cutii mari. Şi, pe urmă, voiau s-o pornească

cu ele în spate la drum - pe jos! I-am întrebat dacă vor să meargă *alla stazione,* adică pe nemţeşte „la gară”; ei însă voiau să meargă în *monti* - pe jos şi cu tot bagajul ăla! Asta era curată nebunie. De aceea le-am comandat un taxi - pe vremea aceea strada principală încă nu era zonă pietonală -, i-am instalat în el, l-am plătit pe şofer anticipat şi i-am spus că voiau cu siguranţă să meargă pe Heiligenberg şi să contemple de-acolo priveliştea. El să-i aştepte cât o fi nevoie şi să-i ducă apoi la gară. Dar, ajunşi sus, şi-au scos tot calabalâcul din portbagaj şi s-au dus undeva anume, după care nimeni nu i-a mai văzut. Şoferul de taxi a aşteptat până când a început să se lase înserarea; şi cum n-au mai revenit, s-a prezentat la noi, iar socrul meu i-a mai dat douăzeci de mărci din casa magazinului pentru cât aşteptase.

— Şi ce s-a întâmplat, după părerea dumitale, cu şeicii, cum le spui dumneata?

Domnul Schüssler privi pe fereastră în stradă. În cele din urmă continuă:

— Dacă aţi venit anume ca să întrebaţi de ei, veţi fi ştiind, desigur, mai multe decât mine. Noi le-am vândut doar ţigările, dar ce-au făcut ei cu ele, pe ce căi au dus cartuşele nu ştiu unde, asta nu mai e treaba noastră. Cred că e limpede.

— E limpede! am confirmat eu. Vă gândiţi, aşadar, la nişte contrabandişti.

— Asta dumneavoastră aţi spus-o, nu eu. Eu am spus doar că orice or fi făcut ei cu ţigările nu mai e treaba mea. Mai mult n-am spus. Cuvântul pe care l-aţi rostit nu eu l-am scos din gură. Doar e foarte posibil să fi fumat chiar ei toate ţigările, cu haremurile lor sau cam aşa ceva.

— Ei, lăsaţi, domnule Schüssler, dar chiar la început aţi spus când au fost *prima oară* aici. Deci au venit de mai multe ori?

Domnul Schüssler cătă din nou spre stradă, dar de data aceasta descoperise probabil ceva din cale afară fascinant, căci uită să mai răspundă. Când i-am adus aminte de întrebarea mea, mi-a răspuns că, întocmai ca şi socrul său, nu avea decât memoria lucrurilor întâmplate de mult. Socrul îşi mai putea aminti numele fiecărui profesor din fiece clasă de şcoală şi putea să-i imite cum vorbeau. Dar despre ultima săptămână? Habar n-avea!

— Totuşi, domnule Schüssler, memoria dumitale de lungă durată te-a părăsit într-o privinţă: cei trei n-au cumpărat atunci de la dumneavoastră zece cartoane, ci numai şase.

— Eroare! Lucrul acesta îl ştiu încă foarte precis. Doar s-a petrecut în primele şase săptămâni petrecute de mine aici în magazin, şi aşa ceva nu se uită. Am şi vorbit cu socrul meu adesea despre ei. Au fost zece, mai târziu totdeauna câte douăzeci. La început Gauloises, ulterior Camel.

Când am ajuns iar la Baden-Baden, am trecut pe la Jule. Jeannette tricota, iar el îi demontase maşina de scris şi repara valţul şi transportorul.

I-am spus:

— Plec numaidecât. Astă-seară nu am decât o *singură* întrebare, Jule: A adus cumva folarhul şi o umbrelă din Heidelberg?

Jule puse şurubelniţa deoparte şi păru nedecis dacă să răspundă sau nu. Totuşi, până la urmă, a spus observându-mă cu atenţie: Nu una, ci trei. De ce mă

întrebi?

— Unicolore?

— Nu, e prea oribil, dar, dacă mă întrebi, trebuie să-ţi spun: pe ele era reprezentat castelul din Heidelberg într-o lumină roz şi cu un joc de artificii în fundal.

— De ce nu mi-ai spus nimic despre asta azi la prânz?

Jule luă şurubelniţa din nou în mână şi răspunse:

— Pentru că nu voiam să te mai supun şi la încercarea asta. Era destul faptul că folarhul adusese ţigările. Mi-am dat limpede seama că nu puteai înghiţi nici măcar atât.

— Da, dar domnul Schüssler spune că au cumpărat *zece* cartoane.

— Cine e domnul Schüssler?

— Ginerele domnului Wolff şi, astăzi, proprietarul tutungeriei.

— Au fost şase, ripostă Jule ferm.

Apoi îi veni deodată o idee: trânti şurubelniţa pe masă, de se sperie şi Jeannette, care scăpă un ochi la împletit.

— Asta e de necrezut! Eu nu făceam altceva decât să le repartizez lui, lui Carow şi lui Inuus câte două pachete zilnic; iar el, personal, filosoful timpului şi al eternităţii, avea ascunse în dormitorul lui două sute de cartuşe, din care se servea suplimentar în cel mai desăvârşit secret!

Împăratul Carus

Carow trebui să aştepte la portalul bazilicii oraşului. Galeria consiliului era plină de oameni, dar prin mijlocul navei principale se păstrase liber un culoar. Doi soldaţi veniră la portal, îl luară pe Carow în primire şi îl conduseră în faţă, unde cetăţenii erau separaţi printr-o balustradă de curtea imperială. Acolo, între cei doi soldaţi, Carow trebuia să se oprească. Un vorbitor declama; încolo era linişte perfectă; iar cine era nevoit să tuşească sau să-şi dreagă glasul îşi astupa gura cu mâneca pentru a înăbuşi penibilul zgomot.

Cezarul era neras. Acesta a fost primul lucru care l-a izbit pe Carow. Masiv şi puternic, şedea într-un fotoliu aurit, pe estradă, cu o cunună de lauri pe capul imens, tuns scurt, cu părul perie. Tuleiele alb-cărunte ale bărbii de pe bărbia cu tendinţă de guşă şi de pe obraji împliniseră nu doar câteva zile, ci cu siguranţă o săptămână sau chiar mai mult.

Îndărătul său, printre coloanele de pe latura scurtă a bazilicii, atârnau, de la capiteluri până la nivelul estradei, fâşii de mătase roz decolorate, pe care fuseseră brodate cu aur literele SPQR - Senatus Populusque Romanus.

În faţa estradei stătea în genunchi un bătrân şi vorbea, alternând adesea şi cu efect tăria sunetelor, tonalitatea şi ritmul. Aria oratorică şi-o însoţea cu gesturi largi ale ambelor braţe, de parcă s-ar fi aflat la tribuna oratorilor, în faţa unei mulţimi numeroase.

Numai cine asculta încordat putea desprinde din cascadele de cuvinte că era vorba de un conflict juridic între orăşelul Molpa şi oraşul vecin Palinurus.

Cezarul îşi rezemase capul de spătarul fotoliului. Mâinile odihneau pe genunchi. Cununa de lauri era legată la spatele capului cu o panglică lată de aur. Capetele ei atârnau peste agrafa ce aduna pe umărul drept mantia împărătească violet-purpurie. Şedea acolo ca un monument, solemn şi grav, şi privea cu ochii semiînchişi pe deasupra vorbitorului şi peste capetele lictorilor, soldaţilor, funcţionarilor şi norodului. Te-ai fi putut îndoi că îi vedea într-adevăr şi că asculta ceea ce omul declama cu patos retoric. O fi dormind, gândi Carow.

Lângă estradă stăteau miniştrii imperiului, în dreapta şi imediat lângă el prefectul gărzii, Statius Stasimus, corpolent, cu o faţă bucălată, roşietică şi netedă. Privirea lui aluneca încet şi atent peste mulţime. Asupra lui Carow, care îi depăşea cu mult în înălţime pe toţi vecinii săi şi care era îmbrăcat atât de exotic, ochii lui adăstară o clipă, apoi trecură mai departe, pentru a reveni din nou. Prefectul se muta des de pe un picior pe celălalt. I se părea că totul durează prea mult. I-ar îi plăcut să şadă jos. Pe tron, bineînţeles.

Şi împăratului i se păru că durează prea mult; căci atunci când omul îngenuncheat făcu o pauză, ridică mâna şi o întinse, pentru a-l împiedica să-şi continue cuvântarea. Cu cealaltă făcu semn asesorului său juridic să se apropie; acesta sări repede pe estradă şi îi şopti împăratului la ureche ceva ce trebui să repete încă o dată într-un limbaj mai simplu; apoi împăratul dădu din cap şi veşti cu glas adânc, tunător:

— *Decretum:* comunele Molpa şi Palinurus rămân

unităţi administrative separate sub administraţia regională a Lucarnei.

Cel îngenuncheat se apleca înainte, lipi fruntea de podea, se ridică şi, cu capul plecat umil, dar zâmbind fericit spre pământ, se retrase de-a-ndăratelea până la grilaj, unde îşi permise să stea din nou drept. Privi satisfăcut în jur aşteptând niscaiva aplauze, dar zadarnic, căci acolo era silentium. Doar câţiva bărbaţi, care mai adăstau în apropierea liniei trasate cu cretă, probabil din tabăra adversă, murmurară între ei, având de bună seamă intenţia să-l abordeze din nou pe împărat cu problema respectivă; dar cei doi funcţionari care trebuiau să se îngrijească de silentium, îi conduseră repede spre ieşire.

Malhas, şeful protocolului, răsări cu paşi grăbiţi din nava laterală, printre coloane. Încă alergând, îi făcu semn lui Carow să vină în sfârşit în faţă. Dar cei doi soldaţi care îl încadrau pe Carow îi barară drumul cu lăncile; căci erau cu ochii în altă parte şi anume la chipul cezarului care căsca cu gura larg deschisă. Carow înlătură lăncile pur şi simplu şi păşi înainte, în care timp soldaţii scoaseră sunete de supărare şi ameninţătoare, dar nu-l împiedicară, ci îl ajunseră din urmă şi îl încadrară.

Malhas îi făcu semn lui Carow, cu mâna întinsă, spre linia trasată cu cretă pe podea. Aşa cum i se poruncise mai înainte, trebuia să n-o depăşească, ci mai curând să cadă în genunchi şi să atingă podeaua cu fruntea.

Lui Carow însă nici prin cap nu-i trecea una ca asta.

Când vru să treacă un pas peste linie, unul din soldaţi îi puse lancea înaintea piciorului. În momentul în care îşi pierdu echilibrul, Carow întinse braţele spre cei doi însoţitori şi astfel se prăbuşiră la pământ toţi

trei, cât erau de lungi, în zăngănitul lăncilor şi căştilor soldăţeşti, înaintea tronului împăratului. Malhas îşi frângea mâinile, iar funcţionarii din jurul tronului priveau îngrijoraţi.

Dar când cezarul râse tare şi tunător, găsiră şi ei că situaţia era nespus de comică şi îşi uniră glasurile, uşuraţi şi cu intensitatea cuvenită, cu râsul împăratului, în ciuda faptului că nu-şi puteau alunga gândul că această cădere înaintea tronului trebuia să fie un semn, o prevestire, ce nu anunţa desigur nimic îmbucurător.

Cei doi soldaţi îşi puseră din nou căştile, apucară lăncile cu mâna, se retraseră îndărătul liniei de cretă şi luară poziţie de drepţi. Carow se ridică, îşi scutură vestonul de praf, făcu un pas dincolo de linia de cretă şi făcu o plecăciune moderată, ca în Europa centrală. Crainicul care anunţa numele bătu cu toiagul în podea şi strigă:

— Marcus Valtarius Carus!

Valtarius era evident pentru Walter, iar prenumele Marcus crainicul îl inventase după o consfătuire cu Malhas, căci doar două nume ar fi fost prea puţin.

Împăratul făcu cu ambii pumni un fel de ţeavă, duse această ţeavă la ochiul drept, cu care încă vedea cel mai bine, şi îşi îndreptă privirea spre omul care stătea acolo, în faţa lui, într-un veşmânt atât de ciudat.

După sfatul lui Phokas, Carow purta de fapt costumul lui din Heidelberg, cămaşa ce-i mai rămăsese şi cravata pe care Serena o luase, la rugămintea lui, dar împotriva voinţei ei şi cu un ceremonial solemn şi complicat, de pe statuia din domeniul ei sacru, şi pe care i-o pusese apoi la dispoziţie lui Carow pe durata vizitei imperiale.

Cezarul luă pumnii de la ochi şi îi făcu semn lui Carow să vină ceva mai aproape. Prima lui întrebare fu:

— Cât cântăreşti?

Carow îi spuse că nu ştie. În patria lui sunt alte măsuri de greutate, iar aici încă nu se cântărise.

— Aduceţi un cântar şi greutăţi! tună vocea cezarului.

Porunca fu înregistrată numaidecât de spectatorii din sală, fu repetată prin strigăte şi transmisă până afară în agora şi de acolo în întreg oraşul. Zbură peste zidurile oraşului până pe coline, unde nu stârni decât ecouri care deveniră, cu depărtarea, tot mai nedesluşite, până ce se stinseră.

Dar Malhas alergă în grabă de-a lungul colonadei spre ieşire; căci el era nefericitul care trebuia să rezolve toate şi fiecare lucru în parte, aşadar, să facă rost şi de cântar şi greutăţi, şi care nu se putu mulţumi să strige pur şi simplu după ele. Dar acum, când toată lumea se afla în sala oraşului sau înaintea ei, de unde să facă el rost de cântar şi greutăţi pentru a cântări acel colos germanic.

— Te numeşti Carus? întrebă cezarul.

— Da.

— Ca mine.

— Dar dumneata porţi şi numele Marcus Aurelius; de aceea a durat mult până când mi-am dat seama că nu eşti acel Marc Aurel care a scris cartea.

— Ce carte? întrebară funcţionarii, holbându-se unii la alţii şi adresându-se şi cetăţenilor de dincolo de bariera de frânghie.

— Ce carte? strigară aceştia şi transmiseră întrebarea mai departe spre uşă, de unde şi acest

strigăt zbură afară, pe toate uliţele oraşului.

— Ce carte? întrebă energic prefectul gărzii şi indică cu arătătorul întins un funcţionar din apropierea sa, de parcă n-ar fi fost chemat el însuşi să răspundă la întrebare.

— Ce carte? întoarse funcţionarul întrebarea, iar mâinile lui se umeziră de teamă şi începură să tremure.

Însă cezarul nu aşteptă răspunsul.

— Se vede că m-ai confundat! O carte n-am scris. Şi despre ce oare? Şi la ce mi-ar folosi? De unde să am eu timp de cărţi? De altfel, Marcus Aurelius ne numim toţi. Când te-ai născut?

— N-aş vrea s-o spun în public.

Cezarul rămase o clipă nehotărât, apoi îi făcu semn să vină lângă el. Cei doi soldaţi voiau să înainteze o dată cu Carow, dar împăratul le porunci printr-un semn să se retragă. Carow se apropie de tron.

— Când? întrebă împăratul.

— Peste circa şaptesprezece sute de ani.

— Când? repetă interogativ împăratul.

— Peste şaptesprezece sute de ani după ziua aceasta, după ziua de azi.

— Nu! Asta nu e cu putinţă! Ai spus şaptesprezece sau şaptesprezece sute! Nu! Asta n-o pot înţelege. Aici nu te pot urmări nici chiar eu.

— E şi greu de explicat.

— Pot să-mi imaginez! răspunse cezarul şi nu mai insista asupra acestei idei.

Cu un glas, pe care îl considera abia auzit şi confidenţial, spuse:

— Aud că poţi face miracole. E adevărat? Poţi să faci de pildă unul în faţa mea?

— Dacă îngădui, spuse Carow încetişor şi împăratul se aplecă înainte, astfel încât Carow să-i spună la ureche: Dacă îngădui, am să fulger de câteva ori, fără tunet. Nu te speria! Nu e nici o primejdie.

Carow luă aparatul Leica pe care îl purta atârnat cu o curea pe umăr şi făcu o poză a împăratului. Desigur cu blitz-ul.

Oamenii din sală îşi ţinură respiraţia de spaimă. Dintre funcţionarii şi soldaţii aflaţi lângă estradă, cei mai mulţi săriră în lături, iar câţiva se aruncară la pământ. Toţi credeau că fulgerul îl nimicise pe împărat, iar prefectul gărzii Stasimus, care sărise dintr-un salt îndărătul unei coloane, chiar spera acest lucru.

Dar tocmai când voia să iasă iar la iveală şi să se asigure, mai fulgeră o dată. Chiar şi împăratul, deşi prevenit, tresărise la primul fulger, astfel încât scaunul trosnise; dar la al doilea şezu solemn, ca un monument, privind drept înainte şi cu mâinile pe genunchi. Astfel îl văzură supuşii când cutezară să ridice din nou privirile.

Carow puse obiectivul pentru portrete, cu o distanţă mai mică şi un unghi mai mare, şi se apropie de el, dar numai atât cât să nu se piardă din unghiul vizual gravitatea hieratică şi solemnitatea imaginii împăratului pe tron.

Cezarul nu era roman, ci un uriaş ilir, proclamat împărat de legiunile sale ilirice, un războinic, un erou, care, şezând, era la fel de înalt cât slujbaşii lui romani şi orientali în picioare; şi uriaşă era şi faţa lui cu trăsături grosolane, ţărăneşti. Fruntea îi era joasă şi brăzdată de două cute verticale adânci. Părul cărunt, scurt, se aşternea ca un covor subţire peste ţeasta lui osoasă. O cicatrice, adâncă şi de un roşu palid, se

întindea din partea dreaptă a frunţii, peste umărul obrazului până la ureche. Nasul, mare şi curbat, era puţin strâmb. Totul părea supradimensionat pe acest chip, doar ochii erau mici şi adânciţi în orbite. Mică era şi gura, aşezată aproape sub nas, departe sus deasupra bărbiei masive, enorme. Maxilarele puternice şi pometţii proeminenţi alcătuiau solidele fundamente ale imensei feţe.

Era chipul unui ţăran vânjos, care devenise în mod straniu, asemănător cu un cap de cal, necioplit şi frizând în mod primejdios anormalul şi monstruosul. Inspira frică prin mărimea lui, dar gura, care putea răsuna peste curţi şi peste întinderile câmpurilor de bătălie, era ciudat de mică, iar buzele atât de neformate, încât oamenii se întristau şi priveau stânjeniţi într-o parte când cezarul încerca să zâmbească. Gura era neajutorată.

Era oare un erou nerod cu mădulare puternice? Şi te cuprindea teama la gândul că acest uriaş cu cap ca de cal ar putea fi atras cândva cu viclenie, de capetele mici cu gândire iute din jurul estradei, într-o capcană. Împăratul privi într-o parte, deoarece vorbise prefectul gărzii. În acest moment, Carow mai fulgeră o dată cu blitz-ul. Apoi schimbă repede Leica cu un Polaroid şi mai făcu o ultimă poză.

Când se retrase din nou şi lumea văzu că cezarul era nevătămat, reveniră ca din întâmplare şi însoţitorii, în măsura în care nu rămăseseră pur şi simplu încremeniţi, şi se rânduiră lângă estradă în aceeaşi ordine de fier a rangurilor ca mai înainte.

Dar Carow luă din aparat fotografia color pe care acesta tocmai o scosese afară automat şi o înmâna împăratului.

Acesta o ţinu cu mâna stângă departe de el, iar cu dreapta formă un tub pentru privit, prin care contemplă îndelung poza. Apoi lăsă iar în jos tubul. Un zâmbet fericit se prefiră printre tuleii bărbii când, ca şi cum ar fi căutat confirmare, îi spuse lui Carow cu o voce neobişnuit de înceată:

— Asta sunt *eu*? Nu-i aşa, ăsta sunt *eu?* Nu-i aşa?

Prefectul gărzii se apropie curios de tron şi împăratul era cât pe ce să-i arate fotografia, o trase însă în ultima clipă îndărăt şi-o întinse libertului Trophimus, şeful corespondenţei imperiale, care rămase cu gura căscată când îl recunoscu pe împărat în poză. Înspăimântat, îi restitui acestuia opera de magie neagră.

Împăratul îi făcu încă o dată semn lui Carow să se apropie.

— Sunt foarte mulţumit, spuse el. Miracolul îmi place. Acum te rog să-l repeţi şi să-mi vrăjeşti o poză a lui Titas, bălanul meu.

— Cu plăcere, răspunse Carow, iar împăratul strigă:

— Aduceţi-l pe Titas!

Funcţionarii de lângă estradă reluară strigătul, privitorii din primele raiduri îl transmiseră mai departe spre fund; strigătul se tălăzui afară până în oraş şi acolo îl auzi şi Malhas care era în căutarea cântarului şi greutăţilor şi care se dedică numaidecât noii sarcini mult mai uşoare; căci Titas stătea în faţa bazilicii, păzit de rândaşii care auziseră de fapt limpede strigătul, dar nu-l luaseră în seamă, întrucât nu acţionau la fiece strigăt, ci învăţaseră să aştepte poruncile mai-marilor lor.

Malhas le dădu porunca.

N-ar fi de mirare dacă împăratul l-ar face consul într-

o zi, spuse prefectul gărzii din colţul drept al gurii către Lucius Zosimus, şeful finanţelor imperiului.

Tot atât de puţin l-ar mira, răspunse acesta din colţul stâng al gurii sale, dacă împăratul l-ar lua cu el în dormitor.

Şi pe prefectul gărzii l-ar mira prea puţin acest lucru, căci, aşa cum arăta împărăteasa, ar fi chiar de înţeles. Dar să fie adus calul aici în sala municipală - ce lipsă de demnitate!

Bălanul Titas provenea dintr-o herghelie din Dalmaţia. Era un animal frumos, de un alb imaculat, cu o blesă neagră pe frunte, chiar sub începutul coamei pieptănate spre spate, care-i venea foarte bine. Era mai mare, mai greu şi mai puternic decât caii cavaleriei romane. Titas avea picioare lungi, un greabăn înalt, iar flancurile, în schimb, scobite adânc. Avea un cap osos cu maxilarul de jos proeminent.

Rândaşii se rânduiră de ambele părţi ale calului în faţa împăratului... Când îl văzu pe Titas, chipul cezarului străluci; dar şi pe chipul lui Titas apăru o lumină când dădu cu ochii de împărat, de parcă nu se mai văzuseră de luni de zile.

Asemănarea dintre ei era evidentă şi, când fotografie bălanul cu aparatul Polaroid, Carow se aşeză astfel încât capul împăratului să apară îndărătul calului. Nimic nu-i putea face cezarului o mai mare bucurie decât fotografia pe care i-o înmână Carow acum. Făcu dintr-o foaie de papirus un tub, îl duse la ochi şi privi îndelung poza, clătinând admirativ din cap, deoarece creatorul acestei imagini nimerise atât de minunat toate calităţile exterioare ale lui Titas. Doar crupa o aşezase cam prea jos.

Mai avea încă la ochi tubul de papirus, când trâmbiţa

răsunător:

— Malhas! Unde e cântarul? Unde sunt greutăţile?

— Malhas! Unde e cântarul? Unde sunt greutăţile? strigară funcţionarii de lângă estradă, zeloşi să dea o mână de ajutor.

Dar abia preluaseră strigătul primele rânduri de cetăţeni şi îl transmiseseră îndărăt, când Malhas se şi ivi în pas alergător, urmat de două duzini de sclavi imperiali şi municipali care aduseră înăuntru marele cântar de porci al măcelarului Sossius Celer împreună cu greutăţile şi cu bulumacul respectiv şi îl montară în faţa împăratului, acolo unde tocmai stătuse Titas, care fusese scos din nou afară şi care, ieşind, mai întorsese o dată capul spre împărat şi nechezase.

Pârghia balanţei, cu braţe deopotrivă de lungi în ambele părţi, fu pusă pe bulumacul pe care trebuiau să-l ţină trei oameni. De o parte atârna talgerul pentru greutăţi, de cealaltă lada în care Sossius Celer închidea porcii când voia să-i cântărească. În această ladă trebui să se vâre, înghesuit Carow; dar nu lăsară în jos oblonul, cum făceau de obicei la porci. În talgerul celălalt fură puse greutăţile verificate şi marcate, până când pârghia ajunse în echilibru.

— Trei sute patruzeci de ocale romane, strigă Malhas.

— Mi-am închipuit eu, spuse împăratul. E mult mai uşor decât mine. E bine.

Ar fi putut dovedi fără nici o dificultate această afirmaţie, dacă s-ar fi urcat în locul lui Carow în ladă pentru porci şi s-ar fi lăsat deopotrivă cântărit, dar văzu neliniştea funcţionarilor curţii şi se mulţumi doar cu cuvântul său. Acesta trebuia să le fie de ajuns; căci avea oare voie cineva să se îndoiască de cuvântul

împăratului? De fapt nu avea voie.

— Malhas! strigă el. Greutăţile!

Malhas ştia ce dorea împăratul. Adusese o dată cu cântarul şi drugul de fier, de care puse să fie atârnate acum greutăţile, de-o parte şi de alta, aşa fel încât semăna cu o halteră.

Împăratul se ridică de pe tronul său de aur, desfăcu agrafa pelerinei sale de purpură pe care i-o luă de pe umeri un sclav, îşi suflecă tunica albă fără mâneci, brodată cu aur, atât de sus încât nu-i mai ajungea decât până la genunchi, ca unui fierar, ca unui gladiator.

În sală se lăsă linişte.

Coborî de pe estradă până la greutăţi, îl dădu pe Carow la o parte, se proţăpi bine cu picioarele depărtate în fata halterei, apucă bara de fier de la mijloc cu ambele mâini, o ridică până la piept, apoi o întinse opintit în sus, până ajunse cu braţele întinse.

Oamenii din sală îşi ţinură răsuflarea. Funcţionarii strâmbară oarecum batjocoritor din gură, dar priviră totuşi cu atenţie într-acolo. Împăratul lăsă din nou haltera încet pe pământ şi privi spre Carow:

— Ei?

Carow apucă bara de fier, cercetă greutăţile halterei şi o smulse ridicând-o dintr-o singură mişcare.

Oamenii din sală inspirară cu zgomot, surprinşi, şi se auzi ca un „haa!”

— Mai departe? întrebă Carow.

— Malhas! strigă împăratul.

Malhas puse să mai atârne câte o greutate de-o parte şi de cealaltă.

Împăratul o ridică din nou până la piept, apoi o săltă în sus, dar mai încet decât prima oară. Bicepşii se

încordară şi arterele se reliefară albastre. O împinse în sus până ajunse cu braţele întinse.

Pentru prima oară aplaudară oamenii în bazilică. Aplaudară până când Carow apucă haltera şi o ridică mai întâi scurt. Atunci se făcu linişte.

Prefectul gărzii nu aplaudase şi, ca urmare, nici înalţii funcţionari imperiali din jurul lui.

Carow prinse bara halterei cu o apucătură fermă, o duse la piept şi o împinse în sus, făcând un pas sub ea.

Publicul nu clinti nici o mână. Era înspăimântat: acest făcător de minuni avea oare să-l învingă pe împărat? Cum să interpreteze asta? Şi ce putea să însemne pentru împărat şi imperiu un atare semn?

Funcţionarii priveau îngrijoraţi, dar prefectul gărzii nu-şi ascunse dezaprobarea.

— Ruşine! şuieră el din colţul gurii spre şeful finanţelor imperiului. Avem ca împărat un atlet de circ.

— Nu-i rău, făcu împăratul. Vrei să mai adăugăm o pereche de greutăţi?

— Cum doreşti.

Malhas atârnă ultimele două greutăţi.

Împăratul ridică haltera până la piept şi începu să împingă în sus. I se umflară nu numai vinele braţelor, ci şi cele de pe tâmple, şi abia izbuti s-o ridice mai sus, tot mai sus. Lumea se temea că nu va reuşi să întindă coatele şi că nu-i va mai rămâne altceva de făcut decât să lase haltera să cadă; dar până la urmă, când mulţi îşi luaseră nădejdea, împinse totuşi haltera cu o zvâcnire până sus. Acolo o ţinu doar o clipă, apoi o lăsă cu greutăţile ei repede jos, încât se izbi de podea.

Aplauzele erau copleşitoare şi nu încetară decât atunci când împăratul ridică mâna în sus şi porunci linişte.

— Ei? întrebă împăratul întors cu faţa spre Carow, dar vocea lui nu mai suna la fel de provocator ca la început, ci mai curând îngrijorat. Fruntea îi era brobonită de sudoare, iar gura cu buzele subţiri zvâcnea.

Carow clătină din cap şi făcu o mişcare de refuz cu mâna.

Mulţimea nu aplaudă, dar răsuflă uşurată. Străinul divin, făcătorul de minuni, nu voia să se ia la întrecere cu împăratul.

— Nici măcar nu e cetăţean roman, ci un barbar din pădurile Germaniei, spuse şeful finanţelor imperiului, vorbind pe la colţul gurii către prefectul gărzii, dar îi e superior nu numai cu muşchii, ci şi cu mintea.

— Malhas, grăi cezarul, germanul Carus stă lângă mine în lojă la jocurile cu fiare de mâine dimineaţă.

Îl întrebă pe Carow dacă are vreo dorinţă care să-i fie împlinită. Carow i-o formulă încetişor.

Împăratul aprobă din cap, îl duse din nou pe estradă, porunci să-i pună mantia de purpură pe umeri şi se aşeză la loc în jilţul de aur. Cei doi silentarii[1] urcară pe estradă, aşa ca să poată fi văzuţi de pretutindeni, întinseră braţele şi se îngrijiră să se facă tăcere.

Împăratul şedea iarăşi ca un monument, deschise gura, când se făcu linişte, şi strigă cu un glas care umplu întreaga sală:

— *Decretum:* Municipiul Velia va renova altarul şi templul lui Innus şi va organiza ceremonii pentru absolvirea de păcat, precum şi jertfe. Cheltuielile le suportă municipiul Velia.

[1] Funcţionari responsabili cu liniştea şi ordinea.

Împăratul vrea să modifice fapte istorice

Malhas bătu la uşă. Totodată o deschise şi spuse:

— Vine cezarul.

Împăratul se şi ivise în uşă, când Carow sări de pe patul său şi stinse ţigara.

— Miroase frumos aici, spuse împăratul.

Carow nu răspunse nimic.

Îi oferi împăratului loc pe pat, iar el însuşi se aşeză pe scăunel. Era o cameră minusculă dintr-o clădire secundară a folarhiei, unde fusese mutat pe timpul vizitei imperiale.

Împăratul începu:

— Am venit să-ţi spun că nu atârn la cântar mai mult decât dumneata, ci cincizeci de ocale mai puţin. De bună seamă că m-am înşelat.

Avea chipul roşu şi privea jenat spre podea. Carow făcu un gest generos cu braţul întins, care voia să exprime oarecum: Ce contează asta! Dar împăratul nu venise doar pentru atât, ci continuă:

— N-ar fi trebuit să încep concursul de ridicarea greutăţii. Funcţionarii curţii mele sunt îngroziţi. Nimeni nu mai vorbeşte cu mine şi, chiar dacă o face, doar în chestiuni cu totul exterioare şi neimportante. Şi s-ar fi putut să iasă şi mai rău, dacă n-ai fi fost dumneata atât de generos şi plin de tact. Îţi mulţumesc.

— Pentru nimic! Te rog! E doar de la sine înţeles! răspunse Carow, deopotrivă de stânjenit.

Dar împăratul încă nu terminase.

— Dumneata eşti fireşte mai puternic decât mine. Ar fi trebuit să mă gândesc că printr-o minune ai fi putut ridica o greutate de zece ori, de o sută de ori mai mare.

— Asta n-o pot, îi răspunse Carow, râzând, împăratului. În plus, dumneata eşti prea modest. La ridicarea greutăţii eşti, asta se vede numaidecât, un talent. Dar, cu tehnica dumitale de ridicare şi împingere, nici eu n-aş fi putut ridica întreaga halteră cu toate greutăţile, deşi am fost odată, la Jocurile Olimpice, al treilea din lume.

— Într-adevăr! La Olympia?

— Nu, în alt loc şi în vremea mea.

— Aa, în vremea dumitale! În vremea dumitale au, aşadar, voie să participe şi germanii la jocuri?

— Şi americanii, britanicii, ruşii, galii, japonezii, persanii - toate naţiunile.

— Şi parţii şi sciţii? Şi hiperboreenii, lotofagii, cefalopozii şi feacii, dacă pot călători atât de departe?

— Fireşte, spuse Carow. Toţi. Oricum, în principiu. În practică lucrurile arată uneori altfel.

— Da, cunosc asta, remarcă cezarul.

— Se face întuneric. Desigur că nu te deranjează dacă aprind lampa, spuse Carow.

Folosi pentru asta bricheta. Apoi se aşeză din nou.

Împăratul tăcu îndelung. În cele din urmă vorbi:

— Eşti, aşadar, un zeu. Ai să mă ajuţi.

— Nu, nu sunt un zeu! strigă Carow categoric. Sunt profesor.

Împăratul zâmbi. Ştia el mai bine. Doar tocmai văzuse cum zeul aprinsese lampa cu foc din mâna lui.

— Bine, te dai drept profesor. Am să-ţi respect incognito-ul. Ai desigur temple şi altare, unde eşti

venerat şi ţi se aduc jertfe. Aici, poate, sau altundeva?

— Nu, nicăieri.

— Nicăieri? Aşa gândeam totuşi, sau iar m-au informat greşit?

— Aa, ştiu. Te gândeşti la pocitania ridicolă din piatră, lemn şi lână roşie, căreia i-au dat numele meu? Chipul ăla nu poate fi luat în serios.

— N-am văzut-o, dar de ce să fie ridicolă? Noi avem în Iliria, în munţi, statuia unui zeu, care nu e altceva decât un par. Nu vreau să spun nimic împotriva lui Zeus şi a altor zei din Olimp, dar la noi în munţi acest zeu e singurul care poate hotărî, şi cine e la ananghie face bine dacă i se adresează. Ar trebui să te îngrijeşti ca statuia dumitale să capete un loc demn şi sacru.

— Repet: nu sunt un zeu, ci un savant, un matematician, un german, străin de această ţară şi această vreme, în schimb, *dumneata* eşti un zeu. Împărat şi zeu stă scris chiar sub efigia dumitale pe toate monedele. Ai pretutindeni în lume temple, altare şi stătui.

Împăratul făcu un gest dispreţuitor.

— Asta e cu totul altceva. Nu vreau să spun că este un fel de-a vorbi. E fără îndoială ceva mai mult, aşa vreau să cred. Dar nici mult mai mult decât o comparaţie plastică nu este. Căci eu nu sunt decât un zeu politic; eu vin din epoca asta, dar dumneata? N-ai spus că vii din viitor?

— Nu vreau să neg!

— Vezi! ripostă împăratul de parcă l-ar fi bătut pe Carow cu argumentul ăsta. Îşi frecă mâinile, şovăi, vru să înceapă, se opri din nou, apoi întrebă totuşi timid şi nesigur:

— Oamenii cunosc numele meu în viitor?

— Sunt convins, că da. Dacă m-aş fi informat mai înainte în privinţa asta, nu mi s-ar fi strecurat penibila confuzie cu Marcus Aurelius.

— Filosoful, ştiu. De fapt nu-i cunosc cartea, dar se pare, din câte am auzit, că nu e proastă. Foarte cunoscut nu sunt, aşadar, în viitor? întrebă împăratul sfios şi sperând într-o contrazicere categorică.

— Fireşte că nu tot atât de cunoscut ca Augustus, care a domnit decenii de-a rândul. Dar istoricii antichităţii vor fi cunoscând cu siguranţă numele dumitale.

Cezarul îşi frecă din nou mâinile şi îşi drese glasul; apoi exprimă în cele din urmă gândul:

— N-ai putea dumneata - vreau să spun că nu e neapărat necesar, dar, oricum, m-ar ajuta cu siguranţă pe plan politic... sau, mai bine, să zicem că ar fi în sprijinul ideilor mele şi mi-ar folosi - în orice caz: n-ai putea întreprinde ceva care să facă numele meu ceva mai cunoscut în viitor?

— Dacă voi avea cumva prilejul, răspunse Carow, am s-o fac cu plăcere. Numai să nu te aştepţi la prea mult de la mine. Influenţa mea în această privinţă este mică.

— Ai putea oricum menţiona, propuse cezarul, că i-am nimicit pe quazi. Că acum pornesc război împotriva sarmaţilor şi după aceea voi prigoni şi distruge creştinii în întregul imperiu, şi anume mult mai temeinic decât Decius[1], care n-a făcut lucrurile decât pe jumătate. Atunci abia, vom avea în sfârşit linişte. Vezi: am un program măreţ.

— Da, într-adevăr, ţi-ai propus multe. Dacă ai avea

[1] Gaius Messius Quintus Traianus Decius (c.201-iunie 251), împărat roman (249 - 251).

timpul şi prilejul să le împlineşti, numele dumitale ar ajunge, neapărat, foarte cunoscut în istorie. Planului dumitale de a-i stârpi pe creştini nu-i acord, însă, mari şanse.

— Mdaa? Dar încă nu ţi-am povestit tot ce am de gând să întreprind contra lor.

— În caz că timpul îţi va lăsa destul răgaz pentru asta.

— Mă rog? Aa, natural! Se ştie oare în vremea dumitale cât a durat domnia mea?

— Cu siguranţă.

— Şi când am murit? Şi în ce mod?

— Cred că da. Dar poate că nici nu e bine să-ţi cunoşti dinainte sfârşitul.

Asta o spunea Carow, care abia cu câteva zile înainte îl iscodise pe Inuus în legătură cu propriul său viitor! Cezarul privi în pământ, apoi ridică ochii şi se uită la Carow cu viclenie:

— M-aş feri, de bună seamă, la data respectivă.

— În ziua morţii dumitale, atestată istoric, ai vrea să te fereşti de moarte! exclamă Carow. Dar asta nu ţi-ar folosi câtuşi de puţin! Ascunzându-te, fii sigur că n-ai putea răsturna pur şi simplu un fapt istoric cunoscut posterităţii.

— Ce înţelegi tu printr-un fapt istoric?

— Un fapt care s-a petrecut şi este cunoscut istoriei; şi care nu mai poate fi făcut nepetrecut. Zeul atotputernic a creat oraşul Roma. Dacă vrea, mai poate crea altă Romă; dar cu toată atotputerea lui nu poate face ca Roma să nu fi fost creată. Căci crearea Romei este un fapt istoric care s-a petrecut în timp şi pe acesta nici el nu-l poate retracta şi anula.

Cezarul avea, în fond, un cap de cal, dar acum luă

aerul încăpăţânat al unui catâr:

— Dar nu e posibil ca istoria să se înşele măcar o dată? Şi să creeze, printr-o greşeală de scris, un fapt bazat pe o himeră? Pe care să-l retracteze şi corecteze apoi?

— Imposibil! exclamă Carow, îngrozit de asemenea lipsă de logică. Un fapt bazat pe o himeră? Oo ! Vai!

— Mda! ripostă cezarul indispus şi ofensat. Vrei, aşadar, să mă înveţi ce-i logica. Eu nu sunt filosof, ci un om simplu, dar în mintea mea simplă faptul că dumneata vii din viitor la noi în prezent mi se pare absolut imposibil şi nelogic.

La acest argument Carow nu mai ştiu ce să răspundă.

Cezarul încercă să ajungă, ca din întâmplare, la dorinţa lui propriu-zisă:

— Aş vrea să mai revin o dată la jocurile olimpice din vremea dumitale: au loc şi curse de care?

— Nu, dar călăria este unul din sporturile olimpice.

— Bun, bun, foarte bine! În acest fel avea posibilitatea să treacă la ceea ce îl interesa pe el: Vorbeşti de cai. Adversarii mei plănuiesc un atentat contra bălanului meu.

— Ce absurd! Ce le-a făcut Titas!

— De bună seamă vor să lovească prin el în mine. Atentatul urmează să aibă loc în viitorul apropiat.

— O ştii sau doar o bănuieşti?

— N-o bănuiesc, o ştiu, şi anume de la Zaratas, caldeanul meu. Este incontestabil cel mai mare vraci şi cititor în stele al vremii noastre. Cu siguranţă că ai auzit de el.

Carow regretă că auzea numele acesta pentru prima oară. Îi propuse ca, de-acum înainte, să păzească mai

bine bălanul.

— Asta se face, bineînţeles, răspunse împăratul. Nu-l pierd din ochi. De aceea am pus să-l scoată din grajd şi să-l adăpostească chiar aici, la folarhie, lângă camera mea, în bibliotecă.

— În bibliotecă? strigă Carow. Cărţile! Cărţile !

— Fii fără grijă! Sulurile sunt oricum în capsule de lemn şi, bineînţeles, am atârnat pături în faţa foliantelor. Doar nu suntem barbari!

— Aş crede totuşi că e mai bine, şi folarhul ar prefera, de bună seamă, ca, în loc de asta, să-l adăposteşti pe Titas în portic, în imediata apropiere a camerei dumitale. Şi aerul proaspăt de acolo i-ar prii.

— Dacă şi *dumneata* doreşti, am să examinez chestiunea. Pe folarh l-am refuzat.

— Ştii cine plănuieşte atentatul?

— O clipă! făcu împăratul, sări în sus, merse repede şi uşurel spre uşă, o deschise şi îi spuse lui Malhas, care stătea în faţa ei:

— Nu mai e nevoie să aştepţi aici. Spune-le grăjdarilor să-l scoată pe Titas din bibliotecă şi să-l adăpostească în portic, în imediata apropiere a camerei mele!

Cezarul se convinse că Malhas plecase, apoi închise uşa şi se aşeză din nou pe pat.

— Am, din păcate, o voce cam puternică, şopti el şi continuă aproape afon:

— Stasimus, prefectul gărzii, plănuieşte atentatul. Însă noi o să-l împiedicăm, până la urmă.

— Ai un plan? Dar te rog, nu vreau să te descos; trebuie să fie secret.

— Fireşte că e secret: de aceea l-am şi expediat pe Malhas. Prima soluţie, care i-ar trece cuiva prin minte,

este bineînţeles să pună câţiva oameni de încredere să-l omoare pe prefectul gărzii. Asta s-ar putea - pot doar să vorbesc deschis faţă de dumneata -, asta s-ar putea aranja fără îndoială; nu prea uşor, fiindcă prefectul e foarte precaut, dar aş găsi eu o cale. Însă din motive de politică internă, pe care nu vreau să le explic acum mai pe larg, aş vrea totuşi să rezolv problema pe cât se poate fără vărsare de sânge şi cât mai fără zgomot. De aceea Zaratas mi-a propus un alt procedeu, discret, dar cu efect rapid şi absolut sigur.

— Aha, făcu Carow.

Împăratul se aşteptase la mai multă curiozitate.

— Am venit să-ţi cer ajutorul.

— *Mie*? exclamă Carow îngrozit. Eu sunt un om complet apolitic! Sunt un om de ştiinţă.

— Ştim noi cine eşti. De aceea te şi rog doar un fleac: anume să fulgeri mâine o poză a lui Stasimus, dar să nu i-o dai lui, ci mie. Mai mult nu trebuie să faci. Tot restul îl rezolvă Zaratas.

— Vrei să spui că va străpunge poza cu ace sau o s-o îngroape sau o să ţi-o pună în încălţări, ca să poţi călca mereu pe ea?

— Da, da, poate. Poate însă, nu. Are el metoda lui proprie. Ştie el de pe acum ce trebuie să facă. Să nu-l descoasem în legătură cu asta!

— Dar Stasimus va pretinde să-i dau poza, după ce l-am fotografiat. E doar şeful siguranţei. O să ştie el numaidecât ce fel de joc e ăsta.

— *Eu* am să te ocrotesc, ripostă cezarul.

Dar văzu că acesta nu era un argument puternic. De aceea mai adăugă:

— Şi, de altfel, ce-i poate face el unei făpturi supranaturale că dumneata!

Carow se foi neliniştit pe scaunul său. Dar împăratul continuă:

— Te rog să ţii seama şi de faptul că azi am decretat în bazilică restaurarea templului lui Inuus şi prin asta am împlinit o dorinţă a *dumitale.*

— Nici n-o uit. Îţi mulţumesc pentru ea; dar încă nu mă pot decide.

— Doar nu-l omori dumneata pe prefectul gărzii, ci Zaratas este cel care va îndeplini treaba.

— Totuşi! Ceea ce-mi propui, poate că este în vremea dumitale chiar o crimă.

— Ceea ce faci spre binele unui împărat şi zeu nu poate fi niciodată o crimă.

Despre triumful lui Olipor

Carow făcu o fotografie a lui Titas, cu aparatul polaroid, când bălanul fu condus de la folarhie pe strada unde notabilii îl aşteptau pe împărat, pentru a-l însoţi la luptele cu fiare. Ieşiseră aproape toţi pe fotografie. Prefectul gărzii, Stasimus, se afla chiar în faţa capului calului şi privea spre aparat. Tocmai îi spunea ceva râzând tovarăşului său de opinii, şeful finanţelor imperiului.

Când Carow şi folarhul păşiră prin întunecatul culoar boltit în lumina teatrului cu rotondă deschisă pentru spectatori, aceştia se sculară respectuoşi în picioare şi se aşezară din nou abia după ce cei doi luară loc. Malhas îl plasă pe Carow la mijlocul primului rând al tribunei de onoare, pe folarh însă la capăt, alături de cei doi duumviri, Marcus Pilonius şi Iulius Longus, care şedea nemişcat şi privea ţintă înainte.

Când intrară în lojă prefectul gărzii şi deţinătorii celorlalte înalte funcţiuni imperiale, nu se ridică în tot teatrul nimeni în afară de oaspeţii din lojă, ba s-ar zice că spectatorii îşi continuară cu toţii discuţiile, chiar mai tare şi mai zgomotos ca înainte. Malhas, care stătea îndărătul mărimilor, îndemnă de fapt publicul, cu gesturi disperate, să se scoale şi să aplaude, dar nimeni nu catadicsi să-i facă această plăcere.

Savurau prilejul ce le îngăduia să manifeste neascultare. În viaţa cotidiană, în plan individual, erau neputincioşi; dar aici, în circ, puteau arăta,

nepedepsiţi, ce importanţă acordau acestor înalţi demnitari care, cu prefectul gărzii Stasimus în frunte, îl omorâseră în mod perfid pe împăratul Probus[1]. Aici, atotputernicii imperiului n-aveau nici o putere.

Apoi veni împăratul.

El era nevinovat de uciderea predecesorului său. Pe el îl iubeau. Era mare de stat, arăta ca un erou şi, fiind de puţine luni pe tron, încă nu avusese prilejul să înşele aşteptările.

Purta din nou cununa de lauri şi mantia imperială purpuriu-violetă brodată cu aur. Acum, spectatorii se ridicară, aplaudară, fluturară pânze colorate şi îi strigară: Bine ai venit. Cezarul se opri în picioare în faţa fondului întunecat al intrării boltite şi salută publicul cu braţele întinse în lături. Apoi luă loc în mijlocul lojei de onoare şi făcu semn spectatorilor să se aşeze.

O fanfară răsună şi toate privirile, chiar şi cea a împăratului, se îndreptară spre poarta de miazăzi din peretele arenei. În acelaşi timp acesta întinse însă mâna spre Carow şi o sprijini pe genunchiul lui cu palma în sus.

Carow clătină din cap.

— Nu te înţeleg, spuse împăratul dându-şi silinţa să vorbească reducând tăria vocii. N-ai fulgerat? Ţi-am lăsat intenţionat destul timp înainte de-a porni de la folarhie. N-ai nici o poză?

— Am făcut o fotografie a lui fără fulger, răspunse Carow.

Cezarul bătu cu dosul mâinii pe genunchiul lui Carow.

— Dă-o încoa’!

[1] Marcus Aurelius Probus (cca. 232-282) a fost un împărat roman (276-282).

— Nu, ripostă Carow încetişor. Nu vreau să fie folosită spre răul cuiva şi să cauzeze vreun prejudiciu.

— Da’ ce, crezi în asemenea vrajă?

— Nu, răspunse Carow morocănos, fireşte că nu.

— Ei, atunci! De ce nu-mi dai poza? Îmi vine să strig ah! şi oh! de atâta lipsă de logică.

Carow tăcu supărat. În silă, scoase fotografia din buzunarul vestonului şi o puse, cu faţa albă în sus. În mâna împăratului, care o duse aproape de piept şi o întoarse, o privi şi o vârî satisfăcut sub mantie.

Ambele canaturi ale porţii fură deschise în acelaşi timp. În arenă ieşi Olipor.

Tunica lui, scurtă, orbitor de albă, era ţinută în sus de o centură brodată cu aur. Purta casca de argint a gladiatorilor, iar peste cască fusese tras capul de lup cu botul căscat; blana, însă, atârna pe spate până la genunchi. La intrarea în arenă ridică în sus ambii pumni înarmaţi cu boxuri de fier, apoi scoase ghioaga din centură, o ridică şi pe ea în sus, şi o răsuci, pentru ca spectatorii să-i poată admira ghinturile.

Cu pas săltat şi arcuind, cum îl învăţaseră la şcoala de gladiatori, dădu ocol arenei şi se opri în faţa împăratului, aruncă blana de lup peste umăr, aşa fel încât se revărsa cochet peste braţ şi piept, şi prezentă din nou ghioaga. Zâmbea în sus, fireşte cu gura închisă.

Dar când îl văzu pe Carow lângă împărat, rânji larg, de i se văzu cerul gurii cu gingiile de sus fără dinţi; şi tare i-ar fi mai plăcut să-i strige un salut în sus. La şcoală îl învăţaseră însă să fie disciplinat.

Se înclină înaintea cezarului şi, după ce acesta îl salută cu mâna ridicată alene, alergă din nou spre poarta prin care ieşise în arenă. Acolo luă o atitudine

afectată, se sprijini în ghioagă, imitând o celebră statuie a lui Hercule, şi aşteptă fiara.

Cezarul duse iar pumnii ca un tub la ochiul drept, deoarece credea că astfel vede mai bine, şi privi mai întâi spre Olipor, apoi spre poarta de miazănoapte din zidul arenei.

Carow îşi scoase binoclul din buzunarul vestonului, unul dintre cele mai noi, plat, dar cu lentile puternice, pe care îl folosise şi la operă, şi privi cu el în jur.

Amfiteatrul era plin până la ultimul loc. În rândul din fund, oamenii stăteau înghesuiţi. Nisipul alb al arenei fusese greblat ca o imensă tablă de şah. Zidul, care se întindea în jurul arenei, separând-o de şirurile în pantă rapidă ale spectatorilor, era tencuit cu benzi roşii şi albe, culorile Veliei.

Carow îi împrumută binoclul împăratului şi îi arătă cum să-l ţină şi cum să-l potrivească. I-l *împrumută*. Împăratul îl văzu pe Olipor aproape de tot în faţa lui; luă binoclul de la ochi şi Olipor era iarăşi departe. Privi cu binoclul spre spectatorii care şedeau pe latura de vizavi în plin soare şi care îl observau cu atenţie. Vorbeau unii cu alţii fără să-l piardă din ochi şi făceau schimb de păreri asupra obiectului negru pe care îl ţinea la ochi.

Cezarul se întoarse şi îl avu în câmpul vizual pe Malhas, fireşte neclar, aşa cum se vedeau oamenii aflaţi la mare depărtare. Abia când luă din nou binoclul de la ochi, Malhas putea fi văzut iar limpede. Cezarul întoarse binoclul pe dos şi deodată prefectul gărzii, care şedea doar cu un rând în spatele lui, era la mare depărtare, iar teatrul era la fel de mare şi de întins ca amfiteatrul lui Flavius de la Roma.

Luă binoclul de la ochi şi se întoarse spre Carow. Vru

să-i spună ceva, dar îi lipseau cuvintele. De aceea apucă mâinile lui Carow cu amândouă mâinile sale şi i le strânse şi le scutură din toată inima, plin de recunoştinţă.

Duse din nou binoclul la ochi, trecu încă o dată în revistă rândurile spectatorilor şi privi spre partea cealaltă, pe care o avea de obicei doar foarte neclar înaintea ochilor, unde văzu două femei care şopăcăiau una cu alta. Izbucniră deodată într-un râs zgomotos; putea observa totul limpede, căci se vedeau foarte aproape în faţa lui. Dar nu putea auzi nici un sunet.

Privi cu binoclul spre poarta de miazănoapte a arenei, care era tot închisă. Cu mâna stângă ţinea binoclul la ochi, cu cea dreaptă făcu un semn să se dea drumul fiarei în arenă.

Cele două canaturi ale porţii de la miazănoapte se deschiseră. Lumina strălucitoare îl orbi pe ursul care adăsta îndărătul ei. Vru să se ducă îndărăt în culoarul întunecos; dar acolo strigau oamenii şi fiara simţi dureros în spate înţepături de la parii ascuţiţi cu care o împungeau ca să meargă înainte. Mormăi furios şi vru să se întoarcă împotriva parilor, dar culoarul era prea strâmt. Fu împins înainte, cu toate că se opintea să nu înainteze. Când ajunse în arenă, se închiseră ambele canaturi ale porţii. Un val de miros intens îl izbi în faţă. Vru să fugă; dar nu mai găsi culoarul prin care tocmai venise. Alergă în patru labe de-a lungul zidului încolo şi încoace. Nu înţelegea cum dispăruse culoarul deodată. Presimţea o primejdie necunoscută. Zgârie zidul cu ghearele şi se ridică apoi în două labe.

Oamenii strigară „aa !” când îl văzură cât era de mare, cum se mai şi întindea şi pipăia să vadă dacă nu cumva putea să se caţăre pe zid şi să scape de mirosul

de oameni şi să se ascundă în întuneric.

Era un urs bătrân care fusese prins în primăvara aceea în munţii Daciei cu o capcană de fier pentru urşi. Blana îi era lăţoasă şi castanie. Când mergea în patru labe, omoplaţii dinainte ieşeau mult în sus, în timp ce capul îl ţinea aproape la pământ. Pornind de la botul ascuţit, capul i se lăţea teribil. Urechile erau mici. Ochii, rotunzi ca nişte nasturi mici lucitori, priveau fără expresie din blana deasă a craniului osos şi gros.

Burta lui Olipor se contractă puternic; gladiatorul simţea o durere ce-l împungea în şira spinării. Tunica i se lipise de spinarea scăldată de sudoare.

Ursul se ridicase cu labele din faţă pe zid şi încă mai căuta ieşirea. Era lat şi înalt, cât o uşă de casă prin care puteau trece deodată trei oameni. Era mult mai mare decât ursul dresat, împotriva căruia se exersase Olipor la Capua. Acesta era, pe lângă om, un adevărat munte. Boxurile cu ghinturi nici nu le va simţi, iar măciuca îi păru uşoară ca un băţ. Acum ar fi fost binevenită o lance puternică şi grea, pe care s-o poţi înfige în pământ şi să-l laşi pe urs să se repeadă la ea.

— Aia! strigară câţiva spectatori, deoarece Olipor încă mai stătea rezemat în ghioagă, ca o statuie a lui Hercule, şi nu se clintea. Îi era cumva frică?

— Aia! Insta ! Dă-i drumul!

Strigătul fu reluat şi de alţii, apoi repetat de mulţi. Smochine putrezite, morcovi şi oase de găină zburară pe nisip în jurul lui Olipor. Atunci îşi aminti şi el ce învăţase la şcoala din Capua. Respiră adânc şi alergă înspre urs, la început într-un trap regulat, apoi mai repede, tot mai repede, pentru a-l lua prin surprindere, pe la spate. Alergând, îi trecu frica.

Ursul se lăsase iarăşi în patru labe şi căuta pe

pământ, de-a lungul zidului, ieşirea. Dar deodată adulmecă miros de om foarte aproape în faţa lui; îl auzi alergând şi văzu şi ceva alb aproape de tot înaintea ochilor; concomitent simţi o lovitură şi o durere aprigă în frunte. Mormăi furios, îşi clătină capul şi căută mai departe de-a lungul zidului arenei.

Apoi auzi iar paşi repezi. Întoarse capul, dar nu văzu nimic; de altfel nici nu putea vedea nimic, întrucât pe frunte, la înălţimea ochilor, simţea o durere insuportabilă. Ursul vru să se ridice pe labele dindărăt, dar se frânse înainte şi îşi recăpătă iar echilibrul. Ce se întâmplase? Mormăi împotriva primejdiei şi auzi un strigăt ascuţit, care era străin şi duşmănos.

Trebuia să se întoarcă acum împotriva primejdiei care era pretutindeni. Făcu câţiva paşi în albul orbitor al arenei, când îl izbi din nou în ţeastă o durere cumplită.

Îşi pierdu echilibrul şi căzu pe o parte. Paşii omului nu-i auzise, izul lui nu-l adulmecase cu nasul, iar strigătele şi dezlănţuirea mulţimii nu le mai auzi.

După ce îl mai izbise şi a treia oară cu ghioaga în ţeastă, Olipor fugise din nou. Alergând, privi în urmă şi se opri locului: ursul zăcea lângă perete. Mai încercă o dată să se scoale, dar căzu din nou, se culcă pe o parte, ghearele mai bătură o dată, slab, în aer, apoi căzură sleite în jos.

Olipor se întoarse cu faţa spre loja împăratului, rânji în sus şi ridică pentru salut braţul drept cu o mişcare exagerat de firească, pe care trebuise s-o exerseze îndelung.

Dacă măcar acum l-ar putea vedea taică-său!

Cezarul ţinea binoclul apăsat, aproape de ochi. Îl vedea pe luptător limpede, de parcă ar fi stat doar la

câţiva paşi de el, şi îi spuse să nu mai salute acum atât de mult, ci să vadă mai bine de urs. Nici nu-i trecea prin gând că Olipor, de jos din arenă, nu-l putea auzi.

Olipor se întoarse într-o parte pe vârful degetelor de la picioare şi mulţumi spectatorilor care-l aplaudau şi care, în pline aplauze, săriră în sus şi îi strigară ceva ce el nu înţelegea. Mai făcu un pas graţios şi mulţumi spectatorilor de pe partea dimpotrivă, când dădu cu ochii de urs.

Ursul se ridicase iar, privise în jur şi zărise făptura albă care stătea în arenă. Cu o iuţeală neaşteptată şi cu mişcări moi, uşoare, masiva fiară cafenie se repezi în direcţia lui Olipor. La câţiva paşi de el, ursul se ridică pe labele din spate.

Ca şi cum şi-ar fi luat avânt pentru lovitura decisivă, Olipor roti o dată ghioaga în jurul capului cu un gest plin de vanitate, cum îl exersase în faţa marii oglinzi de metal din Capua, pentru a o izbi apoi cu o forţă năprasnică în craniul ursului. Dar ursul venea prea repede, lovitura îi mai nimeri ţeasta doar dintr-o parte, şi pasul în piruetă, cu care Olipor voia să se volatilizeze cu mult efect din faţa ursului, fu schiţat de fapt, dar se pierdu cu totul; nimeni nu l-a mai putut admira.

Ursul îl cuprinsese pe Olipor cu ambele labe şi îl strânse tare la piept, prea tare.

Acum alergă cu el spre marginea arenei, scoţând între timp un puternic sunet prelung şi gros - tânguire, geamăt şi urlet în acelaşi timp -, care îi făcu pe spectatori să se înfioare. Se speriară, dar numai pentru o clipă. Apoi urmăriră spectacolul iar cu ochi de cunoscători. Milă nu simţeau.

Unde fusese poarta intrării lui în arenă, acolo lăsă leşul să cadă jos. Voia să se întoarcă îndărăt.

— Nu vrei să priveşti scurt prin obiectul ăsta? întrebă cezarul, fără a lua binoclul de la ochi.

Dar Carow îl refuză.

Împăratul nu era câtuşi de puţin mulţumit de spectacol; nici ceilalţi privitori nu erau. Ursul n-avea poftă de luptă, iar Olipor făcuse nişte fasoane orgolioase, în loc să-i zdrobească ursului ţeasta atunci când zăcea la pământ ca mort. Toată lumea ştie că un urs încă nu e nici pe departe mort atunci când zace la pământ ca mort! În plus, totul se petrecuse mult prea repede. Sânge nu cursese absolut deloc, dacă făceai abstracţie de puţinul care se scurgea din gură şi nasul lui Olipor. Interesant de văzut era doar unghiul bizar în care îi fusese răsucit capul spre spate.

Fanfara răsună, canaturile porţii de miazăzi se deschiseră şi un alt luptător, de data aceasta înarmat cu o sabie, intră pentru a se măsura cu ursul.

Jule organizează un spectacol al celor o mie de minuni

Împăratul şedea din nou pe tronul său de aur, iar jilţul se afla pe estradă. Acum, la lumina zilei şi în aer liber, se vădea că tronul acesta nu era câtuşi de puţin de aur, ci din lemn foarte obişnuit, pe care fusese lipită o poleială de aur. Pe spătar şi picioare se cam tocise şi scorojise.

Ca loc pentru prezentarea minunilor, Malhas alesese marea palestră, o curte dreptunghiulară împrejmuită de colonade, acoperită în întregime cu nisip, în care tineretul din Velia obişnuia să facă sport.

Tronul era aşezat pe latura mică a curţii. Lângă estradă şi de jur împrejur, în faţa colonadelor, aşteptau demnitarii de la curte, prefectul gărzii, înalţii funcţionari care purtau titlul de prieten şi însoţitor al împăratului, mai în spate slujbaşii mărunţi ai curţii şi pretutindeni soldaţii gărzii personale, care erau germani.

În faţa tronului, pe cealaltă latură mică, era ţinut Titas de doi rândaşi.

— Linişte! porunci împăratul. Malhas, vreau linişte.

Malhas nu era de faţă, dar cei doi slujbaşi răspunzători de silentium imperial săriră pe estradă şi întinseră braţele în lături, până când nu mai vorbi nimeni.

— S-a descoperit un atentat împotriva bălanului Titas, trâmbiţă glasul cezarului în întreaga curte. Sub

şa, ascuns în piele, a fost descoperit un papirus magic, care urma să pricinuiască prin vrajă calului accident şi frângerea gleznei. Un sclav de la grajd a mărturisit, sub cazně, că a vârât peticul în pielea şeii. De îndată ce va putea fi din nou interogat, tortura va continua pentru a afla de la cine porneşte atentatul. Mărturisirile lui de până acum merg toate într-o direcţie foarte precisă. Dar vrem totuşi să fim siguri, pentru a-l putea dovedi pe criminal.

Vă asigur şi jur pe Jupiter: cine îi face rău sau intenţionează să-i facă rău acestui cal va fi pedepsit cu moartea, oricât de sus-pus sau aproape de mine ar fi. S-a înţeles?

Strigară cu toţii că au înţeles, de altfel glasul lui era perfect auzibil. Şeful finanţelor imperiului, Lucius Zosimus, căută privirea prefectului gărzii; dar acesta privea încordat înainte cu faţa neclintită.

— Malhas! strigă împăratul, şi oamenii curţii sale întoarseră capetele, de parcă ar fi avut şi ei urgentă nevoie de el, şi transmiseră strigarea mai departe. Împăratul însuşi duse la ochi binoclul care îi atârna pe piept de o panglică purpurie brodată cu aur şi îl căută pe şeful protocolului printre coloanele arcadelor.

Acesta veni în pas alergător dintr-una din încăperile alăturate, dindărătul colonadei, căzu în genunchi, elegant şi protocolar corect, înaintea împăratului şi ridică braţele.

— Stăpâne şi împărate!

Cezarul întoarse binoclul cu partea cealaltă şi îl văzu acum departe de el îngenuncheat pe pământ.

— Să înceapă minunile! strigă el acoperind depărtarea la care îl vedea pe şeful său de protocol. Unde e germanul Carus?

— N-a venit.

Chipul împăratului se făcu roşu. Ţipă:

— Malhas, îţi smulg cu mâna mea bojocii, dacă germanul Carus nu e aici până am numărat o sută!

— Stăpâne şi împărate! strigă Malhas jalnic, l-am rugat cu toţii în genunchi. N-a vrut să vină. Nu dorea ca minunile anunţate de germanul Iulius să fie prezentate, ba voia chiar să-l convingă să contramandeze prezentarea. Au avut o ceartă straşnică.

— Dar prezentarea a figurat doar de la bun început în program.

— Aşa este, stăpâne şi împărate.

Împăratul lăsă capul său mare mult pe spate, privi ameninţător în jur şi lumea se temea deja că va vesti o poruncă înspăimântătoare; dar el mişcă doar buzele, vorbind mut eu sine însuşi.

Apoi spuse răstit:

— Să înceapă odată!

Trei măsuţe şi trei scaune fură aşezate pe nisipul curţii, în faţa estradei. Jule veni din spatele colonadei. Purta jeanşi şi o cămaşă de casă cadrilată. Pe cap avea o căciuliţă cu moţ, din lână roşie, pe care şi-o cumpărase în ultimul concediu petrecut la schi.

Aceasta era ţinuta de ceremonie, care îi era îngăduită la el acasă doar la ocazii festive, îi explicase el lui Malhas, şi nimeni n-ar fi putut să-l contrazică. Carow îi reproşase totuşi că abuza neruşinat cu asemenea fanfaronadă de bună credinţă a oamenilor, la care Jule îi ripostase că adusese multe lucruri din Heidelberg, dar considerase că poate renunţa în Velia la costumul negru. Şi nici nu putea să apară la un act festiv în prezenţa împăratului în hainele cu care umbla zilnic!

Împreună cu Jule veniră Pittakos şi Pelops. Slujbaşii protocolului imperial le împrumutaseră togi din fondul oficial şi îi îmbrăcaseră cu ele, deşi nici unul din ei nu purtase vreodată o togă. La cererea lui Malhas de a li se tunde părul şi barba, reacţionară cu nişte strigăte de parcă le era însăşi viaţa în joc. Într-un târziu, se declarară de acord ca un sclav al protocolului să le spele, să le vopsească şi să le pieptene părul şi barba. Dar când acesta veni în cele din urmă şi cu un fier de ondulat, îl dădură furioşi afară din odaie.

Jule şi cei doi filosofi îngenunchează înaintea cezarului şi ridicară braţele, cu care prilej togile, anevoie cutate şi prinse, alunecară şi îşi pierdură cu totul fasonul.

Malhas preluă acum rolul unui *maître de plaisir* şi anunţă un concurs de calculat între cei doi filosofi permanenţi din pholé, de-o parte, şi germanicul Iulius, de altă parte.

Zosimus, şeful finanţelor imperiului, îi spuse vecinului său că aude azi pentru prima oară de un german care ştie să socotească; acesta trebuia să fie de bună seamă un număr comic-grotesc.

Cei doi filosofi - anunţă Malhas - vor să calculeze cu abacul, în timp ce germanul pretinde că nu are nevoie de nici un instrument de calculat. Malhas îl rugă apoi pe împărat să numească două numere mari, cât mai încâlcite, care pot fi de ordinul milioanelor sau sutelor de milioane. Concurenţii urmează să le înmulţească. Învingător va fi cel ce va termina primul.

Împăratul răspunse cu asprime că asemenea numere mari nu-i vin acum în minte şi că asta e mai curând o sarcină pentru şeful finanţelor. Malhas îşi dădu numaidecât seama că fusese neîndemânatic să-i

atribuie stăpânitorului o asemenea sarcină cu pretenţii intelectuale.

Zosimus răspunse că, dacă se gândeşte la banii din vistieria imperiului, nu-i vin în minte numere mari; cu totul altfel, dimpotrivă, când se uită la datoriile imperiului. Roagă acum să fie înmulţit numărul 13 648 911 cu numărul 767 686.

Cei trei concurenţi notară numerele pe o foaie de papirus, apoi cei doi filosofi începură să manevreze *prestissimo* încolo şi încoace bumbii de pe abacele lor. Cântau la abac cu toate cele zece degete, la unele pasaje mai dificile trecând o mână pe deasupra celeilalte, schimbau tempo-ul, iar unde era vorba de înmulţirea unor sute, zeci sau doar amărâte de unităţi cântau fugi în triole, triluri şi scurte pasaje *pizzicato* cu o mână. Dar amândoi încheiară în aceeaşi clipă cu un *furioso*, pocniră ultimul bumb pentru unităţi, cu aplomb şi efect, de marginea abacului şi, ca încheiere, lăsară cu virtuozitate să zboare mâinile în aer, deschizând ochii, căci cântaseră cu ei închişi, şi plecară cu modestie capetele.

Împăratul aplaudă entuziasmat şi o clipă mai târziu explodară, de jur împrejur în curte, aplauze furtunoase care ţinură până când împăratul duse iar binoclul la ochi şi îi contemplă pe cei doi filosofi, care se ridicaseră de pe scaune tot cu privirile îndreptate în jos. Erau copleşiţi de urale şi ochii lor luceau fericiţi.

Scriseră rezultatele lor pe petice de papirus şi le dădură lui Malhas. Jule era cu ochii încă închişi când filosofii îşi terminară calculele; totuşi depuse şi el peticul cu rezultatul său în mâna lui Malhas doar la câteva secunde după ei.

Fiecare dintre cei trei socotitori ajunsese la alt

număr. Dar printre cei prezenţi nu era nimeni care să poată decide care rezultat era corect. Deşi considera această problemă ca secundară, împăratul fu de acord, la propunerea lui Malhas, ca socoteala să fie repetată; căci voia să-i mai vadă o dată pe virtuozii abacului în acţiune.

Bumbii abacelor clămpăniră iar, mâinile filosofilor zburau într-un ritm entuziasmant peste şirurile de bumbi, încât credeai că auzi castaniete. Şi de data aceasta ambii filosofi fură gata în acelaşi timp, dar din nou fiecare indică alt număr; totuşi rezultatul lui Pelops coincidea acum cu cel al lui Jule. La a treia reluare a calculului ajunse şi Pittakos la cifra pe care Jule o prezentase încă de prima oară.

Malhas propuse apoi să pună să fie împărţite două numere la fel de mari; dar stăpânitorul răspunse că îi ajungea pe deplin ceea ce văzuse. Cei doi filosofi fuseseră mai rapizi, deci erau învingători.

Când Jule obiectă că totuşi calculaseră greşit, glasul cezarului răsună tunător: oare voia cineva să pună la îndoială sau să răstoarne decizia împăratului? Se stabilise de la bun început că în acest agon[1] rapiditatea socotelilor urma să fie decisivă. Superioritatea abacului se dovedise limpede.

— Cum aşa? vru Jule să ştie căci avea de făcut obiecţii.

— S-a dovedit limpede! repetă cezarul cu vocea lui de trâmbiţă, împotriva căreia nu s-ar fi putut impune nici argumentul cel mai puternic.

Întorcându-se către Malhas, întrebă ce era de fapt miraculos în toată povestea asta. Doar i se promiseseră minuni!

---

[1] Competiţie, întrecere (lb. gr. ἀγών).

Voia să vadă minuni adevărate.

— Stăpânul şi împăratul meu, spuse Malhas plecând capul cu umilinţă, minunea se va petrece numaidecât.

Făcu semn cu mâna. Doi sclavi ieşiră dintre colonade. Purtau o masă pe care o lăsară jos în faţa estradei împăratului. Jule aduse dintr-una din garderobe o tavă pe care se afla o mică maşină cu aburi, pe care tatăl lui o găsise sub brad când era încă copil şi pe care o moştenise Jule. Hesper şi Myiagros o înfierbântaseră cu o lampă cu ulei şi acum era sub presiune. Jule o puse pe masă înaintea împăratului.

— Asta de-aici, explică Jule, este o maşină care va produce în viitor o revoluţie în economie şi transporturi, în dezvoltarea acestei maşini stă progresul. Dacă pui să fie inventată o asemenea maşină încă de pe acum, lucru la care vreau cu plăcere să dau o mână de ajutor, vei fi cu mult înaintea spiritului vremii dumitale.

Cezarul ţinea mâna lui mare după ureche:

— Nu înţeleg unele din cuvintele dumitale: revoluţie? progres? spiritul vremii? Dar poate că mi se vor lămuri de la sine când ne vei prezenta acest aparat.

— Cazanul acesta de-aici, explică Jule, este umplut cu apă. Flacăra înfierbântă apa. Aburul care se formează din apă pune în mişcare această roată.

Totuşi roata nu se învârti, în schimb maşina cu aburi şuiera strident, şi un jet de abur subţire ţâşnea în sus din ventilul de lângă coşul maşinii.

— Frumos, frumos! strigă cezarul.

— Scuzaţi, spuse Jule, şuieratul nu voiam să-l prezint; am deschis din greşeală ventilul pentru fluier.

— Dar a fost, totuşi, atât de frumos! spuse împăratul care privi maşina tot timpul prin binoclu, deşi se afla

doar la câţiva paşi în faţa lui.

Jule făcu maşina să mai scoată un şuierat scurt, strident, apoi deschise alt ventil şi deodată roata-volant începu să se învârtească, mai întâi încet, treptat tot mai repede, şi în cele din urmă atât de iute încât nici nu mai puteau fi văzute spiţele. Împăratul privi cu încântare şi cei din jur se apropiară şi ei.

— Încep să înţeleg, preciză împăratul. Revoluţia! Ştiu acum ce vrei să spui cu asta. Este fascinantă. Încă n-am văzut o roată într-o revoluţie atât de rapidă. Felix! strigă el cu glasul lui de pe câmpurile de bătălie, peste întreaga palestră, argatului de la cai, pe care tocmai îl zărise pe când rotea binoclul de jur împrejur. Dacă te mai văd o dată că-l smuceşti pe Titas de zăbală, pun să-ţi smulgă bojocii! Progresul şi revoluţia sunt treaba noastră. *Tu* să ai grijă de cal!

Îl întrebă apoi pe Jule:

— Acum explică-mi, te rog, încă o dată ce este progresul şi unde se află!

— Încă n-am terminat demonstraţia, spuse Jule. Aici, peste roată, se află o curea ce acţionează această maşină, pe care noi o numim dinam sau generator şi care produce o altă forţă. Înainte vreme această forţă putea fi făcută vizibilă prin răsucirea butonului de aici; atunci lumina o lampă mică acolo. Din păcate este stricată acum. Dar forţa poate fi simţită. Este aici în sârmă asta. Dacă cineva dintre cei din jur vrea să se convingă îl rog să apuce sârma asta de capăt.

Oamenii erau neîncrezători. Nu erau dispuşi să atingă sârma.

— Stasimus! strigă cezarul. Constată dumneata dacă acolo e progres sau înşelătorie.

Prefectul gărzii îşi strânse gura pungă: Nu-i plăcea să

primească asemenea ordine. Dar toţi îl priveau nerăbdători. Poate credeau că îi e frică. Frică? Lui ?

Stasimus se duse la masa lui Jule. Jule ţinea cu mâna partea izolată a sârmei, iar prefectul gărzii apucă cu mâna partea din faţă neizolată.

Dar nici nu tresări, nici nu-i dădu drumul.

— Nu simt nimic.

— Ciudat, spuse Jule, până şi vacile şi măgarii simt forţa şi tresar, numai dumneata nu.

— E o înşelătorie, raportă împăratului prefectul gărzii şi se duse îndărăt la vechiul lui loc, chiar lângă estradă.

Jule puse vârful limbii pe sârmă. Nu avea curent. Probabil că se întrerupsese vreun contact.

— Fleacuri copilăreşti! spuse prefectul gărzii.

— Desigur, explică Jule, ceea ce vedeţi aici este o jucărie pentru copii şi doar un model. Dar asemenea maşini pot îi construite, atât de mari, încât o singură maşină cu aburi poate pune în mişcare sute de mori ca acelea care sunt învârtite acum de măgari în curţile brutăriilor. Pot fi montate pe corăbii, care vor merge atunci de cinci ori mai repede decât corăbiile cu pânze.

Împăratul cerceta cu binoclul cum se învârtea şi susura roata. Din cilindru ţâşneau norişori iuţi de azur, când pistonul intra şi ieşea din el.

— Drăguţ! spuse el, foarte drăguţ! Ai putea să priveşti revoluţia toată ziua.

Dar când vru să întoarcă binoclul pentru a privi revoluţia şi de la depărtare, privirea lui dădu de faţa şefului finanţelor imperiului Zosimus.

— Ce părere ai despre construirea unei asemenea maşini mari?

— Nici una, răspunse acesta brusc şi puţin amabil.

— Dar poate una mijlocie? continuă să întrebe

împăratul. Doar pentru progres, ca să fim înaintea spiritului vremii noastre, mai adăugă el, ca pentru a se scuza.

— De unde să facem rost de bani? Poţi să mi-i repartizezi dumneata? Maşina va costa milioane. În continuare avem nevoie de o sută de mori cu manej. La asta se mai adaugă cheltuielile de exploatare. O să trebuiască să cheltuim anual multe milioane pe ulei de măsline numai pentru a încălzi maşina.

— Cărbuni! strigă Jule.

— Şi mai rău, căci nu mai avem nici măcar destul mangal pentru a ne încălzi băile. Ce ne costă în schimb câteva sute de măgari, boi sau sclavi pentru a pune în mişcare morile deja existente. Ceva ovăz, pâine, varză şi morcovi. Câţi morari vor trebui să-şi înceteze activitatea, dacă o maşină mare va acţiona o sută de mori. Şi corăbiile? Ce e mai ieftin cu forţa vântului şi a sclavilor vâslaşi? Nu, progresul şi revoluţia sunt prea scumpe şi nu ne-ar aduce decât probleme. Eu sunt împotrivă.

Generalul Fulvius Piso, vechi camarad de garnizoane şi bătălii al împăratului, ceru îngăduinţa de-a avea voie să spună şi el ceva.

Cezarul i-o acordă. Piso făcu un pas înainte.

— Eu nu sunt împotrivă, spuse el, ba chiar m-aş gândi că pionierii noştri ar putea folosi asemenea maşini ale progresului în cele mai felurite moduri. Rog să mi se dea ordin să discut aceasta cu inginerii batalioanelor de pionieri.

— Respins! fu răspunsul împăratului. Ştiu eu că soldaţii sunt totdeauna pentru progres; dar ai auzit, generale, că nu avem bani. Nu trebuie să le băgăm gărgăuni în cap pionierilor, altfel vor califica asemenea

maşini drept indispensabile pentru arta războiului modern, şi atunci presiunea ce-o va exercita armata asupra noastră pentru a construi o asemenea maşinărie va deveni insuportabilă.

— La ordin! Da, desigur! strigă Fulvius Piso şi reintră în rând.

Cezarul îşi propti capul în mână şi îşi frecă tuleii bărbii de trosniră. Îi făcu semn lui Jule să se apropie, se aplecă înainte şi îl întrebă confidenţial:

— Am auzit de la Malhas că oamenii din ţara dumitale pot să zboare.

— Da, răspunse Jule.

— Ai zburat şi dumneata vreodată?

— Da, fu răspunsul, adeseori.

— Atunci te rog, continuă împăratul, zboară.

— Acuma?

— Da, acuma numaidecât. Te rog! Vrem să vedem minuni. De aia, doar, am venit aici. Malhas ne-a făgăduit minuni. Malhas, unde sunt minunile? bubui ameninţător vocea cezarului, iar şeful protocolului plecându-şi capul rosti spre pământ:

— Stăpâne şi împărate al meu! Numaidecât!

— De fapt n-am mai auzit, începu împăratul, ca un om poate să zboare. Zeii bineînţeles că da, dar oamenii - nu!

— Nu sunt pregătit pentru asta. Ar fi trebuit să mi se spună măcar că mi se va exprima asemenea dorinţă, n-am nici o astfel de maşină, ripostă Jule încurcat. Poate că nici n-aş fi putut s-o aduc cu mine. Este cam voluminoasă.

— Ce fel de maşină?

— Arată ca o pasăre uriaşă şi este mare cât întreaga palestră sau chiar mai mare. Cu ea se poate zbura.

— Adevărat? Cât de departe? Peste deal?

— Mai departe, mult mai departe!

— Cumva chiar până la Roma? întrebă împăratul, aşteptând ca Jule să-i spună nu, asta e prea departe.

Dar Jule dădu răspuns:

— Pretutindeni, oriunde, pe întreg globul.

— Chiar şi până la Milano, de pildă?

— Fără îndoială.

— Câte zile i-ar trebui pentru asta?

— Zile? O jumătate de oră.

— Asta-i culmea! icni prefectul gărzii din colţul gurii. Nici o pasăre n-ar putea zbura atât de iute. Când minţi, trebuie să rămâi totuşi în limitele posibilităţilor fizice şi fiziologice.

— Şi cât timp îţi trebuie pentru un zbor până la Atena?

— Cel mult o oră şi jumătate.

Generalul Fulvius Piso ceru împăratului îngăduinţa de-a pune o întrebare.

Cezarul i-o acordă şi Piso făcu un pas înainte.

— Poate fi duşmanul, întrebă Piso, hărţuit şi de sus din aer, cumva cu săgeţi sau suliţe? Sau poate că ajunge oarecum să arunci de la înălţime asupra lui nişte pietre grele obişnuite?

— Asta s-ar putea, fireşte, dar există mijloace şi mai eficace, de pildă, un obiect ca un trunchi de copac sau ca o coloană, dar de fier şi de vreo treizeci de picioare lungime. Dacă îi arunci asupra inamicului, vor fi distruşi toţi oamenii şi toate casele până la cinci leghe de jur împrejur.

— Când auzi alde-astea, vorbi prefectul gărzii prin colţul stâng al gurii spre şeful finanţelor imperiului, aproape că îţi vin gânduri cu totul lipsite de pietate.

— De pildă? întrebă Zosimus din colţul drept al gurii sale.

— Ei, gânduri cu privire la ce-ai putea întreprinde cu asemenea arme. Pentru a-ţi da un exemplu, am scăpa de multe probleme, dacă vreun inamic ar arunca-o pe neaşteptate asupra oraşului Roma.

— Trebuie să fie, oare, un inamic? întrebă Zosimus. N-ar fi cumva un binefăcător?

Prefectul gărzii Stasimus zâmbi în tăcere cu subînţeles.

— Şi cum te poţi apăra de aşa ceva? vru cezarul să ştie. Am putea să te doborâm cu săgeţi, când ai zbura pe deasupra noastră.

— Imposibil, îl contrazise Jule. Aş zbura prea sus şi prea repede pentru săgeţile dumitale şi, în afară de asta, nici o săgeată n-ar pătrunde prin pielea păsării mele; căci este de metal. Pe scurt: nu te poţi apăra de ea.

Când auzi o asemenea pasăre - şi poate fi auzită deja de departe, fiindcă vâjâie tare - şi când o vezi, nu te mai scapă decât un singur lucru: să laşi totul baltă şi să fugi în pivniţă cât poţi de repede şi să te ascunzi îndărătul unui zid gros. Repede, repede! Atunci poţi avea oarecum noroc şi scăpa de la moarte.

— Aşa o pasăre ar trebui să aibă armata! grăi cu ochi scăpărători generalul Fulvius Piso către împărat, fără să fi solicitat în prealabil îngăduinţa. Dumneata şi cu mine am zbura dimineaţa în Panonia şi am arunca peste lagărul sarmaţilor acest obiect de mărimea unui trunchi de copac, dar de fier. Bum! toţi sarmaţii sunt şterşi de pe faţa pământului. Iar după-masă, apoi, la Ktesiphon, pe Tigris! Aruncăm un asemenea obiect şi regele sasanizilor, curtea întreagă şi toţi locuitorii

oraşului - bum-bum! - zac pe jos, morţi. Dacă mai avem timp, zburăm într-un suflet până la Ecbatana - bum, bum, bum! - toţi la pământ, întind picioarele în sus şi nu mai mişcă. Războinici, bătrâni, femei, copii - toţi.

Generalul de cavalerie Clodius Melas era atât de molipsit de entuziasmul lui Piso, încât ieşi din rând fără să fi cerut mai întâi permisiunea de-a vorbi.

— Cai, câini, pisici!

— Toate! strigă Piso, cu picioarele în sus şi nu mai mişcă.

— Vaci, gândaci, broaşte, muşte.

— Toate pe spate, cu picioarele în sus şi nu se mai clintesc, rezumă Fulvius Piso, iar seara vâjâim îndărăt la Roma, sărbătorim victoria şi pregătim triumful.

— După triumf, însă, spuse şeful finanţelor imperiului, cezarul va concedia soldaţii, plutonierii, subofiţerii, căpitanii, coloneii, generalii - pe toţi. Căci nu mai avem nevoie de ei. Războaiele le va purta împăratul, singur, împreună cu pasărea asta. Dacă s-ar reduce cheltuielile pentru armată, am putea şi noi în sfârşit s-o scoatem la capăt cu bugetul nostru. Poate că ne-ar mai şi rămâne şi destui bani, pentru a vopsi acoperişul palatului din Roma şi pentru a pune să se repare latrinele.

— Păcat numai, interveni prefectul gărzii Stasimus, de rândul acesta nemaivorbind pe la colţul gurii, ci adresându-se direct împăratului şi aşa încât să poată auzi toţi cei din jur, păcat numai că nu există asemenea lucruri miraculoase, nici pasări mari cât palestra şi nici un trunchi de copac, care să poată distruge un oraş întreg.

— Eşti de părere, aşadar, întrebă împăratul, că tot

ceea ce am auzit de la Iulius nu e adevărat?

— Nici un cuvânt, ripostă prefectul gărzii. Tânărul acesta este, dacă vrem să-l apreciem cu bunăvoinţă, un om cu o fantezie dezlănţuită; dacă am vrea să fim mai puţin binevoitori, un magician, care se pricepe să zăpăcească şi să vrăjească oamenii. Văd în toate părţile chipuri înfierbântate şi ochi strălucitori. Cu toate acestea totul e înşelăciune. Nu cred nici un cuvânt din ce-a spus.

Asta era prea mult pentru Jule.

— Nu crezi nici un cuvânt din ce spun? ţipă el la prefectul gărzii şi se îndreptă cu paşi grei spre el.

Acesta îşi frecă burta grasă şi răspunse amuzat de furia lui Jule:

— Nici un cuvânt.

Jule nu putu merge mai departe întrucât doi soldaţi din garda personală se înfiinţară între el şi Stasimus, care nici nu se clintise. Soldaţii duseseră mâna la sabia scurtă.

Jule şovăi o clipă, apoi se întoarse şi strigă:

— Văd că domnii de-aici nu mă cred, ci se amuză pe socoteala celor ce le prezint şi relatez. Dar nu mă las luat în derâdere de asemenea ignoranţi. Am terminat!

Plecă fără să mai privească în urmă, spre latura îngustă a curţii unde stătea şi bălanul Titas. Malhas alerga agitat pe lângă el prin nisipul adânc al terenului de sport.

— Împăratul! spuse el. Nu poţi pleca. Programul încă nu s-a terminat. Gândeşte-te la împărat! Nu poţi să-l bruschezi aşa pe împărat.

— Împăratul, icni Jule, mă doare-n cot de împărat.

— Dar nu poate să te doară-n cot. Nici măcar nu ţi-ai luat rămas-bun de la el. O să ţi-o ia în nume de rău.

Gândeşte-te, e împărat!

— Împăratul, strigă Jule mărind pasul ca să scape de Malhas, poate să mă pupe în fund!

— Te rog! Te rog! exclamă Malhas şi îşi frânse mâinile alergând pe lângă el. Cum poţi spune aşa ceva! Asta n-ai voie nici măcar s-o gândeşti!

— Iulius! tună cezarul peste întreaga palestră, Malhas!, cu o voce ce se putea auzi până în oraş. Şi „Malhas! Iulius!” strigară spectatorii din palestra.

Jule se opri în silă şi se întoarse, urmat de Malhas. Când se aflară în faţa împăratului, Malhas vorbi:

— Iulius vrea să întrerupă prezentarea. Nu vrea să continue programul. Se simte jignit, pentru că nu e crezut şi toţi îşi bat joc de el.

— Lasă-i să râdă! se adresă cezarul lui Jule. Se apropie vremea când nu vor mai avea de ce să râdă. Dacă alţii nu te cred, eu unul te cred. De fapt azi n-am văzut mari miracole: la socotit ai fost aşa şi aşa. Mica maşină a fost drăguţă, dar nu e o minune, e doar o invenţie. Şi ai văzut că pentru asemenea lucruri sofisticate nu găsim întrebuinţare în imperiul nostru. Vezi, dacă ai fi prezentat o pasăre de zburat ori un trunchi de copac care e de fier! Dar oricum: îţi mulţumesc.

— Sunt uşurat să aud una ca asta, răspunse Jule. Eram puţin cam nervos. De la bun început am simţit o împotrivire, care până la urmă a devenit de nesuportat.

— Împotrivire? întrebă împăratul plecându-se înainte, ţinând mâinile mari după urechi şi ascultând. Din partea cui? Vino mai aproape! Poţi să-mi spui la ureche. Unul dintre cei de faţă?

— Nu, răspunse Jule, nu era o împotrivire a

oamenilor. Când ţi-am vorbit despre progres şi despre faptul că ai putea s-o iei înainte vremii dumitale, am simţit ceva ca o lovitură peste degete.

— Ştiu, îl întrerupse împăratul, asta s-a întâmplat când ai vorbit de spiritul vremii. Atunci, el trebuie să fi fost cel care a intervenit.

Jule continuă:

— Am avut deodată sentimentul - dar nu vreau să ţi-l descriu. N-ai să înţelegi. Dumitale nu ţi-e niciodată frică.

— Ba da, spuse împăratul, de data aceasta cu adevărat încetişor, ba da, uneori mi-e frică şi mie. Dar numai noaptea; ziua am curaj. Cu voce mai tare adăugă: Îţi mulţumesc.

— Dar lucrul principal urmează acum, strigă Malhas. Totul e pregătit. Vrea să ne înfăţişeze o armă a viitorului. E deja pe drum încoace.

Jule vru să plece, dar împăratul strigă:

— Pe asta mai vrem s-o vedem, nu-i aşa, Piso? Mai rămâi o clipă. N-o să dureze mult. Unde e?

Myiagros îşi făcu apariţia dintre colonade. Pe o tavă se afla un pistol-mitralieră MP 48 Para de la firma Oerlikon-Bührle[1].

[1] Conglomerat tehnologic elveţian.

Situaţia devine critică

— Situaţia devine critică, spuse Inuus, şi ar fi o adevărată minune dacă ar scăpa toţi cu faţa curată. Dar îl nedreptăţeşti pe Jule dacă îl faci răspunzător de toate. Nu el a propus programul.

— Dar de unde ştia şeful protocolului tot ce poate prezenta Jule?

— De la Myiagros.

— Şi că a adus cu el un pistol-mitralieră?

— Desigur. Jule trebuie să i-l fi arătat cândva. Ţi-aduci aminte că te-am prevenit totdeauna în privinţa lui.

— Myiagros - nu bun, aşa ai spus.

— Aşa m-am exprimat. E într-adevăr *nix gut*. Toţi am avut câte o experienţă cu el, zei şi oameni. Unii îl numesc marele încurcă-lume, pentru că simte o plăcere nespusă să încurce toate de-a valma şi să ne încovoaie intenţiile. Noi zeii iubim linia dreaptă. Lui îi place tot ce e strâmb.

— E însă atrăgător şi deştept.

— De-aceea e atât de greu să-i ghiceşti gândurile.

— Folarhul a spus odată că, atât cât îşi poate el aduce aminte, Myiagros a fost o calamitate. Asta n-o pricep: folarhul trebuie să aibă aproape, şaptezeci de ani, dar Myiagros nu poate avea mai mult de şaptesprezece.

Inuus râse. Stinse ţigara pe piatra de lângă coloană şi vârî chiştocul într-o pungă mică.

— Cu asta ai ajuns la o temă dificilă. Vreau să spun o temă care este dificilă pentru *dumneata.* Cam câţi ani mi-ai da dacă m-ai întâlni ca om undeva în oraş sau în munţi?

— Greu de spus. Uneori pari ca de treizeci de ani alteori ca de cincizeci.

— Dar niciodată, până acu, ca de cincisprezece sau de optzeci?

— Nu, cu toate că uneori simt că eşti străvechi.

— Ei, aşa şi sunt. Te pot asigura că Venus arată de mii de ani parcă ar avea douăzeci. Unora le pare uneori ceva mai tânără, alteori ceva mai bătrână. Dar cu greu ţi-ai imagina-o ca septuagenară.

— Atunci zeii nu îmbătrânesc defel?

— Îmbătrânim o dată cu reprezentările pe care le au oamenii în capetele lor cu privire la noi.

— Înţeleg. Atunci aveţi o relaţie deosebită cu timpul.

— Poate că am putea spune şi aşa. Timpul ne acordă unele privilegii şi, din când în când, ne putem permite şi noi câte ceva faţă de el. Natural că nu avem voie să exagerăm. Şi nu ne e îngăduit să-l tragem pe sfoară. La asta reacţionează cu foarte multă susceptibilitate. De altfel nici nu reuşeşti vreodată, pentru că are ochii şi urechile pretutindeni.

— Are ochi şi urechi?

— Te poţi considera fericit dacă încă nu i-ai întâlnit privirea. Eu nu i-o pot suporta multă vreme, şi dacă timpul l-ar privi cu severitate, cred că şi lui Zeus i s-ar muia picioarele.

— În temeiul relaţiei dumitale deosebite cu timpul, întrebă Carow, poţi să-mi spui dacă el există de la începuturi?

— Nu sunt filosof şi nu ştiu dacă înţeleg întrebarea.

Fireşte că timpul *este* de la începutul timpului.

— A existat totdeauna timp şi va exista mereu timp?

— Pui întrebări care îşi dau singure răspunsul. Natural că a existat şi va exista, totdeauna şi pentru toate timpurile, *timp.*

— Este ca atare veşnic.

— Ei, te rog, interveni Inuus impacientat, nu arunca toate de-a valma! Unde există veşnicie fireşte că nu există timp. Dar cum am ajuns de fapt la această temă periferică?

— Pentru mine, răspunse Carow, nu este o temă periferică. Dimpotrivă. Vorbeai despre Myiagros.

— Arată ca de şaptesprezece ani. Acu' nu-mi pot aminti exact când s-a născut, dar trebuie să fi fost acum vreo trei sute de ani.

— Atunci nu face parte dintre locuitorii Veliei, ci dintre voi?

— Nu, sări Inuus enervat, nu face parte dintre noi. Nici măcar nu ştiu cine e tatăl lui. Naşterea lui a pricinuit oarecare supărări printre rubedeniile noastre.

Mama este o nimfă de dincolo de munţi, dornică de viaţă. Nu vreau să-i rostesc numele acum. Poate că o să mai ai prilejul s-o cunoşti. Piciorul stâng al lui Myiagros este o copită. Pesemne că n-ai observat, fiindcă poartă totdeauna ciubote legate cu şireturi. Acu' o copită sau două nu-i nici o ruşine. Maică-sa însă pretinde că Myiagros nu are copită de ţap ci copită de cal şi că tatăl lui ar fi fost un armăsar.

Aşadar, tot ce-i posibil! Noi am considerat şi considerăm şi acum că acest lucru e improbabil. Te întreb: Poţi să-ţi imaginezi? Un cal? Ei vezi!

Cel mult, un măgar. Dar asta ar fi mai rău. Nu suntem câtuşi de puţin pudibonzi - dar... un măgar?

Un măgar! Acesta e ultimul lucru pentru noi. În Grecia, la sileni de pildă, la anumite nimfe sau vrăjitoare din Tesalia nu se ţinea cont cu atâta stricteţe. Acolo putea fi şi un măgar. Dar acolo sunt posibile şi multe altele.

Desigur că am constrâns-o pe mamă să-l abandoneze pe Myiagros, dar oamenilor le-a fost milă de el, şi l-au crescut. Că vezi, era tare drăguţ: seamănă în partea maică-sii. De fapt ar fi trebuit să se poată observa foarte curând ce hram poartă.

— Cum adică?

— Ei, din pricina lucrurilor stranii pe care le făcea încă de copil. De-abia învăţase să meargă când a început să îmblânzească muşte. Când deschidea pumnuleţul lui micuţ, ieşea din el un întreg roi. Oamenii râdeau pe atunci de toate astea, iar mica lui copită de măgar li se părea drăgălaşă.

Mai târziu nu trebuia să facă decât un semn şi veneau muşte din toate părţile şi îl înconjurau ca un nor negru bâzâitor. Respingător! Ascultau de el şi putea să le trimită departe în ţară; de pildă, când voia să tulbure o sărbătoare, să chinuie până la disperare o pereche de îndrăgostiţi sau să împiedice sugarii din leagăn să adoarmă. Pentru turme era o mare plagă, până când îngerii mei - aşa le ziceţi voi? - l-au ciomăgit de n-a mai putut umbla multă vreme. De-atunci şchiopată uşor, lucru pe care se pricepe de minune să-l mascheze. Muştelor se pare totuşi că le-a dat atunci indicaţii să nu mai inoportuneze pe nimeni.

Asta e Myiagros. Dar o să scăpăm în curând de el. Velia este prea mică pentru el. E orgolios.

— Azi va avea grijă ca festivitatea de jos să dea greş?

— Nu, dimpotrivă. El e pentru progres, ca Jule; şi tare ar mai vrea să vadă spectacolul când epoca de azi va încerca s-o ia înaintea timpului ei. Nu, sunt alte forţe care fac să dea greş prezentarea.

— Care?

— Ei, folarhul, de pildă. El vâsleşte cu mişcări febrile împotriva acestei încercări de-a pune în dezordine cursul timpului, ceea ce e foarte onorabil, dar nici el n-ar trebui să se străduiască atât. Timpul însuşi, am spus-o adineauri, este totdeauna în *quivive,* în stare de alarmă; plesneşte doar din degete, şi ceea ce Myiagros şi-a imaginat atât de frumos se termină printr-o catastrofă, care tocmai acum începe acolo jos în palestra.

— Dar o să scape din asta?

— Myiagros? *El* în orice caz. El scapă întotdeauna. O să mai facă câtăva vreme o carieră remarcabilă în lume.

O să vezi. Totuşi *habeat sibi!* O să scăpăm noi de el. Iulius este cel care trebuie să ne îngrijoreze.

Un glonţ veni în zbor

— Te rog! spuse împăratul şi îndoi degetul arătător în semn că dorea să i se arate tava. Dar Jule luă mai întâi pistolul-mitralieră de pe tavă, verifică dacă încărcătorul şi ţeava erau goale şi i-l dădu împăratului, care îl răsuci încolo şi-ncoace, îl examină pe toate părţile, privi din faţă în ţeavă, încât l-ar fi putut înspăimânta pe un cunoscător, şi îl puse în cele din urmă îndărăt pe tavă.

— Asta e, aşadar, arma viitorului? Se trage cu ea?

— Aşa, răspunse Myiagros neîntrebat şi făcu un gest ca şi cum ar fi dus arma la umăr şi ar fi ochit prin crestătura înălţătorului şi cătare. Ca şi cu o arbaletă.

Împăratul vru să-l pună la punct pe flăcăul guraliv, dar trebui să râdă de gestul comic-elegant, cu care ochise cu o arbaletă inexistentă.

Generalul Fulvius Piso ceru încuviinţarea de a inspecta pistolul-mitralieră.

Împăratul îi permise. Piso păşi înainte.

Îl luă cu amândouă mâinile, îl cântări şi făcu o mutră satisfăcută pentru că era greu: O armă, dacă vrea să fie ceva ca lumea, trebuie să aibă o greutate apreciabilă. Şi el îl întoarse pe toate părţile şi îl examină cu plăcere, închise ochii şi îl mângâie uşor, cu satisfacţie, cu vârfurile degetelor, de la capătul ţevii până la talpa patului. Apoi îl privi pe împărat:

— Priveşte numai, lemnul! Cum stă de bine în mână! Metalul - prelucrarea! Acurateţea! Luciul ăsta mat!

Fără ornamente de aur şi argint ca armele noastre, arma însăşi e un giuvaier.

Duse pistolul-mitralieră la gură şi îl apăsă tare de buze.

Prefectul gărzii se apropie de el, fără a fi cerut mai întâi încuviinţarea, şi i-l luă din mână. Piso i-l dădu cam împotriva voinţei; l-ar mai fi putut ţine, examina, pipăi şi săruta încă multă vreme.

Stasimus îl cercetă mai lucid decât Piso, încercă ici şi colo dacă nu se poate mişca o pârghie, încărcătorul sau vreo parte a carcasei şi îl rugă în cele din urmă pe Jule să-i dea o săgeată pentru el.

Jule îi lămuri că o asemenea armă nu trage cu săgeţi ci cu nişte gloanţe mici. Dar nu avea nici unul la el. Myiagros, însă, avea în cuta tunicii sale o cutie întreagă pe care o scoase la iveală şi i-o dădu lui Jule.

Jule arătă un cartuş, dar nu-l lăsă din mână. Prefectul gărzii îl privi cercetător.

— Nu-i mult mai mare decât un bob de fasole, spuse el. Dar se poate trage, fireşte, şi cu boabe. Sunt poate otrăvite?

— Sunt de metal, răspunse Jule.

Stasimus clătină din cap şi zâmbi sceptic.

— Ei? întrebă împăratul. Ce părere ai?

— Fleacuri pentru copii!

— Ce zici de asta? îl întrebă cezarul pe Jule.

— Nimic. Nu-l contrazic. Este un fleac. Am putea îndepărta obiectul ăsta de-aici şi încheia prezentarea.

— Dar nu e înşelătorie, spuse Myiagros împăratului cu un zâmbet ştrengăresc. Poate fi utilizat foarte bine.

Cu un gest elegant luă cu amândouă mâinile un pistol-mitralieră imaginar şi trase de pe şold o salvă imaginară.

— Prr-rr-rr-rr-rr - mort - mort - mort - mort!

Arătă spre oamenii din faţa colonadei care erau - chipurile - morţi.

Prefectul gărzii făcu o mutră plictisită, aşa ca să vadă toţi, şi îl întrebă pe şeful finanţelor imperiului dacă şi lui îi e foame.

— Şi încă cum! răspunse acesta.

Statius Stasimus vru să restituie pistolul-mitralieră.

Ochi spre Jule şi spuse:

— Bum - eşti mort, şi i-l întinse.

Jule i-l smulse grosolan din mână şi strigă la el:

— Eşti nebun! Să ocheşti cu pistolul-mitralieră în mine? Pentru asta la noi capeţi trei zile de închisoare. Cu aşa ceva nu se glumeşte!

Un nor întunecat trecu repede pe faţa prefectului gărzii. Tonul acesta n-o să-l mai uite niciodată. Dar îşi recăpătă numaidecât controlul şi întrebă foarte de sus.

— Ai putea oare, cu boaba pe care tocmai mi-ai arătat-o - Statius Stasimus privi în jur -, ai putea să doborî cu o asemenea boabă porumbelul de colo de pe acoperiş?

Privi spre împărat şi acesta dădu din cap aprobator.

Porumbelul vânăt stătea pe acoperişul colonadelor, pe olanul rotund al coamei şi privea spre strada de dincolo de palestră, ca şi cum spectacolul cu cele o mie de minuni ale lui Jule i-ar fi fost perfect indiferent. Era aproape, l-ai fi putut doborî uşor cu o piatră. Totuşi, pentru a putea ochi mai sigur, Jule ar fi preferat să sprijine pistolul-mitralieră. Dar nu putea descoperi nimic adecvat în curte. De aceea umplu încărcătorul, duse arma la umăr, ochi şi trase din picioare.

Din cauza pocnetului puternic toţi tresăriră, iar bălanul imperial Titas smuci frâul de fu cât pe-aci să-l

răstoarne pe Felix. Împăratul nu observă aceasta, întrucât îndreptase binoclul spre porumbel.

La împuşcătură, porumbelul zbură în sus şi pierdu totodată o pană cenuşiu-vânătă din aripă, care se clătină îndelung în aer şi nu se putea hotărî dacă să zboare în stradă sau în curtea palestrei. Totuşi, până la urmă făcu un compromis şi se lăsă, plutind uşor, pe acoperiş.

În curtea cu colonade a palestrei explodase însă, după împuşcătura ratată, un hohot de râs. Nimeni nu-şi mai putea reţine exuberanţa. Fără îndoială, unii exagerau veselia: Statius Stasimus, de pildă, care îşi ştergea ochii de parcă îi venea să râdă cu lacrimi.

Fulvius Piso nu râse, şi nici împăratul. Avea chipul râzând al prefectului gărzii în câmpul vizual al binoclului.

— Pocneşte minunat, îi strigă Stasimus împăratului, care trebui să ducă mâna la ureche, pentru a înţelege ceva în gălăgia aceea. Şi obiectul acesta se potriveşte minunat pentru a speria porumbeii; mi-ar place să-l am pentru copiii mei.

Împăratul lăsă binoclul în jos.

— Iulius! strigă el cu voce tunătoare, şi în palestra se făcu linişte.

Toţi încremeniră, îl uitaseră pe împărat şi râseseră când împăratul nu râdea. Lui Jule îi vuiau încă urechile de râsete. Faţa lui era roşie ca focul, iar ochii vedeau tulbure, pentru că între el şi lucrurile din jur se aşternuse un nor de furie.

— Iulius!

Jule se întoarse cu faţa spre împărat, pe care începu să-l vadă treptat: gura mică şi ochii mici, cenuşii. Împăratul încovoie degetul arătător, Jule făcu câţiva

paşi spre estradă. Împăratul se apleca înainte, dar, chiar dacă nu trâmbiţă, cuvintele lui se puteau auzi în toată palestra.

— Lasă oameni să râdă! Ia jucăria de copii şi o boabă şi trage cu ea în prefectul gărzii!

Jule nu făcu nici un gest. Râsul de pe chipul lui Stasimus deveni strâmb şi încremeni astfel.

— Nu auzi? strigă acum împăratul cu o voce care umplea întreaga palestră. Să tragi în el. Să-l doborî cu o boabă. Nu vei izbuti decât să sperii porumbeii, pe el însă nu. Hai!

Şeful finanţelor imperiului se sprijini neliniştit pe piciorul celălalt. Stasimus se liniştise, dar vocea îi ieşi sugrumată când vorbi către împărat:

— Ştiu eu că glumeşti. Fireşte că nu mă tem de obiectul acesta. Dar zic totuşi să nu-i facem ţintaşului treaba prea uşoară. Am să mă aşez dincolo, pe cealaltă latură mică a curţii. Să vedem dacă mă nimereşte!

Fără a aştepta răspunsul cezarului, porni prin nisipul curţii; păşea încet şi conştient, ca unul care simte o primejdie în spate, dar nu cuteză să privească îndărăt.

Jule nu se clinti. Ţinea pistolul-mitralieră cu ambele mâini şi cu ţeava în jos.

— Iulius!

Jule îl privi pe împărat în faţă. Avea impresia că ochii mici, cenuşii ai cezarului îi absorbeau privirea într-un spaţiu ce se afla îndărătul împăratului şi care se întindea infinit de departe.

Se smulse din raza ochilor lui şi privi dincolo, spre latura mică a colonadelor, la prefectul gărzii care se postase în faţa bălanului şi întorsese spre Jule latura îngustă a corpului, pentru a oferi ca ţintă o suprafaţă mai mică. Se uita la Jule bănuitor şi căuta cu încordare

o cale de ieşire din această situaţie afurisită. Dar nu-i venea nimic în minte.

— Tra-ge! porunci cezarul.

Jule ridică pistolul-mitralieră, îl ţinu în poziţie de tragere în picioare, dar nu apăsă pe trăgaci. Auzi lângă el vocea lui Myiagros, care-i spunea încetişor, dar cu o asprime pătrunzătoare, neobişnuită:

— *Trebuie* să tragi acum. E un ordin. Altfel nu mai ieşi viu de aici. Trage odată! Dacă nu în Stasimus, atunci în împărat! Foc rafală!

Jule ochi prin crestătura înălţătorului şi cătare în nisipul din faţa coloanei, lângă care se aflau Stasimus şi Titas, şi trase. Reglase pentru foc izolat.

Un pocnet tăios ca mai înainte - apoi fu linişte.

Lăsă pistolul-mitralieră în jos, dar deodată se porniră toţi în jur să strige. De ce oare?

Bălanul Titas mai încercă să se ţină pe picioarele din faţă, apoi se frânse pe piciorul dinainte şi căzu cu toată greutatea înainte, în gât.

Jule ştia bine, era foarte sigur: avusese în linia de ochire nisipul din faţa bazei coloanei.

Toţi ţipau. Rândaşii încercau să-l ridice la loc pe Titas. Totuşi se vedea sânge roşu la chişiţa şi pe blana albă a piciorului din faţă.

Statius Stasimus, însă, se trăsese într-o parte şi stătea acum singur în spaţiul dintre cele două coloane următoare. Lăsase capul pe spate, râdea cu hohote şi, de plăcere, bătea darabana cu pumnii în pieptul său.

Jule reglă pistolul-mitralieră pentru foc în rafală, îl ridică, ochi şi trase.

Prefectul gărzii Statius Stasimus mai schiţă un pas şovăitor îndărăt, apoi se prăbuşi sub focuri şi sângele ţâşni pe veşmântul său de gală.

Meyer-Proske e de părere că se vorbeşte prea puţin despre sex

Cândva a trebuit să-l întreb pe Jule şi despre asta. Şedeam pe o bancă sub un fag bătrân, pe Lichtentaler Allee, şi puteam vedea ferestrele suitei mele de la hotelul „Hofgarten”. Jeannette era încă la radio şi noi eram singuri.

— Ia spune-mi, Jule, l-am întrebat cu o indiferenţă bine jucată, eşti cumva homosexual?

Mă gândeam: acu’ o să explodeze, şi orele noastre de lucru de după-masă s-au dus; dar el continuă să privească un vilegiaturist care dădea mâncare raţelor din Oos. Apoi spuse perfect liniştit:

— Despre asta încă n-am fost întrebat niciodată. Caraghios. Te-ai informat cumva vreodată la Jeannette? Cum de-ţi trece una ca asta prin cap?

— Pentru că taci când vine vorba despre sex.

— Nu vorbesc niciodată despre asta pentru că mi-au rămas unele rămăşiţe de pudoare; iar pudoarea este însuşirea omului care ne deosebeşte de animal şi căreia nici măcar voi, cu revistele voastre ilustrate, n-aţi reuşit să-i veniţi de hac.

— Bine, fie, i-am ripostat, s-ar putea să fie ceva adevărat în asta, dar mai e totuşi ceva. La obiect: ai vorbit atât de des de tânărul tău colaborator Myiagros, încât mi s-a impus pur şi simplu întrebarea.

— Avea mulţi prieteni, mai ales în port. Asta se ştia în tot oraşul. În rest arăta însă ca puritatea cea mai

autentică.

— Nu ţi-a făcut propuneri?

— Nu. Pe mine unul mă interesează doar feminitatea. Sper că asta încă mai e permis. El a înţeles numaidecât, mai repede decât tine. Dar, în fond, de ce mă întrebi despre asta?

Motivul propriu-zis nu i-l puteam spune. Motivul era Redlich. Mă sunase iar la miez de noapte. De rândul acesta voia să ştie dacă zugrăvim stările de lucruri din vechea Romă la amănunt şi în mod realist. La masa de seară discutase cu un medic, un vestit chirurg, care vorbea curent latineşte şi care i-a istorisit cele mai fantastice poveşti despre viaţa sexuală din vechea Romă. Cele mai multe nu le ştiuse nici el, Redlich, până atunci, şi dacă numai jumătate din ele erau adevărate, dădeam lovitura. Toate acestea trebuiau puse în carte.

Îi răspunsesem că acesta urma să fie chiar unul dintre cele mai lungi capitole, dar trebuia să-l mai scurtăm, întrucât unele din poveşti erau puţintel cam prea tari. La care Redlich zbierase: Nu! Mai e timp pentru scurtat, asta se poate face şi ulterior. Bine, fie, am zis eu, o să mai vedem. În faţa lui nu trebuia să cedezi numaidecât. Lucrările, oricum, înaintează cu paşi mari, i-am mai pus eu. O să mai afle din cartea noastră încă nişte lucruri de care nici măcar universal renumitul său specialist în medicină nu ştie nimic, nu *poate* şti nimic, tocmai pentru că nu are informaţii din prima mână. Bineînţeles că Redlich a vrut să audă numaidecât câteva exemple şi mi-a fost greu să-i abat atenţia în altă direcţie.

Jule repetă întrebarea: De ce îl întrebasem dacă e homo?

— Pentru că în textul cărţii noastre, i-am răspuns eu, până unde am ajuns în prezent, nu e nicăieri vorba despre sex şi pentru că mă tot întreb dacă nu se datorează faptului că eşti homosexual. Tot ce se poate. În cartea noastră, pur şi simplu nu putem să ignorăm sexul. Trebuie să ne gândim şi la cititori: trebuie să introducem mai mult sex!

Jule ridică mâinile până în dreptul buzunarului de la piept, şi atunci m-am lămurit:

— Nu, în cartea despre Carow.

— Jule, i-am spus vorbindu-i cu o voce mai calmă, mai convingătoare, ca unui copil: Jule, iartă-mă, vezi greşit lucrurile. Vrem de bună seamă ca această carte despre Carow să fie citită. Iar cititorii revistei *diese woche* dau o carte numaidecât deoparte când nu găsesc nicăieri în ea ceva despre sex!

— Cu siguranţă că în privinţa asta nu se satură niciodată!

— Corect! i-am spus. Chiar aşa şi e.

— Atunci o să fim nevoiţi să renunţăm la cititorii revistei *diese woche!*

Nimic n-a folosit, a trebuit să-mi intensific munca de lămurire.

— Jule, nu eşti tocmai la înălţime. Mai ai concepţii literare ca prin anii treizeci. Azi sexul este *in*, e la modă, se înţelege de la sine.

Criticul literar, pe care l-am văzut deunăzi la „Römischer Kaiser”, vede lucrurile mai bine. A scris săptămâna trecută un articol şi s-a plâns de scriitorii noştri germani, pentru că, în privinţa asta, au rămas mult în urma anglosaxonilor şi încă nu le-a intrat în cap că sexul e tema centrală a epocii noastre.

— Aşa? Ei atunci se pare că eu devansez epoca

voastră cu o bună bucată de vreme.

Afirmaţia lui sună tare arogant; dar a rostit-o de parcă era explicaţia cea mai simplă şi firească. Aproape că l-am crezut şi am întrebat surprins:

— Crezi că lucrurile au să revină la normal?

Dar mi-am dat numaidecât seama că întrebarea era tâmpită, că nu putea duce decât pe drumuri lăturalnice. De aceea l-am lămurit cu răbdare că nu vede cum trebuie problema în ce priveşte cartea lui Carow.

— Ceea ce ne trebuie în cartea asta este fundalul istoric-cultural şi social. De ce nu eşti în stare să descrii măcar cum arătau şi se petreceau lucrurile într-un bordel roman? Muncă documentară a unui martor ocular. Omule, Jule! Conversaţiile tale cu nişte târfe romane originale, aduse din Turcia, Rusia, Africa, poate chiar şi una din Germania, pe care s-o cheme Thusnelda şi care să plângă tot timpul, fiindcă se gândeşte şi zi şi noapte la patria ei din Harz.

Tot ceea ce vor bărbaţii romani de la ea. Suferinţele ei sub matroana bordelului. Nici o asigurare de bătrâneţe şi, când nu mai e de nici un folos, sfârşitul. Tu nu trebuie decât să-mi dai nişte cuvinte-cheie şi coloritul local, eventual câteva nume de prostituate. Tot restul poţi să-l laşi în seama mea. Pentru alde mine, asta curge de la sine din pană.

Jule m-a ascultat cu ochii holbaţi, de parcă tot ceea ce-i povesteam eu era complet nou pentru el.

— Jule, să nu vii acum să-mi spui că n-ai fost într-un bordel roman! Ceea ce ai ştiut să-mi povesteşti despre oraşul Roma este atât de firav, încât mă cuprinde bănuiala că de fapt n-ai văzut nimic din oraş, deoarece tot timpul ţi l-ai petrecut într-unul din faimoasele

bordele, cum le spunea?

— Te referi la *lupanaria?*

— Aha! Ştiam eu că ai fost în ele!

— Sari mereu de la o simplă presupunere numaidecât la o concluzie, şi anume la una falsă.

— Jule, hai să fim cinstiţi! Nu eşti homo; bine, dar n-o să te apuci să-mi îndrugi că tot timpul în Velia ai fost cast ca în celibat.

— Nici n-am pretins vreodată.

— Ei, vezi, şi ce ai făcut la Roma?

— Am colindat în fiecare zi pe la târgurile şi agenţiile de sclavi. Acolo i-am cumpărat pe bătrânul Hesper şi pe Iulia.

— Pe cine?

— Pe Iulia. O sclavă. Sclavele pentru serviciul personal puteau de altfel să fie aduse să locuiască la folarhie. Dar soţiile sau tovarăşele de viaţă n-aveau dreptul să intre; pesemne că făcuseră experienţe proaste. Avea nouăsprezece ani şi venea din Efesos. O chema Iulia şi asta de când am cumpărat-o. Dar n-am cumpărat-o pentru că se numea aşa.

— De ce? Aa, da: Iuliu şi Iulia. Minunat! Despre Iulia trebuie să-mi povesteşti totul pe îndelete, fără reţinere, fireşte şi despre viaţa voastră sexuală.

— MP, spuse Jule, te-nşeli. În cartea asta n-o să scriem nimic despre Iulia, nici măcar numele.

— Ia mai termină! Şi de ce nu?

— Mai întâi pentru că este o carte despre Carow. Al doilea: dacă aş vorbi despre Iulia, nici n-aţi înţelege, pentru că mă exprim atât de anacronic.

— Aşadar, Romeo şi Julieta, am spus eu sec.

N-a răspuns. Aproape îmi venea să cred că avea un nod în gât. Iulia era sfântă pentru el.

De aceea m-am adaptat stilului lui şi am întrebat:

— Dar văd că nu-i mai eşti credincios?

Găsi întrebarea nelalocul ei.

— Nu, răspunse, apoi reflectă şi mai adăugă: Într-un anumit sens însă, da.

Înduioşător şi - trebuie să recunosc - impresionant deopotrivă, în felul său. Dar în direcţia obiectivului meu nu înaintasem nici un pas. Căci ori trebuia să cadă capitolul sex, ori eu trebuia să găsesc o soluţie.

Când ne-am ridicat, Jule mi-a spus:

— De altfel Jeannette nu ştie nimic de Iulia.

— Sunt tăcut ca un mormânt. Chestie de onoare!

Lui îi părea deja rău că îmi povestise despre Iulia şi, după ce ne-am aşezat în fotoliile din camera de zi a suitei mele, s-a grăbit să treacă la o altă temă:

— Vrei desigur să ştii de ce am luat pistolul-mitralieră cu mine?

— Nu, mai întâi aş vrea să ştiu de unde îl ai!

— De la Henri Hunzinger, îl ştii doar! Cel de la care aveam şi explozibilul. Cu MP[1]-ul voia să-l cureţe pe medicul-şef...

— Nu-i mai spune mereu MP obiectului ăsta! am intervenit eu. Sună ca Em-Pe, vreau să spun că Meyer-Proske!

— Bine atunci. În cursul vizitei de dimineaţă voia să-i cureţe cu el pe profesorul Hofer şi pe toţi ceilalţi medici. De altfel le şi anunţase de câteva ori intenţia asta. Dar ei râseseră de el, ceea ce l-a jignit profund.

Mai cu seamă i se părea uşuratic şi de neînţeles faptul că nici măcar nu-i controlaseră dulapul. Mi s-a plâns de a atâtea ori de asta, până când am cercetat

[1] MP prescurtare de la germ. *Maschinenpistole* (pistol-mitralieră). Păstrăm în text iniţialele din original pentru jocul de cuvinte ce urmează. (*N. tr.)*

eu însumi şi am găsit în dulapul lui de haine pistolul-mitralieră şi muniţie - cinci sute de cartuşe. Atunci fu în sfârşit satisfăcut. L-am sfătuit să-mi dea mie totul în păstrare, pentru ca să nu le găsească la el în cazul unui control. A fost întru totul de acord cu propunerea mea. Când profesorul Hofer l-a eliberat din sanatoriu, pentru că îl considera inofensiv, Henri mi-a dăruit pistolul-mitralieră şi muniţia, pentru cazul când aş avea nevoie de ele în sanatoriu. Acasă era bine aprovizionat; se putea dispensa de acestea.

— Dar cum a făcut *el* rost de toate chestiile astea?

— Avea acasă în pivniţă un întreg arsenal de arme, după cum mi-a destăinuit în secret. Lucrurile puteau fi adevărate, căci în Elveţia poţi cumpăra felurite arme de foc de la magazin. De altfel, mai ai încă manuscrisul.

— Ce manuscris?

— Manuscrisul lui Carow. Originalul.

— Aa, da. Alături, în garderob, sub cămăşi. Vrei să ţi-l dau îndărăt?

— Da, aici în hotelul tău mi se pare că nu e în siguranţă.

— Bine, după aceea. Apropo: despre reprezentaţia ta din palestra n-am găsit nici un cuvânt în manuscris. Carow ar fi menţionat-o cu siguranţă. Doar era un eveniment important.

— Asta aşa e, dar el n-a fost de faţă la prezentare. Ne certasem şi de aceea nici n-a venit la palestra. Împăratul s-a şi mirat şi se pare că i-a şi reproşat acest lucru.

— Aşa? Dar atunci de ce este în manuscris o lacună atât de bătătoare la ochi? O pagină se termină la jumătatea frazei, iar următoarea începe la mijlocul

altei fraze, care tratează cu totul altă temă.

— Nu ştiu ce anume urmăreşti, spuse Jule.

— Ştii tu foarte bine, i-am răspuns. Acolo lipseşte o pagină. Cel puţin una.

— Crezi?

— Jule, i-am spus, pagina aia trebuie s-o scoţi la iveală. Vrem ca manuscrisul lui Carow să fie transmis posterităţii ca un document ştiinţific. Dar dacă lumea îşi dă seama că a fost manipulat, îşi pierde orice credibilitate.

— Şi chiar bate la ochi? În fond n-am smuls decât paginile în care Carow devenea incredibil şi îmi atribuia motive, care se născuseră doar în fantezia lui.

— De pildă? l-am întrebat.

— Ei, ştii, n-am poftă să repet toate astea. Sunt sătul până în gât de ele. M-am enervat nespus când le-am citit. Ceea ce scria acolo era pură absurditate.

— *Ce fel* de absurditate? Pun deoparte hârtia şi pixul, şi ceea ce îmi povesteşti nu intră în carte. Aşadar, ce-a pretins? Doar ca o simplă informaţie, pentru mine, cu privire la motive.

— Pretindea nişte tâmpenii! Eu aranjasem în secret întreaga trecere în revistă, pentru a introduce în imperiul roman progresul tehnico-ştiinţific modern. A fost furios de asta, pentru că ar fi dat peste cap şi învălmăşit timpul; dar, în realitate, se opunea pentru că era împotriva progresului. Asta reieşea şi din paginile manuscrisului, a căror lipsă o resimţi atât de dureros. Pretindea că luasem cu mine pistolul-mitralieră la Velia pentru a-l introduce ulterior în armata romană. Or nu puteam lăsa în manuscris asemenea tâmpenie.

— Hm. Dar atunci de ce ai luat pistolul cu tine?

— Pentru că nu ştiam cât de mult greşise Carow calculele şi unde aveam să aterizez: la canibalii din Noua Guinee, la Velia sau în peştera omului de Neanderthal ori în mijlocul unei hoarde de gorile din codrii seculari al Africii. Voiam să mă pot apăra la nevoie. *Acesta* a fost motivul.

— Dar atunci de ce l-ai prezentat împăratului?

— N-am vrut deloc; toate astea le-au pus la cale Myiagros şi şeful protocolului, pentru că voiau să-i înfăţişeze împăratului curiozităţi şi miracole, iar după aceea împăratul a poruncit reprezentaţia.

Jule menţionase de câteva ori spectacolul, dar rămânea neclar ce se întâmplase de fapt, iar din manuscrisul lui Carow lipseau paginile concludente. Îl rugai pe Jule să relateze o dată coerent cum s-au desfăşurat lucrurile.

— Dacă vrei să ştii neapărat, începu el şi avui impresia că ar fi preferat să nu vorbească deloc. Atunci, pe scurt: m-au dus în palestra, o curte mare unde făcea tineretul sport, de pildă atletism şi lupte. Împăratul şi oamenii lui adăstau în curte. A trebuit să mă produc în concursul cu Pittakos şi Pelops.

— În care ai rămas învingător.

— Fireşte. Şi îndată după aceea, Myiagros mi-a adus pe o tavă pistolul meu mitralieră, iar prefectul gărzii m-a poftit să împuşc un porumbel de pe acoperiş.

Eu nu sunt cine ştie ce trăgător, iar MP-ul, vreau să spun pistolul-mitralieră, nu e făcut pentru tirul la porumbei, în plus mai eram şi emoţionat. Pe scurt: am tras pe alături, lucru pe care toţi l-au găsit nespus de comic, mai cu seamă prefectul gărzii, care a considerat pistolul-mitralieră pur şi simplu drept un fleac pentru copii.

Când a râs atât de tare, împăratul, care se necăjise şi el din cauza prefectului gărzii, mi-a poruncit să probez împotriva acestuia pistolul mitralieră, fleacul pentru copii.

Prefectul gărzii a luat-o drept glumă şi, la început, şi eu; însă împăratul nu.

Toţi strigau să trag. Dar puteam să trag într-un om? Nu ştiam ce să fac. Însă împăratul a strigat la mine că e un ordin şi că, dacă nu trag eu, se va trage asupra mea.

Atunci mi s-au muiat picioarele. Şi acum mi se face rău când mă gândesc la asta.

Toţi strigau. Când m-am întors spre el, prefectul gărzii era postat pe latura mică a curţii. Am pregătit arma, am ochit în nisipul curţii dinaintea unei coloane şi am tras. Dar glonţul pare să fi ricoşat de undeva, poate din coloană şi, ricoşând, i-a zdrobit genunchiul bălanului împăratului.

— Şi prefectul gărzii n-a păţit nimic?

— Am spus: *bălanului împăratului!*

— Nu e nevoie să ţipi. Te-am înţeles şi aşa.

— Cineva, nu ştiu cine, a dirijat glonţul, îmi spuse el.

Venea acum iarăşi cu teoria lui: Ca la bătrânul Odiseu: ori de câte ori i se întâmpla ceva plăcut, la mijloc era Atena, când ieşea ceva pe dos - Poseidon. Şi la Jule era cineva îndărătul lucrurilor care sfârşeau anapoda.

— Întâmplarea, am opinat eu, se ştie doar că există. Împăratul a fost desigur furios, nu?

— Furios? S-a dezlănţuit! Dacă aş fi împuşcat un om, i-ar fi fost oarecum indiferent. Dar calul bălan!

— A strigat la tine sau ce-a făcut?

— Strigat la mine? Nu mai ştiu. Poate. Oricum, când

a dat fuga spre bălan, m-a doborât cu o lovitură. Când mi-am revenit în simţiri, zăceam cu un cerc de fier la gât şi cu cătuşe de fier la picioare în închisoarea din Velia, eram priponit de perete şi nici măcar nu mă puteam scula în picioare.

— Dar prefectul gărzii nu ţi-a dat o mână de ajutor? Din recunoştinţă că ai ochit alături?

Jule mă privi tare ciudat. Apoi răspunse:

— Nu. De ce întrebi?

Se ridică în picioare şi vru, deodată, să plece acasă, deoarece - cum spunea - povestea cu pistolul-mitralieră îl enervase nespus.

M-am dus în dormitor pentru a aduce manuscrisul lui Carow pe care Jule voia să-l ia cu el. Însă nu mai era în garderobul meu sub cămăşi.

L-am căutat în sertarul noptierei şi în valizele mele. Dar ştiam precis că îl pusesem sub cămăşi. Doar îl văzusem cu puţin înainte. Am strigat la Jule:

— Nu sta aşa locului! Spune ceva!

Jule spuse:

— Presupun că ai pus ieri să fie fotocopiat. Doar asta voiai să faci.

— *N-am* făcut-o, am strigat. Aparatul era tocmai în reparaţie.

Nici sub perna de dormit nu era.

— Dar mai ales acum ne trebuie manuscrisul, spuse Jule, căci povestea care urmează n-o va crede nimeni altfel. Manuscrisul e singura noastră dovadă.

— Şi *cu* manuscris, tot n-o să ne creadă nimeni, i-am răspuns. Ia spune, nu ţi l-am restituit aseară?

La asta, Jule nu răspunse absolut nimic.

Nu era nici în valiza în care ţineam caietele de notiţe. Eram de bună seamă cam surescitat când am strigat

iar la Jule:

— Ştiu bine ce gândeşti acum: dar nu se ascunde nimic îndărătul chestiei ăsteia. O să se găsească. Pe cine să intereseze manuscrisul acesta!

Jule îşi păstră cumpătul. Răspunse doar:

— Ştiu cum vine asta. Cunosc. Manuscrisul a dispărut tocmai în clipa când era mare nevoie de el.

— Nu, am ţipat eu, n-a dispărut. Nici nu poate să fi dispărut. Adineauri mai era încă aici.

Dar manuscrisul dispăruse.

Împăratul are un mic acces de slăbiciune

A trebuie să aştepte în atrium până ce împăratul s-a sculat de la cină. Atunci a venit Malhas şi l-a condus pe Carow în camera de oaspeţi a folarhului, salonul roşu cu frescele lui Odiseu, în care îşi primea cezarul vizitatorii.

Şedea pe tronul de aur care era, pare-se, purtat pretutindeni după el şi care stătea şi aici pe o estradă. Doi sclavi veniră şi puseră de ambele părţi candelabre cu opaiţe aprinse.

Pe Malhas şi pe cei trei slujbaşi de la curte, care făceau serviciu de seară, cezarul îi trimise afară cu poruncă să nu-l tulbure în timpul convorbirii cu Carow. Când rămaseră singuri, împăratul se sculă şi îşi frecă şalele.

— Nici nu ştii cât de incomod e tronul. A fost făcut la comanda predecesorului meu Tacitus, şi Tacitus, când se ridica în vârful picioarelor, îmi ajungea până aici, până la centură.

Dar când vom fi confiscat toate averile creştine, vom avea din nou destui bani în vistierie. Sper că vor ajunge nu numai pentru campania împotriva sarmaţilor, ci - să sperăm - şi pentru un nou tron ca lumea. Am înţepenit de tot. Mai curând o zi întreagă în şa decât - of, doamne, bietul Titas! A trebuit să-l mântuim. Să ne aşezăm pe canapea!

S-au aşezat.

— Ştiu de ce-ai venit, spuse cezarul înainte ca să fi

putut Carow scoate un cuvânt. Folarhul a intervenit energic pentru Iulius, poate niţel cam prea insistent; unele din cuvintele lui au sunat aproape ca o ameninţare. *Şi asta nu-mi place!*

Bătu cu palma pe perna de pe sofa.

— În afară de asta, a avut neruşinarea să ceară, cu aceeaşi ocazie, un templu pentru Parmenide; dar în pholé n-a vrut să mă primească. Aşa că i-am răspuns pe un ton glacial - cezarul se sculă de pe canapea, scutură ambii pumni şi tună: Nu ! Nu! Nu !

Glacial?! Se aşeză din nou şi continuă:

— Şi dumneata doreşti, după cum presupun, să-l iert pe Iulius de pedeapsă. Aş accepta bucuros pentru a-ţi face o plăcere; dar din păcate nu e cu putinţă. După o consfătuire cu caldeanul meu Zaratas am dat de ştire, chiar la începutul reprezentaţiei din palestra, că-l voi omorî pe cel care-i va face bălanului vreun rău. Cuvânt de împărat! Şi trebuie să mă ţin de el. Îi vom face prietenului dumitale moartea uşoară. Să nu sufere.

Zaratas mi-a prezis acum trei ani purpura imperială şi mi-a prorocit că o voi păstra atâta vreme cât mă va purta bălanul Titas. Zaratas este un cercetător serios şi un matematician de seamă. Prezicerile lui s-au împlinit totdeauna.

Şi vrăjile lui au lucrat totdeauna, ceea ce o dovedeşte şi moartea lui Satius Stasimus de azi după-masă. Îţi mulţumesc că mi-ai dat o poză a lui.

— Te rog să mă ierţi dacă te întrerup, spuse Carow. De altfel cum să mă adresez dumitale? La noi se spune „Maiestate”, dar, din câte am aflat de la Malhas, aici nu se obişnuieşte; iar propunerile lui mi s-au părut niţel cam pompoase, în afară de formula de adresare „Stăpânul meu”, care iarăşi mi se pare că exprimă

prea puţin din demnitatea şi înălţimea imperială.

— Formula „Stăpânul meu” ţi-o interzic, dacă, oricum, am voie să-ţi interzic ceva. Dumneata nu eşti sclavul meu şi nici eu nu sunt stăpânul dumitale. De altfel, vorbi împăratul râzând, şi eu am aceeaşi problemă şi am şi discutat-o cu şeful protocolului meu. Cum şi cu ce titlu trebuie să te adresezi unui om divin, unui zeu?

— Mai ales când eşti tu însuţi împărat şi zeu, aminti Carow. Poate să încercăm ca pe viitor s-o scoatem la capăt fără formule de adresare solemne. Dar de ce te-am întrerupt: vreau să-ţi spun că prefectul gărzii n-a murit fiindcă i-a făcut caldeanul vraja de moarte, ci deoarece dumneata îi poruncişeşi lui Iulius să-l împuşte. Nu mai crede prostia pe care ţi-a spus-o caldeanul!

— Consideri că prezicerile lui sunt într-adevăr prostii? Cu toate că s-au împlinit de cele mai multe ori?

— Coincidenţă. Crezi că în viitor voi mişca chiar şi numai un deget pentru faima dumitale dacă îmi omori prietenul? Fapta asta ţi-ar întuneca apreciabil bunul nume în ochii mei. Rămân la ceea ce-am spus: Prezicerile caldeanului dumitale nu sunt serioase, mai cu seamă basmul pe care l-a lansat printre oameni - presupun după o discuţie cu dumneata - cum că nenorocirea nu poate fi înlăturată de deasupra tronului dumitale decât cu condiţia că Iulius să fie ars împreună cu calul.

Eu vin din viitor şi îl cunosc. Îţi spun: cu o asemenea prezicere abuzează în mod criminal de poziţia lui la curte, pe care ţi-o datorează doar dumitale. Numai când influenţa acestui caldean va fi curmată la curte, numai atunci va putea fi îndepărtată nenorocirea

ameninţătoare de deasupra dumitale şi a imperiului.

Împăratul îşi cuprinse bărbia mare cu mâna şi îşi mângâie tuleiele spre spate, făcându-le iar să trosnească. Se gândi îndelung. În cele din urmă spuse:

— Asta e o vorbă importantă. Am să mă mai gândesc la ea. Aş vrea să te cred, deoarece la urma urmei Iulius mi-a făcut un mare serviciu. Am scăpat în sfârşit de ticălos, de prefectul gărzii. Jucărie de copii! Boabe otrăvite!

Cezarul râse şi bătu cu palma pe spătarul îmbrăcat în piele al canapelei.

— I-am tăiat piuitul! Am scăpat de el! Dar într-o privinţă te înşeli: Zaratas n-a discutat cu mine hotărârea ca Iulius să fie ars împreună cu bălanul. Poate că, dacă ne-am fi gândit împreună, ne-ar fi venit în gând, mie şi lui şi alte posibilităţi. Ceea ce mi-ai spus despre influenţa lui este foarte preţios pentru mine. De mai multă vreme a început să-mi pară cam prea independent. Să se ferească. Dar cuvântul lui umblă acum printre oameni şi, dacă îl eliberez pe prietenul dumitale, nici un om din imperiu n-ar mai da un ban pe viitorul meu. Eu, totuşi, sunt împărat doar atâta vreme cât cred în viitorul meu şi, cum aş vrea să fiu împărat cât mai multă vreme, nu pot, din păcate, să-l cruţ pe prietenul dumitale de soarta lui rea.

— Nu-l poţi convinge pe caldean să-şi revizuiască sentinţa?

— El nu revizuieşte niciodată nimic. Este foarte încăpăţânat. O s-o rup cu el într-o bună zi. Dar n-o să fie la fel de uşor ca şi cu prefectul gărzii.

— Dă-l afară!

— Nu, nu! M-ar omorî. Ştiu că posedă unghii tăiate de la mâinile mele. Acum o săptămână l-a mituit pe

frizerul meu să-i dea tuleie din barba mea. Acum nici nu mă mai bărbieresc. Vezi? Nu pot să-l dau afară.

— Atunci fă-i de petrecanie!

— Pe cer şi pe vrerea celor de sus! N-am voie nici măcar să gândesc aşa ceva. Mi-ar citi gândul în ochi.

Carus, împăratul şi zeul care peste zi şezuse pe tron şi condusese treburile statului, avea acum fruntea brobonită de sudoare, umerii îi atârnau în jos, iar bărbia i se sprijinea în piept.

Încerca necontenit să ridice capul, dar nu mai izbutea. Cununa de lauri îi alunecă pe urechea stângă şi, până la urmă, capul greu îi căzu strâmb pe piept, precum capul cioplit al unei marionete, pe care păpuşarul a pus-o deoparte pe spătarul scaunului.

Cezarul nu mai juca rolul de împărat şi zeu. Lucrurile se ridicaseră împotriva lui şi îi dictau calea. Era neputincios.

Carow puse mâna pe genunchiul împăratului, iar acesta puse laba lui mare deasupra şi îl ţinu strâns, de parcă de la Carow ar fi pornit forţă şi viaţă.

Trecu o vreme până când împăratul îşi putu ridica din nou capul încetişor. Îşi îndreptă cununa de lauri pe creştet, respiră de câteva ori adânc, se încordă şi se aşeză din nou, drept şi cu alură de stăpân, în colţul canapelei.

— A fost doar un acces de oboseală, nimic altceva, în orice caz o slăbiciune momentană. Dar am învins-o. O înving totdeauna. Mă am pe mine, am frâiele din nou în mână.

Din asta vezi cum stau lucrurile în jurul meu! Lumea şi toate lucrurile sunt împotriva mea. Seara şi noaptea îmi pierd uneori curajul.

În faţa oamenilor n-am voie să-mi pierd cumpătul. Ar

fi sfârşitul meu. Dar *dumneata* mă înţelegi. Mi-ai dat din nou forţă şi încredere în mine pentru viitoarele fapte care îmi vor face numele să strălucească în istorie. Creştinii şi sarmaţii o s-o simtă pe pielea lor, şi Zaratas de asemenea - când nici n-o bănui şi când horoscopul lui îi va promite numai soare.

— Şi Iulius, întrebă Carow. Cu el ce se întâmpla?

— Ţi-am spus doar, răspunse cezarul, şi din glasul lui se desluşea nerăbdare, pentru el nu mai pot face nimic. Nu văd cine l-ar mai putea salva în afară de dumneata.

— Dar cum? întrebă Carow.

— Asta e doar foarte uşor şi simplu pentru dumneata, ripostă împăratul, fă o minune zeiască!

Inuus ştie la ce se gândeşte cezarul

— O minune zeiască uşoară şi simplă! Pf ! făcu Inuus. Ştiu eu la ce fel de minune se gândeşte: la una care să-l surprindă şi pe el însuşi, şi cu care să n-aibă nimic a face, dar care să-l sfârtece în mii de bucăţi pe caldeanul lui, Zaratas. Doar ai făcut atunci o minune atât de frumoasă, care m-a uns la inimă, acolo la altar, care l-a izbit pe duumvirul Longus de balustradă, de i-a pierit văzul şi auzul.

Carow însuşi se gândise la asta, să-i pună lui Zaratas o bombă de plastic sub pat, s-o aprindă noaptea şi să-l trimită pe marele astrolog şi magician, pe neaşteptate şi cu zgomot mare, la zeii săi caldeeni. În camera lui Jule găsise şi explozibilul, o valiză plină - dar nu avea şi instrucţiunile de folosire. Lui Inuus nu voia să-i spună că pentru minunea lui avea nevoie de instrucţiuni de folosire. De aceea se mulţumi să remarce:

— Magicianul locuieşte în biblioteca cu manuscrisele ei preţioase şi vechi. Dacă îmi înfăptuiesc minunea acolo, se prăbuşeşte întreaga clădire. Nu poţi face dumneata una care să producă mai puţine pagube şi totuşi să-l salveze pe Jule?

— Ei, îmi cunoşti doar minunile: să bag spaima în capre şi oi şi să-i alung pe păstori dincolo de faleze; dar aşa ceva nu ajunge în cazul de faţă.

— Adevărat! sări Carow. Trebuie să băgăm spaima şi frica în întregul oraş.

— Aş şti eu ceva. Mai ai o ţigară? Mulţumesc! Dar e

greu de pregătit. Este *foarte* greu şi singur nu izbutesc s-o fac. Trebuie să mă adresez altor instanţe; şi oare o să accepte să împlinească o dorinţă atât de neobişnuită? Nu se ştie. Poate. Nu e cu totul exclus, dacă au umor. Ei, o să vedem.

— Îţi trebuie mult timp pentru ea?

— Nu, de fapt nu, râse Inuus. Am nevoie de un *anumit* timp, şi asta e mai greu. Dar dumneata şi Iulius mi-aţi făcut odată un serviciu prietenesc; acum vreau să încerc să mă revanşez.

Marea minune din Velia

Minunea se petrecu la timpul potrivit. Şi totuşi nu era o minune, când te gândeşti cine o pusese în scenă şi o îngăduise, cu oarecare simţ al comicului şi cu un surprinzător efect.

Comic? Oamenii din Velia, cu două sau trei excepţii, nu cunoşteau acest gen de comic şi foarte mulţumeau pentru aşa ceva. Au ţipat ei, dar câtuşi de puţin pentru că găseau minunea de un comic vrednic de ţipete, ci de frică.

Inuus, în schimb, aşezat pe treptele templului său, râdea zgomotos, cum nici nu te-ai fi aşteptat din partea lui, ridica genunchii şi se bătea pe coapse, de se cutremura clădirea, iar statuia din cella se clătina pe socrul ei. Astfel, cu umorul lui divin, se desfăta din nou la vederea spaimei şi fricii oamenilor. Dar - dacă ar fi îngăduit să ne facem o idee despre depărtata instanţă responsabilă în final de minune - ne-am putea imagina că şi această instanţă râdea pe înfundate de izbutita surpriză sau că măcar încerca să-şi stăpânească zâmbetul.

Cortegiul festiv se formase în agora îndărătul carului împodobit cu flori, pe care zăcea leşul bălanului Titas deopotrivă încununat de flori.

Şeful protocolului Malhas trebăluia şi se învârtea de colo-colo şi icni speriat când magicianul Zaratas, un om înalt şi uscăţiv cu privire tăioasă şi aspră şi cu o

faţă ce abia putea fi desluşită de sub barba neagră şi chica din cap, încercă să-l oprească. Malhas vru să se strecoare mai departe şi să scape, dar magicianul se cramponă de cutele măiestrit potrivite ale togii lui şi nu-i dădu drumul.

— Fie-ţi milă! strigă Malhas. Dă-mi drumul! Te implor! Altfel se duce totul de râpă! Carul nu trebuie să meargă decât până la ieşirea din agora şi trebuie să aştepte acolo până ce dau comanda de mers mai departe.

— Unde e criminalul? întrebă magicianul curţii.

— Încă în temniţă, îl spală şi îl îmbracă. Dă-mi drumul! O să meargă în urma carului.

— Nu! ţipă Zaratas.

— Ordinul împăratului şi stăpânului. Merge cu cătuşe la gât şi la picioare în urma carului până la locul de execuţie şi la rugul din afara oraşului.

— Nici gând! spuse magicianul. Sentinţa se execută încă aici în temniţă. Aşa a fost rânduit.

— Stăpânul şi împăratul a modificat porunca. Carul trebuie să oprească. Lasă-mă să-mi văd de treabă. Împăratul poate veni dintr-o clipă în alta. Am ridicat afară tribune pentru ca lumea să poată asista la execuţie. Nu se mai poate schimba nimic: altfel tot programul ar merge alandala! Aici în cortegiu, ordinea a fost stabilită şi aprobată de împărat. Dumneata mergi după procuratorul de studii.

— *După?* ţipă Zaratas cu glas strident. *Nu* merg după, ci merg *înaintea* procuratorului de studii! Ai auzit!

Malhas o ştersese. Se smulsese, îşi ridicase poalele togii până la genunchi şi alerga acum în urma carului; dar vizitiii opriră de la sine la poarta boltită de la

ieşirea din agora; căci Malhas le-o mai poruncise insistent de peste douăsprezece ori.

Totuşi mai trecu încă mult până când Malhas puse destulă rânduiala în cortegiu, pentru ca să poată raporta cezarului că toţi erau gata şi că acum putea veni.

Era un cortegiu splendid, iar locuitorii Veliei, care adăstau în uşi sau pe balcoane ori mergeau cu cortegiul, se considerau fericiţi că armăsarul împăratului murise tocmai în oraşul lor şi că le era îngăduit să fie martori la incinerarea lui şi la execuţia ucigaşului calului. Îşi îndemnau copiii, în măsura în care mai erau lângă ei şi nu alergaseră de mult la cortegiu sau la câmpul de execuţie, să-şi întipărească totul precis, pentru ca să-şi amintească fiecare detaliu şi cândva, când părinţii lor nu vor mai fi de mult printre cei vii, să poată relata copiilor şi copiilor copiilor lor acest ceas istoric.

Înainte păşeau doisprezece lictori. Ţineau fasciile aplecate spre pământ în semn de doliu, acele legături de nuiele cu securea de execuţie la mijloc, care dintr-un înspăimântător simbol al autorităţii din vremurile vechi deveniseră nişte simboluri de ceremonial elegante şi subţiri. După ei urma, tras de tauri, carul greu pe care zăcea Titas acoperit de flori şi coroane.

În urma lui, încadrat într-un careu de soldaţi, cu mâinile încătuşate şi ţinut de paznicul închisorii de un lanţ fixat pe cercul de fier din jurul gâtului, venea Jule, ca şi cum ar fi fost dus la altarul pentru jertfe. Nu purta nici jeanşi, nici cămaşă cadrilată şi nici căciuliţa roşie cu moţ; fusese îmbrăcat cu o tunică, odinioară albă dar devenită cenuşie de prea mult spălat şi dat la piuă. Jule mergea desculţ. Chipul îi era palid şi în dreapta avea

ochiul vânat şi urme de sânge pe obraz. Ridica rareori ochii.

Fanfara cu cornuri, tube, flaute, ţimbale şi tobe venea după el şi cânta solemn melodii lente. Malhas alerga pe lângă cortegiu şi se îngrijea să se păstreze distanţa dintre orchestră, careul de soldaţi care o urmau şi în mijlocul căruia mergea, depăşindu-i pe toţi în înălţime, cezarul.

Zaratas, a cărui plângere fusese raportată de Malhas împăratului, nu mai trebuia să meargă după procuratorul de studii. Înalt şi drept, cu o mantie persană cenuşie ce flutura în falduri, mărşăluia în urma gărzii personale şi înaintea notabilităţilor imperiului, ca şi cum le-ar fi condus.

Demnitarii erau indispuşi, nu numai pentru că i se acordase precădere acestui cititor în stele persan, ci şi pentru că trebuiau să meargă pe jos, pe pavajul gloduros, până afară în faţa zidurilor oraşului, pentru a asista la spectacolul dubios al unei banale execuţii cu securea şi al unei deopotrivă de puţin distractive incinerări a unui hoit de cal.

După înalţii paladini, însoţitori şi prieteni ai împăratului, urmau la cuvenita distanţă duumvirii şi soţiile lor. Lassia, care îl ţinea de braţ pe soţul ei Iulius Longus, aparent pentru a-l sprijini pe suferindul ei soţ care mergea nesigur, trebui de mai multe ori să se ţină bine de el când, cu tocurile ei înalte, îşi pierdea echilibrul pe pavelele rotunde sau când aluneca în făgaşul carelor.

Femeile din Velia găseau că lacerna de mătase cu modele roşii ca cireaşa, pe care o purta peste toga gri-albastră, era cam frivolă şi nepotrivită pentru o asemenea ocazie gravă. Poppaea Corinna, soţia lui

Marcus Pilonius, îşi trăsese cu pietate peste partea dindărăt a capului o bufă a togii sale cenuşii. Privitoarele se întrebau de ce, nici măcar pentru pompa solemnă întru cinstirea bălanului cezarului, nu putuse găsi altă togă decât asta, pe care o cunoşteau de ani de zile şi care arăta, ca tăietură şi culoare, atât de provincial încât era o ruşine pentru Velia.

Slujbaşii primăriei şi membrii consiliului municipal erau ultimii care mergeau într-un grup stabilit prin protocol; dar îndărătul lor veneau apoi, fără o anume rânduială, sute de apartenenţi ai curţii, printre care doamne mai mult sau mai puţin cumnate cu purtătorii de demnităţi, chiar şi o sclavă de la folarhie, care îşi trăsese adânc peste ochi boneta ca o glugă, dar şi deputăţii ale oraşelor şi provinciilor imperiului, care îl urmau pe împărat de luni de zile pentru a obţine o audienţă, în care voiau să se roage pentru drepturile sau privilegiile oraşului lor natal; apoi ofiţeri, neguţători, şi întreaga ceată a slujitorilor, care puteau pretinde, toţi, un loc afară în tribune şi care intenţionau de altfel să-şi impună pretenţiile.

Cu cât oamenii erau mai departe de capătul cortegiului, cu atât mai nesolemne şi vii erau discuţiile lor; iar la urmă se amestecaseră şi câţiva tineri dezmăţaţi, care mergeau în coloană fuduli, cu paşi legănaţi şi admirându-şi propria îndrăzneală, şi salutau fanfaron-indolent fetele ce mai adăstau pe la uşi ori priveau de la ferestre.

Folarhul se abţinuse de-a participa la toată această pompă. Împăratul îl poftise, de fapt, să meargă în cortegiu; dar Phokas nu numai că refuzase categoric, ci îl mai şi avertizase o dată pe cezar, într-un schimb violent de cuvinte, să nu-l asasineze pe Iulius. Aceasta

fusese expresia lui. Cezarul îi ripostase ameninţător: folarhul ar face bine să ia seama! Cu asta îi întorsese spatele şi îl părăsise.

Peste noapte, Carow făurise planuri aventuroase: cum ar putea folosi mai eficace explozibilul întru salvarea lui Jule; dar când începu să mijească ziua, îşi dădu seama că nici unul nu putea fi pus în aplicare. În faptul zilei se duse sus la vechiul templu.

Zeul şi prietenul său şedea pe trepte şi cânta, pentru propria-i plăcere, o melodie plăcută dintr-un fluier geamăn. Se opri când îl văzu pe Carow, nu-i dădu pas să vorbească, ci îl rugă să nu-şi mai facă griji, să-i ţină tovărăşie aici înainte de amiază şi să lase totul pe seama timpului. Apoi duse din nou fluierul la buze şi cântă o piesă încurajatoare semănând a marş.

Cortegiul se târa încet, ca un vierme de-a lungul şoselei ce trecea pe lângă atelierul lui Jule şi ducea spre miazăzi în direcţia Palinurus. Pe stânga erau ogoare, netede ca-n palmă, iar apoi urcând în pantă, şi la câteva sute de paşi pe dreapta drumului se putea vedea plaja întinsă a mării. Ici-acolo, de-a lungul şoselei se înălţau platani.

Capătul cortegiului cu lictorii, carul, muzica, ucigaşul calului, Jule, şi împăratul, aproape ajunsese la tribunele în faţa cărora - Malhas se gândise la toate - fluturau pe catarge flamuri roşii şi galbene de mătase chinezească. Coada viermelui însă se târa pe mii de picioare abia ieşind de pe poarta oraşului pe şosea.

Fanfara din frunte făcuse o întoarcere la dreapta în faţa tribunelor şi se rânduise cu frontul spre cortegiu. Trâmbiţaşii şi gorniştii tocmai îşi răsturnau instrumentele în jos pentru a scurge saliva, când din

norii de deasupra munţilor începu să se audă spre câmpie un bâzâit ca de bondar uriaş.

Toţi se priveau unii pe alţii, cătau în jur şi apoi în sus, întrebau pe vecini dacă aud şi ei. Împăratul duse la urechi mâinile ca nişte lopeţi de cărbuni şi ascultă. Apoi luă binoclul, pe care îl purta mereu pe piept atârnat de o panglică purpurie, şi îl îndreptă spre cer, dar nu văzu altceva decât cerul.

Mai apoi îşi făcu totuşi apariţia un animal necunoscut, un monstru din legende, vuind tare şi tot mai tare din nori, şi până şi împăratul putu să-l vadă cu ochii liberi.

Bondar nu era, părea mai curând să fie o pasăre uriaşă, care zbura pe sus prin aer cu un bâzâit primejdios, mai sus decât păsările de pradă, şi care se lăsă apoi în jos încet, dar vizibil.

Nimeni nu mai merse înainte, picioarele rămaseră ca înfipte în pământ. Se temeau toţi de ceva îngrozitor şi cătau în jur încotro ar putea fugi. Dar pe stânga erau ogoarele, iar în dreapta marea.

La început pasărea părea că vrea să zboare spre acropola din Velia, astfel încât puteai presupune că se va lăsa acolo pe acoperişul templului Atenei. Dar când se lăsă mai jos, îşi dădură toţi seama că acoperişul templului s-ar fi prăbuşit sub ea, atât era de mare şi înspăimântătoare: trupul ei era imens, cât o corabie, iar aripile erau întinse cât curtea unei palestre.

Nespus de mare le păru, în orice caz, multora: generalul Fulvius Piso, pe care se puteau baza pentru aprecierea distanţelor, hotărî ulterior deschiderea aripilor la circa şaptezeci de picioare, adică vreo douăzeci de metri, cu care ajunse surprinzător de aproape de dimensiunile reale.

La Velia, pasărea uriaşă făcu, vuind, un ocol pe deasupra templului lui Inuus şi a acropolei şi zbură mai departe peste golful Halesului. Încă palizi de spaimă, oamenii din cortegiu, răsuflară adânc şi se simţiră uşuraţi că acest monstru al cerului o luase la sănătoasa; unii văzuseră că botul lui era incandescent, că scuipa fum şi foc, astfel încât trebuiai să te întrebi dacă n-aveai a face cu un balaur zburător ca aceia ce existaseră în Persia şi în Ţara serilor.

Dar apoi monstrul reveni pe neaşteptate, zbură jos şi înclinat într-o parte peste stânca acropolei şi oraş şi porni în goană, cu un vuiet înfricoşător şi un bubuit insuportabil, foarte aproape pe deasupra cortegiului, cam la înălţimea copacilor, astfel încât fiecare îşi zicea că fiara furioasă se va prăbuşi asupra sa. Un strigăt de spaimă - ascuţit, strident şi pe multe voci - izbucni în clipa când trecu pe deasupra capetelor.

Cortegiul s-a destrămat într-o clipă. Oamenii s-au repezit pe ogoare, s-au aruncat pe jos şi, dacă nu ţipau, cădeau în genunchi şi ridicau mâinile spre zei, implorând cruţare.

Lassia sări de pe şosea şi o curea de piele a încălţării sale se rupse. Părăsi pantoful, îl târî pe Longus după ea şi se aruncă împreună cu el sub un platan. Dar soţul ei fu apucat brusc de un tremurat violent, se ţinu strâns de ea şi se porni pe plâns.

Taurii dinaintea carului ce-l purta pe Titas o luară razna de-a curmezişul ogoarelor, târând după ei pe vizitii care îşi înfăşurase hăţurile în jurul pumnului. Câţiva sclavi alergau după car.

Alţii însă nu îndrăzniră să fugă pur şi simplu. Ramaseră încremeniţi, de pildă trâmbiţaşii fanfarei, care urmăreau cu o privire îndobitocită zborul

monstrului şi care, între timp, încă mai ţineau instrumentele în jos şi le scuturau ca să se scurgă saliva.

Cei douăzeci de germani din garda personală se grupaseră însă numaidecât strâns în jurul împăratului. Onoarea lor era să-l apere totdeauna şi pretutindeni de orice primejdii. Nu voiau acum să lase să le scape prilejul binevenit de a-şi afla moartea şi gloria în slujba împăratului şi în luptă contra monstrului zburător.

Cezarul depăşea cu un cap chiar şi pe înaltcrescuţii gardieni personali şi, de la înălţimea lui, văzu cum magicianul curţii, galben şi cu ochii holbaţi, venea alergând în salturi mari să caute ocrotire lângă garda personală. Cezarul folosi prilejul fără a şovăi o clipă sau a cântări îndelung argumentele pro şi contra.

— Monstrul ne urmăreşte din cauza lui! le strigă el cu o voce ca o trompetă de război germanilor săi. Puneţi mâna pe el! Ucideţi-l! E-xe-cu-ta-rea!

Acestea erau comenzi care fură înţelese numaidecât. Doar o clipă mai târziu magicianul şi astrologul curţii Zaratas zăcea la pământ cu ţeasta despicată. Nici nu înţelesese ce se petrece, şi cu atât mai puţin prevăzuse, ceea ce ne dă fireşte de înţeles că vizionarii aceştia pot recunoaşte mai curând evenimentele ascunse în viitorul îndepărtat decât cele aflate nemijlocit înaintea ochilor. Un sânge roşu-închis curse pe părul său negru şi pe barba neagră şi se revărsă din gât şi piept pe largul său veşmânt cenuşiu.

Când monstrul trecu vâjâind pe deasupra cortegiului, Jule i-a scuturat, cuprins de o adevărată bucurie, îndelung mâinile sclavului municipal care îl conducea. Omul, însă, nici măcar nu înţelesese ce însemna asta. Stătea doar locului, palid şi scâncind pentru că trebuia

să-l ţină pe Jule de lanţ, în timp ce ar fi preferat de-o mie de ori să fugă şi să se ascundă într-un tufiş.

Gândurile generalului Fulvius Piso se mişcau de obicei cu iuţeala unui drumeţ care se deplasează alene. Nu tot aşa şi în situaţia de faţă, pe care o savură ca un actor marea lui scenă.

În asemenea situaţii cuprindea cu privirea întregul câmp, putea să recunoască, să combine şi să decidă cu iuţeala fulgerului, să deplaseze concomitent centurii, cohorte şi legiuni întregi la dreapta şi la stânga, să le dispună în ordine de bătaie, să le facă să avanseze sau să se retragă, totul cu sens şi raţiune.

Aici însă şi în această situaţie primejdioasă şi dramatică, care oferea atâtea posibilităţi de acţiune, văzu în afară de garda personală germană pretutindeni doar slujbaşi, curteni şi muzicanţi neînarmaţi - civili. Acest fapt îi păru tragic.

Totuşi nu rămase inactiv. În timp ce alţii se aruncau pe jos prin ogoare, căutând mântuirea în rugi, ciucindu-se şi astupându-şi urechile, ţipând sau făcând alte lucruri fără sens, precum trâmbiţaşii, el porni repede, dar nu grăbit, înainte, văzu cu satisfacţie că problema magicianului fusese soluţionată, salută intim şi fluturând cu mâna pe vechiul său tovarăş de arme din multe bătălii, campanii şi garnizoane şi soţ de băutură la nenumărate ospeţe, împăratul, şi îi arătă spre un şopron din teren, pe care stăpânitorul îl examină numaidecât cu binoclul; dar nu înţelese ce vrea să spună Piso cu acest semn.

Generalul duse mâinile pâlnie la gură şi îi strigă peste urletele din nou în creştere ale mulţimii.

— Trebuie să pleci de-aici! Trebuie să trecem la adăpost! Se întoarce iar şi va arunca un trunchi de

copac sau o coloană!

Împăratul tot nu pricepea nimic.

— Ştii doar, strigă Fulvius Piso. Bum-bum-bum! Toţi bărbaţii, toate femeile, toţi copiii - morţi! Toţi caii, câinii, toate pisicile - cu picioarele în sus şi nu mai mişcă! Repede!

— Prostii! făcu cezarul. N-o să arunce nimic. Nu e nici un pericol! E numai o minune!

— *Numai* o minune! Ei, îţi foarte mulţumesc pentru ea!

Cezarul arătă spre Jule, de care tocmai se apropia în fugă o tânără fată, căreia îi flutura gluga din cap. Îl îmbrăţişă şi încercă să se lipească de el, dar prin asta îi împiedica pe sclavii oraşului, care îl rugară să stea măcar o clipă liniştit; treaba era şi aşa destul de anevoioasă: sclavul, care avea cheile cătuşelor de la mâini, dispăruse şi acum trebuiau să încerce să le deschidă cu cheia care nu se potrivea decât pentru cercul de fier de la gât.

Dar în timp ce se căzneau astfel, veni fuga Myiagros, luă cheia din mâna sclavului şi deschise ca prin farmec, cu o jumătate de învârtitură, cătuşele care căzură la pământ. Abia acum putură Jule şi Iulia să se îmbrăţişeze.

Dar atunci auzi şi el că vuietul tunător revenea. La Ascea[1], unde începe coasta abruptă, pasărea uriaşă coti şi se repezi din nou în zbor razant, cu un asurzitor urlet bubuitor, de-a lungul şoselei, asupra oamenilor care tocmai începuseră să mulţumească zeilor pentru salvare. Acum se aruncară din nou în colb, ţipând şi rugându-se.

---

[1] Oraş şi comună în provincia Salerno din provincia Campania în S-V Italiei. Pe teritoriul comunal al oraşului se află ruinele greceşti ale localităţii Velia.

Cezarul, însă, stătea în mijlocul gărzii sale personale şi căuta să prindă pasărea măiastră în câmpul vizual al binoclului său.

Nici Jule nu se aruncase jos. Dimpotrivă, când pasărea fu deasupra lui, aruncă braţele în văzduh; sări în sus de parcă ar fi vrut să zboare înaintea ei şi strigă spre ea:

— *Grazie! Grazie tanto! Mille grazie!* căci recunoscuse însemnele societăţii de stat italiene pentru navigaţia aeriană *Alitalia* pe botul maşinii.

Meyer-Proske nu mai găseşte manuscrisul

Jule stătea în mijlocul camerei şi repeta pentru a treia oară.

— Vreau să am îndărăt manuscrisul.

Eram cu nervii la capăt şi am strigat la el:

— Rahatul tău de manuscris a *dispărut!*

Ulterior i-am admirat calmul.

— Ştiu, dar vreau să-l am îndărăt, a răspuns el.

Am luat valiza în care îmi ţineam scrisorile, facturile, actele justificative, ustensilele de scris şi carnetele cu însemnări şi am azvârlit-o pe jos astfel încât s-a deschis şi toate hârtiile au zburat prin cameră.

— Văd că manuscrisul nu e printre ele, spuse Jule. Mă duc acum acasă, şi azi după masa de seară vreau să am manuscrisul. La ora nouă.

Am căutat încă o dată pretutindeni în ambele camere. Apoi am vorbit cu directorul hotelului care s-a mirat tare de comunicarea mea şi mi-a declarat că din hotelul „Hofgarten” nu dispăruse până atunci nimic. În consecinţă, spunea el, manuscrisul trebuia să fie acolo unde îl pusesem. Dacă doream, m-ar putea ajuta camerista la căutat. Am refuzat, mulţumindu-i şi m-am dus sus.

După aceea am făcut o greşeală: l-am chemat la telefon pe Redlich şi i-am spus că manuscrisul dispăruse. M-a întrebat dacă am căutat deja peste tot, în noptieră, în coşul cu hârtii, îndărătul pernelor canapelei. Lui îi alunecase cândva o carte între saltea

şi tăblia de la capătul patului şi fusese găsită abia după mai multe săptămâni. Şi dacă nu mai era sub cămăşi, atunci poate că era printre ele.

L-am întrebat, dacă m-a înţeles bine: manuscrisul dispăruse! Mi-a răspuns că îi e perfect limpede acest lucru, numai că voia să-mi dea o mână de ajutor. Oare nu-mi dau seama de asta? Redlich este cel mai insuportabil atunci când vrea să dea o mână de ajutor.

N-am mai răbdat şi am strigat:

— Redlich, pur şi simplu nu vrei să pricepi. *A dispărut!*

— Ce? întrebă el tare surprins. A dispărut *de tot?* Da' asta nu e cu putinţă.

— Nu, i-am răspuns, dar m-am stăpânit şi am rămas calm, nu, asta de fapt nu e cu putinţă. Dar ajung tot mai mult la părerea domnului doctor Sommerfeld.

— Ce fel de păreri are ăla?

— Anume că aici mai amestecă cineva cărţile şi are mâna în joc. Vreau să spun, e greu de exprimat, dar ceva oarecum... Vreau doar să spun că totul parcă e cumva... vrăjit.

După asta, Redlich vorbi zece minute fără pauză. Am pus receptorul pe masă şi am aşteptat până când şi-a dat seama că nu-i mai răspund, şi atunci a strigat:

— Alo ! Mai eşti la aparat? Mai asculţi?

— Nu! am răspuns eu, şi-am pus receptorul la loc în furcă.

Convorbirea telefonică cu Redlich m-a dat gata. M-am trântit într-un fotoliu şi abia am mai avut energia de-a comanda un coniac.

Apoi m-am decis.

La ora nouă sunam la Jule şi Jeannette. Jule a deschis aşa şi a văzut că adusesem un ghiveci de flori. L-am

despachetat şi iată-mă în coridor cu ghiveciul într-o mână, iar în cealaltă cu hârtia mototolită; dar Jule nu mi-a luat nici ghiveciul nici hârtia.

— Este o azalee roz, am început eu şi am pus-o pe masa din hol.

Jule m-a repezit numaidecât.

— Dar nu poţi pune ghiveciul direct pe masă, că lasă urme.

Jeannette veni din bucătărie. Aduse o farfurie pe care o puse sub azalee. Am pus hârtia mototolită în suportul de umbrele. Se vedea limpede, Jule era cătrănit.

În living, el şi cu Jeannette s-au aşezat pe canapea, iar eu a trebuit să iau loc în fotoliul de vizavi, ca pe un scaun de judecată.

Jeannette ţinea în mână andrelele de tricotat. Când avea necazuri la birou, tricota toată seara. La început, andrelele clămpăneau într-un *staccatto furioso*, apoi regulat ca moara de pe pârâul ce şopteşte şi la sfârşit într-un *andante* în care abia le mai puteai auzi.

De data aceasta începu însă *con brio* pe un ten dur, metalic.

— Nu voiam un ghiveci de flori, ci manuscrisul, spuse Jule.

— Ghiveciul de flori, am spus eu otrăvit, nici nu e pentru tine, ci pentru Jeannette. Iar în ceea ce priveşte manuscrisul, se va găsi. La hotelul „Hofgarten” încă n-a dispărut vreodată ceva. Căutarea se face cu intensitate maximă: directorul, administratoarea - toţi îl caută. Mâine dimineaţă va fi iar aici.

Jale râse; voia să pară sarcastic.

— Am venit cu povestea mea la voi, spuse el şi puteam s-o atest prin dovezi concrete, verificabile. Fotografiile s-au dus pe copcă din vina voastră.

Manuscrisul lui Carow l-am păzit ca pe ochii din cap. O zi doar ţi l-am împrumutat ca să poţi face o fotocopie. Acu' s-a evaporat. Am să cer daune materiale. O să vorbesc cu Redlich.

Acum mi-a venit mie rândul să râd sarcastic. Jeannette clămpănea tare cu andrelele, fie pentru a întări spusele lui Jule, fie pentru a dezaproba râsul meu. Jule continuă:

— Căci Redlich nu e câtuşi de puţin atât de sărac cu duhul cum îl prezinţi tu întotdeauna, ci un manager îndemânatic, cu un simţ fin pentru dorinţele ascunse ale publicului.

— O, doamne!

— Îl urăşti şi vorbeşti agresiv cu el şi despre el. Dar în realitate faci pe tine în faţa lui. Sunt sigur că are bunăcuviinţă şi un simţ dezvoltat al răspunderii.

— Ce? am strigat eu. Redlich? Bună-cuviinţă? Simţul răspunderii? Nu eşti în toate minţile. De la el nu capeţi un sfanţ. Şi eu fac pe mine de frica lui? Ptiu !

— Dar nu poţi contesta, obiectă Jeannette, că aţi distrus dovezile prin neglijenţa voastră?

— Calmează-te, i-am spus eu, calmează-te, Jeannette! N-a fost neglijenţa noastră şi nici n-a fost o întâmplare. Îndărătul chestiei ăsteia e cineva. Mai demult mă îndoiam când Jule îi tot dădea zor cu povestea asta, dar acum sunt convins sută la sută: aici are cineva un rol. Aici vrea cineva să împiedice apariţia unei cărţi bine documentate cu privire la Carow. Jule are dreptate. Cred fiece cuvânt al lui şi stau ferm alături de Jule în lupta împotriva celui ce pune piedici.

Jule mă privi cu ochii mari. La asta nu se aştepta. Era copleşit. Jeannette opri andrelele. Jule spuse:

— Îţi mulţumesc.

— Poate că manuscrisul o să iasă iar la iveală, îmi continuai eu cuvântarea. Doar nu e prima dată când dispare. Unde rămăsesem noi cu istoria noastră? A, da, la avion! Aşadar, avionul şi-a făcut apariţia şi tu ai fost salvat în ultima clipă, precum Old Shatterhand când a fost prins de comanşi [1]. Cum le explicăm asta cititorilor?

— Dar ce este de fapt de explicat? *Deus ex machina*. În sensul cel mai propriu al expresiei, ca în teatrul grecesc[2]. Şi ce este *deus ex machina* ştie doar orice copil de la noi.

— Jule, habar n-ai de şcolile noastre. Tu crezi că oamenii din Velia n-au pretins nici o explicaţie? Au crezut asta pur şi simplu?

— Crezut? Doar au văzut cu ochii lor avionul. Au fost cuprinşi de teama că zeul va descinde din avion; mulţi au făcut pe ei de spaimă.

— Jule! interveni Jeannette chemându-l la ordine.

— Ei, aşadar: şi-au zis că le-a sunat ultimul ceas.

— Dar cum îţi explici tu povestea asta?

— Teoria mea e că a fost o minune divină.

— Din partea unui anumit zeu? Sau a fost o întreprindere colectivă a zeilor?

— Habar n-am. Când Pittakos şi Pelops au dat glas odată presupunerii că ar fi putut să fie Inuus, Phokas

---

[1] Aluzie la romanele de aventuri ale lui Karl May. (*N. tr.*)

[2] semnifica iniţial coborârea pe scenă a actorilor ce interpretau zei, cu ajutorul unei macarale (mekhane), în timpul tragediilor antice greceşti. În teatrul lui Euripide exista un personaj care rostea prologul (de regulă o zeitate), expunând acţiunea anterioară, uneori un rezumat al piesei, conferind credibilitate şi dezambiguizând firul acţiunii. Tot zeii erau cei care anunţau, la sfârşitul piesei, viitorul personajelor. (vezi Friedrich Nietzsche - Naşterea tragediei din spiritul muzicii). Ulterior, tot la Roma, expresia şi-a lărgit sensul şi a început să desemneze orice rezolvare bruscă a unui conflict, prin intervenţia proniei divine. În prezent expresia este folosită cu acest sens mai larg.

doar a clătinat din cap şi a spus că apariţia unui avion în timpul acela a fost un „eveniment cosmic”, de care zeul caprelor n-ar fi fost capabil. Îndărătul acestor minuni formidabile se ascunde cu siguranţă altcineva.

— Dar cine?

— Nu ştiu. Carow a fost desigur amestecat şi el şi ştia mai multe decât noi; dar, întrucât n-a vorbit nimic despre ea, nu l-am întrebat nici noi. Aveam acelaşi sentiment ca şi folarhul. El spusese că minunea era formidabilă, iar *formidabilis* înseamnă înfiorător şi care îţi insuflă frică.

— Ciudat! Dar tu n-ai nici o bănuială?

Jeannette rămase iar cu andrelele nemişcate. Aşteptam amândoi răspunsul lui Jule, dar el tăcu. Clătină din cap şi tăcu.

— Pe cine bănuieşti? am întrebat încă o dată.

— Dacă eşti de acord, să vorbim despre altceva. Pentru mine povestea asta nu e prea liniştitoare.

— Poate că aţi avut toţi laolaltă o viziune.

— Întreg oraşul? Prostii! era un avion bimotor al societăţii *Alitalia.* Un avion de pasageri pentru distanţe medii - aş spune.

— Cu reactoare?

— Nu, cu turbopropulsoare.

— Dar v-au văzut şi cei din avion?

— Unul din cabina piloţilor a făcut chiar semn cu mâna şi eu i-am răspuns, încă în lanţuri. Au zburat puţin cam descumpăniţi încolo şi-ncoace şi apoi au virat spre nord, depărtându-se. Dar să treacă bubuind în zbor razant pe deasupra noastră, asta a fost ceva nemaipomenit. Tare aş fi vrut să scriu atunci societăţii *Alitalia* o scrisoare grosolană.

— Îţi poţi aminti data?

— Da, nouă septembrie după calendarul nostru. Dar de ce vrei să ştii?

— Pentru că şi cele mai neverosimile poveşti capătă aparenţa incontestabilă a autenticităţii prin indicaţii precise despre dată, oră şi amănunte frapante ca starea vremii, îmbrăcămintea persoanelor în chestiune şi altele asemenea. Şi dacă n-ai date precise, trebuie să le inventezi. Cele născocite au acelaşi efect, uneori chiar unul mai bun.

— Atunci nu mai ştiu de ce umbli mereu după dovezi concrete, răspunse Jule. Am putea foarte bine să dăm curs liber fanteziei.

Mă privi şi închise un ochi.

Când şi de ce îl înalţă cezarul pe tizul său deasupra tuturor oamenilor

Noul prefect al gărzii, Fulvius Piso, avea voie să stea lângă estradă, cel mai aproape de tron. Şeful finanţelor imperiului Zosimus, însă, nu mai avea nici un prieten cu care să facă schimb de păreri. În situaţia actuală nici nu mai considera indicat să-şi caute altul, mai bine să înăbuşe orice remarci pline de suficienţă. Unii, chiar şi Statius Stasimus, îl subapreciaseră grav pe cezar.

Cezarul îi făcu semn să se apropie şi Zosimus alerga zelos pe estradă, se opri îndoit de la jumătate, deci foarte incomod, dar în poziţia cea mai respectuoasă, lângă tron şi explică pe şoptite împăratului ceva, cu multe amănunte. Acesta ascultă nemulţumit ceea ce i se relată despre situaţia vistieriei. Apoi, cu un gest scurt, din mână, îl trimise în cele din urmă pe şeful finanţelor îndărăt la locul lui, se îndreptă din şale pe tron şi privi pe deasupra mulţimii din bazilică.

— *Decretum!* strigă el cu voce trâmbiţătoare în sală. Municipiul Velia îi va ridica zeului Carus un templu lângă cel al zeului Inuus şi îl va îngriji şi întreţine în vecii vecilor. Va numi un preot pentru a sluji acestui zeu şi la nouă septembrie al fiecărui an va organiza o ceremonie în amintirea marii minuni săvârşite de el şi îi va jertfi gâşte. Toate pe cheltuiala municipiului.

Duumvirul Marcus Pilonius Honoratus şi ceilalţi slujbaşi ai primăriei se înclinară şi se gândiră la înglodarea în datorii a Veliei. În fund, printre coloane,

se putea simţi oarecare frământare. Oamenii îşi dregeau glasurile, iar slujbaşii însărcinaţi cu liniştea aflaţi în faţa estradei, silentarii, întindeau gâtul să vadă cine tulbură liniştea acolo.

— *Decretum!* continuă împăratul. Noi înşine vom comanda la Roma, pe cheltuiala fiscului, o statuie de bronz a zeului Carus pentru cella noului templu.

De rândul acesta se aplaudă printre coloane şi în nava centrală, căci aplauzele, când erau adresate cezarului, nu tulburau liniştea; cei cu sensibilitate mai elevată se abţinură să aplaude, fiindcă nu voiau să dea impresia că aplauzele lor erau adresate divinului Carus; pe un zeu nu-l aplauzi ca pe un atlet de circ sau ca decretele imperiale. Cezarul mai ridică glasul pentru a treia oară:

— Decretum*!:* Municipiul Velia va fi scutit de impozite pe următorii doi ani.

Cetăţenii oraşului aflaţi de faţă izbucniră în urale îndelungate şi implorau din toate părţile graţia divină pentru împărat. Duumvirul şi ceilalţi funcţionari ai primăriei se înclinară şi calculară între timp în minte că numai cheltuielile pentru întreţinerea curţii imperiale la Velia erau de două ori mai mari decât scutirea acordată astăzi, fără a mai vorbi de celelalte speze pentru vizită şi mai ales pentru jocuri.

Seara, Carow şedea în jilţ, cu maşina de scris pe genunchi şi voia să noteze în jurnal că acum, când cezarul îi atribuise un templu, devenise un zeu desemnat, chiar dacă nu şi consacrat cu toate formele, în care privinţă încă nu-şi putea face, fireşte, o imagine satisfăcătoare despre deosebirile diferitelor trepte pe calea spre zeu titular şi acreditat. Mai ales nu ştia dacă

pe calea asta trebuia să sufere metamorfozări sau avea să rămână cel care era acum, în timp ce doar imaginea lui în ochii oamenilor urma să se schimbe şi, până la urmă, să se transfigureze.

Şedea, cu mâinile pe clape şi cu ochii închişi, şi căuta cuvintele pentru a descrie evenimentele acestei zile. Nu le găsea pentru că nici minunea cu avionul n-o înţelegea. El fusese cel care îl rugase pe Inuus să-l salveze pe Jule printr-o minune. Dar poate oare ruga unui om obişnuit să aibă asemenea efect?

Sau i se adăugase ceva nou? Ceva pe care nu-l putea denumi? Poate chiar ceva sacrosanct, ce-l determinase pe împărat să-i atribuie un templu şi să-l numească în faţa tuturor cetăţenilor oraşului „zeul Carus”? Era cu putinţă să fi rămas om, dar să fi devenit zeu în ochii celorlalţi oameni?

Încă nu scrisese nici o frază asupra acestei zile, când bătu cineva la uşă. Malhas o deschise pentru împărat, care se ivi numaidecât în prag şi ceru voie să poată intra. Malhas închise uşa pe dinafară.

Carow se ridică repede şi puse maşina de scris pe o măsuţă de-alături, pentru a-l primi pe cezar. Dar acesta se lăsase în genunchi chiar lângă uşă şi ridicase amândouă braţele pentru rugăciune. Carow îl prinse de mâini.

— Scoală-te! Ceea ce faci mi-e îngrozitor de penibil. Cum poţi să îngenunchezi în faţa mea! Vrei să-ţi baţi joc de mine? Dumneata eşti împărat şi zeu! Eşti mult mai mult decât mine. O ştii prea bine.........

Dar cezarul nu se ridică.

— Am ştiut de la bun început cine eşti, dar n-am ştiut *cât* de mare eşti. Contasem doar pe o minune mică, cel mult una în genul pe care o înfăptuiseşi acolo sus, la

templu, când l-ai lovit pe duumvirul Longus cu fulgerul şi i-ai luat minţile. Dar această mare minune din Velia va da strălucire timpului domniei mele. Peste veacuri încă se va mai vorbi despre pasărea tunătoare din oţel scăpărător, pe care a văzut-o întreg oraşul. Chiar şi în timpul dumitale se va putea citi despre ea în cărţile de istorie. Oare n-ai auzit niciodată despre asta? Te implor: Ia-mă sub ocrotirea dumitale!

— Scoală-te o dată! strigă Carow. Dacă n-o faci, trebuie să cad eu în genunchi înaintea dumitale, cu toate că de curând i-am declarat categoric şefului protocolului dumitale că n-o voi face niciodată şi nicicând.

— Am să mă scol, spuse împăratul, dar numai după ce vei pune mâinile dumitale sacre pe capul meu, iar eu voi simţi că binecuvântarea dumitale trece asupra mea şi îmi dă tărie, cum am simţit şi alaltăieri seară, când mă copleşise acea mică oboseală, o slăbiciune momentană. Poate că nu-ţi mai vei fi amintind.

Întrucât nu se ridică şi întrucât ochii de pe faţa sa cavalină priveau din nou cu încăpăţânare de catâr, Carow puse în cele din urmă ambele mâini pe părul şi cununa de lauri a împăratului. Stăpânul lumii înclină capul, închise ochii şi primi binecuvântarea.

Apoi se ridică în picioare.

— Îţi mulţumesc, spuse el. Acum sunt întărit, mai mult chiar decât ultima dată. De-atunci forţele dumitale au crescut. Sunt bucuros că mi-a fost îngăduit să le deschid oamenilor ochii asupra dumitale şi a măreţiei dumitale, să te ridic la rangul de zeu. Cândva ai să-mi mulţumeşti pentru micul şiretlic cu care te-am constrâns să faci minunea cea mare, care mi-a dat ocazia să mă eliberez de caldean şi care l-a salvat pe

prietenul dumitale. Fireşte că n-aş fi pus să-l omoare pe prietenul dumitale Iulius şi să-l ardă împreună cu bălanul. Aşa ceva nu se obişnuieşte la noi, ilirii, poate la caldeeni. Ei, după minunea asta nimeni nu se va mai putea îndoi de divinitatea dumitale. Nu vrei să ne aşezăm?

— Te rog să mă ierţi, spuse Carow şi-l duse pe împărat la nişte scaune de nuiele de lângă fereastră.

— Sunt atât de surprins şi te ascult cu cea mai mare uimire. Atunci înălţarea mea, pe care ai vestit-o azi pretutindeni, o datorez doar şiretlicului dumitale, iar templul l-ai atribuit doar ca mulţumire pentru faptul că datorită minunii te-ai putut descotorosi de magicianul dumitale, când toată lumea era zăpăcită de avion!

Carow era indispus. Oare fusese tras pe sfoară? Sau astea erau treptele pe care trebuie să urci la Roma până la deificare? Anume, dând ajutor celor atotputernici sau orgolioşi în întreprinderi politice dubioase?

— Lasă! răspunse împăratul îmbunându-l şi punând mâna pe braţul lui Carow. N-ai nici un motiv să fii decepţionat. Zeu nu poate deveni decât cine e divin. Eu n-am fost altceva decât mamoşul unui zeu. Sau altfel spus: Te-am ispitit prin micul meu vicleşug să te dezvălui lumii ca acela care eşti de fapt.

Se aşezară. Carow luă un pocal de pe raft şi îi turnă cezarului vin roşu dintr-o carafă şi îşi umplu şi propriul său pocal.

— Aş fi preluat cu plăcere cheltuielile pentru templu, spuse împăratul, dar ştii cum stau finanţele imperiului. Mâine, când vom fi pe corabie, îl voi concedia pe Zosimus şi îl voi înlocui printr-un om cu mai multă energie şi imaginaţie. Căci aşa nu mai merge:

impozitele intră în visterie doar anevoie şi inflaţia devalorizează creanţele şi soldurile creditoare. Asta se va schimba când vom fi confiscat şi transformat în bani bunurile creştinilor şi ale comunităţilor lor.

Comanda pentru statuie i-o voi da lui Hylas din Roma, care e de fel din Corint. În meşteşuguri, grecii ne sunt încă superiori nouă romanilor. Se poate apuca numaidecât de lucru, după ce va fi gata cu statuia mea ecvestră, şi nu mai are mult la ea, dat fiind că începuse deja calul pentru bietul Probus. Bronzul trebuie să i-l livreze monetăria romană, iar cu onorariul va mai putea desigur să aştepte. Are deja o idee cum să te înfăţişeze: cu obiectul la ochi.

— Obiectul?

— Obiectul *acesta,* preciză împăratul, arătând spre binoclul pe care îl purta şi acum pe piept atârnat de o panglică purpurie. Poate să-l reproducă în bronz.

Carow nu aprecie defel ideea.

— Dar atunci nu se vede nimic din faţă!

— Aşa e, răspunse împăratul, dar se vede obiectul şi îţi aduce numaidecât aminte că eşti zeul depărtării şi al viitorului.

Dar Carow se opuse foarte hotărât proiectului împăratului. Să ţină binoclul mereu şi veşnic la ochi şi să privească ţintă spre uşa templului i-ar fi fost de nesuportat.

Cezarul nu putea înţelege una ca asta; lui, personal, tare i-ar fi plăcut să nu mai lase obiectul din mână. De când îl purta, ofiţerii şi trupa se temeau de el mai mult ca înainte; chiar şi plutonierii bătrâni se nelinişteau când îi observa prin el.

Carow ripostă că asemenea argumente militare sunt fără importanţă pentru artist. Cezarul îl privi chiorâş pe

Carow, apoi îşi regăsi cumpătul şi se stăpâni. Cezarul îşi dădu însă seama că nu va avea un zeu comod în tizul său Carus.

Pentru a-l dispune binevoitor şi a-i abate gândurile spre lucruri mai îmbucurătoare, vorbi acum de proiectul pentru care se hotărâse Carus atât de prompt şi care, dacă auzise bine, se chema Serena. Carow confirmă acest lucru şi privirea îi deveni mai prietenoasă, dar nu dădu nici un fel de explicaţii, deşi vedea că împăratul atât aştepta.

Cezarul îi aminti apoi încă o dată toate binefacerile pe care i le făcuse.

— Am decretat pentru divinitatea dumitale un templu, o statuie, o preoteasă, jertfe şi veneraţie din partea cetăţenilor, pentru că te-am recunoscut din prima clipă, când ne-am măsurat în ridicarea greutăţilor. Apreciez întru totul că şi dumneata mi-ai făcut servicii. Numai cu ajutătorul dumitale şi al lui Iulius i-am putut înlătura din cale pe cei doi adversari ai mei, fără a zgudui imperiul.

Cezarul râse în sine satisfăcut.

— Cei doi habar n-au avut: prefectul gărzii râdea încă la gândul că o dată cu moartea bălanului a sosit şi sfârşitul domniei mele - bumbumbum... şi a căzut mort. Iar caldeanului horoscopul lui îi prevestea pentru ziua aceea, după cum mi-a spus el însuşi când s-a pus în mişcare cortegiul nostru, o importantă înălţare. În schimb s-a dus pe nebăgate seama în Orcus.

Poate că unii dintre colaboratorii mei cei mai apropiaţi, cu siguranţă însă istoria, vor recunoaşte că aceste chestiuni totuşi destul de anevoioase au fost soluţionate cu mână uşoară şi nu fără eleganţă. Adversarii mei trebuie să se regrupeze din nou şi asta

îmi dă timp.

Pe dumneata însă te rog să înţelegi că, o dată cu recunoştinţa şi toate simţămintele pioase faţă de dumneata, mi-am promovat şi interesele proprii şi ca atare n-am acţionat cu totul dezinteresat.

Se ridică în picioare, împinse scaunul de răchită la o parte, îngenunche înaintea scaunului lui Carow şi ridică mâinile pentru rugă. Carow vru să sară în sus, dar braţele împăratului îi cuprinseseră genunchii.

— Ce vrea să însemne asta! strigă el supărat. Doar ţi-am interzis-o chiar adineaori!

— Mai întâi ascultă-mă! îl rugă împăratul.

— Nu. Nu, dacă stai în genunchi. E nedemn de dumneata şi pe mine mă pune în încurcătură.

— Ai să te obişnuieşti. Cunosc asta. La început ţi-e penibil, mai târziu notezi când cineva omite gestul.

Nu se clinti, şi când Carow încercă să-i desprindă mâinile, îi cuprinse genunchii cu atât mai strâns, iar în ochi scăpără iar privirea rea.

— Ascultă-mă! Tocmai îmi concentrez trupele în Aquileia, Dalmaţia şi Moesia, pentru că în două săptămâni voi înainta în bazinul Dunării. Sarmaţii trebuie să fie distruşi încă înainte de sosirea iernii. Dar acest neam de călăreţi viclean şi laş se va feri probabil să dea piept cu noi bărbăteşte şi într-o bătălie în câmp deschis; în schimb, vor încerca să istovească legiunile noastre prin nenumărate lupte de hărţuială. Atunci campania s-ar putea să se prelungească.

— Acum, însă, te rog serios, îl întrerupse Carow. Scoală-te! Asta mi-o poţi povesti şi şezând. Ţi-am turnat vin, dar n-ai băut nici o picătură.

— Te implor, continuă cezarul netulburat, dacă o fi să ajungem în situaţia asta, să-mi asculţi chemarea şi

să alergi la noi. N-o să-ţi vină greu. Prietenul dumitale Iulius mi-a povestit. Dacă zbori, până la Milano îţi trebuie o jumătate de oră. Nici până la Sirmium şi la Dunăre nu e mai departe.

— Nu pricep ce vrei de la mine. Ştii bine că acolo nu te pot ajuta.

— Ba da, ba da! Nu trebuie să fie o minune mare ca aici; una mică ne ajunge întru totul. Mă gândesc la felul cum l-ai izbit pe duumvirul Longus cu un fulger în balustradă, de şi-a pierdut minţile. O minune ca aceea, de pildă, în sfatul de război al sarmaţilor. Atunci campania ar fi un joc de copii.

Dar îi mai trec omului şi alte posibilităţi prin minte. Dacă, de pildă, l-ai aduce cu dumneata pe prietenul Inuus şi într-o noapte aţi înspăimânta caii şi rândaşii sarmaţilor şi i-aţi arunca în Dunăre - asta ar fi de-ajuns. Sarmaţii s-ar preda numaidecât, doar sunt atât de primitivi şi superstiţioşi.

Cezarul cătă spre el, dar Carow privea pierdut pe deasupra lui la flăcăruia opaiţului.

— Te poţi bizui pe faptul, continuă cezarul, că şi eu îţi voi sta la dispoziţie şi voi face totul pentru a impune poporului venerarea dumitale; - chiar cu forţa!

Poate că totuşi trebuie să te rog pentru ceva mai mult, anume pentru o minune mai mare: aprovizionarea cu cereale a Romei va fi nesatisfăcătoare în iarna asta. N-am putut cumpăra destul grâu din Africa pentru că n-am avut bani. Ne putem aştepta la tulburări în oraş din care va rezulta o situaţie destul de critică, încât va face necesară intervenţia armatei. Aş vrea să evit acest lucru deoarece atunci tot programul nostru ar trebui modificat. De aceea te implor să mă ajuţi dacă lucrurile

ar deveni serioase la Roma. În rugăciunile mele, te voi ţine permanent la curent cu situaţia din oraş; dacă totuşi îţi voi cere ajutor, atunci te rog să mă asculţi şi să acţionezi repede.

Privi în sus spre Carow, dar acesta continuă să privească opaiţul şi nu-şi putea explica de ce stăpânul imperiului roman stătea în genunchi înaintea lui şi îl considera zeu, când el era doar un profesor de matematică.

Cezarul continuă:

— Dacă se ajunge la tulburări, voi da un avertisment populaţiei obraznice a acestui oraş; numai atât însă nu va folosi nimic, după cum ştim din experienţă. De aceea te rog, ca semn că vorbele mele trebuie luate în serios, să mai pui iar monstrul zburător, pasărea vuitoare, să zboare de câteva ori tunând chiar pe deasupra capetelor romanilor şi peste cele şapte coline, mai cu seamă peste Subura şi celelalte cartiere ale oraşului, pe care ţi le voi numi în rugăciune. Asta va ajunge pentru început şi le va lua rebelilor piuitul, căci oamenii din Roma sunt la fel de superstiţioşi ca sarmaţii.

Împăratul cată în sus la Carow, dar acesta rămase mut.

— Făgăduieşte-mi ajutorul dumitale în următoarele momente grele! Dă-mi măcar o speranţă la drum!

Carow se ridică în picioare şi, de rândul acesta, împăratul îi dădu drumul, dar nu se sculă şi el,

— Nu-ţi pot promite nimic, răspunse Carow. Totul mi se pare ireal. Încă nu ştiu ce pot şi am voie să fac, dacă ar trebui să preiau sarcina asta pentru care nu sunt pregătit defel şi pe care mi-ai încredinţat-o.

— Nu *eu!* Nu *eu* ţi-am încredinţat-o, strigă împăratul,

ţi-a revenit. Dar voi face tot ce voi putea ca să ţi-o uşurez.

De ce să se termine, oare, drumul dumitale aici la Velia? Aşteaptă numai până ce creştinii din imperiu vor fi extirpaţi, atunci vom avea mână liberă! Poate că atunci vom putea încheia o alianţă reciproc avantajoasă, care te-ar putea conduce departe, dincolo de Velia, la Roma şi în toate ţările lumii până în cea mai depărtată Thule[1] şi te-ar putea înălţa deasupra celorlalţi zei ai imperiului, dacă pornim lucrurile înţelepţeşte şi prevăzător. *Manus manum lavat.*

Gândeşte-te totuşi, te rog, la asta şi comunică-mi condiţiile dumitale!

---

[1] Conform lui Pytheas, Thulé ar fi fost situată la şase zile de navigaţie de arhipelagul britanic, la latitudini apropiate de Cercul polar de nord. În literatură Thulé este asimilată unui teritoriu aflat la „sfârşitul lumii”.

Împăratul se urcă pe corabie

Phokas, Carow, Jule şi cei doi filosofi se aflau la revărsatul zorilor pe terasă folarhiei. Se despărţiseră de împărat încă aici, la poartă, şi priveau acum înspre port.

Acolo erau deja adunaţi toţi locuitorii din Velia: adăstau îndărătul frânghiei barajelor şi izbucniră în urale sau strigară urări de fericire, când împăratul trecu călare pe chei prin faţa lor şi păşi pe corabie. În urma lui şi a gărzii personale se urcă, ultimul, Malhas la bord.

Un semnal din trompete răsună, vela principală fu înălţată, odgoanele de amarare fură desprinse; nava fu împinsă spre larg şi încetul cu încetul distanţa dintre bordul vasului şi zidul cheiului se mări. Corul de tineret al oraşului sub conducerea edilului-senior Stlaborius Fronto intonă cântecul de drum, iar eleaţii, care trecuseră peste frânghii şi înaintaseră pe chei, îşi uniră glasurile cu cei ce intonau cântecul.

Duumvirul Marcus Pilonius şi ceilalţi slujbaşi ai primăriei cântau din răsputeri şi din toată inima, urându-i împăratului şi curţii sale călătorie bună şi vânt prielnic; căci un vânt nefavorabil i-ar fi putut sili să se reîntoarcă la Velia. În acest timp Pilonius îl privea, vesel şi făcând cu ochiul, pe colegul Iulius Longus, care îi întoarse sfios zâmbetul şi, deşi puţin scuturat de un tremur, cânta şi el cu ceilalţi şi ura corăbiilor sosire bună în portul următor.

— Când am ieşit azi dimineaţă pe întuneric din odaia mea, povestea Jule, Myiagros era în curte pentru a-şi lua rămas-bun.

— Vrea oare să ne părăsească? întrebă folarhul.

— *Ne-a şi* părăsit, preciză Jules, Malhas l-a angajat cu încuviinţarea împăratului ca asistent de protocol.

Folarhul încruntă sprâncenele.

— Ar fi trebuit să-l prevenim pe împărat.

— Poate că nu e nevoie, răspunse Jule. Myiagros s-a făcut creştin şi vrea să se boteze încă luna aceasta. L-a convertit Malhas.

— Pe creştini nu trebuie să-i avertizăm, spuse folarhul râzând, or să bage ei curând de seamă cu ce păduche s-au pricopsit.

Cele trei nave de însoţire se desprinseră de la chei când corabia împăratului ajunsese în larg, astfel încât vâslaşii putură lăsa în jos vâslele fixate până atunci prin curele de piele, le cufundară toate odată în apă şi începură să vâslească, mai întâi în ritm lent, apoi tot mai vârtos. Împăratul, însă, stătea pe puntea de la pupa, sub vela purpurie cu numeroase petice, avea binoclul la ochi, privea îndărăt şi se gândea că istoria va închina evenimentelor din Velia un capitol important.

Mai înainte ca nava să cotească după promontoriul de la Ascea, împăratul ridică o mână, privind încă în urmă, şi făcu semn cu ea. Văzu că pe terasă se mai afla doar Carow; dar Carow nu-l mai putea desluşi.

Invitaţia la templu

— Toată ziua a fost mare zarvă în faţa folarhiei, spuse Carow. Se pare că erau mai mult de-o sută de oameni. Cântau, se rugau şi trimiteau delegaţii în casă, care să mă roage să ies afară pentru a binecuvânta oamenii şi a vindeca bolnavii. Mi-a fost tare penibil.

— Cum aşa? întrebă Inuus.

— Cum aşa! Gândeşte-te, rogu-te, că a fi zeu nu e specialitatea mea. Eu am o profesie cinstită şi serioasă. Sunt profesor de matematică la o veche şi renumită universitate. Aici însă apar ca zeu şi vindec oamenii, punând mâna pe ei. Joc astfel un rol cât se poate de dubios şi nu-mi rămâne decât să sper că colegii mei nu vor afla niciodată nimic despre asta. Sau - o, doamne, - sora mea Rebekka!

— Ce-ar putea să afle?

— Gălăgia pătrunde până în camera folarhului. Nici nu mai poate gândi. Duumvirii i-au spus că nu pot bara strada, căci mulţimea e prea numeroasă. Acum speră că, dacă nu mă voi arăta defel, oamenii se vor hotărî să renunţe.

— Se înşeală, răspunse Inuus.

— Duumvirii i-au spus de asemenea că templul, pe care trebuie să-l construiască pentru mine, nu va fi gata înainte de trei ani. În afară de asta nici măcar nu ştiu unde ar mai fi loc aici sus; dar principala problemă e că nu există bani în vistierie. Iar eu mă întreb: Ce să caut eu într-un templu?

Inuus râse doar de această întrebare şi nu-şi dădu osteneala să răspundă la ea.

— Nu există decât o singură posibilitate, spuse Carow. Trebuie să plec îndărăt.

— În Germania? întrebă Inuus ridicând din sprâncene. Şi Serena?

Carow tăcu.

— Vrei s-o laşi aici? Repudiată ? N-ar însemna asta - blând spus - cruzime şi insensibilitate şi, pe deasupra, nerecunoştinţă?

Carow tăcu.

— Şi-a transformat acum casa, continuă Inuus, a amenajat un mic sanctuar cu statuia dumitale. Se roagă în fiecare zi înaintea ei ca să te muţi din nou la ea.

Părinţilor urbei le poţi însă spune că nu trebuie să-şi facă griji. Clădirea de-aici nu e, de fapt, decât un templu mic, dar e loc în el pentru doi. Jumătatea din fund a cellei stă nefolosită, atunci când nu eşti, întâmplător, oaspetele meu. Vino, te rog, să-mi ţii companie! Veacuri de-a rândul am fost singur aici sus. M-am săturat de singurătate. Întrucât oraşul a şi început să-mi renoveze casa, nu e nevoie decât să mai tragă un perete pentru a împărţi cella în două, iar din cella dumitale să deschidă o uşă spre sala cu coloane din partea cealaltă. E foarte simplu. Statuile noastre, separate doar printr-un perete, vor sta spate în spate.

Suntem atunci împreună şi totuşi fiecare e singur. Dacă nu te deranjează cumva cântatul meu din fluier...

Cum zeul desemnat se întâlneşte din nou cu propriul său chip

Carow trebui să meargă călare pe un cal. Se muta de la folarhie, din nou la Serena. La poarta de miazănoapte aştepta corul tineretului municipal cântând un imn grav, un cântec divin grecesc, păstrat din timpuri străvechi, ale cărui cuvinte nu le mai înţelegea nimeni.

Sute de bărbaţi, femei şi copii îl urmară pe Carow şi cântară imnuri, la început serioase şi pioase, mai târziu chiar vesele, apoi mai pline de exuberanţă, iar în cele din urmă, când cotiră de pe şoseaua provincială pe drumeagul ce ducea la casa Serenei, cântece antifonice relativ îndrăzneţe, cu stihuri intonate alternativ de bărbaţi şi femei, cum obişnuiau să cânte la procesiunile pe ogoare.

Procesiunea nu fu îndrumată spre poarta principală, prin care Ollius Rufus îl condusese pe vremuri în casă, ci spre livada care, de fapt, nu mai era o livadă, ci o piaţetă sacră, încadrată de stâlpi de lemn sfinţiţi şi aşternută cu pietriş; era plină de oameni care, atunci când zeul intră în ea, se lăsară în genunchi şi ridicară braţele implorând.

În peretele înalt şi lat din spatele casei fusese tăiat un portal. Zeul descălecă. Sclavele Terna şi Petronia aşteptau în faţa noii scări descoperite şi îl conduseră sus. Uşa grea cu două canaturi, împărţită în câmpuri pătrate prin şiruri de piroane de aramă strălucind

auriu, se deschise şi pe odihna de sus a scării ieşi afară preoteasa Serena în tunică albă, având pe deasupra o palia tot albă, tivită cu aur, urmată fiind de duumvirii Marcus Pilonius Honoratus şi Iulius Longus, în togile oficiale albe. Un cortegiu solemn!

Preoteasa ieşi înainte, îl rugă pe Carow să stea o clipă pe loc, se ridică în vârful picioarelor şi îi puse pe cap o cunună din tablă de aur, cu un relief din ramuri şi conuri de pin, în timp ce corul de femei din grădină intona un imn alcătuit, exersat şi dirijat tot de Stlaborius Fronto, care de fapt era poet epic şi obişnuia să citească de două ori pe an câte o după-amiază întreagă în faţa unui public ce căsca pe ascuns cele mai recente cânturi din monumentala sa epopee în versuri despre Cadmos, legendarul întemeietor al Tebei. În timpul imnului, care era lung şi cu tâlc tulbure, îngenunchează deopotrivă şi Serena şi cei doi duumviri şi ridicară braţele în sus a implorare, la fel cu oamenii de jos din piaţă.

Zeul desemnat Carus se enervă între timp, gândindu-se la sora sa Rebekka. Şi-o imagina jos, amestecată în mulţime. Fireşte că ea n-ar fi îngenuncheat, ci ar fi stat în picioare, înaltă şi masivă ca o stâncă; la început s-ar fi amuzat, curând însă ar fi privit intrigată şi sumbru şi s-ar fi întrebat dacă rolul lui la această festivitate putea fi pus de acord cu bunul-gust şi ce anume trebuie să întreprindă ea pentru a-l vindeca de obsesia lui şi a-l readuce la normal.

În loc să se lase pradă unor asemenea divagaţii fanteziste, ar fi trebuit mai curând să cugete ce anume face un zeu, chiar şi unul doar desemnat, când se termină imnul; căci şi un imn ca acesta tot se sfârşeşte la un moment dat. Nici măcar la o asemenea problemă

protocolară simplă nu se pricepea.

Se aplecă înainte şi o întrebă pe preoteasă încetişor ce trebuie să facă. Aceasta îi şopti cu capul plecat în jos mişcând buzele:

— Să binecuvântezi şi să intri în casă.

Uşurat că nu trebuia să predice, întinse braţele largi în lături, cum îl văzuse pe Papă făcând, binecuvântă în toate direcţiile, se întoarse apoi şi se îndreptă spre portal, încet şi solemn, nu pentru a părea mai plin de demnitate, ci fiindcă înţepenise de tot călărind calul neînşeuat.

Cele două canaturi se deschiseră acum larg, iar el intră într-o încăpere nu prea adâncă. În faţa lui, sub o boltă de ramuri de pin proaspete şi mirosind a răşină, luminată de două candelabre, mai mare decât era el însuşi, se afla statuia zeului: pe torsul de neconfundat al lui Priapus, îmbrăcat cu o cămaşă englezească în dungi şi cu cravată legată neîndemânatic în jurul gâtului interminabil, odihnea, la fel de mare cât întregul tors, grotescul cap de lemn cioplit grosolan, cu părul şi barba din lână roşie şi cu ochii pictaţi pe el, unul privind holbat într-o parte, iar celălalt pe jumătate închis, de parcă le-ar face cu ochiul credincioşilor şi celor ce se roagă.

Până aici, în încăperea zeului, se auzi profund înfioratul „ooo!” al oamenilor de afară din piaţă, care nu puteau vedea prin portalul deschis decât statuia iluminată.

Ai fi zis că imaginea zeului conta pentru ei mai mult şi era mai reală decât le păruse zeul însuşi, cu puţin înainte, când intrase înăuntru. Până şi Carow simţi o furnicătură pe braţe.

Privi, jenat, în urmă spre Serena, pentru că din nou

nu-şi putea imagina limpede continuarea liturghiei; dar ea se trăsese, împreună cu duumvirii, în întunericul încăperii, pentru a nu împiedica oamenii de afară să privească nestânjenit la întâlnirea zeului cu chipul său.

Şi Serenei îi lipsea încă priceperea preoţească, altfel i-ar fi dat neîntârziat zeului ei viu indicaţii să-şi pună mâna, binecuvântând, pe capul statuii şi să meargă mai departe în casă, unde erau pregătite gustări şi băuturi răcoritoare pentru el şi pentru cei doi primari.

Carow crezu, dimpotrivă, că mai datora ceva mulţimii şi că trebuie să-i ofere un oarece perceptibil. Luă de aceea abia primita cunună de aur şi o puse pe părul de lână roşie al capului de lemn.

Când se trase iar la o parte şi îşi privi opera, fu el însuşi zguduit; căci i se păru deodată că grotescul chip cioplit căpătase o măreţie crudă, preistorică, căreia era mai bine să i te sustragi repede, dacă nu voiai să cazi în puterea ei. Dar poate că impresia aceasta se datora şi faptului că acum stătea mai în dreapta şi privea doar în ochiul holbat, nu şi în cel pe jumătate închis.

Afară, corul feminin ţinea seama de evenimentul luminos, deopotrivă înfiorător şi atrăgător, intonând din nou imnul lui Stlaborius Fronto; dar primele sunete îl şi determinară pe Carow să dispară prin uşa cea mai apropiată în interiorul casei, unde îi gâdila nările o mireasmă agreabilă de friptură şi unde îl salută Jule, care pe şoseaua provincială împinsese, ce-i drept bicicleta de ghidon, dar care de la bifurcarea spre drumeagul dintre ogoare încălecase şi trecuse în goană şi sunând din clopoţel pe lângă pioşii pelerini ce duceau mâna la gură şi se holbau înspăimântaţi pe urma groaznicului fenomen.

Între timp, Serena porunci sclavelor să stingă

candelabrele şi să închidă la loc portalul încăperii sfinte: priveliştea solemnă a zeului urma să le fie îngăduită oamenilor de fiecare dată doar pentru puţin timp. Serena îl conduse pe Carow în peristil, în grădina interioară; primarii şi Jule îi urmară.

Stăteau cu toţii în jurul fântânii, care era luminată de lumânări. Sclavii aduseră băuturi răcite cu gheaţă şi gustări prăjite crocant din pasărea care era închinată zeului Carus: gâsca.

Iulius Longus se ţinea, nespus de temător, departe de Carow şi Jule şi stătea necontenit pe jumătate ascuns, fie îndărătul colegului său Marcus Pilonius Honoratus, fie în spatele Serenei.

Carow se duse totuşi la el; când îl văzu înaintea sa, Longus începu să clănţăne din dinţi şi să tremure atât de tare încât vărsă mustul şi trebui să pună pocalul pe masa de grădină. Carow îl întrebă dacă are simptomele astea abia de la nenorocire. Longus aprobă mut din cap şi cătă spre Marcus Pilonius după ajutor; dar acela nu-l observă, fiind adâncit într-o discuţie cu Serena referitoare la noua construcţie a templului.

Carow îl duse pe Iulius Longus lângă o lampă de perete, îi depărta pleoapele cu degetul mare şi arătătorul, dar nu putu observa nimic neliniştitor. Îi ceru apoi lui Longus să întindă înainte ambele braţe: mâinile fluturau, iar fruntea primarului se broboni de sudoare. Carow puse palma pe dosul mâinii lui Longus şi îl rugă să opună rezistenţă la apăsarea lui în jos; Longus încercă, dar zadarnic, Carow apăsă braţele lui Longus încet în jos şi îi puse apoi mâinile pe umeri. Cu siguranţă că nu din cauza greutăţii mâinilor, duumvirul îndoi un genunchi şi se lăsă în jos pe el.

— De ce îngenunchezi înaintea mea? îl întrebă

Carow.

Longus nu putea să vorbească, vocea i se opri în gât şi se temu să nu-l apuce o criză de plâns.

— Vrei să fii vindecat?

Longus aprobă din cap. Carow era încurcat; mai lăsă mâinile să odihnească o vreme pe umerii lui Longus; apoi, pentru a pune capăt situaţiei, îi spuse răstit:

— Aşa, acu' e destul. Scoală-te!

— M-ai vindecat? întrebă Longus.

Încă stătea în genunchi şi nu se pregătea să se scoale. Carow se feri de un răspuns ferm şi ripostă:

— Dacă crezi în zei, vei fi ajutat.

Îi întoarse spatele şi vru să se îndrepte spre Serena. Jule îi tăie însă calea. Ţinea mâna pe obraz.

— Au, spuse el, am o durere cumplită de măsea. Dacă ai pune doar o clipă mâna ta de zeu pe ea…

— Mă tem că nu te pot ajuta, răspunse Carow, pentru că tu nu crezi în noi, zeii, deşi abia te-am salvat dintr-o încurcătură tare frumoasă. Dar dacă faci rost afară de la fierar de un cleşte, am să-ţi scot măseaua cu plăcere.

— Voi zeii sunteţi cu toţii nişte sadici, spuse Jule.

— Aşa vi s-o fi părând vouă, oamenilor, câteodată, în orbirea voastră, îi întoarse vorba Carow.

Longus se ridicase şi duse acum mâinile încet la ochi. Nu mai tremurau. Încă temător şi nesigur, cătă spre Carow; acesta îi zâmbi şi încetul cu încetul se înfiripă şi pe chipul lui un zâmbet, ca la un copil căruia i-ai alungat frica, şi ochii lui priveau fără teamă.

— Care măsea e? întrebă Carow.

Dar Jule arătă spre Longus.

— A devenit lunatec?!

Duumvirul Iulius Longus se dusese în direcţia

confratelui său cu braţele întinse înainte, rămăsese astfel în faţa lui şi îl privi aşteptând. Marcus Pilonius nu ştia ce vrea colegul lui de la el. Apoi văzu, totuşi, zâmbetul de pe faţa lui, observă că mâinile nu-i mai tremurau şi îşi dădu seama că zeul mai făcuse o mare minune.

Serena stătea, dreaptă, lângă el. Nu-şi putu ascunde mândria.

Carow vru acum să le explice celor doi primari aranjamentul cu Inuus privind reamenajarea micului templu într-un templu dublu; dar Serena interveni, spunând că acestea sunt treburi preoţeşti. Ea povesti, aşadar, despre convenţia dintre Inuus şi Carow. Cei doi primari se simţiră uşuraţi şi lăudară bunăvoinţa şi atenţia zeilor faţă de vistieria oraşului. Serena mai vorbi cu primarii şi despre finanţarea acestui proiect.

După ce oaspeţii plecară, Serena îi arătă lui Carow camera sa de lucru şi dormitorul său. Locuia acum spre grădina interioară, înconjurată pe toate laturile de peristil.

Picturile murale ale camerei de lucru, pe care constructorul casei pusese cu o sută de ani în urmă să le zugrăvească, înfăţişau scene din *Eneida.* Tabloul principal ocupa toată lăţimea peretelui lateral, şi artistul prezenta în el scena când Dido, după ce se azvârlise în spadă, sărea cu chitonul fluturând, dar cu pieptul dezgolit, străpuns de spadă, pe rug, pentru a fi absolut sigură de moarte. Avea gura deschisă, probabil tânguindu-se de faptul că Eneas o părăsise. Totul era de un intens dramatism, cu culori vii, desenat primitiv. Probabil de un pictor din Velia.

— Divanul, spuse Serena, am pus să-l repare şi să-l întărească. Trebuie totuşi folosit cu precauţie. Vezi că

mobilele noastre sunt făcute pentru oameni, nu pentru zei şi uriaşi.

În dormitorul său, îi atrase atenţia patul cel nou.

— Cel vechi a fost deteriorat atunci când s-a prăbuşit statuia dumitale. Am stat la îndoială dacă să nu pun să-l repare din motive de pietate; dar, la urma urmei, era al doilea pat al dumitale. Primul se surpase la vremea lui. Nu ştiu dacă îţi mai aduci aminte.

— Desigur! Desigur ! strigă Carow.

— Oricum, am pus să facă altul. Este tot din stejar. Vorbind pământului de lângă ea, adăugă: Este foarte tare şi solid. Cu ăsta nu te poţi surpa, şi mai are un avantaj faţă de cel vechi: e considerabil mai larg, pentru că dumneata eşti clădit atât de înalt şi lat în umeri.

Carow spuse că un pat nu poate fi niciodată destul de larg. Nu se îndoia, fireşte, de afirmaţia ei că nu te poţi surpa cu patul acesta, dar afirmaţia se baza, la urma urmei, doar pe asigurările meşteşugarului. Dacă afirmaţia lui e reală sau nu, e un lucru pe care trebuia mai întâi să-l verifice temeinic.

— Acum? întrebă ea.

Fără să-i mai aştepte răspunsul, se duse la uşă ca să vadă dacă nu erau sclavi în peristil şi trase zăvorul.

Peste zi, Jule venea la Carow cu bicicleta, de la folarhie. Calculau în camera de lucru sau pe o masă de piatră din grădina cu peristil. Cu câteva săptămâni în urmă, încă se mai îndoiau că vor putea calcula fără computer formulele de întoarcere la Heidelberg. Acum găseau zilnic soluţii, care îi purtau cu paşi uriaşi înainte, fapt pe care Jule îl raporta la calitatea actuală a lui Carow de zeu acreditat.

Dar, dintr-o dată, nu mai păreau deosebit de grăbiţi.

Cu calculele îşi treceau timpul. Trăiau de azi pe mâine şi uitaseră de timp. Apropierea Serenei şi Iuliei atârna şi ea greu în balanţă.

Uneori întrerupeau lucrul chiar numai după o oră şi mergeau de-a lungul Halesului până la gurile lui. Acolo Jule putea să alerge cu bicicleta pe nisipul întărit al unui banc şi pedala zdravăn, sau înota cu Carow departe în larg, până la Leukothea.

Într-o după amiază, Serena veni în camera lui Carow şi îi spuse că în grădină se adunaseră oameni care voiau să fie vindecaţi. Carow îi răspunse că n-au decât să se adreseze lui Esculap sau, mai bine, unui medic. El nu e un zeu al artei de-a vindeca; el este, aşa cum a formulat foarte bine împăratul, un zeu al viitorului şi al depărtării.

— Tocmai, ripostă Serena, ei vin din depărtare, anume din Paestum[1], şi au făcut două zile pe drum cu carul cu boi.

— În afară de asta, medicamentele mele sunt pe terminate.

Argumentul acesta Serena nu putea nici măcar să-l ia în considerare.

— Am putea să-i lăsăm să fie tămăduiţi doar de statuie, răspunse ea, dar au plătit atâţia bani pentru vistieria templului, încât ar fi drept şi s-ar cuveni să pui dumneata mâna pe ei. Căci mâna dumitale ajută mai mult decât toate doctoriile dumitale, lucrul acesta n-ai cum să-l negi, când am văzut noi înşine nu demult cum l-ai tămăduit pe Iulius Longus cu puterea dumitale divină.

[1] Este un important sit arheologic helen din intravilanul comunei Capaccio, provincia Salerno, regiunea Campania, Italia de sud. Localitatea, întemeiată de greci sub numele de „*Poseidonia*” în jurul anului 600 î.e.n.

— Vistieria templului? întrebă Carow.

— Dacă doreşti, am să-ţi prezint din când în când socotelile. Încasările noastre de până acum din vindecările săvârşite de statuia dumitale nu ajung nici măcar să plătim dobânzile exorbitante datorate pentru creditele la care a trebuit să recurgem, spre a veni în ajutorul vistieriei oraşului; iar la restituirea creditelor nici nu ne putem gândi în situaţia actuală a încasărilor.

Oamenii din Paestum au plătit, spuse Serena, zece mii de dinari monedă nouă şi de aceea au şi dreptul la vindecare prin prezenţa personală a zeului. Acesta era tariful pe care îl preluase de la Rufus. E puţin, fireşte, deoarece din cauza devalorizării şi a banilor noi, azi nu mai poţi cumpăra cu zece mii de dinari nici măcar o căruţă de cărămizi. De altfel oamenii din Paestum nu sunt câtuşi de puţin săraci.

S-ar putea gândi, de bună seamă, ca pe viitor onorariile pentru pacienţii înstăriţi să fie mai ridicate, în schimb să fie scăzute cu ceva cheltuielile oamenilor mai puţin avuţi. Dar onorarii trebuie cerute, deoarece altfel numărul pacienţilor din apropiere şi din depărtare va depăşi cu mult posibilităţile acestui mic sanctuar, care nici măcar nu e consacrat în toată forma, şi a puţinilor sclavi ai casei, care funcţionează pe deasupra şi ca sclavi ai templului.

Dacă afluenţa pacienţilor va dura, vor fi nevoiţi să cumpere doi sclavi pentru serviciul vizitatorilor, pentru curăţenia sanctuarului ca şi pentru ţinerea contabilităţii.

Carow făcu aşa cum voia Serena. Puse mâna pe bolnavi şi îi vindecă, dar statornici reguli: în fiecare zi trebuia să i se prezinte o listă a pacienţilor care voiau să fie tămăduiţi de el personal, listă cu descrierea

amănunţită a suferinţelor lor. De fiecare dată zeul va alege de pe listă trei, cu care prilej va exclude de la bun început cazurile grave şi fără speranţă, de pildă cele chirurgicale, pe care le va trimite la academia de medicină din Velia. Va da preferinţă înainte de toate tratării cazurilor la care se presupune o cauză psihică. Printre vizitatorii care veneau la el din această cauză erau multe femei.

Cu ajutorul lui Hesper, Jule confecţionase o tablă de şah şi figurile corespunzătoare, ba chiar două exemplare: unul, despre care Carow nu ştia nimic, îl pusese într-un vas de gresie pe care-l închisese bine cu ceară şi smoală şi îl îngropase în grădina din sus de folarhie, cu intenţia de-a lăsa moştenire arheologilor secolului al douăzecilea un frumos prilej de dispută.

În faţa celeilalte table de şah tocmai şedeau amândoi în grădina cu peristil, când Carow fu rugat să vină în atrium. Acolo îi fu prezentat un sclav de la vie, străin, care - după mărturiile ţipate ale sclavelor de casă Tertia şi Petronia - părea că şterpelise din cutia pentru ofrande din faţa statuii un inel pe care încă îl purta în deget.

Tânărul sclav de la vie însă nu era nici el mut. Inelul îl purtase dintotdeauna, era un dar al stăpânului său.

Atunci de ce a băgat mâna în cutia ofrandelor?

N-a băgat mâna, ci a pus un dinar în cutie.

La asta, Petronia nu putu decât să pufnească din nas. Tertia râse batjocoritor.

— Da’ e un inel de damă cu sigiliu!

Tânărul sclav dădu capul pe spate, însă gestul era exagerat; în realitate începuse să-şi piardă siguranţa de sine.

Carow îi ceru să închidă mâna.

— N-ai s-o mai poţi deschide niciodată.

— Da’ nici nu vreau s-o deschid acum, răspunse sclavul cu destulă impertinenţă.

— Mâna va rămâne înţepenită şi se va strânge, răspunse zeul Carus. Daţi-l afară!

— Dar inelul! strigă Tertia.

— Nu-l va mai putea scoate niciodată din deget.

— Cam greu pentru tânărul flăcău, îşi dădu cu părerea Jule, când Carow veni pentru a continua partida de şah. Tu eşti la rând să muţi. Vreau să spun că ar fi dur pentru el, dacă într-adevăr îi va înţepeni mâna.

— Nu numai că va înţepeni, se va strâmba şi deforma şi va rămâne schiloadă.

— Şi nici măcar nu ştii, dacă a furat inelul sau ba.

Carow voia să mute, dar trânti pionul la loc şi răspunse scos din fire, ba chiar cu asprime în voce:

— Ştiu asta, dar n-are nici o importanţă. Eşti şi tu de părere că noi zeii nu suntem altceva decât un tribunal suprem al lumii, care trebuie să se conducă în sentinţele lor după faimoasele voastre reprezentări juridice, care, în plus, sunt lipsite de unitate şi se schimbă mereu. Şi dacă nu facem asta, vă bateţi capul cu teodiceea şi pretindeţi să ne justificăm în faţa voastră.

Fir’ar să fie maica mă-sii! Tu n-ai văzut cât era de neruşinat flăcăul? Se simţea grozav şi superb şi credea că e în siguranţă dinspre partea zeilor, pentru că era nevinovat; căci, într-adevăr, nu furase inelul; acesta era un dar, bineînţeles că nu de la stăpânul ci de la stăpâna lui, pentru anumite servicii tainice.

Ticălosul se prevala de nevinovăţia şi dreptul lui! Voia să mă constrângă să-l tratez după codul lui! Dar

nici măcar n-a îndoit un genunchi când am intrat, ci se certă în faţa mea cu sclavele. Încheieturile degetelor i se vor umfla şi toată mâna se va usca. Atenţie!

— Sunt şocat, spuse Jule. Nu te mai înţeleg. Înainte vreme aveai compasiune faţă de oameni, Imaginează-ţi numai că atunci, la institut, cineva şi-ar fi îndoit un genunchi înaintea ta! L-ai fi dat pur şi simplu afară! Dar azi? Te-ai schimbat. Ai devenit inuman.

— Tocmai! În sfârşit! Când devii zeu, lepezi umanul din tine. Mai bine fii atent la dama ta.

— Şah! spuse Jule. Cum se face oare că eu, cu mărunta mea minte omenească, bat necontenit la şah înţelepciunea ta divină?

— Asta provine din faptul, răspunse Carow, că sunt încă începător ca zeu.

Despre insomnia Proculei Fausta

Sclava Petronia, care trebuia să înregistreze numele şi suferinţele pacienţilor, veni la Serena şi îi spuse că în vestibul se află o doamnă, care nu vrea să dea în vileag suferinţa ei.

— Tânăra? Bătrână? întrebă Serena.

— Bătrână, dar teribil de împopoţonată. Boită pe faţă şi sub ochi. Aur peste tot, cercei, inele, coliere şi, îşi ţinu nasul cu două degete, vestibulul întreg miroase a parfumul ei. A venit cu corabia, şi de la portul din miazănoapte cu lectica până la noi. Pute a bani.

— Ai amintit ceva despre onorariu?

— Stăpâna! Cum aş putea!

Procula Fausta nu era nici atât de bătrână şi nici atât de împopoţonată cum o zugrăvise Petronia. Avea cam patruzeci de ani, purta - e drept - podoabe, dar era îmbrăcată elegant şi cu gust, după moda romană. Venea din staţiunea balneară de lux Baiae din golful Neapolelui. Bogată era cu siguranţă. Se vedea după felul cum primi comunicarea Serenei, care o anunţă că onorariul se cifrează la douăzeci de mii de dinari. Aprobă din cap, neatentă, şi vorbi despre altceva.

— Dumneata răspunzi aici, de bună seamă, de întregul program? întrebă ea, de parcă Serena ar fi fost un fel de administratoare. Că această presupunere era o greşeală, îşi dădu seama abia mult mai târziu. Bine, n-am vrut să-i povestesc sclavei toată istoria suferinţei mele. Înţelegi. E oare, de fapt, necesar? Dacă i-o

relatez eu însămi zeului, o aude direct, fără mijlocitor.

— Dar eu am dispoziţie de a-l informa în prealabil. Apoi hotărăşte el pe care pacienţi îi primeşte şi pe care nu.

— Suferinţele mele sunt însă tare neinteresante, şi de-aceea nu-mi place să vorbesc despre ele decât cu doctorii înşişi.

Îi zâmbi Serenei prietenos.

— N-ar fi mai bine, poate, să mergeţi şi aici la doctor? întrebă Serena. Avem în Velia autorităţi recunoscute, la Academia medicală.

— Ah, am fost deja la toţi doctorii din Roma. Nici unul nu m-a putut ajuta. Ceea ce îmi trebuie e un ajutor divin.

Când se mişca, parfumul ei se simţea mai intens. Serena trase cu zgomot aer pe nas, de parcă ar fi simţit în vestibul un miros dubios.

— Şi ce anume suferinţă să-i anunţ totuşi zeului?

— Ei, scrie atunci simplu „insomnie”, spuse Procula Fausta cam cu nerăbdare şi parcă vrând să pună capăt discuţiei asupra acestei teme supărătoare.

Serena îşi aduse aminte de stăpâna ei de odinioară.

— Numai insomnie? Să vedem. Vino azi cam cu o oră înainte de apusul soarelui! O să afli atunci dacă vrea să te primească sau nu.

— Va trebui cumva să aştept mult? Iartă-mi te rog întrebarea.

— Tot ce se poate, răspunse Serena.

O salută din cap, o lăsă - nu tocmai politicos - în seama sclavei Petronia şi se duse în camera ei.

Seara, Serena o introduse ultima în marea cameră de primire şi rămase alături de ea în picioare, lângă draperie. Carow închise ochii, şi ridică impresionant de

marele său nas în sus. Recunoscu numaidecât mirosul sec al parfumului din care adiase un iz încă înainte de masă prin toată casa.

— Procula Fausta din Baiae, spuse Serena.

Cu ochii încă închişi, Carow inspiră mireasma.

— Se plânge de insomnie, mai adăugă ea.

Îl sfătuise pe Carow să n-o primească. Un zeu care, după cum s-a dovedit, e în stare să învie morţii, n-ar trebui să se coboare până la tratarea unor asemenea bagatele. Dar el decisese altfel.

Deschise ochii. Pacienta era înveşmântată în alb, era zveltă. Purta mai puţine bijuterii decât înainte de masă. Chipul ei era încântător, poate tocmai pentru că era atât de nearmonios. Jumătatea stângă a gurii surâdea altfel decât cea dreaptă, un ochi era mai larg deschis decât celălalt. Când o zăreai, mai întorceai, fără să vrei, încă o dată ochii spre ea. Poate chiar de mai multe ori.

Procula se îndreptă, uşoară şi sigură, spre el, îndoi un genunchi, îl lăsă în jos pe podea, duse tivul tunicii sale la buze şi îl sărută. Mireasma se ridică în sus, până la zeu. Carow puse mâna pe părul ei.

Pe pacienţi, afară doar dacă erau aduşi cu targa, Carow îi lăsa să stea în genunchi, apoi vorbea cu ei şi îi vindecă. Pe Procula Fausta însă, o rugă să se scoale şi să ia loc pe sofa. Ea luă loc la mijloc; cum însă Carow nu se aşeză în faţa ei, pe scaunul de nuiele, ci vru să şadă şi el pe divan, ea se trase într-o parte, dar nu mult.

— Suferi de insomnie, am auzit.

— Ah, doar prezenţa dumitale şi mă ajută, răspunse ea. Simt cum vindecă. Suntem singuri?

Nu privi în jur. Carow făcu Serenei un semn cu capul,

şi ea se retrase după draperie.

— Nu-ţi poţi închipui cât sufăr - nu numai azi, ci de multă vreme, dintotdeauna. Dacă dorm noaptea o oră, e mult. Soţul meu n-o ia în serios, n-a luat-o niciodată. Nu ştiu dacă are vreo legătură cu asta, dar e deja foarte bătrân şi nu-i stă gândul la altceva decât la bani. Apoi şi celelalte poveşti despre care vorbeşte toată lumea. Mă tem că vei fi auzit despre ele. Mă refer la aventurile lui dezgustătoare.

— Dumneata n-ai avut niciodată vreuna? întrebă Carow.

Ea înlătură obiecţia cu un gest din mână.

— Dar nu de-astea! Oare viaţa şi tot ce e pe lume are în general vreun sens? Sau n-au nici unul? Dumneata ştii, spune-mi! Dacă aş avea copii, poate că ar fi altceva, dar bineînţeles, nu copii ai vreunui atlet de circ sau pantomim de la teatru. Te rog!

Ca şi cum Carow ar fi putut crede aşa ceva despre ea.

Pusese un picior peste celălalt. Curelele sandalelor argintate se încrucişau în sus până la jumătatea pulpei.

— Aşadar, nu poţi dormi noaptea? De asta ai venit la mine?

Ea îl privi o clipă şi surâse cu surâsul ei care era atât de încântător, pentru că jumătatea dreaptă a gurii surâdea altfel decât cea stângă. Genele le avea negre şi atât de lungi, că nu puteau fi naturale.

— Da, de-aceea am venit la dumneata, dar mai adăugă repede, şi vorbele sunară de parcă tocmai atunci îi venise ideea: Dar uneori am şi dureri aici în piept.

— În dreapta?

— Da, dar şi aici în stânga. Uneori.

— Ai observat acolo vreodată un nodul?

— Nodul?

— Un loc mic şi tare.

— Nu. Nu ştiu; dar este foarte posibil să fie acolo un nodul. Te rog, pipăie dumneata.

— Nu sunt doctor.

— Nu, spuse ea, căci eşti un zeu. Te rog pipăie dumneata însuţi!

Carow se sculă, iar ea puse amândouă picioarele pe divan. Pentru a nu trebui să se aplece prea mult, Carow se lăsă într-un genunchi lângă divan: apoi palpă cu una din mâini sânul drept, după un nodul. Ea însă îi luă numaidecât şi mâna cealaltă, o puse pe sânul stâng şi ţinu amândouă mâinile apăsat.

— Te rog, spuse ea, lasă mâinile aşa! O simt. Simt puterea dumitale divină.

Am face o greşeală grosolană dacă am trece aici sub tăcere faptul că şi el simţea ceva; cu o infimă sforţare ar fi putut să-şi ia mâinile de acolo de unde se odihneau; dar nu făcu nici cea mai mică încercare în acest sens.

Ea închisese ochii pe jumătate, astfel încât din globul ocular nu se mai vedea decât o semilună umedă, îngustă, albă. Gura era întredeschisă.

— Oo, te rog! repetă ea de mai multe ori repede, una după alta. Oo, te rog, lasă mâinile aşa! Lasă-le mereu aşa! Oo, te rog, oo, te rog, oo, te rog! şi ceva mai repede şi mai insistent: Oo, te rog! O simt.

Nu putea exista nici o îndoială asupra ceea ce simţea ea.

Şi zeul Carus închisese ochii. N-avea nevoie de ochi, voia doar să simtă şi să savureze parfumul ei.

Nici asupra celor ce simţea el, nu poate exista vreo

îndoială.

— Iertare! vorbi Serena de lângă draperia camerei de primire. Credeam că suntem deja gata.

— Unde? şopti Procula în timp ce se sculă şi trase din nou peste genunchi tunica ce-i alunecase puţin cam sus.

— La templul lui Inuus, răspunse el privind în pământ, când răsare luna.

Serena dormi în noaptea aceea în patul larg şi solid, alături de zeu, dar se întoarse cu spatele la el. Însă ori de câte ori zeul se mişca, ea îi arăta că veghează, chiar şi atunci când se duse o dată la fereastră şi contemplă luna.

O lectică a adăstat multe ore, la lumina lunii, lângă balustrada pieţii templului. Cei doi purtători ai lecticii şedeau pe partea din faţă a prăjinilor purtătoare şi îşi povesteau unul altuia viaţa. Dar Procula Fausta se dusese în cella templului pentru a se ruga acolo.

În după-amiaza următoare, Procula Fausta se anunţă din nou la Serena, care o primi pe vizitatoare în atrium. În timpul convorbirii rămaseră în picioare, ceea ce, conform etichetei acelui timp, nu trecea drept comportament nepoliticos, ci doar ceremonios.

— Sper, începu Procula, că nu ai înţeles greşit situaţia de ieri. La despărţire, mi-ai părut oarecum indispusă. Aveam, pare-se, un nodul la sân. El l-a recunoscut dintr-o privire şi l-a vindecat. Am venit astăzi ca să-ţi explic ce-a fost şi să te liniştesc în orice privinţă.

— Foarte amabil din partea dumitale, dar n-ar fi fost nevoie să-ţi dai osteneala. Nu sunt neliniştită.

— Mai departe, am venit ca să fac vistieriei templului o danie de o sută de mii de dinari pentru reconstrucţia templului. Dacă eşti de acord, administratorul meu financiar poate să-ţi remită suma după aceea.

Serena şovăi. Tare ar fi vrut să refuze. Totuşi, până la urmă, aprobă, abia vizibil, din cap.

— O altă şi ultimă chestiune, una dificilă, *foarte* dificilă. Mi se pare că cel mai bun lucru e să vorbesc foarte deschis cu dumneata despre ea. Întrucât îi administrezi problemele pământeşti, n-am vrut să trec peste dumneata, ci mai degrabă să te rog să nu stai în calea dorinţei mele. Cu siguranţă că, atunci când vorbim foarte deschis una cu alta, noi femeile ne înţelegem cel mai bine.

— Mă rog?

— Fireşte că n-am venit la Velia din cauza insomniei. Ţi-ai dat seama numaidecât. Nu *numai* din cauza insomniei.

— Ci? Poate din pricina nodului?

— Da, din pricina nodului. Şi pentru asta, fireşte.

— Şi care a fost adevărata pricină?

— Este o dorinţă pe care o vei considera poate nelegiuită, temerară şi revoltătoare; dar, cum am spus, vreau să fiu absolut sinceră: îmi doresc un copil de la zeu.

— Un fiu, presupun.

— Da, acum eşti sarcastică. Te rog totuşi să mă înţelegi! Nu am copii. Ştiu că ceea ce solicit nu poate fi compensat în nici un fel şi presupun că asta nu va avea nici o influenţă asupra deciziei dumitale. Dar îţi ofer, totuşi, să pun să fie reconstruit şi amenajat templul întru totul pe cheltuiala mea.

Serena tăcu. Stătea imobilă şi rigidă.

— Nu mă înţelege greşit, te rog! Fireşte că nici nu vreau să te mituiesc, nici nu-mi închipui că prin această donaţie voi putea dobândi favoarea zeului. Cum aş putea chiar şi numai să gândesc aşa ceva! Donez suma pentru reconstrucţia templului chiar dacă vei spune nu.

— Îţi mulţumesc pentru ofertă. Pe zeu îl va bucura gestul dumitale generos. Dar, cu toate astea, nu-ţi va putea împlini dorinţa.

— Vrei să spui că nu-mi va da ascultare?

— De asta nu sunt chiar atât de sigură; dar nu va *putea* să-ţi îndeplinească dorinţa. Ai dreptate: noi femeile, când vorbim deschis, ne înţelegem de cele mai multe ori cu un cuvânt sau o frază. De aceea cu toată sinceritatea: dacă va avea cineva un copil de la zeul Carus, aceea sunt eu.

— Înţeleg, spuse Procula Fausta.

Se gândi o clipă. În cele din urmă întrebă:

— Pot să-l mai văd o dată pe zeu şi să-i vorbesc?

— Din păcate nu mai sunt termene disponibile. Regret nespus.

— Mai rămân câteva zile aici. Poate mâine sau poimâine?

— E tare păcat, dar a dispus deja de toate termenele. Dacă, totuşi, pot să-i transmit ceva sau dacă vrei să-i scrii, sunt gata, cu plăcere, să-i transmit mesajul sau scrisoarea dumitale.

Procula Fausta reflectă, apoi spuse:

— Te rog să-i transmiţi un salut de la Inuus!

— De la Inuus? întrebă Serena, dar nu cu aceeaşi superioritate ca înainte, ci atentă şi bănuitoare.. Ce are Inuus a face cu asta?

Procula surâse cu încântătorul ei surâs şi îşi luă

rămas-bun. Serena o conduse până la uşă. Afară aştepta lectica ei.

Cum a fost împiedicată Serena în ultima clipă de-a săvârşi o crimă gravă

O asemenea greşeală nu mai comisese Serena niciodată. Lista pacienţilor, care doreau tămăduirea prin propria mână a zeului şi erau dispuşi să plătească aşa-numita danie specială pentru templu, adică onorariul, cuprindea acum doar nume de bărbaţi, babe şi copii neînsoţiţi de mame.

Toţi ceilalţi vizitatori erau trimişi la statuie, unde Serena avea grijă ca doar graţia divină încorporată în statuie să se reverse asupra celor ce se rugau, în măsura în care aceştia, bineînţeles, îndepliniseră conform rânduielii preliminariile, precum înregistrarea, descrierea bolii şi plata daniei simple pentru templu.

Zeului Carus însă, îi îngădui să limiteze numărul minunilor sale; ulterior nu-l mai lăsă să pună mâna şi să vindece personal decât în cazuri excepţionale; căci zeii n-au nevoie să caute cu orice preţ popularitatea, ci trebuie să păstreze distanţa faţă de oameni, mai cu seamă, zeul viitorului şi al depărtării.

Prin asta Serena venea în întâmpinarea dorinţelor lui Carow. E drept că vindecările miraculoase îi ieşeau uşor din mână, totuşi îl neliniştea deopotrivă înainte şi după prejudecăţile ştiinţifice pe care le adusese cu sine de la Heidelberg, conform cărora vindecările de acest fel nu erau decât erezie medicală şi nălucire şamanistă.

De aceea, la rugămintea lui, Serena se adresă

Academiei medicale din Velia, care avea din vechime faima de cea mai bună din Italia, şi rugă ca vindecările să fie supravegheate şi certificate de un membru al ei.

Conducătorul Academiei făcu din această solicitare o problemă de seamă şi o puse în discuţie într-o şedinţă a prezidiului, la care fuseseră invitaţi şi membri din afară. Cu acest prilej izbucniră dispute între cele două tabere din Academie şi se ajunse la regretabile atacuri împotriva conducătorului şi a altor membri.

Supusă la vot, rugămintea sanctuarului Carus fu respinsă cu o mare majoritate. Nu voiau să declare cu totul imposibile vindecările miraculoase, dar erau de părere că nu e misiunea medicinii academice de-a se exprima în această privinţă. Motivul de fapt - dar acesta fireşte că nu fu menţionat - era teama că ar putea aduce prejudicii profesiunii lor, dacă medicina academică s-ar vedea silită, pe baza unor fapte irefutabile, să mai şi confirme asemenea vindecări miraculoase.

Iar dacă se găseau argumente pentru dovedirea şarlataniei, ar fi putut fi implicată în controverse teologice nefolositoare, care s-ar fi repercutat până la urmă la fel de nefavorabil asupra cabinetelor medicale. Tămăduitorii prin miracole atrăgeau adesea, e drept, pacienţi de un anumit tip; dar asemenea mode aveau o viaţă scurtă. De aceea, cel mai bine era să aştepte până se stingeau de la sine.

Când i s-a comunicat rezultatul votului, şi anume fără dedesubturile redate aici, Carow a vorbit de insuportabila aroganţă a ştiinţelor instituite faţă de tot ceea ce le-ar putea sili să renunţe la vechile concepţii.

Serenei oricum nu-i convenea gândul că un medic avea să-şi vâre nasul în treburile lor.

Nici măcar nu-l informase că un moşneag, pe care îl vindecase statuia, murise subit în drum spre casă. Rubedeniile veniseră îndărăt revoltate, aşezaseră cadavrul în faţa uşii şi făcuseră mare zarvă. Dar Tertia le ripostase ţipând, că nici dania simplă pentru templu n-o plătiseră decât pe jumătate, ci o şterseseră după vindecare, fără a mai achita şi restul. Răsplata pentru această înşelăciune şi-o primiseră de la zeu când se înapoiau spre casă.

Rudele nu ştiau nimic despre acest aranjament financiar, dar considerau totuşi, întrucât cunoşteau prea bine zgârcenia răposatului, că aceste reproşuri erau adevărate. Contribuiră cu toţii, plătiră socoteala, luară cadavrul înapoi şi voiau să înăbuşe tărăşenia, dar îşi făcuseră socoteala fără Tertia. Povestea încercării de a-l trage pe sfoară pe zeu şi cum acesta le plătise numaidecât, fu relatată peste tot, împodobită în fel şi chip, şi spori considerabil prestigiul zeului.

Minunile pe care statuia lui Carus le săvârşise sub conducerea Serenei în sanctuarul deschis spre nou-creata piaţă din faţă, nu erau mai puţin impresionante decât cele ale zeului însuşi.

Serena îi chemă înăuntru pe cei ce căutau binecuvântare sau tămăduire şi îi punea să îngenuncheze înaintea statuii pentru rugăciune. Statuii îi lipseau mâinile pe care le-ar fi putut pune pe creştetul celor îngenuncheaţi, întrucât gâtul şi capul zeului Carus, acel butuc de lemn împodobit cu lână roşie şi înfipt într-o prăjină, fuseseră aşezate pe un tors al statuii lui Priapus; mâinile şi antebraţele lui Priapus le sfărâmaseră cu mai bine de o sută de ani în urmă nişte beţivi; celălalt membru, impunător şi îndreptat în sus, nu cutezaseră însă să-l deterioreze, cu siguranţă

din pioasă sfială şi teamă de cumplitele consecinţe care ar fi putut să-i lovească.

Pentru a face ca puterea miraculoasă a zeului să se reverse asupra adoratorilor şi adoratoarelor lui, Serena îi punea pe cei îngenuncheaţi să se ridice după rugăciune, îi conducea la statuia lui şi le ducea la buze tivul cămăşii cu dungi roşii. Era *propria lui* cămaşă, o purtase *el însuşi* pe trupul său. De aceea toţi cei ce se rugau o apăsau cu fervoare pe buze, mai cu seamă femeile.

Într-o seară, când se pregătea să se suie în pat, când îşi scosese încălţările şi îşi desfăcuse deja catarama centurii, Serena rămase deodată neclintită cu un capăt al centurii în mână. Îi venise un gând, fără îndoială prin inspiraţie divină. Astfel dădu o interpretare nouă evenimentelor izbitoare ale zilei, care avu darul s-o îngrijoreze.

O femeie de vârstă mijlocie sărutase azi îndelung cămaşa sacră, închisese ochii pentru a evoca chipul zeului înaintea ochiului ei lăuntric, iar când se sculase în picioare, se lovise cu capul de membrul menţionat.

Faptul că se lovise de el nu era nici o minune; căci Priapus nici nu era aşezat pe un soclu înalt, nici nu era un zeu cu o statură impunătoare; mai degrabă avea picioare scurte şi, chiar şi înainte de a i se fi zdrobit antebraţele, avusese doar braţe scurte. Totuşi nu era de dispreţuit, iar cei care îl puneau ca pitic prin grădini sau, învelit în zdrenţe, ca sperietoare de ciori pe ogoare, îl subapreciau în mod nelegiuit.

Nu avea, de fapt, decât nişte beţişoare în loc de mâini şi picioare, dar când îl mâniai, putea făptui cu ele mari urgii, putea să pustiască livezi întregi, să distrugă poamele prin grădină, să doboare la pământ grânele şi

să nimicească roadele grădinilor şi ogoarelor prin gângănii. Căci deşi era un zeu mărunt, putea să facă să crească ori să nu crească, iar felul *cum* făcea el să crească îl demonstra în modul cel mai plastic imensul său membru, în care culminau forţa şi viaţa lui: De el te puteai foarte uşor lovi.

Femeia se ţinea de cap, dar, când Serena o întrebă dacă o doare, râse doar şi răspunse:

— Nu, chiar dimpotrivă!

La care ceilalţi oameni care se rugau râseră, ca şi Petronia şi Tertia, iar la urmă de tot, şi puţin cam forţat, şi Serena.

Cam în acelaşi fel se petrecură lucrurile şi după-amiază, când o tânără femeie se lovi cu partea din spate a capului, atunci când vru să se ridice. Nici ea nu se rănise, ci plecase râzând.

Ultima care se rugă în ziua aceea fu o femeie bătrână, iertată de mult de Dumnezeu, care venise să ceară îndurare pentru bărbatul ei bolnav ce zăcea de multă vreme în pat. Şi ea se lovi cu partea din spate a capului de obiectul tare ca marmura şi se izbi chiar foarte puternic; când ridică ochii şi văzu ce era obiectul acela, ţipă răguşit şi începu să râdă cu totul fără sens, apucă obiectul împreună cu cămaşa cu ambele mâini şi apăsă buzele puternic pe el - spre veselia adoratoarelor şi adoratorilor zeului care adăstau afară în piaţă şi care izbucniră în aplauze şi hohote de râs, la care se alătură şi Tertia cu măcăitul ei răsunător, până când Serena se îndreptă furioasă spre ea, astfel încât sclava îşi trase capul între umeri şi se plecă în jos.

De rândul acesta Serena nu râse. Îşi dăduse seama că avea a face cu un semn. Dar ce tâlc să aibă oare faptul că într-o singură zi, trei femei se loviseră, pare-

se fără intenţie, cu capul de membrul statuii divine?

Cel mai simplu ar fi fost să-l întrebe direct pe zeul Carus despre asta, dar se sfia s-o facă; căci se părea că zeul voia totuşi să-şi ascundă intenţia, altfel nu i-ar fi vorbit prin semne.

Când era pe punctul de a-şi scoate centura, stând încă în camera ei, alături de cea a zeului, cu câte un capăt al cordonului în fiecare mână, îi veni gândul că semnul putea îi pus în legătură cu vizita Proculei Fausta şi cu mica răceală intervenită între zeu şi preoteasa lui.

Voia zeul s-o avertizeze să nu se mai opună dorinţelor sale? Să-i întoarcă spatele noaptea? Voia să-i arate că este o cutezanţă nelegiuită încercarea de-a tutela un zeu? Nu ştia cum să interpreteze semnul şi îi era frică.

Îşi desfăcu părul, se duse desculţă pe coridor până la camera lui, unde se află patul cel larg, ciocăni cu teamă şi, când el îi deschise, se lăsă în genunchi, ca pe vremea când încă nu erau prea intimi, şi ridică braţele implorând.

Carow se miră de una ca asta. O trase în sus spre el, iar ea se lipi de pieptul lui lat şi păros. Zeul îi zvântă cu o batistă inexplicabilele lacrimi, care i se prelingeau din ochi pe nas şi pe obraji, şi îşi vârî nasul după urechea ei, la locul unde se ungea totdeauna cu noua cremă parfumată procurată la Roma. În noaptea aceea Serena nu simţi nici un fel de indispoziţie a zeului.

În plus, în dimineaţa următoare se dovedi că întâmplările de la statuie nu puteau fi nicidecum interpretate ca un semn adresat Serenei. Toate proveneau mai curând de la Secunda Tyche, soţia secretarului municipal, care visase cu câteva nopţi în

urmă că, dacă atinge această importantă parte a statuii, se poate aştepta la plăceri extraordinare în patul conjugal şi în alte paturi. Şi despre asta povestise prietenilor.

Sclava Petronia istorisea acum că, din câte povesteau bărbaţii, astăzi aveau să vină şi mai multe femei să se lovească - aparent întâmplător, dar de fapt cu bună intenţie - de acel membru indecent, iar vreo câteva se lăudau că au să-l apuce cu mâinile şi au să-l sărute.

Preoteasa Serena găsea că asemenea fapte erau respingătoare şi era decisă să le strice socotelile acestor muieri care voiau să abuzeze atât de infam de puterea sacră a zeului, numai de dragul voluptăţii. Dădu de aceea dispoziţie Petroniei să nu deschidă portalul şi să le trimită acasă pe cele dornice să se roage.

Dar asta nu era, totuşi, decât o soluţie pentru azi; mâine aveau să se înfiinţeze din nou muierile astea, chiar o dată cu zorile: excitate, roşii la faţă şi chicotind ca ieşite din minţi. Cine ştie dacă, într-o asemenea stare de spirit, nu vor fi cuprinse de un soi de delir şi nu vor cânta sau nu vor începe să facă tărăboi.

Cu Carow nu voia să vorbească despre asta. Voia să ţină cât mai departe de el tot ceea ce l-ar fi putut duce la asemenea idei. Vorbi cu Jule, îl luă în camera ei şi îi destăinui grijile cu privire la statuie.

El înţelese numaidecât despre ce era vorba şi găsi, fireşte, şi soluţia.

— Braţele, începu el să vorbească, sunt problema, nici unul dintre celelalte mădulare. Dacă statuia ar avea braţe lungi şi mâini, vizitatorii ar putea fi conduşi dintr-o parte şi puşi să-i sărute mâna; căci, evident,

contactul fizic între cei ce se roagă şi statuia cultică este dorit.

— Necesar, îl corectă Serena.

— În acest caz trebuiesc adăugate statuii braţe şi mâini. Nu văd nici o dificultate în asta; căci aceste membre nu trebuie să fie de marmură, precum celălalt - cum îi mai zice pe latineşte?

La urma urmei şi capul şi gâtul sunt tot de lemn; şi dacă tot ne apucăm să modificăm ceva la statuie, cred că ar trebui să-i scurtăm şi gâtul, iar capul să fie adus la proporţii oarecum normale faţă de trup. Chiar dacă nu trebuie să fie decât un chip provizoriu al zeului - în forma actuală arată cam bizar.

— La cap şi la gât, sări Serena, n-o să modificăm nimic. E aşa cum e.

— Crezi că ăsta e un motiv? Bine, fie! E aşa cum e. Numai că sunt de dorit braţe şi mâini. De ele facem noi rost. Diseară am să fac desenele, iar mâine ţi le voi arăta.

Lucră la planuri în camera sa de la folarhie şi aduse desenele în ziua următoare.

Propuse ca partea superioară a braţelor, care erau îndreptate fără motiv în sus, să fie retezată complet, chiar din umăr, şi să i se pună statuii, în locul lor, două braţe mobile, care pot fi şi de lemn, întrucât vor fi mascate de mânecile cămăşii. Lemnul se lucrează cel mai uşor. Articulaţia umărului urmează să poată fi mişcată numai înainte şi înapoi, la fel şi cotul braţului stâng. Pentru cotul braţului drept Jule îşi imaginase o articulaţie cardanică, lucru oarecum greu de făcut, dar nu imposibil. În privinţa aceasta mai voia să discute cu Hesper.

— Şi acum mâinile înseşi! continuă Jule. Am putea să

procurăm probabil de la un sculptor o pereche de mâini de marmură. Poate că i-au rămas unele de la vreo statuie pe care a ratat-o. Dar mâini de marmură la nişte braţe de lemn ar fi o încălcare a stilului!

Am altă propunere: la noi, în vremea noastră, se poartă mănuşi. Am adus o pereche, ca să-ţi faci o idee despre ele. Perechea asta e de piele şi e căptuşită în interior.

— Aa, strigă Serena, dar arată frumos! Astea se poartă pe mâini? Ia arată-mi cum!

Vru să şi le pună, dar încurcă dreapta cu stânga, partea de sus, cu cea de jos, până o ajută Jule.

— Sunt tare moi înăuntru, spuse Serena, şi pe dinafară. Ce piele minunată!

— Pentru dumneata sunt din păcate prea mari.

— Prea mari? Nici gând! Îmi vin ca turnate. Că doar trebuie să rămână puţin loc înăuntru. Găsesc că... nu ştiu.

— Dacă le folosim pentru statuie, trebuie să punem rumeguş sau nisip în ele, pentru ca degetele să fie bine umplute.

— Ah, nu ştiu, spuse Serena, se potriveşte oare pielea la statuia unui zeu? Ai văzut vreun zeu cu mâini de piele negre? Eu, una, nu. Ori poate zeii în vremea dumitale poartă astfel de încălţări în mâini?

Pe de altă parte sunt şi prea frumoase. Te simţi atât de bine în ele că nici nu-ţi mai vine să le scoţi.

— În afară de astea am mai adus o pereche de mănuşi din lână groasă, tricotate cândva de o prietenă. Dar sunt roşii şi se potrivesc cu căciuliţa pe care am purtat-o la vizita împăratului. Cu mănuşile astea poţi să mişti degetele chiar mai bine.

— Ia arată-mi-le! Drăguţe şi astea! Lasă-mă să le

probez! Ce culoare frumoasă. Nu găseşti şi dumneata că roşul ăsta îmi stă bine?

— Roşul, spuse Jule, s-ar potrivi însă şi cu roşul bărbii şi părului statuii.

Această remarcă nu fu considerată ca un argument.

— Prostii! făcu Serena. Ăsta e un cu totul alt roşu. Cele două culori de roşu s-ar împunge. Oricine şi-ar da seama, dacă le-ar vedea o dată alături la lumina zilei. Of, cum să hotărască cineva în privinţa asta! Aş vrea ca zeul să mă lumineze!

— Dar putem să-l întrebăm, spuse Jule.

— Pe cine? Pe Carus? Da' el nu se pricepe la asemenea lucruri.

— Ai spus totuşi chiar dumneata însăţi...

— Îţi fac o propunere: laşi amândouă perechile aici şi eu am să mă hotărăsc după aceea. Îmi trece acum o idee prin cap: Dacă zeul poartă ceva pe mâini ar fi oare cu totul nepotrivit ca preoteasa să poarte şi ea când slujeşte, de pildă, când tămăduieşte cu mâinile şi mănuşile zeului? Ce părere ai?

— N-ar fi neapărat necesar, răspunse Jule şi scoase alt desen. M-am gândit că de fapt efectul ar fi mai mare dacă dumneata sau ajutoarele dumitale nici n-aţi fi vizibile la asemenea prilejuri, ci statuia ar efectua singură vindecările.

— Statuia singură? Nu te înţeleg.

— Am proiectat un sistem de pârghii, explică Jule şi luă în ajutor desenul, - uite - cu care să mişti braţul statuii din spate, stând ascunsă îndărătul unui paravan. În desen totul pare simplu, dar totuşi nu va fi tocmai uşor până o să punem totul la punct.

Pe de altă parte gândeşte-te la impresia produsă asupra credincioşilor, când statuia ridică de la sine

braţele într-un gest de binecuvântare, sau când braţul drept se roteşte din cot şi lasă mâna să cadă pe capul celui îngenuncheat pentru rugă! Ar fi o minune nemaiauzită. Efectul de tămăduire ar fi copleşitor.

Jule se entuziasmă vorbind. Făcu speculaţii asupra faimei pe care statuia o va dobândi curând în întreaga lume şi asupra consecinţelor pentru orăşelul provincial Velia, căruia îi prezise o înflorire însemnată, nu în ultimul rând economică, datorită afluxului de vizitatori.

Serena nu-l mai asculta de mult. Într-un târziu îl întrerupse pe Jule.

— Nu ştiu ce să spun la asta. Mi-e teamă să iau o hotărâre într-o chestiune atât de dificilă. Nu-i nimic de făcut, trebuie să-l întrebăm chiar pe el.

L-au întrebat.

Ea le dăduse celor ce se rugau tivul cămăşi sacre pentru sărut, cum i se poruncise - explică Serena - şi prin asta transmisese binecuvântarea zeului asupra credincioşilor. Din păcate, statuia este astfel construită, că lumea se lovea adesea de părţile proeminente, mai cu seamă când se ridica în picioare după rugăciune. Statuia avea nevoie de o mână sau, şi mai bine, de două mâini, care să transmită binecuvântarea. Jule îi explică apoi proiectul său. Carow ascultă tăcut, apoi îl rugă pe Jule să-şi împacheteze desenele.

— Nu se modifică nimic la statuie, spuse el fără nici o motivare. Este aşa cum e. Tu ai fi în stare să faci statuia să ridice din sprâncene sau să mişte din urechi. Poţi să-ţi iei desenele şi să le arzi.

În ceea ce priveşte problema indecentă care îţi dă atâta bătaie de cap, Serena, ea nu există la statuia care e acum în lucru la Roma. M-am şi informat.

Serena nu făcuse nici un pas mai departe. Zeul n-o înţelesese. Admiţând că mâine avea s-o blesteme pe prima dintre femeile din Velia care ar fi păcătuit faţă de zeu - muierea din norod ar fi izbucnit în râs, afară, în piaţă.

Serena vindecase cu ajutorul statuii divine, şi nici măcar prea prost. Dar oamenii, mai ales femeile, nu se temeau de ea.

Era disperată, şi seara Carow trebui să recurgă din nou la batistă pentru a-i şterge lacrimile. Serena plângea: pentru că era prea slabă şi nepotrivită pentru înalta funcţie de preoteasă.

Acum îi povesti în sfârşit tot necazul ei cu femeile din Velia şi nu omise nimic, ba chiar exageră uşor pe ici colo, pentru a zugrăvi şi mai bine neruşinarea acestor muieri.

Ieri văzuse deja scânteia nebuniei în ochii câtorva. Dimineaţa, şi în văzul statuii, poate fi de ajuns un cuvânt, un gest, şi toate ar fi cuprinse de delir, şi în dezlănţuirea lor ar sfâşia orice le-ar sta în cale.

— Cine ştie, poate vor sfărâma chiar statuia divină şi vor porni cu unul sau altul din mădularele ei, în triumf, peste ogoare. Asta s-a mai întâmplat cândva. Am văzut eu însămi.

Da, însă la teatru.

Carus, zeul, îi mângâie părul şi încercă s-o consoleze şi s-o linişteasca, dar ea observă că n-o lua în serios.

— Eu îmi fac griji pentru dumneata şi pentru serviciul în slujba dumitale, iar dumneata râzi. Am impresia că îţi pare comic tot ce ţi-am povestit despre muieri şi despre mângâierile lor neruşinate.

Şi mânioasă, îi mai aruncă în faţă:

— Şi că dumitale nici nu ţi-o fi aşa de neplăcut.

Se înspăimântă singură de vorbele ei, dar Carow râse.

— Din perspectiva oamenilor se prea poate ca tot ce-ai povestit să pară o nelegiuire, din perspectiva zeilor însă, ar putea să fie chiar expresia unei pietăţi vesele şi exuberante.

— Pietate veselă şi exuberantă? La muierile astea? întrebă Serena revoltată.

Aruncă deoparte învelitoarea de lână, se sculă şi plecă trântind uşa după ea.

Carow nu luă nici această expresie a geloziei în serios. Are să se culce acum în patul ei şi are să plângă cu sughiţuri, înfundându-şi capul în pernă. Nu-i era neplăcut să fie adorat şi temut ca zeu.

Dar în curând îl cuprinse îngrijorarea. Nu putea s-o lase pe Serena mult timp singură.

Se duse în camera ei. Era întuneric. Găsi drumul spre pat pe pipăite, dar era gol; o strigă încetişor pe nume, dar în jur era linişte.

Bănui că se va fi rugând în sala sacră. Dar acolo era beznă. O strigă în şoaptă. Deschise oblonul ferestrei, astfel încât razele lunii se revărsară înăuntru şi luminară statuia. Nici aici nu era.

Acum se îngrijoră serios şi vru s-o caute pe-afară. Deodată auzi paşi. Uşa, pe care tocmai intrase, se deschise încetişor.

Era Serena. Tresări speriată. Venise pentru statuie, dar acum, se afla în faţa ei zeul însuşi, care era totuşi culcat în patul lui.

Căzu în genunchi şi ridică mâinile în sus implorând. Într-una din ele ţinea ciocanul.

Carow îl văzu.

Zeul îşi dăduse seama de planul ei nelegiuit şi ea ştia

că el avea s-o pedepsească acum cu moartea. Dar, dacă tot trebuia să moară, îi era indiferent şi putea să făptuiască într-adevăr fărădelegea pe care o plănuise. Roti mâna pentru a arunca ciocanul spre partea indecentă a statuii. Dar Carow trecu dintr-un salt în dreptul ei. Era zeul aievea sau doar apariţia lui imaterială?

— Ciocanul ăsta, spuse Carow, şi în mod vădit încă n-o lua în serios, este doar un ciocan uşor de cizmărie, cu care cel mult poţi bate sula în pingeaua de talpă. Pentru ceea ce se pare că ai de gând îţi trebuie unul mai greu.

Mai ţinu o vreme ciocanul în mână, nehotărâtă, apoi îl aruncă într-un ungher, îi cuprinse genunchii cu braţele şi îşi lipi capul de ei.

— Tot am să i-l sfărâm o dată, sughiţă ea, şi, dacă vrei să mă împiedici s-o fac, trebuie să mă omori.

Carow suflă în lampa pe care o aprinsese, o ridică pe Serena cu amândouă braţele de pe podea şi o purtă în patul ei.

— Am să i-l sfărâm, o dată când n-ai să fii aici.

— Dar statuia este sacră! Nu l-a trăsnit pe Rufus când a vrut s-o răstoarne? N-a tămăduit bolnavi? Acum vrei tu s-o mutilezi! Poate că am să şi simt când vei lovi cu ciocanul în statuie, cu toate că eu nu sunt ce este statuia şi tocmai pentru că nu sunt făcut ca ea.

— Dar dumneata însuţi vorbeşti de ea ca de o arătare şi ştii cine a înjghebat-o. Este o glumă proastă de-a lui Myiagros, care voia să producă astfel zâzanie şi dezbinare. Cum poate fi sacru ceea ce vine de la el!

— Statuia mea nu e sacră? Oo, preoteasă!

Serena duse mâinile la ochi. Plângea.

— Ce-o fi astăzi cu mine! De la cine vin aceste

gânduri lipsite de pietate, împotriva cărora nu mă pot apăra! spuse Serena, cuprinsă de disperare. Păcătuiesc întruna, în tot ceea ce spun, în tot ceea ce fac. Şi totuşi cred în dumneata şi numai în dumneata!

În dimineaţa următoare, Serena le spuse femeilor ce adăstau în faţa portalului că sala sacră rămâne închisă, pentru că zeul a fost ofensat de comportarea neruşinată a câtorva muieri. Dar femeile de jos îi întoarseră vorbele şi una dintre ele spuse pesemne măscări pe care ea, stând pe treptele de sub portal, nu le înţelese; însă muierile din piaţă izbucniră în hohote de râs ca nişte iepe.

Serena le întoarse spatele fără un cuvânt şi intră în casă. Voia să-l determine pe zeu să iasă cu ea afară, pentru a vedea cu propriii săi ochi insistenţa muierilor şi primejdia pentru sanctuar şi pentru serviciul divin. El se împotrivi totuşi şi n-o însoţi decât atunci când o văzu cu lacrimi în ochi.

Dar când deschiseră portalul, nu mai era nici urmă de femei. Bănuiseră că Serena îl va aduce pe zeu în persoană şi o şterseseră în cea mai mare grabă.

Despre ochii şi urechile lui Inuus

Şedeau, din nou pe trepte. Carow îşi aprinse o ţigară.

— Ar merita moartea, spuse Inuus. Carow îi întinse cutia de ţigări. Mulţumesc. Nu e nelegiuire mai mare decât atentatul la statuie. E ca un atac împotriva noastră înşine; totuşi poţi s-o laşi în viaţă; căci a făcut-o din gelozie. De fapt este chiar un compliment.

— Un compliment?

— Nu vrea să te împartă cu muierile din oraş, explică Inuus.

— Cum de-i vin asemenea gânduri absurde! Nu le cunosc pe doamne nici măcar din vedere.

— Dar unele dintre ele ţi-au atins statuia într-un loc proeminent, nu fără intenţie. Chiar şi ea a făcut-o de câteva ori pe ascuns, când nu era nimeni în sala sacră.

— Asta n-o mai înţeleg. Eşti sigur?

— Am ochi buni. Toate au făcut-o, chiar şi cele două sclave, Tertia şi Petronia. Serena le-ar fi omorât, dacă ar fi văzut. Dar teama le-a sporit infinit plăcerea. Erau ca ieşite din minţi.

— Habar n-am avut de toate astea.

— Totuşi ascultai cu satisfacţie când îţi povestea Serena despre agitaţia femeilor din Velia, nu-i aşa?

— Ei - satisfacţie? Era amuzant, iar eu n-aveam nimic împotrivă.

— Bine, fie! Dar, când te amuză ceva, preoteasa n-are voie să-ţi răpească prilejul de amuzament.

Devine prea despotică. Te previn. Încercarea de a-ţi

amputa, mai bine zis de-a amputa statuii chestia aceea, - e de bună seamă sminteală curată! Căci ceea ce amputează statuii îţi amputează într-un anumit sens şi dumitale. E imposibil să aibă asta în gând.

— Dar statuia arată cu adevărat monstruos.

— Ei da - depinde cum iei lucrurile. Eu unul aş spune mai degrabă straniu sau neobişnuit.

— Eu aş prefera desigur să fiu reprezentat ca un om normal.

— *Om?* Dar mai eşti om? Ţi se pare prea mare phallus-ul? Ascultă ce-ţi spun: nu poate fi niciodată destul de mare! Vrei să scapi de el? N-am auzit niciodată ceva mai nerezonabil. Aş fi bucuros dacă mi-ar orna şi mie statuia, chiar dacă ar fi doar pe jumătate de mare. Atunci nu m-ar fi uitat oamenii aici sus în ultimele secole, ci aş fi avut permanent companie.

— Pentru a struni îndrăzneala vizitatoarelor, m-am gândit să împiedicăm printr-o frânghie groasă apropierea de statuie; sau s-ar putea pune statuia pe un soclu mai înalt decât omul, astfel încât cele ce se roagă să n-o poată atinge.

— Prostii! S-ar târî pe sub frânghie şi s-ar urca unele pe umerii celorlalte numai ca să ajungă până sus.

— Dar, ce să fac atunci?

— Să le spui femeilor - Mai fumăm o ţigară? Mulţumesc -, să le spui femeilor că puterea zeului stă acolo şi cine vrea să se vindece sau să se împărtăşească din puterea lui trebuie s-o atingă, iar dacă una vrea s-o sărute să nu fie oprită. Ziua, statuia să aibă cămaşa deschisă, seara n-are decât să încheie Serena nasturii.

— Respingător! *Dégoûtant!*

— Ei, asta depinde întru totul de felul cum e lumina:

ceea ce poate părea dezgustător în lumina amiezii, poate produce cea mai pură şi intensă plăcere în lumina vagă a crepusculului.

— Serena se va opune, şi pot s-o înţeleg.

— Mai întâi va plânge violent, dar se va obişnui repede cu asta, dacă îi spui că aşa doreşti dumneata. În cele din urmă va îndrăgi acest serviciu divin. *Dumneata* eşti zeul. Ai fost aşteptat aici sus acum câteva seri.

— Ştiu. N-am putut veni.

— A aşteptat mult. S-a rugat cu ardoare şi a dorit să vii. În cele din urmă n-am putut privi nepăsător şi, când un nor a învăluit luna, m-am dus la ea. Am vorbit cu accentul dumitale. Iartă-mă! Şi ce uimită o să fie când fiul ei se va naşte cu urechi ascuţite.

Meyer-Proske pierde din nou la cazinou

Peggy locuia tot la hotelul „Hofgarten”. În ultima vreme ne mai apropiasem. Avea dinţi orbitor de albi. Toţi la linie, cum - exceptând reclamele de pastă - nu întâlneşti niciodată în natură. În viaţa ei n-a fost nici măcar o singură dată la dentist.

— Dar pistruii mei! se plângea ea.

— Îi sărut pe fiecare în parte, i-am spus.

Ne-am înţeles bine. Trăia despărţită de Mr. Williams pentru că el - spunea ea - avea în fiece lună o prietenă nouă. El va fi înşirat desigur alte motive. Înota în bani, dar punea să i se transfere doar la fiecare zi întâi a lunii o anumită sumă, întrucât după părerea lui, ea nu ştia să chibzuiască banii. Şi era ceva adevărat în asta, cu toate că Peggy susţinea că afirmaţia lui e stupidă. Primea lunar cinci mii de lire sterline, cam douăzeci de mii de mărci germane.

Peggy mi-a spus după-masă, în holul hotelului, că acum găsise sistemul. Să vin şi eu seara, dar să mă aprovizionez bine cu bani.

La început am şi câştigat frumuşel; dar apoi am devenit nechibzuiţi şi tocmai la jocul la care mizasem tot ce aveam, sistemul lui Peggy a dat greş.

Cum sunt un om prevăzător, nu ridicasem decât o parte din contul meu de la bancă şi nu eram încă nici pe departe curăţat. Cu totul altfel Peggy, care trebuia să aştepte acum trei săptămâni până să-i vină cecul lunar. E drept că hotelul îi acorda credit, dar ea mai

avea nenumărate alte cheltuieli şi în afara hotelului. Îi povestisem cum Jule mă ajutase să realizez câştigul. Acum nu vedea alt mod de-a rezista următoarelor trei săptămâni decât printr-o vizită pe care s-o facă împreună cu Jule şi cu mine la cazinou ca să spargă banca.

— Pentru moment nu-l pot ruga pe Jule să vină cu noi, i-am spus eu, trebuie să-l cruţ, pentru că mi-a dispărut manuscrisul original.

I-am povestit despre marea minune cu avionul şi că, fără manuscris, n-o putem dovedi.

— De ce, am întrebat, te loveşti necontenit cu pumnul în cap?

— Stai! făcu ea şi se lovi mai departe. Ştiu: *scrapbook!* Cum se spune *scrapbook* pe nemţeşte?

— Habar n-am. Dar ce e pe englezeşte?

— Un album în care lipeşti tot felul de lucruri, anunţuri de logodnă, de căsătorie, o fotografie de-a ta care a apărut în ziar, ei! de toate; scrisori de la prietenul tău, un trifoi cu patru foi şi tot ce-ţi trece prin cap.

— Da, şi?

— *Scrapbook*-ul mătuşii Patricia! Acolo am citit aşa ceva. Avionul a zburat peste un oraş din Italia, unde toate templele erau încă întregi.

— Pompei.

— Ai fost vreodată la Pompei? Doar un templu şi jumătate mai sunt în picioare. *Aunt* Patricia se înfuria când de fiecare dată cineva îi spunea că era Pompeiul.

— Unde e mătuşa Patricia?

— A murit, de cinci ani; dar acel *scrapbook* trebuie să mai fie în podul din casa noastră de la ţară. Dacă vrei, zbor mâine la Londra şi mă întorc într-o săptămână cu

albumul.

— Dacă zici că scrie acolo ceva despre minunea cu avionul, ar fi o senzaţie. Din păcate, totuşi, foarte greu de crezut.

Dar trebuie totuşi să verificăm.

— Atunci, din partea mea, n-ai decât să zbori, fireşte, i-am spus.

— Da, răspunse ea, dar sunt frântă.

— Vrei să spui falită?

— Falită? La hotel şi la bancă le spuneam totdeauna „frântă” şi ei ştiau numaidecât că sunt *broke.* Dacă îmi împrumuţi cinci mii de mărci, mâine dimineaţă am plecat.

— Dar zborul dus-întors nu costă nici măcar o mie de mărci, i-am spus. De unde să fac rost de cinci mii?

— Dar ai nouăsprezece mii în cont.

Asta corespundea în mod surprinzător.

— Cum de ştii de ele?

Peggy mi-a răspuns nevinovat:

— Am calculat. Cinci mii abia îmi vor ajunge.

Nu-mi rămânea altceva de făcut; i-am dat a doua zi cele cinci mii de mărci, de care avea nevoie, pentru că trebuia să se mai ducă la magazinul „Harrod’s”, la o boutique din Old Bond Street şi la o casă de amanet, ca să-şi scoată un inel.

Calculele nu corespund

Folarhul îi restitui lui Carow foaia de papirus.

— Pelops şi Pittakos, spuse el, au avut nevoie de două zile ca să verifice calculele dumitale. Dumneata şi cu Iulius vreţi, aşadar, să vă reîntoarceţi în vechiul vostru timp? Având în vedere vremea ploioasă din ultimele trei zile, aproape că vă înţeleg.

— Dumneata nu ştii cum poate ploua la Heidelberg.

— Ba da! Ba da! Dar acolo aveţi măcar umbrele. Aşadar, vreţi să vă întoarceţi? S-o părăseşti pe prietena dumitale Serena? Ţi-e atât de uşor? Ai vorbit cu ea despre asta?

Carow nu răspunse nimic.

Şedea în bibliotecă. Portretele lui Xenofon, Parmenide, Zeno şi ale celorlalţi filosofi eleaţi, de care se frecase bălanul împărătesc, şi butonii de fildeş ai sertarelor pe care îi rosese în plictiseală nopţilor, fuseseră restaurate, placajele de lemn de pe pereţi, reîmprospătate; dar pardoseala de mozaic arăta îngrozitor, pentru că multe pietricele se desprinseseră sub copitele calului şi săriseră de la locul lor.

— Cei doi filosofi ai noştri sunt plini de admiraţie pentru procedeul consecvent şi logic pe care l-ai aplicat la rezolvarea problemei spuse folarhul.

— Dar există undeva o greşeală decisivă, obiectă Carow. Nu ajungem la nici o soluţie. Ne-am pomenit deodată în faţa unui zid şi nu putem merge mai departe.

— Aşa e. Calea dumitale este ireproşabilă din punct de vedere logic, dar nu duce la ţintă. Asta au observat-o şi Pelops şi Pittakos. Eu însă n-am verificat, pentru că ai calculat în felul dumitale. Cunosc oarecum numerele dumitale, dar mai am dificultăţi cu zeroul, când trebuie să calculez rapid.

— Crezi că poţi găsi greşeala?

— Nu sunt sigur, răspunse folarhul, deoarece ai folosit, după cum ţi-am mai spus, o cale - e drept - consecventă, dar complicată. Noi ne-am folosit de formulele noastre mult mai simple.

— Iulius şi cu mine am dedus din multe indicii că dumneata cunoşti o astfel de formulă; altfel nici nu ţi-am fi încredinţat calculele noastre spre verificare. Ai mai aplicat deja formula asta?

— Pentru vizitarea trecutului adesea, pentru călătoria în viitor doar o dată: îţi poţi imagina cum am făcut rost de ţigări. La început ne-a cam fost teamă, până când am văzut din descrierile lui Iulius că o vizită la Heidelberg nu este deosebit de periculoasă. Pentru că, vezi, mai demult am avut pierderi dureroase.

— Accidente, nefericite?

— Unul dintre predecesorii mei a trimis o expediţie de trei filosofi din pholé în viitor. Dintre ei unul a fost ars pe rug; altul a întâlnit din întâmplare un vechi cunoscut din Velia - nu-mi place să-i rostesc numele - a ajuns cu ajutorul lui episcop şi a rămas acolo; doar unul s-a reîntors şi ne-a relatat.

O altă delegaţie, care a fost trimisă în plin mileniu al patrulea, după întemeierea oraşului, pur şi simplu a dispărut. În consecinţă folarhul de-atunci şi doi din filosofii săi i-au urmat, pentru ca la nevoie să-i ajute să se reîntoarcă, dar nici ei n-au mai revenit.

— Poate că s-au lăsat ispitiţi şi au preferat să rămână în acea epocă modernă.

— Foarte improbabil. Nu s-ar fi potrivit cu firea lor. Se pare că s-a întâmplat ceva. Dar ce? Asta n-o ştim.

Oricum, cei din pholé s-au abţinut în ultimele secole de la deplasări în viitor, din pricina riscului prea mare legat de asemenea întreprindere, chiar dacă ne-am continuat cercetările, îmbunătăţind necontenit metodele noastre şi simplificându-le.

— Ne-ai încredinţa formula dumitale, întrebă Carow, dacă ne-am hotărî să ne reîntoarcem în vremea noastră?

Folarhul îşi umflă obrajii, iar ochii parcă îi ieşiseră din orbite.

— Încă nu sunteţi hotărâţi?

— Nu, încă şovăim.

— Dar de ce nu vreţi să rămâneţi la noi? De ce vreţi să vă reîntoarceţi?

— Nu-mi vine bine când mă gândesc la ce mă aşteaptă: gândul la viitor mă îngrijorează. Am impresia că mă transform, ba chiar că m-am şi schimbat. Iulius are dreptate când îmi reproşează că am devenit inuman. Observ eu însumi asta. Gândesc altfel decât înainte vreme. Este oare timpul cel care m-a transformat aşa?

— Mai curând relaţiile pe care le ai, răspunse Phokas, şi, cu toate că nu mai adăugă nimic, Carow îşi dădu seama că dezaproba aceste relaţii. Şi de-aceea vrei să te întorci în vremea dumitale?

— Da, uneori mă gândesc la asta, răspunse Carow, căci primele semne ale acestei transformări neliniştitoare s-au ivit când au început să facă pregătiri pentru înălţarea mea la rangul de zeu.

Spera că folarhul îl va contrazice, dar Phokas tăcu.

— Vor să mă facă zeu, continuă Carow, dar eu nici măcar nu ştiu ce e un zeu.

— Şi ai vrea să te sustragi acestui destin?

— Şovăi; căci nu sunt sigur dacă se poate refuza oferta de-a deveni zeu.

— Nici eu nu ştiu, răspunse folarhul. Mie nu mi-au făcut-o niciodată.

— Dar de ce *mie*? întrebă Carow iritat. De ce cade soarta asta pe mine? Niciodată n-am pus preţ pe zei. În vechea mea epocă eram un creştin moderat. N-am fost un sfânt, nici n-am făcut lumea mai bună, nici n-am salvat-o. N-am făcut nimic deosebit de bun sau de rău. De ce trebuie să devin tocmai eu zeu?

— Cât de neraţional e să te întrebi de mobilurile cerului care pot fi percepute de raţiunea noastră! Că acolo nu se conduc după îndreptarele noastre este, vezi bine, evident, dacă priveşti cum în lumea noastră cei buni sfârşesc în mizerie, iar cei mai mari trântori ajung pe tron. Pardon!

— Dar ce să fac? Oferta nu i se face oricui; desigur că trebuie privită ca o dovadă de favoare acordată de cer. Totuşi nu ştiu la câte toate trebuie să renunţi pentru a deveni zeu. Dacă asemenea renunţare nu poate fi acceptată, aş prefera să mă eschivez de la această sarcină şi să mă întorc în timpul meu, unde nu există zei. M-ai ajuta la asta cu formula dumitale de reîntoarcere?

Folarhul îşi îndreptă spatele în fotoliu şi răspunse:

— Nu. Dimpotrivă, sânt obligat să te împiedic prin toate mijloacele s-o faci.

— Prin *toate* mijloacele? întrebă Carow.

Folarhul aprobă din cap.

Faptul istoric sau concubina

— Acu’ ar fi vremea pentru o ceaşcă de cafea, spuse Jule şi făcu o mişcare cu nebunul.

— Vrei doar să-mi abaţi gândurile, răspunse Carow. Văd, fireşte, de ce ai luat nebunul. Dacă închid ochii, parcă simt mireasma cafelei. Mi-ajunge şi numai s-o miros.

— N-o să-i mai simţim mirosul niciodată.

— Cine ştie! răspunse Carow şi mută un pion.

Şedeau în grădina interioară, sub un smochin. Serena ieşi dintre colonadele peristilului şi anunţă, cu sprâncenele ridicate, un vizitator:

— Marcus Cellius Africanus. Văd că eşti foarte ocupat. Asta i-am şi spus; dar a insistat să fie anunţat. Are timp, poate să aştepte.

— A sosit ieri după-amiază, interveni Jule, şi după câte mi-a spus Pittakos, a şi avut aseară un conflict cu folarhul. Dar Africanus pare să aibă conflicte cu toată lumea. Vă las singuri.

Jule luă tabla de şah şi o duse de-acolo cu amândouă mâinile, fără să deplaseze vreo figură.

Serena îl privi pe Carow întrebător. Acesta îi făcu semn că poate să-l introducă.

Chipul lui Africanus se făcuse mai uscăţiv şi mai colţuros. Părul îi cădea uneori pe fruntea joasă, până la sprâncene.

— Te miri poate, începu Africanus, că te vizitez aici afară lângă oraş. Dar poate că nici nu te miri, căci, din

câte am auzit, toată lumea vine la dumneata de când împăratul te-a făcut zeu.

Africanus nu râse, dar îşi strâmbă gura într-un fel de zâmbet cam nesigur.

— Mi se pare, răspunse Carow, că nu iei în serios decretul imperial. Ia loc!

— Împăratul vorbeşte mult despre dumneata şi despre întâmplările trăite la Velia, continuă Africanus. Adversarii săi sunt intimidaţi şi se tem că se vor repeta asemenea minuni şi la curtea sa de la Milano.

— Vii de la Milano?

— De la lacul Como, peste Milano. Împăratul trâmbiţează peste tot că zeul care a creat lumea nici nu e atât de atotputernic, cum se pretinde în general. E drept că poate să creeze oraşul Roma, dar, cu toată atotputernicia sa, nu e destul de puternic pentru a şterge din nou acest *fapt istoric* din lume. Fireşte că poate să distrugă iarăşi Roma în aşa fel încât să nu rămână piatră pe piatră şi să prefacă terenul din jurul celor şapte coline într-un imaş pentru vaci şi capre, dar nu poate face aşa fel ca oraşul Roma să nu fi existat niciodată. Împăratul pretinde că aşa i-ai explicat dumneata!

Africanus îl privi pe Carow.

— Da, şi? făcu Carow.

— Da, şi? repetă Africanus uimit. L-ai învăţat cu adevărat asemenea nerozie pe împărat?

— Nerozie? întrebă Carow. În ce măsură? Ai ceva de obiectat? Au încercat până acum mulţi să infirme această teză. Poţi s-o faci dumneata? Crezi că creatorul poate mai întâi să creeze Roma, după aceea s-o nimicească şi apoi să spună că în realitate Roma n-a existat?

— Fireşte, spuse Africanus, poate să facă aşa fel ca Roma să nu fi existat. Doar nu a creat Roma într-un anumit moment al timpului. Dintotdeauna el a creat şi n-a creat Roma, lumea, existenţa. Pentru că, vezi bine, el trăieşte în afara timpului, nu *înaintea* lui, nici *în urma* lui, ci *deasupra* lui.

— Nu înţeleg, spuse Carow. N-ai putea să te exprimi mai pe înţeles?

— Nu, deoarece pentru noi nu este de înţeles. Dar imaginează-ţi unicul, gândul, voinţa în eternitate. Dumneata spui „El *a* creat lumea". El *a*! Deci la trecut. Dar acest trecut nu există pentru el. Cu aceeaşi îndreptăţire poţi spune el *va* crea Roma. De unde ştii dumneata asta? De unde îi cunoşti gândurile? Poate că nu ţi-a îngăduit decât să participi la unul din visurile lui.

— Cred că bănuiesc unde vrei să ajungi, răspunse Carow, dar ar fi trebuit să-mi prezinţi teza dumitale în versuri, ca pe un mit murmurător, ale cărui cuvinte sună poetic, dar nu sunt stringente logic şi nici nu se susţin ştiinţific.

— Îl aud râzând de logica şi ştiinţa dumitale, ripostă Africanus. Căci încă n-ai priceput că zeul este în afara timpului şi că de-aceea nu este supus lui. Încă tot mai crezi că timpul e mai puternic decât el, cel care l-a creat. Şi de aceea, ceea ce i-ai spus împăratului despre neputinţa zeului creator al timpului, spaţiului şi existenţei este pură nerozie.

— Ceea ce i-am povestit eu împăratului e un paradox cunoscut, întocmai ca şi întrebarea dacă zeul poate crea o piatră atât de mare încât să n-o poată ridica. Dacă răspunzi că nu poate, atunci înseamnă că nu este nici atotputernic.

— I-am relatat mamei mele ce i-ai îndrugat dumneata împăratului. Este o femeie tare, care gândeşte drept, care nu e ultrasensibilă la expresii şi nimereşte exact sensul dintr-un singur cuvânt. Ştii ce-a răspuns? Doar un cuvânt.

— Ei?

— Nu era un cuvânt din vocabularul limbii noastre literare: era un cuvânt vulgar, pe care n-aş vrea să-l repet.

— Ca atare, nu cred să fi fost argument cu putere de convingere. Dar dacă doamna mama dumitale rosteşte sentinţe asupra unor asemenea întrebări, pot presupune că este filosoafă?

— Dimpotrivă.

— Aha! Dimpotrivă?

— Este creştină.

— Atunci spune-i, te rog, că aceia care au născocit asemenea întrebări erau nişte scolastici din evul nostru mediu.

— Scolastici?

— Creştini.

— O sectă? Eretici? întrebă Africanus zelos şi cu interes.

— Nu, nicidecum, ci slujitori evlavioşi ai bisericii; şi cel care a formulat teza atotputerniciei limitate a lui Dumnezeu a fost episcopul din Ostia.

— Aşa? întrebă Marcus Cellius Africanus sceptic şi neîncrezător, câtuşi de puţin convins.

Căta în jur prin grădină şi era agitat; într-un târziu începu:

— Am auzit că ai vindecat deja mulţi oameni care au venit la dumneata.

— Eşti bolnav? întrebă Carow.

— Da, răspunse Africanus. N-o vezi pe faţa mea? Sunt tot o rană. Sângerez, sufletul meu sângerează şi va sângera veşnic, dacă nu-l vindeci.

Carow nu întrebă nimic, aşteptă.

— Am repudiat-o pe femeia cu care trăiam împreună din al şaptesprezecelea an al vieţii mele. Avem un fecior de şaisprezece ani, care a rămas la mine; dar pe *ea* am repudiat-o. Nu s-a făcut vinovată de nimic, şi cu toate astea am trimis-o îndărăt în Numidia, la familia ei, în satul ei.

La despărţire a făcut juruinţa să nu mai doarmă niciodată cu alt bărbat. Nu va mai iubi pe nimeni în afară de mine. Îşi va ţine juruinţa şi îmi va rămâne credincioasă până la sfârşitul vieţii ei, chiar dacă eu m-aş căsători. Ştiu bine asta. Nimeni nu mă va mai iubi ca ea, şi nici eu n-am să mai pot iubi aşa.

Africanus trebui să facă o pauză înainte de-a continua:

— Poţi vindeca rana asta?

— De ce ai repudiat-o?

— Da' tocmai ţi-am spus: se trage dintr-o familie de jos, care locuieşte într-o altă lume.

Aştepta un cuvânt plin de înţelegere, dar Carow tăcu, şi când văzu că tot nu scoate nici o vorbă, Africanus îşi pierdu deodată răbdarea şi deveni violent:

— Da' dumneata nu vezi: Pur şi simplu nu merge! De vreme ce moşiile nu mai aduc destul venit, trebuie să-mi caut o slujbă în administraţia imperiului, pentru a trăi la Milano sau Roma oarecum potrivit rangului. Dacă voi avea o slujbă, ea nu mai poate să-mi conducă gospodăria! Toată lumea ştie de unde vine, chiar şi sclavii. Dacă e ea stăpâna casei, mai pot să invit perechi din societate, de la curte? N-ar veni nimeni.

Trebuie să recunoşti că asta nu merge.

Respiră de câteva ori adânc, ca pentru a-şi trage sufletul, apoi continuă mai liniştit:

— Au căutat pentru mine o fată dintr-o familie bună, foarte înstărită, care are relaţii cu administraţia imperială şi la curte. Tatăl are rang de senator. Fata e încă tânără şi, de aceea, familia doreşte să mai aşteptăm vreun an ori doi cu căsătoria; dar mi-a pus condiţia s-o expediez pe concubină acasă.

— Şi dumneata ai trimis-o îndărăt?

— Dar ţi-am explicat o dată de ce! Era dintr-o familie de jos, dintr-un sat, dintr-un bordei. Toată lumea o ştie.

— Ce cruzime!

— Da, ştiu. Şi de aceea îmi sângerează sufletul. Împăratul povesteşte pretutindeni despre puterea vindecătoare a mâinilor dumitale. În timpul drumului încoace am întâlnit-o pe pacienta dumitale Procula Fausta. Şi ea vorbea despre tine cu emoţie. Pune mâinile dumitale pe mine ca să se închidă rana!

— Scoală-te! strigă Carow la el. Cum poţi cuteza să îngenunchezi în faţa mea! Nu doresc asta. Scoală-te numaidecât sau te las singur aici!

Africanus se ridică, se aşeză din nou pe banca din grădină şi privi în jos, la masă.

— Nu există decât o singură posibilitate de-a te elibera de suferinţa dumitale, spuse Carow. Adu-o pe concubina dumitale numaidecât îndărăt şi renunţă la căsătoria cu fata dintr-o familie avută!

Africanus clătină din cap.

— Mama mea a aranjat totul şi a încheiat cu familia din Milano o înţelegere care mă leagă.

— Atunci nici eu nu pot să te ajut, spuse Carow. Ceea ce mi-ai relatat nici nu este, de fapt, un caz medical.

Este mult mai dificil.

Africanus îl privi temător. Întrebă mai încetişor decât înainte:

— Eşti de părere că ceea ce am săvârşit eu e un păcat? Nu poţi să-mi ierţi păcatul?

— Da. O fărădelege. Inumană.

— Dar o regret! Nu eşti zeu? Nu-mi poţi ierta păcatul?

— Mă supraestimezi: toată lumea mă supraestimează. În primul rând nu sunt decât un zeu desemnat şi - în al doilea - din câte ştiu eu despre zeii romani şi greci, mi se pare îndoielnic că, după transfigurare, mi se va acorda puterea de-a ierta păcatele.

— Dar eu ce trebuie să fac? Nu vezi cât de adânc m-am împotmolit în păcat?

Carow bătu cu palma în masă.

— Hai, termină o dată să mă mai plictiseşti cu povestea dumitale larmoaiantă. Ţi-ai izgonit concubina în modul cel mai crud cu putinţă; îmi vine să spun: ai sugrumat-o şi ai ucis-o numai pentru că vrei să te însori cu o moştenitoare bogată. Nu eşti dispus să repari nedreptatea şi să-ţi aduci concubina îndărăt, ci doar suferi cumplit şi doreşti ca eu să-ţi iert păcatul. Dar, dragă prietene, atât de uşor n-ai să scapi!

Ai idei înaripate cu privire la timp şi eternitate şi ştii precis dacă Creatorul îşi face veacul înainte, în urmă, deasupra sau dedesubtul timpului. *Garriebas plane quasi peritus.* Ai sporovăit întocmai ca unul care ştie toate precis; dar în ceea ce faci nu eşti deloc un *peritus,* care ştie ce e bine şi ce e rău, ci un *periturus,* adică unul al cărui suflet se scufundă, pentru că te comporţi aici pe pământ ca un mizerabil fără egal.

Africanus nu-şi putea ţine mâinile locului. Le lipi ca pentru rugăciune, îndoi degetele, se trase de ele până trosniră din încheieturi, despărţi palmele şi le puse pe genunchi. Cătă în jos, la masă, şi după ce îşi făcu curaj, începu:

— Ai dreptate în tot ceea ce-mi reproşezi; eşti chiar prea blând; sunt şi mai mizerabil decât ţi-am mărturisit dumitale. Căci în cea mai mare taină mi-am luat acum o altă concubină, pe care o pun să locuiască într-o casă vecină. Căci sufăr din cauza dorinţelor trupeşti. Nu mi le pot înfrâna. Vezi acum cât de adânc m-am împotmolit în păcat?

— Termină o dată cu văicărelile cu care mi-ai împuiat urechile! Când păcătuieşti, atunci săvârşeşte, te rog, doar asemenea păcate pe care să le şi poţi suporta. *Pecca fortiter!* Păcătuieşte cu curaj, dar nu te zvârcoli apoi pe jos, plângând şi dând dovadă de o slăbiciune cu totul nebărbătească! Sau îţi face poate plăcere să-mi dezvălui păcatul şi ruşinea dumitale?

— Nu mă înţelegi, răspunse Africanus şi îl privi pe Carow furios. Nu-mi face nici o plăcere, ci îmi pricinuieşte durere. Nu mă plâng pe mine şi nici nu plâng din compătimire pentru mine însumi; plâng mai curând de groază faţă de slăbiciunea omului şi pentru că *şi eu* am căzut pradă acestei slăbiciuni şi am nevoie de ajutor divin. Înţeleg acum cum a putut scrie cineva: „Dacă e vorba să mă fălesc, atunci vreau să mă fălesc cu slăbiciunea mea”.

— Cum?

— Citat dintr-o scrisoare. Dumneata n-ai resimţit niciodată groaza asta, nu-i aşa? Ei, în pholé, nici nu o simţi. Filosofía practicată acolo priveşte într-o direcţie greşită. Toţi reflectează asupra timpului şi eternităţii,

dar numai pentru a nu fi siliţi să vadă omul în limitarea şi păcătoşenia lui.

— Aşadar! vorbi Carow, lăsând să se vadă că răbdarea lui ajunsese la capăt. Eu sunt matematician şi nu văd nimic nelegiuit în faptul de-a cugeta asupra timpului. În fond, de ce-ai venit tocmai la mine? Ce vrei de la mine? Să critic paradoxul scolastic pe care i l-am comunicat împăratului? Ai venit ca să te vindec sau chiar să-ţi iert păcatele? Sau vrei să mă conduci pe calea dreaptă şi mă chemi să mă convertesc? Te rog, explică-te!

— Iartă-mă! Sunt întotdeauna prea repezit şi îmi rănesc adesea prietenii, de cele mai multe ori pe mine însumi. Oare mă cruţ pe mine? Nu mă prăpădesc cu firea de ruşine? Am venit pentru că speram că mă poţi ajuta şi vindeca şi că îmi poţi lua povara de pe umeri.

— Nu pot nici să te vindec, nici să-ţi iert păcatul, dar îţi pot da un sfat: adu-ţi concubina îndărăt din bordeiul şi satul ei! Apoi du-te la doamna mama dumitale şi spune-i doar un singur cuvânt! Spune-i cu privire la planul ei de-a te căsători cu o moştenitoare bogată doar acel cuvânt nepotrivit pentru un om cu cultură şi, presupun, obscen.

Africanus clătină din cap şi privi chinuit înaintea lui. Apoi ripostă:

— I-am făcut deja atâtea necazuri mamei mele. Am minţit-o, am părăsit-o în Africa, m-am opus până azi celei mai fierbinţi dorinţe a ei. Dar ceea ce mă sfătuieşti să fac ar ucide-o. Nu-mi vrea decât binele.

— Pare să fie o femeie formidabilă.

— Formidabilă? Africanus reflectă. Da, într-atât încât uneori te şi sperii; dar e o sfântă.

— Ei, atunci să te ajute şi în ananghia în care te-a

împins. Poate că va fi în stare să-ţi spună cui să te adresezi pentru ca să-ţi fie iertate meschinăria, cruzimea şi păcatul.

Marcus Cellius Africanus cătă la Carow cu o privire străpungătoare. Apoi tresări:

— *Nu* mă fac creştin! strigă el bătând darabana cu pumnii pe masă. *Nu* mă fac creştin. I-am spus-o de-o mie de ori. Niciodată, niciodată!

— Dar eşti pe calea cea mai bună să ajungi acolo, răspunse Carow.

Despre drepturile, îndatoririle şi posibilităţile de ascensiune ale unui zeu local şi despre lepădarea de tot ce e omenesc

— Măreaţă nu e cella asta, spuse Inuus, când îi arătă colegului său lucrările de reconstrucţie ale părţii din spate a templului său. La dumneata e întuneric. Ar fi trebuit să facă uşa mai mare.

Lui Carow, întunericul chiar îi convenea de minune; căci atunci nu s-ar mai desluşi prea bine statuia. Îi mulţumi lui Inuus pentru că îi acordase ospitalitate. Inuus îi răspunse că era doar un serviciu prietenesc de la sine înţeles, de care se leagă însă şi unele aşteptări; şi anume: speră că acum vor veni mai mulţi vizitatori decât înainte şi că unii îl vor cinsti şi pe el.

Lângă uşa de intrare erau găleţi stropite de var şi lemne de schelă, tot stropite de văr, postate lângă noua scară. Zeul adevărat Inuus şi zeul desemnat Carus se aşezară lângă baza unei coloane, de unde se deschidea vederea asupra portului de la miazănoapte şi asupra mării.

— Faci o figură atât de gânditoare, întrebă Inuus, din cauza cellei? Într-adevăr nu e măreaţă. Întunecoasă şi strâmtă ca şi a mea.

— Nu, îţi mulţumesc pentru generozitate şi iuţeala cu care m-ai ajutat. Nu orice zeu s-ar comporta aşa, ca dumneata. Mă gândesc doar unde să stea preoteasa când e aici sus. Oare s-ar putea instala o draperie îndărătul statuii şi aranja acolo o cameră? Cu o

fereastră, fireşte.

Inuus îi răspunse că Serena se îngrijeşte personal de cele mai mici amănunte, până la zăvorârea uşii. Mai ştie de asemenea, din discuţiile ei cu arhitectul, că au şi fost date în lucru o draperie şi un pat larg din lemn de stejar, pentru cazul când ar înnopta odată aici.

— Serena trebuie să insiste acum pe lângă administraţia municipală, ca să se pună curând fundaţia pentru altarul dumitale acolo lângă pini şi ca lucrările de sculptură pentru el să fie comandate. Căci n-ai să te mai poţi ocupa personal de astea, când te vei fi mutat aici.

— Nu mai pot asta? Vezi, eu încă tot nu ştiu ce poate şi are voie să facă un zeu şi ce se aşteaptă de la el.

— Ce poţi şi ai voie vei ştii în curând, iar de la preoteasa dumitale vei auzi ce aşteaptă oamenii de la dumneata.

Numai că nu trebuie să te conduci după astea, oricum nu întotdeauna; căci altfel preoţii şi oamenii şi-ar lua curând nasul la purtare şi ar deveni neruşinaţi. Când consideri că e cazul, n-ai decât să faci, fără să şovăi, chiar şi lucruri neaşteptate - dar fără să indici vreodată motivul!

Regulă de fier pentru zei: Să nu explice niciodată!

O altă regulă: Fă-i pe oameni să înţeleagă că, prin fapte bune, nu pot dobândi nici un drept la bunăvoinţa noastră. Binefacerile le hărăzim din bunătate şi milă divină, care se pot revărsa şi asupra celor care nici măcar nu le merită. Cei ce se roagă pot să fi fost uneori buni şi drepţi, dar dacă vor să tragă folos din asta trimite-le nenorociri! Atunci ai să poţi verifica dacă mai ţin la dumneata şi în nenorocire.

Ca zeu, trebuie să-ţi ţii clientela de asemenea

manieră sub imperiul fricii şi al speranţei, încât, atunci când se apropie de dumneata, să nu fie siguri ce răspuns le vei da. De asta atârnă viitorul dumitale.

— Îţi cunosc vederile, doar nu le aud acum prima oară. Dar nu ştiu dacă voi izbuti să fac ceea ce îmi ceri. Nici nu-mi pot imagina că toţi zeii gândesc aşa ca dumneata. Aş vrea să iau umanul cu mine în lumea cealaltă.

Inuus râse, apoi clătină din cap a disperare:

— Tot nu pricepi. Când eşti zeu, nu mai eşti „uman”, atunci eşti in-uman, atunci eşti „divin”. Înainte de-a deveni zeu, trebuie să te lepezi de „uman”.

— Dar zeii sunt buni, totuşi.

— Nu, ripostă Inuus, zeii nu sunt buni.

— Dar drepţi!

— Câtuşi de puţin, făcu Inuus.

— Iubitori, sinceri, fideli?

— Nu! Nu ! Nu! Ce tot vrei să ne atribui! Toate astea sunt porunci pe care le-am dat oamenilor, dar nu principii după care să guvernăm lumea. De câte ori să ţi mai spun asta! Ia priveşte în jur!

Tot răul a început cu faptul că a venit unul şi a vestit cum că noi, zeii, am fi făcut din oameni o imagine, un chip care să ne semene. Ce neruşinare, să postulezi o asemănare între zei şi oameni şi să tragi de aici concluzia că şi noi gândim şi acţionăm la fel ca oamenii, ba chiar că aşa *trebuie* să gândim şi să acţionăm, dacă vrem să fim buni!

Văd în ochii dumitale că încă mai eşti de părere că noi suntem buni doar când suntem umani. Te previn să nu laşi să se străvadă nici pe departe o asemenea părere, dacă va fi să întâlneşti vreodată pe unul din zeii Olimpului. Noi, zeii, suntem buni doar când suntem

altfel decât oamenii.

— N-ai auzit niciodată de iubire? întrebă Carow.

— Fireşte că da, doar e foarte răspândită printre oameni; dar ai auzit vreodată de iubire printre olimpieni? Cumva că totul a început cu o romanţă între Zeus şi Hera? Hahaha !

— Dar chiar nu iubeşti oamenii deloc?

— Când oamenii sunt pioşi, ne aduc jertfe şi ne venerează, atunci ne sunt fireşte dragi. Iubirea oamenilor faţă de zei înseamnă să le respecte poruncile.

— Nu la asta mă refer. Ai putea de pildă să-i ierţi cuiva păcatele numai pentru că a iubit mult?

— Ceea ce-mi spui îmi sună ciudat de straniu, răspunse Inuus.

Îşi frecă bărbiţa şi îl privi pe Carow tăios. Carow continuă:

— Am auzit de un zeu care este iubirea; de unul care, din iubire pentru oameni şi pentru a-i mântui de păcate, a luat asupră-şi moartea.

Inuus scuipă într-o parte, sări enervat în sus, creştetul lui depăşea vârfurile pinilor, când se înfipse în faţa lui Carow şi tună:

— Aha! Aşa! Asta e! Iată venind cu paşi de pisică creştinul! Ahaha ! Nu!

De revoltă nu mai găsea nici argumente, nici cuvinte, scutura braţele, tropăia din picioare, - de se cutremura pământul - în piaţa din faţa templului unde avea să se înalţe odată altarul lui Carow, şi nu se linişti decât încetul cu încetul.

— Mi-ai descris cum se iubesc creştinii, atunci când mi-ai zugrăvit serviciul lor divin din Roma. Voiau să se ia de beregată, de atâta iubire.

Scuipă din nou. După o vreme continuă mai calm:

— Nu mai rosti niciodată, niciodată asemenea gânduri subversive! Ne iei sufletul! Te rog!

— Nu mai ştiu în ce m-am angajat, vorbi Carow disperat. Aş prefera să rămân om; căci ce este o lume fără omenie şi iubire! Până şi slăbiciunile oamenilor îmi apar acum într-o lumină familiară şi prietenoasă, când aud că zeii, care ne-au dat porunci, îşi bat joc de ele şi cred că tot ceea ce fac e bine făcut. Astfel trăiesc ei nestânjeniţi în vecii vecilor.

— Ah! veşnicia zeilor! Dar şi noi suntem supuşi timpului şi prosperăm sau ne stingem o dată cu prefacerea lumii. Uită-te la mine!

Odinioară însemnam ceva, când îngrijirea turmelor era încă o treabă a stăpânilor; astăzi grija de turme a fost lăsată în seama sclavilor. Şi uită-te la declinul zeilor din Olimp, pe care clientela lor îi părăseşte şi fuge la zeii străini, stropiţi de sânge sau înmiresmaţi! Sau chiar la zeul creştinilor!

Scuipă pe pietre.

— Când o să te întâlneşti iar cu zeii din Olimp? întrebă Carow pentru a-i abate gândul.

— Luna viitoare, spuse Inuus, la şedinţa de toamnă.

— Or să mă invite şi pe mine?

— Pe dumneata? Încă nu eşti zeu, încă mai eşti plin de erori şi deja vrei să urci pe Olimp, pesemne pentru a vorbi pe larg în sfatul zeilor despre uman, bine, adevăr şi frumos şi despre iubire! Imposibil ! strigă Inuus. Chiar şi noi, zeii mai mărunţi, trebuie să ne bucurăm, dacă suntem poftiţi.

Or fi pierdut olimpienii ceva din puterea lor, totuşi, sunt aroganţi ca pe vremuri; Olimpul încă mai este clubul cel mai exclusivist. Dintre zeii veneraţi la Roma,

cel mult o jumătate sunt membri, iar zeii mai mărunţi dintre ei, ca mine, sunt toleraţi doar. Cei doisprezece ar privi uimiţi dacă am deschide gura în sfat. Nu, prietene, tinzi prea sus.

— Mă înţelegi greşit. Nu vreau să ţin nici o cuvântare în sfatul zeilor. Dacă am întrebat despre ei, n-am făcut-o de altceva decât din pură curiozitate; am citit atâtea despre ei, am văzut nenumărate chipuri de-ale lor, - nu e atunci perfect natural să vrei să-i vezi *in natura?*

— Desigur că e natural, şi dorinţa de a-i vedea pe zei - fără să fii văzut şi tu însuţi, asta e de la sine înţeles - este foarte răspândită pe pământ; dar Olimpul ţine oamenii la distanţă, cu excepţia frumuseţilor tinere şi strălucitoare de ambele sexe. Însă de tinerii zei locali ca dumneata, chiar dacă au fost cândva învingători în ridicarea halterelor, nici nu iau act.

— Dar nu sunt zeii olimpieni cei care vor să mă primească în cercul lor?

— Nu. Te-nşeli, răspunse Inuus. Dumneata ai fost protejatul *meu* şi încă mai eşti, cu toate că ideile dumitale subversive mă îngrijorează acum. Dar nici eu n-aş fi putut înfăptui ascensiunea dumitale, dacă nu s-ar fi aranjat totul fără să băgăm prea bine de seamă cu ajutorul şi în decursul timpului.

— Mai am câteva întrebări: Dumneata îţi faci veacul mai mult aici în templu, dar ai fost şi dumneata acolo când am vizitat la Roma templul lui Faunus, iar adesea te duci şi la templul dumitale şi la alte sanctuare de dincolo de munţi. De fapt ai vreun cămin al dumitale?

— Templele sunt căminul meu, spuse Inuus.

— Dar te-ai plâns uneori de singurătatea de-aici de sus.

— Ei, asta se va schimba din ziua când te vei muta

aici.

— Îţi ţin, fireşte, cu plăcere tovărăşie, spuse Carow, şi mă bucur de pe acum de asta; totuşi n-aş vrea să stau tot timpul aici. Dumneata însuţi mi-ai atras adineauri atenţia cât de strâmtă şi întunecoasă e cella mea. Şi când mă gândesc la iarnă, cu furtunile şi ploile ei - la zăpezi, nu cred că ne putem aştepta aici în sud -, atunci parcă aş prefera să fiu în casa Serenei, oricum seara şi noaptea, cu toate că vrea să se îngrijească de un pat şi aici sus. A doua zi m-aş întoarce fireşte la locul meu.

Acum, altă întrebare: M-ar pune în încurcătură dacă, pe drumul dinspre şi către casa dumitale, aş fi văzut, salutat şi probabil şi venerat. Cum pot evita asemenea întâlniri?

— Aceste întâlniri, răspunse Inuus, nici nu vor avea loc. Nu te va vedea nici un om. Ba chiar, dacă stai în cale, vor trece prin dumneata fără să simtă ceva, cel mult vor avea o senzaţie neplăcută, astfel încât îşi vor da cu mâna peste ceafă, de parcă ar simţi ceva neplăcut pe spate; dar nu vor fi stânjeniţi decât o clipă, fără să ştie de ce, apoi îşi vor vedea de drum.

Dar ceea ce ai spus despre viitorul dumitale cămin în casa Serenei, îmi arată că încă n-ai realizat ceea ce ţi se cere.

În ziua când statuia dumitale va fi adusă aici în cella şi sfinţită, vei deveni din zeu desemnat, un zeu adevărat şi va trebui să lepezi atunci tot omenescul din dumneata, o dată pentru totdeauna!

— Aa, înţeleg, spuse Carow. Mai întâi am crezut că e vorba de felul meu uman de-a gândi, care încă îmi e inerent şi cu care te-am iritat de-atâtea ori până acum. Vrei să spui că trebuie să renunţ la toate comodităţile

şi celelalte lucruri agreabile pe care mi le acordă Serena. Asta mi se cere în mod serios?

— Tot nu m-ai înţeles încă, răspunse Inuus zâmbind, cele la care faci aluzie acum îţi vor rămâne, într-un fel sau altul, ca om sau ca zeu. Ceea ce vreau să spun e mult mai radical. Pentru a mai repeta o dată şi a mă exprima foarte desluşit: trebuie *să te lepezi de tot ce e omenesc.* Trebuie să încetezi de-a mai fi om.

Carow nu mai spuse nimic.

Abia acum începu să înţeleagă.

Inuus scoase din tunica sa un pachet de ţigări şi îi oferi lui Carow pentru prima dată una, apoi îi dădu foc cu bricheta sa.

Fumau şi priveau în tăcere peste mare. Orizontul era estompat; un strat de neguri plutea peste ape, iar soarele se cufunda, roşu, în negură. Apuse repede.

Inuus puse o mână pe genunchiul lui Carow.

— Pot să te înţeleg. Şi eu am început ca om. Era în vremuri imemoriale, dar îmi pot aminti bine ziua aceea. Nici mie nu mi-a fost uşor.

Carow nu răspunse nimic nici la asta. Inuus însă se gândea la ziua aceea din vremuri imemoriale.

— S-ar putea că dumitale să-ţi fie mai greu decât mie; căci pe atunci zeii erau încă puternici şi înspăimântători, şi ocupau un loc mai înalt în preţuirea oamenilor; în schimb gândurile oamenilor nu erau atât de exclusiv orientate spre sufletul lor şi efemerul lor omenesc, spre a le cultiva şi a le răsfăţa şi a le lua în serios.

Asta a fost cu mult înainte ca lucanii să vină din nord şi să cucerească ţara. Oraşe încă nu existau pe atunci. Eu eram păstor, vara cu mica mea turmă în munţi, iar iarna coboram în vale. Pe atunci, ca om, eram

puternic, nu chiar atât de înalt ca dumneata, dar cu siguranţă la fel de puternic. Am sugrumat lupi cu braţele mele.

Nimfa Halea din munţii de colo din fund era iubita mea: de la ea am învăţat să cunosc glasurile pădurii şi limbajul păsărilor. Când turmele au sporit şi regele a vrut să mi le ia, l-am ademenit pe el şi pe oamenii lui, cu ajutorul acestor glasuri ale pădurii, într-o văgăună şi acolo i-am omorât pe toţi, eu şi cu ciobanii mei. Apoi m-am instalat în casa lui cea mare şi i-am luat femeile.

Se opri, dar Carow tăcu. Aşa că Inuus continuă:

— La început, amintindu-şi de mine, ciobanii puneau pe culmile munţilor sau la intrarea în văgăuni, chiar şi aici unde şedem acum, pietre unele peste altele, când treceau pe acolo, şi mă rugau prin asta să le acord ocrotire. Dar când am prezis un cutremur, mi-au înălţat pe muntele Siris şi aici temple şi au pus în ele statui, pe care le cioplisera grosolan din trunchiuri de copaci. De la una din statui m-am ales cu urechi ascuţite.

Aşa cum te iau eu pe dumneata în zilele astea de mână, tot aşa m-a luat atunci nimfa. La izvorul ei, acolo în munţi, de unde izvorăşte Halesul, la vremea amiezii, când aerul apăsa fierbinte stânca şi totul dormea, m-am dezbărat de tot ce era omenesc.

În portul din miazănoapte intra o corabie cu pânze: urma pupei pe apă ducea departe în larg, în reflexul crepusculului pe unde. Inuus privea într-acolo jos, dar vedea doar ceasul din arşiţa fierbinte a amiezii, de la izvorul Halesului, în acea zi din vremuri străbune, când se desprinsese de tot ce era omenesc.

Carow stinse ţigara, strivind-o pe baza coloanei şi spuse tăios:

— Nu poţi renunţa o dată la felul ăsta nerod de-a

vorbi despre desprinderea de omenesc! Există doar un cuvânt foarte simplu şi pe înţelesul tuturor pentru ceea ce vrei să exprimi.

— Aşa e, dar n-am vrut să te înspăimânt cu el; căci ştiu că oamenilor nu le place să-l rostească. Da, recunosc, la acest cuvânt mă refer.

— Iartă-mă, te rog, spuse Carow, am fost prea violent. Este una din greşelile mele omeneşti. Poate că reuşesc să mă lepăd de ea o dată cu tot ce-i omenesc, dar nu este probabil. După o vreme adăugă mai potolit şi abătut: Cum a fost de fapt? Îţi mai aduci aminte?

— Greu a fost doar înainte. Gândul că drumul a ajuns irevocabil la capăt şi că trecutul, prezentul şi viitorul se vor opri locului într-un punct - gândul acesta era greu, dar în clipa tranziţiei totul a devenit uşor. Ce este omul!

Tăcu, şi Carow întrebă:

— Da, te rog, ce este omul? Tare aş vrea să ştiu.

Inuus reflectă. Nu glăsuia în versuri, dar, în timp ce vorbea, făcu pinii să foşnească şi să cânte în depărtare un fluier.

— Omul, răspunse el, este singura făptură, în orice caz pe acest pământ, căreia i-am hărăzit darul de a-şi da seama că ceea ce există *este.* Şi chiar dacă nu va putea înţelege niciodată existentul, totuşi, dacă va căuta să afle, îi va intui măreţia în eternitate şi ne va venera. Doar acela e om care se foloseşte de acest dar divin de-a se întreba ce este existenţa.

Omul e ca un geam aflat în întunericul eternităţii şi pe care timpul, în desfăşurarea lui, îşi aruncă lumina pentru câţiva ani, astfel încât lucirea lui să se reflecte în el.

Unii oameni abia dacă lucesc, un om mare însă

luminează până departe în lume, pentru a cunoaşte la această lumină existentul. Dar timpul curge mai departe şi, dintr-o dată, conul de lumină a trecut peste el, iar raza prezentului nu-l mai întâlneşte.

Acum el se află în umbra trecutului. Ceea ce adineaori lumina până departe mai este pentru scurtă vreme o amintire, un ciob de sticlă cenuşiu şi stins în crepuscul, care se cufundă curând în noaptea adâncă a eternităţii. El nu este şi nici n-a fost. Existenţa lui a fost lumânarea şi redarea luminii în timp. Dar această lumânare, care n-a devenit şi nu se pierde, rămâne peste timp în vecii vecilor.

— Nici n-am ştiut că te poţi exprima atât de poetic, spuse Carow. Totul sună foarte frumos şi solemn, dar cu toate acestea nu mă ajuţi să trec dincolo. Căci dacă dispari în beznă, s-a terminat cu poezia şi cu sunetele fluierului şi nici pinii nu mai foşnesc atunci. Nimic nu-mi poate transfigura sfârşitul meu în timp.

— Sfârşitul dumitale? întrebă Inuus. Dar eu îţi vorbesc deja de începutul dumitale ca zeu.

Lumină proiectată de un zeu în transfigurare - dacă pot rămâne în cadrul imaginii mele şi pot continua cu cuvintele mele, care se pot ridica cel mult până la poezia modestă a unui zeu al păstorilor -, lumina proiectată de dumneata va ilumina întreg cerul, iar trecutul şi viitorul îţi vor fi, atât cât răzbate lumina dumitale, prezent permanent; îţi vei da seama atunci cum cel care e cu mult deasupra noastră, a zeilor pământeşti, care face din unu doi şi care a creat mişcarea, timpul şi spaţiul - face ca existentul *să fie.*

Dar te avertizez că această privelişte este copleşitoare şi că nu e uşor de suportat nici de către noi, zeii.

Meyer-Proske relatează despre mătuşa Patricia şi a ei Letter to the Editor of the „Times”[1]

Peggy s-a întors *totuşi.* Despre cele cinci mii de mărci pe care i le-am împrumutat n-a suflat nici un cuvânt. Uitase de ele. Dar mi-a povestit despre căutarea acelui *scrapbook* al mătuşii Patricia, despre cearta cu soţul ei, oribilul ticălos, care nu voia să-i dea cheia casei de la ţară, pentru că deodată îi intrase în cap că în lucrurile mătuşii Patricia se aflau bijuterii de valoare, care trebuiau de fapt aduse la masa succesorală şi pe care Peggy voia să le subtilizeze pe ascuns.

A povestit despre debaraua mare şi întunecoasă, despre frica ei de stafii, şi că fusese nevoită să dea jos de pe rafturi toate lăzile, geamantanele şi chiar cuferele de călătorie şi să le răscolească personal, până când găsise în cele din urmă *scrapbook*-ul în ultimul cufăr, fireşte, în care se mai aflau şi scrisorile de dragoste ale lui *aunt* Patricia din anii dinaintea primului război mondial; scrisorile erau atât de pasionante, încât s-a eternizat în debara citindu-le, până când s-a stins fără motiv lumina electrică şi pe ea a cuprins-o groază să nu întâlnească la coborâre vreun strigoi ori spărgător. Era absolut singură în casa aceea imensă. Şi acum i se mai făcea pielea de găină, când îşi amintea de toate prin câte trecuse. Scrisorile erau la ea.

[1] Scrisoare adresată editorului ziarului „Times” (engl.).

Le-a pus pe masă.

— Da, dar ce e cu *scrapbook*-ul? am întrebat-o eu.

Mă gândeam la cele cinci mii de mărci, dar, ca şi cum mi-ar fi ghicit gândul, m-a întrebat dacă nu pot să-i mai împrumut o dată cinci mii de mărci, fiindcă e complet decavată.

Dar atunci m-am arătat a fi de fier şi am întrebat-o de unde să scot atâţia bani. Până la urmă i-am mai dat trei miare, dar nici un bănuţ mai mult. Căci, într-adevăr, nu mai avea decât ceva mărunţiş.

— Uite *scrapbook*-ul, mi-a spus ea şi l-a scos din valijoara albastră de mână. Şi aici sunt scrisorile ei de dragoste. *Aunt* Patricia l-a iubit între alţii şi pe împărat şi i-a scris şi lui scrisori de dragoste, pe care însă nu le-a trimis. Probabil că nici el nu i-ar fi răspuns.

— Vrei să spui, fiindcă era război?

— Nu, pentru că nici n-o cunoştea.

— Scrisorile de dragoste nu mă interesează, i-am spus eu.

La care a răspuns cu un lung „Oou!” englezesc, şi-a luat scrisorile de pe masă şi le-a vârât în geantă. Era decepţionată.

Iată-mă dar în faţa *scrapbook*-ului, care era mare şi gros cât un atlas geografic, şi nu ştiam ce să fac cu el. Peggy mi l-a luat din mână. A căutat şi a tot căutat. Iar între timp spunea că fuseseră în total nouăsprezece asemenea *scrapbook*-uri într-un cufăr mare transoceanic. Spera că l-a luat cu ea pe cel care trebuie. Altfel avea să fie nevoită să se mai ducă o dată la vila de la ţară din Hampshire, şi asta ar fi a *blasted nuisance.*

A căutat şi a tot căutat, iar eu mă gândeam că nu poate fi altfel: cu siguranţă că e un album inutil; dar

apoi Peggy a găsit totuşi scrisoarea aceea. Dar ceea ce a găsit nu era chiar tăietura din ziar, ci copia la maşină a unei scrisori pe care *aunt* Patricia o trimisese ziarului *Times.* Acum eram decepţionat de-a binelea.

— Să-ţi citesc scrisoarea?

— Bine, fie! am răspuns eu, citeşte scrisoarea.

— „*Sir,* articolul dumneavoastră *Reversibility of Time*? mă încurajează să vă relatez o întâmplare trăită de mine, asupra căreia am păstrat până acum tăcere. Nu ştiu dacă trebuie să văd o întâmplare sau un semn în faptul că articolul dumneavoastră a apărut tocmai la nouă septembrie exact la zece ani după întâmplarea pe care vreau s-o relatez.

La nouă septembrie acum zece ani zburam de la Atena la Roma împreună cu sora mea Angela, cu care am studiat arheologia în ultimii ani dinainte de război. Făceam parte dintr-un mic grup de turişti britanici şi o pereche de americani, care era însă liniştită şi plăcută. Vizitasem sub conducere ştiinţifică locurile clasice ale Greciei şi acum, la sfârşit, voiam să vedem sau - pentru mine şi sora mea - să revedem Pompeiul şi monumentele Romei antice.

Profesorul Alexandrakis, care ne însoţise prin Grecia, ne-a condus la aeroport. Era o zi calmă, fără vânt, cerul albastru închis şi senin, astfel încât ghidul nostru ne-a amintit de zilele halkyonice ale celor vechi. Şi-a luat rămas-bun, iar noi ne-am urcat într-un mic avion *Alitalia,* care fusese angajat în *charter* de biroul nostru de turism şi care urma să ne ducă la Neapole. Noi două aveam locuri la geam.

În timpul zborului am văzut cu o nemaipomenită claritate sub noi golful Corint, apoi Itaca, iar din golful Tarent întregul toc al cizmei italiene. Vremea mai era

şi aici halkyonică; dar la scurt timp după survolarea coastei s-a ridicat în faţa noastră, deasupra Apeninilor, un zid de nori albi. În faţă, pe peretele dinspre cabina piloţilor, lumina semnalul «Rugăm puneţi centurile!» Stewardesa a venit şi a controlat discret, dacă ne prinsesem toţi centurile de siguranţă, dar s-a dus din nou în faţă.

Avionul s-a cufundat în nori; nu se mai vedea nimic. S-a făcut repede întuneric, mult mai întuneric decât într-un nor de furtună obişnuit. La început mi-am spus că probabil ochii mei sunt de vină, poate că e o reacţie la lumina debordantă ce ne scăldase cu puţin înainte; dar apoi s-a aprins lumina interioară.

În acelaşi timp, vuietul motorului a slăbit şi în curând a contenit cu totul. Am avut impresia că pierdeam rapid din înălţime. Afară era întuneric beznă.

S-a făcut o linişte desăvârşită şi am avut deodată senzaţia unei căderi într-un hău fără fund. Angela a pretins ulterior că toţi pasagerii ţipaseră tare; dar eu nu-mi pot aminti acest lucru. Cu totul pe neaşteptate eram din nou în soare şi am văzut în faţa noastră ţărmul. Trebuie să fi fost Marea Tireniană. Stewardesa se uită înăuntru spre noi. Era albă ca varul, ne privi nesigur, apoi se retrase iar după perdea.

Avionul coborâse mult; pământul era foarte aproape sub noi şi mi-am zis că acum se va pregăti îndată de aterizare. Motoarele se puteau auzi din nou, dar numai înăbuşit şi ca de departe, ca bâzâitul unui cărăbuş mare. Şi mai ciudat era faptul că pluteam încet ca un planor sau ca un balon peste dealurile ce deveneau tot mai plate spre coastă.

Trecurăm aproape pe deasupra copacilor, a caselor cu acoperişuri roşii-deschis ale unui mic oraş aşezat

într-un semicerc mărginit de coline şi făcurăm încet câteva rotocoale în jurul unui promontoriu, pe care se înălţa un mare templu grec cu coloane albe şi cu un acoperiş de olane roşii. La colţurile frontonului se aflau acrotere, pe vârful frontonului un car de luptă purtat în goană de un atelaj din patru cai. Încă nu mai văzusem un templu antic cu acoperişul nevătămat şi cu acrotere intacte. Mai jos de templu era semicercul unui teatru, iar jos de tot, la şes, nu departe de mare şi chiar lângă zidurile oraşului, un amfiteatru.

M-am uitat la Angela, privirile noastre s-au întâlnit. Şi ea părea speriată; ne-am întors în acelaşi timp, am privit pe fereastră, ea spre dreapta, eu spre stânga.

Eram acum sigură că am în faţa mea un oraş antic. Porţile erau deschise. În port se aflau corăbii cu pânze cu pupa înaltă şi corăbii cu vâsle, ale căror vâsle odihneau vertical. Străzile erau goale ca într-un oraş de vis, dar pe-alocuri ieşea câte cineva din case sau se repezeau pe terasă, privind în sus spre noi, şi dispărea numaidecât, pare-se îngrozit de priveliştea avionului.

Am plutit pe deasupra zidurilor oraşului, şi în faţa porţilor am dat de o procesiune, care se întindea cu siguranţă pe o milă sau mai mult, de-a lungul şoselei de pe coastă.

Nu ştiu ce l-a apucat pe căpitan - oricum i-a venit deodată cheful să accelereze, aşa încât motoarele au ajuns la turaţie normală, s-a repezit în picaj spre procesiune şi a zburat foarte aproape pe deasupra ei, atât de aproape încât m-a cuprins teama.

Oamenii de jos de pe drumul de ţară au ţâşnit în toate părţile, s-au aruncat pe jos prin ogoare sau s-au ascuns îndărătul arborilor ori al tufişurilor. Un car greu, tras de vite, s-a repezit direct în ogor, caii au luat-o

razna aruncându-şi călăreţii pe jos. Erau şi grupuri de oameni care au rămas înlemniţi.

Am zburat spre sud până la faleza abruptă, apoi avionul nostru a făcut cale întoarsă şi s-a mai repezit o dată în zbor razant pe deasupra procesiunii, cu acelaşi efect asupra oamenilor ca mai înainte. Apoi avionul şi-a luat cursul spre nord, cu zgomotul obişnuit. Am văzut Paestum cu cele trei temple ale sale jos departe, sub noi, apoi autostrada şi Vezuviul, şi puţin după aceea am aterizat pe aeroportul Capodichino de lângă Neapole.

Când am coborât din avion cu bagajele de mână, nimeni n-a rostit vreun cuvânt. Căpitanul de zbor şi stewardesa ne priveau cercetător şi nesiguri. Stewardesa spunea «*arrivederci*» tuturor celor ce treceau pe lângă ea; căpitanul de zbor nu spunea nimic.

Sora mea Angela şi cu mine am fost ultimele. L-am întrebat pe căpitanul de zbor cum se numeşte şi i-am spus că ceea ce şi-a permis în cursul acelui zbor era inadmisibil şi putea fi sigur că am să cer explicaţii societăţii lui de aviaţie.

Şi-a depărtat braţele în lături, cu palmele în sus, şi mi-a spus că nu pricepe la ce mă refer, a privit cu ochii daţi melodramatic peste cap spre stewardesă, care de asemenea a ridicat din umeri şi nu înţelegea ce voiam să spun. Am insistat să-i aflu numele. A dat din umeri şi mi-a răspuns în maniera dispreţuitoare cu care italienii vorbesc uneori cu turiştii pisălogi: «Dacă vreţi să ştiţi neapărat: Franco Capelli.»

Cu asta ne-a întors spatele şi a dispărut în *cockpit.*

Nici n-am cutezat măcar să vorbesc cu sora mea despre zbor, fiindcă mă temeam că totul fusese o

halucinaţie. Şi ceilalţi membri ai grupului nostru erau monosilabici. În tot restul călătoriei n-a vorbit nimeni despre zbor.

Doar americanca mi-a spus într-ascuns în ultima zi, la Roma, când ne aflam amândouă ceva mai departe de grup, în faţa casei Liviei de pe Palatin:

«Îţi sunt nespus de recunoscătoare că i-ai spus scârbosului de pilot părerea dumitale. Am fost *atât* de uşurată, văzând că nu visasem toate acestea. Soţul meu spune că e doar imaginaţia mea care o ia razna. El n-a observat absolut nimic.»

Când a ieşit din casa Liviei şi ne-a văzut stând şi vorbind împreună, a strigat: «*Hello, love!*» şi a venit numaidecât la noi peste stradă. Pesemne că nu voia ca soţia lui să stea singură de vorbă cu mine.

În scrisoarea mea către *Alitalia,* n-am pomenit nimic despre impresia mea că zburasem peste un oraş antic, ci m-am limitat la observaţia că, prin manevra sa riscantă, căpitanul de zbor tulburase o procesiune şi periclitase siguranţa noastră.

Societatea de navigaţie aeriană mi-a răspuns că avionul a intrat în puternice turbulenţe deasupra Apeninilor, când a traversat un nor de furtună. Cu acest prilej şi probabil ca urmare a unei descărcări electrice, contactul radio cu staţiile terestre a fost întrerupt, iar sistemul de navigaţie s-a defectat; o mică abatere de la linia de zbor a putut fi repede corectată de căpitanul de zbor Capelli, unul din cei mai experimentaţi şi verificaţi piloţi ai societăţii *Alitalia.* Remarca mea privitoare la tulburarea unei procesiuni nu şi-o explica. Pilotul n-a văzut nici o procesiune.

Cu sora mea n-am vorbit niciodată despre această întâmplare trăită; se temea şi ea, ca şi mine, să nu fi

avut o halucinaţie. Abia acum un an, după ce trecuse printr-o operaţie grea, şi când am vizitat-o pe patul de suferinţă, m-a întrebat dacă văzusem ceva surprinzător în timpul zborului. Am ştiut numaidecât la ce se referea. După aceea ne-am povestit reciproc ce văzusem fiecare. Observaţiile noastre coincideau până la ultimele amănunte.

Am decis amândouă să-i întrebăm şi pe ceilalţi pasageri, dar nu aveam decât adresa perechii americane. Răspunsul la întrebarea noastră n-a fost prea încurajator. Soţul ne-a scris că el nu observase nimic, întrucât dormise tun în tot timpul zborului de la Atena la Neapole. Iar pe soţia sa nu vrea s-o implice în treaba asta, întrucât se afla de câteva săptămâni într-un sanatoriu de boli nervoase.

Poate, însă, că această relatare a noastră va ajunge şi la alţi participanţi ai micului nostru grup şi îi va determina să-şi comunice observaţiile, care ar putea constitui o contribuţie importantă la tema Reversibilităţii timpului.

Yours faithfully, (Miss) Patricia Peacock”

Peggy îmi citise întreaga scrisoare. În cele din urmă n-am putut asculta liniştit, fiindcă mă tulburase nespus.

— Aşadar, mătuşa ta Patricia, am spus, trebuie să fi fost tare naivă! Asta nu mai e o scrisoare de la cititori, ci un adevărat roman. Doar nu putea să se aştepte ca *Times* să-l publice ca scrisoare de la cititori.

— Dar *aunt* Patricia scria totdeauna scrisori lungi. Către *Alitalia,* împărat, ziare. *Scrapboock*-ul e plin de ele. De altfel, într-un post-scriptum al scrisorii ei către *Times,* spune că la nevoie ar mai putea s-o scurteze.

— Dar nu pot pricepe cum poate fi cineva atât de naiv şi să se aştepte ca *Times* să publice asemenea roman ca scrisoare de la cititori.

Peggy îmi spuse să nu mă enervez, ci să rămân cu picioarele pe pământ.

— Tu nu vezi principalul: *Aunt* Patricia povestea despre miracolul cu avionul. Pentru motivul ăsta nu e oare foarte bine că descrie totul atât de amănunţit?

— Asta da, dar ca o scrisoare de la un cititor! Eu am început la *diese woche* la rubrica „Scrisori de la cititor”. Ştiu ce e o scrisoare de la cititori şi ce e un roman. Nu-i nici o mirare că *Times* n-a publicat-o.

— Dar a publicat-o totuşi, interveni Peggy.

— Cum? am exclamat. Imposibil! *Times* ?

Peggy căută iar şi tot căută, iar eu devenii sceptic; dar până la urmă o găsi. Între timp mă calmasem.

Tăietura din ziar era lipită în *scrapbook.* Avea abia cincisprezece rânduri şi purta titlul *From Time to Time.* Tot ceea ce era cu adevărat interesant în scrisoarea mătuşii Patricia lipsea bineînţeles.

— Mult nu e, i-am spus. Mai e ceva interesant în cărţoiul ăsta? am întrebat-o.

Peggy era ofensată.

— Nu ştiu dacă asta o să-ţi pară interesant: mai sunt lipite aici cinci scrisori de la oameni care au fost în avion cu *aunt* Patricia. Şi apoi mai este aici încă una, tot din *Times,* de la un profesor din Oxford, Morris Brown, Balliol College, care devine foarte bădăran, pentru că profesorul Alexandrakis numeşte o zi calmă de septembrie fără vânt „halkyonică” şi îl acuză de ignoranţă.

„În primul rând,” spune în scrisoarea lui, „însăşi grafia *halkyonică* (cu *spiritus asper*) este învechită, şi e

de preferat forma *alkyonică*; şi, în al doilea rând, se ştie doar că aşa-numitele zile *alkyonice* ale vechilor greci erau la vremea solstiţiului de iarnă, niciodată în septembrie.”

— Tipic Balliol, preciza Peggy. *Pompous ass!*

Mr. Williams, soţul ei, fusese scurtă vreme student la *Balliol College.*

Am întrebat-o oare ce scriau cei care călătoriseră împreună cu ea?

— Au văzut aceleaşi lucruri ca *aunt* Patricia. Unul chiar descrie carul cu boii ce-o luaseră razna, pe care editorul ziarului îl tăiase din lunga scrisoare a lui *aunt Patricia.* Un altul comunică şi el că a văzut toate astea, dar susţine că, după părerea lui, zburau peste Cinecitta de la Roma, unde tocmai se turna filmul „Colosul din Rhodos”.

Şi aici încă o însemnare a mătuşii Patricia. Căpitanul de zbor Franco Capelli a zburat ulterior pe linia, Roma-Londra, i-a căzut în mână scrisoarea din *Times,* i-a făcut o vizită mătuşii Patricia şi i-a spus că atunci îşi regăsise orientarea foarte greu, întrucât linia coastei era cu totul altfel decât azi. De pildă Alento se vărsa într-un golf, iar în faţa golfului se afla un lung banc de nisip. Pe atunci n-a putut vorbi cu nimeni despre asta, altfel şi-ar fi pierdut *job*-ul: *Alitalia* l-ar fi considerat nebun. Dar acum poate vorbi despre toate, căci luna viitoare va ieşi la pensie.

— Şi de ce a trecut ca un vârtej pe deasupra procesiunii? A spus ceva despre asta?

— Da, avionul i-a scăpat din mână şi n-a mai ascultat de comenzi, ca un cal nărăvaş.

— Eşti nebună, am sărit eu. Da’ unde există aşa ceva!

— Mi se pare că în istoria asta se petrec *doar* lucruri care nu există. Uite aici adresa lui din Roma. Putem zbura la el. Mâine, dacă vrei.

— Nu, i-am răspuns şi am vorbit ferm şi categoric, căci vedeam din nou foarte limpede. Avem tot timpul pentru asta. Acum mergem mai întâi la Jule şi îi ducem *scrapbook*-ul. Atunci nici n-o să mai întrebe de manuscrisul lui Carow. Nici nu mai e nevoie de el, când avem de partea noastră atâţia martori oculari şi pe *Times* din Londra.

— Clasa-ntâi, găsi Peggv, şi astă-seară ne ducem la cazinou. Îţi mai datorez cinci mii de mărci.

— Mai mult. Cu cele trei mii de azi sunt opt.

— Da’ eu cu ce cumpăr astă-seară jetoanele la cazinou? întrebă Peggy.

Despre marea lumină de deasupra mării şi despre ce înseamnă ea

Cei doi şedeau iar pe treptele micuţului templu, anume pe partea ce ducea la cella lui Inuus, şi fumau.

Quintus Rutilius, curatorul Societăţii funerare şi totodată proprietarul celei mai mari întreprinderi de pompe funebre din Velia, inspectase munca sclavilor săi, care decoraseră cu flori şi crengi de pin noua cella şi uşile templului, nu numai uşa cea nouă, ci şi vechea uşă a lui Inuus, ale cărei balamale fuseseră reparate între timp, astfel că nici unul din canaturi nu mai atârna strâmb. Rutilius avusese multe de obiectat, dăduse multe dispoziţii şi apoi plecase acasă. Dar de îndată ce nu se mai văzuse, sclavii încetaseră lucrul şi acum mergeau fluierând la vale, spre oraş.

Aşadar, cei doi erau din nou singuri în templu.

— Oamenii m-au salutat respectuos, spuse Carus, şi nu mă pot plânge de lipsă de respect; dar erau cu ochii numai la cununile ornamentale ale portalurilor şi ale soclului, pe care vor să instaleze mâine statuia.

Şi în casa Serenei sunt inutil. Toţi sunt ocupaţi până peste cap cu pregătirile pentru mutarea statuii. Vitele albe imaculate care urmează să tragă carul şi pe care le-au împrumutat de la templele din Paestum, au sosit azi la prânz; din pricina lor, bietele vaci profane ale Serenei au fost evacuate din grajd şi acum trebuie să înnopteze afară în curte.

Pretutindeni se frig gâşte, iar eu de multă vreme nu

mai pot să suport nici măcar mirosul lor.

— Vezi! Vezi ! Te pot înţelege foarte bine!

— Peste tot se ard mirodenii pentru tămâiat, continuă Carow, mai ales în sala unde se află statuia; dar până şi în grajdul vacilor au tămâiat, pentru că s-au mutat acolo vitele sacre. Tuşeau de ţi-era mai mare mila.

Acum câtăva vreme am spus doar o dată din politeţe câteva cuvinte de laudă despre mireasma unei mirodenii siriene pentru tămâiat, şi acum îi simt mirosul pretutindeni. Pe toate mesele şi consolele sunt flori şi trebuie să fac pasul mare peste ghivece cu crini şi trandafiri, când vreau să mă duc în camera mea. Totul arată ca la o înmormântare.

De-aceea am fugit, dar şi în oraş totul e în mişcare: din agora au fost îndepărtate tarabele şi au aşezat mese pentru ospăţul cel mare, unde poporul va mânca mâine seară gâştele jertfite.

— Pe lângă câţiva batali pe care mi-i aduc - pe care au făgăduit să mi-i aducă mie jertfă, completă Inuus.

— În hala cu colonade din faţa bazilicii primăriei se cântă imnuri noi, pe care le-a scris şi compus Stlaborius Fronto. În spatele bazilicii se exersează muzică de marş cu fluiere, cavale şi ţimbale. La folarhie e şi mai neplăcut. Acolo sunt întinse la uscat, în atrium şi în grădină, pancarte pregătite pentru mâine, pe care m-au reprezentat cu costumul meu german. Acum iată-mă iar aici la dumneata.

— În curând ai să fii cu totul aici. Te şi văd la începutul transfigurării. Omul Carus devine fără importanţă în faţa oamenilor. În curând, n-ai să mai fii decât un nume.

În acest fel ajungi întru totul pe mâna preoţilor şi a

învăţăceilor, care nu se sinchisesc nici cât negru sub unghie de ceea ce ai spus şi ai vrut pe pământ, ci te frământă şi te modelează din nou, astfel încât să nu-l mai poţi recunoaşte pe omul Carus aşa cum a vieţuit el pe pământ.

— Atunci pot spune că am avut noroc, interveni Carow, s-o am pe Serena.

— Desigur, răspunse Inuus, dar să nu te bizui prea mult pe asta. Aş putea să-ţi dau un exemplu din vremurile mai recente, în care adepţii unui nou zeu au legat numele lui de o idee la care el însuşi n-ar fi ajuns niciodată în viaţa lui de om, dar care i-a cucerit apoi pe oameni şi a avut apoi oarecare succes.

Scuipă şi scuipatul plesni pe dale.

— Filosofului despre care este mereu vorba în holé, continuă zeul după ce revolta i se mai ogoi, i s-a întâmplat la fel; ultimul lui poem cu teoria lui ocultă păstrată doar oral - pe care folarhii obişnuiesc să-l recite la aniversarea lui - era acum câteva secole, mi-aduc bine aminte, doar pe jumătate de lung. Chiar şi sub actualul folarh i s-a mai adăugat ceva.

— În Serena pot avea încredere, spuse Carow.

— Să fim totuşi precauţi. Am văzut multe la vremea mea. Ce crezi, câte nu-i pot trece prin minte, într-o zi îndepărtată, unei preotese în pragul bătrâneţii! De aceea o vom controla permanent. Ai avut grijă să primim cu regularitate şi punctual fumul jertfelor noastre? Nu numai dumneata, ci şi eu? Bine!

— Şi acum? întrebă Carow. Ce urmează să fac acum?

— Văd că ai trac. Nu mai trebuie să faci nimic. Lasă-i timp timpului! El a stabilit demult clipa în care vei fi eliberat în mod demn din omenesc şi vei intra în divin.

Serena comandase o cină solemnă şi adusese pentru acesta pe cel mai bun bucătar din Velia. La dorinţa lui Carow nu urmau să ia parte la ea străini, dar fireşte Jule şi de data aceasta şi Iulia, a cărei eliberare o solicitase şi care se mutase în casa Serenei. Au mers în sufragerie; dar Serena şi Jule fură chemaţi din nou afară, chiar după supă şi mâncarea de crabi, pentru că veniseră slujbaşii primăriei să discute cu ei rânduiala cortegiului festiv. Au luat-o cu ei şi pe Iulia, care trebuia s-o asiste mâine pe Serena ca păstrătoare a ordinii. Carow o lăsă să se ducă, dar rămase mâhnit că nici măcar în ultima seară nu voiau să rămână cu el şi să-i stea într-ajutor în acest ceas.

L-au lăsat multă vreme singur şi s-au scuzat, când au revenit într-un târziu, că totul se făcea, la urma urmei, doar pentru cinstirea lui. Carow a întrebat care va fi locul lui în cortegiu.

Serena şi Jule s-au privit miraţi.

— În frunte, bineînţeles, răspunse Serena. Înaintea carului merg doar fecioarele care cădelniţează. Statuia stă în picioare pe soclul ei în car.

— Statuia! spuse Carow. Eu nu vorbesc de statuie, ci vreau să ştiu unde voi merge *eu însumi.*

— Dumneata însuţi? întrebă Serena privind mai întâi spre Jule, apoi spre Iulia.

Jule preluă răspunsul.

— Ne-am gândit cu toţii că e un lucru de la sine înţeles să nu vrei să mergi încolonat în cortegiu, deoarece ţi-ar fi penibil să participi la sfinţirea propriei tale statui. Penibil, desigur, şi pentru ceilalţi care sunt de faţă: cui să adreseze ei cântecul şi rugăciunea lor - ţie sau statuii tale?

Şi bineînţeles se vor face şi comparaţii cu privire la

înfăţişarea voastră, poate chiar unele neconvenabile. Nu! găsesc că ideea ta de-a merge cu noi în cortegiul festiv nu e fericită.

— Şi tu, Serena? întrebă Carow.

Ea reflectă.

— Pot să-ţi înţeleg dorinţa şi cred că o şi putem împlini. N-ar fi nevoie decât să punem în car, în faţa statuii, un scaun pentru dumneata. Asta se poate face fără greutate. Dar te vor mai vedea oare oamenii?

— Înţeleg, spuse Carow după o scurtă pauză cu glas abia auzit, apoi amuţi.

Serena şi Jule aşteptau să le explice cum vrea să procedeze a doua zi. Dar continuă să tacă şi se retrase curând.

— *Nu*-l înţeleg, spuse Jule. De ceva mai măreţ decât să fie înălţat la rang de zeu şi venerat într-un templu, nu poate avea parte nici un om; dar el e neobişnuit de tăcut şi, aş spune, abătut.

În timpul nopţii Serena plânse. Îl cuprinse cu braţele pe după grumaz, de parcă ar fi vrut să-l reţină, plânse şi nu putu fi consolată. Carow îi spuse că, de fapt, lucrurile se vor schimba doar foarte puţin. O să-l vadă zilnic, ori de câte ori vor fi singuri în templu.

Dar poate că uneori el nu-şi va face apariţia, iar ea nu va şti atunci pe unde se află; poate că undeva pe drum împreună cu Inuus care, ce-i drept, a fost totdeauna gata să-i dea ajutor, care nu este nici el un companion prea cuviincios, deşi unele din poveştile ce se istorisesc pe seama lui, a soţiilor păstorilor şi nimfei, s-ar putea să fie exagerate.

Ea îl întrebă pe Carow dacă nu mai poate să se retragă. Aşa cum îl ţine acum în braţe, ca om sfânt,

divin, ca bărbat, îi este mult mai drag decât ca zeu; şi dacă ar rămâne la ea ca până acum, ar renunţa cu bucurie la funcţia ei de preoteasă. Atât de departe ajunsese.

Plângea cu sughiţuri şi nu putea fi consolată.

Nu-şi dăduse cu cremă parfumată şi mirosea ca în primele lor nopţi.

— Mă tem că nu se mai poate schimba nimic, spuse Carow. Tot ce am trăit aici pregătea de fapt ceea ce e prevăzut pentru mâine. N-ai contribuit şi tu însăţi la această desfăşurare?

— Da. Ştiu. Mă tem acum că a fost o greşeală şi mă căiesc. Poate că încă nu e prea târziu pentru o rugăciune. Am să mă rog din tot sufletul. Poate că rămâi atunci la noi şi nu mai trebuie să te înalţi la zei.

— Ajută rugăciunile?

— Glumeşti. Vezi doar în fiecare zi cum ajută rugăciunile pe care ţi le adresează oamenii. Am voie să mă rog?

Se rugă fără glas, în tăcere. Carow puse vârfurile degetelor pe buzele ei şi simţi mişcarea lor şi respiraţia ei. Apoi buzele îi sărutară mâna, şi curând după aceea o simţi că a adormit.

Se sculă, deschise obloanele ferestrei, îşi trase un scaun aproape şi privi afară. Era lună nouă şi înaintea lui se întindea, în noaptea clară de toamnă, partea nordică a boltei înstelate. Când se făcu mai frig, îşi luă o învelitoare de blană din ladă şi şi-o puse pe umeri.

Te-ajută oare rugăciunile?

Dar cui să se roage? Zeilor Olimpului oare? Aşa cum îi zugrăvise Inuus, n-ar mişca un deget pentru el. Cu milenii în urmă, în epoca eroilor, înălţarea unui zeu local cu o origine atât de dubioasă ar fi produs desigur

mare frământare în Olimp şi dezbateri aprige în sfatul suprem al zeilor. Azi aveau în Olimp alte griji: se frământau din pricina zeilor străini, care năvăliseră în lumea zeilor olimpici şi le grăbeau prăbuşirea, predicând bunăoară o teologie a iubirii, şi care erau cu atât mai periculoşi cu cât erau mai blânzi şi mai interiorizaţi.

I-ar fi plăcut să se roage, sau mai bine zis, i-ar fi plăcut să aibă pe cineva căruia să i se roage şi care să-l fi însoţit pe drumul spre înălţimi, chiar dacă numai spre înălţimea unui zeu local, şi care să-i fi dat sentimentul că nu este absolut singur. Totuşi, zeul desemnat Carus care avea să devină mâine, prin transfigurare, un zeu adevărat, nu se putea ruga. Cui să i se adreseze?

Zeul personal al copilăriei sale, care mai ocârmuia lumea pe atunci şi la care privea în sus cu respect sfios şi căruia îi adresa ocazional rugăciuni, dispăruse de mult în infinit: izgonit de către savanţii din lumea lor care se extindea tot mai mult în spaţiu; sau, mai curând, le dăduse el limpede de înţeles că printr-o abordare grosolană, cu ajutorul imperfectei lor logici terestre, nu vor ajunge să-l cunoască niciodată, şi se retrăsese iar în ascunzişul lui adânc, unde nu mai putea fi ajuns prin raţiune. În spaţiu cu greu ar mai putea fi întâlnit, iar speranţa că poate zăbovea la graniţele cele mai dinafară ale spaţiului sau că îl ţinea în căuşul mâinilor, cuprinzându-l pe din afară, a fost totdeauna o presupunere vagă şi totdeauna de nedovedit.

Ca om modern şi matematician era deci absolut singur?

Cam aşa arătau lucrurile.

Afară era linişte. Carow nu auzea decât vitele mugind în curte. Pe cer, Ursa Mare şi Ursa Mică stăteau pieziş şi arătau spre Steaua Polară; nu erau tot în poziţie inversată, ca în oglindă? Carow devenit deodată nesigur; căci poziţia în care le vedea acum îi era familiară. Aşadar, în timpul acesta era el acasă!

Carow nu primi nici un semn, nimeni nu se uită la el.

Se urcă din nou în pat. Serena se trezi din cauza aceasta, îi cuprinse gâtul cu braţele, duse gura la urechea lui şi îl întrebă:

— Ţi-e frică?

— Nu ştiu dacă pot să-i spun aşa, dar aş dori ca Inuus să fie aici şi să mă ţină de mână.

— Aici? strigă Serena îngrozită. Acum? Te rog! Acum doar sunt *eu* aici. Te ţin *eu.* Şi cu aceeaşi răsuflare continuă: Tocmai am visat. Şi visul a decis acum într-o problemă. În care oscilam. Ştii ce am visat?

— Ce?

— Că mergeam în cortegiul solemn numaidecât îndărătul dumitale, îndărătul statuii dumitale şi - mă umflă râsul! închipuie-ţi - purtam mănuşile roşii ale lui Iulius.

În zori, sclavii împinseră carul cel greu - pe care îl împrumutase administraţia templelor din Paestum împreună cu cele patru vite albe - în piaţa din faţa halei sacre. Lui Jule, Hesper şi sclavilor le trebui întreaga dimineaţă până la prânz pentru a urca soclul de marmură cu statuia în car şi a-l fixa cu pari şi frânghii în aşa fel încât să nu se desprindă pe caldarâmul gloduros al şoselei provinciale şi al oraşului şi nici butucul de lemn cu ochii holbaţi şi cu barba şi chica din lână roşie să nu cadă de pe torsul de

marmură, pe care îl înfăşuraseră cu rogojini şi paie, şi să nu se frângă nimic dacă statuia s-ar izbi pe undeva de vreun colţ. Sclavii împletiseră în jurul frânghiilor cununi de lauri şi flori, iar statuia şi carul erau de asemenea încununate.

Vitele fură înjugate la car. Dar se puseră în mişcare abia când Serena, cu stolă de preoteasă albă şi tivită cu aur, se urcase şi ea în propriul ei car, care era tras de cătâri. Şedea ţeapănă pe scaunul ei de răchită, îndărătul vizitiului, şi privea drept înainte. Trebuia să se stăpânească. Abia când, după o sută de paşi, carul coti din alee pe drumul de ţară, se întoarse privind în urmă.

Carow stătea la fereastră şi privea după ea. Acum, când slugile n-o mai puteau vedea, nu se mai ţinu şi dădu frâu liber lacrimilor.

Carow stătea încă la fereastră şi căta în urma carului, când intră Jule mâncând un picior de pui fript, căci azi nu venise nimeni la masa de prânz şi nu era sigur dacă şi când va mai căpăta ceva de mâncare. Jule voia să meargă cu bicicleta în urma carului şi să aibă grijă ca statuia să ajungă nevătămată în oraş şi apoi, după încheierea procesiunii, să fie dată cu competenţă jos din car şi instalată la locul ei. Apoi voia să se întoarcă şi să dea raportul.

Carow îi spuse că se teme că atunci nu va mai fi aici.

— Cum aşa? întrebă Jule, iar Carow îl lămuri că astăzi, aşa cum era ştiut încă de mult, va fi înălţat la rangul de zeu.

— Da, şi? continuă Jule să întrebe. Te înalţi cumva spre Olimp?

— Nu, dar încă în cursul acestei zile mă voi lepăda de tot ce-i omenesc.

— Nu pricep, spuse Jule. Ce expresie mai e şi asta?

Carow îi răspunse că nici el nu înţelege întru totul ce vrea să spună asta, dar în orice caz înseamnă o despărţire.

În aceste condiţii, spuse Jule hotărât şi puse piciorul de pui deoparte, rămânea şi el cu Carow. Faptul că avea să devină zeu i s-a părut totdeauna a fi doar o manieră de-a se exprima şi n-a înţeles prin asta mai mult decât o distincţie, ca de pildă când eşti ales membru al unei academii, deci o înaltă cinstire, care pretinde cel mult participarea din când în când la o şedinţă solemnă a sfatului zeilor romani locali, dar care nu-l obligă la nimic altceva decât, poate, când şi când, la o mică tămăduire miraculoasă.

Doar asemenea miracole mai făcuse în ultima vreme. Era întru totul surprinzător cât de uşor îi izbuteau, deşi începuse abia aici la Velia, cu asta. La Heidelberg nici nu fusese remarcat acest talent al lui.

El personal, spuse Jule, încă mai are dificultăţi cu asemenea minuni, fie ele chiar şi mici, şi nu ştie din ce cauză. Când Iulia şi-a scrântit deunăzi piciorul, şi-a ţinut mâna vreo jumătate de oră pe glezna ei, dar aceasta a continuat să se umfle, iar noaptea Iulia n-a putut dormi de durere. I-a fost mai bine abia când i-a pus comprese reci cu oţet. În ce priveşte minunile, e sortit eşecului.

Arăta abătut, şi Carow îl consolă, amintindu-i de minunea cu explozibilul, care a făcut totuşi o puternică impresie, până şi la zei, chiar dacă ar fi fost suficientă şi o cantitate mai mică.

Jule nu contestă că această minune îi reuşise, numai că succesul nu-i fusese atribuit lui, ci lui Carow. Dar acum voia să ştie dacă aveau să rezulte consecinţe

pentru viaţa zilnică a casei din faptul că el Carow avea să se lepede de tot ce-i omenesc. Când Carow îi răspunse că după aceea probabil nu se vor mai vedea, Jule strigă înspăimântat:

— Cum aşa? Deloc ? Niciodată?

— Poate niciodată.

Jule se aşeză şi îi trebui câtva timp până să înţeleagă. Apoi întrebă dacă el, Carow sau partea lui omenească, vor fi cumva transferate îndărăt la Heidelberg.

Carow nu conta pe aşa ceva.

— Îmi închipui acest lucru altfel, spuse el şi se folosi de o imagine, prin care încercase să-şi lămurească lui însuşi această problemă, în imagine îmi închipui asta aşa: cioburi ale existentului zac de o eternitate într-un întuneric fără timp, iar timpul, în curgerea lui, face ca lumina prezentului să cadă pentru o clipă asupra lor. Atunci ele strălucesc ca o oglindă şi această strălucire e omul; el nu e mai mult decât oglindirea luminii împrumutate, cu care poate ilumina şi cunoaşte lumea mai apropiată. Lumina prezentului curge mai departe, iar ciobul care oglindeşte se cufundă din nou în umbră şi revine în eternitate. Această clipă aş numi-o lepădarea de omenesc.

Lumânarea însă dăinuie şi nu piere, în ea timpul se opreşte locului. Ea este veşnică.

— Cum vorbeşti aşa, dintr-o dată? întrebă Jule. N-aş spune că e limbajul unui profesor de matematică.

— Zeilor le place să vorbească în imagini, iar eu mă adaptez treptat. Folarhul, de bună seamă, încă ar mai înţelege acest limbaj, dar colegii noştri din Heidelberg, fireşte, niciodată. Şi-ar da cu cotul, dacă le-aş vorbi astfel. Ei n-au voie să audă asta niciodată, înţelegi?

— Da, fireşte! De la mine n-or s-o audă. Crezi că e posibil să-i mai văd cândva?

— Imposibil nu e, spuse Carow.

Îl luă apoi pe Jule în camera sa şi îi dădu un pachet sigilat conţinând jurnalul lui şi filmele, pe care Jule să le închidă ermetic şi să le zidească apoi în peretele fântânii de la Izvorul sacru, lângă Marile Terme.

Carow pregătise o valiză cu lucrurile pe care i le lăsa lui Jule şi o valiză pentru Serena.

Se aşezară în camera dinspre grădină, dar Carow nu putea suporta mireasma de tămâie, care plutea greu prin toată casa şi răzbea până la ei, şi nici priveliştea multelor flori din vase şi ghivece. Propuse de-aceea o plimbare de rămas-bun până la vărsarea Halesului şi la mare.

Jule ducea bicicleta de ghidon. Nici unul din ei nu avea chef de vorbă, iar când spuneau ceva nu erau decât observaţii fugitive: Că era de fapt început de octombrie, dar încă mai era cald ca într-o zi de vară; ce surprinzător de clar erau purtate peste apă sunetele puternice ale tubelor din faţa oraşului; că muzica saluta de bună seamă carul cu statuia; că Serena îşi va pune acum probabil mănuşile roşii cu un deget ale lui Jule; că azi pescarii nu vor arunca năvoadele în râu, fiindcă sunt şi ei în oraş ca toată lumea.

Cam acesta era genul de observaţii pe care le făceau pentru a curma tăcerea şi a da impresia că sunt indiferenţi, cu toate că le era inima grea.

Se aşezară pe duna scundă a bancului de nisip şi priviră în largul mării.

— Myiagros e iar în oraş, spuse Jule.

— Ce vrea?

— Nu ştiu. Mi-a trimis azi doar o tablă cerată în care

îmi scrie că vrea să mă vadă. Are o solie a împăratului. Voiam, de fapt, să-ţi povestesc despre asta abia după ce voi fi vorbit cu el.

— Nu te înhăita cu el! spuse Carow.

— Dar dacă aduce o solie a împăratului?

— Verifică! De ce nu m-a înştiinţat împăratul şi pe mine de solie? Şi dacă Myiagros vrea să te ispitească cu progresul şi minunile, fă-i vânt! Minunile ies totdeauna anapoda în prezenţa lui.

Jule recunoscu că aşa era.

Nu se simţea nici o adiere, iar marea era netedă ca oglinda. Dacă n-ar fi fost începutul lui octombrie, ai fi putut vorbi de o zi halkyonică.

Conduci prieteni buni la tren. Trenul e deja la peron. Prietenii se urcă în compartiment, pun geamantanele în plasă, deschid fereastra şi se apleacă în afară. Trenul pleacă abia peste zece minute, fiindcă trebuie să aştepte un alt tren. Ce vorbeşti în aceste zece minute cu prietenii? Aţi mai avea atâtea să vă povestiţi; dar în acest scurt răgaz nu poţi începe o convorbire despre Dumnezeu şi lume sau timp!

Transmiţi salutări. N-ai uitat nimic? Biletele de tren? Paşaportul ? Mai bine verifică încă o dată! Spui şi întrebi cele mai neroade lucruri. Vezi să nu răceşti! Călătorie bună! Tot speri că în curând vor fi trecut cele zece minute, speri că trenul va pleca la timp.

Carow spuse că mai vrea să înoate o dată până la insulă; şi când va fi îndărăt se va putea auzi deja muzica cortegiului solemn dinspre portul de la nord.

Jule ar fi vrut să-l însoţească, dar Carow ripostă că atunci ar trebui să înoate la fel de încet ca Jule, şi asta e prea încet pentru el. În realitate voia să fie netulburat pe insula Leucothea şi să se gândească la

zilele începutului, când înotase împreună cu Serena până acolo afară şi când stătuseră întinşi jumătăţi de zile pe stâncile ciclopice.

Carow se dezbrăcă şi intră în apă, Jule rămase aşezat pe dună şi privi în urma lui.

De obicei Carow avea nevoie de o jumătate de oră până la insulă. Nu înota niciodată încet, şi porni şi azi iute - în ritm alert, pe care îl putea menţine pe toată distanţa.

Jule încălecă pe bicicletă şi parcurse de două ori în sus şi în jos plaja, în care timp se gândea cum ar evolua aici cu motocicleta lui Harley-Davidson.

Când reveni, abia putea să mai desluşească unde era Carow. Uneori capul lui era acoperit de unduirea uşoară a apei, uneori îl putea zări ca un punct mic. Jule îl văzu cum ieşi din apă în faţa micii insule şi cum se aşeză pe un bloc de stânca cenuşiu.

Dar apoi se petrecu ceva de neînţeles.

La Velia, cortegiul tocmai se formase în piaţa primăriei, când se întâmpla minunea. Dintr-o dată amuţiră toţi, şi îşi ţinură respiraţia şi priviră spre largul mării. Oraşul era tăcut şi încremenit, iar eleaţii, deşi minunile deveniseră în ultima vreme ceva obişnuit, se temură iarăşi.

Folarhul făcu un semn purtătorilor lecticii s-o pună jos. Coborî anevoie, sprijinit de cei doi filosofi permanenţi, şi urcă pe scara în aer liber a primăriei, pentru că de acolo de sus minunea putea fi văzută în toată amploarea ei.

Jule însă, care şedea pe dună şi privea peste mare spre insulă, o văzu primul. Acolo unde Carow se aşezase pe insulă strălucea ceva alb intens, astfel

încât ochii-i fură orbiţi ca de razele soarelui când acesta se înalţă dimineaţa deasupra munţilor din răsărit. Strălucirea se lăţi peste toată insula, o depăşi şi nu încetă să crească, până nu cuprinse întreg cerul dinspre apus, de la munţii aflaţi la miazănoapte de Hales până la coasta abruptă de la miazăzi.

Acum nu mai era albă-intens şi orbitoare pentru ochi, ci auriu-lucitoare şi se detaşa de albastrul luminos al celeilalte jumătăţi a cerului dinspre răsărit. Totodată auziră - atât Jule pe duna lui cât şi oamenii din agora - un acord polifon prelung, care adia solemn din înalturi şi fu modulat încet. Erau acorduri care destindeau sufletul şi vesteau fericire. Lui Jule i se umeziră ochii, iar Serena, care stătea îndărătul carului cu statuia divină, vedea totul doar printr-un văl de lacrimi. Făcu sclavilor un semn, vitele albe se puseră în mişcare, şi carul se hurducăi pe caldarâmul gloduros astfel încât statuia se clătină ameninţător. Folarhul şi primarii se îndreptară în grabă spre lecticele lor şi se urcară în ele.

Mergeau la vale spre port, iar oamenii, în timp ce păşeau agale, cântau vechiul imn al Veliei care ruga zeii, încă în limba greacă veche, să ocrotească oraşul şi cetăţenii săi. În port, carul se opri, iar statuia privea cu ochii ei rigizi, saşii, spre cerul, acum auriu-roşcat, dinspre apus.

Stlaborius Fronto adună cu gesturi emoţionate tinerii şi tinerele din Velia, îi dispuse într-un semicerc, astfel încât să poată privi şi ei lumina, şi îi puse să intoneze un coral, pe care îl scrisese, compusese şi exersase cu ei chiar el. Se armoniza cu muzica din înalturi, şi când se termină, cerul se lumină şi mai intens; acordurile se prelungiră, mai crescură o dată în intensitate, acoperiră cu vuietul lor toate cântecele şi apoi se

stinseră. Totodată cerul începu să lucească într-un roşu mai închis, iar strălucirea porni spre spaţii cereşti mai îndepărtate.

Serena îşi ştergea lacrimile din ochi cu mănuşile ei roşii cu un deget, dar se ţinea drept. Lângă ea, folarhul, care prezida în calitate de *rex sacrorum* colegiul preoţilor, îşi întoarse faţa de la lumină, ridică braţele, arătă spre statuie şi strigă oamenilor din piaţa portului şi de pe cheiuri:

— *Ecce,* acum el e un zeu!

Corul tinerilor şi tinerelor intonă după aceea imnul, pe care-l cântase cu câteva săptămâni în urmă, când Carus se mutase în casa Serenei ca zeu desemnat.

Printre oamenii din port, nu puţini erau cei care îl văzuseră pe Carus, în acea strălucire, înălţându-se spre cer.

Carul cu statuia zeului se urni din nou, urmat de cetăţenii Veliei, ocoli promontoriul din partea de nord a oraşului, şi se opri lângă portul de la miazănoapte, unde intonară din nou imnuri, iar fanfara cânta o muzică lentă, solemnă. Apoi bovinele albe traseră carul, pe drumul pieziş la deal, spre templu, în timp ce oamenii se îmbulzeau să împingă carul.

Când cortegiul ajunse sus, sosi şi Jule cu bicicleta lui, lac de sudoare şi cu răsuflarea tăiată. El şi Hesper se îngrijiră acum ca statuia să fie ridicată cu grijă din car şi să fie dusă - printre oamenii ce se înghesuiau s-o atingă, fiecare, cu mâna - şi aşezată pe soclu, unde fu eliberată de paiele ocrotitoare.

Între timp, afară cântau din răsputeri tubele şi trâmbiţele, fluierele şi cavalele ţipau strident şi răsunau ţimbalele pe care fetele, îmbrăcate sumar, le

loveau deasupra capetelor, legănându-se ritmic la dreapta şi la stânga.

Piaţa din faţa templului nu cuprindea toţi oamenii care veniseră. Mulţi călcaseră tufişurile în picioare sau adăstau pe drum, cu toate că de-acolo nu vedeau mai nimic. Băieţii, însă, aveau priveliştea cea mai frumoasă fiindcă se urcaseră în pini.

Folarhul o consacră pe Serena ca preoteasă şi o cooptă în colegiul preoţesc. Când se vesti că statuia se afla la locul ei, o consacră şi pe aceasta printr-un lung rit, care mai dăinuia din vremea veche a oraşului Elea şi pe care îl citise în ziua precedentă şi încercase să-l memoreze. Cei doi filosofi permanenţi trebuiseră de asemenea să înveţe şi să recite textul concomitent cu el, vorbind cu nasul în pământ, pentru ca nu cumva să se poticnească folarhul.

Folarhul conduse ceremonia jertfelor, în care i se aduseră prinos lui Carus, zeul depărtării şi al viitorului, şaptezeci de gâşte albe imaculate, iar lui Inuus, zeul turmelor, pe altarul lui din cealaltă parte a templului, şaptezeci de miei drept mulţumire pentru ospitalitatea pe care i-o acorda şi i-o acordase încă de la început zeului Carus în acest templu.

Începea deja să se întunece, când cetăţenii cântară imnul final şi o porniră spre ospăţul festiv din agora.

Cum explozibilul lui Jule a explodat într-un moment nepotrivit

Izvorul sacru era o fântână circulară lângă Termele cele Mari. De ghizdurile de bronz era atârnată cu frânghii groase în puţul fântânii o scândură de schelă şi pe ea lucrau alături Jule şi Hesper.

Ei desprinseseră cu ranga unul dintre marile blocuri de gresie din peretele puţului, zidiseră îndărătul lui caseta de bronz cu manuscrisul lui Parmenide, jurnalul lui Carow şi fotografiile, şi acum tocmai munceau să încastreze la loc în perete blocul de gresie, lucru care se dovedea însă dificil, deoarece piatra era atât de grea, iar spaţiul de mişcare atât de redus.

Piatra atârna de un palan, pe care Hesper îl fixase pe ghizdurile de bronz, şi când trăgea de frânghie, se auzea sus un trosnet suspect, metalic. De aceea Hesper tocmai propusese să verifice dacă ghizdurile pot suporta greutatea, când se ivi sus, peste marginea fântânii, un cap şi se auzi un glas tânăr, cunoscut:

— Dacă nu-mi dai explicaţii acum, Iulius, e de ajuns o lovitură de picior puternică în ghizduri, şi veţi continua amândoi să trăiţi în fundul fântânii ca peştii.

Şi lovi, deocamdată uşor, cu gheata într-una din contrafisele de bronz ale ghizdurilor. Sunetul limpede se amplifică în puţul fântânii şi Jule, care se lupta cu blocul pentru a-l repune în poziţia potrivită, strigă alarmat:

— Myiagros! Ai înnebunit! Încetează numaidecât. Termină!

— Cu plăcere, dacă îmi dai în sfârşit prilejul de-a vorbi cu tine.

— Bine, atunci vorbeşte!

— Dar nu pot da în vileag aici, în piaţă, mesajul imperial secret! De zile întregi încerc să intru în legătură cu tine. Mai întâi te-am căutat la folarhie, dar acolo am aflat că acum trăieşti în casa Serenei. Acolo însă, toate mesajele mele scrise, în afară de primul, n-au fost primite; şi când am venit personal, am fost refuzat încă de la uşă. Chiar şi aici în forum n-am răzbătut până la fântână decât prezentând libera-trecere de la împărat.

Zideşti acolo jurnalul zeului Carus? Presupun că te-ai uitat prin el şi ai văzut ce scrie despre tine? Aţi făcut şi un semn pe piatră, ca s-o puteţi recunoaşte uşor mai târziu?

— Da, bineînţeles! O cruce, sări Hesper.

Jule puse arătătorul de-a curmezişul gurii, dar cuvântul îi şi scăpase lui Hesper.

— O cruce? întrebă Myiagros. O cruce!

Glasul lui sună deodată bătrân şi morocănos.

Jule îl rugă să revină după-amiază, când treaba va fi terminată, iar schela şi troliul vor fi fost demontate.

Şi a venit. Myiagros îl însoţi pe Jule în drumul spre casă. Hesper îi urmă la mare distanţă; conducea măgarul pe care fuseseră încărcate toate uneltele.

Myiagros nu mai era băietanul vesel din oraşul de provincie; nici pe departe! Se transformase într-un tânăr domn elegant de la curte, care pornise la drum cu o misiune diplomatică secretă. Purta o tunică de mătase plisată mărunt şi nişte ghete din iuft moale,

galben-pal. La gât, pe decolteu, atârna un lănţug de aur. Mirosea decent şi părea să-şi fi dat chiar cu puţin ruj.

Myiagros vorbea încetişor, de parcă s-ar fi temut să nu tragă cineva cu urechea, chiar şi aici, pe drumul de ţară; îi relată că împăratul îl trimisese încoace cu o însărcinare secretă. Aflaseră locul şi data unei conferinţe a tuturor conducătorilor sarmaţi, marcomani şi daci. Primejdia acestor populaţii pentru imperiul roman ar fi înlăturată pentru o lungă perioadă, poate chiar pentru totdeauna, dacă aceşti bărbaţi ar putea fi eliminaţi o dată pentru totdeauna.

Împlinirea rugăminţii împăratului ar fi pentru Jule o bagatelă; nici nu era nevoie să se deplaseze la cartierul general; era de-ajuns dacă i-ar da lui, lui Myiagros, o cantitate suficientă din explozibilul cu care a făcut atunci minunea din faţa templului lui Inuus împotriva lui Iulius Longus, pentru ca împăratul să poată arunca în aer întreaga conferinţă a sarmaţilor şi prietenilor lor.

— Explozibil? întrebă Jule. Te referi la minunea pe care a săvârşit-o Carow în favoarea prietenului său Inuus?

Myiagros zâmbi la aceste cuvinte:

— Dragă Iulius, spuse el, doar am văzut şi mi-ai explicat totul pe vremea aceea, când nu aveai rezerve faţă de mine. Nu e nevoie decât să-mi dai explozibilul şi să-mi arăţi cum se aprinde.

— Da’ cum de i-a venit împăratului ideea asta? De unde ştie el de explozibil?

— Ei, i-am povestit eu lui Malhas despre explozibil, iar el i-a spus împăratului, răspunse Myiagros zâmbind, cu o francheţe dezarmantă. Poate nu trebuia să-i spun?

Jule tăcu şi rămase îndelung pe gânduri, apoi vorbi, dar exprimarea lui întortocheată vădea că era conştient de riscurile acestei întreprinderi şi că voia să evite posibilul reproş divin că a dat ascultare dorinţei nesăbuite şi uşuratice a lui Myiagros.

— Întrucât zeul Carus este obligat divinului cezar de o manieră, aş putea spune, prietenească, el însuşi are să-i vină într-ajutor. Trebuie să fiu însă sigur că ceea ce-mi prezinţi este cu adevărat şi dorinţa împăratului. O epistolă scrisă de mâna lui, în care îmi solicită ajutorul, ar influenţa poate hotărârea mea. Dar, cu asta, încă nu vreau să mă angajez, ci doar să spun că o asemenea scrisoare *ar putea* avea influenţă asupra deciziei mele.

Myiagros era întru totul înţelegător. Scoase dintr-o mică pungă de piele, care atârna de lănţugul de aur pe piept sub tunică, o scrisoare. De fapt nu era o misivă scrisă de împărat, ci de şeful protocolului Malhas, care comunica din însărcinarea împăratului şi cu sigiliul acestuia că Jule ar face stăpânitorului şi imperiului un serviciu de nepreţuit dacă i-ar încredinţa lui Myiagros mijloacele solicitate, ce nu pot fi descrise aici mai amănunţit, pentru distrugerea căpeteniilor inamice şi l-ar instrui în folosirea lor.

Spre sfârşitul după-amiezii, Serena se duse călare pe catârul ei la templu, pentru a o înlocui pe Iulia. I-a întâlnit pe cei doi tocmai când Myiagros îi citise lui Jule scrisoarea şi i-o remitea. Carus şi Serena şedeau acum, în amurg, pe treptele templului şi ea îi povesti despre scrisoare. Zeul se înfurie.

Iulia tocmai fusese eliberată printr-o procedură juridică recomandată de duumvirul Pilonius, dar destul de complicată, deoarece era încă discutabil faptul dacă

Jule trebuia considerat ca *nullius civitatis civis* şi dacă era îndreptăţit să dobândească un sclav sau o sclavă pe care să-l ori s-o elibereze. Dar acum sosise confirmarea oficială din Roma că Iulia trebuia să fie privită ca *ex iusta causa manumissa.*

Acum putea să îndeplinească funcţia de subpreoteasă. În timpul zilei păzea templul şi supraveghea muncitorii constructori, care ridicau alături de el o casă a preotesei, mică dar confortabilă, cu încălzire sub duşumele şi cu ferestre de sticlă.

Iulia era de cele mai multe ori veselă şi uneori şi cânta; când nu erau de faţă persoane care se rugau, cânta chiar şi în templu, iar cei doi prieteni se bucurau, ba uneori Inuus o acompania la flaut sau nai, din depărtare.

În ziua după întâlnirea lui Jule cu Myiagros veni abătută la templu şi, în pauza de prânz - când muncitorii nu mai erau prin apropiere, ci şedeau la soare pe povârnişul dinspre miazăzi, muind pâinea în vinul subţiat din belşug cu apă şi mâncând-o suduiau creşterea preţurilor -, nu se mai putu abţine.

Merse în faţa statuii lui Carus, duse buricele degetelor la gură şi le repezi împreună cu vorbele ce-i ieşeau din ea spre statuie şi se rugă zeului să i-l păstreze cu orice preţ pe Jule. Îi era teamă să nu-l piardă ca atunci când împăratul voia să pună să-l execute.

Îngenuncheată, plânse până când îl auzi pe zeul Carus încetişor şi de foarte departe, de parcă vocea lui ieşea din propriul ei cap. Vocea era blândă şi prietenoasă, iar Iulia avu senzaţia că zeul o apucă de bărbie şi o ridică pentru a o privi în ochi. Privi statuia în faţă şi îl recunoscu pe el însuşi îndărătul acesteia.

Carow îi spuse că ea ştie că el îi vrea binele, dar nu poate hotărî nimic în privinţa unei rugăciuni, decât dacă i spune ce-o apasă. Iulia îi răspunse că nici ea singură nu ştie de unde îi vine teama care o podidise ieri pe neaşteptate, când Jule i-a povestit despre Myiagros şi despre epistola lui Malhas. L-a prevenit pe Jule şi i-a amintit că orice relaţii cu Myiagros îi sunt interzise.

Totuşi el a umplut azi dimineaţă un coş cu tot felul de unelte, l-a legat pe portbagajul bicicletei şi s-a dus la şopronul vechiului său atelier din partea de sud a oraşului. E sigură că-şi dădu-se întâlnire acolo cu Myiagros şi se temea acum că pregăteşte iar vreo minune. A vrut să-l reţină, dar el i-a spus că tot ce face este pentru împărat. Zeul nu-i răspunse nimic; o părăsi cu necazul ei.

Căci tocmai auzise o rugăciune a cezarului din cartierul său general din Sirmium. Glasul împăratului suna aspru, iar accentul săi iliric era mai puternic decât atunci, în Velia, poate fiindcă acum era din nou în patria sa. Spunea că nu vrea decât să-i transmită următoarea rugă:

Aseară a pus să-l aresteze pe Malhas, pentru cu fusese prinsă o scrisoare a lui în care, el însuşi de multă vreme creştin, îl informa pe episcopul din Roma despre persecuţiile creştinilor ce urmau să înceapă în curând, dar totodată îl încuraja, întrucât întreaga constelaţie avea să se schimbe, după toate probabilităţile, chiar foarte curând. Îşi poate închipui zeul, ce voia Malhas să spună cu asta.

Malhas a fost interogat toată noaptea; dar a negat, a negat şi iar a negat, chiar şi atunci când i-au aplicat menghina de strivit degetele de la mâini şi de la

picioare, până când s-a dus la el împăratul însuşi însoţit de vreo şase călăi cu cleşti mari pe umere.

Atunci Malhas a ştiut numaidecât la ce urmau să folosească şi că împăratul va înfăptui vechea lui ameninţare. A vorbit în şoaptă, implorând cu o voce de muribund, şi a mărturisit totul, printre altele şi că l-a trimis la Velia pe tânărul său asistent Myiagros, cu care trăise în destrăbălare, ca să-i ceară lui Iulius o anumită substanţă, pe care Malhas voia s-o pună sub tron pentru ca, atunci când împăratul s-ar fi aşezat pe el, să-l arunce cu tunet mare prin tavan până-n nori.

Cezarul amintea în ruga sa cum Carus obţinuse un templu şi fusese cooptat în rândul zeilor numai datorită decretului imperial. Spera că n-a uitat acest lucru. Acum îl ruga pe zeu să-i pună personal primejdioasa substanţă a lui Iulius tânărului Myiagros sub fundul lui păcătos şi să-l arunce în aer atât de sus, încât cazând îndărăt să se prăbuşească în cele mai adânci străfunduri ale Orcusului.

Manus manum lavat[1], încheia el.

— O cerere nu chiar neîndreptăţită, remarcă Inuus, când Carus îi povesti despre ruga cezarului. Numai că nu ştiu dacă Myiagros va considera asta ca o pedeapsă aspră. Din cât îl cunosc, se va aranja acolo jos şi se va simţi curând ca acasă. O problemă mai serioasă îmi pare Iulius, căci minunile lui merg împotrivă timpului şi îl irită.

— E incorijibil, oftă Carus. Am să mă ocup de asta.

Myiagros voia o cantitate dublă de explozibil, dar Jule îi spuse că ajunge din plin şi ceea ce îi dă, întrucât detonarea urmează să aibă loc într-o încăpere închisă. Dacă pune prea mult explozibil, atunci se poate

[1] „*O mână spală pe alta*”, Styrocon (XLV), Petronius.

prăbuşi întreaga clădire, prinzând dedesubt şi pe cel care îi dă foc; în orice caz el trebuie să se afle într-o altă încăpere.

— Asta-i bine, spuse Myiagros. Dintr-o altă încăpere - e excelent.

— Dar, îi explică Jule, omul - presupun că va trebui să preiei tu toată treaba, ca să nu dea greş - trebuie să fie legat de micul pachet cu explozibil prin nişte sârme.

— Aha, înţeleg! Şi trebuie să trag de ele?

— Nu e câtuşi de puţin nevoie să tragi de ele. Hesper, unde e sârma?

Hesper aduse o rolă cu sârmă de cupru.

— Ia explozibilul şi pune-l pe bancul de lucru! îi spuse Jule lui Hesper, apoi desfăşură sârma şi îi explică lui Myiagros: Aşa cum stă acolo, explozibilul e complet inofensiv, până când legi aici detonatorul cu bateria de aprindere!

— Cum se face asta?

— Aşa, îi arătă Jule, punctele de contact trebuie să fie totdeauna lucitoare, iar sârmele mereu uscate şi acum leg capătul ăsta al celor două sârme la aceste două contacte ale detonatorului, iar celelalte capete ale sârmelor la baterie. Şi acum suceşte spre dreapta cheia asta!

— Asta ce e?

— Asta o numim şurub. Să te legi strâns ca să nu fie vreun contact mişcător, altfel nu funcţionează în clipa hotărâtoare. Vezi cum se face? Bine! Asta e tot.

— Şi apoi?

— Apoi nu mai trebuie decât să apeşi pe butonul de pe tabloul ăsta mic de conectare.

— Dacă aş apăsa acum pe el aici, ar sări în aer întreg atelierul?

— Aşa e, şi noi o dată cu el.

— Ptiu! făcu Myiagros.

— Da, pentru că această mică minge de plastic are o enormă putere; dar eu mai fac experienţe şi cu un alt explozibil, nu atât de puternic; este o pulbere neagră obişnuită, care se recomandă de pildă la asediul oraşelor, pentru mine ce se pun sub zidurile oraşului sau pentru alte scopuri asemănătoare; într-un stadiu ştiinţific şi tehnic mai avansat, este folosită apoi în cele mai diferite scopuri, de exemplu, la rachete şi tunuri.

— Rachete? Tunuri ?

— Cum vine asta am să le-o explic eu mai târziu împăratului şi prefectului gărzii Piso; o să le trezească amândurora un interes arzător. Aici la Velia n-aş vrea să mai vorbim despre asta. Trebuie să fiu prevăzător. Trag unii cu urechea. De altfel, pulberea neagră nu e prea greu de fabricat; dar e nevoie oricum de supravegherea unui specialist; iar fabricarea trebuie amplasată în orice caz altundeva.

— De ce?

Jule spuse încetişor:

— Oamenii de aici nu văd cu ochi buni asemenea lucruri. Poate că am şi spus prea multe.

Privi temător în jur, se uită şi în sus şi indică cu degetul arătător colina.

— Carus? întrebă Myiagros.

Jule aprobă din cap.

Myiagros şopti cu o mutră de ştrengar:

— Ştii oare cine a imaginat statuia lui imposibilă? Eu! N-am putea să-i punem restul din explozibilul tău sub fund şi apoi...?

— St! făcu Jule speriat, iar Hesper flutură şi el din mână înspăimântat.

Dar zeul Carus auzise fiecare cuvânt şi văzuse totul, îl cuprinse o mânie de zeu, foarte asemănătoare cu acel *furor teutonicus* de odinioară.

— Şi apoi, continuă Myiagros glumeţ, şi apoi - uite aşa!

Apucă tabloul de comandă şi ţinti cu un gest exagerat al degetului arătător spre butonul declanşator.

— Dă-l încoa'! strigă Jule, dar gestul lui Myiagros încremeni. Ochii se holbară a uimire de ceea ce i se întâmpla acum.

Jule văzu cum zâmbetul lui ştrengăresc se preschimbă într-o schimonoseală şi cum, pare-se cu toată împotrivirea lui violentă, degetul lui Myiagros se apropie încet de buton, parcă silit de o forţă străină.

Jule se repezi la Hesper şi la bancul de lucru, pentru a smulge sârma din detonator, dar era prea târziu.

Unde este Jule?

Inuus întrebă dacă poate împrumuta de la Carus o ţigară. Până mâine.

— Asta ar fi atunci deja a opta. *Totdeauna* spui „până mâine”.

— O s-o capeţi îndărăt chiar mâine-dimineaţă, de îndată ce Iulia îmi va fi pus acolo raţia mea zilnică. Îţi făgăduiesc.

— Raţia dumitale e la fel de mare ca şi a mea.

— Da’ nici nu contest asta, răspunse Inuus. Te tapez nu fiindcă îmi spun că dumneata capeţi mai multe decât mine, ci pentru că mi-am fumat ultima ţigară acum o oră. A trebuit să fumez: totul era atât de emoţionant. A fost minunat, exact ca atunci când l-ai vătămat pe Iulius Longus. Da’ cum faci asta?

— A murit şi Hesper? întrebă Carus.

— Sclavul. Da. Ei, da.

— Viaţa lui a fost grea, a avut totdeauna ghinion şi, cu toate astea, era un om de treabă. N-a meritat-o.

— Dar ai fi putut să-l salvezi, spuse Inuus sec.

— E adevărat, dar era o ocazie atât de prielnică să-i dau lui Myiagros o lecţie pentru neruşinarea lui.

— Oamenii vor spune acum: Ia uitaţi-vă iar - zeii!

— Hesper avea din păcate explozibilul în braţe. Ăsta a fost nenorocul lui. Ar fi putut să-l arunce şi să fugă afară.

— Această justificare nu ştiu dacă îi va convinge pe oameni de dreptatea noastră. Vor spune: era

cumsecade, şi totuşi zeii l-au lăsat să piară!

— Oamenii! Oamenii ! Of, Doamne! ţipă Carus enervat la co-zeul său, acum să-ţi mai dau socoteală şi *dumitale* de comportamentul meu faţă de oameni! Ce-o să-mi mai audă urechile, numai eu ştiu.

— Aşa cred şi eu, răspunse Intrus. Mai ales de la Iulia. Totuşi a fost minunat! Nu-ţi poţi imagina plăcerea mea când am văzut, cum a ieşit târâş din mormanul de mine o siluetă care nu mai avea haine pe trup şi căreia îi arseseră ochii şi părul, care îşi pipăia când şoldurile, când genunchii, când ceafa şi care, când s-a ridicat anevoie şi a dat să meargă, şchiopăta de ţi-era mai mare milă.

Ce transformare a tânărului domn, care intrase cu un ceas înainte în atelier, dichisit şi ca scos din cutie şi mirosind plăcut! Păcat că acest bandit, care mi-a strecurat pe vremuri un car de lemn în piciorul statuii, mai trăieşte. Se pare că focul nu-i poate face mare lucru.

Mulţumesc, ştiam eu că n-o să te rog degeaba. Aşadar, până mâine dimineaţă!

— Unde este Iulia? întrebă Carus.

— Probabil că îl mai caută, plângând, pe Iulius sub mormanul de dărâmături. Ei, o să-l găsească. Să sperăm că totuşi o să mai vină pe la noi. Cânta totdeauna atât de drăguţ. Ar fi păcat să ne lipsim de cântecele ei.

— *N-o* să-l găsească. Jule nu e sub dărâmături, spuse Carus.

— Nu?

— Nu.

— Nu vrei să-mi spui unde e?

— N-o să ne mai facă griji. L-am transportat îndărăt.

E din nou în viitor.

Inuus trase adânc din ţigară şi suflă fumul încet în sus. Apoi spuse:

— Tot respectul! şi după un timp: Toată consideraţia!

Mai lăsă să treacă o vreme. Într-un târziu începu să formuleze un gând care, de bună seamă, nu-i venise doar acum, dar pentru care întrezărea acum mai multe şanse de izbândă.

— Poate că în viitor ar putea Iulia să vadă şi de partea mea de templu şi să-mi ţină tovărăşie ocazional. De pildă aş putea face muzică cu ea sau ne-am putea trece timpul altcumva.

Nu trebuie să-i propunem asta numaidecât, ci am mai putea aştepta o vreme, din motive de tact, până va depăşi sentimentul că nu-l mai poate revedea pe Iulius.

— O să fie greu de realizat, răspunse Carus, întrucât Iulia va avea în viitor mai mult de lucru la mine, deoarece Serena nu se simte prea bine şi va trebui să se cruţe o vreme.

— Ştiu, ştiu. Te felicit!

— Ştii? Ai tras cu urechea! strigă Carus. Serena mi-a şoptit-o doar încet la ureche. Ne-ai spionat! Sunt revoltat. Nu m-aş fi aşteptat la asta din partea dumitale!

— Nu, prietene, răspunse Inuus şi zâmbi cu colţurile gurii ridicate arhaic în sus. Doar am aruncat o mică privire în viitor când Serena şi-a început serviciul ca preoteasă aici sus. O să fie un fecior.

Meyer-Proske relatează despre o ultimă convorbire cu Redlich

Jule citea fotocopiile *scrapbook*-ului mătuşii Patricia, iar eu citeam între timp articolul de fond din *Schwarzwälder Bote.*

— Foarte interesant, făcu Jule şi vru să-mi restituie fotocopiile.

— Poţi să le păstrezi. Eu am un exemplar, altul i l-am trimis lui Redlich, iar originalul îl are Peggy.

— Bine, spuse Jule şi puse fotocopiile pe televizor.

„Foarte interesant” şi „bine” - asta era tot ce-a spus.

— Da’ nu te bucuri deloc? Acum nu mai avem nevoie câtuşi de puţin de manuscrisul lui Carow. În ceea ce scrie *Times* te poţi încrede orbeşte. E ceva mai bun decât o copie certificată la notariat. Suntem confirmaţi!

— Ah! spuse Jule oftând.

— Văd că azi nu eşti în apele tale, dar la vreo câteva întrebări poţi să-mi răspunzi. Aşadar: Carow ţi-a interzis să te înhăitezi cu Myiagros. Scria asta în manuscrisul lui?

— M-a avertizat, nu mi-a interzis nimic. El era zeu, dar Myiagros aducea un ordin al împăratului. Am cântărit bine avertismentul zeului şi ordinul imperial - „Daţi cezarului ce e al cezarului şi lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu”![1] - şi apoi am luat o decizie politică.

— Mii de trăsnete! am spus eu. Ai luat o decizie politică! Asta sună cum nu se poate mai bine, când

[1] Sfânta Evanghelie după Matei, cap. II, 21.

scrisoarea nici nu venea de la împărat.

— Practic venea *totuşi* de la împărat. Crezi tu că un împărat îşi scrie epistolele cu mâna proprie? A însărcinat pe unul din slujbaşii săi, ca de obicei, să scrie scrisoarea. La sfârşitul scrisorii era un sigiliu, şi oricine ştie că asta înseamnă mai mult decât o semnătură. Că scrisoarea nu venea de la împărat şi ce avea de fapt Malhas de gând am aflat abia din manuscrisul lui Carow.

— Dar atunci cum s-a ajuns la explozie?

— Nu-mi amintesc nimic, spuse Jule, şi ăsta e un lucru - aşa cum îţi poate spune orice medic - foarte normal.

Ştiu doar că Myiagros şi cu mine ne-am dus la atelier şi că Hesperus ne-a salutat. Următoarea impresie din memoria mea este chipul profesorului Hofer, în clinica lui din Sankt Gallen, cum îmi lumina ochii, probabil pentru a vedea dacă puteau fi constatate reflexe în ei sau dacă erau deja morţi. Asta-i tot. Tot ce-a fost între timp, nu-mi pot aminti. Îmi pare rău.

În drum spre hotel am întâlnit-o pe Jeannette.

— E deprimat, spuse ea, nu e nimeni care să-l creadă.

— Eu, unul, îl cred.

— Daa, tu! răspunse ea de parcă nici n-aş fi contat.

— Slavă Domnului că te are măcar pe tine, am răspuns eu, dar ea nici nu sesiză ironia fină.

— Of! oftă ea. La mine uneori parcă e absent; cum să-ţi spun: de parcă n-ar mai fi aici decât învelişul lui, iar el însuşi ar fi altundeva. Azi dimineaţă a venit o scrisoare de la KKWG din Karlsruhe. Pe vremuri făcuse un calcul pentru secţia lor din Karlsruhe, prin care firma a realizat economii de milioane. Îi oferiseră un

post cu un salariu exorbitant.

— Cam de ce ordin de mărime? am întrebat, căci aşa ceva mă interesează totdeauna. Cam ca intendentul vostru?

— Eşti nebun, izbucni Jeannette. Atâta nu primeşte la noi nici măcar un preşedinte al Consiliului de Miniştri.

Alaltăieri Jule a fost la şeful personalului. Acolo i-au citit autobiografia şi i-au pus o serie de întrebări - după părerea lui Jule - inteligente, în legătură cu Velia şi cu viaţa din antichitate, astfel încât ne şi făceam mari speranţe. Azi dimineaţă a venit refuzul, politicos dar foarte laconic. Nu încape îndoială: Cei de-acolo sunt convinşi că Jule bate câmpii.

Asta este acum a treia tentativă, fără să mai punem la socoteală universitatea. Cu povestea asta în autobiografie, Jule n-are şanse nicăieri. La noi nu mai prinde nicăieri rădăcini.

— Jeannette, i-am spus, atunci nimic nu-l mai poate ajuta, trebuie să-l plasezi la radio.

În ziua următoare m-am dus la sanatoriul profesorului Hofer din Sankt Gallen; dar doamna din antecamera sa, care se îngrijea de planul calendaristic al întrevederilor lui, m-a recunoscut numaidecât şi mi-a spus că domnul profesor nu răspunde la întrebările reprezentanţilor presei, din principiu, decât în scris.

Henri Hunzinger, dimpotrivă, a fost mult mai accesibil. Avea flori în rezerva să şi era bucuros să primească o vizită. Şedeam faţă în faţă la o masă metalică. Când am deschis vorba despre Jule, a zâmbit amuzat.

— Mi-ai spus o dată că l-ai mai întâlnit aici în clinică încă acum câteva decenii.

— Da, mă informă Hunzinger. Sunt cu siguranţă peste douăzeci de ani. Accident de motocicletă, traumatism cerebral grav.

— Îţi mai aminteşti şi cum şi când a fost internat aici a doua oară?

— A doua oară? Mda, cam când să fi fost asta? Astătoamnă. Aş zice că prin octombrie sau noiembrie... Poliţia l-a găsit pe marginea unei curbe, exact acolo unde a avut loc accidentul acum douăzeci de ani; dar de data aceasta se accidentase cu bicicleta. Zăcea alături de el şi era făcută praf.

Poliţia nu şi-a putut explica nicicum în ce fel se petrecuseră lucrurile. În plus avea şi arsuri pe faţă, care nu sunt deloc obişnuite la accidentele de bicicletă. A zăcut săptămâni de-a rândul fără cunoştinţă. Oare cum e chestia aia cu trandafirul? În englezeşte. Am cugetat de atâtea ori asupra ei. Nu e uşor de înţeles, dar este misterioasă şi frumoasă. Nu mai ştiu decât începutul. Memoria mea! Memoria mea!

Nu ştiam la ce se referă şi atunci l-am întrebat cum s-a comportat Jule prima oară în clinică?

Hunzinger îşi miji un ochi şi spuse:

— Ştiu exact ce vrei să spui! Vrei să ştii dacă nu cumva a fost ultimii douăzeci de ani aici în clinică. Cel mai bine e să-i întrebi pe profesor şi pe Jule însuşi.

— Jule pretinde că tot timpul a fost într-o altă epocă. În antichitatea romană.

Hunzinger clătină din cap şi râse de unul singur:

— Ce idei le mai trec oamenilor prin cap! Câteodată am impresia că eu sunt singurul om normal aici în sanatoriu, inclusiv doctorii şi personalul de îngrijire. Cred că nu trebuie luat în sens literal ceea ce spune Jule.

— Vrei să spui că Jule nu e în toate minţile.

— În fond, este cu siguranţă perfect normal. Doar poveştile astea, pe care le istoriseşte despre o altă epocă, sună foarte suspect. Nu găseşti şi dumneata că aşa este?

Mai demult i-ar fi aplicat câteva şocuri electrice. Şi atunci s-ar fi vindecat numaidecât; dar profesorul Hofer nu mai dă doi bani pe asemenea terapie. Ştii dumneata ce am eu în dulapul meu?

— Un pistol mitralieră cumva? i-am spus eu.

M-a privit mirat. Nu trebuia să spun asta, căci a devenit bănuitor.

— Cum aşa? Cum de te-ai gândit la asta? Am avut într-adevăr unul cândva, e drept, dar ceea ce am acum e mai eficient şi mai discret. Îşi apropie capul de mine şi şopti: Dioxină[1]. Ştii: otravă. Cu un miligram poţi omorî o mie de oameni. Dar eu am în dulap o sticluţă în care e dizolvat o jumătate de gram, cinci sute de miligrame; ajunge, aşadar, pentru întregul Zürich, oricum pentru un oraş; pentru întregul canton nu ajunge.

— Şi de unde ai otrava?

— Din Basel. Mai multe nu-ţi pot spune. Relaţii. Asta o să le-o pun într-o zi medicilor şi personalului de serviciu în supă. Vrei să ţi-o arăt?

— Pentru Dumnezeu! am strigat. Nu.

— Nu? m-a întrebat. Nu vrei s-o vezi?

Ochii lui căpătară deodată o căutătură rea şi tăioasă. Vârful nasului i se albise, iar buzele i se subţiaseră. Mi-

---

[1] Denumirea uzuală pentru un grup de câteva sute de substanţe cu structură chimică şi proprietăţi biologice asemănătoare (dibenzo-p-dioxine policlorurate PCDD). Toate aceste substanţe au potenţial toxic şi cancerigen. Cea mai toxică şi cea mai studiată este *2,3,7,8 tetraclorodibenzo-p-dioxin* (TCDD).

am zis: Să sperăm că mai scap de-aici viu şi nevătămat.

Dar el schimbă subit tema şi spuse:

— Începea aşa: *A rose is a rose;* dar cum e mai departe? Îmi bat capul de săptămâni de zile.

— *Is a rose,* i-am spus: *A rose is a rose is a rose.*

Trăsăturile lui Henri Hunzinger se destinseră îndată şi el repetă versul, zâmbind în sine, şi clătină din cap la atâta mister şi frumuseţe.

— Mulţumesc! spuse el mişcat, îmi apucă ambele mâini şi mi le strânse. Avea o putere de urs. Îţi sunt atât de recunoscător. Nu mi-ar fi venit de la sine în minte. *A rose is a rose is a rose.*

Mi-am luat repede rămas-bun şi, în câteva secunde, am ajuns pe coridor şi la poartă.

Peggy şi cu mine am rămas noaptea la Zürich. Când m-am întors a doua zi, aşteptau la recepţie, la „Hofgarten”, cinci comunicări pentru mine. Toate erau de la Redlich şi mă somau să-i telefonez numaidecât la hotelul balnear „Badenerhöhe”.

Peggy şi cu mine am mâncat mai întâi pe îndelete de prânz, ne-am făcut siesta şi apoi l-am chemat la telefon pe Redlich.

S-a plâns că zile în şir n-a putut da de mine şi nici de domnul Sommerfeld, care nici nu e în cartea de telefon şi, pare-se, nici nu e anunţat la poliţie. Când a fost nevoit să-şi tragă răsuflarea, l-am întrerupt şi i-am spus că voi fi la el la hotel la ora cinci.

— Adu-l şi pe Sommerfeld cu dumneata! a strigat.

I-am răspuns că mă voi interesa dacă domnul dr. Sommerfeld are timp.

Redlich stătea la o masă într-unul din saloanele mici

şi bea ceai. Când ne-am aşezat, a trecut numaidecât la subiect. Am comandat o cafea pentru Jule, iar pentru mine whisky.

Redlich începu:

— Nu-ţi lipseşte nimica? Îţi lipseşte sigur ceva.

— Manuscrisul lui Carow, i-am răspuns eu, după ce l-am văzut lângă el pe canapea.

Redlich îl puse cu aplomb pe masă:

— Pare-se că nu te miri deloc.

I-am răspuns:

— Aşa şi aşa, căci acum, când *Times* e de partea noastră şi confirmă totul, nu mai avem nevoie câtuşi de puţin de manuscris. Da' unde era?

— I l-ai trimis Renatei cu un munte de însemnări, şi ea m-a întrebat dacă trebuie cumva să copieze la maşină şi întreg manuscrisul, sau dacă e suficientă o fotocopie. L-am luat seara cu mine acasă şi a doua zi i-am spus că nu ne trebuie nici măcar o fotocopie după el. Acum e inutilă.

— Cum aşa? am întrebat eu.

— L-aţi citit amândoi, nu-i aşa? Nu v-a izbit nimic? Eu încep totdeauna cu ultima pagină, că de multe ori poţi renunţa să mai citeşti şi începutul. Aşa şi de data aceasta.

Dumneata, domnule doctor, se adresă el lui Jule, ai închis manuscrisul, după cum ai afirmat, cu propria-ţi mână în borcanul de sticlă şi într-o lădiţă de metal sau mai ştiu eu în ce şi l-ai îngropat prin anul două sute şi ceva. *Înaintea* exploziei, nu-i aşa?

— Da.

— Dar atunci cum se face că explozia este descrisă pe larg în manuscris, dacă ea a avut loc abia după aceea şi te-a catapultat din nou, aşa cum afirmi, în

epoca noastră?

M-am uitat la Jule. Era într-adevăr ciudat; nici eu nu mă gândisem la asta.

Dar Jule nu era câtuşi de puţin consternat. Răspunse calm:

— Mda, şi eu m-am mirat de asta.

— Poţi să-mi explici?

— Nu, făcu Jule.

— Logic este, vezi bine, imposibil, reluă Redlich argumentaţia, pentru a explica încă o dată şi fără rost punctul lui de vedere, logic este, vezi bine, imposibil ca explozia să fie descrisă detaliat în manuscrisul pe care, după cum pretinzi, l-ai îngropat încă *înainte* de explozie.

— Ai perfectă dreptate, răspunse Jule.

— Şi tot atât de imposibil este, continuă Redlich, să-l fi zidit în peretele puţului *după* explozie, de vreme ce ai fost transportat prin suflul exploziei sau mai ştiu eu cum altfel direct în epoca noastră - aşa cum afirmi.

— După logica noastră e imposibil, concedă Jule. Ai întru totul dreptate. E într-adevăr ciudat. Şi eu am aflat despre explozie abia din manuscrisul lui Carow şi abia atunci mi-am explicat arsurile cu care am fost găsit.

Redlich îl privi pe Jule cu ochi mari prin ochelarii săi de nichel rotunzi şi mici.

— Aha, spuse el, cu privire la explozie n-ai observat absolut nimic. Ei, asta-i bună!

— Dacă sub fotoliul dumitale se află o bombă, domnule Redlich, şi dacă explodează acum, probabil că vei fi singurul din casa asta care nu va auzi detunătura.

Mâna lui Redlich se mişcă pe sub fotoliu, dar se stăpâni numaidecât, o vârî în buzunar şi prinse a se juca cu cheile.

— Bine, continuă el, să lăsăm asta! Dar cum îţi explici dumneata contradicţia logică?

— Ţi-am mai spus, ripostă Jule, nu poate fi explicată cu logica noastră.

— *Noastră?* ţipă Redlich enervat. Contravine oricărei logici!

Jule repetă apăsat.

— Contravine *logicii noastre!*

— Ha, haha, hahaha! Atunci eşti de părere că mai există şi alte logici?

— Nu consider asta ca imposibil, răspunse Jule, dimpotrivă, cred foarte intens că există. Şi contradicţia insolubilă pe care ai citat-o prezintă indicii în acelaşi sens.

— Şi, mă rog, cam cum e alcătuită logica asta? N-ai vrea să fii bun şi să-mi schiţezi o imagine aproximativă a ei?

— Din păcate nu pot s-o fac, răspunse Jule, nici măcar nu mi-o pot imagina; căci nu e o logică omenească, accesibilă spiritului nostru şi compatibilă cu el.

Redlich se lăsă pe spate în fotoliu:

— Dar ce-ai să spui dacă eu îţi rezolv contradicţia cu logica noastră răsuflată şi de casă?

— Te rog, ripostă Jule, abia aştept.

— Manuscrisul nu l-a scris profesorul Carow în anul două sute şi nu ştiu cât, ci l-ai scris dumneata cândva în ultimii ani, deci în secolul al douăzecilea, la Heidelberg sau în sanatoriul din Sankt Gallen ori altundeva, şi cu acest prilej ţi-au scăpat câteva boacăne inadmisibile din punct de vedere logic, pe care, fără să-ţi pierzi o clipă cumpătul, încerci să le

explici numaidecât cu teoria absturză[1] a unei alte logici, poate chiar cereşti.

— Cereşti? Jule se gândi o clipă, ei, nu m-aş opri prea repede la o asemenea denumire; m-aş gândi mai curând la o logică bazată pe alte axiome decât a noastră, şi care nu duce la antinomiile şi aporiile până la care ne poartă logica noastră pentru a ne lăsa mofluzi în faţa lor, tocmai când vrem să dăm de temeiul unei probleme decisive. Căci cred că eşti şi dumneata de acord că logica noastră nu e suficientă pentru a explica timpul şi existenţa.

— Jule, am intervenit, te implor, nu poţi să restrângi măcar folosirea neologismelor şi să te exprimi aşa ca jurnalişti semidocţi precum Redlich şi cu mine să te poată înţelege? Redlich de mult nu mai ştie despre ce e vorba.

— În privinţa asta nu sunt chiar aşa de sigur, răspunse Jule, căci obiecţia împotriva finalului manuscrisului era perfect îndreptăţită din punctul lui de vedere. Dar dacă dumneata, domnule Redlich, n-ai fi citit numai ultima pagină, ci întreg manuscrisul, atunci ai fi aflat că ideea care pune la îndoială temeiurile gândirii noastre şi valabilitatea logicii noastre n-a răsărit în grădina mea, ci în pholé, şi ai mai fi descoperit şi o mulţime de alte nepotriviri aparente.

— Sunt convins de asta, chiar şi fără să fi citit întreg manuscrisul, ripostă prompt Redlich. Oricum, văd că n-ai nici o explicaţie pentru gravele contradicţii logice din pretinsul manuscris al lui Carow.

Or, în aceste împrejurări, pot fi concis: îţi mulţumesc pentru că ne-ai oferit istoria dumitale; dar, din păcate, e nepotrivită pentru cititorii revistei *diese woche.* Poate

[1] Neclar, confuz, încurcat; abscons. [Cf. fr. *abstrus*, lat. *abstrusus*].

o să găseşti un editor într-un timp când lumea va gândi după cealaltă logică, a dumitale. Când am început să citesc manuscrisul de la coadă, am mai găsit şi cinci pagini care fuseseră desprinse de undeva de pe la mijlocul manuscrisului. Se descrie acolo cum, în cursul unei reprezentaţii speciale, împuşti un cal şi un prefect roman, sau cam aşa ceva, cu un pistol-mitralieră elveţian!

— Ce! am strigat eu surprins. Pe prefectul gărzii? Da' despre asta nu ştiu nimic!

— Aşadar, fantezia dumitale! continuă Redlich cu faţa spre Jule. Dar paginile astea le-ai rupt de la locul lor pentru că, pesemne, ţi-a părut şi dumitale prea absurdă povestea, uite manuscrisul.

I-l întinse lui Jule peste masă.

Jule îl apucă cu amândouă mâinile şi se sculă. Urechile îi erau roşii şi ăsta era totdeauna semnul că un acces era iminent. M-am aşteptat de aceea că îl va pocni pe Redlich cu manuscrisul în cap; o clipă păru că lupta cu el însuşi, apoi îşi luă rămas-bun cu o înclinare abia schiţată. Şi plecă.

L-am admirat cum, cu toată înclinaţia sa către izbucniri de mânie, n-a scăpat hăţurile din mână. *Eu*, unul, tare aş fi vrut să-i trag lui Redlich un picior în fund. M-am sculat în picioare.

— MP! mormăi el.

— E ceva? am întrebat eu şi m-am oprit locului.

— Luni, la zece, la redacţie!

Am încercat să-l imit pe Jule în privinţa stăpânirii de sine, am schiţat o înclinare şi l-am lăsat singur; dar la uşă mi-a venit în minte că e un semn de proastă creştere, să pleci fără un cuvânt de rămas-bun. De-aceea am strigat îndărăt:

— Ştii ce, unde poţi să mă pupi?

Am vrut să răspund singur la întrebare, dar în clipa aceea a venit chelnerul cu cafeaua şi whisky-ul, aşa că a trebuit să-l las pe Redlich să plutească în incertitudine.

— Ce facem acum? l-am întrebat pe şoseaua alpină din Schwarzwald, în drumul spre Baden-Baden.

— Te duci s-o iei pe Peggy, a spus Jule, iar eu o aduc pe Jeannette. Apoi mergem cu toţii să mâncăm şi după aceea la cazinou cu noi!

— Bună idee! Ce voia să zică, de fapt, la urmă de tot cu prefectul pe care l-ai împuşcat?

— Asta m-am întrebat şi eu, răspunse el. Trebuie să mă fi înţeles greşit şi să fi confundat bălanul cu prefectul gărzii. Unde e manuscrisul?

Se afla între noi. Jule îl luă în poală şi nu-l mai lăsă din mână. De atunci nu l-am mai văzut niciodată.

Seara, la masă, i-am oferit lui Jule jumătate din câştigurile noastre pe care le-am fi realizat la masa de joc. Dar el a refuzat şi abia la desert s-a declarat de acord să accepte douăzeci şi cinci la sută, cu condiţia să respectăm strict pontul pe care ni-l va da.

La cazinou, fiecare din noi a cumpărat jetoane de o mie de mărci, chiar şi Jule, care a împărţit jetoanele sale între noi trei. Am stat cam vreo jumătate de oră fără să pontăm la masa de ruletă unde miza maximă admisă *en plein*, adică pe un singur număr în plin, era de o mie cinci sute de mărci Jule a trebuit şi de data aceasta să se adapteze mai întâi la desfăşurarea jocului. Nu scotea nici o vorbă, îşi făcea notiţe din când în când şi calcula tot timpul. Îl priveam cu veneraţie, mai cu seamă Peggy nu-şi putea dezlipi ochii de la el.

Apoi veni la noi şi ne spuse că masa asta e prea dificilă pentru noi. Se duse la masa unde miza maximă pentru *plein* era de o mie de mărci şi încercă să calculeze acolo evoluţia jocului.

Deodată spuse:

— Aici merge. Gata? Îmi pare rău, la masa asta cu mize mai mici va trebui să jucăm ceva mai mult; dar aici sunt mai sigur. Punem doar pe numere în plin. Toţi. Hai!

— Tot ce avem ca jetoane? întrebă Peggy.

— Tot! Răspunse, Jule şi Peggy bătu din palme de entuziasm.

Despre următoarele trei ore vor fi vorbit, ulterior încă multă vreme crupierii, jucătorii şi privitorii. Clienţii se înghesuiau în aşa hal în jurul mesei de joc, încât cine era mai în spate nu mai apuca să vadă nimic. La câteva jocuri a trebuit să ne abţinem de-a miză, întrucât Jule nu era absolut sigur. A trebuit să ţin strâns mâna lui Peggy, fiindcă voia totuşi să mizeze. Jule ne îngăduia să jucăm doar când nu avea nici un dubiu. Jucam numai pe numere în plin.

Jule era minunat. Când ne spunea un număr, acela şi ieşea. Iar la *plein* câştigi de treizeci şi şase de ori miza. Când ne-a făcut semn să terminăm, fiecare din noi avea jetoane în valoare de opt sute treizeci de mii de mărci în faţa lui pe masă.

De data aceasta Peggy a fost cea care a vrut să rămână şi să joace mai departe pe socoteala ei. Jeannette şi cu mine a trebuit s-o luăm de braţe şi s-o smulgem cu sila de la masă, altfel ar fi pierdut iar toţi banii la joc.

La casă, unde am schimbat jetoanele, a trebuit să aşteptăm puţin, până au numărat banii. Directorul,

personal, se afla la ieşire, ne-a dat mâna tuturor şi ne-a felicitat.

Am propus să sărbătorim noua minune a lui Jule, dar a dat din mână a refuz, întrucât nu era în stare de asta acum. Concentrarea îl istovise prea tare. Dar cred că era mai curând discuţia cu Redlich care îl extenuase astfel. De aceea Peggy şi cu mine a trebuit să sărbătorim singuri. Voia să-mi dea jumătate din câştigul ei, pentru că o împrumutasem mai înainte cu cele câteva mii de mărci. Aşa era Peggy. Fireşte că n-am luat nici un bănuţ.

Luni, înainte de masă, Redlich m-a aşteptat zadarnic la redacţie; căci, după ce-am depus banii în contul meu la bancă, m-am dus la Baia Friedrich. Acolo m-am întins pe un prici în baia de aer fierbinte uscat şi mă gândeam cum Redlich tocmai îi telefona lui Renate ca să întrebe dacă încă n-am sosit la redacţie. Parcă-i şi auzeam glasul: „Dar când o sosi, să vină numaidecât la mine!”

Îl vedeam pe Redlich, care încă nu realizase situaţia, cum se alimenta cu forţă de la rinocerul său, pentru a găsi cuvintele nimerite pentru discuţia cu mine; îl auzeam cum, după altă jumătate de oră când încă nu mă prezentasem, a cerut să se facă legătura cu hotelul „Hofgarten” din Baden-Baden şi cum a ofensat-o pe doamna de la centrala telefonică pentru că nu putea să dea de mine.

Am cerut să mi se dea o perie aspră pentru masaj, m-am aşezat pe cea mai de sus treaptă de marmură a băii de aburi şi am rămas multă vreme aşezat acolo, în aburul cu gust sărat. Pesemne că Redlich umbla de colo până colo prin camera lui şi dicta o telegramă pentru mine, reformulând tot mereu textul pentru a-l

face cât mai jignitor.

Când m-am întins în bazinul cu apă caldă, în faţa ochilor mei era un cu totul alt Redlich: şedea gânditor la biroul său uriaş şi îşi luase ochelarii de pe nas; fără ochelari arăta întotdeauna atât de minunat, încât mulţi au fost ispitiţi să creadă că Redlich ar fi şi el, în fond, un om. Dar după aceea îşi puse totuşi ochelarii pe nas şi dădu lovitura.

L-am văzut stând la masă şi ştergându-şi ochelarii cu batista. Ca o scânteie îi străfulgerase prin minte gândul că m-am dus la concurenţă. Şi acum îşi frământa capul, dacă fusese cu adevărat înţelept să respingă povestea lui Jule sub un pretext atât de străveziu şi să-l ofuscheze pe MP în aşa hal încât să treacă la concurenţă, când *diese woche* pur şi simplu nu-şi putea permite să piardă un asemenea jurnalist-star ca MP, maestrul condeiului, clocotul spumos al maximelor capricioase, care gândea, vorbea şi publica aşa cum aşteptau cititorii revistei, acest caracter pur, neşovăielnic, pe scurt: acest om minunat.

Cititorii vor clătina din cap şi vor cere lămuriri. Editorul şi consiliul de administraţie îl vor soma pe Redlich să-l reangajeze numaidecât pe MP; şi îşi vor zice: Redlich s-a cam prostit în ultima vreme. Am şti noi un succesor pentru el - dar tocmai pe ăla îl dă afară! Fiindcă se teme de el. Acasă avea să vorbească Herta cu el, şi ăsta era cel mai rău lucru care i se putea întâmpla; căci ea îl adoră pe MP şi-i colecţiona toate articolele.

Poate că ar putea media Renate, se gândi Redlich. O chemă la telefon şi o trimise la Baden-Baden ca să-l roage pe MP în genunchi să revină la *diese woche* şi la Redlich. Dar MP se afla în bazinul cu apă caldă şi

răspundea: „Nu!!”

Bărbatul de lângă mine, care făcea un fel de gimnastică a umerilor, întrebă dacă m-am adresat lui.

— Nu! am răspuns ceva mai încetişor, m-am dus în bazinul de apă caldă şi am prins unul dintre cele trei locuri unde apa minerală cu puternice efecte curative ţâşneşte din pământ.

Şedeai acolo pe spate în timp ce jetul apei scălda plăcut şi blând umerii şi coloana vertebrală, şi priveai în sus la cupola purtată de amoraşi, gândindu-te că şi romanii au stat acum două mii de ani, aici, la Baden-Baden, culcaţi peste izvorul cu bobiţe plăcut spumegânde.

Îmi imaginam cum generalul răcnea pe-atunci prin tabără, vrând să-l vadă pe Titus Livius şi să-i spună părerea în faţă: dar lui puţin îi păsa de general. Şedea culcat ca mine deasupra jetului de apă minerală şi se gândea la general în cuvintele înaripate folosite pe vremea aceea în limba latină.

Jule spunea că, la Velia, se ducea în fiecare zi la baia folarhiei. În ultima vreme, glasul lui căpăta un timbru de tristeţe când vorbea despre Velia.

Pistol-mitralieră, explozibil, bicicletă - ce idee? Aş lua cu mine mai curând obiecte cum avea Carow în geamantanele sale: aparat fotografic Polaroid cu nenumărate filme, lunetă, magnetofoane, casetofoane, busolă, numai lucruri de-astea.

Eu să fi avut şansa aia! *Ce-aş* fi mai scos din ea! Nu numai o serie de articole, ci zece serii. În plus interviuri nu numai cu împăratul, generalii, senatorii şi cu oamenii de pe stradă până la târfe, la homosexuali şi la sclavi. Întreaga lume a antichităţii, surprinsă pentru prima oară şi prezentată de Meyer-Proske.

Doamne, ce mai *story* ar fi putut ieşi! Dar, o dată cu capul, nu pentru *disse woche!* Redlich n-avea decât să aştepte până s-o înnegri de ciudă! Aş fi fost acum un om liber, m-aş fi bălăcit cu picioarele în apă şi mi-aş fi petrecut timpul precum un om bun, căci mijloacele mi-ar fi permis-o.

După-masă, Peggy zbură la Roma fiindcă nu mai avea ce să îmbrace şi numai la Roma putea găsi ceva corespunzător.

Am zburat cu ea şi am vrut să dau repede o raită cu un automobil rapid la Velia, să văd cu ochii mei toate şi anume de unde scosese Jule manuscrisul, de sub ce piatră; dar a trebuit să umblu tot timpul cu Peggy prin magazine şi *boutiques;* şi când a terminat în sfârşit cu cumpărăturile, a început să plouă atât de tare, încât am zburat îndărăt încă miercuri după-masă.

La aeroport nu-mi găseam paşaportul. L-am căutat cu disperare prin toate buzunarele. Nu era nicăieri. Într-un târziu, Peggy îşi aduse minte că luase amândouă paşapoartele de la recepţia hotelului. Era în poşeta ei.

În avion - tocmai ne prinsesem centurile de siguranţă - a pus mâna pe genunchiul meu, mi-a surâs de m-a orbit şirul de perle al dinţilor ei, m-a privit cu ochii cei mai nevinovaţi şi mi-a spus pe neaşteptate şi fără un avertisment prealabil:

— Ce ai împotriva prenumelui tău? Tu îmi spui „Peggy”, iar eu îţi spun acum „Adi”. „*What’s wrong with Adolf”*?

Asta m-a izbit atât de năprasnic, încât m-am lăsat pe spate şi am gemut ca un cerb rănit de moarte. Stewardesa a venit numaidecât şi m-a întrebat îngrijorată dacă poate să-mi aducă un whisky sau un

coniac. Dar Peggy, când a văzut cât de puternic mă impresionaseră vorbele ei, a pălit atât de tare încât îi puteai număra pistruii pe faţă; şi, pentru a-mi arăta că nu va mai continua cu ameninţarea ei, se porni să-mi spună în fiecare frază măcar o dată MP, adică Em Pi, ca *Member of Parliament.*

Când am sosit la Baden-Baden ploua cu găleata.

Pe biroul din livingul suite mele se afla un teanc de telegrame. Toate de la Redlich. Pentru moment le-am pus deoparte.

O notă de la centrala telefonică: Jeannette mă ruga insistent s-o chem la telefon.

— Ştii cumva unde e Jule? m-a întrebat ea.

— Nu. Cum asta? Tocmai am venit de la Roma. De unde să ştiu eu unde e Jule!

— A plecat, răspunse ea şi glasul i se înecă. A dispărut! Nu e! Tocmai a sosit o scrisoare de la el.

I-am spus să-mi povestească totul, dar nu putea vorbi. Probabil că plângea.

— Vin la tine? am spus eu.

— Da, te rog! mi-a răspuns cu o voce jalnică.

În clipa aceea a bătut cineva la uşă şi un picolo de la recepţie mi-a adus o scrisoare de la Jule.

„*Vă părăsesc şi mă reîntorc acolo*”, scria el. „*Manuscrisul lui Carow am să-l mai sigilez o dată într-un borcan de sticlă şi am să-l zidesc la Velia în acelaşi loc. Are în lumea voastră tot atât de puţine şanse ca şi mine. Poate va fi descoperit iar, într-o epocă care să fie mai matură şi să aibă mai multă înţelegere pentru el.*

Dacă te vei sătura vreodată de munca la Redlich, poţi folosi formula pe care ţi-am calculat-o din recunoştinţă pentru încrederea ta. Dacă vrei să ajungi la mine la Velia, pe treptele templului lui Carus, poate

fi folosită doar sâmbăta viitoare la ora nouăsprezece. Formula şi instrucţiunile de folosire anexate trebuie să le respecţi cu stricteţe, atunci nu poate da greş nimic. N-ar fi pentru un ziarist o mare şansă?”

Mi se muiară genunchii, m-am dus clătinând-mă la telefon şi am comandat un coniac dublu, apoi m-am lăsat să cad într-un fotoliu. Azi era miercuri. Până sâmbătă mai erau doar trei zile.

Şedeam în fotoliu şi spuneam întruna:

„Ce trebuie să fac? Ce trebuie să fac? Ce trebuie să fac?”

Era cea mai grea decizie din viaţa mea.

Despre discuţia lui Jule cu statuia

Soarele coborâse spre asfinţit, era îndărătul promontoriului cu acropola şi în curând avea să apună în mare.

Micul templu era ca nou. Coloanele erau văruite alb, încât de departe păreau de marmură, lemnăria era vopsită în roşu, negru, verde şi galben, întreg acoperişul fusese reparat.

Un fluier cânta o melodie simplă, melancolică, şi o alta intervenea graţios-jucăuşă şi ispititoare. Sunetele adiau ca din depărtarea colinelor şi totuşi veneau din micul templu.

Pe neaşteptate se curmară în plină melodie. Deodată se lăsă o linişte adâncă. Nici măcar greierii nu mai ţârâiau. Un stol de stăncuţe, venind dinspre acropolă, făcu, speriat, cale întoarsă.

Cu o clipă mai înainte nu era nimeni pe treptele micului templu. Acum şedea acolo un om. Nu venise de nicăieri; şedea deodată pe aceeaşi treaptă pe care şezuse Carow, când îşi făcuse apariţia odinioară la Velia. Îşi sprijinise coatele pe genunchi şi îşi acoperise faţa cu mâinile. Răsufla din greu şi inima îi bătea repede. Trebui mai întâi să-şi revină.

Pe trepte, în jurul lui, zăceau risipite de-a valma peste o duzină de geamantane din metal uşor şi trei saci marini. Nici ele nu fuseseră până atunci acolo. O coardă de nylon trecută prin mânere le ţinea laolaltă.

Abia după o vreme îndrăzni să ia mâinile de pe faţă

şi să deschidă ochii. Văzu jos, în vale, oraşul şi portul Velia. Atunci răsuflă adânc şi se rezemă uşurat. Era din nou acasă! Ce era mai greu trecuse; mai avea înainte doar convorbirea cu Carow.

Era Jule.

Se opri locului în cella, înspăimântat, şi puse geamantanele jos. Nu păstrase atât de îngrozitor în amintire chipul zeului. Capul atât de mare, încât nu l-ar fi putut cuprinde cu ambele braţe, stătea într-un par pe umerii lui Priapus. Doar nasul, singur, era cât un braţ de mare. Capul fusese între timp vopsit în culori mai ţipătoare, iar întreaga statuie era plasată pe un soclu mai înalt, astfel încât puteai privi de jos în nările nasului. Erau albastre-negre. Pe pomeţi aşternuseră un roşu închis. Sprâncenele, altădată doar două trăsături groase cu pensula, erau acum din lână roşie, ca barba şi chica, şi atârnau stufoase în jos. Ochii zugrăviţi fuseseră măriţi, contururile lor îngroşate şi împrejmuite cu umbre albăstrui pe pleoape. Gura era mai plină şi colţurile ei uşor ridicate în sus. Ochiul îndreptat într-o parte şi mijit pe jumătate căta spre pământ, celălalt holbat era pironit asupra lui Jule.

Mai şovăi puţin, dar nu putu ţine piept privirii, îndoi un genunchi şi se lăsă pe el în jos. Puţin jenat, îşi scuză gestul faţă de sine însuşi, spunându-şi că această îngenunchere reverenţioasă era adresată doar statuii, nu prietenului Carow.

Oare zeul era aici? Şi îi auzea el oare pe oameni? Sau se află undeva în depărtare, cufundat în contemplarea existenţei şi timpului?

Ochiul zugrăvit, care privea ţintă înainte, cătă spre el.

Jule povesti cum a dezgropat manuscrisul, dar cum mai nimeni nu-l luase în serios. Nu putuse să-l publice. Fotografiile şi textul lui Parmenide se duseseră dracului datorită unor coincidenţe transparente. Pesemne că, „dintr-o anumită parte”, nu era binevăzut ceea ce intenţiona el; mereu i-au fost puse piedici în cale când a vrut să facă publică expediţia lui Carow în Velia antică şi în imperiul roman.

În mod evident, timpul a fost împotriva sa şi a trezit pretutindeni îndoieli, când povestea istoria lui.

— Pretutindeni mi-a pus beţe în roate. Ori de câte ori istoriseam ceva, trezea suspiciune printre auditori şi crea fapte ce întăreau suspiciunea, ba chiar îmi subtiliza dovezile. A fost deprimant.

Marele butuc de lemn stătea neclintit pe torsul de marmură. Se contopise oare Carow complet cu statuia şi, o dată cu tot omenescul, lepădase şi orice amintire sau prietenie?

— Oare mă asculţi? întrebă Jule. Sau vorbesc aici în gol? Trebuie să-ţi spun foarte deschis şi prieteneşte, că este extrem de nesatisfăcător să vorbeşti unei statui mute.

— Dar te văd totuşi, auzi el glasul lui Carow de la mare depărtare. Iar tu mă priveşti drept în ochi! Mă bucur că eşti iarăşi aici şi că-mi vei ţine tovărăşie. Eşti binevenit. Folarhul te va pune să lucrezi pentru pholé. Şi vei locui cu Iulia în casa Serenei.

— Îţi mulţumesc, spuse Jule şi observă acum că în faţa capului cioturos se afla, ca o umbră străvezie, chipul prietenului şi zeului care îl privea cu ochiul larg deschis al statuii.

— Mă bucur că ai revenit sănătos, continuă Carus. Şi adăugă mai încetişor: Hesper n-a supravieţuit

nenorocirii. Am auzit reproşuri din partea prietenilor, că era un om de ispravă şi cu teamă de zei. Am acţionat la mânie.

Jule tăcu. Într-un târziu spuse:

— Dar a fost vina mea. Mă preveniseşi cu privire la Myiagros. N-ar fi trebuit să mă înhăitez cu el.

— Asta e adevărat, răspunse Carus, dar poate că ar fi trebuit să-ţi dau a înţelege care sunt intenţiile lui Myiagros.

— Nu, spuse Jule. Atunci l-aş fi respins, e drept, dar n-aş fi învăţat lecţia.

— Lecţia?

— Să ascult de poruncile tale.

Ochiul cel mare al zeului privi cu plăcere spre Jule, care simţi o suflare blândă, ca a unei binecuvântări divine.

— Nu mai trebuie să-ţi faci griji pentru mine, spuse Jule. N-am să mai încerc să introduc tehnica şi progresul la Velia.

De aceea n-am mai luat de data aceasta în bagajele mele decât lucruri care fac viaţa mai comodă: insecticide, lame de ras, săpun, antibiotice şi alte medicamente pentru vindecări miraculoase ocazionale, cafea pentru plăcerea proprie şi ca ofrandă pe altar, precum şi un pulverizator cu o substanţă împotriva carilor pentru uzul templului, în afară de astea ţi-am mai adus şi o cămaşă.

— O cămaşă? întrebă zeul.

— Am comandat-o special pentru tine. Este extrem de largă şi o poţi încheia cu nasturi până jos.

— Aşa? Aa, înţeleg. Îţi mulţumesc, dar dă-o Serenei! Nu ştiu ce-o să zică. Arme?

— Nimic, N-am adus nici o armă de foc şi nici un

explozibil. Nici măcar un gram.

Jule avu impresia că aude glasul lui Carow de departe:

— Ei, câteva kilograme pentru eventuale minuni n-ar fi fost rău venite.

— De asta m-am îngrijit mai demult, răspunse Jule zelos. Trebuie să mai fie o ladă întreagă în camera mea din casa Serenei, sub patul Iuliei şi al meu. Învelită în hârtie de împachetat cafenie. Cât s-o mai fi aflând în ea o să ajungă pentru zeci de minuni.

Ochiul divin larg deschis se uită prietenos, în timp ce celălalt căta pieziş spre valiză.

— Ceea ce e în valiza asta îţi aduc ca ofrandă pentru fumat. Mai am afară mai multe. Tu şi cu Inuus nu veţi duce lipsă multă vreme.

Lui Jule i se păru că acum îl privea binevoitor şi recunoscător şi ochiul ce căta ponciş într-o parte.

— Câtă vreme am lipsit? întrebă Jule.

— Înfloreşte grozama. Îi poţi simţi parfumul. Trebuie să fie mai sau iunie.

— Şi unde e Iulia?

— N-ai auzit-o adineauri, cântând din fluier în cella lui Inuus? În ultima vreme a cântat uneori cu zeul din voce şi din flaut şi l-a întreţinut, dar acum, că eşti iar aici, desigur că va renunţa numaidecât. De altfel lucrul acesta n-a fost în vederile noastre, nici ale mele, nici ale Serenei. Locul Iuliei este în jumătatea aceasta a templului. Dar noaptea plânge mult de dorul tău.

— Ah! Ah ! Mă duc numaidecât la ea.

— Însă o să mai revii să-mi povesteşti mai multe? Ai văzut-o pe Rebekka?

— În ultima zi, răspunse Jule, deci ieri. I-am descris unde şi ce eşti acum. M-a ascultat politicoasă, dar nu

m-a luat în serios. Ca dovadă, i-am prezentat manuscrisul tău. S-a uitat prin el, dar mi l-a restituit. Nici măcar nu m-a învinuit de dispariţia ta, cum mă temeam, şi nu mi-a reproşat nimic. Mă consideră pur şi simplu smintit. Inofensiv, dar smintit.

— Am să-i apar la noapte în vis, spuse Carus. Atunci va regreta că ţi-a dat manuscrisul îndărăt. O să mai revii să-mi povesteşti mai multe? Sunt curios.

— Mâine seară. Poţi fi găsit totdeauna aici?

— Trebuie să mă chemi, căci gândurile mele sunt îndreptate acum spre altele, spuse Carus.

Jule mai aşteptă, dar zeul voia, pare-se, să încheie cu remarca asta. Jule se sfii să întrebe, dar până la urmă se interesă totuşi:

— Spre timp? Spre existenţă?

Ochiul cel mare cătă ţintă înainte, pe lângă el.

— Nu e destul, întrebă Jule, dacă ai văzut toate astea o dată? Cu respect fie spus: Nu devine pe durată monoton? Vreau să spun că de fapt nu se petrece nimic.

— Dar asta e totuşi fericirea! răspunse Carus.

— Ce e fericirea?

Statuia tăcu, ochiul privi în depărtare.

— Iartă-mă! făcu Jule. Vechea mea greşeală: întreb prea mult.

— Asta nu e o greşeală, auzi el vocea lui Carus de departe. Şi eu puneam pe vremuri mereu întrebări, la care nu existau răspunsuri pentru oameni. Nouă, zeilor, ne plac asemenea întrebări, căci atunci le putem arăta oamenilor limitele minţii lor, aşa fel ca să nu devină încrezuţi şi cutezători.

— O să-mi apari şi mie o dată, ca să te pot vedea în splendoarea ta actuală?

— Numai în vis sau, aşa ca acuma, în rugăciune.

— Şi Serena? Te vede şi ea doar în vis sau în rugăciune?

— Serena, răspunse statuia zeului, este preoteasa mea. Or asta e cu totul altceva!

— În ce măsură?

— Jule, spuse zeul, şi asta e o întrebare la care nu vei primi un răspuns satisfăcător.

— De ce? insistă Jule.

Ochiul cel mare privi foarte departe, pe deasupra lui, celălalt căta, mijit pe jumătate, într-un ungher.

Carus, zeul, zâmbea.

SFÂRŞIT

CUPRINS

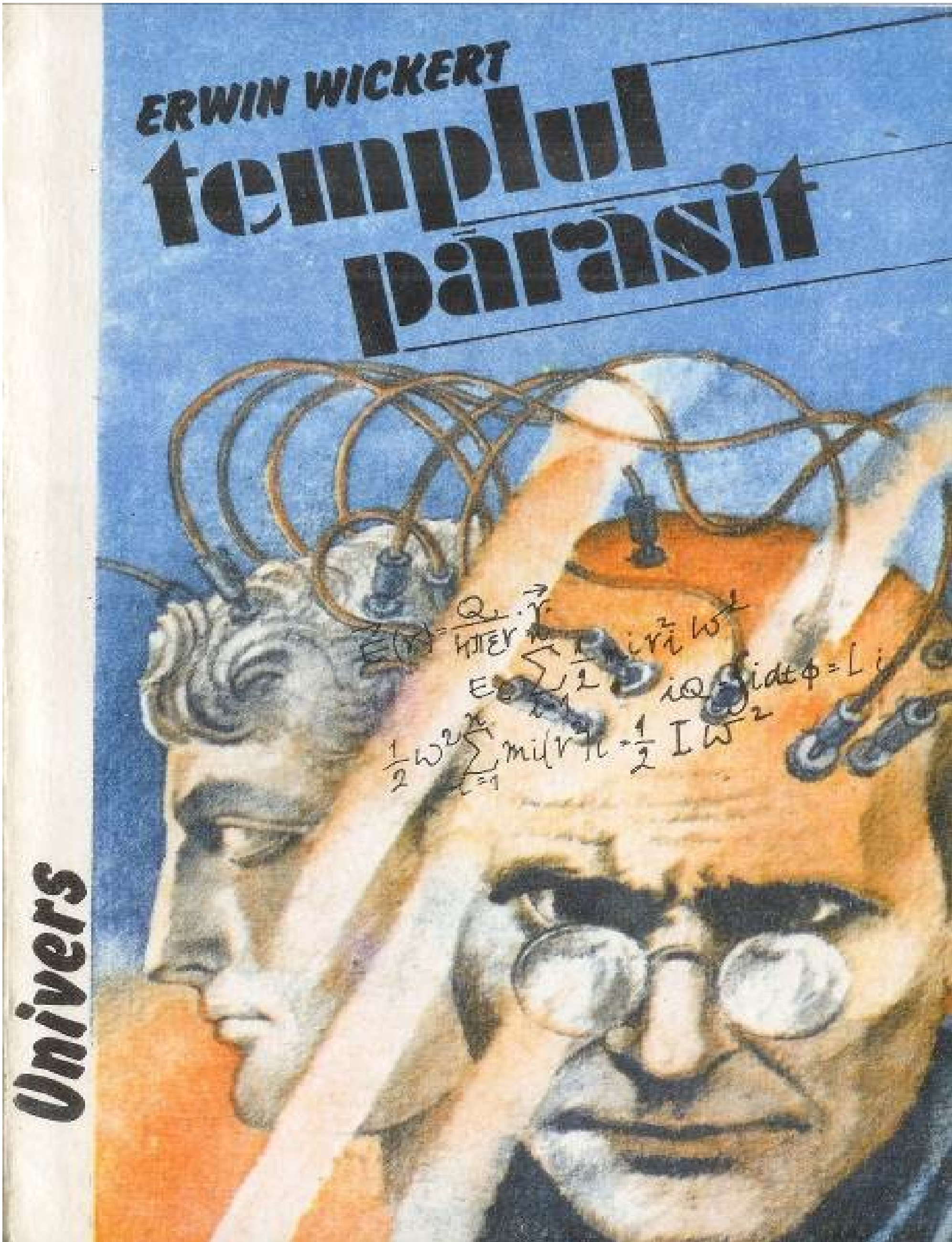
Despre un zeu cu barbă roşcată……………………5
Meyer-Proske îşi aminteşte de vizita lui Jule la Redlich …………………………………………………………12
De ce n-a fost trimis Jule înainte……………………25
Despre copiii din Velia şi de ce s-au culcat devreme în seara aceea………………………………………………45
Meyer-Proske îşi aminteşte o convorbire cu Redlich asupra credibilităţii lui Jule…………………………50
Cum a fost primit Carow de primar la primăria din Velia…………………………………………………………55
Meyer-Proske îşi aminteşte de seara când a băut bruderşaft cu Jule şi Jeannette………………………65
De ce se bucură prizonierul Olipor de vizita împăratului…………………………………………………77
Cum deliberează cei doi primari cu privire la neobişnuitul caz……………………………………………81
Meyer-Proske îşi aminteşte de vizita sa la profesor Rebekka Carow……………………………………………86
Cum pune Carow toate neplăcerile pe seama unei mici erori de calcul…………………………………………90
Despre birocraţia romană şi despre „furor teutonicus” …………………………………………………………93
Meyer-Proske zugrăveşte printr-un exemplu cât a avut de suferit sub Redlich…………………………102
Cum întâlneşte Carow un individ care îl consolează ……………………………………………………………104
Meyer-Proske îşi aminteşte de un tânăr filfizon de la procuratură………………………………………………112
Cum îşi regăseşte Carow ţigările…………………114

Meyer-Proske îşi aminteşte de vizita lui la doamna Ey 117
Despre Serena..122
Spaima lui Carow la vederea Ursei Mari şi Ursei Mici 130
Meyer-Proske deplânge pierderile sale la cazinoul din Baden-Baden...135
De ce Ollius Rufus le trăgea sclavilor picioare în fund 142
Despre viaţa din sectorul sacru.......................146
Vindecarea miraculoasă...................................153
Meyer-Proske îşi aminteşte de vizita sa la sanatoriul profesorului Hofer..159
Despre alte surprize nocturne.........................166
Despre un cap de măgar şi despre adorarea chipului său..171
Serena vorbeşte de o catastrofă......................176
Meyer-Proske descrie cum Jule ia un ostatec şi nu se teme nici de şantaj...179
De ce voia folarhul să-l vadă pe Carow...........186
Meyer-Proske relatează despre cearta sa cu Jule referitoare la probleme de stil şi la începutul cărţii200
Funcţionarii îşi fac apariţia, verifică situaţia şi iau măsuri..208
Despre folah şi ţingarete..................................214
Despre african şi întrebările lui naive.............220
Parlez-moi d’amonr...230
Despre şedinţa secretă de sub preşedinţia folarhului 232
Sărbătorirea aniversării naşterii sub măslin.....241
Meyer-Proske relatează de ce a suferit mari pagube din cauza încăpăţânării lui Jule.......................244
Ce s-a petrecut într-o noapte în templul părăsit251

Marcus Cellius Africanus îşi ia rămas-bun cu o întrebare uşoară..261
Carow şi Inuus fac schimb de păreri cu privire la zei şi îngeri..265
Ştie cineva ce-a fost înaintea timpului?...........278
Despre norul melancoliei................................290
Folarhul explică deosebirea dintre vechi şi antic297
Pentru Meyer-Proske sunt prea greu de înţeles unele din relatările lui Jule...302
Despre eşuarea unei misiuni diplomatice........315
Despre furia şi beţia unui zeu mărunt.............326
Jule face o minune...330
Despre lecţiile lui Jule şi elevii săi....................338
Şi Carow face minuni!.....................................346
Meyer-Proske crede că hotelul lui arde...........352
Şeful protocolului în vizită la Velia..................360
Meyer-Proske află de cei trei şeici din Heidelberg367
Împăratul Carus..374
Împăratul vrea să modifice fapte istorice........388
Despre triumful lui Olipor...............................397
Jule organizează un spectacol al celor o mie de minuni...406
Situaţia devine critică.....................................423
Un glonţ veni în zbor......................................428
Meyer-Proske e de părere că se vorbeşte prea puţin despre sex...434
Împăratul are un mic acces de slăbiciune........446
Inuus ştie la ce se gândeşte cezarul................452
Marea minune din Velia..................................454
Meyer-Proske nu mai găseşte manuscrisul......466
Când şi de ce îl înalţă cezarul pe tizul său deasupra tuturor oamenilor...473
Împăratul se urcă pe corabie.........................484

Invitaţia la templu...486
Cum zeul desemnat se întâlneşte din nou cu propriul său chip...488
Despre insomnia Proculei Fausta....................501
Cum a fost împiedicată Serena în ultima clipă de-a săvârşi o crimă gravă.....................................509
Despre ochii şi urechile lui Inuus.....................524
Meyer-Proske pierde din nou la cazinou..........527
Calculele nu corespund.................................530
Faptul istoric sau concubina...........................534
Despre drepturile, îndatoririle şi posibilităţile de ascensiune ale unui zeu local şi despre lepădarea de tot ce e omenesc..544
Meyer-Proske relatează despre mătuşa Patricia şi a ei Letter to the Editor of the „Times”..................555
Despre marea lumină de deasupra mării şi despre ce înseamnă ea..566
Cum explozibilul lui Jule a explodat într-un moment nepotrivit..583
Unde este Jule?..593
Meyer-Proske relatează despre o ultimă convorbire cu Redlich...596
Despre discuţia lui Jule cu statuia...................615

Coperta de VASILE OLAC

Erwin Wickert

Der verlassene Tempel

Roman

DVA

